MEZI ŠAMMARY

AL. MUSIL

MKF+

ALOIS MUSIL:

MEZI ŠAMMARY.

Z výzkumné cesty Šťastnou Arabií.

PRAHA 1931

„NOVINA" tiskařské a vydavatelské podniky, zapsané spol. s r. o.

PAMÁTCE
KNĚZE-BUDITELE IGN. WURMA

OBSAH.

Strana

1. *Východním pomezím pouště Nefúd.*

Poslední pozdrav oase Džouf 1
Kterou cestou? 3
Vlk a člověk 6
Šammarové a Eben Rašíd 9
Jak se dělí rok 11
Deště 14
Prosby za déšť 16
Zajímavý poutník 18
Návrší Žízně 20
Sokol a habáry 21
Bojovná vášeň 23
Kamenové spříznění 26
Bratranci z přátelství 28
Konec vysílené velbloudice 29
Hyeny a lidé 30
Návrší Vody 32
Vojna a mír 33
Chutná ještěrka 34
Pštrosi 35
Hledáme karabinu 37
Antilopy 38
Jak se velbloudice sedlá 40
Dobrá a špatná velbloudice 42
Prohlubně v Nefúdu 44
Slasti v Nefúdu 46
Touha po manželce 50
Ochrana před mstiteli 52
Pevnůstka v písku 54
Rozvrat ve vládnoucím rodu 56
Čerstvá pastva 58
Otráven? 60
Čím žije člověk? 62
Dobré a zlé skutky 63
Ráj a peklo 64
Náser se ztratil 66
Rodinný majetek 67
Na cestě Poutnické 69

Strana

Dvaatřicet dní bez vody 70
Poplašné zprávy 72
Jak se Sammarové štěpí 75
Eben Rašíd zvítězil 76
Uahhábovci a víra v jediného Boha 78
Eben Saúd ochráncem Uahhábovců 79
Uahhábovci v Mekce a Medíně 81
Egyptské vojsko proti Uahhábovcům 82
Eben Rašíd roste 85
Rozkvět Eben Rašídův 84
Eben Rašíd pánem Uahhábovců 86
Úpadek Eben Rašídův 89
Názel se strojí 91
Na starém táboříšti 95
Jak vznikají oasy 97
Smažíme kaníže 98
Písek a vítr 99
Svatá válka 101
Číška krve 102
Mluvka 106
Akejlové a Židé 108

II. *V táboře Eben Rašídově.*

Čestná stráž 109
Ministr nás vítá 111
Názel v nebezpečí smrti 111
Ministr odmítá mír 113
Úřední návštěva 115
Soukromá návštěva 117
Ministr hrozí 118
Jak padl britský důstojník 119
Mír přece ujednán 120
Odměna za zprávu o smrti Musově 122

III. *Jižním pomezím pouště Nefúd.*

Sbírají kobylky 125
U matičky Názelovy 126
Proti ministrovi 128
Naše velbloudice trpí svrabem 131
Žena se dovolává ochrany vzdáleného reka 132
Opouštíme Násera 134
Velitel a náčelník 135
Jak se chystá nájezd 136
Vidoucí na nájezdu 137
Zvědné hlídky 138
Příprava útoku 139
Ochrana kořisti 140
Osada Fejd 141
Žravé kobylky 142

Strana

Různý původ našich velbloudic 144
Záplava kobylek 145
Mizející hory 146
Pohoří Edža na obzoru 147
V okolí Hájelu 148
Jak se upravují kobylky 151
Neklidná noc 152
Po čem rostou vlasy 154
Pohořím Edža 154
Písková pouť na postupu 156
Bratříček na cestě 158
Uahhábovec nám spílá 160
Hledáme bratříčka 161
Ochrana utištěného 162
Ochrana a obličej 163
Znamení dobrá a špatná 164
Hledáme Ueld Slejmány 168
Jak jsem sestavoval mapu 171
S novým bratříčkem 173
Pohoří Misma 174
Nebezpečná soutěska 176
První automobil v poušti 178
Alláh dává a Alláh bere 179
Nesnesitelné vedro 180
Názelovi se stýská po zesnulé manželce 183
Hedžáz na obzoru 187
Důležitost pozdravu 188
Názel teskní po širé poušti 190
Beduové vzali velbloudy židům 192
Děvčátko nás vede 194
V oase al-Ela 196

IV. *Zpět k Šammarům.*

Bouře písková 201
Mrzneme 202
Biblická Tejma 204
Hrozný zločin 206
Opuštěný nájezdce 211
Obchodníci s velbloudy 212
Šáješ a jeho milá 213
Hledají vraha 215
Vrah potrestán 218
Jak ztratil Šrejfi sedm synů 221
Srdnatá Kút 223
Konec Šrejfiho 226
Hlasatelé radostné zvěsti 228
Rychlost velbloudá 230
Pohostinnost usedlíků 231
Klisny společným majetkem 235

Strana

Šeríde nás varuje 239
Jak se v oase hospodaří 242
Jak se měl Názel v Hájelu 243
Kováři umělci 246
Šammarové nemají patronu 250
Štědrost Názelova 251
Z tábora do tábora 255
Opouštíme Nefúd 257
V poušti Dhana 258
Doma 259
Názel chystá kávu 261
Paní stanu 267
Sindžárové proti ministrovi 269
Starosti Názelovy 270
Názelův stan 272
Nábytek a nádobí 275
Život pod stanem 281
Chystáme se na novou výpravu 286

V. *Nezdařený zájezd.*

Divný kraj 288
Štítí se mrtvých 289
Opuštěná cesta 290
Náčelník Hazzá 291
Dvorec Abu Gár 293
Zefírové 295
Lživý ochránce 296
Pronásledování 298
Návrat 300
Mladá manželka 303
Chléb a lívanečky 304
Černý prapor 306
Bílý prapor 307
Náčelník rovná spory 310
Proslavený soudce 311
Móziny ovečky 313
Obchodní karavana 316

VI. *Cestou poutnickou.*

Míšenci 319
Bdui usedlíkem 320
Touha po dešti 321
Napájíme za pískové bouře 322
Spěcháme na shromaždiště 324
Pozemští duchové 325
Zlým duchem posedlý 326
Pozemský duch vykopal studnice v Líne 327
Ubozí Slubové 329
Názel útočí na Núriho 330

Strana

Cesta Zobejdina 334
Jak zahynul ministr Zámel 337
Asiamky poroučejí 338
Jak poutníci trpívali 340
Názel k Perskému zálivu 341
Stáda uloupena 344
Kořistitelé zaskočeni 348
Abtán a jeho matka 353
Abtán a jeho běloučká 356
Názel námluvčím 358
U otce běloučké 361
Urputný ženich 364
Na únos 367
Únos Mahy 370
Únos prozrazen 374
Pronásledovatelé obelstěni 375
Staroch v pasti 379
Žena touží po zabitém manželu 381
Hranice Nedždu 383
Zejádové odpírají průchod 384
Lidé i velbloudi hladovějí 387
Svatyně Alího 388
Nebezpečný přechod 389
U politického správce 391
Náčelník Dgejjem se bouří 392
Konec ministra Saúda 394
Emír Saúd zavražděn 395
Echnání neboli Bratří 396
Záhuba rodu Eben Rašídova 397

SEZNAM VYOBRAZENÍ.

	Strana
1. Chalaf určuje čas	*
2. Na pokraji Nefúdu	5
3. Na pokraji Nefúdu	*
4. Prosebný průvod za déšť	9
5. Velbloudí sedlo	13
6. Poduška, jíž se sedlo vypává	17
7. Poduška, jíž se sedlo vypává	17
8. Nákrční poduška	17
9. Vodní sedlo	17
10. Nákladní sedlo	17
11. Nákladní sedlo s polštářem	17
12. Velbloudí ohlávka	21
13. Velbloudí sedlo vyzdobené	25
14. Jízdní velbloudice	29
15. Jízdní velbloudice	33
16. Jezdci na velbloudech	37
17. Pískové závěje	41
18. Pískové kopce	45
19. Pevnůstka Hajjámijje	49
20. Písek zakrývá drobící se kopce	53
21. U kopce Džbejl	57
22. V úvalu Džuhfe	*
23. Tejsijje z úvalu Džuhfe	61
24. Zbytky hor	65
25. Pastviny Umm Áder	*
26. Hora Džildijje	69
27. K jihu od Džildijje	73
28. K pohoří Salma	77
29. U studnic Játob	81
30. Pohoří Edža	85
31. Osada Kasr	89
32. Naše tábořiště u Kasru	*
33. Vchod do průsmyku Akankala	*
34. V průsmyku Akankala	93
35. Osada Moukak	97
36. Naše tábořiště u Moukaku	101
37. Pahorky Mtále	105
38. Při jižním konci pohoří Edža	113
39. Náš bratříček Ali	*
40. Hory Farde	117
41. V soutěsce Áh	121
42. U studánky Áh	129
43. Západní konec soutěsky Áh	133
44. Misma od severozápadu	137
45. Od Mismy k západu	141
46. Do soutěsky Saláme	145
47. Za hrobem Saláme	*
48. V nížince Bhejre	149
49. U cesty Mehadže	153
50. U cesty Mehadže	*
51. U cesty Mehadže	157
52. Hory Bird od východu	161
53. Na pokraji Hedžázu	*
54. Na pokraji Hedžázu	165
55. Na rovině Díb	169
56. V průsmyku Mutedel	173
57. V biblické oase Dedan	*
58. Oasa al-Ela od jihu	177
59. Políčka v zahradách	*
60. Políčka v zahradách	*
61. Naše tábořiště v al-Ela	*
62. Naše tábořiště v al-Ela	*
63. V zahradách oasy al-Ela	*
64. V zahradách oasy al-Ela	*
65. Akacie sejál	*
66. Akacie Samr	*
67. Stromy etel	181
68. V okolí Ráčbe	185
69. V okolí Ráčbe	189
70. U studnic Areda	*

Strana

71. U studnic Areda . . . . . *
72. U pahorků Abd 193
73. V soutěsce Šerž . . . . . *
74. V soutěsce Šerž 196
75. Heluán od západu 197
76. Ernán od západu 205
77. Misma od západu 209
78. V kotlině Gassál 213
79. Nabíráme vodu 217
80. V kotlině Mtérde 220
81. U pohoří Edža 221
82. Koňské sedlo 225
83. Osedlaná klisna 229
84. Osedlaná klisna 232
85. Bojovníci napájejí osedlanou klisnu 233
86. Uzda 235
87. Koňská pouta 235
88. Pasoucí se klisna 240
89. Pasoucí se klisna 241
90. Ženy napájejí klisny . . . 244
91. Mužové na pochodu napájejí klisnu . . . . . *
92. Bojovník prohlíží zavinutou klisnu 245
93. Džetámijje od severu . . . 248
94. Stromy etel v Džetámijji . . 249
95. Datlové palmy v Džetámijji 252
96. Kožený měch na čerpání vody 253
97. Přístroj na čerpání vody . . 257
98. Přístroj na čerpání vody . . 260
99. Náčiní na vaření kávy . . 261
100. Můj dlouhý stan 264
101. Ženy zatloukají kolíky stanové 265
102. Ženy zatloukají kolíky stanové . . . . . *
103. Mužové zdvihají stan . . . *
104. Mužové zdvihají stan . . . 268
105. Mužové připínají zadní stěnu 269

Strana

106. Nosítka kleci podobná . . . 272
107. Nosítka kleci podobná . . . 273
108. Nosítka kleci podobná . . . *
109. Křídlová nosítka 276
110. Křídlová nosítka 277
111. Křídlová nosítka 280
112. Křídlová nosítka 281
113. Křídlová nosítka 284
114. Měděná mísa 285
115. Náš kožený měch na vodu . 289
116. Kožené čerpadlo 292
117. Kožené napajedlo 293
118. Pijí z koženého napajedla . 296
119. Převážejí kožená napajedla . 297
120. Převážejí kožená napajedla . 300
121. Měchy doma tkané 301
122. Tkalcovský stav 305
123. Na cestě Dželúdijje . . . . *
124. Pod stanicí Amára 308
125. V krajině Džrajba . . . . *
126. U svahu Hkej 309
127. Stráň Uada od západu . . . 312
128. Na svahu Hkej 315
129. Stráň Sennár od jihu . . . 317
130. Před odjezdem . . . . . *
131. Budka pro děti 325
132. Náčelník Zbejri 327
133. Na cestě Kattár . . . . . *
134. V dolině Šíhijját 331
135. Na cestě Poutnické 335
136. Cesta Poutnická nad Zubálou 339
137. V dolině Baten 343
138. Studnice v dolině Šubeče . . 347
139. Naše karavana 351
140. Naše karavana a Beni Seláme *
141. Náčelník Beni Seláme a jeho družina . . . . . *
142. Bojovníci Beni Seláme . . 355
143. V údolí Heseb 359
144. Pole u tábora kmene Chafádže 365

* označené na zvláštní příloze.

I.

VÝCHODNÍM POMEZÍM POUŠTĚ NEFÚD.

Poslední pozdrav oase Džouf.

»Múso, zašli poslední pozdrav území svých bratří Rualů, neboť vstupuješ do kraje, náležejícího Šammarům!« pravil mně můj věrný průvodčí Názel odpoledne 13. ledna 1915.

Trpce jsem se loučil s rozsáhlými kraji Rualů, v nichž jsem dlouho tábořil a putoval. Loučení bylo tím těžší, poněvadž poslední obraz, jaký území jejich skýtalo, byl velice lepý. K severu od nás se ukazovaly temně zelené háje palem oasy Džouf, nad ně vyčnívala vysoká věž hradu Máred, posledního zbytku starého města Dúma, sem tam se žlutaly ploché střechy vyšších domů a za nimi v dálce se vypínaly až na sto metrů vysoko skalní stěny, skládající se ze tří vodorovných vrstev, červené, modré a bílé. Horký vzduch se tetelil a zakrýval temným závojem celý obraz. Byla to poslední, jakoby rajská vidina území Rualů na severu, kdežto kolem nás a k jihu byly jedině závěje žlutého písku; nikde zeleň, nikde život, jen smrt.

Hodný kus za námi se vynořil nad žlutou závějí pískovou bílý bod; pohyboval se, rostl. Byl to člověk, oděný pouze dlouhou bílou košilí. Na zádech nesl tlumok, omotaný černým pláštěm, a opíral se o dlouhou hůl.

»Pozdrav vám!« volal, přibliživ se.

»Pozdrav i tobě a slitování Alláhovo a jeho požehnání!« odpověděli jsme.

»Dopřejete pohostinství?«

»Vítej nám. hoste Milostivého!«

»Půjdu s vámi. Jísti a píti budu ze svého: jen mne neponechejte na pospas dravým ptákům za dne a dravé zvěři

za noci, kdyby mne opustily síly. Alláh, jenž odměňuje každou bylinku, odmění i vás!«

»Na nás i na tebe hledí Alláh a ví, že tě neopustíme.«

Neznámý host se k nám přidal. Bylo mu kolem padesáti let. Velbloudice kráčely pomalu pískovými závějemi. Dosud si nezvykly. Za pískovými závějemi vyčnívaly tu a tam nižší a vyšší pískové pyramidy a kužele.

»Vidíš, Múso, kužel, sedící rovně od naší pravé ruky?« ptal se Názel. »Říká se mu Fahámi. Okolo něho vede cesta do města Hájel, v němž sídlí kníže Eben Rašíd, vládce všech kmenů Šammarů. Za tímto kuželem vstupuje cesta do kamenité kotliny Šežíž, ohrazené vysokými pískovými závějemi. V kotlině je několik hlubokých studní s pramenitou vodou. Tou se cestující naposledy občerství a naplní kdejaký měch, aby nezahynuli žízní na dalším pochodu přes četné vysoké a příkré závěje a široké pískové roviny, v nichž není význačnějšího znamení, takže pocestný musí dbáti stop, které jeho předchůdcové zanechali. Pískové bouře zničí nejen stopy, ale zasypou, ba odnesou velbloudince, a pocestný, nemaje přírodních znamení, jimiž by se řídil, ztratí směr, dospěje do hlubokých pískových roklí a zahyne žízní a únavou. Proto vztyčují Šammarové na význačnějších místech tyče, které slouží pocestnému za vůdce. Ale nepřátelé a lupiči je často odstraní nebo je zarazí směrem jiným a přivedou pocestného do záhuby. Zajásá pocestný, uzří-li kopec Semnán. Volá na něj zdaleka: ‚Podej mi ruku, ó Semnáne, podej mi ruku!', neboť ví, že se za ním skrývá v kotlině oasa Džubba, kde najde v některém z dvaceti domků pohostinství. Odtud není daleko do větší oasy Kna a potom mu ukazuje ostrý roh pohoří Edža cestu do města Hájel.«

Naše velbloudice byly velmi vyhladovělé. V oase Džouf a jejím okolí pastvy nebylo, seno, které jim hostitel předložil, by nebylo nasytilo jediné, a přece jich bylo deset — ký div, že hledaly pastvu. Ale pískové závěje byly holé a mezi nimi se hnědaly jen tu a tam skupiny zaschlých keříčků arfedže. Arfedž, již prof. Velenovský určil jako Musilia arabica, tvoří keříčky asi 20 cm vysoké. Má četné, skoro bílé větévky, nepatrné lístky, větší žlutavé květy a semeno drobnější než jetelové. Rozetřené semeno a květy vydávají silnou vůni, která dlouho lpí na prstech. Utábořili jsme se mezi dvěma závějemi, kde bylo více skupin arfedže. Velbloudice poklekly velice rády, ale sotva s nich byly náklady složeny,

vyskočily a utíkaly k arfedži, kterou hltavě okusovaly. Seskupili jsme zavazadla a zásoby, natrhali suchých keříčků, zanitili oheň a chystali si večeři. Po západu slunce jsme přihnali velbloudice, přiměli je k pokleknutí u samých zavazadel, spoutali jim provázkem levou přední nohu pod kolenem a nad ním, ulehli kolem nich a odpočívali.

Kterou cestou?

S neznámým nás bylo sedm: Evropan, můj vědecký pomocník, úředník Vojenského zeměpisného ústavu ve Vídni, jemuž jsme říkali Chalaf (obr. 1): černoch Obejdalláh, sloužící u emíra Núri eben Šalán, knížete Rualů, jenž ho poslal s listem svým a svého syna Nauáfa, emíra oasy Džouf, ke knížeti Eben Rašídovi s nabídkou míru. Na zavazadla a velbloudice dozíral můj starý osvědčený sluha Náser se svým bratrem Mansúrem. Průvodčím a ochráncem byl nám Názel eben Tnejján ze Sindžárů, nejmocnějšího kmene šammarského, maličký, slaboučký muž, proslulý věhlasem a udatností. Byl to nejodvážnější vůdce a velitel větších a menších válečných výprav a nájezdů, vyznal se široko daleko v poušti a měl zlaté srdce plné poctivosti a oddanosti. Přilnuli jsme k sobě jako dva bratří, sdělovali jsme si všecky tužby a obavy a jednali v úplné shodě. Názel pomáhal jako my všichni při každé práci, ale družil se vždy ke mně, uléhal za noci blízko mne a jel vždy vpravo ode mne. Byl velice rád, že si tak dobře rozumíme a nepodíval se na mne, aniž by se nebyl pousmál. Různí známí mně v oase Džouf radili, abych se dal cestou na Džubbu do Hájelu napříč pískovou pouští Nefúd, ale Názel nesouhlasil:

»Poslouchej, Músо, poslouchej jejich povídání! Vždyť jsou to usedlíci, kteří Nefúdu vůbec neznají, anebo beduové, kteří Nefúdem sice táhli, ale neptají se, zda při cestě do Hájelu vydatně napršelo a zda tam velbloudice najdou pastvu. Vím dobře, že mezi napajedlem Šežíž a oasou Džubba nespadl po dvě léta vydatný déšť. Travin tam není, dřeviny jsou polosuché: tvé velbloudice jsou slabé, vyhladovělé, nesou poměrně mnoho a nevím, kolik by jich do Džubby došlo. Od Džubby do Hájelu je vše spaseno a v okolí Hájelu rovněž. Kde není pastvy pro tvé velbloudice, tam jíti nemůžeš, ba ani nesmíš, poněvadž bys je ztratil a nové v Hájelu a okolí těžko koupil.

Chceš navštíviti našeho knížete Eben Rašída. V Hájelu sídlí jeho zástupce, potomek otrokův, vydřiduch, kterému se musíš vyhnouti, kdežto kníže sám se svým ministrem Saúdem vede válku v Kasímu, daleko na jihu nebo na jihovýchodu od svého sídla. Tobě by nezbylo, než aby ses z Hájelu vydal za ním, a to můžeš učiniti mnohem pohodlněji hned nyní a ubírati se nikoliv středem pouště Nefúd, nýbrž jejím východním pomezím. Tam tábořívám se svým kmenem, vodívám tudy četné nájezdníky, znám kdejaký úkryt, kdejakou vodu. Pokud vím, seslal tam Alláh déšť Kuřátek, čímž proměnil skalnaté Návrší Žízně v Návrší Vody. Kde je nyní voda, tam pučí traviny, tam jsou již oživeny dřeviny i napasou se tvé velbloudičky, ztloustnou a hrbečky nebudou míti ani místa mezi postranními lopatkami jízdních a nákladních sedel.

Pamatuj, bratříčku Músо, na své velbloudičky! Vypusť z hlavy slova usedlíků a jiných rádců, ale neříkej nikomu, kudy pojedeš. Přikývni, že přijímáš jejich radu, že pojedeš středem pouště Nefúd, ale až vyjedeme, zabočíme nalevo, k východu. V oase Džouf jako v každé jiné bydlí mnoho lidí podobných krvelačným šakalům. Touží po kořisti, ale mají strach z boje, proto se ukryjí v záloze, pozorují pocestné, čekají, až usnou, pak se k nim přiblíží, zařeží je a oloupí. Mohli by i na nás někde číhati; aby ses jim vyhnul, přikývni, že pojedeš k jihu. Ať se usedlíčkové trochu namohou a pozlobí, budou-li na tebe marně čekati na jihu, kdežto my se na noc schováme mezi pískovými závějemi na východě.«

Sotva se vyhoupla denice nad východní obzor, vzbudil jsem své druhy. Názel si zanítil ohníček, aby si, jak říkal, zehřál trochu kávičky, kterou Náser navečer uvařil. Svinuvše svá lůžka, naložili jsme zavazadla na velbloudice, které nespokojeně pobručívaly, že je znova vyrušujeme, a dali se rychlým krokem k východu. Brali jsme se po severovýchodním a severním pomezí pískové pouště Nefúd. Je od západu k východu přes 350 km dlouhá a od severu k jihu přes 250 km široká. Arabští spisovatelé jí říkají Áledž nebo Záhi a vykládají, jak těžko se jí cestuje. Tábořívali v ní beduové ze kmene Tajj. k němuž náleží i dnešní její majetníci, Šammarové. Žádná velká dopravní cesta nevedla a nevede napříč. Veliké obchodní karavany, přicházející od Perského zálivu ze starého obchodního střediska Gerrha obcházely poušť Nefúd jednak po východním, jednak po západním pomezí a scházely se v oase Dúma, odkud zamířily buď na západ na

Petru, hlavní město Nabatejců, těchto Benátčanů posledních století před Kr. a prvých po Kr., nebo k severozápadu dolinou Sirhánskou do Syrie a k velkým obchodním městům fénickým.

Velká poušť Nefúd odděluje pusté, nehostinné kraje severní od jižních, na oasy bohatších. Proto hledají klasičtí spisovatelé hranice Arabie Felix, Šťastné, na jejím severním pomezí. Hranice vede od Akabské zátoky Rudého moře po jižním svahu pohoří aš-Šera, biblického Seír, a po severním

Obr. 2. — Na pokraji Nefúdu.

pomezí pískové pouště Nefúd směrem východním. Na severovýchodním rohu Nefúdu zahýbá k severovýchodu a končí nedaleko Eufratu při dnešním městě Nedžef. Klasičtí spisovatelé znali Arabii mnohem lépe, nežli ji dnes známe my. Netvořili nových rozdělení, nýbrž přijali stará, souhlasící s útvarem zeměpisným. Jak dřevní obyvatelé souhrnně nazývali onu část svého poloostrova, které dali klasikové jméno Šťastná, dosud nevíme. Asyrské zprávy se jí málo zabývají a v Babylonsku, jež s ní sousedilo, se dosud obšírnější zápisky nenašly. A přece je jisto, že byl nějaký obecný název, neboť bible říká Havila tomu, co jmenují

klasikové Šťastná Arabie a dnešní domorodci Nedžd. I severní hranice Nedždu se táhne po severním pomezí pouště Nefúd, zahýbá na jejím severovýchodním konci skoro k severu a vede až k napajedlu Odejb nedaleko Nedžefu.

Vlk a člověk.

Písek, po němž jsme jeli, byl jakoby uhlazen. Kdejaká stopa byla patrna.

»Škoda, Músо, že jsme si nepřivstali,« poznamenal Názel. »Mohli jsme míti pečeni. Vidíš, jak je písek rozdupán? To vlk pronásledoval stádo gazel. Vykračuje zcela jinak, než ony, zabořuje se mnohem hlouběji, proto se jeho stopa od jejich odlišuje. Je to chytráček. Blíží se ke gazelkám vždy proti větru, aby ho neucítily. Ne že by se na ně hned vrhl; čeká, až se hodně napasou. Ví, že budou potom mnohem neobratnější, že budou častěji močiti a že si některou snáze chytí. Když ta neb ona nožičkou poškubuje, hlavičku pozdvihuje a se po okolí rozhlíží, ví, že již má žaludeček plný, proto se plíží blíž a blíže, aby na ni skočil. Ale kdepak gazelka a vlk! Dá se na útěk, její sestřičky a bratříčci rovněž a vlk je za chvíli daleko za nimi. Ale neustane. Ví, že napasené gazelky často močí, při tom se zastavují a tak se opožďují. Sameček nikdy neopustí samičky. Zastaví-li se, zastaví se i on a stoupne si mezi ni a vlka, proto roztrhá vlk nejvíce samečků. Najednou žádný hladový vlk celého samečka nesežere. Vybere si napřed vnitřnosti, potom vylíže mozek a zbytek zahrabe do písku, aby jej uchránil před jinými dravci.«

»Jíte gazely roztrhané od vlka?«

»Nikoliv, těch nejíme, ale uvidíme-li v okolí stopy pardála a poznáme-li na gazele jeho zuby, tu si na ní pochutnáme.«

»Proč ten rozdíl?«

»Nevím. Je to náš zvyk, je to cesta, po níž se ubírali naši předkové a po ní kráčíme i my, ačkoliv pardála pronásledujeme, kde jej zahlédneme, kdežto s vlkem máme přece jen soustrast.

Vlk sídlí nejraději v jeskyních a skalních rozsedlinách. Jen když má vlčice vrhnouti mláďata, zaleze do opuštěného doupěte hyeny a tam nosí jí a mláďatům potravu vlk. Kožich nemá všude stejný. V poušti sopečné obleče kožich

tmavohnědý, v Nefúdu hnědý s nádechem nazelenalým, takže se jen málo liší od keřů gaza; v rovinách Hamád a Udiján má kožich šedý s nádechem skoro modrým. Zastřelíme-li ho, svlékneme mu kožíšek, ženy jej vyluhují a upraví z něho hebkou kůži, kterou se potáhne náš hudební nástroj rebába. Podivíš, se, Músо, jak vysoké tóny vyluzuje smyčec z takové rebáby. Ale u nás mnoho rebáb není. To kmenové severní a usedlíci se bavívají hrou na ni. My máme z vlka nejraději jeho oko. Za to by mnohý dal i několik velbloudic, neboť kdo je při sobě nosí, je chráněn v největším nebezpečí.

Vlk je velký chytrák. Rozumí zcela dobře řeči lidí. Vždyť byl jednou i sám člověkem a jmenoval se Serhán. Tehdy mu náležely všechny kozy a ovce. Pro nějaký velký hřích — Alláh ví, co to bylo — byl z trestu proměněn ve vlka a jeho stáda si vzal člověk, syn Adamův. Ale vlk nezapomněl na svůj majetek; bere si z něho, když má hlad, a hněvá se na pastýře a jejich psy, že mu v tom brání.

Jednou pravil vlk ovčáckému psu:

‚Dnes v noci si vezmu večeři ze svého majetku!'

‚Uvidíme. Dostanu-li večeři od svých hospodářů, vysvobodím jejich majetek, že ho ani neokusíš,' odpověděl pes.

Pes se večeře domáhal, hospodáři ho nedbali, hladov si nechtěl ulehnouti, proto odběhl do okolí, kde by něco ulovil, a chytráček vlk toho použil a pochutnal si na tučné ovci.

Vlk se rád přátelí se synem Adamovým. Jednou si vyjel bdui na své velbloudici na lup. Ohlížel se po nějakém bratříčku, aby mu pohlídal velbloudici, když by se plížil za kořistí. Potkal vlka:

‚Pokoj tobě, bratře vlku!'

‚Pokoj tobě, synku Adamův!'

‚Kam je namířen tvůj obličej, bratře vlku?'

‚Za nějakým bratříčkem. A kam tvůj, synku Adamův?'

‚Také za nějakým bratříčkem.'

‚Alláh nás svedl. Budiž ty bratříčkem mně a já budu bratříčkem tobě. Co nám Alláh pošle, o to se rozdělíme.'

‚Souhlasím, bratře vlku. Pojď se mnou!'

Vlk se vyhoupl za jezdce. Spal-li jezdec, hlídal vlk pasoucí se velbloudice. Konečně dojeli do území nepřátelského kmene a zastavili se u vysokého kopce.

‚Bratře vlku, ty vidíš dál. Vylez a poohlédni se po kořisti!' Vlk vylezl, skryl se za hromádku kamení na vrcholku a díval

se po okolí. Zahlédl stáda velbloudů. Vrátil se opatrně k svému druhu.

‚Synku Adamův, velbloudi se pasou vpravo od tvého stínu.'

Jeli k nim, schovali velbloudici ve skrytém žlíbku a plížili se ke stádům. Vlk se rozběhl k pastýřům. Sotva ho spatřili, chopili se holí a s křikem ho pronásledovali, chtějíce jej zapuditi, aby neuchvátil některého maličkého velblouděte. Na to čekal bdui. Chytil nejpěknější velbloudici a ujížděl s ní do žlíbku. Vlk se pozastavoval, aby pastýře co nejdále od stáda odvedl. Konečně jim zmizel a vrátil se jak jen nejrychleji mohl velikou oklikou ke stádům, uchopil maličké velbloudě, potažené kožíjiného velblouděte, a vlekl je vší silou rovněž do žlíbku. Věděl dobře, proč to činí. Přinese-li totiž silná a hojně dojící starší velbloudice velbloudka, zabije ho majetník a navlékne nebo přiváže kus jeho kůže na hřbet a na krk jiného mladého velblouděte. Matka zabitého očichává kůži, myslí, že je to její mládě, kojí je a neztrácí žalem mléka, kdežto jeho vlastní matka je kojí rovněž a majetník je může obě oddojovati. Jakmile obě velbloudice zpozorovaly, že vlk s jejich mládětem prchá, utíkaly za ním a doběhly až do žlíbku, kde je bdui spoutal a jako vítanou kořist do svého tábora přihnal. Do tábora se vlk neodvážil, bál se psů. Proto prosil svého druha:

‚Synku Adamův, nezapomeň na mne a pošli mně obden část mé kořisti!'

‚Nezapomenu, bratře vlku. Vždyť ty jsi ukořistil dvakrát tolik, jako já.'

A přece zapomněl a dva dni vlku nic neposlal. Třetího dne volal vlk:

‚Aú, aú! Dej mi jísti, můj bratříčku, synku Adamův!'

Bdui zabil hned jednu velbloudici a zanesl vnitřnosti, krk a přední nohy za ležení, aby si vlk na své kořisti pochutnal. Ve stanu náčelníkově vyložil celou příhodu a pohrozil pomstou každému, kdo by jeho soudruhu vlku ublížil. Ale v táboře byl výrostek, který se učil stříleti. Vyšel ze stanu a hledal v okolí něco živého, po čem by střelil. Zahlédnuv vlka, zapomněl na vyhrůžku svého pokrevence, namířil a zastřelil ho. Zaplakal bdui, uviděv zkrvácený kožíšek svého bratříčka vlka a zvolal:

‚Sbratřil jsem se s vlkem. Ó běda mně! Můj jiný pobratim se provinil na mém pobratimu!'

Obr. 1. — Chalaf určuje čas.

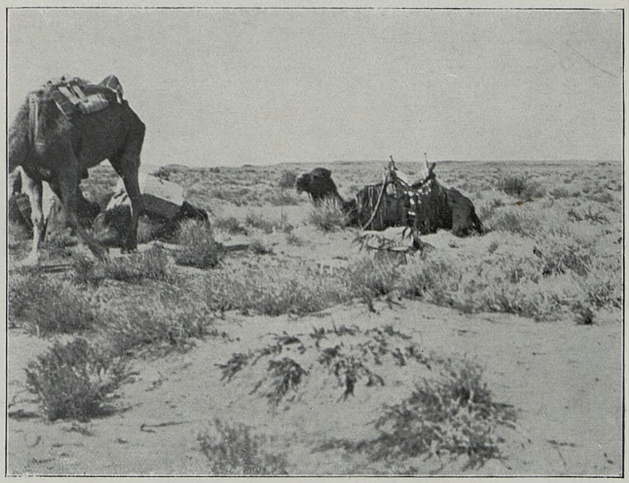

Obr. 3. — Na pokraji Nefúdu.

Vytrhl svou dýku, vrazil ji výrostku do srdce, uřezal mu uši a vložil je do jeho naříznutých úst, aby bylo každému patrno, že ho zabil jeho mstitel. Příbuzenstvo zabitého volalo o krev, ale starešinové se ujali mstitele a prohlásili, že jednal úplně podle práva.«

Šammarové a Eben Rašíd.

Všecky rokliny a doliny byly naplněny hustou, bílou mlhou, která vnikala oděvem až na kůži, zchlazujíc ji, že jsme

Obr. 4. — Prosebný průvod za déšť.

se zimou chvěli. Zdálo se, jako by tu a tam v dolinách ležel sníh, ale Názel tvrdil, že v Nefúdu nikdy sněhu neviděl, pouze jinovatka že pokrývá při východu slunce písek a křoviny, a to jen v severní části Nefúdu, nikdy v jižní. Nemohl se upamatovati, že by mu byla někdy v Nefúdu voda zmrzla a přece v něm tábořil a jím projížděl za všech ročních období.

Kraj, jímž jsme se ubírali (obr. 2, 3), byl již svlažen deštěm, jenže nebyl vydatný. Pověděly nám to bylinky hamát, které se již zelenaly a poskytovaly našim hladovým velbloudicím vítanou pastvu.

»Paste se, paste se, hladňoučké!« pobízel je Názel, vzpomínaje na své stádečko a přeje si, aby je našel četnější

a tlustší, než je opustil. Měl jen 16 velbloudic a z každých pěti platil Eben Rašídovi jako daň ročně 1 rejál abu šúše. Tak říkají Šammarové tolarům Marie Teresie, jež jsou ve vnitřní Arabii velice oblíbeny. Jsou lesklé, veliké a poměrně lehké; hodí se výborně za náčelenky a ozdoby copů ženám usedlíků v různých oasách, proto se na ně počítá a jimi se platí. Abu šúše, osoba s krátkými vlasy, se jim říká proto, že není viděti na hlavě císařovnině pletenců, nýbrž pouze nakadeřené vlasy nad čelem. Názel jako Šammarové vůbec odváděl daň zeka knížeti Eben Rašídovi.

Z každé větší čeledi bývá 40 až 80 mužů prosto povinnosti platiti daň, ale musí se účastniti válečných výprav, které kníže podnikne. Dá jim zbraně, náboje, když třeba i jízdního velbloudа a poskytne jim podílu na kořisti. Náčelníci daně neplatí. Mají navštíviti za měsíc, za dva knížete, přinésti mu nějaký dárek a pobýt u něho i několik dní. Je-li s nimi spokojen, neodcházejí s prázdnou, ale dostanou buď pěkný šátek na hlavu, plášť nebo na důkaz obzvláštní přízně ušlechtilou jízdní velbloudici. Usedlíci odvádějí Eben Rašídovi část úrody, která se uchraňuje ve skladištích v každé osadě zřízených. Z ní se živí jeho otroci a námezdní vojáci. Tvoří skupiny po dvaceti mužích a každá se stravuje společně.

Názel, jenž rád každé jméno zdrobňoval, nazýval též černocha Abdalláha zdrobnělým Obejdalláh, ačkoliv byl tento Služebníček Alláhův aspoň pětkrát těžší než on. Obejdalláh si přinesl z oasy Džouf větší zásobu jídla bečír a vybízel nás všechny, abychom si s ním vzali:

»Pospěš k svému blahu, chop se svého štěstí, Múso, a ochutnej mého bečíru!«

Jedli jsme s ním, ačkoliv mně tento bečír hrubě nechutnal. Připravuje se z datlí a ze semene semhu. Semh je bylina jednoletá, která po vydatných deštích hustě pokrývá štěrkovité roviny. Beduové ji sbírají, semeno suší a jako obilí uchovávají. Chtějí-li připraviti bečír, upraží semeno, smísí s čerstvými datlemi a důkladně prohnětou. Upražený semh vsaje všechnu šťávu a pokrm se udrží do roka. Připomínal mně svou chutí čokoládu.

Šammarové se živí po několik měsíců datlemi. V období sucha opouštějí své území a táhnou k Eufratu, kde najdou jejich stáda hojně vody a pastvy, oni pak se zásobují obilím, potravinami, šatstvem a náboji pro devítiměsíční pobyt ve

vnitřní pouště. Pro rodinu kupují nebo za velbloudy vyměňují půldruhého velbloudího nákladu (ani ne 250 kg) pšenice a stejné množství ječmene pro každou kobylu, kterých je však u nich velmi málo, neboť jen kníže Eben Rašíd a nejmocnější usedlíci a náčelníci chovají koně. Hlavní potravu Šammarů tvoří mléko, obzvláště velbloudí, a datle, které bývají na podzim při Eufratu velmi laciné. Šammarové se spokojí nejšpatnějšími druhy, jaké se daří v bažinách mezi osadami Samáua a Zobejrijje a připravují je hned při Eufratu, aby se jim nezkazily. Sbírají pilně pelyněk, rozsekají jej, smísí s datlemi a vaří, až se šťáva vypaří; pak datle suší a uchovávají. Nedají se do nich tak hned moli, kteří prý chuti trpkého pelyňku nesnesou.

Jak se dělí rok.

Obloha se hodně zatahovala tmavými mraky. Valily se od západu jako obrovské koule, spojovaly se nad námi, vyhlazovaly se a houstly.

»Nezmokneme, Názele?«

»Ó kéž by Alláh dal, abychom nejen zmokli, ale do niti promokli. Jenže se bojím, že na nás anděl Džibrín vody nespustí, poněvadž jí asi v těchto mracích není. V mracích se, Múso, nevyznáš. Za období sucha bývá mnohdy celá obloha zatažena. Naděješ se, že jižjiž zahřmí a déšť se spustí, ale zmýlíš se. Snad tě zahalí silný vichor jemňoučkým pískem, vytoužené vláhy však nedostaneš, poněvadž mraky sebe temnější přece jen deště nemají.

Teprv na podzim se objeví vpravo nebo vlevo od slunce jakoby druhý, ba někdy i třetí kotouč sluneční, což je jistou známkou, že se anděl Džibrín nad námi smiluje a déšť nám přinese. Tehdy vezme vidoucí, to jest muž, jemuž Alláh svým mluvčím svou vůli oznamuje, velkou hrst soli, udělá z ní šest hromádek ve způsobě kříže na počet nejdůležitějších dešťů, lehne si k nim a čeká, co mu mluvčí Alláhův v noci poví. Ráno zavolá sousedy a zkoumá s nimi jednotlivé hromádky. Která je nejmenší, z níž se nejvíce soli rozpustilo, hlásá, že její déšť bude nejvydatnější.

Prvním sporým deštěm nastává u nás nový hospodářský rok.«

»Ve kterém měsíci?«

»My, Múso, měsíců neznáme. Rok rozdělujeme na patero období, hlavně podle hvězd a podle nich jmenujeme jednotlivé deště. Sotva se ukáže hvězda Dobráček, Kanopus, vědí velcí i malí, že dostaneme déšť. Tou dobou tábořívame při Eufratu, kde se zásobujeme šatstvem a potravinami na desetiměsíční pobyt ve vnitřní poušti. Hvězda Dobráček se ukazuje začátkem měsíce, jemuž usedlíci říkají říjen. Chlapci i děvčata jásají: »Ukázal se Dobráček, potáhneme do vnitřní pouště.«

»Proč se těší na vnitřní poušť?«

»Všichni se na ni těšíme. U Eufratu trpíme různými nemocemi, obzvláště střídavou zimnicí a neštovicemi, kdežto v širé poušti nám kyne čerstvý a čistý vzduch Alláhův, a co je hlavní, svoboda.«

»Což vás u Eufratu někdo ve svobodě omezuje?«

»Jak by neomezoval. Víš, že dolní Eufrat je bažinatý. Na velbloudu jím neprojedeš a sám ho nepřeplaveš, poněvadž je v něm málo vody. Na obou březích je půda rozbahněná a mnohdy tenkou vrstvou bílé soli pokrytá. Běda tobě a tvému zvířeti, vstoupíte-li na ni. Zvíře sklouzne, poraní se, ty se zabořiš a stěží živ vylezeš. A co je to much malých i velkých v bažinách eufratských! Oči a ústa jich máš plny a z velbloudů ssají krev ve dne v noci.

Na usedlíky eufratské není spolehu. Rádi nám prodávají, rádi nám naše velbloudy za šatstvo a potraviny vyměňují, ale šidí nás, kde mohou. Bráníme-li se, běží k vládě a je-li vojsko s děly nablízku, než se nadáš, přiblíží se k našim táborům a hrozí, že je z děl rozstřílejí, pakli usedlíkům nevrátíme, co jsme jim vzali. Našich stížností vláda neslyší, leda otevrou-li náčelníci jejím úředníkům své kapsy. Ale ani potom se nás neujmou; slibují a slibují a konejší nás, jenom abychom se neunáhlili a usedlíků nenapadli. Vědí, že odtáhneme, jakmile se Dobráček ukáže, a těší se, že na příkoří zapomeneme, než se po druhé dostaneme do kraje, v němž se nám stalo. Lže vláda, lhou její úředníci. Nebýti jí a jejích děl, vypořádali bychom se s usedlíky po svém.«

»Však vy jim nic nedarujete.«

»Ubíráme se chodníky vyšlapanými od svých předků. Ti mstili každé příkoří a my je mstíme rovněž, ale z vnitřní pouště, nikoliv s pobřeží Eufratu. Z vnitřní pouště podnikáme nájezd za nájezdem proti usedlíkům, jimž jsme zůstali

odplatu dlužni, a důkladně jim svůj dluh splácíme. Nemajíce táboru, nebojíme se vládních děl. Kde je nám konec, než je vyvezou a na nás namíří.«

»Odkud pijete, táhnouce začátkem října do vnitřní pouště?«

»S vodou je, Múso, potíž. Pastvy najdeme dost. Suché byliny jednoleté a čerstvé vytrvalé jsou všude. Velbloudice hladu nemají, ale potřebují vody a ta je pouze v hlubokých studnicích pramenitých. Vyschlé tůně a dešťové rybníky plní

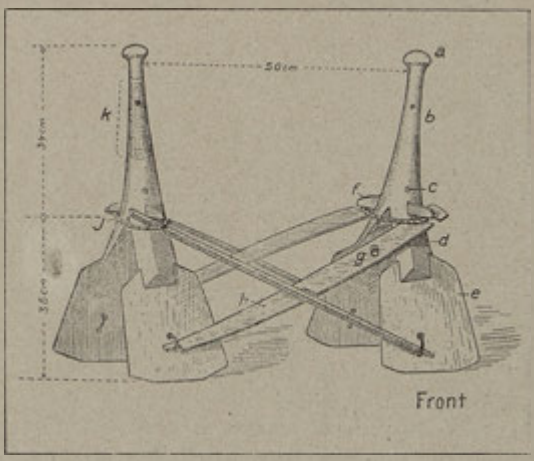

Obr. 5. — Velbloudí sedlo.

teprve hvězda Dobráček. Její vláda trvá čtyřicet nocí. Po ní se ujmou vlády Kuřátka, jimž Alláh přiřkl dvacetpět nocí; potom Blíženci, kteří mají rovněž pětadvacet nocí. Tyto tři hvězdy jsou našimi pány v měsících říjnu, listopadu a prosinci, správněji od 10. října do 10. ledna. Je to období podzimu.

Začátkem ledna se ujímá vlády Vlasatice, Sirius, na čtyřicet nocí. Toto období se jmenuje zima. Od 20. února do polovice dubna panuje Kopiník, Arkturus. Jeho období, jemuž usedlíci říkají jaro, uzavírá vládu hvězd. Následující období je léto, které trvá do počátku června a tehda nastává období sucha, v němž po čtyři měsíce ani nekápne.

Podle období dělíme též deště na podzimní, zimní, jarní a letní. V období sucha tábořívame rádi v údolích. Na podzim se jim vyhýbáme. Víš, Múso, proč?«

»Jak bych nevěděl. Mnohé z vašich údolí je několik dní cesty dlouhé. Spadne-li při jeho začátku déšť, valí se jeho řečištěm voda, přikvapí na beduy nic netušící, odplaví stany a usmrtí lidi a dobytek.«

»Máš pravdu, Múso. Kolik našich lidí bylo překvapeno prudkou bystřinou a ztratilo nejen stany, ale i velbloudice a děti. Sám jsem jednou se svými tábořil v takovém údolí. Čekali jsme na déšť mnoho neděl. Nespadla na nás ani krůpěj. Stěhujíce se, našli jsme bohatou pastvu v údolí, i povídá můj tatíček:

‚Přespíme zde a zítra potáhneme dále k vodě.'

Zima nebylo, proto jsme ani stanů nezřizovali: jen kousek stanové stěny jsme natáhli, aby chránila našich dětí a ohně před větrem. Lehli jsme si mezi své zásoby a velbloudy. Nemohl jsem spáti. Nějaký strach mou dřímotu rozptyloval. Leže u samých velbloudů, zaslechl jsem zvláštní jakýsi zvuk: jako by někdo na zemi tloukl, ale s velkou silou a ve velké dálce. Přiloživ ucho k zemi, slyšel jsem jasněji: zvuk se měnil v hukot. Půda jako by se zachvívala. Vyskočiv, zvolal jsem, co jsem hrdla měl:

‚Bystřina na nás, bystřina!'

Ženy se chápaly dítek, mužové hleděli odpoutati vzpouzející se velbloudice. Cítily nebezpečí jako my lidé. Vždyť mne vlastně na tento zvláštní zvuk upozornily svým protáhlým dechem a snahou, aby povstaly a se pout zbavily. Poděšená zvířata se plašila a několik našich lidí pošlapala. Sebe a svá stáda jsme zachránili, ale než jsme vynesli zásoby, přivalila se voda. Blížila se jako zídka. Hnala před sebou suchou trávu, keře, písek a štěrk, zdolávala kdejakou překážku a pěníc se zlostí, zakrátko pokryla a odnesla, čeho jsme nezachránili. Takové jsou, Múso, naše deště, proto se říkává: ‚Vyjde-li Dobráček, nevěř údolí a sbírej datle, třebas v noci.' V říjnu bývají všechny datle zralé, netřeba jich tudíž přebírati.

Po prvém sporém dešti podzimním se ukazují v údolích, na stráních a pláních malinké, světle zelené lístečky pučících bylin jednoletých. Pomohou-li jim Kuřátka rovněž vydat-

ným deštěm, rostou bujně, a velbloudice se pasou na čerstvých bylinách ještě před zimou. Víš, Múso, který déšť je v našich krajích nejdůležitější?«

»Snad déšť Kuřátek.«

»Máš pravdu. Přicházívá v listopadu a rozhoduje o pastvě. Spojen s vytrvalým deštěm Bližencův, spadajícím na širé kraje koncem prosince, zajistí vzrůst jak bylin jednoletých, tak vytrvalých a přináší nám radostnou zprávu, že budeme míti blahobyt, že se nikdo nemusí báti hladu.

Déšť zimní v lednu a v únoru nezajistí zdaru bylin jednoletých, nevyrostly-li již hodně po dešti podzimním. Vždyť v období Kopiníka, tedy v březnu a dubnu a obzvláště začátkem léta v květnu bývají mnohé dny tak horké, že byliny vypučivši teprve po dešti zimním, zežloutnou, spíše než se vyvinou. Jednu dobrou vlastnost má déšť zimní. Plní různé nádržky zdravou vodou, jež se jen ponenáhlu vypařuje a dlouho čistou zůstává.«

»Co soudíte o dešti Kopiníka neboli jarním?«

»Je dobře, když nám jej anděl Džibrín pošle, ale pro pastvu je jen tehdy užitečný, byla-li země některým z předcházejících dešťů důkladně svlažena. Tu dovrší základ blahobytu, neboť dopomůže jak bylinám jednoletým, tak vytrvalým k největší bujnosti. Ale sebe spořejší déšť jarní poslaný od Džibrína v březnu nebo začátkem dubna nic nezmůže, spadne-li na půdu vypráhlou, podzimním deštěm nenapojenou. Horké slunce následujícího období letního spálí vše, co takový déšť k životu probudí.«

»Prší začátkem léta, tedy v květnu, ve vašich krajích vydatně?«

»Tak jednou za pět za šest let a věř, Múso, že o letní déšť ani tuze nedbáme. Je-li sporý, ničí všechny byliny jednoleté.«

»Proč by je ničil? Vždyť jim dodá vláhy a tím síly k bujnému vývoji.«

»Jenže hned po něm pohlédne na zbujnělé traviny kostnatá žena, jíž říkáme slunce, svým horkem šťávu bylin vypaří a je usmrtí. Traviny, svlažené hojným letním deštěm, zbujní, vyrazí nové lístky, ale po několika dnech vadnou, žloutnou a uhynou. Umrou mnohem rychleji, než kdyby jich nebyl letní déšť k novému životu podnítil. Lépe se daří po letním dešti bylinám vytrvalým, obzvláště různým keřům.

Jejich kořeny si zajistí tolik vláhy, že zůstanou živé, ba bujné po celé období sucha a keře se zelenají a kvetou. Najdeme-li v některém kraji na podzim bujně kvetoucí keře, víme, že tam spadl sporý déšť letní. Tuto radostnou zprávu ohlašujeme nejen svým velbloudicím, ale i gazelám. Voláme:

‚Ó miloučká gazelo, nasytíš se podzimní pastvou po letním dešti!'«

»Letní déšť je přece jen prospěšný nejen pastvě, ale i napajedlům.«

»O pastvě jsem ti pověděl, o napajedlech bych raději pomlčel. Je pravda, že voda sporého deště letního obživí prameny a že se hodně dlouho udrží pod vrstvou písku a štěrku ve skalnatých řečištích, ale jen tehdy, byla-li půda vydatně svlažena na podzim nebo aspoň v zimě. Je-li vyprahlá, vypije déšť a slunce jej vypaří dříve, než do hloubky prosákne. Naplní-li letní déšť tůně a rybníky, neraduje se z toho nikdo. Zakrátko se v nich hemží žáby a různí červi, voda zapáchne a vyhýbá se jí jak syn Adamův, tak zvíře.

Prosby za déšť.

Ach, co bychom za to dali, kdyby bylo naše území každý rok vydatně svlaženo! Mnohdy čekáme na sporý déšť dvě, tři i čtyři léta. Prosíme Alláha, aby se smiloval a anděla Džibrína s deštěm k nám poslal. Naše děvčata ob týden pořádají prosebné průvody s Matkou vytrvalého deště. Viděl jsi již, Músо, tuto Matku?«

»Zajisté, Názele. Jsou to dvě tyče svázané na způsob kříže, na nichž bývá zavěšen ženský šat. Panna ji nese v čele průvodu (obr. 4), jenž se ubírá od stanu ke stanu, zpívaje různé písničky.«

Názel zanotoval:

Ó Matko vytrvalého deště, dšti na nás,
namoč plášťíček našeho pastýře.
Ó Matko vytrvalého deště, dšti na nás
a lijavcem napoj nás.
Ó Matko vytrvalého deště, dšti na nás,
z mírky Alláhovy naměř nám.
Ó Matko vytrvalého deště, dšti na nás,
sporou záplavou poděl nás.

Obr. 6. — Poduška, jíž se sedlo vycpává.

Obr. 7. — Poduška, jíž se sedlo vycpává.

Obr. 8. — Nákrční poduška.

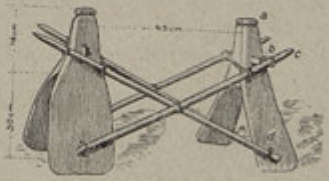

Obr. 9. — Vodní sedlo.

Obraz 10. — Nákladní sedlo.

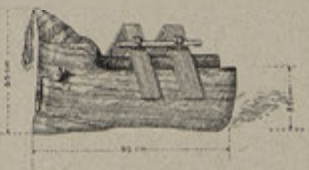

Obr. 11. — Nákladní sedlo s polštářem.

Podívej se, Músо, jak chytroučká jsou naše děvčata. Vyprošují od Alláha drobného deště, jenž trvá aspoň čtyři dny a zasáhne širý a daleký kraj. Má smočiti aspoň šedý laciný plášť pastýřův, utkaný z odpadků vlněných nebo bavlněných. Tuto svou prosbu stupňují, prosíce o liják trvající mnoho hodin. Potom žádají, aby Alláh vylil vodu ze své

mírky. To již je průtrž mračen; na konec chtějí, aby anděl Džibrín spustil lijavec trvající několik dní a zaplavující celé roviny.«

»Umíš ještě nějakou jinou prosebnou písničku za déšť?«

»Jak bych neuměl.

Ó Matko vytrvalého deště, dšti na nás,
stále tvé zlé trápí nás.
Ó Matko vytrvalého deště, dšti na nás,
stále spousty prachu oslepují nás.
Ó Matko vytrvalého deště, dšti na nás,
představa bídy kvapí k nám.
Ó Matko vytrvalého deště, ó hladová,
zhubil nás hlad a zima zlá.

Jenže děvčátka, putující s matkou vytrvalého deště, neprosí za déšť zadarmo. Chtějí odměnu, i postaví se doprostřed tábora a zpívají:

Která nám dá na říčici,
kéž jejího synka cvičí jezdci!
Která nám dá na sítě,
kéž ho vedou k nevěstě!
Která nám dá přehršli,
kéž její odpůrkyni hrob hostí!
Která nám dá plnou hrst,
kéž jejích bro zesílí vzrůst!

Dozpívavše tuto písničku, rozejdou se po jednotlivých stanech, sbírajíce, co jim ta která hospodyně uštědří. Potom spěchají k nevelkému stanu, zřízenému za táborem. Tam si dárky rozdělí, snědí je. ženský šat s kříže sejmou a zvečera se vrátí domů.«

K noclehu jsme si vyhledali nevelkou kotlinu mezi pískovými závějemi Nuejta. Poprchávalo, ale stanů jsme nepostavili. Vál východní vítr. Názel tvrdil, že po něm ve východním a jižním Nefúdu pršívá, ale teprve po několika dnech, dnešní noci že se deště báti nemusíme.

Zajímavý poutník.

Náš neznámý host se s námi ponenáhlu sbližoval. Jmenoval se Muhammed a měl 54 let.

»Má matička mne povila v osadě Barka v Ománu,« vypravoval. »Mám hodnou ženu, hodné dítky, kéž je Alláh zachová a požehná! Jednou v noci se mně ukázal ve snu mluvčí vyslaný od Alláha a pravil:

‚Podívej se, Muhammede, jak velký je svět, v němž bydlí lid Alláhův!' Mluvčí zmizel a já procitl a uvažoval o jeho slovech. Nerozuměl jsem jim. Usnul jsem znova. Tu opustila má duše mé tělo a letem navštívila nějaký velký přístav, cizí kraje s divnými městy, mešitami a posvátnými hroby. Viděl jsem veliké hory, řeky, pusté kraje, až jsem konečně odpočinul v posvátném stánku Alláhově při kaabě v Mekce a modlil se na hrobě prorokově v zářné Medíně. Probudiv se, přemítal jsem znova o slovech mluvčího a pochopil, že Alláh chce, abych opustil svůj domek a své dítky a vydal se na pouť světem, v němž jeho lid bydlí. Z Ománu jsem putoval pěšky do Jemenu a v Adenu jsem poznal přístav, který se mi ukázal ve snu. Přes velké moře dostal jsem se do Indie. Navštívil jsem všechna posvátná místa muslimská od jihu až k severu, dospěl jsem do Kábulu v Afgánsku, do svatého města Mešhed v Persii a prošel jsem celou Persií do Iráku, kde jsem se modlil v přesvatých městech, v nichž odpočívá Ali, zeť prorokův a jeho umučený syn, prorokův vnuk Husejn. Na Mósul a Dijábekr jsem dorazil do Haleba a Damašku, kde jsem si sedl na železného koně a zajel na něm do Medíny k hrobu prorokovu a odtud zašel pěšky do Mekky, v níž jsem uctil posvátnou kaabu. Vrátiv se do Damašku, přidal jsem se k menší čeledi Šarárátů, která se stěhovala do vnitřní pouště, a mne dovedla do okolí oasy Džouf. Tam jsem pozdravil dvakrát nový měsíc, až mně konečně Alláh seslal vás. S vámi bych rád k nejbližším Šammarům a potom od kmene ke kmeni, od oasy k oase až do svého rodiště Barka, kde na mne čekají moje děti, o něž se Alláh stará jistě lépe, než bych byl učinil já.«

Podivoval jsem se tomuto skromnému, vytrvalému cestovateli. Měl malou dřevěnou skřínku s různými věcmi, v koženém míšku asi 8 kg mouky a v menším podobném míšku vodu. Nikdy se nevtíral; byl rád, že si mohl naložiti na velbloudici svá zavazadla; sednouti si sám nikdy nechtěl. »Alláh mně dopřál zdravých nohou, nač bych tudíž zatěžoval tvé velbloudice,« říkával. Navečer si zanítil svůj vlastní oheň, při němž se ohříval a čekal, až mu donese Mansúr večeři. Nechtěl jsem, aby se živil ze svých zásob. Dostával k večeři

vždy tolik, že mu zbylo i na druhý den. Při svém ohni se stulil do klubíčka a spal. Když se naše velbloudice za poledne pásly, snědl zbytky od večeře a odpočíval. Nikdy se nechtěl napíti kávy nebo čaje a nevzal do úst cigaretu, když mu ji Názel, nebo Obejdalláh nabízeli. Maně jsem si vzpomněl na velkého cestovatele arabského Ibn Battúta, jenž opustil své rodiště v Maroku, procestoval celou severní Afriku, Indii, Čínu, Persii, Mesopotamii, Syrii, Palestinu, Arabii a vrátiv se do své domoviny, sepsal, co kde viděl a slyšel a zanechal nám dílo jedinečné. Ptal jsem se Muhammeda, zda umí psáti. »Umím. Mnohou věc jsem si zapsal, všechno chovám v paměti a napíši, co jsem zkusil, dostanu-li se ke své rodině ve zdraví a bude-li to vůle Alláhova.«

Návrší Žízně.

Dopoledne se nám ukázaly k severu ploché skály, jimž se říká Hazm al-Ma či az-Zuma, Návrší Vody či Žízně, podle toho, svlažil-li je vydatný déšť či nikoliv. Toto skalnaté návrší tvoří východní hranici pouště Nefúd a táhne se na mnoho set kilometrů k jihovýchodu.

»Alláh nás má rád i učiní pro nás toto návrší Návršími Vody, nikoliv Návršími Žízně. Mne Alláh ještě nikdy neopustil. Je mně dobrým tatíčkem a neopustí nyní ani mne, ani tebe a ostatní naše bratříčky se mnou.«

»Proč ti dala, Názele, tvá matička tak divné jméno? Proč tě pojmenovala »Utábořující se?«

»U nás, u Šammarů, Múso, je každé jméno pěkné. Jméno prorokovo a jména jeho příbuzných nejsou o nic lepší než jména různých zvířat, útvarů půdy nebo událostí přírodních. Jméno dítěte neurčuje otec, nýbrž vždy matka. Ta dává pozor na své hnutí vnitřní, na události okolní a podle nich pojmenuje své děťátko. Já, to jest Názel, jsem si své jméno přinesl sám. Stěhovali jsme se. Matička seděla ve čtyřhranných nosítkách, jakým se říká kenn. Najednou pocítila, že se blíží chvíle, kdy Alláh vdechne děťátku opouštějícímu její lůno novou duši. Tímto děťátkem jsem byl já. Chtěla zastaviti svou velbloudici, když tu někdo na ní zvolal: ‚Jeď ještě kousek. Dúchi se již utábořuje, Dúchi názel.' Dúchi byl její manžel, můj otec. Dojela k místu, na němž se zastavil její manžel, přiměla svou velbloudici, aby poklekla a než opustila

nosítka, přišel jsem já na tento svět a ona oznamovala tatíčkovi: ‚Hle, toto jest Názel!'«

O otci Názel mnoho nemluvil. Dúchi byl náčelníkem Sindžárů a zároveň vojevůdcem. Byl skoro ustavičně na nájezdech a válečných výpravách a byl-li ve stanu, rozsuzoval rozepře, dával rady, napomínal a trestal. O dítky se mnoho nestaral; ty se tulily pod křídla matčina. Názel si svého otce velice vážil, ale bál se ho. S chloubou vykládal, jak jeho

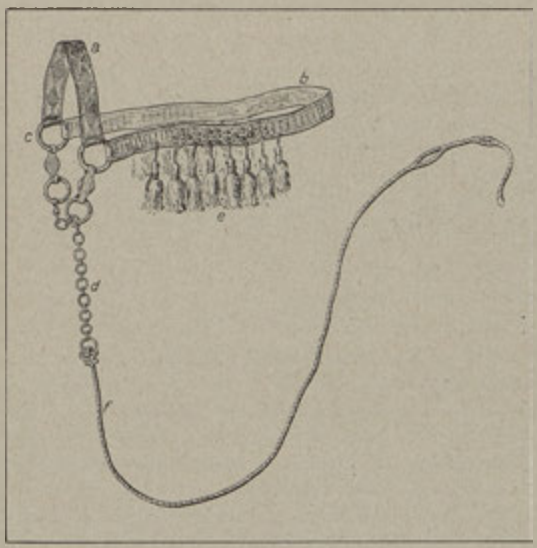

Obraz 12. — Velbloudí ohlávka.

otec zahynul ve vítězné bitvě, děkoval však Alláhovi, že mu zachoval matičku, drahouška, na niž vzpomínal s největší láskou a těšil se, jak zajásá, až ji obejme.

Sokol a habáry.

Ve skupině keříků arfedže, okolo níž jsme jeli, seděl pták habára, jenž těžce odletěl, když se k němu má velbloudice na dva metry přiblížila. Je tmavošedý s bílými pery v křídlech a v ocase a velký jako menší slepice. Nevzlétl do vzduchu,

nýbrž letěl při zemi, usedl asi 100 m od nás, chvilku čekal přikrčen k písku, načež utíkal rychlým krokem. Habára se zdržuje nejraději v rovinách a dolinách porostlých dřevinami. Živí se nejvíce semenem a mladšími výhonky. Je velmi těžko dostati ji do rány, neboť neustále prchá. Jezdec na vytrvalém koni ji může unaviti a kopím nebo holí doraziti. Jejím největším nepřítelem není člověk, nýbrž sokol, který její pohyby shora sleduje a jakmile usedne, bleskem se na ni vrhne.

»Jeden sokolíček má více chytrosti v hlavě než na sta habár, které jsou četnější než on. Proto se jich také jindy sokolíček bál a živil se raději myšmi a ještěrkami, ač dlouho trvalo, než jich nachytal, kolik potřeboval pro sebe a svou rodinku. Jednou byl sokolíček poraněn a dožadoval se pohostinství habár. Habáry ho přijaly velice vlídně, krmily a ošetřovaly ho, až se úplně uzdravil. Sokolíček se nemálo divil, že nekonají žádných porad, i ptal se svého hostitele:

‚Ke kterému kmeni náležíte?'

‚Ah, my jsme z družiny Zennárovy.'

‚Kdo je vaším náčelníkem?'

‚Já jsem náčelníkem,' volal hostitel.

‚Nikoliv, já jsem šejch,' volal pták letící kolem, třetí pak odporoval:

‚Ale kde, nevěř jim! Já jsem náčelníkem!'

Sokolíček si to dobře pamatoval a velmi se potěšil, řka sám sobě: ‚Těch se přece nemusím báti. Ačkoliv je jich mnoho, nemají žádného společného náčelníka, proto mne nikdy společně nepřepadnou, a jedné, dvou se neleknu. Nač bych se trápil myšmi a ještěrkami? Mohu si pochutnávati na habárách na jedné po druhé.' Od té doby požírá sokolíček habáry, které nikdy nepobývají v hejnech, nýbrž jen po dvou. I jejich děti se rozcházejí, jakmile se naučí létati.

Jakou má bdui radost, když si může sednouti na ušlechtilou jízdní velbloudici, za sedlo postaví loveckého sokolíčka a vedle něho poskakuje chrt sleke! Sokoly vybíráme v pohořích Selma a Edža a cvičíme je ráno, jakmile rosa obejde, a když se slunce sklání k západu. Lepší jsou sokoli, které k nám dovážejí obchodníci z osad Zubejr a Kuejt při Perském zálivu. Za takové se platí 3 až 15 zlatých liber. Honí mnohem lépe než sokoli, které sami vycvičíme, a jsou mnohem stálejší. Vydrží i několik let, kdežto naši sokoli uletí všichni

před obdobím horka. Zahlédnou-li na lovu svobodnou sokolici, zatouží po ní, zapomenou na zajíce a na habáry a nevrátí se k svému pánu. Honicí chrty neodchováváme my, nýbrž je kupujeme od usedlíků, kteří je pěstují a draho prodávají. Selka, fenka, je lepší než chrt a prodává se až za 10 zlatých lir. Tolik peněz může vydati jen náčelník, proto se zabývají lovem se sokoly pouze synové náčelníků. Obyčejný Šammari je rád, když si něco zastřelí anebo paličkou zabije. Kdo má velice rád maso, najme si Slubiho za lovce v době vedra, kdy gazely přicházejí z Nefúdu, kde všechny traviny uschnou, do pouště kamenité. Slubi bydlí po celý život ve vnitřní poušti, zná její zvířata a ví, jak by je oklamal. Kolena a lokty si omotá kusy tlusté kůže z antilop, lehne si na břicho, naloží na sebe větévek, že se podobá keři a plíží se proti větru na ta místa, kde se gazely nejraději pasou. Vane-li mu vánek štěstí, zastřelí mnohdy za jediný den 4 i 6 gazel ze své ručnice, kterou často nabíjejí křemelkami místo broky nebo koulí. Odvede-li svému hospodáři 60 až 80 gazel, dostane jednoho velblouda.«

Bojovná vášeň.

»Nejlepším lovem bdulho jest válka,« ozval se Obejdalláh, a Názel přisvědčil: »Uvěřil jsem. Tvá slova jsou pravdivá. Bez války, bez boje, bych, Músо, nemohl žíti. Ve válce, v boji, mohu ukázati svou lest, vytrvalost, odvahu a zmužilost. Vážím si velice krve, ani kapky bych zbytečně neprolil, netoužím po kořisti, ale vábí mne nebezpečí a nesmírně mne těší způsob kořistění. Jakmile se kořisti zmocním, daruji ji beze všeho jinému, třebas i ženě oloupeného, jen když jsem jí ukázal, že jsem překonal jejího muže a jeho majetek mu vyrval.

Vášeň vzdorovati nebezpečí a ukázati svou převahu je vlastní příčinou, proč u nás války nastávají. Některé kmeny se navzájem nenávidí, ač si třeba nejsou úplně cizí. Mnohdy odvozují svůj původ od společného předka a přece ustavičně spolu zápasí. Mír mezi nimi nemívá dlouhého trvání. Náčelníci se mohou spřáteliti, mohou se namáhati sebe víc, aby zabezpečili mír, jejich lidé se přes to vzájemně přepadají a olupují. Se kmeny usedlými na pomezí pouště a podřízenými vládě ať při Eufratu v Iráku anebo při Syrii, my trvalého míru nikdy neuzavíráme. Vždyť je za tyto kmeny odpo-

vědna vláda. Je-li slabá a svých kmenů nehájí, olupují je naši Šammarové, kdy a kde se jim jen zachce.

Čím vzdálenější jsou pastviny dvou kmenů, tím déle mezi nimi trvá válka. Podnět k ní zavdávají malé krádeže a zadržování zaběhlých nebo ukradených zvířat. Jednotliví příslušníci se obviňují, že přechovávají ukradené velbloudice a dovolávají se pomoci svých náčelníků. Od kmene ke kmeni spějí posli s ústními i písemnými vzkazy. Brzo je patrno, že si oba kmeny války přejí. Konečně napíše náčelník jednoho kmene druhému list asi tohoto obsahu:

„Jeho Blahorodí, našemu velectěnému bratru náčelníku N. N., kéž zachová Alláh jeho dobré jméno! Amen. Pozdravivše Vás a vyprosivše Vám milosrdenství a požehnání Alláhova, oznamujeme Vám, že Vaši Arabové bez přestání znepokojují naše lidi a loupí jejich majetek. Vy tomu nikterak nezbraňujete; z toho soudíme, že se to děje s Vaším souhlasem. Žádáme, abyste hned vrátili uloupené velbloudice. Neučiníte-li tak, hle, jste zbaveni bezúhonnosti a náš obličej zůstane bílým. Nesmíte nás potom obviňovati a náš obličej černiti. Toto na Vaše vědomí a pozdrav. Váš bratr N. N.“

Nechce-li náčelník války, píše:

„Moji a Tvoji lidé se navzájem olupují. Chceš-li s námi válčiti, vrať nám bezúhonnost. My s Tebou válčiti nechceme a bezúhonnost Ti nevrátíme. Oznam nám, zda jsi náš přítel či nepřítel!“

Vrátiti bezúhonnost znamená vypovědět válku. Kdo by započal válku, nevrátiv bezúhonnosti, tedy nevypověděv jí, byl by padouch, zrádce, počernil by svůj obličej, svou čest.

Počátkem r. 1909 Rualové znepokojovali oasu Džouf, ležící v jejich území, kterou jim Eben Rašíd před padesáti lety odňal. Ministr nedospělého knížete Saúda eben Rašíd vypravil ke knížeti Núrimu eben Šalán posly s dotazem, proč jeho lidé znepokojují Džouf. Núri odpověděl:

„Je-li Eben Rašíd dosud tak silný, jako byl dříve, a může-li sám Džouf chrániti, chci s ním žíti v přátelství. Zhroutila-li se však jeho moc a hrozí-li mu cizí nadvláda, nepřipustím, aby tento cizí vítěz opanoval Džouf. Toto je mé území a svého území nikomu nevydám. Dostali jsme zprávu, že Eben Saúd porazil Eben Rašída a že ho pronásleduje směrem k jeho sídlu Hájel. Jeďte tam vy, poslové, a přesvědčte se o moci svého knížete. Zvítězí-li nad Eben Saúdem, dohodnu se s ním v přátelství. Pokud se s ním nedohodnu, ať zmizí jeho

správce z tohoto území. Odtáhne-li hned, neukřivdím žádnému Šammarimu. Sdělte mně do zítřejšího západu slunce, kdy se posádka vzdálí. Nedostanu-li odpovědi do té doby, hle. můj obličej zůstane bílým. Vy jste naši nepřátelé.'

Odpověď nepřišla a Nefúdem projížděly větší a menší čety nájezdníků. Válka začala.

Válka se vede, Múso, po celý rok. V období deštivém podnikají mladíci menší nájezdy po 15 až 40 mužích. V době blahobytu, kdy je všude hojně vody a pastvy, se konají velké výpravy, které vodívá sám kníže Eben Rašíd nebo jeho voje-

Obr. 13. — Velbloudí sedlo vyzdobené.

vůdce. Jeho otroci a námezdníci, jakož i usedlíci z Hájelu, nesou své prapory a staví své bílé stany. V době horka a vedra se vyjíždívá na válečné výpravy pouze na velbloudech. Obyčejně nese velbloud dva jezdce, z nichž jeden podniká a odráží útok jako pěší, druhý pak odhání ukořistěná stáda a odváží uloupené stany.«

Obejdalláh připomínal Názelovi, kdy a kde se Rualové utkali se Šammary, kdo nějak v boji vynikl, kolik mužů na každé straně padlo a jaká byla kořist. Při udávání počtu oba přeháněli. Obejdalláh tvrdil, že Rualové pohubili Šammarů na sta a ukořistili velbloudů na desetitisíce, kdežto Názel se mu smál, že pravý opak je pravdou. Se skutečností se pravidelně shoduje počet padlých soukmenovců a tolik bývá oby-

čejně i padlých protivníků, jenže bojovník vědoucí dobře, kolik padlo z jeho kmene, vědomě a úmyslně znásobňuje ztráty odpůrců.

Kmenové spříznění.

»Mlč, mlč, Služebníčku Alláhův! My, Šammarové, jsme silnější než Rualové, neboť se skládáme ze čtyř kmenů; málokterý jiný kmen se nám počtem vyrovná.«

»Jenže, Názele, spolu nedržíte a daleko od sebe tábořítе. Dobrá polovička vás bydlí v severní Mesopotamii mezi Eufratem a Tigridem a je pro vás, kdo jste v Nedždu, jakoby ztracena.«

»Máš pravdu, Služebníčku Alláhův, naši příbuzní v Mesopotamii se nám odcizují. Vzdávají se chovu velbloudů, stávají se pastýři koz a ovcí, obdělávají půdu a mnozí se usazují po vesnicích. Jejich území je úrodnější než naše a naši lidé se pořád za nimi stěhují. Ubývá nás, Šammarů, ubývá. Hyneme bídou a stálými válkami se svými sousedy, mezi nimiž nemáme jediného příbuzného.«

»To my, Aneze, jsme jiní chlapíci,« chlubil se Abdalláh.

»Co mluvíš o Anezích? Což pak k nim náležíš?«

»Jak bych nenáležel. Můj strýček je Ruejli, Rualové jsou z Anezů, a já náležím ke svému strýčkovi, tedy rovněž k Anezům.«

»Anezů je mnoho,« poznamenal Názel. »Snad žádná skupina arabských kmenů není tak četná jako Aneze. Od Ománu a Perského zálivu až k Halebu a od Tigridu až k Rudému moři táboří kmenové Anezů.«

»Vidíš, kolik my to máme bratranců. Kolik to měl náš předek synů, když od něho všichni kmenové Anezů pocházejí.«

»Což pak mají všichni Aneze jediný společný původ?« vmísil jsem se do řeči.

»Od koho jiného by pocházeli? Jediný otec je zplodil. Jeho krev v nich ve všech koluje, proto jsou všichni pokrevně příbuzní, jsou bratranci. Kmenové Anezů tábořící při Ománu a Perském zálivu, jsou bratranci kmenů tábořících u Haleba. Kdyby nebyli pokrevně příbuzní, nebyli by bratranci. Jedině pokrevní příbuznost otcova poskytuje právo, jaké má bratranec. Neslyšel jsi nikdy, Músо, u nás u Rualů, jak někdo pravil:

.Jeho předek nebyl v dávné době naším příbuzným s otcovy strany; jak by on mohl býti naším bratrancem?«

»Slyšel jsem podobný názor nejednou. Pamatuji se, jak mně kníže Núri vykládal:

.Hle, Múso, tvoji bývalí bratří Beni Sachr jsou mně milejší než Amáráté, ale pokrevenstvím jsou nám tito bližší než oni. Beni Sachr jsou cizinci, my a oni nemáme společného praděda, kdežto praděd Amárátů je totožný s naším.'«

»Znáš, Múso, Zbéána, synka Chašmánova?«

»Jak bych ho neznal. Pochází ze Sirhánů a je strýčkem Tráda, synka bývalého knížete.«

»Hle, Múso, tento Zbéán táboří s námi s Rualy přes třicet let. Vzal si za manželku Rualku a jeho sestra se provdala za našeho knížete, jemuž porodila Tráda. Podniká válečné výpravy a nájezdy s námi, nosí náš kroj, jeho synové mluví naší řečí a přece náleží dosud k Sirhánům. Jeho příbuzenstvo není u nás, nýbrž u Sirhánů. Kdyby se některý z jeho synů nějak provinil, kdyby, čehož Alláh nedopouštěj, některého z nás zabil, musil by hledati záštitu u svého příbuzenstva, u Sirhánů, a krev našeho zabitého by byla smyta krví Sirhánů. Oženiv se s Rualkou, nestal se členem jejího příbuzenstva a nevstoupil do našeho kmene.

Víš, jak se u nás u Rualů říkává o příbuzenstvu se strany otcovy a matčiny?«

»Máš na mysli rčení: ‚Příbuzných se strany otcovy je častěji třeba než příbuzných se strany matčiny', nebo rčení: ‚Příbuzenstvo otcovo dodává svalů a síly, příbuzenstvo matčino pak děloh.'«

»Zajisté; tato a podobná rčení ukazují, že pouze příbuzenstvo otcovo svého člena chrání a s ním a za něho trpí. Příbuzenstva matčina si vážíme jen proto, že nám dalo matku, která nás porodila.«

»Jaké výsady mají u vás, Názele, bratranci, tedy příslušníci dvou spřízněných kmenů?«

»Tytéž jako u Anezů. Chytneme-li zloděje, který je příslušníkem kmene pokrevně spřízněného, nesmíme ho spoutati. Čeleď pokrevně příbuznou nemáme po půlnoci nebo krátce před východem slunce přepadnouti. Tou dobou bývá spánek nejsilnější a chlad největší. Náš příbuzný zasluhuje, abychom toho dbali a poskytli mu příležitosti, aby se na náš útok připravil a snáze mu odolal. Zabije-li někdo z nás dopuštěním Alláhovým příslušníka kmene pokrevně spřízně-

ného, platí náhradou za prolitou krev padesát velbloudů, kdežto zabije-li příslušníka kmene pokrevně nespřízněného, odbude mstitele sedmi velbloudy.«

Bratranci z přátelství.

»Když jsem tábořil s Beni Sachr, četl jsem list bývalého knížete Rualů, v němž jim psal, že by bylo dobře, kdyby jeden druhému udělili právo, jakého užívají bratranci neboli kmenové pokrevně spříznění.«

»Stává se to, Músо, stává,« přitakal Názel. »Mají-li se náčelníci dvou nespřízněných kmenů rádi, prohlásí, že si navzájem udělují právo příbuzných. Obyčejně se to děje slovy: ‚Mezi námi a vámi trvá přátelství bratranců jako mezi pokrevnými příbuznými.' Jako bratranci byli by povinni chrániti vzájemně svých sousedů, hostů a společníků na cestě, třebas to byli příslušníci kmenů vedoucích válku s jedním z nich.«

»Tomu, Názele, dobře nerozumím.«

»Kéž Alláh osvítí, Músо, temno tvé hlavy a prodlouží tvůj rozum! Pokusím se, abych ti to vysvětlil.

Já, to jest Názel, jsem na cestě. Vstoupím jako host do stanu, řekněme příslušníka Beni Sachr, kteří si s Rualy vzájemně udělili právo bratranců. Ze stanu Beni Sachr odjedu a jsem přepaden od nějakých lupičů a zbaven zvířete, zbraně, šatů a vody. Jen holý život mně ponechají, poněvadž se přesile nebráním. Lupiči ujedou a já, vystoupiv na nějakou výšinu, zahlédnu v dálce tábor. Spěchám k němu. Náleží Rualům. My, Šammarové, s nimi vedeme válku, já jsem tudíž nepřítel Rualů. Nedbaje toho, vstoupím do stanu náčelníkova, pozdravím a oznámím, co se stalo.

‚Kdo jsi, hoste Milostivého?' dotazuje se náčelník.

‚Jsem Názel eben Tnejján ze kmene Sindžára.'

‚Ty jsi náš nepřítel. Tebe ve svém táboře nestrpíme.'

‚Mýlíš se, náčelníku. Já jsem hostem Beni Sachr. Podívej se na můj jazyk. Sůl toho a toho mého hostitele dosud na něm lpí. Ještě neuplynuly tři dni a třetina, co jsem jeho stan opustil. Přicházím k tobě, aby ses mne ujal, lupiče pronásledoval a mně můj majetek vrátil.'

Kdyby byli, Músо, Beni Sachr skutečnými bratranci Rualů, zvolal by náčelník na poplach, vsedl se svým příbuzenstvem na kůň, ujížděl za mými lupiči a je po dobrém

nebo po zlém přinutil, aby mně mé věci vrátili, ovšem nebyla-li vyhlášena mezi oběma pokrevně spřízněnými válka. Poněvadž však Beni Sachr a Rualové nejsou pokrevně příbuzní a právo bratranců si udělili jenom jejich vrchní náčelníci, je na vůli náčelníka, jejž o pomoc žádám, zda mně vyhoví nebo nikoliv. Obecně se říkává: ‚Takoví bratranci za mnoho nestojí. Je to pěkná řeč, ale užitku nepřináší.' Mohou se velcí náčelníci kolikrát chtějí prohlásiti za bratrance, jejich soukmenovci toho dbáti nemusí. Zabije-li příslušník jednoho kmene člena kmene druhého, platí za jeho krev pouze sedm velbloudů a nikoliv padesát jako u skutečných bratranců. Přistihne-li zloděje z druhého kmene, může ho spoutati a mohou jedni druhé i po půlnoci přepadnouti.«

Obr. 14. — Jízdní velbloudice.

Obletoval nás ustavičně malý, šedý ptáček. Vzlétl vždy kolmo na 10, 15 m od země a tichounce zazpívav, spustil se znova k zemi. Arabové mu říkají umm sálem, matka Salemova. Ztratila synáčka Sálema a hledá ho, proto vylétne do výše, zavolá a hned se spustí k zemi, aby zaslechla, kdyby se synáček někde pod keříčkem ozval.

Konec vysílené velbloudice.

Naše hnědá velbloudice nám působila veliké starosti. Hned ráno mne Náser upozorňoval, jak je vyhublá a zesláblá. Její náklad jsme rozdělili na ostatní, nenesla nic, mohla se volně popásati a přece nám nestačila. Co chvíli poklekala a smutně naříkala, když jsme ji nutili, aby vstala, až konečně odpoledne vstáti nechtěla. Mínil jsem jeti dále a velbloudici opustiti. Byla by si odpočala a popásajíc se, byla by se vrátila do oasy Džouf, kde by se jí byl někdo ujal. Správce oasy, poznav podle vpáleného znamení, že je to můj majetek, by ji byl poslal do nejbližšího tábora Rualů a až by byl kníže Núri přitáhl poblíž, byl by ji připojil ke svým

stádům a ji pro mne uchoval. Ale Náser a Mansúr toužili po mase. Náser kupovával od beduů poraněné anebo zesláblé velbloudy, zabíjel je, vysekával a prodával svým krajanům; zvykl si na velbloudí maso a nechtěl minouti příležitosti, aby se ho dokonale po několik dní nenajedl.

»Vždyť by naše hnědka do Džoufu nedošla! Je tak slabá, že se neubrání vlku; zakousne ji, pochutná si na ní s hyenami a šakaly a my nebudeme míti nic.«

Obejdalláh s ním souhlasil. Názel sice mlčel, ale olizoval si pysky, proto jsem svolil, abychom se utábořili a aby velbloudici zabili. Ubohé zvíře jako by bylo cítilo svůj konec. Tesklivě naříkalo a dívalo se smutně, když mu kladl Mansúr krk na zem. Náser velbloudici zapíchl, odřal ocas, rozřízl kůži od ocasu po hřbetě až k šíji, načež ji stáhl. Krk, přední i zadní nohy oddělil od ostatního těla a vyřezával maso. Bylo ho málo, nikde ani kousíčka tuku. Rozsekali je na menší kusy, vložili do kotle, zalili vodou, kotel postavili na tři velké kameny a zanítili pod ním mohutný oheň, živený suchými větvemi keřů rta. Voda brzo zavřela a ač Mansúr přikládal až skoro do půlnoci a Náser co chvíli menší kousky vytahoval a ochutnával, přece stále tvrdil, že je maso tvrdé, že ho není možná jísti. K témuž úsudku dospěl i Obejdalláh, kdežto Názel se jen usmíval, řka, že věděl, že se maso neuvaří, poněvadž bylo čerstvé a příliš hubené. Do půlnoci z nás nikdo nespal. Několikráte jsme zaplašili dravce, lákané vůní krve a masa.

Po půlnoci spadlo několik krůpějí, ale silný západní vítr zahnal brzo déšť. Naloživše syrové i nedovařené maso, opustili jsme časně ráno ležení a zastavili se v Chabb az-Zabb. Bylo tam hojně slamnatých bylin saham, jakož i arfedže, u jehož keříčků se písek zastavuje a tvoří kopečky. Arfedži se daří nejlépe ve štěrku pokrytém mělkou vrstvou písku, chránící kořínky před rychlým vyschnutím. Vytřel jsem hojně zralého semene arfedže, jež voní jako nejlepší kadidlo.

Hyeny a lidé.

V písku zanechaly mnoho stop hyeny, snažící se přiblížiti k našemu ležení. Za dne se hyena bojí a zůstává v úkrytu; za noci prochází krajem, otvírá hroby, požírá mrtvoly lidí i zvířat, napadá poraněné, neduživé velbloudy, ba loupí prý i plačící nemluvňata. Má tři až čtyři mladé. Najde-li Šammari

její čerstvou stopu, vedoucí do doupěte, zavolá několik druhů, kteří donesou dlouhý provaz a obstoupí doupě. Někdo zaklesne jeden konec provazu ve smyčku, navlekne si ji na levou ruku a leze do doupěte, táhna provaz za sebou. Hmatá opatrně rukama, hledaje hyenu. Nahmatav ji, volá:

»Není jí tuto, není zde; fuj, není jí tuto. Našel jsem jen kousek starého kožichu, ale ona zde není.«

Zatím vloží opatrně hyeně smyčku na krk a leze ven. Na dané znamení vytáhnou druhové hyenu, zabijí ji a snědí její maso. Obzvláště si pochvalují maso půlroční hyeny, ještě než se oddělí od matky. Žluč hyeny, smíšena s vodou a vypita, tlumí prý nejsilnější horečku a její zuby pověšené na krku chrání dítky před různými nemocemi.

Šammarové jako ostatní beduové tvrdí, že samec hyeny může míti potomka se ženou a muž s hyenou. Obecně se vypravuje, že čeleď Zabáijjín, náležející k Šammarům, pochází od chlapce nějakého Šarárího s hyenou. Uchýlil se před prudkou bouří pískovou do velkého doupěte, v němž našel samici hyenu. Dala život chlapečku, jejž dvě léta kojila. Potom ho dovedla k táboru Šarárátů a zmizela. Šaráráté našli chlapečka a hledali jeho příbuzenstvo. Nikdo se k němu nehlásil. Podobou jim připomínal jejich druha. Dotazovali se ho a tu vyznal, co se mu před lety přihodilo. Šli k doupěti, viděli u něho četné stopy dětských nožek, z čehož soudili, že je chlapeček jeho, že mu ho povila hyena.

»Myslíš, Názele, že je to skutečně možno?«

»Myslím, bratře, že je to pravda. Znám Šammariho, o němž se něco podobného vykládá. Když přišel po půldruhém roce náhodou k doupěti, kde se to stalo, uviděl před ním ležeti nějakého tvorečka. Skryv se mezi skaliska, pozoroval za noci hyenu, jak si k tomu tvorečku přisedla a jej kojila. Zahnav ji, chopil tvorečka a poznal v něm děvčátko, které hned do písku zahrabal.«

Všichni moji druhové vyjma Názela se těšili na dobrou, masitou večeři. Náser, Mansúr i Obejdalláh vykládali, že se nedovařené i syrové maso již uleželo, že se dobře uvaří a upeče a že si na něm všichni pochutnáme, jen abychom se utábořili, kde bude hojně paliva. Našli jsme takové místo. Stály na něm silné keře rta a rimt, v nichž bylo mnoho suchých větví. Zatím co Chalaf načrtával mapku okolí a Názel mně v písku znázorňoval úvodí údolí Cherr, nosili ostatní druhové plné náruči paliva, jako by chtěli k večeři připraviti

celého velbloudа. Usoudivše, že palivo stačí, rozdělili si práci. Náser zadělával na chléb, Mansúr s Obejdalláhem si přivlekli po velkém pleskáči, položili na něj maso a roztloukali je. Zanítili čtyři ohně. Na jednom chtěli péci chléb, na druhém vařiti pšeničné kroupy, na třetím ve velkém kotli maso, na čtvrtém pak v popelu maso péci. Obejdalláh sice tvrdil, že nepotřebujeme pšeničných krup, ale zdálo se mně, že Náser nevěří, že se maso uvaří nebo upeče a nechtěje jíti spáti s hladovým žaludkem jako poslední noci, že chce zajistiti sebe i nás burgulem, jak se pšeničným kroupám říká. Chléb byl upečen, burgul uvařen, ale maso nechtělo měknouti ani ve vodě, již Mansúr několikráte doléval, ba ani v horkém popelu. V tom se sesychalo na kůži, z níž nemohl Obejdalláh urvati ani kousíčka, ačkoliv měl, jak tvrdil, zuby lepší než kterýkoliv pardál. Navečeřevše se burgulu a chleba, ulehli jsme, kdežto Náser, Mansúr a Obejdalláh zůstali při kotli s masem, přikládajíce, ochutnávajíce, doufajíce a spílajíce.

Návrší Vody.

Ráno jsme se všichni chvěli zimou. Šaty a pokrývky jsme měli promočeny rosou. Všechna vyšší místa se třpytila bílou jinovatkou. Spěchali jsme pěšky, abychom se zahřáli. Názel se ohlížel po Návrší Vody, hledaje znamení nejbližší studnice. Zpozorovav je, vyhoupl se na velbloudici a ujížděl hledati vodu. Uplynula hodina a nikde ho nebylo. Již jsme se o něho báli. Konečně jsme ho zahlédli na návrší a poznali, že nutí svou velbloudici ke krátkým poskokům vpřed a vbok, dávaje tím najevo, že vodu našel, že nám nehrozí nebezpečí, že můžeme tudíž k němu jeti. Dohonivše ho, našli jsme ve skalní ploše plytké prohlubiny, v nichž se leskla dešťová voda. Jen stěží jsme drželi své velbloudice, které k ní spěchaly, aby svou žízeň uhasily. Přiměvše je k pokleknutí, spoutali jsme jim nejen levou, nýbrž i pravou přední nohu, složili náklad, naplnili měchy čistou vodou a pak k ní teprve pustili velbloudice. Pily hltavě a několikráte se k vodě navrátily. Pastvu našly nablízku, nemusili jsme o ně míti strach a mohli se sami umýti. Bylo toho třeba; vždyť jsme se naposledy umývali před šesti nedělemi. Kůže nás svrběla, jsouc pokryta vrstvou špíny, utvořené z prachu a písku, a rozkousána od přečetných vší. Blech v poušti není; ty zmizí za dvoudenní jízdy na velbloudu.

»Blechy jsou usedlíci,« mínil Obejdalláh. »Těm se daří v městech, oasách a táborech chovatelů koz a ovcí. Do vnitřní pouště se neodvažují. Tam je doma vytrvalá veš, která zůstává bduimu věrna nejen ve vnitřní poušti, ale i v zemi usedlíků. Neopustí ho ani tam a vrací se s ním do Hamádu, Udiján a, jak vidíš, i do Nefúdu.«

Vojna a mír.

Utábořili jsme se nedaleko vzniku údolí Cherr a určili zeměpisnou šířku. Údolí Cherr probíhá směrem severovýchodním a zaniká v naplavenině eufratské pod městem Mašhad Ali nebo, jak se mu též říká, Nedžef. Při jeho řečišti leží několik důležitých napajedel, která bývají skoro každého roku navštěvována Šammary, jakož i různými kmeny Anezů. Někdy tábotí pospolu přátelsky, jindy se položí proti sobě válečně, dochází k bitvám a teče krev. Obejdalláh i Názel vzpomínali, jak tábořili Dugmán z Anezů se Sindžáry z Šammarů před 6 lety vedle sebe, jak se v zimě navštěvovali a hostili. Při vzniku údolí Cherr spadl tehda vydatný déšť a Alláh dopřál beduům blahobytu.

Obr. 15. — Jízdní velbloudice.

»Nejen doliny, ale i stráně byly, Músо, pokryty kobercem trávy; roztodivné květy zářily barvami a vydávaly opojnou vůni. Velbloudice mívaly nohy až nad kolena ozdobeny různým pelem. Nepásly se na jednom místě, ale vybíraly si nejlepší a nejchutnější traviny, popocházejíce sem tam. Všude rostly hříbky a lanýže. Já, to jest Názel, jsem jich nasbíral plný plášť a ohýbal jsem se, než jsem je donesl do stanu. Zanítili jsme velký oheň a pekli lanýže v horkém popelu. Hříbky jsme si uvařili, omastili a pochutnávali si na darech Alláhových. Se mnou sousedil Dugmáni, jehož manželka se naučila lanýže smažiti. To ti byla, Músо, pochoutka! Stád jsme ani domů nepřiháněli. Kde se pásla, tam noclehovala.

Vždyť to bylo jen několik set kroků od stanů a mohli jsme je snadno podojiti. Mléka bylo, že nám ani kožené měchy, ani měděné kotle a cínové mísy nestačily! Nemohouce ho vypíti, svařovali jsme je na sýr, který jsme sušili.

Můj soused Dugmáni vyrobil od 26 velbloudic dva měchy sušeného sýra. Poměli jsme se dobře a byli jsme nejlepšími přáteli — a hle, Múso, před čtyřmi lety jsem já, to jest Názel, přepadl s válečnou četou tytéž Dugmány na cestě Poutnické, zabil vlastní rukou muže, s nímž jsem sousedil před 6 lety, mimo to ještě pět jiných, a přece se krve bojím. Před 6 lety byl mír, před 4 zuřila válka a zuří dodnes mezi námi a Rualy, k nimž náležejí Dugmán, ač spolu od nepamětných dob sousedíme a jedni druhých potřebujeme. Kéž ti Alláh, Múso, pomůže, abys přiměl našeho knížete Eben Rašída k míru s knížetem Núri eben Šalán a jeho synem Nauáfem, pánem oasy Džouf. Míru není a Alláh jako by se na nás hněval. Od čtyř let jsme neměli blahobytu, naše stáda jsou vyhublá a my lačníme po chutných hřbcích a lanýžích. Ó, jak chutnaly ty, co ta Dugmánka usmažila!«

Chutná ještěrka.

Ráno jsme dospěli k prvým keřům gaza. Nejbližší byl přes 4 m vysoký, rozložitý, jednotlivé pně měly u kořene až 20 cm v průměru. Dlouhé jehličí bylo temně zelené, důkaz, že je staré, že nebylo osvěženo v posledním období horka vydatným deštěm. Bujných výhonků s jehličím jasně zeleným nebylo nikde a přece naše velbloudice zdaleka gazu poznaly a k ní spěchaly. Má černá velbloudice se nedala udržeti. Ačkoliv jindy rozuměla i nejmírnějšímu poklepu mé nohy, nedbala nyní ani mé hůlečky a utíkala klusem ke gaze. Dopřál jsem jí svobody. Vždyť jsem podle vpáleného znamení věděl, že pochází daleko z jihu, že se pásla od malička na gaze a že po ní touží. Zdvihla hlavu, ohýbala nejdelší větve, přidržovala si je krkem a chtivě okusovala nejen konečky, ale i silnější výhonky. Skousavši, co se dalo, na keři jednom, spěchala opět klusem ke druhému a teprv po dobré čtvrthodině byla ochotna jíti dále. Zpod jednoho keře jsem vyplašil velkou ještěrku zabb. Obejdalláh a Náser seskočili se sedla, hnali se za ní, převalili ji a Obejdalláh jí dýkou prořízl hrdlo. S jásotem mně ji ukazoval, vychvaluje její chutné maso. Vhodil ji do svého sedlového tlumoku a těšil se, jak ji

upeče. Měla přes 4 kg. Ještěrka uaral je jí podobná, jenže je poněkud menší.

Sotva jsme se před polednem zastavili, aby se velbloudice napásly, snesl Obejdalláh několik náručí suchých kmínků gazy a zanítil oheň na písku. Když napálil trochu uhlí, odhrnul je a na vyhřátém místě vyhloubil důlek asi 20 cm hluboký, do něhož vložil ještěrku. Zasypal ji pískem, na který shrnul uhlí a rozdělal oheň znova. Po 10 minutách vytáhl z důlku ještěrku, rozřízl jí břicho, vnitřnosti odhodil, načež ji znovu do důlku vložil a zahrnul. Obrátiv ji v půlhodině dvakrát, uznal, že je úplně upečena a nabízel k obědu. Náser se mezitím mořil se zbylým syrovým masem velbloudím, ale nemoha ho ani uvařiti, ani upéci, odhodil vše, co ještě měl, a těšil se na ještěrku. Když ji s Obejdalláhem rozřezali a kousky masa na koženou přikrývku sedlovou nahromadili, přisedli jsme všichni a přikusovali maso ke chlebu. Bylo bílé a poměrně suché. Najedli jsme se po chuti a o zbytky se rozdělili Obejdalláh, Náser a Mansúr, kteří při nakládání neustále přežvykovali.

K severovýchodu se červenala v paprscích slunečních písková rovina Adfa. Obklopuje kamenitou kotlinu, v níž dal Muhammad eben Rašíd vyčistiti prastarou studnu s pramenitou vodou a postaviti pevnůstku. Křižuje se tam cesta z jižní a jihovýchodní Arabie na Hajjánijji do oasy Džouf a dále do Syrie s onou, která vede z Tejmy oasou Džubba k napajedlu Hbeke a do Iráku, dřívějšího Babylonska. V pevnůstce bydlili dva strážci, střehoucí vody a podávající zprávy o nájezdních četách, které se tudy ubíraly. Po smrti knížete Muhammeda, když nastal úpadek moci Eben Rašídovy, byla pevnůstka opuštěna a od nepřátelských beduů z části pobořena.

Pštrosi.

Mezi keři gaza vyběhlo zvíře zarbúl. Je skoro půl metru dlouhé, 20 cm vysoké, široké, na zádech hnědé, pod břichem černé, a má zašpičatělou hlavu. Jeho kůže zapáchá. Bydlí v doupatech, která si samo vyhrabe, a požírá myši skákavé i obyčejné, jakož i ještěrky a chameleony. Utíkati hrubě neumí, proto se nikdy od svého doupěte nevzdálí. Beduové je pronásledují a skryje-li se v doupěti, volají: »Utíkej, zarbúle, utíkej!«, čímž prý se poděsí, z doupěte vyběhne a může býti

snadno zasaženo těžkou holí. Maso je chutné a všichni beduové je rádi pojídají. Náš zarbúl zalezl hned do doupěte pod mohutným keřem gaza a neměli jsme času ani chuti, abychom se na něho dobývali.

Zanedlouho jsme zahlédli v Nefúdu prvního zajíce. Seděl přikrčen k narůžovělým větvím keře rta, od nichž se svým kožíškem hrubě ani nedělil. Uprchl, teprve když jsem se k němu vrátil. Utíkal nějakých dvacet kroků a skrčil se mezi dva vyčnívající kořeny gaza, kde jej má rána zasáhla. Nebyl ani tak veliký jako náš divoký králík. Obejdalláh mu podřízl krk a uvázal ho za nožku za svým sedlem, aby si nezakrvácel tlumoku. Chtěl mně jej navečer upéci jako upekl ještěrku, ale Náser jej uvařil s naší obvyklou stravou, pšeničnými kroupami, maso oloupal a do krup rozkrájel, aby se ho každému kousíček dostalo.

Dali jsme se na cestu časně ráno a kráčeli pěšky, abychom se zahřáli. Zanedlouho jsme našli značnou hromádku skořápek pštrosích vajec. Pštrosů je v Nefúdu, obzvláště v jihovýchodní části, velmi mnoho. V období vedra zacházejí daleko na sever až do okolí Palmyry. Před odchodem odchovávají svá mláďata.

V březnu nebo v první polovici dubna snese samice deset až třicet vajec do mělké prohlubiny v písku. Jak snese první, hlídají hnízdo. Za dne ho střeže samec, kdežto samička se pase a hlídá za noci. Když snese poslední, odkotoulí sameček tři nebo čtyři vejce na krok dále. O ty se nestará ani on, ani ona, kdežto ostatní obrací, za noci na nich sedíc a je zahřívajíc. Samec, dlící při hnízdě za dne, nesedí na vejcích, neboť jsou zahřívána sluncem, ale samička je chrání svým tělem a peřím před nočním chladem, až se mláďata líhnou. Jakmile se proklube první, rozklove samec vejce z hnízda odstraněná jedno po druhém a pobádá mláďata, aby se živila jejich obsahem. Požívše všechna vejce, jdou mláďata pod ochranou rodičů na pastvu. Matka je vede, otec kráčí za nimi, střeha jich před vlkem, hyenou a supem. Ale i člověk po nich pase, neboť mají maso velmi chutné.

Nejsnáze se pštrosi uloví u hnízda. Nevane-li silný vítr, jsou stopy pštrosí v písku jasně patrny. Lovec je sleduje, leze po břichu od keře ke keři, až se přiblíží k ptákům. Zahlédne-li samec zdaleka nějaký podezřelý pohyb keře nebo lovce, prchá s celým stádem, že ho v písečné poušti ani nejrychlejší oř nedohoní. Pštros slyší velice špatně, ale vidí ne-

smírně dobře, proto čeká lovec nehybně nablízku hnízda, Zavane-li silný vítr, obejde hnízdo, blíží se k němu a zajistí si snadno kořist. Maso starých pštrosů se těžko uvaří, ale jejich tuk je velice vzácný, poněvadž hojí různé nemoci.

Hledáme karabinu.

Šlo se nám i našim velbloudicím nesnadno. Písek povolný, závěje vysoké a příkré a mezi nimi hluboké, nálevkovité pro-

Obr. 16. — Jezdci na velbloudech.

hlubně se strmými stěnami, které jsme musili obcházeti. Byli jsme hodně unaveni, když jsme se před polednem zastavili v dolině, v níž jsme našli vydatnou, třeba suchou pastvu. Při skládání zavazadel se Mansúr přiznal, že ztratil svou ručnici. Kde, nevěděl. Zavěsil ji na zadní sedlovou hlavičku a cestou se ani jednou nepodíval, zda ji tam ještě má. Bylo jasno, že se zachytila za silnější větev gazy a prudkým pohybem velbloudice že byla buď přes hlavici přehozena anebo že se řemen přetrhl. Byla to dobrá karabina na šest ran, nemohli jsme jí pozbýti, i vydal jsem se s Názelem pro ni. Ne-

bylo větru, naše stopy byly zřejmé, i nadáli jsme se, že ji najdeme, jenže jsme nevěděli, kdy. Seděli jsme v holých sedlech bez pokrývek a nutili své velbloudice k rychlému klusu, což nebylo snadné, poněvadž se stále obracely ke svým družkám a při každé ráně smutně naříkaly. Ty se pásly, ony musily znova na cestu a ještě k tomu klusem, ba místy i cvalem. Ujevše dobrých 12 km, zahlédli jsme oba současně ručnici. Ležela při silném keři gaza, byvši vyhoupnuvší se velbloudicí s hlavice shozena. Zpět šly velbloudice velmi rády. Byly by nejraději utíkaly cvalem, nedbajíce, že nás keře gaza tepou po nohách. Vrátivše se ke svým, viděli jsme, že nikdo nestřeže pasoucích se velbloudic, že všichni klidně ve stínu spí.

»Nediv se, Músо! Velbloudice jsou tvým majetkem, ale břoušky tvých druhů jsou jejich majetkem!«

Vyburcovavše své druhy, sehnali jsme velbloudice, naložili a odjeli, vlastně odešli, poněvadž jsme musili po příkrých svazích pískových závějí velbloudice vésti a mnohdy v písku schody upravovati. Ubírali jsme se krajinou velice malebnou. Narůžovělé závěje pískové jsou skoro celé porostlé keři gaza, jejichž pružné, dlouhé větve zdaleka připomínají smuteční břízy a vrby. V úvalech mezi jednotlivými závějemi se daří výborně keřům rta, které se zdálky podobají přistřiženým keřům révovým. K východu se úvaly zvyšují a přecházejí v závěje, které obklopují nálevkovité prohlubně mnohdy až 100 m hluboké. Na severozápadu, západu a jihozápadu je každá prohlubeň uzavřena neschůdnou, skoro kolmou stěnou pískovou. K východu se stěny snižují, přecházejí ve svahy, čímž vzniká hlubší neb mělčí úval. Příkré stěny jsou úplně holé, na stráních a svazích roste gaza, v prohlubni a v úvalu rta. Severozápadní nebo západní větry přinášejí písek, který se zachycuje na západní straně závějí, takže jen část se dostane až na jejich ostrý hřeben, odkud se sesypává dolů do prohlubně.

Antilopy.

V prohlubních hledají útočiště pštrosi a antilopy a vycházejí odtud před večerem na pastvu. Překročili jsme čerstvé stopy osmi antilop. Uchopiv ručnici, vybídl jsem Názela, aby učinil totéž a šli jsme kus po stopách, domnívajíce se, že snad

něco ulovíme, brzo však jsme poznali, že nás antilopy zaslechly a cvalem uprchly.

Bdui říká antilopě divoká kráva nebo kráva pouště. Je obyčejně barvy bílé, pod břichem nažloutlé a vyspělá bývá jako roční jalovice. Rohy má dlouhé, ostré a bránívá se jimi nejen před různými dravci, ale i před psy, ba i člověkem. V období vedra a sucha, kdy v Nefúdu nikdo netáboří, se pasou antilopy volně i za dne, kdežto v ostatních obdobích se skrývají v prohlubinách a na pastvu vycházejí, až se kotouč sluneční blíží k obzoru. Jsou velmi plaché; postrašeny prchají celý den, než se zastaví.

»Divoká kravička umí, Músо, znamenitě utíkati. Slyší velice dobře, ale vidí špatně. Zůstaň pouze v košili, veda bílého koně nebo bílou velbloudici proti větru, skrývej se za ni, aby tě antilopečka neviděla, a přiblížíš se k ní až na dostřel. Maso má chutné. Z kůže zhotovujeme vodní měchy nebo pokrývky na sedla a z tlusté kůže ze zátylku si šijeme nápěstníky, chránící v boji před ranami šavlí. Běda lovci, který divokého býka jen lehce poraní. Vrhne se na něho, povalí ho a rozpáře mu rohy břicho.

Můj známý Nfejd si vyjel v období vedra na lov antilop. Seděl na bílé velbloudici jen v košili, měl dobrou karabinu, vody a potravin na týden. Zapadlo slunce po osmé, zapadlo po deváté a Nfejd se nevracel. I jeli jsme já, to jest Názel, s jeho bratříčkem a bratranečkem ho hledati. Našli jsme na pomezí Nefúdu místo, na němž po prvé noclehoval, našli jsme i druhý nocleh, ale třetího jsme najíti nemohli. Buď jej silný vítr pískem zasypal, anebo Nfejd třetího dne ani netáboříl. Prohledali jsme bedlivě celé okolí, lezli do prohlubní, ale nenašli jsme ani Nfejda, ani jeho velblouda. Teprv k poledni následujícího dne jsme uviděli mezi dvěma mohutnými keři gaza lůžko, jaké si vyhrabal velbloud. Kolem lůžka bylo mnoho bílých chlupů, i soudili jsme, že tam odpočíval bílý velbloud Nfejdův. Pátrajíce dále, našli jsme na svahu prohlubně Nfejda. Kéž mně Alláh nikdy již neukáže takového obrazu! Vnitřnosti měl vyžrány, lebku rozkousánu. Několik děr mezi žebry svědčilo, že jej pobodal poraněný divoký býk a divoká zvěř že ohlodávala kosti našeho miláčka. Ručnice ležela nedaleko. Velblouda nebylo nikde. Teprve po měsících jsme se dověděli, že jej chytili Slubové, tábořící i za doby vedra při pomezí Nefúdu. Dovedli jej a dostali čtyři rejály abu šúše.«

»Zastav, Chalafku, zastav svou velbloudičku, sic s ní spadneš,« zvolal Názel a spustiv se se sedla, vzal zvíře Chalafovo za oprať, přinutil je, aby pokleklo a vybízel ho posunky, aby slezl. Potom se chopil přední i zadní sedlové hlavice a posunuv sedlo dopředu a pak dozadu, ukazoval mu, že k hrbu pevně nepřiléhá a velbloudici bolesti působí. Složil s něho tlumok a odepiav oba popruhy, oddělal sedlo, obrátil a jeho vnitřek upravoval.

»Podívej se, Chalafku, kde máš podušky, jimiž je dřevěná kostra sedlová (obr. 5) vyložena. Mají býti pravidelně rozloženy po všech stranách. Ty jsi je stlačil na stranu pravou, čímž jsi prostřední prostoru v sedle snížil. Hrb tvé velbloudičky neměl v něm místa, proto je, jak vidíš, tady otlačen. Podívej se, jaké puchýře zde naskočily. Ty se ještě ztratí, ale kdybys byl jel den, dva, nespraviv sedla, byly by se zalily krví, otevřely, a chraň nás Alláh bolesti, jakou by byla tvá velbloudička za jízdy trpěla.«

Vytáhl z dřevěné kostry tři podušky, vlnou vycpané, dvě čtyřhranné (obr. 6), jednu úzkou, podlouhlou (obr. 7). Natáhl je, narovnal a vlnu stejnoměrně rozdělil. Jednu čtyřhrannou podušku přivázal k předním lopatkám sedlovým, druhou k zadním. Podlouhlou podušku stočil, vsunul opatrně do kostry a přitlačiv dlaní čtyřhranné k lopatkám a podlouhlou k destičkám, posadil sedlo opatrně na hrb, jenž do prostory ohrazené poduškami úplně zapadl.

»Takovým způsobem, Chalafku, sedlej svoji velbloudičku! Napřed urovnej podušky a potom sedlo na hrb opatrně spouštěj, vždy svrchu, nikdy se strany; to bys podušky snadno stlačil. Teď se podívej, kam s popruhy. Prsní popruh musíš podložiti pod prsa hned za přední nohy. Natáhni jej, zaklesni za tuto destičku, napni a zavaž. Nikde nesmí býti přeložen; to by velbloudičku dřel a vznikla by jí rána. Břišní popruh vsuň mezi pupek a vemeno, trošku natáhni, ne mnoho, zaklesni sem za destičku sedlovou a zavaž. Prsní popruh musí býti napiatý, zadní volný. Kdybys měl dlouhé pestré pentle, zavěsil bys je za zadní sedlovou hlavici. Když jich nemáš — a na své cestě jich ani nepotřebuješ — polož si na sedlo podušku. Tvá je dobrá, nová, z kůže ušitá a velbloudí srstí vycpaná. Na té neotlačíš ani sebe ani hrbu své velbloudičky. Jak ji to kladeš? Vždyť musíš prostrčiti jejími otvory obě hlavice.

Tys prostrčil pouze zadní, proto se ti poduška svézala. Z té příčiny jsi tlačil na hrb, zvíře bolestí uhýbalo a bylo by tě zakrátko shodilo. Pamatuj si, Chalafku, že je jistější spadnouti s koně dvacetkrát než s velbloudice jednou. Neznám mezi svými kamarády jediného, který by si byl, spadnuv, něco nepolámal. Hle, hle, ty máš ještě na sedle i pokrývku z kůže černé kozy s jemnou dlouhou srstí. Ta stála nejméně tři medžídijje. Kdopak ti ji koupil?«

»Já jsem ji v Damašku vybral a Músa ji zaplatil,« poznamenal Náser, dozírající na pasoucí se zvířata. »Taková velká pokrývka kožená je velmi užitečná.«

»To vím, to vím, Násere. Chalafek si ji může navečer podložiti pod sebe a neotlačí se na naší tvrdé půdě a ještě tvrdším kamení. Teď ti zavěsím nákrční podušku (obr. 8), na

Obr. 17. — Pískové závěje.

níž odpočívají tvé nohy. Podívej se na tyto dva železné kroužky vpravo a vlevo od přední hlavice sedlové. Jimi protáhni oba řemínky přišité k podušce, zavaž je na smyčku přitáhnuv je, aby poduška spočívala tam, kde páteř zvířete přechází v krk. Tyto podušky bývají mnohem větší a ozdobnější než máš ty, Chalafku.«

»Máme dvě takové, Názele, ale jsou schovány. Vyšnoříme jimi velbloudici Músovu a Chalafovu, až přijedeme k vašemu knížeti.«

»Ani bych ti, Násere, neradil, abys schované podušky vytahoval. Snadno by se ta neb ona mohla zalíbiti některému otroku knížecímu a lezl by na mne, abych mu k ní dopomohl. Než o tom dnes rokovati nebudeme. Uděláme, jak nám Alláh vnukne, až ke knížeti dojedeme. Teď se, Chalafku, chop svého sedlového tlumoku na své straně, já jej nadzdvihnu na této, prostrčíme obě hlavice těmito podélnými otvory a tlumok

položíme na sedlo, aby na ně přilehl úplně rovně a nikde netvořil záhybů. Zaklesni si opraf na přední hlavici sedlovou, zavolej na jméno Alláhovo, vyskoč a jeď. Podívej se na své zvíře, jak se pěkně ponadnáší. Je spokojeno a ty budeš spokojen také. Mabsút, já Chalaf?«

Chudák Chalaf z celé řeči Názelovy nerozuměl ničemu, leda poslednímu slovu mabsút, které znamená spokojen. Opětoval je a usmáv se na Názela, kynul mu rukou na poděkování.

Dobrá a špatná velbloudice.

»Vidíš, Músо, ztratili jsme chvilku času, ale pomohli jsme synu Adamovu a zvířeti a ztrátu snadno nahradíme. Velbloudice, na níž Chalaf jede, není špatná. Popásá se, aniž by se zastavovala a aniž by se od vytčeného cíle uchylovala. Všímám si jí již několikátý den. Ačkoliv ví, že má slabého jezdce, přece si s ním nezahrává a mu neutíká. Kdykoliv se Chalaf zastaví za tou neb onou potřebou, popásá se jeho velbloudička nablízku a zahlédne-li kousek dále byliny, které jí obzvláště chutnají, nevzdálí se od něho nikdy z dohledu. Pozoruj její krok: je dlouhý a velice lehounký. Nedopadá ani na pravou ani na levou přední nohu. Nedává se do klusu, ale hledí krok prodloužiti a nás dohoniti. Vychoval bych z ní výborné zvíře, kdyby byla moje.«

»Která pak z našich velbloudic má špatné vlastnosti?«

»Budiž chvála Alláhovi, že žádná, neboť ani u jedné jsem nenašel některou ze čtyř vlastností, které vzbuzují odpor i k nejsilnějšímu a nejvytrvalejšímu zvířeti.«

»Které jsou to?«

»Špatná je velbloudice, která poplašeně prchá, sotva s ní jezdec sleze. Viděl jsi již takovou?«

»Jak bych nebyl viděl! Vždyť jsem na ní po dlouhou dobu sám jel. Byla vytrvalá, silná, krok měla lehký, mohl jsem na ní i spát, ale běda jak jsem se zastavil, třebas za přirozenou potřebou. Vzchopila se a uháněla, nedbajíc, že ztrácí vše, co nebylo na sedle pevně přivázáno. A kdyby byla bývala zůstala aspoň na cestě! Poskakovala, zatáčela vpravo, vlevo, mnohdy se dala směrem úplně opačným, než jakým jeli moji druhové a mně nezbývalo než utíkati za ní, sbírati ztracené věci, nakládati je na svá bedra a hleděti, abych zvíře chytil.

Nebyla poplašena, hrála si se mnou. Jak si pohrála, zastavila se a klidně čekala, až ji přiměji, aby poklekla a ztracené věci naložím; — ale co jsem ztratil času a co síly. Nechtěl bych míti po druhé takové zvíře pod sebou.«

»Proč jsi je neprodal nebo nezaměnil?«

»Byl bych je prodal, kdybych byl mohl koupiti jiné, lepší. Žádný z mých druhů na něm dobrovolně jeti nechtěl a nutiti jsem jich nemohl. Jaká je velbloudice s druhou špatnou vlastností?«

»Druhou vlastnost, vzbuzující odpor, má velbloudice, která se nedá říditi ani patou, ani hůlečkou, ani uzdou. Víš, že se velbloudici nepřivolává, aby šla vpravo nebo vlevo. Mám-li nohy zkříženy na nákrční podušce, odpočívá má levá noha blízko pravé, pravá noha blízko levé strany krku zvířete. Chci-li zamířiti napravo, klepnu zvíře do levé strany krku. Uhýbajíc ráně, stočí krk vpravo a jde směrem vykázaným. Nemám-li nohy zkříženy na podušce, nýbrž visí-li volně po pravé a levé straně sedla, klepnu velbloudí hůlečkou na tu neb onu stranu krku podle toho, kam chci jeti. Nemám-li hůlečky anebo mám-li ji zastrčenu v sedlovém tlumoku, zatáhnu pozvolna opratí na tu stranu, kterou chci jeti. Tvrdohlavá velbloudice nedbá, jak jsem již řekl, ani paty, ani hůlečky, ani oprati, a je paní jezdce. Jede-li ve společnosti, řídí se druhými, ale běda jezdci, jede-li sám. Tu mu mnohdy nezbude, leda aby s ní slezl a ji vedl nebo poháněl.«

»Co dělá velbloudice s třetí odpornou vlastností?«

»Pobíhá za pochodu od byliny k bylině, každou očichá, ale žádné neukousne. Je to dareba, mařící čas a sílu nejen svou, ale i jezdcovu. Mohla by se napásti: zůstává hladovou. Zachovávajíc cestu a směr, dospěla by spíše k cíli a tudíž i k pastvě, ale to plýtvá časem, pobíhajíc vpravo i vlevo, a zlobí svého jezdce. Bývá vychrtlá a po delší cestě se s jezdcem sotva zvedne; aby vylézal do sedla vstoje.

Ještě horší je velbloudice se čtvrtou odpornou vlastností. Neutíká, je poslušná, pase se za pochodu, ale z ničeho nic poklekne, a to tak náhle, že překvapeného jezdce shodí. Měl jsem kamaráda, který jel na takové velbloudici. Jak rychle padla na přední kolena, přehodila ho přes hlavu, zlámal si vaz a byl mrtev. Vším právem říkáme velbloudici s jednou z těchto odporných vlastností krvavá, krví potřísněná. Zlobíc svého jezdce, zkracuje mu život a vydává ho za kořist smrti, kéž nás Alláh od ní uchrání. Kdo koupí jízdní velbloudici

a do dvaceti dnů pozná, že má jednu z těchto vlastností, může ji vrátiti a koupi zrušiti.«

»Proto tedy byla velbloudice, o níž jsem se ti zmínil, tak laciná! Divil jsem se, jak mohl její majetník tak dobré zvíře za tak málo peněz prodati.«

»Byl rád, že se ho zbavil. Věda o tobě, že hned odjedeš na dalekou cestu, nepověděl ti o odporné vadě, poněvadž se právem domníval, že své cesty nepřerušíš, k němu se nevrátíš a proto koupě nezrušíš.

Zdá se mně, Músо, že budu dnes spravovati všechna sedla našich zvířátek. Matka vody není dobře osedlána. Zastav ji, Násere, zastav matku vody! Její sedlo se kloní dopředu. Podívej se, že se zadní provaz, držící naše měchy s vodou, dře o její hrb.«

Zastavili zvíře, sdělali měchy s vodou a opravovali sedlo (obr. 9). Jeho dřevěná kostra se podobala kostře sedla jízdního, jenže byly oba rohy mnohem nižší a postranní destičky nahrazeny tyčkami. Popruh má jen jeden, podprsní.

Jiné je sedlo nákladní. Dřevěná kostra (obr. 10) je utvořena ze čtyř destiček, po šířce spojených plíškem. Tvoří skoro pravý úhel a je rovněž vyloženo polštářem, končícím vzadu vysokou ozdobou, podobnou červené turecké čepici s třapcem (obr. 11).

Ohlávka velbloudí je velmi jednoduchá. Hotoví ji ženy z velbloudí srsti. Železné součástky kupují od potulných obchodníků (obr. 12, 13, 14, 15, 16).

Prohlubně v Nefúdu.

S námahou jsme svedli velbloudice do hluboké, nálevkovité prohlubně, kde jsme mohli zanítiti veliký oheň, jakého si obzvláště Názel přál, poněvadž se jeho vyhublé tělíčko tetelilo zimou. Dno prohlubně bylo skalnaté, patrný důkaz, že vysoké stěny pískové vytvořil vítr. Mansúr snášel na oheň tlusté větve gaza, kdežto Obejdalláh přivlékal keře rta. Dřevo arta hřeje více než gaza, ale gaza nevydává skoro žádného kouře a její uhlí zůstává po mnoho hodin žhavé. Velbloudice si pochutnávaly na mladých větévkách obou keřů. Arta je sladká, kdežto gaza chutná, obzvláště v období deštivém, trochu hořce, zato však působí výborně na odměšování mléka. Velbloudice požívající v období deštivém gazu, dávají husté, chutné mléko.

Časně ráno jsme sňali pouta svým velbloudicím, aby se mohly ještě napásti. Své tábořiště jsme opustili pěšky, neboť vanul chladný vítr východní a poprchávalo.

Všechny prohlubně, kolem nichž jsme se od včerejška ubírali, jsou namířeny od západu k východu. Nejhlubší jsou při rohu jihozápadním. Tam je také písková stěna nejpříkřejší. Nejvýše se kupí písek nad rohem severovýchodním. S prohlubněmi sousedí pískové roviny, které sahají až k vrchovisku údolí Cherr, od něhož jsou odděleny skalnatým Návrším Vody. Při tomto vrchovisku se nejednou utkali Rualové se Šammary. Obejdalláh vzpomínal:

»Muhammadův nástupce Abdalazíz zhrdl. Myslil si, že Eben Šalána pokoří, proto mu vrátil bezúhonnost, vypověděl mu válku. Jeho námezdníci a otroci všude vykládali, že nastane konec slávy Eben Šalánovy a místo něho že bude Rualům poroučeti a raditi jejich emír Eben Rašíd, jehož

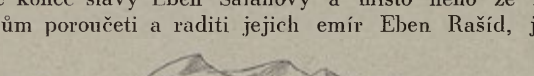

Obr. 18. — Pískové kopce.

bitevním pokřikem jso uslova »achu Núra, já jsem bratr Núry«, jak nazývá hromadně své velbloudy. Eben Rašíd poslal ke všem svým kmenům a čeledím výzvu, aby se přichystali k velké výpravě. Vědělo se všude, proti komu je namířena; jenže Eben Šalán nevěděl, kterým směrem se dá, kde se má postaviti na odpor. Vojevůdcem byl Eben Hadžádž. Překvapil a úplně vyplenil některé čeledi Eben Šalánovy, pobiv a poraniv mnoho mužů.

Černoch Aíd se zachránil útěkem na poraněném velbloudu do tábora, jehož náčelníkem byl Fahad eben Subíh. Pověděl mu o neštěstí a vypůjčiv si jeho klisnu, ujížděl k jiným táborům, aby je varoval před záhubou, jaká se na ně valí. Fahad byl zprávou Aídovou velice zarmoucen a hotovil se k obraně, ale zakrátko se ukázali na obzoru dva jezdcové, kteří, přibližívše se, dávali poskoky svých zvířat a dvěma ranami ze svých ručnic najevo, že přinášejí radostnou zvěst o vítězství. Eben Šalán táhl s vybranými bojovníky proti Eben Rašídovi a dověděv se o skutku Eben Hadžádžově, pronásledoval jej a dohonil u dešťového rybníku Rmejh na za-

čátku údolí Cherr, kde právě odpočíval. Než se Eben Hadžádž vzpamatoval, byli jeho druhové obklopeni a on se dvěma syny v krutém boji zahynul. Náčelník Fahad složil rychle krátkou báseň, s níž jel jeho sluha za černochem Aídem:

1. *Včera jsem měl v srdci, ach, jakoby řeřavého popelu,*
   neboť na mou nedostižnou klisnu vložil Aíd
   otřené sedlo kožené.
2. *Ó nehodný mluvko, vypočítávej pravdivé příběhy,*
   přijdeš-li na tržiště, kde se rádi doptávají.
3. *Rci tomu, kdo se tě ptáti bude, že Bratr Núry se sice*
   zmocnil čeledí,
   ale že ho pronásledoval Eben Šalán pustinami.
4. *Přijdeš-li k dešťovému rybníku Rmejh, věz, že do něho*
   tekla krev proudem
   z hrdla Eben Hadžádže a jeho synů.
5. *Ó, jak mnohému hodnostáři se kolébá hlava na křížích!*
   Přijdeš-li na počátek údolí Cherr, jako bys přišel na pole
   pokryté hromádkami požatého obilí (tolik je tam padlých
   bojovníků).«

Obejdalláh přednášel vysokým hlasem báseň a kývaje hlavou a mlaskaje, dával najevo svou radost nad udatností Eben Šalánovou. Názel mlčel; chvilkami se pousmál. Jako Šammari se nemohl radovati z vítězství Eben Šalánova a odporovati Obejdalláhovi nechtěl, aby nezarmoutil mne, jelikož věděl, že mám Eben Šalána rád. Upozorňoval mne na sytou zeleň mladých jednoletých bylin, nebo, jak říkal, travin, a na bujné výhonky živých dřevin.

Slasti v Nefúdu.

»Tento kraj byl, Músо, svlažen vydatným deštěm v posledním období horka, proto jsou dřeviny živé, a napršelo zde hojně minulý měsíc, proto se ukazují traviny. Když sežene anděl Alláhův hustá mračna nad Nefúd a donutí je bitím svou holí, že vydají všechnu svou vláhu, přisám Alláh, že není krásnějšího kraje na tomto světě. Traviny tvoří jediný koberec, dřeviny raší a kvetou a jsou druhého roku živy. Jen vody kdyby zde bylo! Studnic je málo, jsou hluboké a skoro všechny mají vodu hodně slanou.«

Souhlasil jsem s Názelem: »Pravdu díš, Názele! Nenašel jsem na poloostrově Arabském krásnějšího kraje nad pískovou

pouště Nefúd, ale také nikudy nevede cesta tak obtížná a nehrozí takové nebezpečí pocestnému, když zabloudí, jako v Nefúdu.«

»Alláh zná všechno. On ví, proč spojil v Nefúdu prospěšné i škodlivé. My, synkové Adamovi, se musíme spokojiti tím, co on zařídil.«

Skoro od rána vál silný vítr východní, nesoucí hojně drobounkého písku. Poněvadž jsme jeli směrem skoro východním, vnikal nám písek do očí. Mé levé oko se zapalovalo a pobolívalo. Byl jsem rád, když jsme se uložili v úvalu Chabb Sahha, že si oko odpočine a se uzdraví.

Všichni moji druhové se radovali, že 20. ledna končí vlastní zima, zvaná al-marbaanijje, která začíná 11. prosince.

»Zítra, bratříčku Músо, vylezou mouchy i plazi a nastane nový život. Dnes je nám ještě chladno, toužíme po kožichu, zítra však se již budeme dusiti teplem a odhodili bychom kožich, kdybychom jej měli.«

»Proto je, Názele, lépe, že jsme si žádného kožichu nevzali. Co bychom s ním počali u vás, v území Šammarů, kde končí zima tak brzo?«

»Přesvědčíš se, Músо, jak teplo je v našem území, jen až se dostaneme na jih od pískové pouště Nefúd. V oase Džouf se za deštivého období lidé chvějí zimou, kdežto v oase Hájel hledají stín a bavívají se za noci na střechách. Neznáš básně, kterou složil Muhammed eben Arfedž, příslušník rodu Ál Ali, který vládl před Eben Rašídem v Hájelu? Byl náměstkem v oase Džouf. Nelíbilo se mu tam. Ačkoliv je Džouf chráněn před severními i západními větry, přece si Muhammed naříkal na velkou zimu a toužil po návratu do Hájelu. Na své staré, ale osvědčené velbloudici chtěl doraziti za tři dny, dopřáv jí odpočinku po dvě noci, do oasy Džubba, ležící 230 km od Džoufu na cestě do Hájelu, odtud vyraziti po půlnoci a dospěti čtvrtého dne k večeru do Hájelu. Za čtyři dni a půl noci chtěl tudíž uraziti 320 km, z nichž 280 vedlo pískovými závějemi, kde by byl za noci zahynul; proto dvě noci odpočíval.«

»Znám. Názele, báseň Eben Arfedžovu, ale říkej ji: rád tě poslechnu.«

Tichounkým hlasem zanotil Názel:

1. *Ach, kdo to vydrží?! Z víčka očního byl rván*
bídný spánek od pronikavé zimy.

2. *Mátl se mně rozum, zmalátněl jsem, i počal jsem se svíjeti,*
se strany na stranu převalovati a se zamotávati,
jako bych měl něco zlomeného.
3. *Ženy vzpomněly na zimu deštivého období minulých let;*
byla to rozkoš tohoto světa i rajské zahrady.
4. *Dolehne-li na nás v Džoufu únor, je vlhký jako jed;*
u našich příbuzných v Hájelu jako by to byly dni
horké lázně.
5. *Uplyne-li nám ustanovená doba, rozplynou se mé starosti*
působením vyzývajícího a tento zvuk upokojí toho,
jenž toto mluví.
6. *Mám rychlonohou, starou velbloudici, pasoucí se se stádem*
Uejlánovým,
jež z bujnosti semo tamo hlavou naráží, ale vésti se dá
jako každá ušlechtilá.
7. *Její otec pochází z Ománu, matka pak*
měla za odnak na stehně pouze vřeteno †.
8. *Nedosáhne na líce její hlavy hůl;*
horkokrevná, přítulná, miloučká jako kamarád.
9. *Pozoruješ-li natažené koleno, rámě a prsní kost,*
jest prvé od druhého vzdáleno, ale druhé od třetího blízko.
10. *Jak lepě zvedá své tučné, ale krátké kyčle,*
na nichž skrovňoučké místo pro druhého jezdce zbývá,
a jak jest celý její vzrůst obdivuhodný.
11. *Skryté její oko se podobá oku vycházejícího slunce,*
uhodíš-li ji však, podobá se oku podrážděného reka.
12. *Dychtivě si ji prohlíželi, a zalíbila se jim, když k nám*
přišla,
i svěřil jsem ji do ochrany Alláhovy před okem
ukamenovaného ďábla.
13. *Svěř sebe sama Alláhovi, vsedni na ni, jmenuj,*
důvěřuj v Alláha a Nejvýš dobrotivý tě ochrání!
14. *Popřej jí spánku dvě noci a třetí noci budeš večeřeti*
u obyvatelů oasy Džubba, byť bys tam dojel, až se úplně
setmělo.
15. *Za třetího rána bude se po ní ohlížeti Fejd,*
pevně za jejím hrbem ležící.
16. *A čtvrtá večeře v území mého příbuzenstva,*
a ať to soud rozhodne, nepraskne-li ti kožený opasek,
jak se najíš.

17. *Vyřiď jim ode mne pozdrav a řekni jim,*
že nějaký zapomenutý dlí v Džoufu a má nezáživnou pastvu.

Ráno jsme se prodírali hustými keři gaza, ale po hodině řídly a před polednem jsme neviděli žádného.

Pokud roste gaza, sluje poušť písková Nefúd; kde gaza přestává, to není již vlastní Nefúd, nýbrž Labba. Gaza vyžaduje hlubokou vrstvu pískovou, neboť její kořeny sahají do veliké hloubky, vyssávajíce z ní potřebnou vlhkost. Na-

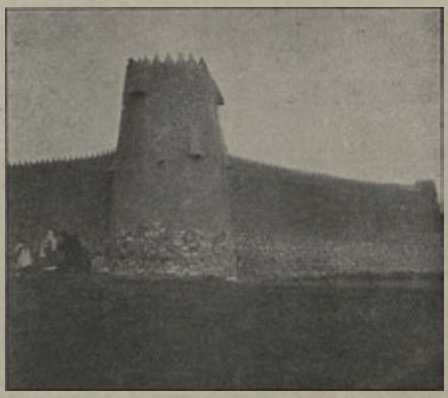

Obr. 19. — Pevnůstka Hajjánijje.

prší-li vydatně v Nefúdu, neodtéká voda jako v poušti kamenité nebo sopečné, nýbrž vniká do písku, a čím déle prší, tím hlouběji se dostane. V období vedra a sucha rozžhavuje slunce písek, avšak pouze vrchní vrstvu tak přes půl metru hluboko. Z ní vypálí všechnu vlhkost, kdežto hlouběji vláha zůstane a udrží se až 6 let, proto je také gaza déle živa, nežli všechny ostatní dřeviny. Rta vyžaduje rovněž písku, ale spokojí se, i když není ani půl metru hluboký. Její kořeny nejdou do hloubky, nýbrž se rozplazují pískem, drží jej a chrání, aby ho vítr neodnesl. Arfedž miluje vrstvu pískovou na půl pídě vysokou. Kde je písek hlubší, tam arfedž neroste. V Labbě se daří nejlépe rta a arfedž. Labba je pomezí Nefúdu a tudy chodí nejraději pocestní.

»Ó, s kolika nájezdními četami jsem tudy projel,« rozpovídal se Názel. »Víš, Múso, Labba je taková věrňoučká spojenkyně nájezdníků. Sešle-li Alláh déšť a promění Návrší Žízně v Návrší Vody, najdou tam ve skalních prohlubinách hojně čerstvého nápoje pro sebe i pro svá zvířata a v sousedící Labbě se mohou jejich zvířata napásti a oni mezi pískovými závějemi před nepřítelem skrýti. Kolikráte jsme tu číhali na cizí nepřátelskou četu a kolik jsme jich zaskočili a oloupili! Ale plíží se tudy i malé hloučky, vycházející na lup, neboť tudy vede nejbezpečnější cesta ze Syrie do Nedždu a do kraje al-Hasa.«

Touha po manželce.

»Navštívil jsi al-Hasa, Názele?«

»Několikrát. Dvakrát jako pocestný, jedoucí do Ažéru pro náboje a zbraně, a šestkrát jako nájezdník proti Adžmánům a lidem, poslouchajícím Eben Arejera. Hle, seslal mně Alláh vzpomínku na náčelníka z kraje Hasa, který se ubíral tudy, kudy dnes jedeme my. Byl to Rákán eben Hatlén. Osm let, než jsem se narodil, vládní vojsko obsadilo území al-Hasa na jihovýchodě od Basry. Obyvatelé nechtěli cizích pánů: v pátém deštivém období se vzbouřili a vládní vojsko pobili nebo zahnali. I sebrali paša bagdádský a velký náčelník kmene Muntifedž své lidi, po souši a po lodích se dostali do al-Hasa a beduy pokořili. Co zmohou beduové proti dělům a svým zrádným sousedům?! Dvacet náčelníků bylo zajato a odvezeno k sultánovi do Turecka. Mezi nimi byl též mladý náčelník Rákán. Zůstali ve vězení jenom 22 měsíců, neboť dostali milost, když vládce moskevský vrátil bezúhonnost, vypověděl válku, sultánovi.

Rákána dovezli po lodi do Iskanderúny (Alexandretty), odkudž dospěl do Haleba. Tureckým úřadům nedůvěřoval a jak by byl mohl! Proto se nechtěl bráti cestou, jakou mu radili, podél Eufratu, ale utekl z Haleba do tábora Anezů ze kmene Sbaa. Dali mu jízdní velbloudici a bratříčka, který ho vedl středem pouště směrem jižním do oasy Džouf, z níž jsme my vyjeli. Byl tam hostem náměstka Eben Rašídova. Od něho se dověděl, že jeho mladá žena Šakha s ostatními příbuznými hledala útočiště u knížete Muhammada eben Rašíd. Šakha prý velice litovala ztráty svého muže a nedala se upokojiti, až když v nejbližší den památky zemřelých, ja-

kému se říká zahijje, za něho příbuzní obětovali velbloudici, čímž dali najevo, že jsou přesvědčeni o jeho smrti. Ponenáhlu se uklidňovala, povolovala domluvám a provdala se konečně za náčelníka Sultána eben Dauíš. Tato zpráva rozdrásala Rákánovi srdce. Odjev z Džoufu, ubíral se východním pomezím Nefúdu, zvaným Labba, do města Hájel, v němž sídlil Muhammad eben Rašíd. Chtěl se dáti do jeho služeb, bydliti s ním v jeho hradě Berzán a čekati na příležitost, až by mohl osvoboditi svou vlast al-Hasa. Cestou složil báseň:

1. *Ó má stará velbloudice, drž se na pomezí pahorkatiny písčité,*
   objeví-li se ti na obzoru Líce Koně,
2. *drž se v pahorkatině písčité, v dolinách zdravých,*
   a zaměř k Berzánu lepě stavěnému.
3. *Vykonal jsem povinnost uloženou,*
   povinnost, jíž by nedostál bázlivec.
4. *Polárku jsem vložil na kyčle svého zvířete*
   a zamířil k hvězdě Kanopu jižnímu.
5. *Toužil jsem, abychom hledali děvečku, vypínající krk,*
   jejíž dech voní jako cibet z Ománu.
6. *Poctivá nedluží mně nic ani já jí,*
   ale Alláh pokáře mou přítelkyni, že na mne nepočkala.
7. *Neměla trpělivosti po celá dvě léta, nýbrž jen do prvního svátku zahijje,*
   a nespatřila konce mého pobytu v cizině (a nezvěděla), co mne potkalo.
8. *Buď Rákán zhyne v poušti bez vody*
   nebo on jistě přijde jako hřebec.
9. *Přisám Alláh, nechci jí, i kdyby byla prorokyní,*
   i kdyby se ukázalo, že, co povídali, jest lež a žert.
10. *Vezmu si místo ní čistokrevnou, mladičkou klisnu,*
    jíž se dosud nedotkla ostruha spolu s uzdou.
11. *Nepobízel jí ke skoku přede mnou jezdec jako jsem já,*
    jenž nespatřil anděla smrti v území rovném.
12. *Zamávnu-li ostřím kopí, volám pozdrav*
    a ozve-li se: »Ó jezdci!«, srdce mé mne tam táhne.
13. *Od té, jež se od nás odvrátila, odvracíme se my,*
    byť i nám byla určena;
    byť to byla jediná milenka našeho srdce,
    nevrátíme se k ní.

»Co říkáš, Názele, rozhodnutí Rákánovu? Neměl se smilovati nad svou manželkou, jako se smiloval Alláh nad ním?«

»Divná jsou určení Alláhova; divné je seménko, které zasévá do srdce synů Adamových, a divné jsou myšlenky, které z tohoto seménka pučí. Rákán ve svém vězení toužil po svobodě, jako po ní touží sokolíček, dostavší se do tenat. Za svobodou viděl miloučkou, která byla jeho srdečku tak drahá jako svoboda. Byl přesvědčen, že najde obé. Našel svobodu, ale miloučkou ztratil. Myšlenka, že by jeho miloučká mohla býti schopna zrady a byla mohla přilnouti k jinému muži, místo aby mu zůstala věrna, jej hluboce ranila, zničila touhu dvouletou a nediv se, že na miloučkou zanevřel.«

Ochrana před mstiteli.

Na obzoru vystoupil skalnatý černý pahorek Abrak al-Hsán, částečně pokrytý narůžovělým pískem.

»Vidíš, Músо, to je Líce Koně, o němž se Rákán ve své básni zmiňuje. Kdo jede kolem něho, ví, že nezabloudí, neboť se mu zakrátko ukáže znak pevnůstky a napajedla Hajjánijje, kde mu strážcové povědí, kudy by měl jeti.«

»Znám Abrak al-Hsán,« ozval se Obejdalláh, »neboť jsme tam noclehovali s Mchejrítem eben Rmál, tvým krajanem, Názele, když jsme ho doprovázeli od Rualů domů. Tábořil dlouho jako soused s Muhammadem, bratrem knížete Núriho: však znáš, Músо, synky Muhammadovy. Do tábora knížete Núriho přivezl obchodník Sálem na 42 velbloudech náboje a zbraně z přístavu Kuejt u Basry. Muhammad si koupil pěkný revolver a zkoušel jej ve svém stanu. Jeho soused Mchejrít seděl s ním. Vystřeliv všechny náboje, podal jej sousedovi:

‚Zkus, bratře, jak lehko se spouští kohoutek!'

‚Není, Muhammade, v břichu revolveru náboj?'

‚Není, Mchejríte, vždyť jsem je vystřelil všechny.'

Mchejrít stiskl po prvé, kohoutek se spustil, rána nevyšla; stiskl po druhé, naklonil revolver poněkud bokem k Muhammadovi, stiskl po třetí. Muhammad zakřikl a svíjel se s prostřelenými vnitřnostmi.

‚Háua, ó běda, pomsta, krvina!' zvolali jeho otroci a vrhli se na Mchejríta. Mchejrít uskočil, proklouzl pod zadní stěnou stanovou a utekl do stanu Núriho, vzdáleného jen několik kroků. Otroci za ním. Chtěli ho zařezati jako oběť nad skoná-

vajícím Muhammadem. Víš, Múso, že má cizinec, tábořící s beduy jako soused, větší právo než oni, a že by si počernil tvář, kdo by toho nedbal, proto volal Núri:

‚Pryč! Ani o krok dále, sic vás postřílím jako psy. Nehýbejte se, pokud neuslyším od Mchejríta, co se stalo.'

Mchejrít vypravoval, manželka Muhammadova a jeho nejstarší syn to potvrdili, a Núri prohlásil:

‚Co se stalo, stalo se z vůle Alláhovy. Mchejrít vinen není. Stiskl kohoutek revolveru, byv požádán od Muhammada a ubezpečen od něho, že v revolveru není náboje. Mchejrít je svoboden. Kdo se ho dotkne, dotkne se mne a běda tomu, na němž spočine ruka má.'

Obrátiv se k Mchejrítovi, děl: ‚Mchejríte, stalo se dopuštění Boží. Tábořil jsi s námi jako soused po mnoho let; měli jsme tě rádi jako bratra, ale dnes tě prosím, abys naložil

Obr. 20. — Písek zakrývá drobící se kopce.

vše, co máš, a odebral se ke svým Šammarům. Zlý duch nespí. Využitkuje pohledu na tebe, některý z otroků Muhammadových tě zabije a já, to jest Núri, budu míti obličej začerněný, poněvadž jsem nehájil souseda.'

‚Jak jsi, Núri, řekl, tak učiním. Muhammada, bratra tvého, jsem měl rád jako bratra svého, a bojím se, že nezmizí s mých očí vidina, jak se svíjí, byv ode mne zastřelen.'

‚Vstaňte, vzchopte se, moji otroci a mé příbuzenstvo!' volal Núri. ‚Dožeňte Mchejrítovo stádo, pomůžeme mu naložiti vše, co má, doprovodíme ho z tábora, a ty, Obejdalláhu, pojedeš s ním, aby každému bylo jasno, že jede před mým obličejem, pod mou ochranou.'

Dojeli jsme do Džoufu. Tam se přidalo k Mchejrítovi několik Šammarů a dali jsme se po východním pomezí Nefúdu. Pod Abrak al-Hsán jsme noclehovali, jak jsem již pravil, a zamířili z Hajjánijje k západu. Eben Rmál tábořil nedaleko oasy Džubba. Byl tehdy blahobyt. Až tam jsem dovedl Mchejríta. Po celou cestu z tábora Rualů až do tábora svých kra-

janů se nezasmál, s nikým nepromluvil, odpověď dal pouze pokynem hlavy a za noci vzdychal. K Rualům jsem se vrátil na oasu Džubba a napajedlo Šežíž, přidruživ se k několika pocestným, ubírajícím se do oasy Džouf. Tam jsem čekal deset nocí, až mně Alláh poslal bratříčka, s nímž jsme hledali tábor Núriho. Našli jsme jej v nížině Chór v Hamádu; však ji, Músо, znáš.«

Ubohé velbloudice trapně spásaly gazu: měly hojně jiných dřevin, ale všechny byly úplně černé.

»Kdybys byl, Músо, viděl tento kraj před rokem, byl bys velebil Alláha, jenž hotoví nejkrásnější koberce. Tolik travin zde bylo a dnes po nich není památky. V období horka nepřišel žádný déšť, traviny rychle uschly, vítr je polámal, odnesl; dřeviny se náležitě nenapojily, nezakvetly, proto jsou dnes černé, bez šťávy, bez chuti a naše velbloudičky, které si pomlsávaly na gaze, si nechtějí kaziti chuť.«

Po poledni jsme viděli úplně čerstvé stopy pštrosů. Napočítali jsme jich čtrnáct.

Krásně jsme mohli pozorovati, jak vznikají pískové závěje a kopce (obr. 17, 18). Písek nesený větrem se zastavuje u zbytků skal, vznikají závěje, skály mizejí a z pískové roviny trčí pískové kopce, jakým říkají Šammarové tuús. Žádný pískový kopec není hladký. Jednotlivé závěje, z nichž se skládá, jsou patrny a tvoří četná žebra, která směřují od severu k jihu. Západní strana žeber je velice příkrá, skoro kolmá, východní stěna mírně skloněna, důkaz, že východní vítr přináší písek. Na žebrech a na vrcholku neroste nic, poněvadž písek pevně nesedí, nýbrž stále se pohybuje.

Pevnůstka v písku.

K večeru jsme zahlédli pevnůstku Hajjánijje (obr. 19). Zbudoval ji kníže Talál eben Rašíd v kotlině uzavřené pískovými závějemi. Nad závěje vyčnívají dvě věže. Jedna se vypíná nad severozápadním, druhá nad jihovýchodním rohem čtyřhranné tvrze. V severovýchodní věži jsme pozorovali obrovskou postavu, oděnou jako bdui, a za ní postavu menší, která na nás namířila a vystřelila. Koule nám zasyčela nad hlavami; bylo patrno, že vyšla z dobré karabiny. Názel nás klusem předjel a pobízel svou velbloudici do krátkých poskoků, aby dal strážci najevo, že jsme přátelé. Menší postava zmizela, větší zůstala. Nebyla živá, nýbrž uměle zhotovena,

aby naháněla strachu pověrčivým nepřátelům. Po hodné chvíli vyšli z pevnůstky dva mužové a dovedli nás k ní.

Pevnůstka tvoří obdélník. V západní věži jsou vrata, pod severovýchodní nízká dvířka. Vysoká hradební zeď obepíná dvůr, v němž je ke zdi přistavěno několik malých domků.

Oba strážcové pocházeli ze kmene Beni Tamím a byli domovem v oase Baka. V Hajjánijji žili dočasně se svými rodinami. Měli velkou radost, že se od nás něčeho dovědí a nemohli se vynadívati na Názela, o němž jim jeho vlastní druhové vykládali, že zahynul v boji. Sotva jsme se utábořili, přinesli svou konvici s kávou; nabídli mně prvou číšku, načež podělili ostatní. Líbilo se nám, že s námi jednají jako s hosty a přijali jsme od nich rádi gazelku, kterou téhož dne zastřelili. Všichni jsme se odebrali ke studni vykopané před severní stěnou, hluboké 25 sáhů, z níž jsme čerpali vodu pro velbloudice a pro sebe na další cestu. Měla příchuť slanou, ale byla čistá. Bohužel, že nebylo v okolí pastvy. Traviny se ještě neukázaly a dřeviny byly vykopány od strážců jako palivo nebo spaseny od stád napájených v Hajjánijji. Nezbylo, než abychom velbloudice přiměli k pokleknutí a spoutali jim obě nohy, aby neutíkaly za potravou.

Palivem nás strážci zásobili, takže jsme si mohli upraviti dobrou večeři. Gazelka byla rozsekána a uvařena s pšeničnými kroupami, vše polito máslem a navršeno na velikou mísu. Jedli jsme společně a strážci odnesli zbytek svým rodinám.

»Co myslíš, Názele? Kolik zasluhují za svou pohostinnost?« ptal jsem se, než se vrátili s mísou.

»Za pohostinství se, Músо, neplatí. Chceš-li těmto ubožákům poskytnouti almužny, přisám Alláh, že tvé otevřené ruky neuzavru. Dej každému po 4 rejálech a zaplatíš jim gazelku, palivo, vodu, potěšíš jejich srdce a odjedeme s vědomím, že nezůstali za námi věřitelé.«

Dal jsem Názelovi 8 tereziánských tolarů, které s velkou radostí po jednom do ruky staršího z obdarovaných spouštěl, přimlaskávaje při každém cinknutí. Strážcové neděkovali, bylo však patrno, že je tento dar překvapil, že se něčeho lekli a že chtěli leknutí posunky radosti zastříti.

Po večeři se při kávě rozproudila zábava nebo, jak Obejdalláh povídal, dávaly a braly se zprávy. Obejdalláh a Názel vykládali stručně a velice obezřele o událostech na severu, strážcové pak líčili rozvláčně, co se dělo na jihu.

»Kníže Saúd eben Rašíd, kéž Alláh prodlouží život jeho a jeho ministra Saúda, vytáhl s otroky a námezdníky do svaté války.«

»Proti komu vede Eben Rašíd svatou válku?«

»Proti Eben Saúdovi a Alláh mu pomáhá. Opanovav všechny osady a všechna města na severu od údolí Rma, překročil je a dnes bojuje na jihu odtud a dal se k hlavnímu městu Eben Saúdovu, aby ho vypudil a říši svého předka Muhammada obnovil. Všechny kmeny Šammarů táboří s ním, poslouchají jeho slov, jeho rad a jeho rozkazů, a každý náčelník se těší, když na jeho tváři spočine jeho pohled. Saúd eben Subhán je jeho pravou rukou, provádí jeho rozkazy a drtí každého, kdo by se protivil. Eben Saúd se spojil s nevěřícími Inklízy, proto nepochybujeme, že se Alláh postaví proti němu a dopomůže nám k vítězství.«

Zvedl jsem se, abych se podíval na plašící se velbloudice. Názel šel za mnou a šeptal:

»Múso, vypusť ze svého ucha blábolení sluhy syna otrokova. Strážcové jsou od ministra Saúda najati, od něho placeni, pro něho vyzvídají, jej chválí, ale my mu nevěříme. Předek Saúdův byl otrok, krev otrokova koluje v ministrovi a my ho dlouho poslouchati nebudeme.«

K východu od pevnůstky se zakmitla těla dvou dravců. Byly to hyeny, cítící krev; plašily naše velbloudice, jež nás za noci několikráte probudily, takže jsme byli ráno všichni rádi, že jsme mohli s místa odjeti.

Rozvrat ve vládnoucím rodu.

Vál velice studený vítr od jihovýchodu. Měl jsem prsty tak zkřehlé, že jsem stěží napsal, kdy a jakým směrem jsme odjeli. Kráčeje vedle Názela, poslouchal jsem zprávy o posledních událostech v rodu Eben Rašídově.

Vládnoucí kníže Saúd, synek Abdalazízův, neměl zplna 16 let. Při vraždění, jaké nastalo po záhubě Abdalazízově, ho zachránil klešťěnec Saíd, jenž byl za panování Muhammadova a Abdalazízova správcem veškerých zásob. Utekl s ním a s jeho matkou do Medíny, kde zůstal až do podzimu 1908. Emírem v Hájelu se stal Sultán z rodiny Obejdovy. Jeho moc nesahala za zdi města Hájel a nepřátelští kmenové plenili všechny obchodní karavany do Hájelu jdoucí nebo odtud vycházející. Usedlíci trpěli bídu, i spojili se se Saúdem a Fej-

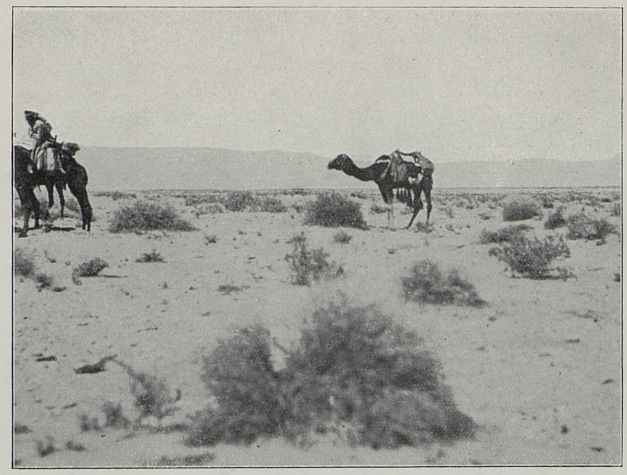

Obr. 22. — V údolí Džulfe.

Obr. 25. — Pastviny Umm Ader.

salem, bratry Sultánovými, zabili v období horka, to je koncem května 1907 Sultána a prohlásili emírem jeho bratra Saúda, kdežto Fejsal se stal náměstkem v oase Džouf. Ale černoši osobní stráže Sultánovy se vzepřeli a došlo k novým bojům v rodině Obejdově, jichž použili její odpůrci. Na konci období sucha tedy v září téhož roku zabili panujícího Saúda, zahnali všechny jeho příbuzné a uznali za emíra Saúda, synka Abdalazízova, pro něhož poslali do Medíny.

Obr. 21. — U kopce Džbejl.

Poněvadž nebylo Saúdovi tehdy ani deset let, vládli jeho jménem bratří jeho matky Hmúd a Zámel eben Subhán.

»Hmúd byl velice obezřelý a udatný,« vykládal Názel. »Byl by jistě moc Eben Rašídovu obnovil, ale Alláh, jak se zdá, ustanovil, že tato moc zanikne, a za nástroj záhuby určil Zámela. Hmúd vypil na jaře 1909 otrávenou kávu a odešel s tohoto světa. Brzo se ukázalo, že ho Zámel nenahradí. Tvůj bratr Nauáf eben Šalán vyhnal jeho náměstka z oasy Džouf, v oasách Tejma a Chajbar se usadila turecká vláda, a Eben Saúd se blížil k Fejdu. Jak si měl Zámel pomoci? Poslal Eben Saúdovi prosbu, aby ho přijal pod svou ochranu. Uznal za svého pána synka otce, který se kořil Muhammadu eben

Rašídovi. Eben Saúd zastínil Eben Rašída a ten mohl v jeho stínu potírati své slabší nepřátele. Napřed ztrestal neposlušné čeledi Šammarů a jejich sousedů na západě až do Hedžázu a vyhnal turecké vládní vojsko z oas Tejma a Chajbar. Vláda se na něho proto zlobila a sultán mu neposlal žádného daru, ale naklonila se mu již následujícího roku.

Za loňského deštivého období se Eben Saúd vypravil se svými bojovníky do al-Hasa, aby odtud vypudil vojsko turecké vlády. Podařilo se mu to. Vyhnal turecké úředníky a vojáky, ale ubezpečoval sultána a vládu, že tak učinil jen proto, poněvadž nebyli poslušni zákona a týrali lid, on sám že chce zůstati věrným sluhou sultánovým a spravovati jeho jménem nejen území al-Hasa, ale i celý Nedžd, pokud mu náleží. Sultán mu uvěřil a jmenoval ho uálim, nejvyšším správcem, a kommandárem, nejvyšším velitelem, jak v al-Hasa, tak v Nedždu. Enver paša mu toho záviděl; obávaje se, aby jeho moc příliš nevzrostla, chtěl posíliti Eben Rašída a poslal mu v posledním deštivém období šest tisíc Mauserových karabin, přes šedesát tisíc nábojů, automobil a mnoho nákladů zlata. Po železnici byly dary dovezeny do stanice Muazzam a odtud dopraveny přes oasu Tejma do Hájelu. Zámel se na ně těšil. Chtěl vyzbrojiti nejen usedlíky, ale i beduy, ba i Sluby, a upevňovati, ba rozšiřovati svou moc. Ale stalo se, co se státi mělo. Saúd, synek jeho bratrance Sáleha, jej na začátku posledního období horka, tedy na jaře 1914, zabil a stal se sám zástupcem nerozumného knížete Eben Rašída. Proti tomu reptali někteří náčelníci Šammarů, avšak Saúd je získal zbraněmi, zlatem a vyhlídkou na kořist, neboť se chystal k válce s Eben Saúdem. U toho nalezl útočiště Fejsal, synek Obejdův z rodu Eben Rašídova, s jinými členy téhož rodu. Byl by se rád vrátil do své vlasti a stal se knížetem místo slabého Saúda, proto ponoukal knížete Eben Saúda k válce a byl rád, když na počátku deštivého období r. 1914 skutečně vypukla. Však uvidíme sami, co se děje, až do tábora Eben Rašídova přijedeme.«

Čerstvá pastva.

Směru jsme nezměnili. V Hájelu jsme práce neměli a do Kasímu na jihu od údolí Rma jsme se mohli dostati nejpohodlněji po východním pomezí Nefúdu. Vpravo i vlevo seděly větší a menší skály, zbytky tabulových hor, na nichž déšť,

mráz, horko a písek po statisíce let hlodaly. Rozpadají se; vítr odnáší prach a písek ke zbytkům tvrdším, písek je tře jako pilníkem, a kde se mu staví v cestu, kupí se u nich, až je úplně zakryje (obr. 20). Zachrání je tak před zánikem a vytvoří na nich vyšší neb nižší kužely a pyramidy.

K poledni jsme byli v kraji, v němž před nedávnem hojně napršelo. Všude kvetly různé ojedinělé traviny, vlastně jednoleté byliny, ale nikde netvořily hustého trávníku, neboť nebylo podrostu: jen na některých místech se lišily byliny barvou a bujností od jiných. Tam stály loňského roku stany nebo tam odpočívala za noci stáda.

»U Hajjánijje napájíme svá stáda, ale neradi tam tábořímе,« vykládal Názel. »Stavíme své stany v okruhu, i zde, kde právě obědváme, a odtud chodíme pro vodu do Hajjánijje a ženeme tam nejen velbloudy, ale i kozy a ovce. Ráno vyjdou z tábora, napojí se v Hajjánijji a navečer se vrátí znova sem.«

Odpoledne jsme jeli krajinou kamenitou, do níž vniká písková poušť četnými rameny. Jsou-li taková ramena široká a vysoká, nazývají je Šammarové kořeny nebo žilami písku: jsou-li uzounká, jmenují je provázky písku. K večeru jsme dorazili na rovinu pokrytou hrubým štěrkem, na níž si velice liboval metnán. Byl obalen květy podobnými květům fazolí. Arfedž a hašme tvořily menší ostrůvky. Byla to radost dívati se na velbloudice, zbavené za noclehu zavazadel, jak popocházely od jedněch bylin k druhým. Napřed se pásly po několik minut na metnánu, potom spěchaly rychlým krokem k ostrůvkům arfedže a hašme, které hladce skusovaly. Za hodnou chvíli je opustily, znova se popásaly na metnánu, ale arfedž jim chutnal přece lépe.

»Ubohá naše zvířátka. Jak jsou vychrtlá. Potřebovala by aspoň tří měsíců, aby se spravila. Nu, až přijedeme k našim, budeme velbloudice měniti. Některým dopřejeme odpočinku a pastvy, na jiných, silnějších pojedeme, kam nás Alláh pošle. Spraví se, nabudou trochu tuku. Alláh jim pomůže a svou cestu na nich vykonáme. Víš, Músо, že se velbloudice velmi pomalu spravuje, ale velice rychle hubne?«

»Vím. Netřeba, abys mně to vysvětloval, Názele. Zkusil jsem to na své cestě v Hedžázu. Koupil jsem si zvířata tak vypasená, že jejich hrby neměly místa v sedlových dutinách. Spíše než za měsíc byly hrby ty tam a velbloudice se sotva táhly.«

»To jste projížděli kraji, kde nebylo ani pastvy, ani vody.«

»Vody bylo dost, ale pastva chyběla, poněvadž tam čtyři nebo pět let vydatně nenapršelo. Mimo to byla cesta velice obtížná, vedla krajem skalnatým a hornatým, takže se velbloudicím chodidla rozedřela a mnohá z nich krvácela.«

»Ó, smiluj se Alláh nad námi a nad našimi zvířátky a nedopouštěj, abychom se do takového kraje dostali,« končil Názel.

Otráven?

Mně bylo od rána nevolno. Odpoledne jsem byl stižen průjmem a za noci stoupla horečka na 40.7° C. Byl jsem zásoben léky, ale zvrhl jsem každý, sotva jsem jej požil. Svíjel jsem se prudkými bolestmi ve střevech.

Ráno jsem se sotva držel na nohou. Do Hajjánijje jsem se vrátiti nechtěl, věda, že by tam nenašly velbloudice pastvy, a měl jsem pevnou důvěru, že horečka brzy přejde a stará síla se vrátí. Názel se nade mnou slitoval, osedlal mou velbloudici, vložil na ni mé tlumoky, upravil mně sedlovou podušku a pomohl mně do sedla. Sotva jsem se v něm držel. Obepínal jsem oběma rukama přední hlavici, jen abych nespadl. Názel a Obejdalláh jeli při mně. Slabost rostla a k poledni jsem omdlel. Jak jsem se později dověděl, zachytil mne Názel, Obejdalláh skočil se svého zvířete, vzal mne do náručí a položil na zem. Za malou chvilku slabost přešla. Sám jsem žádal, aby mně pomohli opět do sedla. Po hodině bych byl spadl znova. Zastavili jsme se a ležel jsem přes 2 hodiny. Brzo jsme se utábořili. Průjem a záchvaty vrhnutí byly silnější: horečka neustávala.

Zmocnila se mne naprostá lhostejnost. Moji druhové se radili, co počíti. Názel chtěl, abychom tábořili, až se zotavím, ale Náser upozorňoval, že máme vody pouze na jediný den. Rozuměl jsem všemu, co druhové mluvili, a zmínka Náserova o vodě mne vzpružila, vrátila se mně vůle k životu. Ráno mně měřil Chalaf horečku. Byla 40.5° C. Posadili mne do sedla a chtěli mne uvázati, což jsem odmítl, proto mne jak Názel, tak Obejdalláh bedlivě pozorovali. Vykládali si, že mne chtěli strážcové v Hajjánijji otráviti kávou, proto že nalili mně do spodní číšky, kdežto z vrchní úplně stejné pili sami s ostatními. Po chvíli jsme křížili velbloudí chodník, vedoucí k napajedlu Truba. Sám jsem nic nezaznamenával: činil to

Chalaf a podle jeho poznámek a náčrtků jsem, uzdraviv se, doplňoval popis kraje. Po levé ruce k severu zel hluboký úval Džuhfe. Po severní straně je ohraničen strání přes 200 m vysokou, na jihu pak svahem Nefúdu, vystupujícím výše než 50 m. Severní stráň je prorvána četnými žleby, jimiž stéká voda z kamenitého kraje Tejsijje. Sahá až k výběžku pískové pouště, zvanému Dhana. Někdy prý náležel celý čeledi Dahámše z Aneze; dnes v něm táboří Sindžárové. Dahámše, jakož i jiné čeledi Aneze jsou zbytky kmene Beni Asad, který byl stejného původu jako Aneze. V jihovýchodní části Tejsijje stéká dešťová voda několika údolími do doliny Báten,

Obraz 23. — Tejsijje z úvalu Džuhfe.

jak se jmenuje severní část údolí Rma. Nefúd se rozkládá od úvalu Džuhfe směrem západním až k pobořené stanici poutnické Zerúd, ležící v úvalu Madbah mezi pískovými závějemi.

Stanice Zerúd je proslulá v arabské literatuře. Říkalo se jí též Chuzejmijje, poněvadž tam dal Chuzejma ibn al-Házem zříditi dešťový rybník a čerpadla, jimiž pohybovali velbloudi, jak vypravuje zeměpisec Ibn Roste. Leč vody tam bylo málo, proto ji musili poutníci hledati často v okolí. Kolem devátého století byla stanice pobořena, nádržky napolo zasypány, ale po dvanáctém století tam našel cestovatel Ibn Džubejr dvorec, ohrazený pevnou zdí, v němž bylo postaveno mnoho domků. Takovému hrazenému dvorci se říkalo kasr, hrad, zámek.

Po poledni jsme zahlédli u kopce Džbejl (obr. 21) prvého pocestného. Jel na velbloudici a spěchal k nám rychlým klusem. Byl to Šammari, hledající tábor svých příbuzných. Pozdraviv se s ním, ptal se ho Názel:

»Kteří pak beduové pomáhají Eben Rašídovi?«

»Já pocházím z Džezíre, nikoliv z Nedždu.«

Narodil se v Mesopotamii, kde jeho příbuzní tábořili, vystěhoval se teprve nedávno do Nedždu, proto se ve kmenech nevyznal a zvědavost Názelovu neukojil. Za chvilku zmizel v úvalu.

Odpoledne jsem se již nemohl udržeti v sedle. Zamotali mne do pokrývek a chodili se dívat, jak Názel později vykládal, zda je ve mně ještě duch či dech. Báli se, chudáci, že jim umru, ale Alláh se slitoval; o půlnoci se mně ulevilo. Názel u mne seděl a líbal mne radostí, když jsem zašeptal, že bych se napil vody. Vody mně dáti nechtěl. Zbylo jí v jednom koženém míšku jen trošku a byla špinavá, slíbil však, že mně z ní uvaří dobroučké jídélko. Náser zanítil kousek ode mne oheň. Názel slil poslední vodu do hrnka, přistavil k ohni, a když zavřela, sypal do ní ponenáhlu trochu mouky, ustavičně jí míchaje. Uvařil hustou omáčku, kterou neosolil ani neosladil, nabíral ji teplou a krmil mne. Záchvaty vrhnutí zmizely, a Názel měl radost, že jsem asi dvě lžičky jeho omáčky snědl. Spáti jsem nemohl. Po hodině mne Názel krmil znovu. Před odjezdem opět.

Když jsem časně ráno sedl na velblouda, cítil jsem již aspoň trochu síly. Názel velebil Alláha, že neodvolal mého ducha z mého těla a tvrdil, že mne Alláh a jeho krmička brzo uzdraví.

Čím žije člověk?

»Víš, Músо, čím žije člověk nebo zvíře? Člověk i zvíře, Músо, žije dechem nebo duchem. Nesem, dech člověka i zvířete, je stejný. Někteří povídají, že nesem zvířete umírá, ale jen Alláh ví, mluví-li pravdu. Mně se zdá, že zvíře nikdy úplně neumře, nýbrž že jeho nesem přijde s duchem člověka buď do ráje nebo do ohně. Vždyť člověk zvířat potřebuje, ona žijí jen pro něho na tomto světě a bude jich potřebovati i na světě onom. Nesem, dech nebo duch, vkládá jak do člověka, tak do zvířete Alláh. Pokud dlí dítko v lůně mateřském, nemá nesem, ale jakmile vyjde při porodu jeho hlavička

z lůna, ihned otevře Alláh jeho nozdry a vdechne do nich ducha.«

»Ó, tak to není, Názele,« odporoval Obejdalláh. »Vždyť Alláh vdechuje nesem do dítka hned při početí anebo později, pokud je ještě v lůně mateřském. Proto dítko již v lůně žije a se pohybuje.«

»Věř, co já mluvím, a já uvěřím, co ty povídáš, Služebníčku Alláhův, a Alláh rozsoudí, který z nás má pravdu. Jisto je, že dech či duch, který Alláh děťátku vdechuje, nebyl předtím v žádném živočichu. Alláh tvoří pro každého člověka a pro každé zvíře vždy úplně nového ducha. Pokud zůstává v člověku, člověk žije, jakmile člověka opustí, je člověk mrtev. Duch vychází z člověka týmiž nozdrami, kterými byl do něho vdechnut. Po smrti visí zemřelý ve vzduchu nad svým hrobem hlavou vzhůru a jeho duch se vznáší nad ním. Tak zůstane člověk a duch až do třetího dne, kdy se obětuje hebáta. Po této oběti si lehne tělo do hrobu a nesem odejde. Kam odejde, nevíme.«

»Usedlíci v Hauránu povídají, že odletí do Jerusalema a skryje se ve staré studni u mešity Omarovy v podobě mouchy.«

»Nevěř, Služebníčku Alláhův, usedlíkům hauránským! Možná, že jejich duch se promění v mouchu. Vždyť je mouchy trápí za života a mohou je trápiti i po smrti, ale duch bdulho přece nepoletí z pouště, kde much není, do Jerusalema. Zůstane v poušti, kde žil s člověkem, a čeká, až na něj Alláh zavolá. To se stane v den zasvěcený památce mrtvých. Tehdy se obětuje za každého, kdo v posledním roce umřel, oběť, a Alláh váží dobré skutky i hříchy zesnulého.

Dobré a zlé skutky.

Za dobré skutky uznává Alláh velice mnohé věci, kdežto skutečné hříchy, které tresce, jsou jen čtyři: kdo obcuje s děvčetem jinému zaslíbeným, dopouští se zrady na snoubenci a zasluhuje trestu; kdo oloupí svého hosta nebo bratříčka na cestě, který mu úplně důvěřuje, dopouští se zrady, uvalí na sebe trest; kdo zabije člověka nepodléhajícího krvině a neútočícího, dopouští se zrady na jeho důvěře a neujde trestu; kdo vydá před soudem křivé svědectví a potvrdí je křivou přísahou, propadá trestu Alláhovu, poněvadž klame důvěru soudce a přitěžuje nevinnému. Tyto čtyři hříchy

tresce Alláh buď na tomto světě nebo na onom. Na tomto světě sesílá na vinníka nemoc, na jeho majetek lupiče, vezme mu syny anebo mu připraví hanebnou smrt.

Alláh je nejvýš milostivý. On zná dobře synky Adamovy, ví, jak jsou slabí, jak je zlý duch pokouší, a proto, naloživ hříchy na misku jednu, naloží dobré skutky na druhou a na ni přidává váhu obětí hebáta a zahijje, kotle, v němž se maso těchto obětí vařilo, tří kamenů, na nichž kotel spočíval, všech nádob upotřebených při večeři, paliva, jakož i všeho, co bylo naloženo na velbloudici obětovanou v den památky zesnulých, a co všechno dostali chudobní. Alláh je tatíček Šammarů a proto nedovolí, aby kdy miska s dobrými skutky Šammariho byla lehčí než miska s jeho hříchy.«

»Alláh je tatíček Rualů rovněž,« namítl Obejdalláh, »a napomáhá, aby hříchy Ruejliho byly lehčí než jeho dobré skutky.«

»Když všichni Šammarové a všichni Rualové přijdou do ráje, kdo přijde potom do ohně nebo pekla, Služebníčku Alláhův? Nechci tě zarmoutiti otázkou, zda jsi Šammari či Ruejli a nechci ti říci, že vy, černí otroci, přijdete do pekla, poněvadž toho nevím. Jen Alláh to ví a co on činí, všechno je dobré.«

»Proč bychom my, černoši, měli přijíti do ohně?«

»Nehněvej se, Služebníčku Alláhův! Víš, že se říká, že vy jste příliš černí, že se musíte dlouho a dlouho smažiti, abyste zbělali, a pak že vás Alláh pošle do ráje. Nehněvej se, vždyť já, to jest Názel, tomu nevěřím. Já vím, že v bílém těle mnohého bduiho bydlí černý duch a v černém těle mnohého černocha bílý. Jsem přesvědčen, že se setkám i s tebou, Služebníčkem Alláhovým, v ráji, až mne tam Alláh pošle. Nejjistěji bych se tam dostal, kdybych padl v boji. Kdo zahyne v bitvě, nepotřebuje oběti; všechny jeho hříchy jsou smyty jeho krví. Rovněž nepotřebuje oběti a nemusí se báti vážení zavražděný, neboť všechny jeho hříchy spočinou na vrahovi, leda byl-li vrah od Alláha určen, aby ho za hříchy potrestal.«

Ráj a peklo.

Jak je vážení ukončeno, spojí se dech či duch znova s tělem, ale s takovým, které nemá ani masa, ani kostí, a které neumírá, a jde s ním do ráje nebo do pekla. Ráj, zahrada Alláhova, je pod zemí. Prší tam vydatně každý rok, doba blahobytu nikdy nechybí. Všude hojně pastvy a září ne-

ustále měsíc. Všichni Šammarové bydlí v ráji pospolu, jsou mladí a nestárnou. Mohou se ženiti a mohou plodíti děti, ale děti jsou hned veliké. Každý Šammari má v ráji stan, spočívající na pěti až sedmi tyčích, velká stáda, a dětí, kolik chce. Nezahálejí; opatrují svá stáda, chodí na lov a podnikají nájezdy na nepřátelské kmeny, odsouzené do pekla, neboť všichni nepřátelé Šammarů přijdou do pekla.«

»Názele, tož ty posíláš mne s mými Rualy do pekla? Zapomínáš, že jsme byli ještě před šesti léty vašimi přáteli a že, podaří-li se Músovi přiměti Eben Rašída k míru, budeme opět přáteli a spolu tábořiti?«

Obr. 24. — Zbytky hor.

»Služebníčku Alláhův, nehněvej se na mne, to jest Názela. Já tvých Rualků do pekla neposílám: posílají je tam druzí, kteří povídají totéž, co povídám já, a Alláh ví, co je pravda. Nehněvám se na Rualy a nepřeji jim, aby přišli do pekla. Vždyť peklo leží někde na slunci, svítí v něm nejen za dne, ale i za noci slunce, které praží a všechny vysušuje. V pekle pršívá velmi zřídka, velbloudi mají málo pastvy, a aby obyvatelé pekla nezahynuli, musí chytati vodu, která z ráje přiteče a své pozemky uměle zavlažovati. Běda kmenům, kteří se dostanou do pekla! Tam nejsou pány, nýbrž slouží usedlíkům, musí poslouchati vládu, choditi k odvodu, konati vojenskou službu a Alláh ví, co je tam ještě všechno trápí. Sluneční vedro, to jest ten pekelný oheň, jímž hrozí

Alláh vinníkům. On bydlí všude, nejen v ráji, ale i v pekle, ba na každém místě. Všechno vidí, všechno slyší, ale sám je neviditelný. S jeho svolením mohou i mrtví opustiti jak ráj, tak peklo, a zajíti ke svým příbuzným, jimž se ukazují ve snách.

Náser se ztratil.

»Názele, Názele, zastav se, zastav se, Názele! Náser se ztratil,« volal Mansúr, jdoucí za velbloudicemi.

»Kde že se ztratil?«

»Hned za tábořištěm. Odešel někam stranou a dosud se nevrátil.«

Čekali jsme. Obejdalláh vylezl na nejbližší pískový kopeček a obzíral kraj. Násera nikde. Teprv po hodné chvíli jsme ho zahlédli na severozápadě. Dohoniv nás, vrhl se na Mansúra, zasadil mu několik ran do zad, zhluboka si oddechl a zvolal:

»Ó Alláh, teď se mně ulevilo. Spadl se mne strach, spadl se mne hněv.«

Mansúr stál zaražen, nevěda, proč dostal bití. »Nestůj, pojď a podej mně kus chleba. Vždyť víš, že mám hlad.«

»Proč jsi mne bil?«

»A koho jsem měl báti, když jsem měl nitro plno strachu a Alláh mně tebe poslal. Buď rád, že jsem se ti neztratil. Odešel jsem jenom kousíček stranou, velbloudice mně zmizely v pískových závějích, jejich stop jsem nenašel, poněvadž pasouce se včera, celé okolí pošlapaly, svět se se mnou zatočil, nerozeznal jsem sever od jihu a chvěl jsem se strachem, že mne nějaký pozemský duch přivede do záhuby. Na tebe jsem se zlobil, že jsi si na mne hned nevzpomněl a na mne nevolal.«

»Vždyť jsem na tebe upozornil a vyzval Názela, aby se zastavil.«

»Ano, ale mohl jsi to udělati dříve; proto jsem tě potrestal.«

Sestoupili jsme do úvalu Džuhfe (obr. 22) tam, kde jej protíná Poutnická cesta naproti velkému napajedlu Chazra, kolem něhož vede. Je tam přes 80 studnic 8 až 10 sáhů hlubokých. Jsou majetkem čeledí kmene Abde, které při nich tábořívají v období sucha. Stáda se pasou v Tejsijji (obr. 23), kde roste mnoho keřů rimt.

»Nezměnili jsme, Múso, směr? Mířili jsme k tamhle tomu kopci; teď již je za námi. Jedeme nalevo, kdežto bychom se měli dáti více napravo. Vidíš skalní nos, vyčnívající tamhle nad obzorem? To bude náš směr. Za ním se nám ukáží jiné kopce, skalnaté nebo pískové. Jeden pískový obzvláště vyniká. K tomu pojedeme.«

»Často jsi tudy jel, Názele?«

»Nejméně stokrát. Není zde úvalu a žlebu, jehož bych neznal. Tudyto projíždíváme na svých nájezdech a často tady táboříváme po mnoho neděl. Je to naše území a v něm jsem doma.

Což tady a za dne, to se snadno zachovává směr. Hůře je v poušti rovné a neznámé. V takové se pouze pták kata neodchýlí od směru. Letí jako když střelí. Syn Adamův se za dne toulává hned napravo, hned nalevo. Za noci je cesta snadnější. Řídí se hvězdami.«

»Vždyť říkáte, že hvězdy klamou a pocestného s pravé cesty svádějí.«

»To je pravda. Klamou ony, které své místo rychle mění, ale nikdy nezklame Kozílek, polárka. Ta se od svého místa hrubě neuchýlí, proto nám za noci udává směr. Jak často mne můj tatíček napomínal: ‚Dbej, synku, Kozílka-polárky. Polož ji na tvář svého zvířete,' když myslil, abych jel k severu. ‚Polož ji na své levé obrví' — abych se dal vpravo od severu. ‚Polož ji na levé rameno' — jakoby mně byl řekl: ‚Jeď k severovýchodu.' ‚Polož ji na svůj sedlový tlumok zleva' — když jsem měl jeti k východu. ‚Polož Kozílka-polárku na zadní sedlovou hlavici,' čímž chtěl říci, abych jel k jihu.

Běda pocestnému za noci, je-li polárka zahalena mraky. Zvolí-li si za vůdce některou hvězdu, musí přesně vědět, kterým směrem se hvězda pohybuje a stále od ní uhýbati. Jede-li za ní, ztratí směr a zbloudí.«

Rodinný majetek.

»Máte bohatá pastviště a četná napajedla. Mohli byste míti veliká stáda velbloudů, ovcí a koz a zatím je u vás větší bída než u Rualů. Kdo hubí váš majetek? Nepřátelé nebo marnotratní hospodáři?«

»Nepřátelé, Múso: nepřátelé zevní a vnitřní.

»Což hospodář? Nemůže plýtvati majetkem své rodiny?«

»Každý bdui je povinen stříci majetku své rodiny jako oka v hlavě. Svým životem ho musí chrániti před nepřítelem a pouze se svolením svých synů z něho smí rozdávati. Bez jejich souhlasu nesmí nic darovati ani cizím, ani své ženě, ba ani svým dcerám. Daruje-li přece něco, má jeho syn a není-li ho, nejbližší příbuzný právo žádati vrácení darovaných věcí. Proto se každý zdráhá něco přijmouti, není-li přesvědčen, že se mu dar nabízí se souhlasem dědiců a namítá:

‚Ty mně to dáš, ale syn tvůj mně to právem vezme.'«

»Vezme mu to hned?«

»Nikoliv, Músо. Třebas až po letech. Přivede svědky, že jeho otec tu a tu věc daroval. Obdarovaný ji musí vrátiti i s užitkem, který mu přinesla. Dostal-li před desíti lety velbloudici, aby vrátil nejen ji, ale i všechna mláďata od ní pocházející. Daroval nebo prodal-li ji jinému, stanoví se náhrada.«

»Bez souhlasu nejbližšího příbuzného, tudíž dědice, nemá žádný dar platnosti?«

»Má, pochází-li od člena některých vynikajících rodů. Tak u tvých bratří Rualů může člen rodu Eben Džandalova darovati co chce bez ohledu na dědice.«

»Názel má pravdu,« vmísil se Obejdalláh. »Fájez eben Džandal se vrátil nedávno z nájezdu, jehož se účastnil jako velitel. Přihnali několik velkých stád velbloudů. Nějaký bojovník ukořistil čtyři silné velbloudy a měl je, jak povinnost káže, ponechati Fájezovi. Vždyť, Músо, víš, že velitel má právo na každého velblouda, nikoliv velbloudici, jejž z nájezdu přihnali, ať již se o kořist stejně rozdělí, anebo ať každému připadne, co mu Alláh poslal. Nájezd, o němž mluvím, byl tohoto způsobu. Bojovník si stěžoval:

‚Alláh mně poslal tyto čtyři velbloudy. Vezme si je velitel a odejdu s holýma rukama. Co učiním? Již to vím. Zajdu do jeho stanu a požádám jeho synáčka, aby mně ony čtyři velbloudy daroval.'

Spěchal do stanu Eben Džandalova a zahlédl v oddělení určeném pro ženy jeho manželku, jak kojila svého dvouletého chlapečka. Pohladil ho a prosil jeho matku:

‚Přimluv se za mne, aby tvé děťátko řeklo: „Daruji tomuto Chalafovi tyto čtyři velbloudy." Matka opakovala slova a chlapeček říkal za ní: ‚Daruji Chalafovi tyto čtyři velbloudy.'

Chalaf vyskočil, velbloudy před svůj stan odehnal a hned jim vpálil své znamení. Zakrátko poslal k němu Fájez svého otroka.

‚Kde jsou velbloudi mého strýčka? Jak jsi se opovážil mu je odehnati? Ukaž mně je, sic na tebe přikvapí trest.'

‚O jakých velbloudech mluvíš?'

‚Však ty dobře víš, o jakých. Zdráhal jsi se je vydati a svévolně jsi je od stanu odehnal.'

‚Odehnal jsem je, je pravda, ale odehnal jsem velbloudy své.'

‚Jak to, své?'

‚Eben Džandal mně je daroval.'

‚Který Eben Džandal?'

‚Malý synáček Fájezův.'

‚Je to pravda?'

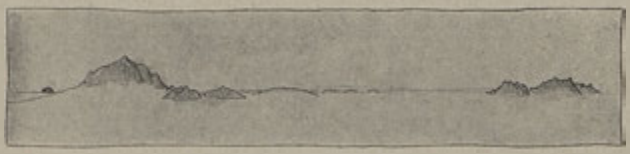

Obr. 26. — Hora Džildijje.

‚Zeptej se jeho a zeptej se jeho matky. Ona to dosvědčí.'

Otrok se vrátil se zprávou ke svému hospodáři. Fájez se ptal na věc své ženy.

‚Chalaf mluvil pravdu. Tvůj synáček mu ony čtyři velbloudy daroval.'

‚To je jiná,' mínil Fájez. ‚Daru Eben Džandalova nemůže nikdo zrušiti.'

Velbloudi zůstali Chalafovi.«

Na cestě Poutnické.

Za poledne jsme odpočívali na staré cestě Poutnické z Kúfy do Mekky při jižním konci napajedla a dřevní stanice Talabijje. Leží v úzkém žlebu, v němž je v délce 3 km velice mnoho živých a zasypaných studnic. Zbytky tvrze a několika domů, jakož i tři umělé nádržky je vše, co zůstalo z proslulé poutnické stanice Talabijje. Začátkem desátého století tam stálo podle Ibn Roste hrazené město s rozsáhlou

modlitebnou, četnými lázněmi, tržišti a dešťovými rybníky. Ibn Džubejr, jenž tudy šel na jaře 1184, viděl ještě zbytky hradebních zdí a při nich mohutný dešťový rybník.

Potřebovali jsme vody, ale Názel nechtěl, abychom se všichni vydali k napajedlu. Obával se, že by tam mohli býti skryti nějací loupežníci a nás oloupiti; proto vyzval Obejdalláha, aby nám vody donesl. Obejdalláh se trochu ošíval, ale uvolil se přece, že pro vodu zajede.

»Jeď, Služebníčku Alláhův, jeď! Jsou-li tam tvoji bratříčkové z Rualů neb jiných Anezů, nejen že ti neuškodí, ale ještě ti pomohou. Najdeš-li tam mé krajany, Šammary, řekni jim, že tě chrání Názel eben Tnejján a ani jeden se neodváží na tebe špatně pohlédnouti. Pospěš si! Víš, že nemáme vody a že se nám chce píti.«

Černoch odjel a dlouho a dlouho se nevracel. Odpočíval jsem u zavazadel, ale myšlenka, že se snad Obejdalláhovi něco stalo, mně nedala pokoje i vybídl jsem druhy, aby naložili, že pojedeme za ním. Názel tak chtěl učiniti sám, leč s tím jsem nesouhlasil, nechtěje nás zeslabiti. Sotva jsme urazili několik set kroků, vyjel Obejdalláh ze žlebu.

»Jistě jsi, Služebníčku Alláhův, zdříml a usnul, kdežto my měli strach, že tě moji Šammarové odnesli.«

»Neodnesli mne, chvála Alláhovi, jak vidíš a také jsem ani nezdříml, ani neusnul, ale nemohl jsem najíti studnice živé. Několik desítek jsem jich prohlédl, všechny byly zasypány. Konečně mne Alláh přivedl ke studnici, v níž se leskla voda. Přiměl jsem svého velblouda, aby si klekl vedle ní. Vstal, chtěje se pásti. Inu pas se, pas, než já, to jest Obejdalláh, načerpám vody vědercem a naplním oba měchy. Zavázal jsem prvý, nalil jsem půl druhého a podíval se po velbloudu. Nablízku ho nebylo. Vystoupím na vysokou skálu a vidím, že kráčí žlebem k severu. Já za ním; on se lekl a dal se do běhu. Nezbylo mně než zamířiti bokem, obejíti ho, aby mne neviděl a vrátiti jej tam, odkud přišel. Dolil jsem druhý měch, zavázal, naložil a zde mne máš.«

Co vykládal, napustil Náser z koženého měchu vody do hrnku a podal nám, abychom se napili.

Dvaatřicet dní bez vody.

Jeli jsme úvalem k jihovýchodu. Písková závěj tvoří po jeho jižní straně stěnu mnohdy až 40 m vysokou. K severu

od ní je úval skalnatý, rovný, jakoby uhlazený, jen tu a tam sedí nízké, osamělé balvany, zbytky pevnějších vrstev. I ty jsou tak hladké, jako by byly vyleštěny ostrým pilníkem. Cesta byla pohodlná; žízeň nás netrápila: moji druhové měli radost, že se mně vracejí síly, a Názel tichým hlasem popěvoval:

Má milenka, však ji Charfúš zná,
má oko jako běloučká gazelka v al-Uádi,
kterou poděsili pastýři lomozících stád.
Ó kéž by ji bylo možno dnes uloviti!
Ó její vlasy připomínají dlouhé, zkadeřené žíně,
jež ryzka rozprostírá za boje po svých kyčlích.

Před západem slunce jsme zabočili k jihu do písku. Šlo to těžko. Místy vyhrabával Obejdalláh s Mansúrem stupně a Náser krotil plašící se velbloudice. Konečně jsme se dostali na střechu závěje, překročili její hřeben a uložili se.

Ráno jsme se vrátili do úvalu, v němž bylo hojně pastvy. Před polednem jsme jeli kolem háječku stromů talh, obklopeného bujnými keři rimt. U háječku bylo několik dutin v rovné skalní půdě naplněno dešťovou vodou. Přihnali jsme k ní velbloudice: některé pily, ale má černá se vody dotknouti nechtěla, ačkoliv nepila ani v Džoufu, ani v Hajjánijji.

»Músо, dnes je tomu dvaatřicet dní, co tvá černá velbloudice naposledy uhasila svou žízeň,« připomněl mně Náser, jenž na velbloudy dohlížel.

»Je černá,« ozval se Názel, »nese znamení ománské a černí velbloudi ománští jsou proslulí, že vydrží v období deštivém i 40 dní bez vody, jen když se mohou aspoň občas napásti čerstvých travin a Músova černá měla v posledních dnech travin dosytosti.«

Vody nechtěla, ale toužila po bujném jehličí keřů rimt, jejichž menší větévky dychtivě zkusovala. Názelova velbloudice stála vedle a Názel, maje obě ruce podepřeny o hlavici sedlovou, vykládal:

»Hle Músо, zde u těchto stromů talh tábořilo jednou vojsko beduů. Chtělo se zmocniti poutnické stanice a osady Fejd na jihovýchodním úpatí pohoří Salma. Však ti je, dá-li Alláh, ukáži. Ale osada byla hrazena vysokou zdí. Jak se do ní měli beduové dostati? Vždyť neměli ani žebříků, ba ani silných vysokých tyčí, aby po nich na zeď vylezli, a neměli těžkých

motyk, jimiž by zeď byli podkopali. A víš, co jim Alláh poslal? Velkou karavanu obchodní, vezoucí v bednách různé dary, potraviny a šaty z Persie a Iráku do Mekky. Beden bylo právě sedm set, nic víc a nic méně. Zvědové přinesli zprávu o karavaně, a beduové ji přepadli asi tam, kde jsme čekali na tohoto Služebníčka Alláhova. Byla to radost! Majetníci a pohaněči velbloudů utekli a všechny bedny se všemi dary uštědřil Alláh beduům. Jejich velitel se zasmál. A proč by se nebyl zasmál! Vždyť mu Alláh vnukl myšlenku, jak si pomůže v bednách do Fejdu. Jednu po druhé otevřel, dary vydělal, naložil do měchů a do čeho toho a ženy je odvážely na jeho velbloudech do tábora. Pochytal několik kupců a průvodčích, svlékl jim šaty, oblékl se s několika druhy do nich a povídá svým lidem:

.Naložíme bedny na ukořistěné velbloudy a povezeme dary do Mekky; jen musíme dáti pozor, aby nás žádný kupec nebo pohaněč nepředešel!' Vezli je. Půl dne cesty od Fejdu se zastavili.

‚Sdělejte bedny!' rozkázal velitel. Stalo se tak. ‚Shoďte své pláště, opásejte si dýky na košile a po dvou si lehněte do každé bedny!' Přestrojení bojovníci naložili těžké bedny se svými druhy a jeli pomaloučku k Fejdu. Nespěchali. Chtělit tam dojeti až slunce zapadne a usedlíci budou podřimovati.

Obyvatelé Fejdu věděli o příchodu karavany a zajásali, jak ji uviděli, neboť se těšili na dary. Zapálili několik pochodní, ale velitel na ně zdaleka křičel, aby je hned zhasli, že jsou beduové nedaleko a že by mohli osadu obklíčiti. Zhasli pochodně, otevřeli bránu a vpustili, Múso, všech 350 velbloudů do osady. To bylo hádky, jak mají býti velbloudi rozděleni! Každý chtěl míti dva, tři velbloudy, aby dostal co nejvíce darů. Konečně se domluvili a velbloudy po jednotlivých domech rozdělili. Velitel s přestrojenými druhy mnoho nemluvili: vymlouvali se na únavu a hned si lehli. Po půlnoci usínala celá osada a před východem slunce prý chrápal kdekdo. Tu vylezli beduové z beden, pobili obyvatele a zmocnili se osady.«

Poplašné zprávy.

Po poledni jsme zahlédli tři muže. Jeli k západu. Zabočili jsme z úvalu za nimi do písku a dorazili k táboru šammarské čeledi Nebhán, jejímž náčelníkem je Eben Rachís. Postavili

jsme oba své stany na severovýchodním okraji tábora. Ve velkém podlouhlém byly uloženy všechny zásoby, v malém kulatém jsem bydlil a pracoval.

Tábor Nebhánů byl celý pobouřen. Na všech vzdálenějších kopcích se ukazovaly stráže. Nebyli to mužové, nýbrž chlapci a mnohde i děvčata.

»Kéž Alláh od nás odvrátí zlo a zničí jeho ukamenovaného původce! Zlé došly zprávy, Músо, od Eben Rašída,« vysvětlo-

Obr. 27. — K jihu od Džildijje.

val Názel. »Před třemi dny dojelo do tohoto tábora 40 námezdních vojáků, prchajících z vojska Eben Rašídova. ‚Utíkej!' volali, ‚utíkej, komu je život milý. Emír byl poražen a zabit.'

‚Mlčte, psi!' okřikl je Eben Rachís. ‚Námezdní voják neukázal nikdy tolik zmužilosti v rukou jako v nohou. Při útoku se nezapotí, ale na útěku se z něho pot jen lije. Slezte a podejte nám své zprávy, sic přisám Alláh, že vás ztrestám.' Dva, tři, pět, ba deset jich mluvilo najednou. ‚Mlčte! Jen ty, Drejjere, budeš mluviti. Znám tvého otce. Je to hrdina a myslím, že se mu chceš podobati.'

.Přisám Alláh, chci býti když ne lepší, tož aspoň takový, jako je můj tatíček a ať si má máti roztrhne šat na svých prsou, nepodám-li ti zprávu pravdivou. Kéž Alláh dopřeje Eben Rašídovi dobrého večera! Před 3 dny tábořil v Sejjerijját. Časně ráno opustil se svými bojovníky na koních a na velbloudech tábor, poručil nám, abychom jej pečlivě hlídali a dal se ke studnicím Ummu Džrejf, aby tam přepadl Eben Saúda. Nikoho jsme nezahlédli, až po dvou dnech několik prchajících jezdců, kteří na nás zdaleka volali: „Zachraň se, kdo můžeš! Emír je zabit." Emír nám poručil, abychom táboru střehli, ale prchající volali, abychom se zachránili; i skočili jsme do stanů s potravinami, vzali si, abychom neměli hladu a dali se na útěk. Daleko jsme neujeli. Víš, koho Alláh na nás poslal? Velikou nájezdní četu Mtejrů, spojenců Eben Saúdových. My byli na útěku, oni na nájezdu. Jak jsme jim mohli odporovati? Rozprášili nás za chvíli jako stádo bázlivých koz, vnikli do tábora a ukořistili všechny stany i zásoby. Toto jest, Eben Rachíse, zpráva moje, to jest Drejjerova.'

.Věřím tomu, co jsi viděl, ale nevěřím tomu, co jsi slyšel! Kdo z vás viděl, jak kníže Eben Rašíd padl?'

.Nikdo z nás. My jsme to všichni slyšeli.'

.A kde jsou ti, od nichž jste to slyšeli?'

.Někteří jsou mezi námi, ostatní ujeli.'

.Ukažte mně ty, kteří jsou mezi vámi!'

.Tu je jeden, zde druhý, tam třetí, tady je máš, Eben Rachísi.'

.Vy, rekové, bojující hubou a nikoliv zbraní, vy jste poplašili tyto námezdní bázlivce?'

.My jsme jich nechtěli poplašiti; my jsme jim jenom oznámili, co jsme sami slyšeli.'

.Tak ani jeden z vás neviděl, jak Eben Rašíd padl?'

.Nikoliv, ale my dva jsme z mužů bojujících pod práporem okresu Lubde, my jsme se účastnili boje a dali se na útěk, vidouce, že nám hrozí jistá záhuba.'

.Tož vy jste opustili emíra a své ostatní druhy v největším nebezpečí? Ó vy otroci, synkové otrokyní! Ó jezdci, ó jezdci, já jsem bratr Núry!' zvolal Eben Rachís bitevním pokřikem na své soukmenovce, kteří k němu se všech stran se zbraní spěchali. .Obklopte tyto hrdiny a střelte po každém, kdo by chtěl utéci. Vezměte nejnutnější potravu, vody na 3 dní,

osedlejte své velbloudice a pojedeme emírovi na pomoc!' Zahynul-li, usnadníme útěk jeho druhům; nezahynul-li, pomůžeme jemu a ostatním Šammarům, vždyť jsme také Šammarové. Těmto bázlivcům vezměte zbraně a pět z vás jich bude chrániti zde v táboře.'

Ze svého ležení vyslal Eben Rachís tři posly na rychlých velbloudech k jiným táborům, aby je varovali a ku pomoci vybídli. Ve svém táboře ponechal mimo nájezdníky a jejich strážce jen chlapce a ženy. Toto je Músova zpráva, kterou jsem zvěděl já, to jest Názel. Není větších bázlivců nad námezdní vojáky. Rádi dobře jedí, rádi hodně spí, velmi rádi pronásledují, nejraději kořistí, ale velice neradi útočí.«

»Co si počneme, Názele, je-li zpráva o záhubě knížete pravdiva?«

»Músо, to nám vnukne Alláh. Jisto je, že nastane válka jedněch proti druhým. Ministr Saúd eben Subhán má mnoho zbraní a zlata: koupí si přívržence obzvláště mezi usedlíky a bude vzdorovati členům panujícího rodu Eben Rašídova, skrývajícím se u Eben Saúda. I Šammarové se rozdělí. Abde se přidají jistě k Fejsalovi a jeho příbuzným, jakmile se vrátí od Eben Saúda a co udělají moji Sindžárové, nevím. S ministrem Saúdem, potomkem otroka, nás nic nespojuje a k Fejsalovi a jeho příbuzným nás neváže žádná vděčnost. My Sindžárové jsme neměli rádi Eben Rašída a on neměl rád nás. Rád poroučel, my neradi posloucháme; toužil po darech, my neradi dáváme; nabízel nám vše možné, ale my si vážíme svobody více než zlata a krásných zbraní. Radím ti, Músо, abychom počkali v táboře. Trochu se zotavíš a za den, za dva budeme chytřejší než jsme dnes.«

K večeru zazněl s nejbližšího kopce pokřik: »Jezdcové, jezdcové, Eben Saúd se blíží od jihu!« Ženy vybíhaly ze stanů a vytahovaly kolíky; za málo minut ležely stany na zemi a mnohé byly svinovány, když se tu ozval znova hlas stráže: »Zdar, zdar, nebojte se! Není to Eben Saúd, je to pomocná četa Šammarů spěchající k Sejjerijját.«

Jak se Šammarové štěpí.

Šammarové je společný název kmenů Sindžára, Abde, Aslam a Túmán. Sindžára jsou nejsilnější a nejsamostatnější. Tábořívají mezi kraji Gúta a Hzúl. K nim se druží Amúd a Túmán. Většina Amúdů se vystěhovala do Mesopotamie.

v dřevním území v Nedždu zůstalo asi 500 rodin, které tábořívají mezi pohořími Edža a Misma. Túmán si přisvojují pastviny mezi Šubeče a Irákem. Jsou to zbytky kmene Asad.

Kmen Abde staví své tábory mezi pohořím Edža a napajedlem Lína.

Kmeni Aslam náleží území k jihovýchodu od pohoří Salma přes Kasím až k Bšúk a Džarába. Ani oni nejsou považováni za skutečné příslušníky Šammarů, nýbrž za potomky Beni Asad.

Ráno mne vyrušil ze spánku řev mrzutých velbloudů. Ženy nakládaly stany a zásoby na klečící velbloudy a velbloudice, což se zvířatům nelíbilo, proto se bránila a bručela. I náš velký stan byl svinut, část zásob naložena a Názel s Obejd-alláhem čekali, až se probudím, aby naložili i můj stan kulatý. Stěhovali jsme se k západu. Úvalem Džuhfe chodívají velice rády čety nájezdní, proto se chtěly ženy od něho vzdáliti. Mužů bylo doma velmi málo a na uprchlé nájezdníky Eben Rašídovy nebylo spolehu.

Mně se přitížilo. Nemohl jsem nic jísti a jen stěží jsem se držel v sedle. Na novém tábořišti jsem si hned ulehl a ani ráno se mně nechtělo vstáti. Názel mně přinesl trochu čerstvého mléka, a to mne osvěžilo. Uvařil mně svou krmičku, jíž jsem snědl k obědu plný talíř, načež jsem doplňoval své zápisky.

Eben Rašíd zvítězil.

Před večerem jsme najednou zaslechli výstřel a hned potom jásavý popěvek. Vystoupiv s Názelem ze stanu, viděl jsem, jak dva jezdci na velbloudech cvalem ujíždějí k táboru. Přední se svezl po krku svého zvířete před mým stanem a volal:

»Poslyš radostnou zvěst o vítězství Eben Rašídově! Alláh povýšil Eben Rašída a ponížil Eben Saúda.«

»Budiž Alláhovi chvála, budiž Alláhovi chvála!« vzkřikl Názel. »Ó ty, kdo přinášíš radostnou zvěst, podej nám svou zprávu.«

Černoch spoutal své velbloudici levou přední nohu, přicapl, napil se kávy, utřel si rukávem ústa a vypravoval:

»Kéž vám Alláh rozvečeří v dobrém! Náš emír přepadl Eben Saúda u Adžráb, nikoliv u Džrejf. Vojsku Eben Saúdovu velel Fejsal eben Rašíd, jenž nenávidí ministra na-

šeho knížete. Naše vojsko mělo čtyři prapory. Bojovníci seskupení kolem praporu okresu Lubde měli zatlačiti Šammary bojující s Fejsalem. Nepodařilo se jim to. Někteří praví, že byli s nimi dorozuměni, jiní, že je Alláh pomátl; jisto je, že byli od Šammarů spojených s Eben Saúdem obklíčeni a rozprášeni. Hrozila nám porážka, ale my, otroci Saúdovi, seskupení kolem praporu okresu Berzán, jsme se dostali Fejsalovi do boku, prorazili jeho řadu a zatlačili ho. Ze Šammarů padli dva beduové a 22 usedlíků, z vojska Eben Saúdova,

Obr. 28. — K pohoří Salma.

jemuž velel Fejsal, jich padlo několik set; mezi nimi i četa Elkrézů, kteří stříleli z děl.«

»Kéž osvěží, ó zvěstovateli radostné zprávy, Alláh tvou paměť! Jak je možná, že byl tábor Eben Rašídův vypleněn, a že se roznesla zpráva o jeho porážce?«

»To zavinili, ó Názele, uprchlíci z oddílu Lubde a nájezdní četa kmene Mtejr, spojeného s Eben Saúdem. Uprchlíci poplašili námezdníky, střehoucí tábora v Sejjerijját; nájezdná četa jim nahnala strachu, že je předvojem pronásledujícího Eben Saúda; oni utekli a Mtejrové se zmocnili potravin a zásob našeho emíra.«

»Kéž tě Alláh odmění za radostnou zprávu, jakou jsi nám přinesl! My tebe odměniti nemůžeme, ale na památku si vezmi tento rejál medžídi.

Když černoch odjel, šeptal mně Názel: »Múso, mnohé, co vypravoval, je pravda, mnohé je lež. On sám je námezdní voják, má více hrdinství v ústech než v srdci. Dal jsem mu za tebe jednu medžídijji, aby ti hubou neškodil. Ministr Saúd eben Subhán nevede války s Eben Saúdem, nýbrž s Fejsalem a jeho příbuznými, kteří by ho rádi vypudili, jako on vypudil je. Eben Saúd nechce války, ale ministr štve našeho emíra, neboť se bojí, že bude zabit, kdyby se emír smířil se svými příbuznými. Bojovníci seskupení kolem praporu Lubde by raději sloužili Fejsalovi než potomku otrokovu a my, Sindžára, snad rovněž. Zítra pojedeme dále a uslyšíme nové zprávy. Kéž ti Alláh dopřeje tvrdého spánku, neboť nic jiného člověka tak neposílí.

Brzo ráno jsme opustili tábor směrem jihovýchodním. Ubírali jsme se kamenitým krajem Šáma, kde jsou některé stráně holé, jiné pak pískem pokryté. Za několik století se zbylé kamení rozpadne v písek, který zesílen pískem přinešeným větrem od západu pokryje tento kraj úplně a připojí jej k Nefúdu. Všude bylo viděti vysoké keře rimt a velice mnoho ostrůvků porostlých arfedžem.

»Ztloustly by naše velbloudičky, ztloustly, kdybychom zde v Šámě mohli aspoň šest neděl tábořiti. To bys viděl, Múso, jaký by měly hrb, neboť z ničeho hrb tak rychle nenaroste, jako z rimtu a arfedže.

Uahhábovci a víra v jediného Boha.

Za pochodu jsme hovořili o dějinách Eben Rašídových a Eben Saúdových, jakož i o vzniku a rozvoji Uahhábovců.

Všichni obyvatelé Arabie, jak usedlíci, tak kočovníci, věří v jediného, osobního, neviditelného, všude přítomného Alláha. U kočovníků, obzvláště chovatelů velbloudů, připomíná tato víra se svými úkony náboženství starozákonních patriarchů. Nemají ani svatých míst, svatých věcí a prostředníků mezi člověkem a Alláhem, ani přesně stanovených modliteb. Muslimy jsou jen podle jména; ve skutečnosti se málo starají o islámské předpisy. Jinak usedlíci, bydlící v různých oasách. Mají posvátná místa, na nichž konají své mod-

litby; svaté stromy, skály, prameny; uctívají zemřelé jako své patrony a stavějí jim větší a menší náhrobky. Všichni usedlíci jsou odkázáni na dobrou vůli kočovníků, neboť jen s jejich svolením a pod jejich ochranou smějí své hrazené osady opouštěti a konati obchodní a jiné cesty z oasy do oasy nebo do zemí obydlených. Není divu, že se mnohému myslícímu usedlíku zdá, že je jediný Alláh kočovníků silnější než všichni patroni usedlíků a že jsou tudíž i jejich náboženské úkony oprávněnější. Výsledkem těchto úvah bývá snaha odstraniti náboženské výstřelky, bující v osadách a zjednodušiti a prohloubiti náboženský život podle vzoru kočovníků. Není skoro století, v němž by se nebyly v té neb oné oase arabské podobné snahy projevily.

Obecnou pozornost vzbudil ve století osmnáctém usedlík Muhammad, syn Sulejmánův z rodu Eben Abdaluahháb, který hlásal, že je nutným návrat k prvotnímu jednoduchému islámu, blízkému náboženskému nazírání beduů. Narodil se 1703 v osadě Ajjéne. Vykonav pouť do Mekky a Medíny, odebral se Syrií do Iráku, kde pobyl delší dobu v různých městech, obzvláště v Basře. Vrátiv se do vlasti, našel otce v osadě Hrejmla, kde zastával úřad soudce podle zásad vykladačů zákona školy Hanbalovy. Po jeho smrti kázal veřejně proti výstřelkům náboženským a vyzýval své krajany k návratu k víře v jediného Alláha. Poněvadž zdůrazňoval úctu v jediného Boha, nazývali se jeho stoupenci Ctitelé jediného Boha, Muahhidín, kdežto odpůrci jim říkali Uahhábovci, stoupenci nikoliv proroka Muhammada, nýbrž člena rodu Abdaluahhábova, a krutě je pronásledovali.

Muhammad, syn Sulejmánův, hledal pro sebe a pro své útočiště v opevněné osadě Derijje, kde byl pánem Muhammad, synek Saúdův z rodu Eben Mežren. Saúd, otec Muhammadův, vybudoval a zabezpečil nezávislost své rodné osady, opevnil ji a tím položil základ k moci své rodiny; proto se její členové odštěpili od ostatních členů rodu Eben Mežrenova a nazývali se po Saúdovi, čímž vznikl nový rod Eben Saúd.

Eben Saúd ochráncem Uahhábovců.

Muhammadu eben Saúd se nové učení zalíbilo. Pochopil, že by mu mohlo dopomoci k prohloubení a rozšíření politického a hospodářského vlivu, proto je přijal, jeho hlasatelů a stou-

penců chránil a byl od nich uznán za duchovní a světskou hlavu. Zakrátko žili všichni obyvatelé osady Derijje podle nového učení a vysílali jeho hlasatele do okolí. Počet Ctitelů jediného Alláha rostl a moc Eben Saúdova rostla rovněž. Nejsilnějším jeho odpůrcem byl pán velké oasy Rijád. Nepodařilo se mu ji pokořiti, neboť zemřel začátkem března r. 1765; ale jeho syn a nástupce Abdalazíz obsadil r. 1772 oasu Rijád a stal se nejmocnějším pánem v jihovýchodním Nedždu. Chtěje si zajistiti přístup k moři, obrátil se proti kraji al-Hasa při Perském zálivu, kde přemohl nejen domorodé náčelníky, nýbrž i turecké vojsko, přispěchavší jim na pomoc z města Basra. Otud se dal k severu a zmocnil se některých osad v kraji Kasím při údolí Rma, takže jeho moc sahala od přístavu Ažér na Perském zálivu až k pohoří Salma.

Vzrůst území a vlivu Eben Saúdova vzbudil žárlivost velkého šerífa z Mekky. Chtěje jej zeslabiti, zakázal přístup do Mekky každému poutníku a každé karavaně, ubírající se jeho územím, prohlašuje, že Uahhábovci nejsou pravými muslimy a kdo chce vkročiti do Mekky, že se musí vyhýbati styku s kacíři a nevěřícími. I poslal Eben Saúd vzdělaného vykladače zákona do Mekky, aby objasnil velkému šerífovi nové učení. Apoštol byl vypuzen a velký šeríf vyhlásil proti Eben Saúdovi svatou válku. Velký šeríf Gáleb vedl r. 1791 sám válečnou výpravu proti Uahhábovcům, byl však poražen a jen stěží unikl záhubě. Využiv svého vítězství, trestal Eben Saúd všechny kmeny, které se se šerífem spojily. Poněvadž byli mezi nimi i Šammarové, obrátil se Eben Saúd též proti nim, porazil je u osady Edua na severovýchodním úpatí pohoří Salma a tak je zastrašil, že hledali útočiště v pískové poušti Nefúd.

Zakladatel Ctitelů jediného Alláha, Muhammad eben Sulejmán, zemřel 14. července 1791 skoro zapomenut. O jeho syny a potomky se nikdo nestaral. Duchovní a světskou hlavou jeho stoupenců, nebo, jak sami říkali, imámem byl Eben Saúd, který šířil nové učení a tudíž i svou moc na všechny strany. Obyvatele oasy Džouf donutil r. 1793, že přijali nejen novou nauku, ale i jeho nadvládu. Jeho posádka, zesílená usedlíky a okolními kočovníky, podnikala z Džoufu nájezdy do Syrie a do Babylonska či Iráku a rozprášila každé turecké vojsko, které bylo proti ní posláno. Obzvláště citelnou porážku utrpěl turecký vojevůdce Ali, jenž se r. 1799 pokusil, aby dobyl kraje al-Hasa.

Velký šerif Gáleb dostal strach, aby Eben Saúd nespojil své bojovníky a nenapadl svatých měst Mekky a Medíny, a nabídl mu mír. Výslovně uznal, že je učení Uahhábovců pravověrné, že mohou poutníci i obchodníci volně choditi jejich územím a že se Ctitelé jediného Alláha mohou účastniti všech náboženských úkonů v Mekce a v Medíně. Velký šerif v Mekce se musil podrobiti, nechtěl-li uvaliti záhubu na sebe a své krajany. Vždyť dostal Eben Saúd do své moci všechny poutnické a dopravní cesty, vedoucí do Mekky, vy-

Obr. 29. — U studnic Játob.

jma jediné cesty z Dženddy a i ta byla občas znepokojována. Kdyby se byl řídil příkladem velkého šerífa a zakázal přístup do Mekky a Medíny, byl by zbavil tamní obyvatelstvo jediného zdroje hospodářského blahobytu; byl by je odsoudil k smrti hladem. Dosáhnuv uznání nového učení, vypravil Eben Saúd r. 1801 sám velkou poutnickou karavanu do Mekky, kterou vedl jeho syn Saúd.

Turecká vláda nesouhlasila s počínáním velkého šerífa, prohlašovala Eben Saúda a jeho nástupce za kacíře a potrestala krutě poutníky, vracející se pod jeho ochranou z Mekky do Iráku. Rozhořčení Uahhábovci se mstili, vyplenili 20. dubna 1801 Kerbelu a odvezli poklady tam nahromaděné. Zpráva o tomto činu se roznesla po celém světě mus-

limském, obyvaném šíity, kteří považují Kerbelu za nejpřednější poutní místo, poněvadž je tam pochován Husejn, syn Aliho, zetě Muhammadova. Vládcové perští a indičtí vytýkali turecké vládě slabost, ba obviňovali ji, že úmyslně přivolila, aby byla Kerbela vypleněna a šíité potupeni. Ale Turci a vládcové sunnitští se obávali, aby Uahhábovci nevyplenili též Mekku a Medínu, proto posílali velkému šerífovi pomocné čety, vybízejíce jej, aby se připravoval k rozhodnému boji. Eben Saúd se o tom dověděl, velkého šeríla předešel a koncem dubna r. 1803 obsadil Mekku a o vánocích 1804 Medínu. Obyvatelstvu neublížil, posvátných míst nezneuctil. Když se však domorodci proti jeho posádkám vzbouřili a je krvavě vypudili, byli v únoru r. 1806 znova pokořeni. Uahhábovci roztloukli posvátný kámen, zasazený v kaabě, zneuctili hrob Muhammadův a vyplenili obě svatá města. Tehdy byl vládcem Uahhábovců Saúd, neboť jeho otec byl zavražděn 6. listopadu 1803 v Derijji od nějakého šíity. V odvetu chtěli Uahhábovci vypleniti a pobořiti město Nedžef, v němž je pochován Ali, zeť prorokův. Slezli po žebřících vysoké hradby, byli však od ostražitých obyvatelů vypuzeni, takže odtáhli bez kořisti.

Egyptské vojsko proti Uahhábovcům.

Imám Saúd, duchovní a světská hlava Muahhidínů, Uahhábovců, byl pánem skoro celé Arabie od Ománu a Jemenu až po Haleb; byl pánem a ochráncem obou svatých měst islámu a všech cest k nim vedoucích. Učení, které vyznával a chránil, se šířilo do Syrie, do Egypta, do Indie, do Iráku a tureckému sultánu hrozilo nebezpečí, že ztratí hodnost chalífy, nebude-li s to, aby Mekku a Medínu opanoval a cest do nich vedoucích chránil. Toto nebezpečí odvrátil Eben Saúd sám, poněvadž nemohl své říše spravovati. Byla od severu k jihu 2500 km dlouhá a přes 1500 km široká. Pro tuto svou rozsáhlost musila zaniknouti. Vždyť nebylo vojska, které by udrželo jednotlivé oasy v poslušnosti; nebylo možno zabrániti, aby se jednotliví správcové nebo velcí náčelníci nedomáhali nezávislosti, samostatnosti. Tyto odstředivé snahy byly podporovány, když na popud tureckého sultána zemský správce egyptský Mehmed Ali vypravil na podzim r. 1811 prvé vojsko proti Eben Saúdovi. S počátku řídil egyptské válečné podniky Túsún, syn Mehmeda Aliho, a vyhnal Uah-

hábovce koncem r. 1812 a začátkem r. 1813 jak z Medíny, tak z Mekky.

Imám Saúd zemřel 1. května 1814. Jeho syn a nástupce Abdalláh nemohl tureckému nátlaku odolati, obzvláště když se r. 1816 stal vojevůdcem Ibráhím, jiný syn Mehmeda Aliho. Bránil se hrdinně, ale kmen za kmenem, oasa za oasou se přidávali k Egypťanům. Ký div, že 9. září 1818 vtáhl Ibráhím jako vítěz do Derijje, hlavního města Uahhábovců, a poslal Abdalláha, jenž se po dlouhé a urputné obraně pro nedostatek střeliva vzdal, do Cařihradu, kde byl v prosinci téhož roku sťat.

Egyptská vojska obsadila všechna čelnější města v říši Eben Saúdově, ale nemohla pro svou vyděračnost a ukrutnost získati domorodců. Ohlíželi se znova po členech rodu Eben Saúdova a kupili se kolem Turkiho a jeho syna Fejsala. Turki byl na jaře 1834 zákeřně zabit, avšak jeho syn Fejsal, zbaviv se nejnebezpečnějších soupeřů, byl od domorodců uznán za knížete a vůdce proti egyptskému vojsku, které konečně r. 1840 Arabii opustilo.

Eben Rašíd roste.

Největší oporu měl Fejsal eben Saúd v prozíravém a vytrvalém Abdalláhovi eben Rašíd. Abdalláh zápasil o prvenství v městě Hájel s dosavadním pánem Muhammadem eben Ali. Oba pocházeli z téže čeledi Džafar ze kmene Abde. Byli spřízněni, neboť Abdalláh měl za manželku dceru Muhammadovu, ale jeden druhému nevěřili. Abdalláha podporoval vydatně jeho bratr, prudký, bezohledný Obejdalláh, nebo, jak se mu krátce říkalo, Obejd. Přidavše se k vrchnímu veliteli egyptského vojska, zmocnili se s jeho pomocí Hájelu, ale když r. 1820 Ibráhím z Nedždu odešel, byl Abdalláh se svým bratrem vypuzen. Po různých potulkách hledal pomoc u Eben Saúda a spřátelil se s Fejsalem, synem knížete Turkiho, jemuž dopomohl r. 1834 k vládě. Za to jej Fejsal jmenoval svým správcem v Hájelu místo dosavadního pána Sáleha, synka Muhammadova z rodu Eben Ali. Sáleh se řídil příkladem svého odpůrce, přidal se k Egypťanům a vrátil se s jejich pomocí do Hájelu r. 1837. Abdalláh a Obejd hledali ochranu u svého soukmenovce, náčelníka Eben Rachíse, zmocnili se s přispěním jeho Uahhábovců osady Kfár a stali se již na jaře r. 1838 znova pány Hájelu. Abdalláh vládl, Obejd řídil vá-

lečné podniky. Abdalláh se opíral o 250 tureckých zběhů a nedůvěřuje obyvatelům, stavěl si pevné sídlo Berzán, kterého však nedokončil, neboť zemřel na jaře r. 1843. Zanechal tři syny, Talála, Meteba a Muhammada.

Nástupcem se stal Talál. Vzal si za manželku dceru knížete Fejsala eben Saúd, uznával nadále jeho nadvládu a odváděl mu ročně 7 klisen. Války nemiloval, staral se však horlivě o hospodářský rozkvět a zabezpečoval po dobrém i po zlém život a majetek. Zasypané studnice byly vyčištěny, mnohé znovu vykopány, dešťové rybníky opraveny, na křižovatkách založeny pevnůstky a usedlíci nabádáni, aby štěpovali zahrady nové a rozšiřovali staré. Vzniklo mnoho nových větších a menších osad. V osadě Kfár usadil Talál 800 rodin černochů, hrad Berzán dostavěl a město Hájel obehnal nevysokou zdí. Oasa Džouf, která byla již od r. 1838 poplatna Eben Rašídovi, jako zástupci Eben Saúdovu, byla r. 1855 se všemi osadami dobyta a posádkami opatřena. Správce bydlil v hradu Máred. Oasy Chajbar a Tejma se staly rovněž majetkem Eben Rašídovým.

Rozkvět Eben Rašídův.

Talál zemřel 11. března 1868. Zanechal šest synů, z nichž ani jediný nezemřel smrtí přirozenou. Nástupcem byl uznán jeho mírný a udatný bratr Meteb, ale mladší otroci a náčelníci měli velice rádi štědrého a podnikavého Bendera, nejstaršího syna Találova. Popouzeli ho proti Metebovi, jenž byl již v lednu 1869 zastřelen v Hájelu. Zůstal po něm jedině dvouletý synáček Abdalazíz. Bender se dlouho neudržel. Měl veliké odpůrce ve starém Obejdovi a bratru svého otce, ukrutném a činném Muhammadovi. Muhammad vedl z Babylonska velkou karavanu. Procházeje územím kmene Zefír, vyžádal si ochrany náčelníka Eben Suét, jenž se k němu se silnou četou svých bojovníků přidal a jej až k Hájelu doprovodil. Bender věděl, že dojde k boji. Vyjel se svými věrnými z města, byl 25. prosince 1869 poražen a od Muhammada zabit.

Sotva se Muhammad usadil v Hájelu, dostal zprávu, že turecké vojsko, které vede Sattám eben Šalán, mladý vrchní náčelník Rualů, se blíží k oase Džouf. Dospělo k ní v březnu 1870. Muhammad spěchal rovněž do Džoufu. Bojem se s nepřáteli utkati nemohl. Byl slabý a pomocné čety Eben

Saúdovy byly vzdáleny, i nezbylo mu než aby vyjednával a tureckého velitele dobrými slovy a zlatými dary získal. Podařilo se mu to. Velitel odtáhl, zanechav v oase Džouf úředníka s 80 muži, kteří usedlíky tak vydírali, že byli již na podzim téhož roku vyhnáni. Chtěje se zabezpečiti před podobným útokem, opevnil Muhammad jednotlivé osady oasy Džouf, jakož i doliny Sirhánské a přinutil všechny pohraniční kmeny a usedlíky, aby mu odváděli roční poplatky.

Upevniv svou moc na severu, obrátil se Muhammad k jihu, aby smířil rozvaděné členy rodu Eben Saúdova, své dosavadní vrchní pány. Kníže Fejsal, ochránce a dobrodinec jeho děda Abdalláha, se usadil r. 1843 v Rijádu, kteráž osada se stala hlavním městem obnovené říše Eben Saúdovy. Říše

Obr. 30. — Pohoří Edža.

byla obnovena, ale jen podle jména, a Fejsal se musil spokojiti zevním uznáním své svrchovanosti. Jeho neštěstím bylo, že byl chorý na oči a že se jeho dva nejstarší synové Abdalláh a Saúd nemohli srovnati. Abdalláh byl udatný, ale přísný. Obyvatelé se ho více báli, než ho milovali. Saúd byl prchlivý, ale shovívavý a štědrý, i stal se miláčkem lidu. Mladší dva synové Muhammad a Abdarrahmán (narozen r. 1853) se veřejnou správou nezabývali. Fejsal podnikal mnohé, aby své rozvaděné syny Abdalláha a Saúda smířil, leč marně. Po jeho smrti byl sice uznán Abdalláh, který ve skutečnosti již několik let vládl, knížetem, ale došlo k bojům mezi ním a jeho bratrem Saúdem, které velice prospěly Eben Rašídovi a turecké vládě a uškodily Eben Saúdovi. Abdalláh byl r. 1870 vypuzen a hledal útočiště v Hájelu u Muhammada eben Rašída. Muhammad se necítil dosti silným, proto se

vymlouval a poskytl Abdalláhovi ochrany pouze na cestu z Hájelu do Bagdádu. Tam byl tehdy vrchním správcem proslulý Midhat paša. Snaže se, aby tureckou moc rozšířil, slíbil Abdalláhovi ochotně pomoc a vyslal turecké vojsko z Basry do území al-Hasa, které s přispěním stoupenců Abdalláhových r. 1871 celé obsadil, avšak nevrátil ho Abdalláhovi, nýbrž učinil z něho provincii turecké říše.

Eben Rašíd pánem Wahhábovců.

Po smrti Saúda, bratra Abdalláhova, Muhammad eben Rašíd přitáhl s velkým vojskem a pomohl Abdalláhovi znova k vládě; jenže synové Saúdovi měli mnoho stoupenců a poukazujíce, že Abdalláh zavinil ztrátu kraje al-Hasa, a že se neopírá o své krajany, nýbrž o cizince Eben Rašída, popuzovali proti němu a občanské spory neutuchaly. Abdalláh by byl rád odčinil výtky, proto ponoukal již r. 1873 kočovníky a usedlíky v al-Hasa proti turecké vládě a táhl jim na pomoc, když se vzepřeli a turecké vojsko vyhnali, byli však r. 1875 přemoženi a Abdalláh musil ustoupiti s nepořízenou. Tu se obrátil k severu, aby, podrobiv si kraj Kasím, donutil též Eben Rašída k větší poslušnosti. Ani tam nepochodil. Náčelníci jednotlivých oas kasímských se spojili s Eben Rašídem a přiměli r. 1879 Abdalláha, aby se vzdal veškeré svrchovanosti.

Abdalláh pochopil, že nastane brzo rozhodný boj mezi ním a dosavadním jeho podřízeným pomocníkem Muhammadem eben Rašíd. Chystal se k němu. Hledal spojence u různých kmenů, byl však r. 1884 od Eben Rašída úplně poražen. Toho použili jeho odpůrcové a oblehli jej na jaře r. 1887 v Rijádu. Abdalláhovi nezbylo, než aby se dožadoval znova pomoci u svého nejnebezpečnějšího soupeře Eben Rašída. Muhammad přitáhl se silnými četami, osvobodil Abdalláha a zanechal v Rijádu svou vlastní posádku, které velel Sálem eben Subhán. Tvrdil, že tak činí, aby zabezpečil pokoj, ale ve skutečnosti dal najevo, že on, bývalý podřízenec, je pánem Rijádu, hlavního města říše Eben Saúdovy. Abdalláh se musil vzdáti vlády a nástupcem byl uznán jeho bratr Abdarrahmán, nejmladší syn knížete Fejsala. Jeho rozumným počínáním a pomocí vojáků Eben Rašídových ustaly hádky a spory a v Rijádu a okolí se vzmáhal znova blahobyt.

Muhammad eben Rašíd vystupoval jako ochránce Abdarrahmánův. Jeho jménem a v jeho prospěch podnikal výpravy a nájezdy proti všem nepokojným oasám a kmenům, nutil je k poslušnosti a k odvádění pravidelných dávek, ale větší část poplatků, jakož i veškerou kořist odnášel a odháněl do svého hlavního města Hájelu. Po dobrém a po zlém přiměl vůdce všech velkých karavan, jakož i poutníky, že se vyhýbali Rijádu a chodili na Hájel. Ročně se tudy ubíralo přes 100.000 poutníků, z nichž každý platil za vodu a velblouda na cestě do Mekky 60 a při návratu 30 tolarů tereziánských. Všechny obchodní karavany odváděly clo ze zboží, které do území Eben Rašídova dovážely nebo z něho vyvážely nebo jím jen provážely. Zabezpečuje naprostou jistotu života a majetku ve svém vlastním území, nabádal usedlíky, aby rozšiřovali své zahrady a zakládali nové osady; kočovníky vybízel, aby mimo velbloudy pěstovali též kozy a ovce, které přinášejí větší užitek a nutíce pěstovatele, aby se zdržovali nablízku větších napajedel, odnímají možnost útěku do pouště, a tudíž i chuť k loupení a nájezdům.

Vzrůst moci Eben Rašídovy podněcoval žárlivost a závist v srdcích mladších náčelníků dřevního území Eben Saúdova. Obzvláště Abdalazíz, nejstarší syn Abdarrahmánův, nesl těžce, že je jeho otec jen správcem říše, kterou jeho předkové vybudovali a po celé Arabii rozšířili. Toužil po obnově dřevní moci a nezávislosti a domluviv se se svými vrstevníky, napadl s nimi r. 1890 posádku Eben Rašídovu v Rijádu a úplně ji potřel. Jen její velitel Sálem eben Subhán se zachránil. Cítě nebezpečí, nespával ani jediné noci na témže místě a spiklenci ho nenašli, když, vniknuvše za noci zrádně do hradu rijádského, jeho bojovníky vraždili. Prchl do Hájelu a podal zprávu o neštěstí svému knížeti Muhammadovi.

Muhammad vyslal hned posly ke všem svým kmenům a usedlíkům s výzvou, aby se chystali k rozhodnému boji s Eben Saúdem. Došlo k němu r. 1891 v Kasímu. Abdarrahmán se svým synem Abdalazízem vytáhl v čele všech svých kmenů a spojenců proti Eben Rašídovi, s nímž se setkal u osady Mléda mezi městy Anejza a Brejda. Oba nepřátelé si zřídili válečné tábory a podnikali denně útoky. Několikráte hrozila Eben Rašídovi záhuba. Za jednoho útoku se nepřátelský bojovník chopil praporu, okolo něhož se kupili nejvěrnější otroci a námezdníci Eben Rašídovi, bydlící v Berzánu. Praporečník Mubárek byl zabit, avšak jeho syn Abd-

alláh vyrval prapor potřísněný krví svého otce z rukou nepřítele, vrhl se s ním do středu odpůrců, strhl své druhy a nejen že prapor zachránil, nýbrž nepřítele též odrazil. Muhammad pozoroval se strachem, že ho nemine porážka, potrvají-li boje ještě déle. V jeho území důkladně nenapršelo, jeho kmenové hledali se svými stády pastvu daleko na severu, doprava potravin a jiných potřeb vázla, bojovníkům hrozil nedostatek. Proto se uchýlil ke lsti. Shromáždiv před nejsilnějším táborem nepřátelským přes 3000 velbloudů, naložil na zadní zvířata suchého paliva, zapálil je a hnal poděšené velbloudy vpřed. Splašili se, strhli ostatní, šlapali, povalovali koně i lidi a způsobili obrovský zmatek. Toho použil Muhammad, vnikl hned za nimi do středu nepřátel, rozrazil a obklíčil je a kdo se nezachránili útěkem, byli porubáni nebo zajati.

Mladý Abdalazíz, jenž velel na pravém křídle, zachránil se útěkem, jeho otec Abdarrahmán byl však zajat. Muhammad mohl sesaditi rod Eben Saúdův a celé jeho území přivtěliti ke své říši, ale neučinil toho. Obával ť se vnitřních sporů a věděl, že by jich ze svého sídla, ležícího daleko na severu, hned v zárodku utlumiti nemohl. Proto dosadil znova Abdarrahmána v Rijádu, avšak svou posádku rozmnožil nejen v Rijádu, nýbrž ji vložil i do jiných čelných oas, které všechny podřídil svému věrnému Sálemu eben Subhán. Sálem vše spravoval a řídil, kdežto vlastní kníže Abdarrahmán byl zbaven veškeré výkonné moci. Toho dlouho nesnesl a jsa pobízen od svého syna, prchl z Rijádu a vyjednával s tureckou vládou, dožaduje se její pomoci a slibuje, že celé své území podřídí rozkazům sultánovým, vrátí-li se znova do něho s přispěním tureckých vojáků. Vláda ho odbývala pěknými slovy, důvěřujíc více Muhammadu eben Rašíd nežli jemu, proto se uchýlil do přístavního města Kuejt, kde byl hostem tamního pána Mubáreka eben Sabbáh. Ani po útěku Abdarrahmánově neprohlásil Muhammad eben Rašíd území Eben Saúdovo za svou provincii, nýbrž uznal za knížete jeho staršího bratra Muhammada. I on byl pouze stínem, neboť vše řídil Sálem eben Subhán a od roku 1896 černoch Adžlán.

Muhammad eben Rašíd toužil po přístupu k moři. Jak osadníci, tak kočovníci si stěžovali na obtíže, jaké jim působí turecká vláda v Iráku a Hedžázu a těch by byli bývali zbaveni, kdyby byli získali pro svůj dovoz a vývoz přístav, v němž by tureckého vojska nebylo. Nechtěje se znepřáteliti s vládou, nemohl Muhammad podniknouti nic proti přístavům

Obr. 32. — Naše tábořiště u Kasru.

turecké provincie al-Hasa, ale mohl napadnouti Eben Sabbáha, pána přístavu Kuejt, který byl sice podle jména turecké vládě podřízen, ve skutečnosti však jejích rozkazů nedbal. Vláda dala najevo, že by nic nenamítala, kdyby se Muhammad Kuejtu zmocnil a Eben Sabbáha vypudil. Boje nastaly r. 1895, jenže jich Muhammad nedokončil, neboť zemřel v období sucha r. 1897, byv prý otráven od nejstaršího syna svého příbuzného Hmúda, synka Obejdova.

Úpadek Eben Rašídův.

Smrtí Muhammadovou a válkou s Eben Sabbáhem nastává úpadek moci Eben Rašídovy a obroda říše Eben Saúdovy. Knížetem se stal Abdalazíz, syn zavražděného kní-

Obr. 31. — Osada Kasr.

žete Meteba. Vládl osm let a ani jednou nevkročil do Hájelu, obávaje se svých vlastních příbuzných, členů domu Obejdova a jejich stoupenců. Byl spravedlivým bojovníkem, ale v politice se nevyznal, drtě mečem, co mohl hladce urovnati zlatem. Velice spoléhal na sliby turecké vlády, která, zřizujíc telegrafní linku z Damašku do Medíny a Mekky a připravujíc stavbu železnice poutnické, potřebovala jeho vlivu, aby kočovníci nerušili jejích prací. Vyplácela mu od r. 1900 měsíčně 230 zlatých tureckých liber a zásobovala ho občas zbraněmi a náboji. Leč veškerá tato podpora nemohla zadržeti rozvratu, když se členové rodu Eben Rašídova vzájemně potírali, kmeny a usedlíky jedny proti druhým štvali a války, kterou vedl Abdalazíz s Eben Sabbáhem ve svůj prospěch využívali.

Kníže Abdalaziz eben Rašíd chtěl pokořiti Eben Sabbáha a zmocniti se Kuejtu, proto si svého vlastního území hrubě nevšímal a dřevní území Eben Saúdovo, kde přece měl své posádky, úplně zanedbával. Ký div, že se tam znova vzmáhala touha po nezávislosti a že čelní mužové usedlíků i kočovníků vysílali posly k Abdalazízovi a k svému bývalému knížeti Abdarrahmánovi, bydlícímu v Kuejtu, vybízejíce ho, aby použil vhodné příležitosti a ujal se dědictví svých otců. K témuž nabádal i Eben Sabbáh, pán Kuejtu, věda, že zasadí svému nepříteli Eben Rašídovi ránu smrtelnou. Abdarrahmán neměl mnoho chuti k odvážnému podniku, zato však hořel jeho syn Abdalaziz nedočkavostí po chvíli, v níž bude moci účinně zasáhnouti. Dorozuměv se se všemi stoupenci a zásobiv je po něčem zbraněmi a náboji i zlatem, opustil koncem r. 1901 Kuejt, překvapil a zabil v Rijádu Adžlána a celou posádku Eben Rašídovu a byl již na jaře r. 1902 uznán obecně knížetem.

Eben Rašíd věděl, že se neubrání společnému útoku Eben Sabbáhovu a Eben Saúdovu, proto se dožadoval úpěnlivě pomoci turecké vlády, která však teprve na jaře r. 1904 a v lednu roku následujícího poslala své vojsko do vnitřní Arabie. Vedl je generál Ahmed Fejzi paša, jenž nechtěl válčiti, nýbrž, opíraje se o vojsko, vliv domorodých knížat zmenšiti a turecký zvětšiti. Rozložil své vojáky po různých oasách Kasímu, jehož obyvatelé, zabývajíce se hlavně obchodem a pobývajíce dlouho v území obdělaném, toužili, aby měli ve své domovině zabezpečeno ovoce svých namáhavých dlouholetých prací. Z Kasímu vysílal posly jak k Eben Saúdovi na jih, tak k Eben Rašídovi na sever. Poznav, že je moc Eben Rašídova vnitřními spory zlomena, přikloňoval se den ode dne více k Eben Saúdovi, jenž zásoboval jeho vojáky potravinami a šatstvem a jej a jeho důstojníky zlatem a nepodnikal nic, aby zabezpečil mír. Na štěstí pro Eben Rašída vypukla vzpoura v Jemenu, v jihozápadním koutu Arabie, a Ahmed Fejzi vyzván, aby ji pokořil. Z Kasímu odjel do Medíny a jeho nástupcem se stal Sámi paša. Přesvědčiv se, že se se svými roztrhanými a vyhladovělými vojáky Eben Saúdovi neubrání, uvěřil jeho slibu, že bude věrně a trvale sloužiti sultánovi, přijal od něho dary a opustil po krátkém pobytu s veškerým vojskem Kasím. Eben Saúd se do něho vypravil se svými bojovníky, porazil a zabil 17. dubna 1906 Eben Rašída a položil do Kasímu své posádky. Tím bylo území Eben Rašídovo velice zúženo a bylo

patrno, že se za nedlouho ještě zmenší, pakli se členové vládnoucího rodu nesmíří a k jednotnému odporu nespojí.

Po smrti Abdalazízově byl uznán za knížete jeho syn Meteb, ale již po devíti měsících padl spolu se svým bratrem Mišalem rukou svého příbuzného Sultána, syna Hmúdova z domu Obejdova, jenž se stal knížetem. Po dalších pěti měsících byl zabit Muhammad, třetí syn Abdalazízův, a čtvrtého jeho synáčka Saúda zachránil věrný otrok, uprchnuv s ním do Medíny. V nastalých občanských válkách byly jednotlivé osady bořeny, zahrady ničeny, obchodní karavany se Hájelu vyhýbaly a poutníci se ubírali znova říší Eben Saúdovou. Moc Eben Rašídova tak upadla, že musil koncem roku 1909 uznati nadvládu Eben Saúdovu.

»Škoda, Músо, škoda Eben Rašída!« litoval Názel. »Členové jeho rodu, obzvláště synové Obejdovi, vynikali statečností, ale od smrti Abdalazízovy neužívají své statečnosti proti cizím nepřátelům, nýbrž proti sobě, vzájemně se zabíjejíce. Muhammad, to byl vládce! Abdalazíz se mu nevyrovnal. Chudák Abdalazíz, za celého svého panování nevkročil do Hájelu, nedůvěřuje usedlíkům a svým vlastním příbuzným. Od těch dob, co padl v boji, poroučejí otroci, a my, Šammarové, chráníme jen poslední zbytky staré síly. Nebýti kmene Abde, nebylo by památky po rodu Eben Rašídově. Z přímých potomků Abdalláha, budovatele moci tohoto rodu, zbyli pouze čtyři chlapci. Z potomků jeho bratra Obejda bylo v posledních letech zabito 28 mužů a šest jich hledá útočiště u Eben Saúda, jenž se chvěl pod těžkou rukou, ba co dím, pod nohou našeho emíra Muhammada.«

Názel se strojí.

Po poledni se k nám přidružil černoch Eben Rašídův. Měl bílou košili, rudý kaftan a na hlavě žlutý šátek. S naším Obejdalláhem se pozdravovali jako strýčci s matčiny strany, jak si černoši říkají. Na svůj šat byl velice hrdý. Neustále ponatřásal košili, ponadzdvihoval kaftan a rozprostíral konce svého šátku na hlavě. Nocoval s námi. Seděl na předním místě u ohně, u něhož Názel vařil večeři, a poučoval Obejdalláha:

»Pamatuj si, ujče, že se pozná štědrost a bohatství pánovo podle šatů služebníkových. Podívej se na mne a uvidíš hned, komu já sloužím. Můj pán není ledakdo, je to pravá ruka, pravé ucho, ba jazyk našeho emíra, kéž jim Alláh oběma pro-

dlouží život! Řekni mně, ujče, viděl jsi již tak lepé barvy, jako jsou barvy mých šatů? Je dobře, že již slunce zapadlo. Bojím se, že bys oslepl, kdyby ses díval zblízka za slunce na krev mého kaftanu a na zlato mého šátku. Komu ty slouží, ujče?«

»Sloužím emíru, velkému náčelníku, Eben Šalánovi a jeho synu emíru z Džoufu.«

»Máš dva pány, proto tě lituji. Jeden se vymlouvá na druhého a nedají ti žádný nic. Alláh tě poslal do území Šammarů. Přimluvím se za tebe u ministra a jistě že tě přijme do svých služeb.«

»Jsem velmi spokojen a děkuji ti, ujče, ale nenamáhej se. Mé srdce přilnulo k mým pánům jako tvoje k tvému, a třebas barvy mých šatů se nedají ani přirovnati k barvám šatů tvých, přece zastírají mou nahotu, chrání mne před zimou a před horkem, a děkuji Alláhovi, že je mám.«

»Kdo šatí tebe?« obrátil se černoch k Názelovi.

»Věz, miláčku Saúda eben Subhán a otroků, že Názel eben Tnejján šatí s pomocí Alláhovou sebe sám.«

Otrok se zarazil, poklepával koncem své hůlečky na polovyhaslé uhlí a dal se do řeči se svým ujcem Obejdalláhem.

Odpověď Názelova se mně líbila a chtěje ho odměniti, zavolal jsem ho k zavazadlům, kde jsme z měchu vytáhli balík s dary přivezený z Damašku. Rozdělav jej, dal jsem mu novou košili, růžový kaftan, jemný hnědý plášť a namodralý hedvábný šátek na hlavu. Věděl jsem, že se Názel rád strojí, že si potrpí na pěkné šatečky, jak říkával, avšak neočekával jsem, že bude míti radost tak dětinskou. Chytal mne za ruku, za krk, objímal, hladil a líbal mne a vzpomínal na matičku, co asi řekne, až svého synáčka v tak lepých šatech uvidí. Složiv opatrně nové šaty na své sedlo, přikryl je a šel sbírati palivo. Donesl několik náručí a kus od černocha Eben Rašídova zanítil si oheň vlastní. K tomu přinesl sedlo se svými šaty a šel si od Chalafa vypůjčiti zrcátko a nůžice. Pozlehl se na své sedlo, nahnul se k ohni, díval se do zrcátka, pochvaloval si své vousy, přistřihoval, které byly delší a rovnal obočí. Svléknuv všechny staré šaty, oblékal se do nových. Zavázav si košili pod krkem, díval se do zrcátka a volal na mne:

»Pojď se, bratříčku Músо, jen podívati, jak ta košilečka mně, to jest Názelovi, pěkně sluší.«

Když prostrčil ruce rukávy hedvábného růžového kaftanu, nechtěl jej ani přitáhnouti, aby jej nepomačkal a bál se jej

pohladiti, aby svými drsnými prsty hedvábí nepoškodil. Musil jsem jej sám opásati širokým pasem.

»Nezakládej, bratříčku, tuze opasku. Mám rád, když ozdobný koneček visí a klepe mne po bříšku.«

Na hlavu si posadil plátěnou prošívanou čepičku a na ni teprve položil hedvábný šátek, jejž připevnil černým provazcem vlněným. Co mu dalo práce, než zahnul pod bradou a protáhl pod provazcem konce šátku přeloženého v trojúhelník! Co se nadíval do zrcátka a nazkoušel, jak veliké

Obr. 34. — V průsmyku Akankala.

mají býti růžky vyčnívající nad provazec! Konečně našel pravou míru, což dal najevo pořádným zamlasknutím. Jemný hnědý plášť vzal do obou rukou a přehodil si jej opatrně na ramena. Popošel několikrát při svém ohni, vybízeje mne, abych se díval, s které strany mu šaty nejlépe sluší, a když jsem ho ubezpečoval, že ho ani poznati nemohu, ať se dívám zpředu nebo zezadu, s pravého nebo s levého boku, zavolal též na Chalafa, aby dopřál i jemu nebývalého požitku. Chalaf se smál na celé kolo, pokyvoval hlavou a byl tak nadšen krásou šatů Názelových, že jej chtěl obejmouti, nebo aspoň na ramenou poklepati. Toho Názel nedovolil ze strachu, aby Chalaf šatů nepomačkal. Ustupoval před ním, vystrkuje obě

ruce proti němu a vyzývaje ho, aby se vrátil ke svému lůžku. Přistoupiv ke mně, pošeptal:

»Co myslíš, Músо, neměl bych se já, to jest Názel eben Tnejján, ukázati černochu Saúdovu?«

»Názel eben Tnejján se nemusí ukazovati otrokovi, ale může se ukázati svým dosavadním druhům Obejdalláhovi, Náserovi a Mansúrovi.«

»Máš pravdu, tak učiním. Podej mně, prosím tě, mou velbloudí hůlečku. Bojím se, kdybych se ohnul, že by se můj kaftaneček dotkl písku.«

Vyhověl jsem mu. Hůlečku vzal do pravé ruky, levou ponadzdvihoval plášť a kaftan a vykračoval si jako pták kata k ohni, u něhož trůnil černoch. Pozdravil všechny a obešel oheň. Náser a Mansúr se divili, jak mu to sluší, Obejdalláh chválil lesk jeho kaftanu a šátku na hlavě, ale Názel mlčel. Obešel oheň po druhé, obešel po třetí, vyslechl obdiv a pochvalu svých druhů a vrátil se ke svému sedlu, nepromluviv s nikým ani slova.

»Mám zůstati v těchto nových šatech, nebo se mám vysvléci? Zůstanu-li v nich, nebudu si moci lehnouti, poněvadž bych je pomačkal, a spáti se mi přece chce.«

»Nepotřebuješ, Názele, mé rady. Víš, že máme zítra před sebou cestu dlouhou a sám jsi mi pravil, že spánek nejvíce posiluje člověka.«

S bolestnými vzdechy odkládal Názel šat po šatu, oblékl si svou starou košili a po večeři ulehl.

Jak se ukázaly prvé červánky, zanítil Názel velký oheň a strojil se znova. Sotva byl hotov, nutil nás, abychom se vydali na cestu, neboť si nechtěl sednouti, boje se, aby šatů nepomačkal. Na pochodu jsem šel kousek s ním; cítě únavu, zastavil jsem svou velbloudici a sedl si; vybízel jsem ho, aby učinil totéž, ale on tvrdil, že půjde až do tábora Eben Rašídova pěšky, aby nezlomil lesku svých šatů. Černoch se na něho nemohl vynadívati. Říkal sice, že je jeho rudý kaftan přece jen pěknější, než růžový Názelův, když však Názel prohlásil, že by dostal za svůj hedvábný růžový čtyři krvavé bavlněné, popohnal černoch svou velbloudici a odjel, nerozloučiv se s námi.

»Proč jsi, bratře, popudil černocha proti nám?«

»Nehněvej se, Músо. Černoch neslouží emírovi, nýbrž ministrovi a ministr se bojí Názela eben Tnejján více, než se bojí Názel jeho. Ty jsi ho pohostil, napojil, nakrmil a za to,

že se jeho obličej stáhl žárlivostí a závistí, poněvadž jsi mne, svého bratříčka, obdaroval, ty, Múso, nemůžeš. Co by sis o mně pomyslil, kdybych strpěl, aby ledajaký otrok potomka otrokova haněl šaty, které jsem od tebe dostal darem? Není větších pijavic v území Šammarů nad otroky emírovy a vezírovy. Přijede-li taková pijavice, musí ji náčelník hostiti máslem a masem, musí jí darovati šaty nebo velbloudici a aby ho nepomlouvala, musí jí ještě zavříti zobák penězi.«

Putovali jsme úzkým úvalem, nebo, jak Šammarové říkají, chabbem, ohraničeným vpravo a vlevo pískovou stěnou, vysokou asi 30 m. Připomínal úvoz, jímž vede cesta navezená štěrkem. V chabbu je půda tvrdá, kamenitá, kdežto obě stráně se skládají z písku. Mnohý chabb je i přes 200 km dlouhý, ale někdy sotva 20 m, jindy i 3 km široký, protkaný úzkými pískovými závějemi.

Na starém tábořišti.

»Poobědvejme, Múso, tady. Pastva je zde dobrá a paliva dostatek.«

»Staniž se po tvé vůli. Názele. To jsme na starém tábořišti.«

»Máš pravdu. Loni zde stálo mnoho a mnoho stanů po delší dobu. Jejich obyvatelé zdaleka snesli palivo, ale nespálili ho. Snad se zmýlili při odhadu pastvy nebo vody. Nedostatek jedné nebo druhé je přinutil, že se odstěhovali spíše než prvotně zamýšleli. Palivo ponechali nám a věru, že jsme jim za ně vděčni. Podívej se na hromady trusu před jednotlivými stany. Z nich poznáváš, že velbloudi přenocovávali doma; měli tedy pastvu v okolí. Co tu bylo života a dnes jsme zde pouze my, cizí poutníci. Za chvíli odejdeme a nebude tu nikoho. A přece je zde dnes jiný život, než zde byl vloni. Loni tudy projížděl a procházelo na sta lidí mladých i starých, ale nikde v okolí nebylo snad jediné bylinky. Co stáda nespásla, vykopaly ženy na oheň a pošlapali lidé a zvířata. Půda byla jistě udupána, mrtvá a dnes, jen se podívej, jaké tu jsou rostliny.«

»Jak by nebyly! Vždyť byla půda zúrodněna popelem a trusem a po sporém dešti vypučelo kdejaké seménko a vyrostly zde byliny, jakých tu odedávna nebylo.«

»Nevím, Múso, odkud se bere semeno bylin rostoucích v popelu a v trusu.«

»Snad dříme po léta v půdě a teprv až dostane, čeho potřebuje, odhodlá se k novému životu.«

»Těchto bylin velbloudice rády nemají. Podívej se, ani jediná se jich nedotkne. Jinde nerostou, leda na starých tábořištích.«

»Víš, co mně, Názele, napadá?«

»Jak bych věděl, Služebníčku Alláhův?«

»Vida toto tábořiště, vzpomínám si na svého příbuzného, jemuž dal Alláh černou barvu jako mně. Sloužil u nějakého náčelníka a zamiloval se do černošky, která sloužila s ním. Po krátké době změnila službu a odtáhla s novým pánem do dalekého území. Láska k běloučké....«

»K jaké běloučké?« přerušil ho Názel. »Vždyť byla černá.«

»Inu, máš pravdu, ale milence se přece jen říká běloučká, třebas byla černá. Tedy jeho láska k běloučké neutuchla, i vydal se po roce na cestu, aby vyhledal tu, která zapustila tak hluboko kořeny v jeho srdci. Dospěl na tábořiště, kde se se svou dívkou naposledy viděl. Bylo pokryto bujnými rostlinami. Náš poutník sestoupil se své velbloudice a rozdělal si na tábořišti oheň. Bylo to snadné; vždyť na něm ležely všude zbytky otopu, ať již suchých bylin vytrvalých nebo velbloudinců, jako na tomto našem tábořišti.

Oznámil svému tábořišti, že je jeho hostem a vyzvídal, kam odtáhla jeho milenka.

‚Tvou pravici držím a tebe zapřisahám: řekni mně pravdu. Kterým směrem táhla?' Tu se mu zdálo, jako by tábořiště odpovídalo a ukazovalo mu, že odtáhla týmž směrem, jak se samo rozkládalo, že však leží mezi ním a jí kraj velice nebezpečný; proto ho varovalo, aby se za ní nevydával a ohlédl se po jiné. Složil o tom báseň.«

»Umíš-li ji, Služebníčku Alláhův, pověz nám ji.«

1. *Ó tábořiště, ó tábořiště mé milenky s hustými,*
dlouhými řasami,
bylo jsi pusté a potom jsi, ó tábořiště mého miláčka,
zarostlo hojnými bylinami.
2. *Dotazuji se tebe po své přítelkyni, kam odešla;*
dlím u tebe jako pravý host a potřásám tvou pravicí,
abys mně pravdu řeklo.

Obr. 33. — Vchod do průsmyku Akankala.

3. *Odpovědělo: »Tvůj drahoušek odešel tím směrem.*
jak já se táhnu, a spěchal,
takže se rozkládají od něho k nám území, naplňující
strachem jízdní velbloudy.
4. *Přijmeš-li mou radu o své přítelkyni,*
tož si vyhledej novou;
setkáš se u beduů jistě s dívkou čistoučkou.«

Odpoledne jsme přešli chodník vedoucí od studnic Džbe směrem západním ke studnicím Adžfar.

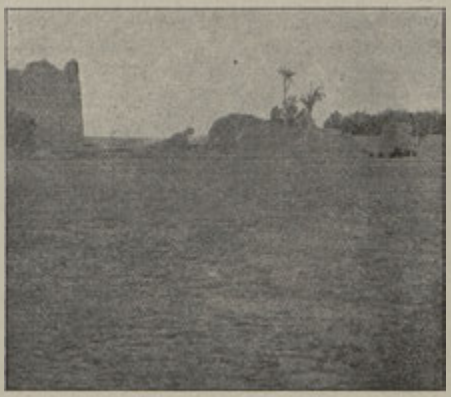

Obr. 35. — Osada Moukak.

Názel se ustavičně ohlížel vpravo i vlevo, vpřed i vzad a vybízel Obejdalláha, aby činil podobně. Bál se nájezdné čety Adžmánů, kteří v poslední době znepokojovali tábory Šammarů zbudované východně od žulového pohoří Salma.

Jak vznikají oasy.

Časně ráno jsme překročili chall Líne, chodník vedoucí pískem z Kasímu napajedlem Líne do Iráku. V kraji Kasím je mnoho osad, neboť se do něho stéká dešťová voda dlouhým údolím Rma. Do jeho řečiště vnikaly po statisíce let od severozápadu výběžky pískové pouště, spojujíce se s naplaveninou, kterou nesla voda po vydatných deštích od zá-

padu. Písek spojený s nánosem se zesiloval a po tisících let opanoval řečiště v šířce skoro 35 km, takže je údolí Rma rozděleno ve dva velké úseky. Západním teče po vydatných deštích dotud voda a ukládá nános západně od písku na skalnaté, erosí vyhlodané půdě rozsáhlé kotliny, ohrazené skalními stráněmi. Dešťová voda se do nánosu vpíjí, rozkládá jeho jednotlivé součástky a zúrodňujíc je, umožňuje vzrůst travin, křovin a stromů a vybízí člověka, aby se na nánosu usadil. Tak vznikly při konci západního úseku údolí Rma mnohé osady, jimž se říká Kasím. Vody je tam všude dostatek, poněvadž ji nános a písek chrání před rychlým vypařováním: místy tvoří kaluže na povrchu, místy je až 15 m hluboko a musí se ze širokých studní pracně čerpati. Ze západního úseku údolí Rma vniká vlhkost i do pásma pískového, které řečiště v šířce 35 km prostupuje od severu k jihu. Ve starém řečišti se daří dřeviny a traviny, které jinde v Nefúdu nerostou, anebo aspoň nevynikají tak bujným vzrůstem. Do východního úseku údolí Rma, jemuž se říká Báten, nevchází pískem žádná vlhkost. Báten je v jižní části suchý, vyprahlý: jen po vydatných deštích se v něm udržuje vlhkost na nějaký čas. Oasy se vyskytují teprve při severním konci Bátenu, kdežto konec řečiště Rma, nynější Kasím, je obydlen a obdělán, takže se jde ze zahrad do zahrad.

Zanedlouho se vyhoupl nad severní obzor skalnatý výběžek Muazzel.

»Vidíš, Múso, temný nos Muazzel? Pod ním tábořila za života knížete Muhammada čeleď Džafar. Alláh dopustil, že ji přepadla nájezdní četa Adžmánů a sebrala jí nejen velbloudy, ale i stany. Muhammad, kéž se Alláh nad ním smiluje, dlel tehdy v městě Brejda v Kasímu. Sotva se dověděl o neštěstí, jaké se dotklo jeho čeledi, sebral otroky a vojáky, pronásledoval Adžmány a dostihl je, jak právě s jásotem vjížděli do svého tábora na pomezí al-Katíf. Vrhnuv se na ně, vzal jim nejen ukořistěné velbloudy a stany, nýbrž i jejich vlastní stáda a všechny stany: vrátil se k čeledi Džafar, tábořící u Džbe, jíž odevzdal ztracené stany a velbloudy a ještě ji z kořisti obdaroval.«

Smažíme lanýže.

Jeli jsme menším táborem rodu ze kmene Túmán. Ve stanech nebylo živé duše. Mužové odjeli na pomoc Eben Ra-

šídovi a ženy a děti hledaly pilně lanýže. S velblouda jsme pozorovali malé kopulky v písku a když jsme seskočili a kopulku odhrnuli, našli jsme pod ní lanýž. Některé byly jako lískový ořech, jiné jako husí vejce. Naplnili jsme jimi za chvíli míšek a těšili se, jak si pochutnáme.

Málo, málo napršelo. Písek je sotva zavlažen, proto vypařuje skrovně lanýžů, stěžoval si Názel. Čím více vody písek do sebe vssaje, tím hojnější a větší jsou lanýže, které napojený písek vypaří.

Před polednem se velbloudice pásly na čerstvých travinách a my jsme pekli a smažili lanýže. Obejdalláh nejvíce pochvaloval lanýže upečené ve žhavém popelu. Názel opět toužil po lanýžečkách usmažených v másle, proto jsme přidělili každému polovici. Názel byl chudák celý popálen a postříkán. Liboval si, že se oblékl opět do svých starých šatů, že by mu bylo stříkající máslíčko poškodilo nejen košilku, ale i růžový hedvábný kaftaneček. Jedl jsem z výrobku Obejdalláhova i Názelova, chválil obé, ale očima dával najevo, že se mně smažené lanýžky Názelovy přece jen lépe líbí. Názel chápal a dětinsky se usmíval. Když jsme znova vyjeli a Obejdalláh se na chvíli vzdálil, aby pomohl Mansúrovi a Náserovi urovnati převažující se náklad popelavé velbloudice, poznamenal Názel:

Kdepak Obejdalláh a Názel! Otrok vaří jen pro otrocké žaludky, kdežto Názel pro žaludky svobodných, nezávislých sokolů, jakým jsem já, to jest Názel, a ty, to jest Músa.

V poledne se k nám přidružila prvá vlaštovka. Byla nahnědlá s bílou náprsenkou.

Podívej se, Músо! Alláh sám ti posílá dukaz, že v území mého kmene již minula zima. Vždyť se vlaštovka za zimy neukáže.

Písek a vítr.

Písek, po němž jsme jeli, byl rovňoučký, jako by jej někdo uměle uhladil.

To vítr tak pěkně pracuje. Je-li silný a vane-li po několik dní, vytvoří na písku nesčetné, skoro rovnoběžné vruby. Je-li slabý a vane-li hlavně při zemi, pohybuje zrnečkem za zrnečkem a písek se stane hladkým jako můj hedvábný kaftaneček. Dívej se, Músо, jak zřejmé jsou v hladkém písku lidské stopy. Jasně z nich poznáš, šli-li tudy lidé z Nefúdu.

tedy Šammarové a přátelé, nebo lidé, tábořící v území kamenitém, kteří jsou cizinci a nepřátelé. Obyvatelé Nefúdu mají chodidla široká, paty pískem uhlazené, kdežto příslušníci kmenů, tábořících v krajinách kamenitých, mají chodidla úzká, paty kamením rozbrázděné, což se všechno jasně v písku otiskuje. Uvidí-li Šammari více takových stop, ví hned, že tudy táhla četa nepřátel, a snaží se, aby své krajany na ni upozornil a ji s jejich pomocí zapudil.«

Vyjeli jsme přede dnem a přece jsem mohl psáti, neboť bylo velmi jasno. Mnohdy rozlévají hvězdy, nezáří-li měsíc, tolik světla, že lze po celou noc čísti a psáti, obzvláště v narůžovělé poušti pískové.

Projížděli jsme nebezpečným krajem, jímž se jindy táhlo údolí Rma, a křížili četné chodníky, směřující k napajedlu Džbe. Po chvíli mne Názel upozornil, že vstupujeme do někdejšího řečiště Rma, jež je prostoupeno pískovými závějemi, 20 m vysokými, směřujícími skoro od severu k jihu.

»Pohleď, Músо, jak bujné jsou keře korzi, které zde rostou. Pozastav na chvilku své velbloudičky, aby se na nich napásly. Vždyť je pro ně korzi lahůdkou, jaké ještě nenašly. Korzi ukazuje na spodní vodu a vysílá kořeny tak hluboko, až se k ní dostanou. Voda, vlhkost, sem vniká jen ze západního úseku údolí Rma. Jindy souviselo s Bátenem; jak vidíš, písek je přemohl, opanoval a od Bátenu úplně oddělil.«

Za dřevním řečištěm Rma jsme opět zabočili do úvalu Džuhfe. Vycházející slunce odívalo celý kraj nádherným rouchem. S narůžovělých kopců a kopečků pískových sršely jiskry a bílé hřebeny vysokých závějí se leskly, jako by byly oblity stříbrem. Osamocená skaliska, zbytky dávných pevných hor, v úvalu se zdála býti ještě temnější, než skutečně byla. Jejich vrcholky zahaloval tmavě modrý závoj.

Celý úval Džuhfe je jakoby vyhlodán. Horkem se skalní vrstvy trhaly, do jemných trhlin vnikala voda dešťová a rosa, rozkládaly vrstvy a prudký vítr a silný liják odnášely oddělené částečky. Vrstvy nepřesahující okolní roviny více než o 2 až 3 metry byly vydány účinkům písku neseného větrem. Zrnečka písková narážela na vrstvu a hladila ji jako hladí jemný pilník železo. Stopy tisíci- a tisíciletě působnosti jsou patrny. Všechny skály jsou do výše 2 až 3 m hluboko vyhlodány, takže se podobají mohutným hřibům. Vrstvy vyšší, před pískem chráněné se svou vlastní tíží lámaly, spadaly a přicházely tak samy do oblasti účinku písku. Po statisíce

let trvá erose v úvalu Džuhfe a neustává. Mizejí poslední zbytky pevných skal, úval se prohlubuje a k severu neustále rozšiřuje.

Svatá válka.

Za několika většími osamocenými skalisky (obr. 24) jsme uviděli sedm stromů talhových a v nedalekém žlíbku dře-

Obr. 36. — Naše tábořiště u Moukaku.

viny a traviny, na nichž se mohly naše velbloudice trochu napásti. Zastavili jsme se, neboť jsme byli balvany a stromy zakryti, takže nás nemohla zpozorovati žádná četa, jedoucí úvalem. Obejdalláh, jenž odešel stranou, na mne potichu zavolal. Spěchal jsem k němu; ukázal mně hromádku potištěného papíru. Bylo to provolání k svaté válce, vytištěné v Cařihradě arabsky a turecky. Jak jsem se později dověděl, poslal je Enver paša Eben Rašídovi po šerífu Šarafaddín,

který ho měl přiměti k míru se kmeny severními a k svaté válce proti Angličanům. Šarafaddín odevzdal provolání Eben Rašídovi v jeho táboře, ale otroci je brzo odhodili. Náser jim chtěl ohřáti vodu na čaj.

»Nedělej to, Násere!« volal Názel. »Papír stambulský tuze kouří, a kouř by nás mohl prozraditi.«

Velbloudice požíraly hltavě kvetoucí džafne. Podobá se velice arfedži, jenže má drsnější kůru. Všude bylo viděti stopy koní a velbloudic, neboť se tudy ubírali otroci a námezdníci Eben Rašídovi, jakož i čety Šammarů, spěchající mu na pomoc. Eben Rašíd prohlásil džihád, svatou válku, proti Eben Saúdovi.

»Prohlásí-li náš emír džihád,« vykládal Názel, »pošle ke svým osadníkům a kmenům s výzvou: ‚Všichni vaši bojovníci ať se ke mně dostaví tam a tam v ten a ten den.' Na tom místě postaví Eben Rašíd před svým stanem čtyři prapory a utvoří kolem stanu ze svých otroků čtyřhran, stoupne si mezi prapory a povelí rukou pomocným četám, aby před ním pojížděly. Bojovníci na koních a na velbloudech nutí svá zvířata, aby pomalu poskakovala, a volají: ‚Před tvýma očima, emíre. Já jsem jezdec Milostivého. Před tvýma očima, emíre, chci se obětovati za náčelníka.' Kníže kývá rukou a říká s úsměvem: ‚Budiž, budiž!' Až se před ním ukáže poslední četa, uchopí se praporečníci praporů, kníže vsedne na velbloudici, praporečníci zdvihnou prapory a doprovázejí ho do boje.«

Číška krve.

»Tady jsem. Múso, tábořil před nějakými patnácti lety. Náš emír Abdalazíz nás k tomu vyzval, neboť očekával velký nájezd, který vedl Eben Sabbáh, pán Kuejtu. Účastnilo se ho mnoho různých kmenů. Jak se obecně vypravovalo, ponoukali ho Angličané. Žárlili na vládu, obávajíce se, aby se s pomocí našeho knížete v Arabii neupevnila a jim na Perském zálivu neškodila. Eben Sabbáh je muž věrolomný. Svého vlastního bratra a jiné příbuzné ukrutně umučil, vládu obelhává a cizincům nadržuje. Náš emír byl tehdy ve velké tísni. Jeho správce v Rijádu, hlavním městě bývalé říše Eben Saúdovy, mu posílal zprávu za zprávou, že se tam něco chystá a že je proto nutno, aby mu poslal posilu. Abdalazíz vyhověl, třebas věděl, že se tím zeslabuje; proto požádal všechny kmeny

Šammaru, aby se utábořily na jihovýchodním konci jeho území a odrazily útok Eben Sabbáhův.

Nepřátelé se položili proti nám válečným táborem tamhle na té pláni. Sešli jsme se ve stanu mého otce k poradě. Tatíček pravil:

‚Kdyby někdo zabil Eben Sabbáha, rozprchnou se jeho bojovníci a jeho syn a nástupce se sotva tak hned k novému nájezdu odhodlá. Podívejte se, shromáždění!' vzal číšku, nalil do ní kávy, a zdvihnuv ji pravicí, volal silným hlasem: ‚toto je číška krve Mubáreka, syna Sabbáhova. Kdo ji vypije?'

Nějaký můj kamarád vyskočil, číšku z ruky tatíčkovy vzal a pomalu, ale hlasitě pravil:

‚Já piji krev Mubáreka, syna Sabbáhova.' Kávu vypil, číšku rozbil.

Podnikli na nás útok před východem slunce. Divím se, že nám všem vlasy nezešedivěly. Můj kamarád, jenž číšku kávy vypil, byl v první řadě. Křičel, co hrdla měl, na nepřítele:

‚Ó, kdo z vás, jezdcové, spatřil Mubáreka, syna Sabbáhova?'

Bojovníci nepřátelští věděli, co jeho slova znamenají, proto mu hned odpovídali:

‚Ó synku ctné rodiny, Mubárek, syn Sabbáhův, zde není. Kdyby zde byl, jistě by se před tebou neskryl, ale já, ten a ten, syn toho a toho, ho zastoupím. Jen pojeď sem!'«

»Což kdyby byl býval Mubárek přítomen, byl by výzvu přijal?«

»Zajisté. Byl by odpověděl: ‚Ó, kdo se to dotazuje po Mubárekovi, synu Sabbáhovu? Tady je! Dospěl jsi k němu!'«

»Přijal tvůj kamarád výzvu náhradníka Mubárekova?«

»Nepřijal. Nám všem záleželo na smrti Mubárekově, nikoliv na smrti ledajakého jeho bojovníka.«

»Co by bylo nastalo, kdyby byl býval Mubárek přítomen a výzvu přijal?«

»Tu by se byly obě strany zastavily a byly by pozorovaly výsledek souboje. Jak můj kamarád, tak Mubárek by byli zanotili bitevní pokřik svého kmene a připojili: ‚Neříkej, že jsem tě překvapil nebo obelstil! Ó, jakým strachem naplňuji řeky! Posměch jsi si dělal ze mne a teď se ti chvějí pysky.'«

»Jak by se byl souboj skončil?«

»Smrtí jednoho z bojovníků. O vítězi by se bylo všude vykládalo: ‚Ten bojoval s tím a tím.'«

»Jsou ještě jiné způsoby souboje?«

»Jsou, Músо. Zahlédne-li někdo za bitvy nepřátelského náčelníka a chce ho poraziti, prosí: ‚Ó Alláh, pomoz mně poraziti náčelníka a dostaneš ode mne tučnou velbloudici.' Uslyší-li náčelník tuto prosbu, je povinen utkati se s prosebníkem. Jinak by o něm mohl říci: ‚Zalekl se mne a vyhnul se mně.'

Uzří-li bojovník před sebou nepřítele, jehož rukou padl jeho otec, bratr nebo jiný příbuzný, volá na něho: ‚Ó ty a ty! Zde jsem, abych pomstil svého otce, svého bratra, svého příbuzného!'

Nechce-li býti vyzvaný považován za zbabělce, musí odpověděti: ‚Pryč s tebou! Pamatuješ na dluh a dožaduješ se vyrovnání. Tady jsem! Vyrovnám se s tebou, jako jsem se vyrovnal s tím, jejž chceš pomstíti!' I tu se bojovníci na obou stranách zastaví a pozorují souboj.

Bojí-li se výzvy, volá plačtivým hlasem: ‚Prosím tě za ochranu. Odepřeš-li mně jí a pomstíš svého otce, očekává tě trest v ohni.' Nebo: ‚Výše než tvá ruka je ruka Alláhova. On jistě zabrání, aby netekla krev z tohoto mého krku.' Udatný mstitel na takovou výzvu odplivne, prohlásí prosebníka za sketu a hledí vykonati svou pomstu na jiném jeho příbuzném, srdnatějším.

Není-li vyzvaný vinníkem, upozorňuje: ‚Ó ty a ty, nepodezřívej mne! Nehledej u mne svého otce, bratra nebo příbuzného, ani v hodinu noční, ani v hodinu denní. Vždyť já jsem neprořízl jeho kůže a neudělal z jeho synka sirotka.'

Prohlédne-li si ho mstitel lépe a přesvědčí se, že se zmýlil, odpoví: ‚Přisám Alláh, že věřím tomu, co povídáš. Utkáme se, chceš-li, jako bojovník s bojovníkem, nikoliv jako mstitel s vinníkem.'«

»Vrať se, Názcle, k bitvě, o níž jsi začal vypravovat. Jak dopadla?«

»Chvála budiž Alláhovi, dopadla dobře. Bojovníci Eben Sabbáhovi nás zatlačovali, ba až do samého tábora se dostali, ale víš, kdo nám přišel na pomoc? Naše děvčata a naše ženy. Nejhezčí běloučké vsedly na velbloudy a rozhalivše si prsa, hnaly se do řad nepřátelských, volajíce:

‚Za mnou, za mnou, kdo touží po mých ústech! Za mnou, za mnou, kdo mně povídal, že mne má rád! Za mnou, za mnou, kdo se chce oženiti s dívkou, rodící udatné synky!

Nepůjdeš-li za mnou, můj miláčku, najdu si jiného mezi bojovníky Eben Sabbáhovými.'

Tyto a podobné výzvy rozplamenily krev i nejmladších našich bojovníků. Viděl jsem nejednoho, jak si levicí zastiňoval oči a jak pravicí sekal šavlí do nepřátel. S pomocnými četami na koních a na velbloudech jsme útok nejen odrazili, nýbrž nepřítele i k útěku přinutili. Všechny stany jejich válečného tábora nám připadly za kořist. Bylo v něm na šedesát běloučkých, které doprovázely bojovníky, aby pro ně vařily. Litovali jsme jich. Neprotivily se nám a ani jedné jsme neublížili. Vynesli jsme ze stanů, co v nich bylo, svinovali stany, nakládali vše na jejich velbloudy a odváželi do svého tábora.

»Ženám jste nic nedali?«

»Každé jsme dali aspoň po jedné velbloudici, aby na ní mohla se svými dětmi dojeti k nejbližším příbuzným. Mnohá běloučká dostala i šest velbloudic.

Obr. 37. — Pahorky Mtále.

»Jakým způsobem?«

»Inu, hladila mladší bojovníky, prosíc: ‚Dej mně, hrdino, dej mně, co bych mohla spoutat!' Není mladého bojovníka, jenž slyše dívku prosit a vida, jak se na něho usmívá, by jí něco nedal. Velbloudice, které děvčata od nepřátelských bojovníků dostanou, jsou jejich majetkem. Chlubí se jimi jako svou kořistí, proto se říká:

‚Kořistí děvčete jsou zvířata, která mu vrátili nájezdníci!'

»Co činíte s padlými?«

»Své soukmenovce pochováme a nepřátele ponecháme na pospas dravcům. Tak nás učili naši dědové a tak my učíme své vnuky.«

Po poledni jsme se zastavili, neboť se naše popelavá velbloudice chystala k porodu. Když sama poklekla, složili jsme s ní rychle náklad a Obejdalláh jí držel hlavu. Náser vytáhl mládě, zabil je a zavlekl do nedaleké trhliny, kde je zaházel kamením. Velbloudice se vzchopila, očichávala půdu, ale Obejdalláh ji hnal několik set kroků daleko, aby svého mláděte nenašla. Nemohli jsme je ponechati naživu, neboť by se

bylo několik dní trápilo a únavou a hladem jistě by bylo zahynulo. Její náklad jsme rozdělili na ostatní. Kráčela volně, neustále se ohlížejíc a chvilkami tesklivě bručíc.

Mluvka.

Po poledni jsme zahlédli u velké skupiny stromů tři jezdce na velbloudu.

»Ručnice!« velel Názel, ale nebylo toho třeba, neboť každý jsme drželi karabinu hotovou k výstřelu. Je to pocestný nebo nepřátelský zvěd? Jezdec se blížil; za ním se neukazoval nikdo. Konečně zvolal:

»Jsem přítel svých přátel, jste-li Šammarové.«

»Dospěl jsi mezi přátele,« odvětil Názel.

»Buďte silni, jezdcové na velbloudech!«

»Kéž dodá Alláh i tobě síly, mladíku! Dej nám své zprávy a my tě odměníme svými, uznáme-li za dobré.

Jezdec se zastavil před Názelem, opřel se rukama o přední hlavici svého sedla a vypravoval:

»Účastnil jsem se boje s Eben Saúdem. Má klisna byla raněna. Zasáhla ji koule do levé lopatky. Věda, že je ve studnicích Džrejbe hodně vody, dovedl jsem ji tam a ošetřuji ji již šestou noc. Rána se hojí a Alláh jí dopřává opět zdraví. Vás, poutníky, mně poslal Alláh, neboť jsem od včerejška ráno ani své sliny neuvolnil, nemaje pokrmu.

Pokynul jsem Náserovi, jenž mu dal dva chleby, které hltavě pojídal.

»Dovolte, abych se k vám připojil a s vámi k svému příbuzenstvu zajel.«

»Alláh ponechává každému synku Adamovu cestu volnou. Chceš-li, pojeď s námi. Hladového nakrmíme, ale žíznivého napojiti nemůžeme, nemajíce vody.«

»Věc snadná. Dejte mně své prázdné měchy na vodu, já navštívím svou kobylu a s naplněnými se vrátím.«

Náser odevzdal měchy s čerpadlem Šammarimu, jenž je přivázal na své sedlo a rychlým klusem ujížděl ke studnicím Džrejbe v Bátenu, starém řečišti údolí Rma. Nevědouce, kdy se vrátí, složili jsme náklad se všech velbloudic a chystali večeři. Šammari přijel s vodou teprve k večeru. Najedl se, pomohl nám naložiti a putovali jsme dlouho do noci po jižním pomezí pískových kopců Sejjerijját. Ohně jsme neroz-

dělali, aby jej nějaká nepřátelská četa nezahlédla a nás nepřepadla.

Od časného rána jsme se brali širokým úvozem Ummu Džrejf, jenž jako by byl pokračováním úvalu Džuhfe. Šammari nás doprovázel. Názel s ním byl velmi nespokojen.

»Podívej se, Músо, co k nám přišel, zavřel hubu, jen když jedl. Neustále mluví. Jeho slovy mně zalehají uši a pobolívají mně střeva. Je to Aslami, příslušník kmene Aslam, a ti jsou pověstni svým klepařstvím. Fhejde, oslovil Názel Šammariho, »potkalo nás již devadesát tisíc Šammarů, vykládalo nám různé zprávy, ale všichni dohromady nevěděli ani čtvrtinu toho, co ty. Naplnil jsi nám nejen naše uši, ale i naše břicha tak, že nestrávíme tvých zpráv, pokud budeme živi.

»Ale všechno, co jsem vykládal, je pravda.

»Vím a věřím. Lidé sice říkají, že jsou Aslamové největší lháři a mluvkové, avšak ty, bratře, nejsi ani lhář, ani mluvka: ty jsi vzorná výjimka. Pošle-li ti Alláh synky podobné tobě, nebude nad ně mezi Šammary.

Když Fhejd, zahlédnuv k severu stáda své čeledi, k nim odbočil, pravil Názel: »Kéž sešle Alláh nemoc na jeho jazyk! Uši mne bolí a břicho mé svou řečí tak naplnil, že tam nemá místa ani kouř mé cigarety. Máme to pěkné kmeny. Šammarové se skládají ze čtyř kmenů: Abde, Sindžára, Túmán a Aslam, ale tito dva nestojí za nic a bylo by lépe, kdyby k Šammarům ani nenáleželi. Túmán se dívají na každou věc jinak než my: chtějí vždy něco jiného než ostatní. Dnes táboří dobré dvě třetiny Túmánů s Eben Saúdem, a kdo mají své ležení v našem území, nedůvěřují ani Eben Rašídovi, ani nám, ostatním Šammarům, proto jich ani k Šammarům nepočítáme. Raději jmenujeme místo nich Dréráty.

Aslamové jsou lháři a mluvkové. Vždyť jsi se, Músо, sám přesvědčil. Potká-li tě Aslami, pozdraví krátce a již se ptá: ‚Mám já ti podati zprávy, či ty mně je podáš?' ale aniž by čekal na tvou odpověď, dá se hned do výkladu. Vše, co ví, poví, byť to bylo největší tajemství jeho matky. Vždy přidává, nikdy neubírá. Otvírá ústa, cení zuby jako dravec, prská, až jsi celý mokrý, a drží tě, abys mu neutekl, dokud ti vše nevypoví.

Sindžárové si dávají hádanku: ‚Kdo jsou ti, kdo mnoho mluví a ukvapeně zprávy podávají?' Uhodne-li někdo a řekne ‚Ti jsou z Aslam', dodá tazatel: ‚Kéž by Alláh Aslamům nepožehnal!'«

»Jsou u nás, Múso, lidé, tvrdící, že Aslamové pocházejí od Židů. Nevím, je-li to pravda, neboť Židů neznám, leč jsou-li takoví jako Aslamové, nechtěl bych se s nimi setkati ani na tomto světě, ani na onom. My, beduové, považujeme usedlíky z Kasímu, obzvláště ony, jimž se říká Akejlové, za Židy, kteří přijali islám. Potvrzují nám to usedlíci při dolním Eufratu. Ukazují, že Akejlové jako ostatní Židé, zůstavši věrni své knize, se shánějí jenom po výdělku a podvádějí nás, beduy, kde jen mohou.

»Nevěř, Názele. V Kasímu nikdy Židé nebydlili. Akejlové jsou Arabové jako ty a tvoji krajané. Že se shánějí po výdělku, není nic divného: vždyť živí své rodiny. Co byste si počali bez nich? Komu byste prodali své velbloudy a kde byste si opatřili potřebné náboje a šatstvo, kdyby nebylo Akejlů? Že by vás podváděli, nevěřím. Ty sám, Názele, vykládáš, jak rád podnikáš nájezdy nikoliv za kořistí, nýbrž abys odpůrci ukázal, že jsi lstivější, chytřejší a odhodlanější, než on, a rovněž tak si počínáš při koupi a prodeji. Nejraději kupuješ na dluh a o zaplacení se nestaráš. Není divu, že ti Akejli připočítá úroky a že se snaží, aby si je nahradil tvými zvířaty. Jak vy jednáte s Akejly, jednají usedlíci při Eufratu se Židy. Nemají jich rádi, snaží se je podvésti, a přece od nich kupují, nemohouce se bez nich obejíti.«

»Dívám-li se na Akejly a Židy tvýma očima, Múso, nezbývá mi, než abych ti uvěřil, ale když oni Akejlové od nás velbloudy tak lacino kupují a je v Egyptě draho prodávají.«

»Neprodávej jim jich! Proč nedovedeš svých velbloudů sám do Egypta a je tam draho neprodáš?«

»Kéž mne od toho Alláh uchrání! Vždyť ani nevím, kde Egypt leží a kolik nepřátelských kmenů mezi mnou a tamním tržištěm táboří. Já bych tam nedovedl ani jediného svého zvířátka a pak, kdo ví, neztratil-li by Názel i svou dušičku.«

»Nediv se, že Akejlové lacino kupují a draho prodávají. Vždyť musí hraditi výlohy a ztráty spojené s cestou tak dalekou.«

Vanul dosti silný vítr od jihovýchodu. Názel ujišťoval, že jižně od Hajjánijje přichází vítr nejčastěji s této strany, kdežto severně odtud že vane vítr obyčejně od západu nebo severozápadu.

II.

V TÁBOŘE EBEN RAŠÍDOVĚ.

Čestná stráž.

K večeru jsme odpočívali na malém palouku, porostlém nízkým křovím talh a různými travinami. Velbloudice se pásly a my se připravovali na návštěvu tábora Eben Rašídova. K večeru jsme odjeli a uložili se u prvých stanů.

»Múso, v těchto místech Sindžárové a Abde tábořívají málokdy,« vypravoval Názel. »Přišli sem na výzvu emírovu, jenž jim slíbil nejen zlato, nýbrž i hojnou kořist. Zlato dostal od svého ochránce Envera paši a v osadách Kasímu je hojně kořisti. Potřebuje nablízku táborů Šammarů, aby udržel své vojsko déle pohromadě, jinak by se mu nedostatkem potravin rozuteklo. Jak mně vykládali pastýřové, s nimiž jsem před večeří mluvil, zmrzuje se již náčelníkům zdejší pobyt. Zlatem před nimi ministr Saúd cinká, ale nechce jim ho ani ukázati, neřku-li dáti. Kořisti dosud mnoho nebylo a tu si rozebrali otroci a námezdníci. Slyšel jsi, že Mtejrové vyloupili u Sejjerijját tábor knížete a vzali mu všechny zásoby a potraviny. Od těch dob trpí jeho otroci a námezdníci hlad a obírají Šammary, tábořící nablízku. To ti povídá tvůj Názel dnes, zítra u emíra se dovíme víc.«

Od půlnoci jsem nemohl spáti. Zmocnila se mne znova veliká ochablost duševní i tělesná, opakovaly se záchvaty vrhnutí a průjem, teplota stoupla na 39.2° C. Byl bych rád zůstal aspoň den ve stanu, ale nebylo možná. Eben Rašíd již věděl o našem příchodu a musil jsem ho navštíviti. Dva mužové, přisednuvší k našemu ohni, jejž Náser zanítil, vida, že neustále vstávám, vykládali, že došly k emírovi dvě zprávy, že jsme byli od Mtejrů přepadeni, vyloupeni a pobiti.

Po východu slunce jsme vjeli do písčitého kraje Tuérát, pokrytého nesčíslnými pískovými kopci, které skýtaly pohled, jako by hořely. Slunce stálo ještě nízko, jeho šikmé paprsky ozařovaly se strany kdejakou závěj, takže se všech ostrých žeber sršely nesčetné jiskry. Velbloudi ubírající se na pastvu byli zdola černí, kdežto shora zářili neobvyklým leskem.

Zanedlouho jsme uviděli na nevelké pískové rovině skupiny bílých stanů. Tam tábořil kníže Saúd eben Rašíd uprostřed svých otroků a námezdníků. Zastavili jsme se asi půl kilometru severně od stanů v nevelké prohlubni, kde jsme skládali své zásoby a chystali stany. Blížilo se k nám pět otroků pěšky a šestý na velbloudu. Pozdravili a chtěli nám pomáhati. Názel děkoval:

»Neunavujte svých rukou, vojáčkové! Vaší prací je boj, nikoliv stavění stanů ...«

Otrok, sedící na velbloudu, přiměl své zvíře k pokleknutí nedaleko mne a oznamoval:

»Emír tě vítá, hoste Milosrdného, a posílá mne, abych u tebe zůstal, aby bylo každému patrno, že stojíš před jeho obličejem, pod jeho ochranou.«

Odpověděl jsem krátce: »Kéž dopřeje Alláh knížeti zdaru!« kdežto Názel pěl hymny o dobrotě, štědrosti a statečnosti knížete.

»Odpočiň si u nás, ochránce knížecí! Litujeme, že ti nemůžeme ihned nabídnouti číšku kávy, ale učiníme tak, jen co si postavíme stany.«

»Svých stanů nestavte. Emír vám dá postaviti stan zvláštní. Vidíte, že jej nesou.«

Skutečně vleklo asi 20 otroků veliký bílý stan, kdežto jiní nesli kolíky a tyče.

»Řeč mně své jméno k dobrému,« vyzval jsem otroka.

»Hasan jest jméno tvého sluhy.«

»Hasane, oznam knížeti, že mne jeho laskavost naplnila radostí, že jsem velice poctěn svolením, abych byl jeho hostem, že ho však prosím, aby mně dovolil bydliti ve svém stanu, jemuž jsem zvyklý.«

»Tvá vůle jest mně rozkazem. Odneste stan! Músa báša chce bydliti ve stanu svém.«

Černoch poodešel, aby se přivítal se svým ujcem Obejd-alláhem a Názel mně šeptal:

»Músa, děkuj za vše, ale nic neber! Ve svém jsme svobodni, v knížecím otroci. Před knížecími otroky třeba se míti na

pozoru. Prozkoumají vše, co máme; něco seberou: o něčem povědí ministru Saúdovi, a on to na nás vyžebrá. Stačí nám otrok, jehož tobě kníže ke službám poslal. Tomu budeme lichotiti, a on, touže, aby dostal co nejvíce, bude odháněti ostatní vši.

Názel se choval vzorně. Nenáviděl ministra Saúda a jeho nadutých otroků a vojáků. Nepřál jim ničeho z mých zásob, šetře, aby co nejvíce uchránil pro sebe a své příbuzné.

Ministr nás vítá.

Jakmile byl můj malý stan hotov, přišel mne přivítat ministr Saúd eben Subhán. Mohlo mu býti 25 let. Byl nevysoký, hubený, snědý, s nadurělými pysky a širokým nosem, což svědčilo, že byl potomkem otrokovým. Na levém oku měl zákal. Usmíval se stále, mluvil sladounce, ale díval se jako dravec hotový ke skoku. Nikdy nepohlížel v tu stranu, kam se obracel tváří. Za řeči odvracel tvář ode mne a přece mně hleděl zpod pravého obrví upřeně do očí. Vycítil jsem hned, že mne nenávidí. Vždyť mne znal jako upřímného přítele Núriho a Nauáfa, jimž jsem pomáhal při dobývání oasy Džouf; věděl, že jsem nakloněn Eben Saúdovi, a domníval se právem, že mu budu působiti obtíže. Mrzelo ho velice, že mne doprovází Názel eben Inejján, bojovník mezi Sindžáry nesmírně oblíbený.

Kéž ti, Múso bášo, Alláh rozední v dobrém! Rád bych od tebe slyšel, kde tě Alláh svedl s tímto Názelem.

Názel v nebezpečí smrti.

Pokynul jsem Názelovi, dřepícímu u mého stanu a podávajícímu nám kávu, aby vešel a sám vypravoval, kdy a jak jsme se setkali. Názel si sedl skromně bokem, vzal mou velbloudí hůlečku do pravé ruky a klepaje jí lehoučko o koberec, vypravoval tichým, avšak pevným hlasem:

Kéž ti dopřeje Alláh, ó Saúde, šťastného jitra! Nejsem Aslami, nejsem básník, nebudu množiti svých slov. Víš, že jsem před 70 dny vyjel v čele 40 jezdců na výpravu proti Rualům. Tvůj otrok mne k tomu vybídl. Napojivše své velbloudice v Suéru, vzali jsme obyvatelům oasy Džouf po odchodu Nauáfově 20 velbloudic. Někteří se s nimi vrátili: já, to jest Názel, jsem jel s ostatními dále. Projeli jsme Buejb

al-Gazuán a dali se k Nabč abu Kasr. Dorazili jsme k vysoké sopce západně od Amúdu. Ukryl jsem své druhy v hlubokém žlíbku a zajel si se svým kamarádem k oné sopce. Hodný kus od ní jsme sestoupili. Svěřil jsem svou velbloudici Zamránovi a vyzval ho, aby na mne čekal na témž místě. Kdybych se dlouho nevracel, ať na mne počká pod hromadou kamení, kterou bylo viděti k jihu.

Složiv u Zamrána svou ručnici, náboje i svůj plášť, odešel jsem k oné sopce, vylezl na ni, ukryl se za hromádkou kamení a obzíral celé okolí. Tu zahlédnu na severu sloupy prachu. Myslím, že je to adžádž, rozvířený písek, ale bylo bezvětří. Nebyl to adžádž, byla to veliká četa jezdců na velbloudech. Směřovali ke mně, k sopce, na které jsem ležel. I slezl jsem kousek níže a vtlačil se mezi dva balvany, aby mne neuviděl cizinec, který by snad na sopku vystoupil. Jezdci přijeli až k ní. Zatím co se jejich velbloudice pásly, vylezli tři na vrchol, ale mne nezahlédli. Potom odjeli klusem směrem, kde byli schováni moji druhové. Prosil jsem Alláha, aby chránil jich i mne. Jezdci byli podle šatů ze dvou třetin Rualové, z třetiny Huétáté. Byli to nájezdníci.

Když jezdci zmizeli, slezl jsem se sopky a spěchal k úkrytu svého druha. Nebylo ho tam. Podle stop obou velbloudic jsem viděl, že nejel k umluvené hromadě kamení, nýbrž ke žlíbku, v němž měla čekati má četa. Šel jsem tam, leč nenašel nikoho. Stopy mně povídaly, že moji druhové ujeli klusem k jihovýchodu. Myslil jsem, že na mne někde počkají, proto jsem šel po jejich stopě až do večera, ale ujížděli stejně rychle týmž směrem. Neměl jsem ani potravy, ani nápoje. Do Džoufu bylo daleko. Obrátil jsem se k severu a umínil si, že se dám k táborům našich nepřátel Rualů a Huétátů. Pil jsem vodu z kaluží a jedl kořínky suchých bylin.

Po dalších dvou dnech a dvou nocích jsem zeslábl tak, že jsem zůstal ležeti v poušti. Myslil jsem, že odejdu z tohoto světa. Našel mne Muhammad abu Tájeh a dovezl mne do svého stanu. Po pěti dnech jsem mohl zase choditi. Vypravoval jsem mu, že jsem jel s listy k Nauáfovi od náčelníka Fahada a že mne moji dva společníci zrádně opustili a oloupili. Byla to lež, nikoho jsem však nepoškodil, poněvadž jsem svých společníků nejmenoval. Musil jsem to vykládati, sice by mne byli Rualové zabili. Vždyť jsem táhl proti nim a zabil jsem u stanice Zubála touto rukou šest Dugmánů.

Třásl jsem se strachem, že mne má stará matička nikdy nespatří. Nikdo by mne nebyl zachránil, kdyby se byli Rualové nějakým způsobem dověděli, že jsem táhl proti nim; tu by mne byli Dugmáni jistě zabili. Proto jsem toužil pryč od Rualů, ale s kým a jak? Alláh mně poslal tohoto Músu. Slíbil mně, že mne vyvede z území Rualů, aniž by se který Ruejli opovážil slovem či skutkem mne uraziti. Ujal se mne proti Núrimu, když mně nevěřil a mně velbloudici dáti nechtěl; hrozil Dugmánům, kdyby mně ublížili; rozehnal psy z oasy Džouf, když mne tísnili, a za to jsem já, to jest Názel, slíbil jemu, že ho vyvedu z území Šammarů a že ztrestám každého, pravil jsem každého, kdo by mu slovem nebo skutkem ublížil. Tak jsem se, Saúde, seznámil já, to jest Názel eben Tnejjáu, s tímto Músou.«

Ministr Saúd chvíli mlčel, načež řekl:

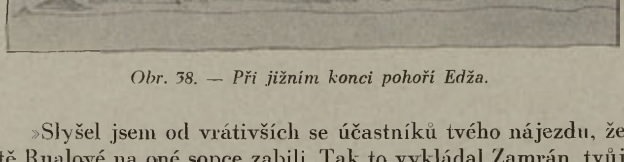

Obr. 38. — Při jižním konci pohoří Edža.

»Slyšel jsem od vrátivších se účastníků tvého nájezdu, že tě Rualové na oné sopce zabili. Tak to vykládal Zamrán, tvůj druh.«

»Se Zamránem se vypořádám.«

Saúd pokynul a Názel odešel.

Ministr odmítá mír.

»Múso bášo, hoste Nejvýš milosrdného, poctil jsi nás svou návštěvou, ale rci, jaký je důvod, který tě k nám přivedl.«

»Znáš mne, Saúde; víš, že jsem dlel několikrát na pomezí říše Eben Rašídovy a pochopíš, že vložil Alláh do mého srdce touhu, abych mocného vládce Eben Rašída pozdravil a si jeho ochrany vyžádal. Víš zároveň, že mám beduy velice rád, a že mne bolí, když se navzájem olupují a zabíjejí. Vždyť jsou všichni bratři, obyvatelé téže země; mohli by žíti v míru a pokoji, a k tomu bych rád napomohl. Proto jsem přišel k vám, abych emíra Eben Rašída a tebe, jeho pravou ruku, požádal, abyste uzavřeli mír s Eben Šalánem a Eben Saúdem.«

»Enver paša již čtyři poselstva k emírovi vypravil za týmž účelem, avšak emír je všechna přesvědčil, že jsou jak Eben Šalán, tak Eben Saúd spojenci nevěřících Inklízů, proto že je musí zničiti. Emír vyhlásil proti oběma svatou válku a nemůže nyní přivoliti k míru.«

»Vládce věřících, bydlící v Cařihradě, vyhlásil svatou válku pouze proti nevěřícím. Což náleží Eben Šalán a Eben Saúd k nevěřícím?«

»Oba jsou spolčenci nevěřících, proto jsou horší než oni.«

»Odkud víš, Saúde, že jsou spolčenci nevěřících?«

»Nač bych ti to, Músо, vykládal? Vždyť to víš sám. Víš, že měl býti Eben Šalán před pěti lety za své hříchy oběšen. Vím, že jsi ho zachránil ty a vysvobodil ho z vězení, v němž déle než rok v Damašku a v Alexandrettě úpěl. Od té doby nenávidí vlády a podniká vše proti ní a mému emírovi, o němž ví, že vládě věrně slouží. Eben Saúd loni vyhnal vládu z provincie al-Hasa a podporoval a podporuje všechny kmeny, bouřící se proti mému emírovi. Jak Eben Šalán, tak Eben Saúd jsou tudíž nepřáteli vlády a emíra: nepřátelé naši jsou však přáteli našich nepřátel.

»Ó Saúde, nezapomínej, že to byl tvůj emír, který před pěti lety vyhnal vládu z oasy Tejma a podporoval čeledi bouřící se proti ní: tedy i tvůj emír je nepřítelem vlády a přítelem jejích nepřátel.

»Ale vláda vzala Tejmu emírovi.«

»Ale vláda to byla, která slíbila Núrimu pohostinství a pak ho zrádně uvěznila. A vláda to byla, jež vzala před lety Eben Saúdovi provincii al-Hasa.«

»Můj emír jednal v Tejmě úplně spravedlivě, což i vláda uznala, poslavši mu zbraně, náboje a vůz, který sám jezdí.

»Eben Šalánovi slíbila vláda rovněž pomoc a veliké dary a Eben Saúda jmenovala úálim, nejvyšším správcem a kommandárem v Nedždu.«

»Nevěř tomu! To vláda nemyslila doopravdy: udělala to jen tak na oko, aby oklamala jak Eben Šalána, tak Eben Saúda.

»A odkud víš, že neoklame vláda i tvého emíra?

»Poněvadž mně to Enver paša slíbil.«

»Totéž slíbil i Eben Šalánovi a Eben Saúdovi.«

»To jsou spojenci Inklízů, těm nemůže Enver paša věřiti, ale emírovi, svému spojenci, věří.«

»Enver paša vybízel tvého emíra a tebe k míru s oběma. Uposlechne tvůj emír této vybídky?«

»Neuposlechne.«

»Nemýl se, Saúde! Alláh zařídí vše tak, aby tvůj emír uposlechl.«

»Co Alláh udělá, bude dobré,« odpověděl Saúd, pokynul, odešel. Já uvažoval...

K poledni nám přitáhl náš černoch Hasan velikého skopce darem od emíra a vyzval Názela, aby navštívil ministra Saúda. Vrátiv se asi po hodině, pravil mně Názel:

»Saúd se hněvá, že jsem tě sem, Múso, přivedl. Dotazoval se mne, co jsi dělal u Núriho a vybídl mne, abych tě opustil nebo s tebou zítra odtáhl na Hazel do Kerbely v Iráku. Buď opatrný! Nepij kávy ani čaje, pokud se nenapije emír.«

Úřední návštěva.

Odpoledne mne zval jiný černoch, abych navštívil emíra. Doprovázeli mne Názel a Obejdalláh, jenž nesl listy od Núriho a Nauáfa s nabídkou míru. Na pískové rovině uprostřed bílých stanů vojenských stál stan asi 15 m dlouhý, 5 m široký a 3 m vysoký. Severní úzká stěna byla celá otevřena a před ní vlály na nevysokých žerdích čtyři prapory. Po celé délce stanu stáli u stěn náčelníci, čelní usedlíci a otroci. V jihozápadním koutě úzké jižní stěny stál emír s ministrem Saúdem. Usedl jsem po levici emírově na úzký koberec. Po pravici seděl jeho ministr. Emír Saúd, synek Abdalazízův, byl asi šestnáctiletý, vytáhlý, vyhublý s vpadlýma, mdlýma, ospalýma očima. Nikdo nemluvil. Otrok mně nalil kávy. Vzal jsem od něho číšku a podal ji emírovi řka, že se raději odloučím od své pravice, než abych se napil před ním. Emír se pousmál, kávu vypil. Ptal se mne krátce:

»Jaké je tvé zdraví?«

»Děkuji Alláhovi a prosím Ho, aby upevnil zdraví tvé a tvých.«

»Jakou jsi měl cestu?«

»Spěchaje k tobě, dobrou.«

Více se neptal. Mužové sedící při podélních stěnách mne kynutím ruky a hlavy pozdravovali, což jsem opětoval. Emír opakoval tytéž otázky, byv k tomu vybídnut od svého ministra, jenž mu každou našeptal. Po chvíli přinesl otrok čaj velice sladký. Podal jsem znova emírovi a pil až po něm.

načež jsem požádal za dovolení, abych se směl vrátiti. Jak emír, tak jeho ministr a všichni ostatní se zvedli. Obejdalláh ke mně přistoupil, podal mně listy Núriho a Nauáfa.

»Zde, emíre, ti Núri eben Šalán a jeho syn Nauáf nabízejí mír a já tě jménem jejich žádám, abys nabídku přijal.« Mluvil jsem hlasitě, aby mně všichni rozuměli, neboť jsem se obával, že by ministr mohl popříti, že nabídku míru dostal. Emír přijal listy, pokývl hlavou a zůstal státi, až jsem ze stanu vyšel. Názel a Obejdalláh se se mnou nevrátili. Přišed k svému stanu, vyslechl jsem Násera, jenž vykládal, že se ho přidělený černoch stále dotazuje, co to máme v zavazadlech a že ho vybídl, aby mne upozornil, že emír nemá ani rýže, mouky a obilí, ani pokrývek.

»Řekni, Násere, otrokovi: Vše, co máme, máme pro sebe a pro hosty. Zde jsme hosty emírovými. Nemá-li emír potravin, budeme se živiti svými!«

Po chvíli přišel Názel s Obejdalláhem a vypravovali, že jsou všichni náčelníci rádi, že Núri a Nauáf nabízejí mír. »Jsou syti války s Eben Saúdem a touží po pokoji s Núrim a Nauáfem, aby mohli táhnouti dále na sever, kam Alláh seslal vydatný déšť.«

Po večeři odvedl Obejdalláh svého ujce, černocha nám přiděleného, někam na návštěvu i vyndali jsme ze zavazadel dvě karabiny nejnovějšího vzoru se dvěma dalekohledy, jakož i dvě pistole a po stu nábojů pro každou zbraň. Než se černoch vrátil, byla zavazadla opět uzavřena, zbraně ležely vyčištěny a připraveny v mém stanu. Názel se velice těšil, když uslyšel, že on odevzdá tyto dary emírovi a jeho ministru. Černoch jej provázel.

Nazítří jsme měnili ležení. Před námi jel hlouček jezdců na velbloudech s emírem, za nímž nesli čtyři otroci prapory. Po chvíli nás dohonily tři velbloudice. Na jedné byla naložena nevelká zastřená nosítka, v nichž seděla žena emírova. Po poledni nám černoch vykázal místo pro stany v prohlubni pískové asi 1 km od stanu emírova. Pro jeho manželku byl zřízen stan bokem od nás.

Sotva jsme se usadili, zaplavilo nás hejno kobylek. Rozlezly se po všem, obzvláště mnoho jich lpělo na měších s vodou.

»Odkud se u vás, Názele, berou kobylky?«

»Nelíhnou se u nás. Líhnou se v moři, odkud je veliké ryby vyvrhují na pevninu. Kobylky mají jako včely královnu. Ně-

která královna je barvy zelené, jiná modré. Zvedne-li se královna, zvedne se celé hejno; usadí-li se, usadí se i ostatní. Poslouchají ji mnohem víc, než my posloucháme svého velitele. Když velryby kobylky vyplivnou, jsou barvy červené, v poušti však zezelenají. Nehněvej se na ně. Způsobují mnoho škod. ale také nás živí. Však uvidíš, jak je naše ženy a děvčata sbírají.«

Soukromá návštěva.

K večeru jsem byl pozván k emírovi. Černoch výslovně řekl. abych přišel sám, Názela abych nebral. Emír seděl v podlouhlém stanu na zemi u nízkého vojenského lůžka, na němž ležela karabina, kterou jsem mu poslal. Nevěděl, jak by s ní sdělal dalekohled. Beze slova mně ji vložil do klínu a ukázal, abych dalekohled sňal. Učiniv tak, podal jsem mu ručnici

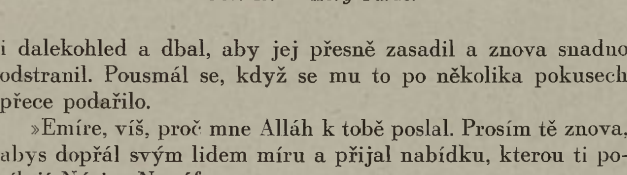

Obr. 40. — Hory Farde.

i dalekohled a dbal, aby jej přesně zasadil a znova snadno odstranil. Pousmál se, když se mu to po několika pokusech přece podařilo.

»Emíre, víš, proč mne Alláh k tobě poslal. Prosím tě znova, abys dopřál svým lidem míru a přijal nabídku, kterou ti posílají Núri a Nauáf.«

Mlčel. Ministr mu našeptal: »Nemohu,« což opakoval.

»Víš, že si toho přejí tvoji kmenové, kteří by rádi popásali svá stáda na hranicích Rualů nebo v jejich území, které Alláh hojně svlažil za posledního období horka, takže jsou tam dřeviny bujné a po posledních deštích i traviny hojné. Tobě dal Alláh moc, abys vůli svých kmenů splnil.«

Emír mlčel a jeho ministr mu znova našeptával: »Músо, nemohu a míru neuzavru.«

Poznav, že je emír pouhou hračkou v rukou svého ministra, prohlásil jsem klidně: »Děkuji ti, emíre, za pohostinství a prosím tě, abys mně ho poskytl potud, pokud Alláh tvého srdce k míru nenakloní.«

Ministr mu našeptal: »Kdy odjedeš?«

»Neodjedu a tebe neopustím, pokud nepodepíšeš listů, v nichž zaručuješ mír s Núrim a Nauáfem.«

»Toho neučiním,« pronesl ministr. »Toho neučiním,« opakoval emír.

»Nechceš to učiniti nyní, ale vím, že to učiníš zanedlouho; proto počkám u tebe, až se tak stane. Vyprošuji sobě i tobě, emíre, zdaru.« Zvedl jsem se a odešel. Ministr Saúd mne doprovázel. Názel přišel přece za mnou a kráčel vzadu.

Ministr hrozí.

»Múso bášo, Alláh tě dovedl živého a zdravého až k nám. Víš, že vedeme válku. Jak snadno by mohla tebe, našeho milého hosta, zasáhnouti koule nebo rána kopím. Mám tě velice rád, vážím si tě a chtěje tě uchrániti od záhuby, radím ti, ba prosím tě, aby ses vrátil do území vlády turecké cestou nejbezpečnější přes napajedlo Hazel do Kerbely.«

»Ó Saúde, včera jsi mně pravil, že jest emír sluhou vlády. Pak jest jeho území územím vlády, i mohu v něm zůstati. Ale kdyby ani nebylo, tož zde zůstanu, pokud se to bude líbiti Alláhovi a mně. Ty, Saúde, jsi ještě nebyl ani vysazen na velbloudа, když jsem já již projížděl pouští směry, kterými se mně uzdálo. Nikdo mně neporoučel; nikdo mne neomezoval a nikdo nezabrání ani dnes, abych nečinil, co se mně líbí. Víš, proč jsem do území Eben Rašídova přijel, i pomoz mně, abych dosáhl, po čem toužím, a odjedu.«

»Emír neuzavře míru s Núrim a Nauáfem, pokud mu nevrátí Džoufu a nenahradí škody.«

»Eben Rašíd vyrval Džouf před šedesáti lety Eben Šalánovi a způsobil mu mnoho škod. Eben Šalán si vzal, co mu Eben Rašíd neprávem odňal a škody si nahradil. Nežádá nic, leda mír. Uzavři mír bez podmínek.«

»S Eben Šalánem, přítelem nevěřících Inklízů, míru neuzavru, pokud budu sluhou Eben Rašídovým.«

»Ó Saúde, nechci tě rozhněvati. Vyčítáš Eben Šalánovi, že jest přítelem Inklízů. Důkazů nemáš. Nauáf eben Šalán tvrdí, že bereš zlato od Frandžů, Inklízů i Turků a říká, že má listy, kterými to může dokázati.«

»Přisám Alláh, to je lež, lež, lež! Toho lháře zničím!«

»Alláh ví, Saúde, co je pravda a co lež. Nauáf jest můj dobrý přítel. Neuzavřeš-li míru s ním a s Núrim, pošlu mu

vzkaz a za 25 dní tě obklíčí bojovníci Eben Šalánovi od zadu a Eben Saúdovi či vlastně členové rodu Eben Rašídova a jejich Šammarové budou na tebe útočiti zpředu. Přisahám ti při Alláhovi, že své slovo splním.«

»Ani ty, ani kdo z tvých byste neodešli z tohoto území živi.«

Tu přiskočil Názel a řekl: »Ó Saúde, zde stojí Músa a zde stojím já, to jest Názel eben Tnejján. Kdo ublížil Músovi, ublížil Eben Tnejjánovi.«

Saúd se na něho zadíval a mlčky odešel. Názel mne vybízel: »Múso, neustupuj! Tohoto potomka otrokova zničíme.«

Jak padl britský důstojník.

Spal jsem velice špatně. Hlavou mně křížily různé myšlenky, dráždilo mne vrhnutí a vyrušoval mne průjem. Ráno jsme se opět stěhovali. Cesta byla velice obtížná, neboť vedla přes pískové závěje, směřující od severovýchodu k jihozápadu. Obklíčují nesčetné větší a menší prohlubně, jimž jsme se opatrně vyhýbali. K jihu jsme měli osady Tuérát, Minsaf a Kabr. Přidružil se k nám černoch Ibráhím an-Nódeli: pozdravil mne a vykládal:

»Hle, tento revolver, bášo, jsem vzal u Adžráb Inklízimu. Měl velký bílý klobouk a střílel z děla. Vypálil sedm ran na bojovníky praporu Berzán, ale ani jediná neuškodila, neboť šly nad hlavami a zapadly do písku, aniž by byly vybuchly. My, bojovníci Berzánu, jsme se vrhli na bojovníky, chránící děla a zahnali je. Inklízi neutekl, zůstal u děla až do poslední chvíle. Vida, že je opuštěn, ohlížel se po svém koni, ale toho mu vzali jeho prchající obránci. Utíkal pěšky, zabořuje se do písku. Popohnal jsem za ním svou klisnu. Tu ti, bášo, zatřeskne rána, má klisna se svalí a já s ní. Vymotav levou nohu z třemene, dal jsem se za Inklízim pěšky. Já jsem na písek zvyklý, on nikoliv, já bos, on v botách. Brzo jsem ho dohonil. Zastavil se, obrátil se ke mně a zvedl ruce nad hlavu, usmívaje se. Střelil jsem po něm ze své ručnice a zasáhl jej do boku. Klesl na kolena a zvedl opět ruce. Nemaje v ručnici rány, vytasil jsem šavli a rozťal mu hlavu. Mohl míti tak 40 let. Vzal jsem si na památku jeho revolver, jejž tuto, bášo, vidíš. Jeho šaty a klobouk poslal Saúd eben Subhán do Medíny. Dělo i s náboji dal zahrabati do písku. Chceš-li, zajedeme si na bojiště a ukáži ti je.

Černoch mně přidělený vyzval mé druhy, aby postavili stany v prohlubni ještě dále od stanu emírova než včera. Tázaje se Názela po příčině, zvěděl jsem, že emír nechce, aby ho někdo z nás zahlédl nebo potkal, když jde do stanu své manželky nebo se odtud vrací.

Mír přece ujednán.

K večeru mne navštívil ministr Saúd. Byl neobyčejně přívětivý a ubezpečoval mne svým přátelstvím. Vypravoval, že emír, chtěje mně ukázati dobrou vůli, uzavře mír s Núrim a Nauáfem. Děkoval jsem a žádal, aby listy hned napsal. Nechtěl tak učiniti tvrdě, že stačí úplně ústní vzkaz.

»Núri i Nauáf nabídli emírovi mír písemně, slušno tudíž, aby emír projevil písemně svůj souhlas.«

Diktoval jsem mu oba listy, on je napsal a přitiskl pečetní prsten emírův. Potom jsem žádal, aby přečetl listy před Názelem. Zdráhal se, leč zavolav Názela do stanu, přečetl jsem mu je sám a vyzval ho, aby o tom podal zprávu kmenům Sindžára a Abde, kteří sousedí s územím Nauáfovým. Názel přivedl Obejdalláha, jemuž jsem oba listy před Saúdem a Názelem znova přečetl.

Dohodnuvše se o míru s Núrim a Nauáfem, rokovali jsme o míru s Eben Saúdem.

»Rád bych, Músо, přemluvil emíra, aby uzavřel mír s Eben Saúdem, ale nesmí, poněvadž mu Enver paša výslovně přikázal, aby proti němu válčil.«

»Mně Enver paša výslovně řekl, že si přeje, aby Eben Rašíd ujednal mír s Eben Saúdem a že k němu za tím účelem již čtyři poselstva vypravil.«

»Co Enver paša tobě řekl, nevím, ale co psal emírovi, vím. Poselstva jsem přesvědčil, že Eben Saúd podporuje Inklízy a že s ním tudíž emír válčiti musí.«

»Dobře! Zítra pojedu do al-Ela, zeptám se telegraficky Envera paši a vrátím se s určitou zprávou.«

»Ty, Músо, do al-Ela? A z al-Ela k nám? Nedopustím, aby ses vydával takovému nebezpečí.«

»Do al-Ela pojedu a k tobě se vrátím. Chci věděti, kdo má pravdu. Z tohoto světa odejdeme všichni. Odejdu-li cestou do al-Ela nebo z ní, nebudeš za to odpovídati ty.«

»Ale emír nedovolí, abys jel do tak nebezpečného území.«

»Názel mne bude provázeti.«

Obr. 39. — Náš bratříček Ali.

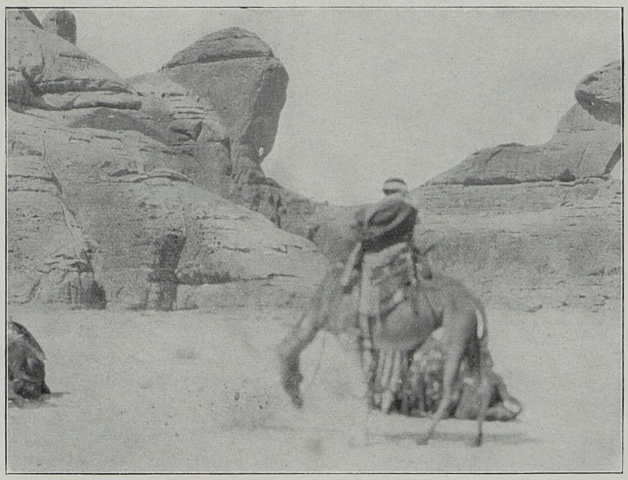

Obr. 47. — Za hrobem Saláme.

Zavolav Názela, sedícího u stanu, ptal jsem se: »Bratře Názele, pojedeš se mnou do al-Ela a zpět k emírovi?«

»Přisám Alláh, že pojedu.«

Po chvilce se ministr zvedl a pokynuv Názelovi, aby ho doprovodil, odešel. Vrátivší se Názel vykládal, že ho Saúd vybízel, aby mne neprovázel, on však že odpověděl, že Eben

Obr. 41. — V soutěsce Áh.

Tnejján svých slov nemění. »Músо, do al-Ela s tebou pojedu a vrátím se s tebou sem. Navštívíme-li ještě potom emíra, nevím. Saúd to nedovolí. Stačí, přineseme-li určitou odpověď a rozhlásíme ji mezi Šammary. Máme dosti té války. Stáda touží po lepší pastvě. Sindžárové budou rádi, že jsi uzavřel mír s Nauáfem a Rualy, že budou moci pásti beze strachu v kraji Hzúl. Sindžárové tě, Músо, budou chrániti a mnohé čeledi Abde rovněž. Unavené velbloudice s náklady pone-

cháme u mého příbuzenstva a pojedeme do al-Ela jako lupiči na lehkých zvířatech.«

Odměna za zprávu o smrti Músově.

Časně ráno jsme naložili své stany a zásoby, odjeti však jsme nemohli. Bylo nutno čekati, až mně emír pošle darem klisnu a jízdní velbloudici. Bylo chladno, ohně jsme nezanítili a kdekdo z nás toužil, abychom opustili tábor, kde mohla »náhodou« zasáhnouti rána právě mne. Zpozoroval jsem černocha, hledajícího úkryt za každým keřem a blížícího se k nám. Seděl jsem s Názelem opodál svých druhů, střehoucích klečících velbloudic. Za námi stál nevysoký, ale rozložitý keř rta. Černoch se za ním přikrčil a podával ruce mně i Názelovi.

»Viz, Múso, tohoto posledního z prvých. Je to Abdalláh, korouhevník Berzánu, muž, jehož si vážil kníže Muhammad více než 30 obyčejných bojovníků. Již jeho otec byl rekem, třebas černým a on, jeho syn, svému otci působí jen čest.«

»Názele a Múso, buďte velice opatrní. Ministr Saúd pravil včera svým otrokům: ‚Velkou odměnu dostane, kdo mně prvý přinese zvěst o smrti Músově, ale běda tomu, kdo by ho úmyslně zabil.' Víš, Názele, že mám rád tebe a mám rád toho, jenž tebe chránil u Rualů a jehož ty chráníš zde u Šammarů, proto ti to povídám já, to jest Abdalláh.«

Odešel opatrně, jak byl přišel, obávaje se, aby ho některý z donašečů Saúdových nezahlédl.

Konečně se k nám vrátil náš černoch se dvěma druhy. Jeden vedl mladou, ale hubenou klisnu, druhý pěknou popelavou velbloudici se vzkazem, že mně emír obé posílá. Děkoval jsem a prosil otroky, aby nabídli klisnu i velbloudici emírovi darem ode mne. Vhoupnuvše se do sedel, zastavili jsme se s Názelem před stanem emírovým. Šel jsem se s ním rozloučit. Emír opětoval stručně můj pozdrav a mlčel.

»Poznal jsi, Múso bášo, jak si tě emír oblíbil, jak nerad se s tebou loučí a já, tvůj sluha Saúd, bych jel nejraději s tebou: tak jsem k tobě přilnul. Až budeš v nouzi, vzpomeň si na mne, svého nejlepšího přítele a budu-li moci, život svůj za tebe nasadím.«

»Alláh zná, Saúde, srdce každého člověka. On ví nejlépe, co je v srdci a co na jazyku.«

Vypiv po emírovi číšku kávy, poděkoval jsem mu za pohostinství a prosil za ochranu svého majetku a dovolení, abych ho směl navštíviti, až se z al-Ela vrátím. Emír pokynul pouze hlavou, ale slova neřekl. Po mém odchodu šeptal ministr Saúd něco Názelovi. Názel se vzchopil, rychlým krokem se přiblížil k své velbloudici, vskočil do sedla a ujížděl za mnou.

»Víš, Músо, co mně ten otrok řekl? Mám prý tě dovésti až za pohoří Edža a na hranicích Šammarů tě opustiti. Upozorním-li na tebe Ueld Slejmán, že tě odstraní. Tak prý splním svoji přísahu, neboť tě vyvedu zdravého z území Šammarů. O tvé zásoby že se rozdělím s ním. Hle, tak mluvil Saúd, syn Sáleha eben Subhán, se mnou, to jest Názelem, synem Dúchilho eben Tnejján.«

Potřásl jsem hlavou a přesvědčil se později, že Saúd skutečně tak mluvil nejen s Názelem, ale i s jinými.

Před polednem jsme se zastavili. Chtěli jsme se zbýti černocha, jejž mně emír ke službám poslal. »Nedávej mu, Músо, víc než 4 medžídijje,« pravil Názel. Podal jsem mu 6 medžídijjí, aby je odevzdal Hasanovi, jenž je však vrátil s poznámkou, že koná své služby pouze za jednu zlatou libru denně.

»Bratříčku, spěchej ke svému strýčkovi a služ pouze jemu, když oceňuje tvou práci jednou zlatou librou denně. Mtejrové sice ukořistili jeho pokladnu, ale snad má zlaté libry v kapse. Pomni, bratříčku, že si zlatem zamezuješ cestu do ráje. Tvůj učitel Eben Uahháb varoval před zlatem. Já, chtěje tě uchrániti od hříchu a urovnati ti cestu do ráje, ti dávám tyto stříbrné čtyři medžídijje a abych si naklonil přízeň tvého strýčka, přidávám ti ještě dvě. Dej je do své kapsičky, sic je já strčím do své.«

Hasan peníze vzal, vyskočil na velbloudici a odjel beze slova. Názel šeptal: »Pijavice, veš! Chudáci usedlíci, ti od nich mnoho zkusí. Nemajíce potravin v táboře, vyjeli otroci a námezdní vojáci v četách po 30 mužích a přepadali osamocené dvorce v okolí údolí Rma, v nichž bydlí ponejvíce členové kmene Harb. Mají s sebou motyky a víš, Músо, co dělají? Za noci se přibližují k zahradním zdem jako lupiči, podkopávají je, vnikají zahradami k domům, boří vepřovicové zdi, zabíjejí obyvatele a uloupené zásoby vozí emírovi a Saúdovi. Obyvatelé četných osad, zastrašeni tímto jednáním, prosí

o mír, ale ministr požaduje všechny zbraně a velmi mnoho nákladů potravin. Slyšíš ten hukot? Jsou to rány z děla, z něhož střílejí obyvatelé osady Ajn Eben Fhejd na vojsko Eben Rašídovo. Je v ní 170 domů. Hradby jsou pevné, obyvatelé by se ubránili, avšak Eben Rašíd je obklíčil, prokopal se do zahrad a hrozí, že vykácí palmy, nevzdají-li se.«

III.

JIŽNÍM POMEZÍM POUŠTĚ NEFÚD.

Sbírají kobylky.

Černoch Obejdalláh nás doprovázel. Nadál se, že najde v táboře Sindžárů nějakou společnost a že se s ní vrátí na Hajjánijji do Džoufu. Všichni jsme se těšili na nocleh a vyhledali si prohlubinu v písku, kde byla pastva i palivo. Poutník Muhammad, rodák z osady Barka v Ománu, se od nás odloučil. Přidal se k Aslamům, kteří se stěhovali od Eben Rašída k jihu doufaje, že se dostane do území Mtejrů a odtud blíž a blíž k své vlasti. Děkoval mně stručně, avšak vřele a svolával na mne a všechny mé druhy požehnání Alláhovo, že jsem ho dovedl pískovou pouští do kraje, kde opět táboří lidé.

Časně ráno jsme vyjeli přes pískovou žílu do úvalu Talh. Názel vykládal o krásných zašlých časech za knížete Muhammada. Každý člen panujícího rodu měl své sokolníky a smečky chrtů. Jezdíce na lovy, brávali s sebou i stany a tábořívali často po měsíce venku, stěhujíce se z pohoří do pohoří, z roviny do roviny. Každá rodina měla vlastní loviska. Beduové v nich nesměli pásti, pokud nebylo po honech. Z náčelníků šammarských je nejčastěji doprovázel Eben Rmál, kdežto Eben Tnejján ze sebe nikdy nedělal sluhy.

»Kde dlí Eben Rmál, Múso, nemůže dlíti Eben Tnejján. Oba rodové vládnou, ale dělí je od sebe 17 zabitých krků, volajících po pomstě. Eben Rmál zavraždil deset členů rodu Eben Tnejjánova a Eben Tnejján sedm příslušníků rodu onoho. A přece by se rádi smířili, neboť dnes nenávidí oba Saúda, potomka otrokova.«

Před polednem jsme uviděli prvé stádo rodu Eben Tnejján. Pastýři zdaleka vítali Názela, jejž měli za mrtvého, ba i jejich

stáda dávala najevo neobvyklou zvědavost. Velbloudice, obzvláště mladší, utíkaly kvapem k nám, tvořily dvě dlouhé řady, prohlížely si nás, pokyvujíce svými dlouhými krky a oznamujíce nám vlídným nebo mrzutým bručením, zda se jim líbíme či nikoliv. Velbloudátka vybíhala z řady nemotornými poskoky, očichávala naše velbloudice a doprovázela je, nedbajíce varovného, ba prosebného hlasu svých matek. Teprve, když jsme vyjeli ze stád, zastavila se velbloudátka a tkavým mekotem se dovolávala svých opatrovnic, jež byla z dohledu ztratila.

Moji pozornost poutal úzký, dlouhý pruh kouře. To ženy vyhloubily v písku příkop, naházely do něho na řídko suchého paliva, zanítily je a sháněly do ohně mračna kobylek. Pokrývají ráno v milionech dřeviny, nehýbajíce se, dokud rosa neobejde. V této době je mohou ženy plnými hrstmi sbírati a do velkých měchů házeti. Z měchů je sypou do příkopu, jehož dno je pokryto žhavým popelem, volajíce přitom: »Otče pražení, upraž je!« Připražené kobylky dosušují na slunci a buď navlékají na dlouhé niti nebo sypou do kožených míšků anebo melou hned na mouku. Kobylky tvoří mimo mléko jedinou potravu chudobnějších čeledí. Chutnají nasládle a pojídají se buď beze všeho příkrmu nebo se z nich vaří jídla jako z obilí. Děvčata zaměstnaná sháněním kobylek do příkopů, zanechala své práce, jakmile poznala Názela, a vítala ho zdaleko písničkou:

Vítej, vítej, kdo jsi přioděn lehkým černým pláštěm!
Ó, kéž bys déle žil než všichni Sindžárové!
Kéž tě Alláh přivede z každého nájezdu!
Kéž tě Alláh vysvobodí za útoku!

U matičky Názelovy.

Z tábora vyběhl kdekdo přivítati Názela. Poslední se batolila maličká stařenka, zahalená v mužský plášť. Jak ji Názel zočil, seskočil s velbloudice, běžel jí vstříc, objal ji a líbal zas a zas. Ona volala: »Synáčku můj!« on pak: »Matičko má!« Neviděl jsem dávno tolik lásky, tolik radosti — a nebylo divu. Vždyť přišlo do tábora několik bezpečných zpráv, že Názel padl a jeho matička potichu dlouho oplakávala svého synáčka a miláčka. Názel ji přivedl ke mně. Chtěla mně celovati nohy. Rychle jsem se spustil po krku ze

sedla a objal ji rovněž. Plakala a hladila mne po tváři, děkujíc, že jsem jí přivedl jejího jediného synáčka.

Svůj stan jsem dal postaviti před nevelkým stanem Názelovým. Byl jsem jeho sousedem, chráněncem rodu Eben Tnejján a celé mocné čeledi: byli jsme v bezpečí. K večeru mne přišel pozdraviti náčelník Fahad eben Tnejján, bratranec Názelův. Nikomu jinému tento můj věrný ochránce nedovolil, aby mne obtěžoval. Byl jsem stále ještě churav. Od osady Ajn Eben Fhejd zaznívalo co chvíli rachot děla.

Když se zvečeřelo, seskupila se děvčata nedaleko stanu Názelova a pořádala večerní zábavu summejr, aby dala najevo, jak jsou ráda, že se vrátil. Dělo umlklo, a tichou nocí zalétaly ke mně příjemné hlasy děvčat, zpívajících:

Bratříčku, v noci se na návštěvu nevydávej,
nevkládej uzdy, ó chytráčku můj!
Pakli srdečko tvé bouřlivě po mně touží,
za světla si odnes, co ti dlužím.

Ó miláčku můj, přisám prorok, že jsem se nezpronevěřila!
Vždyť jsem nepomyslila na zradu od samého začátku.
Proti mé vůli, ó vytoužený, jak jsem povídala,
cestou vedoucí k soužení mne žene.
Ó matičko, dolehlo na mne trápení neočekávané.
Jak si poradím, co si počnu?
Slza má na mé líčko splývá,
když dlím v sousedství vyjícího vlka.

Ó mého milence, stonečka sama,
ach, on se za útoku ukryl v šíhu.
Tyto jsou zprávy o tobě, jež mne došly —
a přisám Alláh, já jsem klidna.
Pryč, pryč! Ať tě mé oko ani nespatří,
ó ty, kdo utíkáš při pouhém spatření nepřítele!

Ó nářku můj, nářku nemocného,
který po osm let leží na podušce.
Ach, nářek můj, toť nářek slepého,
pro něhož není mezi lidem vůdce.
Ach, nářek můj, toť nářek žízniveho
v parném létě, který zbloudil na cestě k vodě.
O tebe naříkám, ty nejrychlejší sokole mezi mladíky,
kterého jízdní velbloudice opustily mrtvého v Uádi.

Ráno jsme rovnali věci, které jsme chtěli vzíti do al-Ela, načež jsem se vyptával na pohoří Salma a na území mezi ním a údolím Rma. Názel ke mně vodil muže, o nichž se domníval, že ony kraje znají, a odpravil hned každého, kdo nemohl udati přesně směr a vzdálenost. V písku znázorňovali směr a rozlohu pohoří Salma a polohu jednotlivých oas, kopců a údolí k jihu od něho až po řečiště Rma. Noví zpravodajové měli údaje doplňovati. Někteří pochopili hned zeměpisný obraz, znázorněný v písku, zasazovali nové kopce, nová údolí a popisovali cesty a jejich směr z osady do osady. Když byl určitý kraj dostatečně objasněn, načrtl jsem mapku na papír, písek se srovnal a znázorňoval jsem kraj sousední. Není to práce snadná, ale je velice prospěšná, poněvadž skýtá možnost dozoru na průvodčího a dotazu po jménech v území jinak úplně neznámém. Třicet, čtyřicet mapek téhož kraje, načrtnutých podle údajů roztodivných osob, mně poskytlo dosti věrnou představu, a když jsme určili hvězdářsky zeměpisnou šířku některých míst a dostali jejich zeměpisnou délku seřaďováním s místy známými, mohli jsme i všechna místa ostatní do mapy zaznamenati. Přesvědčili jsme se několikráte, že nejsou odchylky polohy a vzdálenosti příliš veliké. Za pochodu jsme znázornili každého dne aspoň třikrát na měřickém stolku okolí a zaznamenávajíce čas, rychlost a směr své cesty, jakož i polohu jednotlivých význačných míst, dostali jsme sta náčrtků a údajů pro své mapy.

Proti ministrovi.

Před polednem mne navštívil Fahad eben Tnejján. Stěžoval si trpce na ministra.

»Ministr Saúd, Múso, nevede války ve prospěch Šammarů, nýbrž ve prospěch svůj. Bojí se návratu vypuzených potomků Obejdových, věda, že by ho zahubili. Vybízí nás po dobrém a nutí nás po zlém, abychom ještě déle v Kasímu zůstali, ale nemůžeme tak učiniti, poněvadž mu nechceme sloužiti, a naše stáda trpí nedostatkem pastvy. Dosud se opíral hlavně o náčelníky Eben Džibrín a Eben Mhajjer, ale i ti chtějí odtáhnouti. Vyslal proti nim 250 svých vojáků. Bojí se, Múso, aby ses s nimi nesetkal a jich v jejich úmyslu ještě neutvrdil. To je též jeden z důvodů, proč tě chce odstraniti.«

»Fahade, nebylo by možná, abyste se domluvili a Saúda najednou opustili? Budete-li se od něho stěhovati jeden po

druhém, snadno vás jednoho po druhém zastraší. Kde táboří dnes Eben Džibrín a Eben Mhajjer?«

»V sousedním chabbu, Múso.«

»Pošli k nim a pozvi je ke mně na večer.«

»Učiním tak, Múso, neboť uznávám, že je jednotný postup nejlepší.«

K večeru seděli náčelníci v mém stanu. Názel je obsluhoval a odháněl nezvané. Připomněl jsem jim krátce doby míru

Obr. 42. — U studánky Áh.

a blahobytu za Muhammada eben Rašída a ptal se po příčině bojů posledních 15 let. Pravili všichni, že tyto boje zavinily pouze rozbroje v rodu Eben Rašídově.

»Proč máte trpěti rozbroji rodu Eben Rašídova? Vy jste beduové, členové vládnoucího rodu jsou usedlíci. Proč by měl trpěti bdui za usedlíka? Vaši předkové se k Eben Rašídovi dobrovolně přidali proto, že byl silen a jich před cizími nepřáteli chránil. Nyní jest však Eben Rašíd sláb, před cizími nepřáteli vás nechrání, avšak žene vás v boj proti vašim pokrevencům. Dobrovolně jste se k němu přidali, dobrovolně

se od něho můžete odvrátiti. Vzkažte příslušníkům Eben Rašídovým, aby se vypořádali sami mezi sebou.«

»Myslíš, Múso, abychom rod Eben Rašídův zahnali?«

»Nikoliv. Eben Rašíd jsou usedlíci a mají mezi usedlíky v Hájelu a jiných osadách své stoupence i své odpůrce. Vy, beduové, nemůžete obléhati jednotlivé osady, nemůžete proto Eben Rašída zahnati. Tuto práci ponechte usedlíkům. Uvidí-li, že vy se o Eben Rašída nestaráte, budou se o něho starati sami. Dostane-li se v čelo rodu Eben Rašídova muž, jehož všechny osady za svého pána uznají, pak se k němu můžete přidati i vy. Ale musí to býti člen rodu Eben Rašídova, nikoliv potomek otrokův; kdo to jakživ slyšel, aby bdui poslouchal otroka!«

»My Saúda, potomka otrokova, poslouchati nechceme a nebudeme. Čekali jsme jen, až doroste synek Abdalazízův.«

»Synek Abdalazízův dorostl, synek otrokův poroučí dále, a vy posloucháte.«

»Co máme dělati?«

»Smluvte se mezi sebou. Můžete odstraniti ministra Saúda nebo opustiti aspoň dočasně rod Eben Rašídův. Obého docílíte, když všichni najednou z Kasímu odtáhnete a vrátíte se na své vlastní pastviny.«

»Saúd dostal od vlády tolik zbraní a zlata, že může vysílati proti nám řady placených bojovníků a my nebudeme míti nábojů.«

»Pohrozte mu, že se spojíte s Eben Šalánem a Eben Saúdem, nedá-li vám pokoj. Nezapomeňte, že by Saúd se svými vojáky a otroky zhynul hladem, kdyby vás proti sobě popudil, a vy mu zamezili cestu do Iráku, odkud potraviny dostává. Nepočínejte žádných bojů! Vraťte se na své pastviny a nedbejte Saúda a Eben Rašída! S Eben Šalánem jsem uzavřel mír; jeho bojovníci vás znepokojovati nebudou. Mezi vámi a Eben Saúdem uzavru mír rovněž. Eben Rašíd a jeho ministr Saúd ať si bojují sami.«

»Oni bojují, my však je musíme živiti a chrániti.«

»Mnoho-li pak jste dosud dostali kořisti z dobytých osad? A není vám líto ubohých osadníků, kteří platili daň za poskytnutou ochranu i vám? Dostávali jste z každé osady datle, ovce a šaty. Co budete dostávati nyní, když otroci Saúdovi palmy vykácejí, ovce pozabíjejí, domy poboří a vyloupí?

Opusťte ministra Saúda i slabého emíra a neposlouchejte jich, když vám radí jen ke škodě.«

Náčelníci byli rádi míru s Eben Šalánem a prosili mne, abych jim pomohl k míru i s Eben Saúdem. Slíbil jsem jim, že se o to pokusím po návratu z al-Ela. Hlavním, ba jediným účelem mé cesty do al-Ela bylo prozkoumati území jižně od Nefúdu a zachrániti vědeckou látku dosud nasbíranou. Vždyť jsem nevěděl, jak se ke mně Saúd zachová, zda mně všechno neuloupí a mé zápisky nezničí.

Naše velbloudice trpí svrabem.

Moji druhové léčili s pomocí beduů naše velbloudice ze svrabu. Pocházely z pouště, kde beduové ani jediného svrabem nakaženého zvířete nestrpí, dostaly se však do zamořených stájí damašských a tam se nakazily. Čím bylo tepleji, tím více se nemoc rozšiřovala, takže byly některé skoro celé pokryty strupy.

Vědouce, že jsou naše zvířata nakažena, dovezli jsme z Damašku několik kilogramů dehtu a čekali jsme na delší odpočinek a větší teplo, abychom jím mohli velbloudice léčiti. Moji druhové a jejich pomocníci spoutali velbloudice, místa nejvíce napadená oholili, načež celé tělo horkým dehtem natřeli. Nejvíce se vyznamenal Náser, jenž byl v Žerjitejn a okolí proslulý svou dovedností v holení a natírání velbloudic. Názel vařil, nosil kávu a pobízel. Byla to zdlouhavá a obtížná práce, proto jsem koupil pro pomocníky tučného skopce, jejž Názel ve svém stanu připravil.

Velbloudice se napřed bránily, zakrátko však, jako by poznaly, že se jim chce pomoci, utichly a dobrovolně se převalovaly se strany na stranu. Vzdor se objevil znova, když byly natírány dehtem, jejž Mansúr nedaleko na zvláštním ohni ustavičně přihříval. Když dehet zchladl a velbloudicím byla pouta uvolněna, vyskočily a vesele pobroukávaly, neboť byly zbaveny svědění, které je po tolik neděl trápilo. Velbloudice měly zůstati 14 dní bez sedel; za 14 dní měly býti opět natřeny dehtem a pak by se byly jistě uzdravily. Leč tak dlouhého klidu jsme jim dopřáti nemohli. Chtěl jsem odjeti do al-Ela a Fahad se měl stěhovati. Bylo nutno naložiti zásoby a nebylo možno, abychom si opatřili jiná sedla. Žádný Šammari by nebyl vložil našich nakažených sedel na svá zdravá zvířata.

Navštívil mne Fahad eben Tnejján. Prosil jsem ho, aby přijal pod svou ochranu mého druha Násera se stanem a větší částí zásob a velbloudic.

»Nejen tvým zásobám, Músо, ale i tobě samému poskytuje Fahad eben Tnejján ochrany a záštity. Jeď v pokoji Alláhově, kam chceš; o svůj majetek se nestarej, neboť ti dávám já, to jest Fahad eben Tnejján, svou tvář.«

Ochrana, již poskytne někomu náčelník nebo jiný muž před svými soukmenovci a spojenci bez ohledu, zda je přítomen nebo nikoliv, sluje tvář. Před tváří některého Šammariho možno cestovati celým územím Šammarů a netřeba se báti přepadu nebo násilí, poněvadž stojí za cestovatelem nejen osoba, která mu svou tvář udělila, nýbrž i její příbuzenstvo, celý rod, ba celá čeleď, poněvadž je jedno příbuzenstvo spojeno s druhým. Před tváří knížete Eben Rašída možno se ubírati nejen územím Šammarů, ale i všech jiných kmenů, uznávajících jeho nadvládu. Proto se říká o knížeti, že se podobá tažené větvi, na niž se chytají menší větvičky. Kdo chce cestovati územím mocného náčelníka, odebere se napřed k němu a požádá ho:

»Rád bych jel pastvinami tvého kmene. Propůjč mně ochrany své tváře.«

Odpoví-li náčelník: »Vydej se na cestu v pokoji! Hle, dávám ti svou tvář,« může jeti tak klidně, jako by ho doprovázel náčelník sám. Chce-li někdo do území cizího kmene, nemaje žádného bratříčka, průvodčího, z tohoto kmene s sebou, prohlásí před několika váženými muži sousedního kmene:

»Hle, vydávám se na další cestu pod ochranou náčelníka N. N., do jehož území zakrátko vkročím.« Potom cestu nastoupí. Setká-li se s prvými příslušníky kmene tohoto náčelníka, volá:

»Hle, jedu pod ochranou vašeho náčelníka!« Když mu nevěří a oloupí ho, snaží se přece, aby se dostal k jejich náčelníku, jemuž oznámí:

»Vydal jsem se na cestu před tvým obličejem.«

Náčelník, nechtějící míti zápletek, odpoví: »To jest lež!« vyloupený však pokračuje:

»Vydal jsem se na cestu před tvou tváří, což dosvědčí mužové ti a ti ze kmene toho a toho, jejichž slovu se věří.«

Náčelníku nezbude, než aby k nim někoho poslal s dotazem, je-li tomu tak. Vrátí-li se posel a potvrdí slova oloupeného, je náčelník povinen navrátiti mu vše, oč byl oloupen. Kdyby toho neučinil, poskrvnil by svou tvář, jeho hanba by se roznesla po celé poušti, jeho vlastní kmen by se za něho styděl a ho svrhl.

Odepříti někomu ochranu, je hanba, a ještě větší hanba je vymáhati za propůjčení tváře nějakou odměnu. Tvář musí zůstati čista, nesmí ji poskvrniti žádná špína.

Slavný válečný náčelník Rualů Fhejd eben Maabhel tábořil pod Damaškem a přece ochránil Šammarku, která se

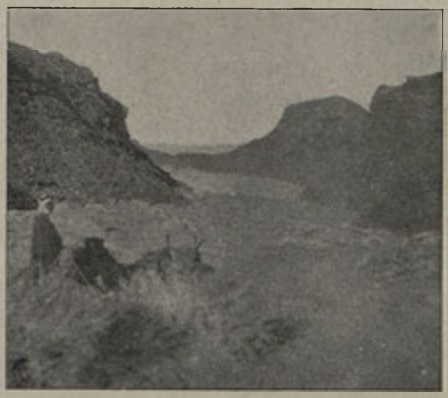

Obr. 43. — Západní konec soutěsky Áh.

dovolávala záštity jeho tváře. Dlela se svým mužem při údolí Rma. Muž se na ni rozhněval a tloukl ji. I dala se do křiku: »Ó Fhejde, chci ti býti ve všem povolna.« Tak se dovolávají mladé ženy ochrany. Její muž se divil:

»Řekněte mně, kamarádi, jak se může má žena dovolávati proti mně Fhejda, když přece táboří měsíc cesty od nás!«

Akejlové, kupci velbloudů, slyšeli křik Šammarky, vykládali o ní v různých leženích a zprávo došla ke Fhejdovi. Ihned vyzval své otroky a soukmenovce k nájezdu. Objeli pískovou poušť Nefúd na východě a dorazili ze svého ležení v 25 dnech až k táboru, v němž dlela ona žena. Se Šammary vedli tehdy válku. Fhejd prohlásil, že nevezme stád a neublíží žádnému obyvateli tábora, ukáží-li mu stan muže

ženy, která se dovolávala jeho ochrany. Ukázali mu jej. Fhejd se rozjel na své velbloudici, bodl muže svým kopím do stehna a pravil:

»Ty, špíno špinavá, jsi pochyboval, že se tvá žena dovolá mé ochrany? Zabiji tě, jak jí ještě ublížíš!«

Splniv, zač ho žena žádala, odjel Fhejd z tábora, vyvázl Šammarům, kteří ho přece pronásledovali, a setkal se se svým příbuzenstvem v dolině Sirhánské.«

Opouštíme Násera.

Do al-Ela mne měli provázeti Názel, Chalaf a Mansúr, každý na své velbloudici, kdežto dvě jiné měly nésti vodu, potraviny, kulatý stan a jiné věci, které jsem chtěl poslati do Damašku.

K večeru ke mně přišla matička Názelova s prosbou, abych chránil jejího synáčka v území zrádných a loupeživých Ueld Slejmán a Ueld Ali. Nedivil jsem se jí. Vždyť bdui má za nevěrné a zákeřnické všechny čeledi, jichž nezná neb s nimiž se málo stýká a vykládá o nich roztodivné historky.

Dělo u osady Ajn Eben Fhejd odpoledne nerachotilo.

Ráno jsme se rozloučili s Obejdalláhem a Náserem. Obejdalláh čekal na dva Akejlv a několik Šammarů, kteří chtěli jeti na Hajjánijji do oasy Skáka a dále k Eben Šalánovi. Dostal značnou odměnu za své služby, děkoval mně se slzami v očích a prosil Alláha, aby mou tvář u svých strýčků, velkých náčelníků Núriho a Nauáfa, brzo spatřil. Náser plakal. Nevěděl, zda se k němu vrátíme, a my jsme nevěděli, zda ho ještě naživu najdeme. Ležení Eben Tnejjánovo mohlo býti přepadeno od silnější čety nájezdní a odvážný Náser mohl ztratiti svůj život. Byl jsem přesvědčen, že se ministr Saúd neopováží veřejně proti němu vystoupiti, poněvadž by byl proti sobě popudil nejen Eben Tnejjána, nýbrž i všechny Sindžáry. Matička Názelova stála ve svém stanu a dlouho a dlouho kynula svému synáčku. Dali jsme se na severozápad a objeli ležení Uejbárů, k nimž náleží čeleď Sirhán, tábořící nyní na jižním úpatí Hauránu.

»Včera večer, Múso, přišli ke mně pocestní na kávu. Vykládali, že se obyvatelé osady Ajn Eben Fhejd uvolili dáti deset nákladů potravin, ale ministr že žádal devadesát. Jeho otroci a námezdníci nemají co jísti a s netrpělivostí čekají na zásoby, které mají dojíti z Hájelu.

Cesta vedla jednotvárným chabbem, v němž jsme nespatřili ani človíčka; jen k večeru jsme vyplašili lišku žlutavě bílou, pod břichem šedou. Přikrčila se do písku a nebylo jí možno ani rozeznati. Nocleh jsme měli klidný v prohlubni mezi pískovými závějemi.

Velitel a náčelník.

Před polednem jsme potkali jezdce, vracející se od severu. Vypravovali, že rozprášili nájezdní četu kmene Amárát, která přepadla včera odpoledne tábor, ležící sotva 5 km před námi. Názel se obával, aby nás hlouček rozprášených nepřátel nepotkal a nevyloupil.

»Kdybych tak měl, Músо, dvacet, pětadvacet bratříčků, to bych Amárátům ukázal, jak nebezpečná je hra s námi. Věř mně, nikdy nejsem já, to jest Názel, tak spokojen, jako na nájezdu. Sebere-li se nás, Šammarů, více než dvacet mužů na velbloudech nebo na koních, je to nájezd, gazu, podle počtu účastníků buď velký nebo malý. Každá nájezdní četa má svého velitele. Tím nemusí býti vždycky náčelník kmene. Vždyť víš, že kromě náčelníka může míti kmen i vlastního vojevůdce, což se stává, nejeví-li náčelník dosti vojenské rozvahy, nebo je-li neduživý, starý. Někdy je vojevůdcem syn náčelníkův, jindy některý příbuzný.

Moji Sindžárové nazývají mne, to jest Názela, svým vojevůdcem, mého bratrance Fahada pak svým náčelníkem. On se lépe vyzná ve vyjednávání, já pak v bodání kopím. Vynikne-li obyčejný bdui vojenskou rozvahou a zmužilostí, uznají ho za svého velitele hloučky, které se pěšky vydávají na lup. Zanedlouho se mu podřídí i čety jízdní a stane se snadno vlastním vojevůdcem. Náčelníkovi nezbývá, než aby si ho naklonil, proto mu nabízí svou dceru za manželku, přijme ho do své rodiny a činí úklady jeho životu, zpozorovav, že mu nepřeje. Vždyť takový velitel svrhne obyčejně panující rod a stane se náčelníkem. Tak se dostal k moci Eben Rašíd, zničiv vládnoucí rod Eben Ali. Tak odstranil Eben Šalán u Rualů Eben Džandala, který jim předtím radil a poroučel. Proto jsou členové panujícího rodu velmi opatrni při výběru náčelníka a uznají jen člena, který nad jiné vyniká nebo se jim alespoň rovná. To jest příčinou, že nepřechází hodnost náčelníka s otce beze všeho na syna prvorozeného neb jiného. Pozbyli rozumu a zraku členové rodu Eben Ra-

šídova, že toho nedbají, jeden proti druhému popouzejí a dnes se potomku otrokovu podřizují. Nastoupili cestu, která vede k záhubě.«

»Ale pokračuj, Názele, ve výkladu o nájezdu. Vždyť nikdo nezná tak dobře, co se před nájezdem a při něm děje, jako ty, proslavený vojevůdce.«

Jak se chystá nájezd.

Názel se pousmál a vykládal: »Před nájezdem se všichni koně okují a do zásoby se vezme několik podkov pro případ, že by se některá ztratila. Březím klisnám, obzvláště starším, zašíváme vlášením pochvy, aby snad nepometaly. Nájezdu se nesmějí účastniti starci a menší chlapci: zůstanou doma hlídat. Je-li synkovi 12 let, může, ba má se přidružiti k nájezdu, obzvláště za doby blahobytu, kdy nehrozí žízeň a hlad. V období horka a vedra jezdívají na nájezdy obyčejně jen muži mezi 16. a 40. rokem. Nemáme rádi, účastní-li se nájezdu mladý manžel prvý rok po svatbě. Tato doba není velkým podnikům příznivá, proto je lépe, zůstane-li doma u své ženy.«

»Můžete před nájezdem obcovati se ženami? Můžete jeti v obyčejných šatech?«

»Není zvykem zakázáno, aby mužové se svými ženami před odjezdem neobcovali a není též nutno, aby si oblékli čisté, vyprané šaty. Obyčejně jedeme v tom oděvu, který právě nosíme.

Přípravy k nájezdu trvají dosti dlouho, ale nikdy účastníci určitě nevědí, proti kterému kmeni potáhneme. Víš, že my, Šammarové, máme vždy několik nepřátel, proto je snadno odvrátiti pozornost od nepřítele, kterého chceme napadnouti. Tajemství se musí zachovati, aby snad některý pocestný nebo cizí příslušník, sloužící u nás za pastýře, nevaroval nepřátelského kmene a ten nám nepřipravil léčku. Nejdůvěrnější přátelé vojevůdcovi znají směr. Leč málokdy se podaří úplně utajiti cíl nájezdu. Otroci mají tenké uši. Zaslechnou, jak si velitel šeptá s náčelníkem nebo s knížetem, kam potáhnou, a vykládají to dál, aby ukázali, že vědí více než ostatní beduové. Účastníkům oznámím: ‚V požehnaný den ten a ten se sejdeme tam a tam.' Před určeným dnem opouštějí větší a menší hloučky tábor a ubírají se na shromaždiště. Podnikneme-li výpravu do kraje vzdáleného, kte-

rý dobře neznáme, bereme s sebou průvodce znalého všech napajedel. Nejraději máme za průvodce příslušníka kmene, proti němuž jest nájezd namířen. Bývá to obyčejně pastýř, jenž u některého Šammariho slouží. Nikdy mu neřekneme, že chceme napadnouti jeho krajany, ale vždy líčíme věc tak, jako bychom chtěli táhnouti jejich územím a potom odbočiti.

Obr. 44. — Misma od severozápadu.

Vidoucí na nájezdu.

Podnikne-li velkou výpravu kníže Eben Rašíd sám, vezme si s sebou některého vidoucího. Vidoucím, jak víš, je muž, jemuž Alláh posílá ve spánku sny, mající určitý význam. Kníže se ho dotazuje:

‚Ó ty a ty, nepřišel k tobě sen s určitým významem?'

Příznivý je význam snu, vidí-li klisnu nebo velbloudici; líbá-li děvče; obléká-li nové šaty, nebo jí-li datle. Toto vše

předpovídá hojnou kořist velbloudů. Jí-li ve snu maso, těší se, že ukořistí i stany s kotli, v nichž se maso vaří. Obléká-li ve snu krátký kabátec nazelenalé barvy, věstí vojevůdci, že se proslaví v souboji. Octne-li se vidoucí ve spánku na vysokém kopci, je to jisté znamení, že vojevůdce nepřátele úplně porazí. Uzří-li vidoucí ve spánku turecké vojsko, dorážející na beduy, zastihne účastníky nájezdu vydatný déšť, který je přinutí k delšímu odpočinku, poněvadž by si velbloudice mohly na rozmoklé půdě nebo při přechodu řečiště sklouznutím zlomiti nohu.

Nepříznivý význam má sen, v němž vidí vidoucí poraněného, nahého, uštknutého od hada, spadlého do studny, spoutaného, slepého, držícího zlato, anebo muže s vyraženými předními zuby. Toto vše věstí neštěstí. Oblékne-li vidoucí ve snu krátký kabátec barvy červené, poteče jistě vojevůdcova krev.

Zvědné hlídky.

Na shromaždišti nebo ještě později oznámí vojevůdce cíl výpravy. Po půlnoci přikáže třem, čtyřem jezdcům, aby vyjeli prozkoumati krajinu, jíž potáhnou až k nejbližšímu noclehu. Říká se jim ujún. Sednou si, pokud možno, na bílé klisny, neboť bílá barva přináší zdar. Jedou opatrně nížinami a údolími a zastavují se pod nejvyššími kopci; jeden vyleze nahoru a ohlíží se po táborech, pasoucích se velbloudech a četách jezdců. Za pochodu jim nesmí ujíti ani jediná stopa, obzvláště v obvodu místa, které vyhlédnou za nocleh pro své druhy. Musí u něho býti hojná pastva a dostatečná voda. Spatří-li nablízku jízdní četu nebo nenajdou-li na místě určeném za nocleh pastvy nebo vody, vyšlou jednoho se zprávou k vůdci, kdežto ostatní pozorují cizí jezdce nebo hledají v daném směru lepší nocleh.

Vojevůdce oznámí ráno družině: ‚Večeřeti se bude tam a tam.' Každý sedlá své zvíře a dokončiv, pohlíží na velitele. Jakmile vskočí do sedla, učiní tak všichni a jedou za ním.

Nedostane-li velitel od ujún žádné zprávy, jede bez zastávky na nocleh, kde jej zvědové očekávají. Uvidí-li zástup jezdců a ukáže-li se, že jsou to nepřátelé, dojde k boji, na jehož výsledku závisí, zda se vrátíme či v nájezdu pokračujeme. Teprve za noclehu napájíme a krmíme koně, střežeme pasoucích se velbloudic a chystáme si večeři. Obyčejně

se spolčí pět až šest mužů, kteří si připravují společnou večeři. Jednotlivé skupiny se zvou slovy:

‚Zveme vás, ó naši bratří! Kéž sáhne po štěstí, kdo přijde, a dobře af se vede tomu, kdo zůstane seděti!'

Na to se odpovídá: ‚Kéž je nám jídlem kořist a druhá taková večeře! Kéž bychom nebyli dlouho vzdáleni od svých příbuzných!' Všichni dychtíme po kořisti a po rychlém a šťastném návratu ke svým, abychom se mohli opět brzo vydati na nový nájezd a zváti zase k takové večeři.

Vojevůdce vyšle po půlnoci znova zvědy, v čemž pokračuje, až se přibližuje k táborům a stádům kmene, který chce přepadnouti. Donesou-li ujún zprávu, že nepřátelé táboří nablízku, sedne si na povel velitelův šest až osm mužů na tři, čtyři velbloudy, a jedou vyšetřiti sílu nepřítele. Skryjí své velbloudy v úžlabinách a pátrají za dne, kolik je táborů v okolí, kde se pasou velbloudi a za noci, kolik je stanů a koní v táborech. Jsou velmi rádi, podaří-li se jim zajmouti nepřátelského bojovníka. Toho přivedou k veliteli, jenž na něm po dobrém a po zlém vyzvídá, co by rád poznal. Jinak musí věřiti zprávě zvědů.

Příprava útoku.

Seznav sílu nepřítele a polohu pastvin, prohlíží velitel velbloudy. Unavená a liknavá zvířata odloučí od silných a rychlých, rozkáže, aby se na ně naložila veškerá zavazadla a pošle je zpět. Mají čekati tam, kde naposledy noclehovali. Na zbylé velbloudy vsedne po dvou mužích ozbrojených ručnicemi. Na každého koně si sedne jezdec s revolverem nebo pistolí a pokud možno s kopím. Velitel jede na koni v čele. Nablízku tábora se ukryjí. Jezdci na koních se hotoví k útoku, jezdci na velbloudech klidně čekají na výsledek.

Útočíme buď při východu slunce, kdy se ležícím velbloudům uvolňují pouta, nebo v době, kdy stáda vycházejí na pastvu. Někdy útočíme v půli odpoledne nebo k večeru, pokud jsou stáda ještě rozptýlena po pastvinách, nebo když se stáda vracejí s pastvy, anebo když se již vrátila do ležení, ale nejsou ještě spoutána. Tyto útoky jsou čestné. Přepadený nás vidí nebo slyší a má čas k obraně. Zato po půlnoci, obzvláště při východu jitřenky, přepadají jen nečestní nebo bázlivci nepřítele. V té době spí jak lidé, tak psi, zahaleni

nebo ukryti, aby se uchránili od rosy a chladu, proto se překvapený nepřítel ani hrubě brániti nemůže.

K útoku velí vojevůdce: ‚Dosáhněte zdaru, ó kořistitelé!' a pokyne jezdcům na koních rukou vpřed. Zvolavše: ‚Ó Alláh, přisám Alláh! Ó Alláh, po Tvé vůli!' vrhnou se na stáda, nestarajíce se o pastýře. Každý se snaží zasáhnouti kopím některé zvíře, při čemž volá své druhy za svědky, že toto zvíře ukořistil, a žene je k druhému, třetímu, která si rovněž přisvojí. Dlouhé kopí je při tom velice užitečné. Někdy se podaří obklopiti a zajmouti veškerá stáda, obyčejně se však část velbloudů splaší a uhání střemhlav některým směrem. Těchto zvířat útočící nikdy nedohoní, leda by utíkala k jejich poslednímu noclehu a vběhla do cesty druhům tam čekajícím. Splašení velbloudi se nezastaví, pokud se úplně neunaví.

Ochrana kořisti.

Ukořistěná stáda ženou jezdci k veliteli, jenž na ně čeká u jezdců na velbloudech. U něho se jízda na koních rozdělí. Jedna polovice s kopími v rukou žene kořist k poslednímu noclehu, druhá ozbrojená revolvery, pistolemi nebo ručnicemi se ukryje mezi velitele a nepřátelský tábor. Těmto ukrytým bojovníkům říkají záloha. Ona i vůdce s jezdci na velbloudech čekají na pomocný výpad nepřátel, chtějících osvoboditi uloupená stáda a zahnati nájezdníky. Jezdci na velbloudech mají zadržeti výpad, při čemž je podporuje záloha zezadu. Podaří-li se nám odraziti výpad a rozprášiti útočníky, vrhnou se jezdci na velbloudech na nepřátelský tábor a berou stany se vším zařízením, kdežto jezdci na koních objíždějí okolí rozprašujíce zbylé nepřátelské hloučky.«

Pojednou přerušil Názel své vypravování a upozorňoval mne na tři vejce ptáka habára v důlečku, vyhloubeném v písku. Jsou větší než vlašský ořech, šedá s temnými skvrnami. Chutnala výtečně.

Dohonilo nás několik jezdců na velbloudech střehoucích stěhující se čeledi Šammarů. Vykládali, že nájezdní četa kmene Harb útočila včera na jejich stáda.

»Odrazili jsme ji, Názele, a utekla na sever. Kéž vás Alláh uchrání jejího zla!«

»Harbové jsou velmi rozzuřeni. Vždyť bylo tolik jejich dvorců pobořeno a jejich krajanů pobito. I osadu Fejd pře-

padli námezdníci a otroci Saúdovi. Kolikrát jsem ve Fejdu odpočíval; jak jsem si pochutnal na tamních datlích! Mám tam několik známých, ba přátel a je mně líto, když slyším, že vojáci našeho emíra palmy posekali, domky pobořili a mé přátele vyloupili, ba snad i zabili.«

Osada Fejd.

Názel mně ukazoval polohu osady Fejd na jihovýchodním úpatí pohoří Salma. Je majetkem kmene Aslam. Čítá se v ní 35 domků, v nichž bydlí nebo bydlilo několik rodin ze kmene Harb, ostatní pak z Beni Tamím. Pěstovali datlové palmy a odváděli Aslamům za ochranu pětinu úrody.

Fejd je známá poutnická stanice, v níž jindy sídlil správce kraje Poutnické cesty. Před islámem byla proslulá svou modlou. Byl to tenký vysoký zbytek vyhlodaného skaliska, který se zdaleka podobal člověku. Beduové mu říkali Fals.

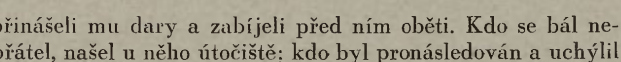

Obr. 45. — Od Mismy k západu.

přinášeli mu dary a zabíjeli před ním oběti. Kdo se bál nepřátel, našel u něho útočiště: kdo byl pronásledován a uchýlil se k němu, nesměl býti vypuzen. Zvíře pasoucí se v dosahu jeho vlivu nesmělo býti odehnáno. Potomci Baulánovi střehli posvátného obvodu, neboť prý byl Baulán prvý, kdo uctíval skalní výběžek Fals. Sejfi, příslušník rodu Baulán, vehnal do posvátného obvodu velbloudici, která utekla ženě ze kmene Kalb, táborící jako sousedka urozeného muže, jenž se jmenoval Málek. Pověděla Málekovi, že se jí ztratila velbloudice. On vsedl na kůň, uchopil kopí a jeda po stopách velbloudice, dospěl až do posvátného obvodu božstva Fals, kde zvíře našel. I pravil Sejfimu:

»Propusť velbloudici mé sousedky!«

»Náleží tvému pánu.«

»Propusť ji!«

»Což se chceš protiviti svému bohu?«

Tu zamával Málek svým kopím a uvolniv pouto velbloudice, vrátil se s ní. I obrátil se Sejfi k božstvu Fals a ukazuje rukou na Máleka, vyzýval je, aby ho potrestalo. Nějací lidé právě božstvu obětovali. Viděli, co se stalo, a čekali, jaký trest

zastihne Máleka. Ale uplynul den, uplynul druhý, minulo dní několik a nestalo se mu nic. I přestali uctívati božstvo a jeden z nich se stal křesťanem. Od té doby nebylo v posvátném obvodu božstva Fals ani jediné zvíře jisto, ačkoliv byl skalnatý výběžek i nadále uctíván. Roztloukla jej konečně četa, kterou vedl Ali, zeť proroka Muhammada. Ali si vzal dva meče, které prý dal na božstvo zavěsiti gassánský král Háret, ačkoliv byl křesťanem.

Karmaté, muslimští kacíři, přepadli r. 924 v osadě Fejd poutníky a většinou je pobili. Kdo se přece zachránil, zhynul žízní a hladem v poušti. Koncem desátého století mělo městečko Fejd tvrz se železnými branami, lázně, rybník a na tamním tržišti si mohli poutníci koupiti, čeho potřebovali. Schovávali si tam část svých zásob. Poněvadž byli ve Fejdu Karmaté, proto se v tamním chrámu nekázávalo. Začátkem století jedenáctého obklíčili Arabové, jimž velel Hemár ibn Uda z čeledi Nebhán, jež dosud v okolí táboří, poutnický průvod ve stanici Fejd. Poutníci nabízeli 5000 dukátů. Hemár však chtěl víc. Aby je zastrašil, objížděl, spoléhaje na své brnění, ale nějaký poutník vystřelil, náboj pronikl skulinou brnění a zranil Hemára smrtelně.

Osada Fejd velice utrpěla ve století devatenáctém, kdy kníže Eben Saúd nutil všechny poutnické a obchodní karavany, aby chodily městem Rijád. Když bylo opanováno od knížete Muhammada eben Rašíd, neměl z toho Fejd prospěch, poněvadž Muhammad rozkázal, že musí všechny karavany navštěvovati Hájel. I cesta z Hájelu Kasímem do území Eben Saúdova, která dříve vedla na Fejd, byla na jeho rozkaz přeložena na oasu Edua, kterou si vybudoval na severovýchodním úpatí pohoří Salma.

Žravé kobylky.

Za poledního odpočinku jsme se nemohli ubrániti kobylkám. Lezly nám do pokrmů, do zavazadel a v tisících se hromadily kolem měchů s vodou.

V půli odpoledne jsme zahlédli k jihovýchodu jezdce. Směřoval skoro k severu. Zanedlouho se ukázali na západě tři jiní beroucí se týmž směrem. Věděli jsme, že není ani k západu, ani k severozápadu od nás tábor našich přátel, proto jsme soudili, že jsou to zvědové loupežné čety hledající Šammary. Zahlédnou nás? »Tvou ochranu si vyprošujeme,

ó Alláh,« vzdechl Názel. Na štěstí jsme jeli písečnou rovinou porostlou keři rimt a rta, za nimiž naše velbloudice mizely, takže nemohly býti zdaleka zahlédnuty. Teprve až nás jezdci hodně předjeli, jsme se utábořili v hluboké dolince zakryté hustým křovím. Ohně jsme nerozdělali. Byl by nás prozradil.

Vyjeli jsme brzo po půlnoci, chtějíce co možná daleko uraziti, abychom se nesetkali s neznámými jezdci. Ráno jsme jeli pastvinami (obr. 23), na nichž Šammarové tábořívají, když napájejí v Adžfaru.

»V Adžfaru je, Músо, mnoho studnic sedm až deset sáhů hlubokých. Vodu mají slanou, které žádný syn Adamův píti nemůže, nechce-li ztratiti veškerá střeva, ale velbloudi si ji libují a po ní tučnějí.

Názel přesně rozlišoval mezi napajedlem nebo, jak říkal, džau a studnicí, želíb. Džau nazýval kotlinu s četnými studnicemi, z nichž každá jednotlivá sluje želíb. Mnohé jsou široké, plytké, jiné úzké, hluboké. Někdy jsou vyzděny, jindy ve skále vytesány, jindy v hlíně vyhloubeny. Do širších slézá nebo se spouští muž plnící vodou kožený věderec, přivázaný k provazu, jejž jiný muž ze studnice vytahuje. Místo, kde je pouze jedna studnice, Názel nikdy nenazýval napajedlem, džau.

Před polednem jsme byli na staré cestě Poutnické z Kúfy do Mekky. Nesčetné hromádky kamení označují místa, kudy lze pohodlně sestoupiti do údolí Huér, v němž našly naše velbloudice šťavnaté traviny, které dychtivě spásaly.

Dlouho se naše ubohé velbloudice z pastvy netěšily. Ukázalo se na nebi veliké hejno kobylek. Doletěvše nad nás, zatočily se a zpozorovavše zeleň, snesly se právě tam, kde jsme tábořili. Za chviličku bylo každé stéblo ověšeno kobylkami a za půl hodiny nezbyly z travin leda kopečky čerstvých výkalů kobylek. Daly se i do dřevin a po hodině neměly velbloudice, do čeho by kously.

»Podívej se, Músо, jak skromná je velbloudička, jak nenasytná je kobylka. Nediv se, že se na tebe rozhněvá Šammari, řekneš-li mu, že je jako kobylka, neboť tím dáváš najevo, že je neodbyta, vtírající se do každého stanu, jen aby dostal kousek něčeho lepšího. Těšte se, velbloudičky! V údolí Huér vám Alláh jistě pošle pastvu. Náleží kmeni Abde a ti je vychvalují, co je v něm a v okolí dřevin a v jeho řečišti v hloubce 7 sáhů vody. Kde kopou, všude se vody dokopou, jenže je hodně hořká.«

Názel neoklamal velbloudic. Čím dále jsme putovali údolím, tím hojnější byly dřeviny, ba i traviny. Velbloudice ukojivše hlad, vybíraly si pochoutky. Pobíhaly od dřeviny k dřevině, od traviny k travině.

»Znaky vpálené nebo vřezané do kůže tvých velbloudic, Músо, pocházejí všechny od Rualů a přece se ani jediná u nich nevylíhla. Černou velbloudici, na které jsi jel až do našeho tábora, přivedl můj bratranec Fahad eben Tnejján jako kořist z nájezdu proti kmenům jižním. Prodal ji usedlíku z města Brejda v Kasímu. Od něho ji koupil nějaký obchodník s velbloudy. Tomu ji uloupili Šaráráté, kteří ji poslali místo daně knížeti Núrimu. Druhá tvá jízdní velbloudice, ta popelavá, byla odchována u Šarárátů. Na nájezdu jim ji uloupil Eben Rbái z Túmánů. Líbila se mu, je to dobré zvíře. Podnikl na ní za doby blahobytu nájezd proti Rualům, ale byv zaskočen severozápadně od pohoří Láha četou, které velel Trád, synek Sattámův, ztratil nejen velbloudici, nýbrž i zbraň.

Každá z tvých ostatních velbloudic by mohla povídati, kde byla a co zkusila. Jsou u nás zvířata známá kmenům tábořícím i přes patnáct dní cesty od sebe. My, beduové, si velbloudic, obzvláště jízdních, velice vážíme a nikdy jízdní velbloudici usedlíkovi nepůjčíme; ba ani velblouda mu rádi nesvěříme. Vždyť usedlík nemá lásky k zvířeti. Říkává: ‚Velbloud od kočovníků, hůl se stromu.' Velblouda si vypůjčí, hůl si uřeže a bije jej, jen aby dorazil brzo k vytčenému cíli. Nestará se o pastvu nebo o napojení. Unavené zvíře mu nenáleží; vrátí je a hůl odhodí.«

Noclehovali jsme při stráni al-Héla v hlubokém žlíbku, porostlém bujnými travinami. Oheň jsme rozdělali za vysokým balvanem, takže jeho zář nebyla patrna. Jiný podobný balvan zakrýval světlo, jehož jsme potřebovali při určování zeměpisné šířky.

V okolí al-Héla, jemuž se říká Ramle, poněvadž je v něm mnoho písku, hledám tábořiště, na němž se sešel v prvé polovici šestého století Simeon, archimandrita z Džabbúlu v Palmyreně a jeho druh biskup Sergej z Resáfy s králem Mundirem z Híry. Císař Justinian vyslal Simeona, aby s králem vyjednával. Simeon dospěl do královského sídla Híra, ale Mundira tam nenašel. Dověděl se, že tábolí v poušti. Jel

za ním a po 10 pochodech se s ním setkal nedaleko pohoří al-Héla. Tam přišli k Mundirovi též poslové od židovského krále v Nedžrán, přinášející zprávu o utrpení křesťanů v jihozápadní Arabii.

Záplava kobylek.

Za časného rána byly všechny keře a traviny ověšeny kobylkami. Ani se nehýbaly, pokud byla rosa chladná. Tak dvě hodiny po východu slunce se seskupily na výslunných místech, nejraději na ohřátém písku, slunily se ještě asi dvě hodiny, načež se pojednou zvedly a v hustém hejnu, mraku podobném, odlétly. Na lenivého muže, který nechce svého lůžka ani po východu slunce opustiti, volává jeho žena: »Což jsi zkřehlá kobylka?!«

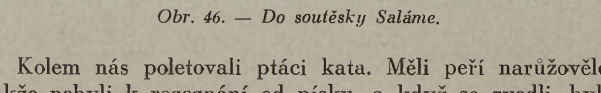

Obr. 46. — Do soutěsky Saláme.

Kolem nás poletovali ptáci kata. Měli peří narůžovělé, takže nebyli k rozeznání od písku, a když se zvedli, bylo viděti načernalé spodní peří.

Daleko na západním obzoru vystupoval ponenáhlu tmavočervený vrchol Džildijje. Před polednem jsme dorazili k velkému dešťovému rybníku, v němž se udržuje voda až do polovice období vedra. Bylo jí v něm místy na 3 m, ale naše velbloudice se jí ani nedotkly, ačkoliv pily naposledy před čtrnácti dny. Všude se hemžily kobylky.

»Trýzní nás, beduy, po 9 let a pak trýzní zase rolníky rovněž po 9 let. Kéž nám dá Alláh trpělivosti, abychom přečkali ještě tři zbývající léta! Potom budeme míti 9 let pokoj,« vysvětloval Názel.

V písčité půdě jsme zahlédli stopy jezdce. Uvažovali jsme, kdo to byl, nepřátelský zvěd nebo přátelský jezdec, hledající lepší tábořiště, či přátelský bojovník, objíždějící pasoucí se stáda.

»Nebyl to, Músо, ani druhý, ani třetí. Vždyť zde nikde Šammarové netáboří. Mohl to býti jen zvěd a před ním kéž nás Alláh zastře svým závojem! Kde bychom se ukryli? Na severozápadě leží sice osada Baka, ale je daleko. V Baka je 40 domků, tvořících dva okresy. V západním bydlí Šamma-

rově, ve východním Beni Tamím. Všichni jsou poplatni rodu Obejd, jenž tam má svého otroka.«

Jeli jsme plochou, kamenitou rovinou. Nikde keříčku, nikde většího balvanu, vše stejně rovné, což velice unavovalo. Cíl se nepřibližuje, ba zdánlivě vzdaluje; pocestného možno zdaleka viděti a velbloudice nenajde sousta, jímž by se občerstvila a k novým rychlejším krokům povzbudila. Jen skákavou myš jsme vyplašili. Mansúr se za ní hnal, chtěje ji chytiti a na ní si pochutnati, ale kde byla ona a kde zůstal on! Před západem slunce se nám konečně ukázalo na jihozápadě pohoří Salma; po desíti týdnech opět kopce, pravé hory. Jaké to bylo občerstvení pro naše oči a pro naši mysl, obzvláště v nekonečné nažloutlé rovině, jíž jsme se poslední dny ubírali.

Mizející hory.

O půl páté ráno jsme byli opět na cestě. Šli jsme pěšky k západu hladkou, kamenitou rovinou. Místy jsou rozsáhlé plochy skalní jakoby pilníkem uhlazeny; tak důkladně je vytřel a stále vytírá písek hnaný větrem. Tu a tam jsou posypány drobnými, kulatými křemelkami, jako hrách nebo lískový ořech velkými. Kdykoliv jsme my nebo naše velbloudice stoupli na takovou křemelku, ujela trochu pod nohou, vydavši zvuk podobný slovu rašraš, proto říkají Šammarové takovým křemelkám rašráš a hladké, kamenité rovině jimi pokryté rašrášijje. V severozápadní polovici je rovina úplně holá, takže je možno viděti utíkajícího tarbíka na kilometr daleko. Hora Džildijje (obr. 26) vyrůstá zdánlivě z roviny beze všeho přechodu. Byla oblita světlem fialovým, jímž pronikaly její bílé kolmé vrstvy. Pohoří Salma bylo zahaleno neprůhledným, narůžovělým závojem. Salma je žulová, Džildijje pískovcová. Skládá se z jediného ostrého hřbetu, který se od severu k jihu příkře zvedá, ve středu nejvyšší výšky dosahuje a k jihu se mírně kloní, tvoříc 4 ostré vrcholky a končíc dvěma mohutnými sloupy. Všechny hory, které jsme viděli dále na západ od Džildijje, jsou zbylá tvrdá jádra vrstev pískovcových, které jindy pokrývaly celý kraj, jenž byl mnohem vyšší. Erosí byly měkčí vrstvy uvolněny a větrem do Nefúdu odneseny. Tvrdší jádra zůstala. Jsou do tmava opálena. Odolávají sice horku, mrazu, dešti, větru a tření pískem, přece však ponenáhlu mizí, až zmizí úplně (obr. 27).

»Ale, řekni mně, Múso, co na tomto světě nezmizí,« poznamenal Názel. Odpoledne jsme měli volný výhled na pohoří Salma (obr. 28). K východu od něho se červenal osamělý kopec — vyhaslá sopka, ukazující polohu osady Fejd. Před severovýchodním rohem pohoří mne Názel upozornil na temné místo palmové zahrady osady Edua, která má 25 domků a náleží kmeni Abde, vlastně Eben Rašídovi. Jednotlivé vrcholky pohoří Salma vynikaly tím jasněji, čím více se slunce klonilo k západu. Pohoří vystupuje v délce 55 km a v průměrné šířce 7 km od severozápadu k jihovýchodu a jsouc se všech stran viditelno, působí mohutným dojmem. Skládá se z množství jednotlivých hor a kopců, oddělených hlubokými žleby, v nichž je mnoho pramenitých studnic.

Pohoří Edža na obzoru.

Přede dnem jsme putovali krajem, v němž od čtyř let vydatně nenapršelo, proto se udržely jen v hlubších žlebech některé dřeviny. Bylo nám zima, neboť teploměr ukazoval pouze 7° C. Ponenáhlu se obracela veškerá naše pozornost k západu, kde se ukazovalo velebné pohoří Edža. Vynořovalo se z ranních par jako obrovská hradba, a východní slunce ulpívalo na jednotlivých vrcholech, obdařujíc je fialkovým leskem. Pohoří je od jihozápadu k severovýchodu 65 km dlouhé, v jižní polovici průměrně 10 km, v severní 20 km široké. Skládá se z mohutných hor, oddělených neschůdnými žleby a několika pohodlnými průsmyky.

S pohořím Salma tvoří Edža obě pohoří kmene Tajj, jak čteme na nesčetných místech v arabské literatuře. Starší spisovatelé je chválí, že vyniká zdravým podnebím a že poskytovalo útočiště před útoky králů z Híry a Peršany. Dosud se skrývají Šammarové před nátisky mocnějších nepřátel v roklích pohoří Edža. Proslulý je žleb Okde na jihozápadě od města Hájel. Jediný vchod do žlebu je uměle opevněn, takže může několik mužů zadržeti sta pronásledovatelů. V Okde hledal útočiště Obejd, bratr Abdalláha, zakladatele moci Eben Rašídovy. Oba byli od panujícího rodu Ál Ali z Hájelu vypuzeni a pronásledováni. Abdalláh se utekl k Eben Rachísovi, náčelníku kmene Abde, z něhož rod Eben Rašídův pochází. Obejd se skryl se svými věrnými v domě postaveném v nepřístupné rokli Okde a čekal na novou příležitost k novému boji. Jeho žena mu nosila neschůdnou

cestou potravu. Měla nohy zraněny, podešve rozedrány. Ve své samotě složil Obejd báseň, kterou Názel přednášel:

1. *Hejh, ó ty, kdo se přátelíš s lidmi,*
což se neslitujete nad mým stavem, ó moji příbuzní, proč?
2. *Neslitujete se nad tím, jehož slzy se řinou*
ustavičně a jehož líce slzy spálily?
3. *A to proto, že se dívám na krásku plných a pevných ňader,*
s rukávy na záda přehozenými a svázanými, jak odchází
po špičkách svých nohou.
4. *Milenku nelze zadržeti, aby dále nešla,*
a rovněž není žádná podešev tak silná, aby jí neprodřela.
5. *Eben Rachís, tábořící u Adžradi, vzkázal:*
přitáhněte a budete jako rodina, ó hejh!
6. *Dal jsem za odpověď: usedlíku se nedaří leda v osadě;*
nedaří se mu jako kočovníku, vždyť zůstává v duši
usedlíkem.
7. *Ó kéž by opět ty, které nyní truchlí, zajásaly nad synky,*
hle, já, činící poslední pořízení, nemám, komu bych je
sdělil.
8. *Ó kéž bychom se opět dali v boj a bili ostřím,*
vždyť po tom jen planu, ó šavle, a tebe po celou dobu
svého utrpení opatruji.
9. *Ó kéž bychom opět napojili její ostří krví odpůrců*
nebo ji dopravili k Arfadžijje, aby se tam krví napojila.

Dívali jsme se na jednotlivé hory a jasně rozeznávali jejich tvary i hluboké žleby, naplněné modrou mlhou.

V poledne přinesla jedna z našich velbloudic mládě, které bylo hned odstraněno, takže ho matka ani neočichala.

Zastavili jsme se nedaleko studnic Játob u skal sotva 20 m vysokých, ojedinělých (obr. 29). Všechny mají stěny uhlazeny, někde kolmo, jinde svisle. Překrásný byl pohled k jihu na nesčetné kopce a pahorky. Některé jsou sotva 20 m vysoké, osamocené. Zřetelně se rýsovalo mnohdy až 12 vodorovných vrstev skoro čtyřhranných, od sebe oddělených balvanů.

V okolí Hájelu.

Po poledni se k západu od nás černala rokle Okde. Vpravo od ní sedí temný kopec Samra Hájel a mezi oběma se rozkládá město Hájel. obklopené vysokými, hnědě žlutými zdmi,

nad něž vyčnívají četné věže a temné vrcholky palem. K jihozápadu od pohoří Salma vystupovala skupina tabulových hor, jíž se říká Rummán. Zeměpisec Jákút zaznamenává, že bylo v jejím okolí hojně lvů. Je to možné, neboť tam vyvěrají četné prameny a na mnohých místech je spodní voda tak blízko, že tvoří bažiny, porostlé sítím, v nichž se dosud zdržuje různá divoká zvěř. Mohli tam pobývati i lvi, pokud nebyli vyhubeni střelnou zbraní.

Mezi pískovcovými skalisky, jimiž jsme jeli, se ponenáhlu ukazovaly bílé plochy křemence a načervenalé žíly

Obr. 48. — V nížince Bhejre.

žuly. V půli odpoledne jsme zkřížili cestu vedoucí z Hájelu osadou Edua do Kasímu. Jižní předměstí Hájelu, zvané Zebára, jsme mohli celé přehlédnouti. Na severozápadní straně města se vypíná několik černých kopců. Jeden z nich Áref je opevněn a věžemi opatřen. Při nich je rozsáhlé pohřebiště členů rodu Eben Rašídova a jejich nejvěrnějších stoupenců. Tam je pochováno mnoho potomků Obejdových.

Názel vzpomínal mladíků Sálema a Mhanny, kteří doprovázeli svého otce Hmúda, synka Obejdova, s knížetem Abdalazízem na výpravě do území Eben Saúdova. Když dorazili k nepřátelskému táboru, zůstal Hmúd s Abdalazízem u jezdců na velbloudech, kdežto jezdci na koních, mezi nimiž byli i Sálem a Mhanna, útočili. Útok byl odražen. Sálem

a Mhanna zabiti. Abdalazíz spěchal s jezdci na velbloudech na pomoc, zaplašil nepřátelskou jízdu, obklíčil tábor, vyplenil jej a vrátil se s hojnou kořistí.

»Co myslíš, Músо, že si přivezl Hmúd? Jedinou jeho kořistí byla vykrvácená těla jeho dvou synů, uvázaná na dvou velbloudicích. Mrtvoly již zapáchaly, když přijeli do Hájelu. Bylo třeba je ihned pochovati. Nejen účastníci nájezdu, ale i usedlíci z Hájelu doprovázeli Hmúda na jeho smutné cestě. Před mrtvolami poskakoval černoch Sankúr, tluče na bubínek. Za mladých let to byl pružný junák. Dcerka velmože z Hájelu se do něho zamilovala. Její otec se to dověděl, Sankúrovi rozdrtil pohlavní úd, a on od těch dob blázní. Tane mi na mysli báseň, kterou složil Hmúd po pohřbu. Mám ti ji, Músо, povědět?«

»Pověz, bratře Názele!«

1. *Blahoslavím srdce blouznivé, jaké má Sankúr;*
   nestarat se leda o bubínek a o toho, kdo na něj tluče.
2. *Nestará se o ty, jež vložili v půli půldne do hrobu*
   a nepláčí o něho běloučké, jež mu kdysi přidávaly bolesti.
3. *Včera, když byly ženy za domy na pohřebišti,*
   mne učitel zákona napomínal, ale srdce mé si z něho tropilo smích.
4. *Oplakával jsem Sálema, rozsekaného od junáků,*
   a přece vím, že kdo chce čerpati vodu z napajedla smrti, nesmí se před ním třásti.
5. *Tisíc náhradních obětí za Sálema a ještě tisíc se Sankúrem a za Mhannu nelze jejich počtu ani určiti.*
6. *Jakmile se s námi spojil Abdalazíz s jezdci na velbloudech, obklíčil nepřátelský tábor mračnem prachu.*
7. *Ó Alláh, jenž hojíš každou zlomenou kost,*
   nemám nikoho kromě Tebe, jenž by hledal, oč žádám.
8. *Abych sám vykonal rozsudek pomsty na nepřátelích, nemám vytrvalosti,*
   a přece nemyslím, že bych mohl spáti v noci, dokud má pomsta bloudí.
9. *Na Tebe spoléhám, jenž znáš, co v srdci skryto,*
   na Tebe, jenž jsi veřejně rozhodl nárok patriarchy Jakoba na vlky.

Překročivše cestu z Hájelu do oasy Sebán, ležící na severozápadním úpatí pohoří Salma, utábořili jsme se v široké do-

line, porostlé hlavně pelyňkem. S nedalekého návrší jsme mohli pozorovati Hájel, odkud bylo slyšeti výzvy k modlitbě. Prvotně bylo Hájel jméno údolí, osada se jmenovala Kurejje. Na rozdíl od jiných se jí říkalo Kurejje Hájel a toto jméno jí zůstalo. Proslulý básník Imrulkajs si pochvaluje svůj útulek v pohoří Edža, bezpečné tábořiště svých velbloudic v Kurejje a pastviska v okolí Hájel. Nějaký člen kmene Tajj zval Husejna, vnuka proroka Muhammada, aby hledal útočiště v pohoří Edža, kde se kmen Tajj bránival před útoky čeledí Gassán a Himjar i před krály z Híry. Slíbil mu, že ho dovede do Kurejje a že se všichni obyvatelé pohoří Edža a Salma, jezdci i pěšáci, k němu přidají. Zajímavo je, že i králové kmene Gassán podnikali nájezdy do území kmene Tajj právě tak, jak v tomto území hledají kořist i dnešní náčelníci kmene Ruala, kteří tábořívají tam, kde tábořívali před islámem králové Gassán.

Jak se upravují kobylky.

Ráno byly naše šátky, pláště, pokrývky a hřívy velbloudů promočeny hustými krůpějemi rosy. Severní vrcholky pohoří Edža (obr. 30) byly zahaleny zlatou září a zdálo se, že vystupují až do nebes. Před námi se otvíral vchod do průsmyku Self, vedoucího pohořím od východu na západ. Před vchodem se táhne od severu k jihu dlouhá řada stromů etel a datlových palem. Jsou to zbytky zahrad osady Kfár, jejíž domy jsou z části opuštěny a pobořeny. Jindy byla větší než Hájel. Ještě před 20 léty byly datle kfárské proslavené mezi Šammary.

»Proč byla, Názele, opuštěna?«

»Usadila se tam, Múso, v posledních letech horečka. Zničila ženy a dítky, kdežto války zhubily muže. Různí nepřátelé vykáceli palmy, pobořili domy, a dnes nenajdeš v Kfáru ani 40 zachovalých domků. Bydlí v nich otroci a staré nevěstky.«

»Což jsou, Názele, nevěstky i v území Šammarů?«

»Mezi Šammary nenajdeš, Múso, ani jediné. Rozsekali bychom dcerku a ženu, která by se prodávala, jak činí nevěstky. V Hájelu neporoučejí Šammarové, tam poroučejí usedlíci sebraní z celého světa, otroci a námezdní vojáci. Nediv se, že jsou mezi nimi nevěstky. Porodí-li některá chlapce nebo děvče, odloží je v noci do modlitebny a emír je odevzdá na

vychování některé starší otrokyni. Z chlapce se stane voják, ať je barvy jakékoliv; z děvčete černá nebo bílá nevěstka.«

V údolí Dére jsme potkávali mnoho žen a dětí, sbírajících kobylky do velkých měchů. Kobylky se ani nehýbaly, ležely v hrsti i v měchu jako mrtvé. Bylo jim zima. Usedlíci se zásobují kobylkami na celý rok. Buď je suší na železných plotnách nebo vaří ve slané vodě a suší na slunci. Usušené uschovávají a melou na mouku, z níž pekou chléb nebo je míchají s datlemi nebo pojídají beze všeho. Obzvláště rádi je berou na cesty. Tu vybírají největší, navlékají jehlicí na dlouhou nit a když je plná, zavěšují do místnosti s průvanem. Na cestu si vezmou podle potřeby několik nití, uschovají v tlumoku, stahují kobylky, žvýkají po jedné a pojídají.

Pohled na pohoří Edža je úchvatný. Žulové skály vyrůstají z roviny jako zdi. Mezi holými skalami utkvívá oko na nesčetných skupinách tmavě zelených palem. Takových maličkých oas je v pohoří Edža na sta. V rovině východně od pohoří sedí mnoho a mnoho 10 až 15 m vysokých, osamocených balvanů nebo kopečků, zbytků odnesených vrstev.

Neklidná noc.

Zvečera jsme se uložili u zahrad osady Kasr (obr. 31. 32). Je v ní 30 domků. Starosta Hasan al-Mušejjech nás přišel přivítati. Objal a políbil napřed mne, potom Názela a prosil nás, abychom sestoupili v jeho domku jako hosti.

»Kéž tě Alláh odmění, Hasane, za tvou dobrotu! Že jsi nás pozval, nás tak potěšilo, jako bys nás byl pohostil. Ty jsi svou povinnost splnil, pocti nás a povečeř s námi,« zvali jsme ho oba. Hasan pozvání přijal a nemohl si vynachváliti, jak dobrý burgul, pšeničné kroupy, náš Mansúr uvařil. V osadě byla bída. Domy byly za posledních válek pobořeny, zahradní zdi rozkopány, mnohé palmy vysekány a studnice, ponejvíce 9 sáhů hluboké, zčásti zaházeny.

»Pověz mně, Músо, kdy nám Alláh pošle mír. Od smrti Muhammada se za pokoj modlíme, po něm toužíme, a Alláh nám pokoj přee jen poslati nechce. Potřebujeme přísného pána, jenž by svou silnou rukou zkrotil každou vzpouru, potrestal každou krádež. Za knížete Muhammada jsi mohl datle sušiti na veřejné cestě, nikdo se ani jedné nedotkl; dnes do domku se ti prokopou a z uzamčené komory všechno ukradnou.«

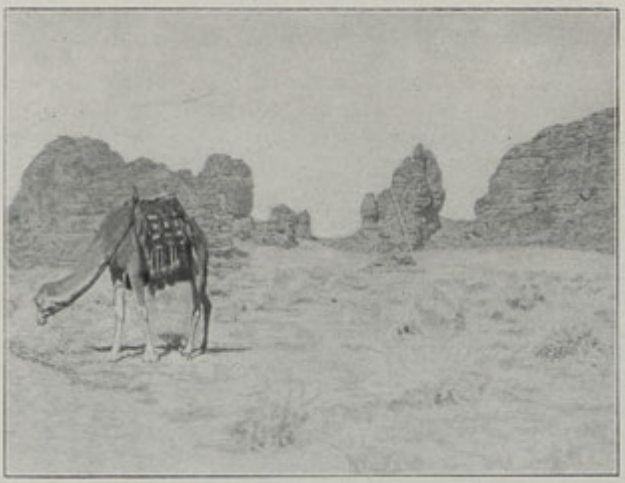

Obr. 50. — U cesty Mehadže.

Obr. 59. — Políčka v zahradách.

Od půlnoci jsme málo spali. Přijeli za námi dva otroci Saúdova bratra z Hájelu, vzbudili mne a zvali mne k němu. Poděkoval jsem a utěšoval je, že použiji pohostinství jejich pána při návratu z al-Ela. Neměl jsem chuti k návštěvě Hájelu. Věděl jsem, že Saúdův bratr střehl s otroky usedlíků, kteří byli naladěni ke vzpouře. Jak snadno mohl za mé návštěvy nějakou menší vzpouru vyvolati, při níž by mne byla neznámá kulka zasáhla! Jak snadno mne mohli napojiti nebo nakrmiti jedem! Hovořil jsem o tom s Názelem, jenž úplně souhlasil a se mnou otrokům za pozvání děkoval.

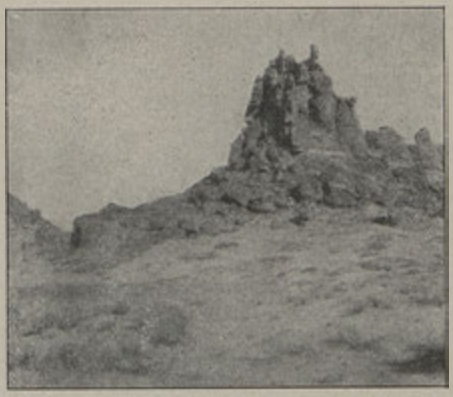

Obr. 49. — U cesty Mehadže.

»Víš, Músо, co mně Saúd vzkázal? Abych tě na pomezí Šammarů opustil!« Že vzkaz skutečně tak zněl, poznal jsem z otázky mladšího otroka:

»Kdo tě bude, náčelníku Músо, doprovázeti za hranicemi Šammarů?«

»Názel eben Tnejján.«

»Ten přece nemůže jíti územím Ueld Slejmán a Ueld Ali.«

»Ueld Slejmán i Ueld Ali poslouchají Eben Rašída. Názel mne doprovází z táboru Eben Rašídova, jsem tudíž všude před mocnou tváří, pod ochranou Eben Rašídovou. Kdo by mně ublížil, poruší tvář vašeho emíra a vy přece nedovolíte, aby byl jeho obličej počerněn.«

»Měj se, náčelníku Músо, na pozoru před Ueld Slejmán. Jsou to zrádci, zákeřníci.«

»Ruka vašeho emíra je dlouhá; stihne každého zrádce.«
Názel slíbil, že mně zůstane věren.

»Má matička mne, Múso, vybízela, abych o tebe dbal, jako dbá hrdlička o svůj nákrčník. Slíbil jsem jí, že se vrátím buď s tebou nebo že se nevrátím vůbec. Plakala; schválila mé rozhodnutí a víš, Múso, že Názel svou matičku neobelže.«

Po čem rostou vlasy.

Již před východem slunce se scházely k našemu ležení dívky a mladé ženy. Každá nesla nějakou nádobu, aby do ní nachytala velbloudího moče, tak potřebného k úpravě vlasů. Vlasy tvoří nejlepší ozdobu Šammarky; ký div, že o ně velice pečuje. Proto čeká ráno, až se vzchopí jízdní velbloudice, chytá její moč na misku a vymývá si jím hlavu. Vždyť velbloudí moč ničí hnidy, osvěžuje kůži, zabraňuje svrbění, dodává vlasům zvláštního lesku a posiluje jejich vzrůst. Smočivši vlasy, vezme dřevěný hřeben s hrubými zuby po obou stranách a češe se. Vlasů na čele nesplétá, ale zastřihne je, aby pokrývaly čelo. Ostatní vlasy horní části hlavy a nad ušima splete do menších pletenců, kdežto z vlasů zadní polovice hlavy udělá jeden nebo dva mohutné lelíky. Každý pletenec končí malým uzlem, z něhož vyčnívá kousek stužky. Nikdy si pletenců kolem hlavy neovíjí, ani jich nesmotává. Dlouhé pletence jsou chloubou ženy a každý mladík touží, aby dostal za manželku děvče nebo ženu dlouhovlasou. Staří muži toho již nedbají a vybízejí mladíka: »Bav se s krátkovlasou, nedostaneš-li dívky, jejíž pletence jsou různými mincemi zdobeny!«

Odňavše svým velbloudicím pouta s levých předních nohou, dovolili jsme jim, aby po jedné vstávaly. Ženy se k nim tlačily, chytaly moč do nádob, strkaly jedna do druhé, nadávaly si, jen aby si zajistily vzácný mok. S teplým spěchaly domů. Několik mladších, které se dostaly k velbloudicím až poslední, rozpustily rychle své vlasy, sklonily hlavy pod ocasy a roztíraly si moč tekoucí v přestávkách po hlavě, obličeji, krku i prsou. Kdejaký velbloudinec sebraly a odnesly.

Pohořím Edža.

K jihovýchodu od osady Kasr se kupí kol napajedla Bzácha na 60 větších a menších pahorků roztodivných útvarů.

Tam tábořili po úmrtí proroka Muhammada Beni Asad s některými čeleděmi ze kmene Tajj a z jiných kmenů, přidavše se ke svému soukmenovci Tulejhovi, jenž vystoupil jako prorok. Řídil se příkladem Muhammadovým a hlásal rovněž nové náboženství. Muhammadův nástupce Abu Bekr vyslal proti němu slavného vojevůdce Cháleda, jenž jeho stoupence u Bzáchy porazil a rozprášil. Prorok Tulejha spěchal na koni a jeho žena na velbloudu do území kmene Kalb, aby zachránil svůj život.

Po chvíli jsme dorazili ke vchodu do průsmyku Akankala, v němž se naše velbloudice po nějakou dobu pásly (obr. 33). Přechod pohořím Edža nebyl s počátku obtížný. Edža netvoří jednotného horstva, nýbrž se skládá z nesčetných hor, oddělených hlubokými žlebv. Místy jsou patrny tři od severu k jihu se táhnoucí řady různých kopců. Nejvyšší a nejméně rozčleněná je řada prostřední. V obou postranních klesají žleby skoro do stejné výše s okolní rovinou, kdežto v řadě prostřední se zvedají až 300 m nad rovinu a to tak prudce, že je vzestup i sestup velmi náhlý. Dalo nám mnoho práce, než jsme se svými velbloudicemi vystoupili na sedlo průsmyku (obr. 34). Musili jsme je vésti, pohánět, někdy jim nákladu ubírati. Na nejvyšším místě (1300 m) jsme se zastavili, abychom načrtli mapku okolí. Měli jsme odtud rozkošný pohled, obzvláště k jihu na pohoří Rummán. Je celistvé, ale severně od něho se prostírá kamenný les nesčetných ojedinělých kopečků a pahorků. K jihovýchodu lze přehlédnouti všechny skupiny nevysokých skal až po pohoří Salma, uzavírající obzor jako tmavá zeď. Od severozápadu nás vítala narůžovělá poušť písková posetá fialkovými a černými pahorky a kopci. Zakrátko se nám ukázala na západě osada Moukak, v níž jsme chtěli přenocovati. Sestup byl nejen obtížný, nýbrž i nebezpečný. »Zastiň nás, ó Alláh, svou ochranou; zastiň ochranou též naše velbloudičky!« volal opět a opět Názel. Chodník je velmi úzký, balvany zatarasený a místy tak srázný, že jsme musili velbloudice zdržovati, aby se jim při rychlejším poskoku náklad nesvezl na krk a nesvalil jich.

»Proč jsi nás, nepříteli synů Adamových, vedl touto cestou, po které Alláh posílá jen ty, které do pekla určuje?« dotazoval se Názel vůdce, který nás doprovázel z osady Kasr.

»Kéž ti Alláh, Názele, dopřeje síly! Nezahynul jsi jinde, nezahyneš ani zde. Vždyť tudy chodí čeledi stěhující se ze západu na východ a z východu na západ.«

»Ó kéž se Alláh slituje nad každým, kdo tudy šel a ještě půjde. Dej pozor, ty hnědá! Netlač se na popelavou, světle šedá!« pokřikoval na velbloudice.

Čím obtížnější, ba nebezpečnější byla cesta, tím svéhlavější se zdála býti naše zvířata. Některá šla po samém kraji chodníku, jakoby schválně stoupala na kameny, o nichž věděla, že se zřítí do žlebu zejícího vpravo. Odháněli jsme je odtud, ale vracely se hned, odkud na chvilku odskočily. Kde byl chodník širší, tlačily se jedna k druhé, při čemž dostávala zavazadla převahu na tu neb onu stranu a mnohé věci, které nebyly upevněny, spadly. Bylo třeba velbloudice zastaviti, zavazadla vyvážiti a shozené věci sbírati. Byli jsme zpoceni, unaveni, ale přece spokojeni, když jsme konečně dospěli na cestu schůdnější. Vůdce vykládal, že je severní průsmyk Self a jižní Béda pohodlnější než Akankala, jímž jsme jeli, ale že bychom si byli velmi zašli, kdežto nyní že si budeme moci odpočinouti a velbloudice se napasou.

K severu i k jihu od naší cesty se ukazovaly četné větší a menší skupiny datlových palem, kterým se daří výborně v kotlinách a žlebech, do nichž snesl déšť a vítr úrodnou prsť, pod níž se uchovává dešťová voda. Ani jediná skupina palem v pohoří Edža se uměle nezavlažuje. Kořeny všech dosahují až ke spodní vodě a ssají, kolik vláhy potřebují.

Písková poušť na postupu.

Divný byl pohled na kraj sousedící na západě s pohořím Edža. Je plný tmavých pahorků sedících v písku. K severozápadu se písek bělal, kdežto k západu a jihozápadu jevil lesk narůžovělý. Nefúd vysílá od pravěků své rameno, své žíly k jihovýchodu, leč nepronikl leda k pohoří Edža. Toto je žulové, proto vzdoruje erosi, která sice neustává, ale postupuje jen velmi zvolna. Nefúd jako by si byl umínil, že pohoří zničí, žene proti němu nové a nové vrstvy písku, které tvoří na jeho úpatí vysoké závěje a hrozí, že je zasypou. Po statisících let se jim to jistě podaří. Pohoří Edža erosí snížené zmizí pod rubášem písku, z něhož budou vyčnívati jen jeho nejvyšší vrcholky právě tak jak vyčnívají západně od něho přečetné nižší a vyšší vrcholy erosí snížených a pískem zasypaných hor. Jak zvítězí Nefúd nad pohořím Edža, zasype celý kraj východně od něho a spojí se u hory Džildijje se svým ramenem jihovýchodním.

Nefúd či písek není nepřítelem života. Kde nenalézá odporu, netvoří závěje, nýbrž spěchá volně svým směrem a pokrývá půdu slabší neb silnější vrstvou, která chrání vlhkost před žhavými paprsky slunečními. Proto se nejlépe daří oasám v kotlinách ohraničených na západě a severozápadě vysokými skalami a pokrytých vrstvou pískovou až jeden

Obr. 51. — U cesty Mehadže.

metr silnou. Skály zadržují a tím zeslabují útoky písku a písková vrstva nejen že zabraňuje rychlému vypařování, ale jsouc pravidelně zavlažována, proměňuje se v úrodnou prsť, v níž se dobře daří datlovým palmám, marhaníkům, révě vinné, sladkým citronům, různé zelenině, ječmeni a pšenici. V takové podlouhlé kotlině leží osada Moukak, která se před námi po celé délce rozkládala. Patrné byly dvě skupiny, severní a jižní. V severní zastiňují bujné palmy asi 30 domků.

v jižní jsou domky pobořeny, palmy vysekány a jen stromy etel ponechány. V severní části jsou studně 6 až 10 sáhů, v jižní 10 až 25 sáhů hluboké, v severních je voda slaná, v jižních pak sladká. Obyvatelé náleží k čeledi Hufejle ze Sindžára a z části k Beni Tamím. Jižní polovice byla pobořena za posledních válek, neboť se její obyvatelé přidali k členům rodiny Obejdovy, která byla částečně povražděna, částečně k Eben Saúdovi vypuzena.

Na západ od pohoří Edža jsme táhli rovinou, která je jen asi na půl metru pokryta pískem, důkaz, že horní vrstva erosi dlouho vzdorovala. Gaza v písku tak mělkém neroste, za to tvoří keře rimt a adžram celé háječky. Teninké, velmi husté kořeny trnitých keřů ausedže přidržují písek, takže se kupí ve výšinky, na nichž se ausedži velmi dobře daří.

Zastavili jsme se mezi keři, aby se naše velbloudice napásly. Věděli jsme, že v okolí Moukaku pastvy nenajdou a přece byly hladové a unavené. Napřed požíraly adžram, potom se shromažďovaly okolo keřů ausedže a sbíraly pysky kdejaký měkký výhonek chráníce se, aby se neporanily staršími tvrdými trny. Rimt okusily jen mimoděk. Chutnala jim lépe pastva na keřích, na nichž si od několika neděl nepomlsaly.

Bratříček na cestě.

»Vezmeme si, Múso, bratříčka. Nutně ho sice nepotřebujeme; vždyť jsou Ueld Slejmán s námi spojeni a nám poplatni. Mohl bych tě vésti jejich územím, jenže bychom měli veliké potíže. Neznajíce mne, napadli by nás, ba snad by nás oloupili. Potom abychom šli k jejich náčelníkovi a tam abych dokazoval, kdo jsem. Kdyby byl u náčelníka nějaký muž, který mne zná, byl by důkaz snadný. Hůře by bylo, kdyby nikdo mých slov nedosvědčil. Potom abychom jeli s náčelníkem do nejbližšího tábora nebo osady Šammarů a tam důkaz provedli. Náčelník by nám vrátil všechny naše věci a mohli bychom odjeti. Putovali bychom před jeho tváří, pod jeho ochranou. Aby nám některá čeleď, tábořící dále k západu nezpůsobila potíží, o jakých jsem se právě zmínil, dal by nám náčelník na cestu průvodce neboli bratříčka, buď svého otroka nebo některého svého příbuzného. Tomu všemu se vyhneme, vezmeme-li si z Ueld Slejmán bratříčka sami. Bude nás chrániti nejen před svými soukmenovci, nýbrž i před

spojenci svého kmene. Pojede s námi až k našemu cíli a vrátí se s námi na naše pomezí.«

»Chrání u Ueld Slejmán bratříček přede všemi čeleděmi a spojenci po celou dobu cesty, nebo je třeba bratříčka měniti a s ním každý večer ochranu ujednávati?«

»U Ueld Slejmán chrání bratříček přede všemi čeleděmi a spojenci po celou cestu. Vždyť víš, že Ueld Slejmán náleží k velké skupině kmenů Aneze. U nich je větší kázeň nežli u nás. S bratříčkem z Ueld Slejmán můžeš cestovati až do doliny Sirhánské a dále do Damašku. Všichni kmenové Anezů, jejichž územím pojedeš, uznávají ochranu bratříčkovu. Není u nich ani třeba, abys s bratříčkem vyjednával. Pojí-li s tebou jeden jejich příslušník, bere na sebe povinnost tě chrániti, stává se tudíž tvým bratříčkem. Pouze vinník prchající před mstitelem nemůže býti bratříčkem, nemůže tě chrániti.

U nás u Šammarů není takové kázně jako u Anezů. Nejjistější je tvář, již ti poskytne nějaký příslušník kmene, z něhož pocházím já, to jest Názel, nebo ze kmene Abde. Druzí dva naši kmenové se mezi sebou neustále hašteří, nelze proto jejich územím cestovati s týmž bratříčkem. Přijde-li k tobě nějaký Šammari a pojí s tebou, musíš se ho přece jen ptáti: ‚Poskytneš mně tvář před Šammary?'

‚Před kým ty mně poskytneš tvář?'

‚Před těmi a těmi.'

‚Splníš-li svá slova, budu tě chrániti před Šammary:' jenže je nutno ptáti se dále: ‚Před kterými Šammary můžeš býti mým bratříčkem?'

Pojmenuje ti kmen nebo dva, před kterými tě může chrániti. Jeho ochrana trvá pouze do západu slunce. Jak se setmí, abys s ním znova vyjednával.«

»Proč u vás u Šammarů není té kázně, jaká je u Anezů?«

»Těžko říci, Músо. Nad námi si osvojuje nejvyšší moc Eben Rašíd. Vyšel z nás, z kočovníků, stal se však usedlíkem a o usedlíky se opírá. On a jeho úředníci a stoupenci nás štvou jedny proti druhým. My všichni jsme synové Adamovi. Ukamenovaný ďábel nás podpíchne a postavíme se nejen proti kmeni s námi spřízněnému, nýbrž i proti svému knížeti, ba proti svému vlastnímu náčelníkovi. Kníže si myslí, že takovým způsobem svou moc upevňuje. Má pravdu, jenže je také pravda, že ji vlastně podkopává, poněvadž ničí kázeň.«

Před večerem jsme se utábořili na západní straně osady Moukak (obr. 35, 36), při malém políčku osetém ječmenem. Najednou zavál silný vítr západní, nesoucí a ženoucí mnoho písku. Vše odnášel a co odnésti nemohl, zasypával. Hledali jsme úkryt za pobořenou zdí zahradní. Za ni se písek nedostal, avšak před ní se kupil tvoře závěj, s níž se chtěl do zahrady přece jednou sesypati!

»Buď Alláh pochválen, že přinutil pozemské duchy, aby nám dali pokoj!« zvolal Názel, když po půlhodině vítr tak najednou ustal, jak byl začal.

Nikde v Nedždu jsme nebyli obtěžováni jako v Moukaku. Starosta nebyl doma. Hufejlové, sourodáci Názelovi, dleli u svých stád na jihozápadě od Edža a Beni Tamím, kteří v osadě zůstali, si z Názela nic nedělali. Obklopili nás a naše věci, ohmatávali vše, co leželo volně, podávajíce zajímavější věci jeden druhému a dotazujíce se o překot, kdo jsme, kam jedeme a proč tam jedeme. Abychom svých zavazadel uchránili, postavili jsme kulatý stan a v něm vše složili. I do něho nakukovali a poodtahujíce stěnu, vytahovali, čeho dosáhli. Největší obtíže působil stařec, který měl obrví a vousy na žluto obarveny hennou. Nejen že byl prvý, kdo bral naše věci a jiným je podával, ale vybízel je, aby se nás nebáli, že jsme cizinci a že vlastně vše, co máme, náleží jim. Názel mu pohrozil pomstou Eben Rašídovou. Stařec se zachechtal:

»Kde jsem já a kde je Eben Rašíd! Eben Rašíd je pánem v Hájelu a my, Beni Tamím, jsme pány v Moukaku. Nezvali jsme vás, abyste k nám přišli a můžeme vás oloupiti a zahnati, když vás jako hosty nepřijmeme. Ukaž mně jediného z nás, kdo vás zná a vám ochrany poskytne.«

Když se zvečeřilo, zavolal stařec, jenž byl chatíbem, učitelem náboženství, na své druhy, aby se modlili, poslouchajíce návodu svého mistra Eben Abdaluahhába. Poslechli. On předříkával, oni opakovali za ním modlitbu a napodobili všechny jeho pohyby. Názel a my ostatní jsme zůstali seděti.

»Vězte, Beni Tamím,« zvolal po modlitbě stařec. »Tito lidé se nemodlili, jsou nevěřící a nevěřících zde nestrpíme. Pojďte, zbořme jejich stan, sebereme, co se nám bude líbiti, a s ostatním ať odejdou, odkud přijeli.«

Obr. 53 — Na pokraji Hedžázu.

Sotva domluvil, vybídl mne Názel: »Pojď Músо!« Vzchopil se, skočil ke starci, popadl ho za bradu, já za ramena a vlekli jsme ho k ohni.

U ohně zvolal Názel silným hlasem: »Zde stojím já, Názel eben Tnejján, ze kmene Sindžára. Jak se z vás někdo dotkne našeho stanu nebo našeho majetku, opálíme ihned bradu tomuto starci, který nekráčí cestou, po níž se ubírali naši a vaši otcové a porušuje zákon pohostinství.« Stařec se třásl jako osika a sípavým hlasem prosil, abychom šetřili jeho brady.

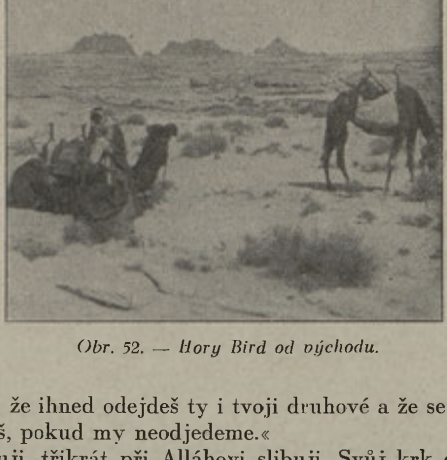

Obr. 52. — Hory Bird od východu.

»Slib, že ihned odejdeš ty i tvoji druhové a že se nablízku neukážeš, pokud my neodjedeme.«

»Slibuji, třikrát při Alláhovi slibuji. Svůj krk chci ztratiti, jestli svůj slib nesplním.«

»Běž, ty učedníku Abdaluahhábův a neukazuj se mně, nechceš-li, abychom připálili tvou bradičku.«

Sotva jsme ho pustili, ohmatával si bradu, odešel a většina jeho druhů za ním. Měli jsme pokoj. Po celou noc jsme bděli na stráži, nedůvěřujíce osadníkům.

Hledáme bratříčka.

Doprovázeti nás nechtěl nikdo. Jedna z dívek, které si ráno přišly pro moč, nám pověděla, že Ueld Slejmán táboří

někde za kopcem Ajmde, jejž bylo z Moukaku dobře viděti. Dali jsme se k němu. Chtěli jsme k západu, kde Šammarové netábořili a neměli jsme průvodčího ani z Ueld Slejmán ani z Ueld Ali, jimž ono území náleží.

»Nezbývá, Músо, než abychom našli nějaké leženíčko Anúzů a vzali si spolehlivého bratříčka.« Anúz značí menší oddíl, několik stanů skupiny Aneze, k níž Ueld Slejmán patří.

»Znáš někoho z Ueld Slejmán, Názele?«

»Přisám Alláh, na západ od pohoří Edža jsem nikdy nevkročil a Ueld Slejmán nemají území na východ odtud. Viděl jsem dva, tři pastýře sloužící u nás, ale hrubě jsem si jich nevšímal, takže nemám mezi Ueld Slejmán žádného známého. Víš, Ueld Slejmán nejsou takoví jako my Šammarové; nekráčejí po cestách, jimiž se ubírali naši předkové. Přepadají a olupují pocestného, třebas ho doprovázeli, ba i na svého hosta číhají a za noci ho oloupí.«

»Názele, křivdíš Ueld Slejmán. Setkal jsem se s nimi, když jsem tábořil na západ od pouště Nefúd a vím, že jsou mezi nimi poctivci a darebáci a ty, Názele, víš, že i mezi vámi nejsou všichni jako ty.«

»Alláh ví, že máš pravdu, ale přece jen učiníme dobře, budeme-li při výběru bratříčka opatrni. Čím mocnější a známější je rod, k němuž náleží, tím vydatnější je ochrana. Ale každý, i sebe nepatrnější příslušník Ueld Slejmán může býti ochráncem, bratříčkem, neboť se může postaviti, kdyby bylo třeba, před obličej silnějšího.

Ochrana utištěného.

V území usedlíků dbá vláda jistoty života a majetku. My takové vlády nemáme a ani bychom jí nechtěli, poněvadž by nás úředníci ještě více sužovali a vyssávali, než činí otroci a námezdníci našeho knížete. U nás tvoří vyžádaná ochrana základ osobní a majetkové jistoty. Komu hrozí nebezpečí smrti, kdo myslí, že se mu děje křivda, vyžádá si ochrany silnějšího. Nikdo nemůže ochrany odepříti. Kdo by tak učinil, dal by najevo, že je slaboch; počernil by svou čest; u všech ohňů by se vykládalo, že nemá čestné zmužilosti. Ale nikdo netouží, aby byl za ochranu požádán, poněvadž ví, že mu nastane krutá práce, plná obtíží a mrzutostí.

Utištěný si vyžádá ochrany u silnějšího neb u některého člena jeho rodiny osobně. Stačí, když vkročí do jeho stanu,

ale stačí též, když se svalí na pomezí posvátného obvodu stanu a aspoň rukou nebo svou slinou se obvodu dotkne. Posvátný obvod začíná u nás na délku kopí od nejzazších kolíků držících stanové provazy. Jiní kmenové uznávají za posvátný obvod celé okolí na doslech od stanu. Zavolá-li u nich pronásledovaný na hospodáře a hospodář nebo jeho manželka či jeho děti hlas zaslechnou, je pod jejich ochranou a jsou povinni ho chrániti. Nemůže-li utísněný dále a zůstane v posvátném obvodu ležeti, nesmí se ho pronásledovatel dotknouti, nikdo mu nesmí ublížiti, sice by znásilnil stan a hospodář, hospodyně nebo děti volají:

»Proč znásilňuješ našeho chráněnce? Vždyť máš přece ostrý zrak!« Nikdo se neodváží zneuctíti posvátného obvodu uznaného obecným zvykem.

Utísněný se snaží vždy, aby doběhl až do stanu. Zdaří-li se mu to, chopí se ženy, děvčete, nebo zvedne nemluvně proti svým pronásledovatelům se slovy:

»Dospěl chráněnec a spasil se.«

Přítomní volají: »Náš chráněnec! Zastavte se! Stan! Stůjte!« Kdo chráněnci ve stanu ukřivdí nebo ho zabije, musí hospodáři dáti náhradu za zneuctění stanu, která je větší než náhrada za porušení obličeje. Vyměří se kroky vzdálenost od stanu zneuctěného až ke stanu pachatelovu a za každý krok se požaduje jeden velbloud. Je třeba dlouhého a dlouhého smlouvání a prošení, aby hospodář zneuctěného stanu slevil. Jen když utísněný zabil někoho z nejbližšího příbuzenstva hospodářova, nenajde ochrany a může býti zabit, i kdyby byl dostal vyžádanou ochranu od hospodyně nebo někoho z rodiny. Krev hospodářova a jeho příbuzných je rozvášněna zprávou o smrti příbuzného. Nediv se, že je rozvášnění silnější než posvátnost stanu.

Ochrana a obličej.

Vyžádaná ochrana má za následek udělení obličeje. Chráněnec se pohybuje všude před obličejem toho, jejž za ochranu požádal. Této ochrany nelze omezovati, nýbrž ji dlužno spíše rozšiřovati, proto není o platnosti vyžádané ochrany nikdy sporu. Vždyť by bylo hanba, kdyby někdo zapřel, že byl požádán za ochranu, nebo kdyby se jí chtěl zbaviti. Poskytnutí ochrany je jedním z hlavních znaků slovutnosti bduiho.

Kdo udělí vyžádanou ochranu, rozhlásí hned po celém táboře, ba i po leženích sousedních:

»Ať se nikdo nepřiblíží k tomu a tomu. Vězte, on se dal pod naši ochranu. Kdo by mu ublížil, zaplatí nám cenu našeho obličeje.«

Ochrany si možno vyžádati i pro sporná zvířata. Buď dovede utiskovaný takové zvíře do posvátného obvodu stanu nebo tam donese aspoň hrst žíní z jeho ocasu. Ochránce vezme žíně, dojde ke stádu, v němž je sporné zvíře, pozná je podle zastřiženého ocasu a dovede před svůj stan. Nikdo se ho nesmí dotknouti, pokud se spor neukončí.

Znamení dobrá a špatná.

»Zahněme, Músо, vlevo, vlevo!«

»Proč, Názele? Vždyť jsi pravil, že tamhle ten kopec udává náš směr.«

»Zahlédl jsem vpravo muže; zdá se mně, že je jednooký. Máme před sebou důležitý úkol, chceme si vyhledati bratříčka na cestu a bylo by zlým znamením, kdyby nás jednooký potkal.«

»Což vy se také varujete jednookého?«

»Jak bychom se ho nevarovali. Je poznamenán od Alláha a Alláh ví, proč koho znamená. Nemohu-li se vyhnouti jednookému, aspoň převalím velký kámen, abych pohřbil zlé znamení, jež mně přinesl.«

»Znám tento zvyk, Názele. Vždyť se obecně říká: ‚Zahlédneš-li jednookého, převal kámen.'«

»Nikdy si, Músо, neber za průvodce na cestu, neboli bratříčka muže, jemuž schází vpravo a vlevo po jednom z horních řezáků. Podobně neměj nic s mužem, který má modré oči. To by tě jistě zastihla nehoda a tvůj počin by se nevydařil.«

»Žena s těmito vlastnostmi není špatným znamením?«

»Vyhýbáme se jí právě tak jako muži, ale ještě jedné se střežíme: té, která se ustavičně hádá a nadává, jiné posuzuje nebo pomlouvá. S takovou se nikdo z nás neožení. Nedodělal by se blahobytu a nebyl by se svými dětmi šťasten.«

»Jak pak nadávají vaše ženy?«

»Kdebych ti mohl, Músо, vypověděti všechna slova a rčení, která rozhněvaná žena metá na svého soupeře nebo na svou soupeřku! Mluví, co jí slina na jazyk přinese.«

»Aspoň některé nadávky bych rád slyšel.«

»‚Kéž roztrhá a sežere běs tento obličej! Kéž roztrhá tyto vousy pod nosem!' To žena nemyslí pouze na vousy, nýbrž na muže, neboť jak víš, vousy u nás znamenají muže. ‚Pálit tě, pálit!'«

»Co tím žena myslí?«

»Aby její soupeřka onemocněla tak těžce, že by bylo třeba přikládati jí rozžhavené železo na některý úd jejího těla.

‚Kéž ti přestane vát štěstí! Kéž jsi zbaven zdaru! Kéž tě zklamou tvá nejtajnější přání! Umři a rovnou do ohně!' Jiné

Obr. 54. — Na pokraji Hedžázu.

obecné nadávky, jako kletby předkům nebo rodičům znáš. Za nejhorší nadávku považujeme:

‚Kéž proklne Alláh tento pěkný šat, aby neodíval člověka, nýbrž suchý stonek!' Tu nadávající osoba přeje soupeři dlouhého utrpení. Alláh ho nemá vzíti hned z tohoto světa. Má na něho seslati vleklou nemoc, jíž by vadl a schnul jako vadne a schne vytrvalá bylina, nedostane-li po tři, čtyři léta deště.«

»Nebojíte se, že Alláh takové přání vyslyší?«

»Jak bychom se nebáli. Neznáme jeho úradků, jeho cest. Snad se člověk, na něhož je nadávka nebo kletba namířena, nějak prohřešil. Alláh, zaslechnuv kletbu, si vzpomene na jeho vinu a řekne si: ‚Potrestám tě, aby sis vinu odpykal a se utrpením očistil.' Nikdo z nás nemá rád osobu, která takovým způsobem Alláha k trestu vybízí. Vyhýbáme se jí a její pří-

buzní ji napomínají a bijí. Ale nejen Alláh, i pozemští duchové naslouchají takovým kletbám a se svolením Alláhovým škodí člověku.

Víš, Múso, my, synové Adamovi, musíme býti velice opatrni, jednak abychom vůli Alláhovu poznali, jednak abychom pozemských duchů nepodráždili. Obzvláště na nájezdech je nutno, abychom si všímali všeho, co se kolem nás děje. Taková ostražitost je jednou z předních povinností velitelových. Jedu-li v čele svých nájezdníků, abych měl oči všude. Na nájezd bráváme nejen velbloudy, ale i koně. Nikdy nejedeme na koních. Sedíme na velbloudech a osedlaní koně jsou opratí přivázáni k popruhu velbloudů. Stane se, že uzel povolí a klisna odběhne. Je-li to ryzka a dostane-li se před nás, kde, vlekouc uzdu za sebou, pobíhá a poskakuje, hned víme, že je to zlé znamení. Měla by býti zabita, ale kdepak bychom připravili jejímu majetníku takovou škodu! Vzkřiknu na ni: ‚Kéž ti Alláh odpustí!' a chopiv kopí, hledím ji zahnati mezi jezdce. Její majetník za ní utíká a chytiv ji, vede ji ke svému velbloudu a pečlivě ji uváže. Všichni mu domlouváme pro jeho neopatrnost a nakonec všichni jedním hlasem zvoláme: ‚Kéž ti Alláh odpustí, kéž ti Alláh odpustí!'

Nikdy nedovolím, aby s námi šla na nájezd ryzka s bílou páskou na obou zadních nohách.«

»Proč to nedovolíš?«

»Tyto bílé pásky jsou znamením od Alláha poslaným, že jejich nositelka svého jezdce v boji shodí. Nechtěje býti odpovědna z jeho smrti, nedovolím, aby s námi jel. Podobně varuji bojovníka, jehož klisna předními nohama stále hrabe. Taková zničí svého jezdce právě tak jistě, jako žena, která nemá v ničem pořádku.«

»Velbloudice nemají podobných znamení?«

»Mají, jenže ne tolik. Na nájezd nepřipustím velbloudici, která má vlka na kořeni ocasu.«

»Co znamená?«

»Že se její jezdec vrátí bez kořisti.«

»To vám, ostatním, přece neškodí.«

»Obyčejně určíme, že se o kořist rozdělíme stejným dílem. Jezdec s takovou velbloudicí by nic neukořistil a přece by požadoval svého podílu. Kdyby jich bylo několik, utrpěli bychom my ostatní velikou ztrátu, proto dozíráme, aby mezi našimi velbloudicemi nebyla žádná s vlkem na kořeni ocasu.

Jsme-li na pochodu proti nepříteli a potkáme-li stádo koz neb ovcí, povelím, aby se všichni moji druhové zastavili. Čekám, až stádo přejde.«

»Proč to?«

»Kdybychom jeli stádem, zavinili bychom svou porážku. Nepřátelé by nás právě tak rozptýlili jako my ovce nebo kozy. Též zvířat abychom si všímali. Zahlédnu-li před námi nebo bokem bílou gazelu, zvolám na své druhy: ‚Nikdo ať se neopovažuje sednouti na svou klisnu!' Klopýtl by a mohl by se zmrzačiti.

Divoké svini se kde můžeme vyhneme.«

»Cožpak jsou ve vašem území?«

»Jsou tu a tam v údolí Rma, ale mnoho je jich v dolině Sirhánské, jíž podnikáváme nájezdy proti kmenům severním. Tam abych si všímal stop. Zahlédnu-li čerstvé stopy divokých sviní, zabočím napravo nebo nalevo, abych se jim vyhnul, neboť přinášejí neštěstí.«

»Nestřílíte jich?«

»Za návratu z nájezdu na ně podnikáme hony, kde je uvidíme, a na jejich mase si pochutnáváme. Jejich sádlo je výborný lék. Bereme je s sebou na každou válečnou výpravu, neboť po ničem se rány jak lidí, tak zvířat tak dobře nehojí, jako po sádle divokých sviní. Je to divné, Músо. Jejich maso a sádlo nám přináší užitek, ony samy pak neštěstí.

Nikdy bych se nevydal na nájezd, kdyby se mně při odchodu z tábora přetrhla uzda nebo opratí u velbloudice nebo u koně. Bál bych se, že nepřítel přetrhne nit mého života.

Nikdy bych si nesedl do sedla smočeného deštěm. Sedlo deštěm smočené připomíná krev velitelovu po něm stékající.«

»Co děláváte s velbloudicí nebo klisnou, která se vrátí potřísněna krví svého jezdce, jenž na ní byl zabit?«

»Někdo si ji nechá, ale obyčejně ji prodáme cizí čeledi nebo nějakému usedlíku. Příbuzní padlého se štítí jezditi na zvířeti, na němž lpí krev jejich druha.

Špatné znamení nám dává havran nebo bílý sup, ukáže-li se nad námi. Jsou-li dva, jásáme, že nám přinášejí štěstí, kdežto na jediného střílíme, volajíce: ‚Kéž tě Alláh zničí!' Mámeť strach, že nad námi poletí až na bojiště, že budeme od silnějšího nepřítele rozehnáni a po jednom pobiti a že se bude pásti na mrtvolách jednotlivců.«

»Tamhle za kopečkem vidím stan, druhý, třetí. Zabočme tam, jsou to jistě Anúzové,« vybídl Názel po nějaké době. Jelo se nám velmi těžko. Musili jsme obejíti několik roklí pískem napolo zasypaných, než jsme dorazili k prvému stanu. Bez dotazu, bez rozmyslu jsme složili náklad a postavili svůj kulatý stan. Teprv potom šel Názel na zvědy a vraceje se, tepal zdaleka svou hlavu.

»Múso, Múso, na pomezí Šammarů opouští mne, to jest Názela, rozum. Vždyť v celém tomto táboře není ani jediného stánku Anúzů. Jsou zde jen Amúdové. Anúzové se prý včera odstěhovali někam k Mtále a já, to jest Názel, jsem vybízel tebe, Chalafka a Mansúrka, abychom složili náklad a si svůj stáneček postavili. Teď nezbývá, než abych sám všechno naložil a vám práce ušetřil.«

»Nehněvej se, Názele, sám na sebe. Jsme všichni vinni. Mohl se ten nebo onen z nás pozeptati anebo aspoň tebe upomenouti. Svineme stan, naložíme náklad a pojedeme k pahorku Mtále, jenž se tamo na západě vypíná.«

Jeli jsme rychlým krokem k severnímu konci Mtále. K poledni se zvedla prudká bouře písková. Se svých velbloudic jsme patrně viděli, jak smýčí vítr pískovou vrstvu asi půldruhého metru vysokou od západu k východu. Nad ní poletoval jen lehounký písek, kterého nebylo sice viděti, ale zato dobře cítiti. Vnikal nám do očí, do nosu, do úst, prodíral se mezi šaty až na kůži a působil svědění, které neobyčejně dráždilo jak člověka, tak zvíře.

Setkali se s námi dva jezdci, přicházející od západu. Zastavili jsme se. Nejen naše, ale i jejich velbloudice se otočily ihned hlavami k východu, opřely se předními nohama a zdvihly hlavy co možná nejvýše, aby dostaly oči a nozdry z hustšího písku. Nemohli jsme od poutníků žádné zprávy dostati a žádné jim dáti, neboť bouře přehlušovala a odnášela náš hlas. Stěží jsme se dověděli, že Anúzové táboří na jihozápadním konci Mtále. Dali jsme se hned tím směrem a dobře jsme učinili. Čím déle jsme jeli, tím více nás chránil od severu k jihu natažený pahorek před pískem a nárazy větru. Na jeho úpatí bylo viděti četné stromy etel a pobořené domky. Za knížete Muhammada si tam vystavěla osadu čeleď Suejd. Zřídili si zahradu přes 8 km dlouhou a 300 m širokou, neboť našli všude hojnost spodní vody a byli kryti před

Obr. 57. — V biblické oase Dedan.

větrem severozápadním a tím i před pískem. Než po smrti knížete Abdalazíza r. 1906 byli obyvatelé této prospívající vesnice strženi do občanských bojů, při čemž byly jejich domky rozbořeny a palmy ze msty vykáceny. Osada zanikla (obr. 37).

Krátce po poledni se dalo do deště. S počátku jen slabě poprchávalo, ale krůpěje houstly a rozpršelo se důkladně, takže jsme byli skoro úplně promoklí, když jsme stanuli v táboře Anúzů. Zdaleka nám vyběhl vstříc muž asi čtyřicetiletý. Chopiv se uzdy mé velbloudice, volal:

Obr. 55. — Na rovině Dib.

»Zapřisahám tě Alláhem, abys sestoupil jako vítaný host v mém stanu. Raději se odloučím od své pravice, než abych pustil uzdu tvé velbloudice. Hle, buďte všichni svědky, že propustím svou ženu trojím propuštěním, nepoctíte-li mého stanu jako hosté.«

Ani ještě nedomluvil, když vyběhl z jiného stanu stařec a chopiv mne za pravou nohu, zapřisahal: »Ó pocestný Nejvýš milostivého! Popatř na mé šediny a oblaž mne světlem svého obličeje jako vítaný host!«

Znaje takové prosby a věda, že málokdy vycházejí z hloubi srdce, děkoval jsem oběma a rozhodl, že budeme hosty obou. »Postavíme si svůj stan mezi stany vaše, budeme vašimi sousedy a vy našimi ochránci.«

»Věru, našli jste u nás své příbuzenstvo. Před vámi je cesta rovná, žádná soutěska nesmí omezovati vaší svobody.

Pomohli nám složiti náklad a postaviti stan. Věděli jsme, že u nich pobudeme aspoň den, abychom jednak usušili své promoklé šaty a pokrývky, jednak si načrtli mapky kraje na jihozápadě a západě od pohoří Edža a vybrali si spolehlivého bratříčka. Déšť ustal, slunce se ukázalo mezi roztrhanými mraky, i rozprostřeli jsme po písku kdejaký promočený šat.

Náš soused stařec nám přinesl ssedlého mléka, druhý mladší asi desítiměsíčního kozlíka, kterého stařec s Mansúrem ihned zabili, stáhli a k večeři připravovali. Stařec přikládal pod měděný kotlík a dohlížel na vařící se maso, kdežto Mansúr pekl chléb.

S mladším sousedem, jenž se nám líbil, jsme se dali do řeči. Zvěděli jsme, že provázívá posly Eben Rašídovy do stanic Hedžr a Muazzam, z čehož jsem soudil, že je to muž poctivý. Chtěje se přesvědčiti, zda umí určovati směr a vzdálenost, dotazoval jsem se ho na kraje, které jsme oba znali. Zalíbil se mně krátkými a jasnými odpověďmi, proto ho Názel najal, aby nás provázel jako bratříček do al-Ela a zpět. Jmenoval se Ali eben Mrejhem a pocházel z rodu Auádži ze kmene Ueld Slejmán. Mne znal podle jména a nemálo se zaradoval, že se se mnou může seznámiti osobně a že mne bude doprovázeti. Vykládal, že mne jeho náčelník navštívil, když jsem tábořil s knížetem Núrim eben Šalán u napajedla Haudža severně od oasy Tejma a že se dlouho těšil na moji návštěvu.

Ueld Slejmán náleží ke skupině Aneze. Část jich tábotí mezi oasami Tejma a Chajbar a napajedlem Béza Netíl, část pak v severovýchodní Syrii při pohoří Bišri. Část, jíž náleží území západně od pohoří Edža, jímž jsme se měli ubírati, poslouchá náčelníka z rodu Auádži, jemuž se říkalo Mešán, synek Askarův. Na jaře 1909 chtěl Núri eben Šalán proti němu podniknouti nájezd. Mešán se zalekl a vypravil se s několika stařešinami k Núrimu, aby ho dobrými slovy a dary ukonejšil. Tehdy jsem s ním hovořil o jeho území mezi Tejmou a Chajbarem a domluvili jsme se, že je pod jeho ochranou prozkoumám. Ale Alláh zkřížil moje záměry a k Mešánovi jsem se nedostal.

Spali jsme klidně a dlouho, dohánějíce, co jsme za posledních dvou noclehů zameškali.

Nazítří Mansúr dosušoval promočené věci, my pak s Chalafem načrtávali mapky okolí a připravovali hvězdářská pozorování. Zašel jsem si s Alim a dvěma příslušníky čeledi Amúd na nedaleké pískové návrší, odkud jsme nakreslili jižní část pohoří Edža, jakož i daleké okolí na západ a jihozápad.

Pohoří Edža je na jihu zakončeno průsmykem Marma, který je odděluje od roztrhaných kopců, směřujících k jihozápadu. Před námi na západním pomezí Edža se tulilo několik hájků palem osady Džfejfe. Na jihozápadě a západě jsme měli nesčetné kužely, pyramidy a sloupy buď ve skupinách nebo ojedinělé. Mnohé jsou napolo zakryté pískem, jiné z něho úplně volně vyčnívají, kdežto k jiným obzvláště na jihozápadě velká ramena Nefúdu dosud nepronikla.

Vrátiv se do stanu, sedl jsem si se starcem z čeledi Amúd na písek a žádal ho, aby mně znázornil kraj mezi údolím Rma a pohořím Edža. Napřed vytvořil z písku jižní konec Edža. Potom seskupil písek v podobu pohoří Rummán, a konečně vyhloubil široké řečiště Rma. Byl se svou prací spokojen, což dal najevo několikerým zamlasknutím. Oddychnuv zhluboka, vyzval mne:

»Pojeď se mnou, Múso, na své velbloudici z průsmyku Marma pohořím Rummán k údolí Rma. Neodbočíme ani napravo, ani nalevo. Polárku vložíme na levou kyčli tvé velbloudice a budu tě upozorňovati napřed na každou vodu, potom na každou horu, ležící na tvé cestě.« Palcem dělal v písku důlky, označuje tak vodu a třemi prsty pravé ruky navršoval z písku kopečky. Zaznamenal jsem si jeho údaje, chtěje se přesvědčiti, zda si nebude odporovati. Když znázornil cestu přímou, žádal jsem ho, aby mně nakreslil v písku chodník z Rummánu k napajedlu Béza Netíl.

»Jak si, Múso, přeješ. Zavedu tě tam. Polárku vložíme na pravou polovici tvého tlumoku. Pojedeme rovně a dotkneme se těchto kopců a těchto vod.«

Opět je znázornil. Navrhl jsem, aby mne vedl cestou z Béza Netíl ke kopci Ól a když tak učinil, z Ól do průsmyku Marma. Tato cesta křížila onu z Rummánu na Béza Netíl a blížila se k cestě z průsmyku do údolí Rma a byl jsem zvědav, zda to pozná a mně tytéž vody a hory pojmenuje.

Nezmýlil se. Byl jsem spokojen. Urovnav písek, žádal jsem starce, aby mně po druhé znázorňoval cesty a vody i hory a kopce při nich ležící. Nechápal, proč by tak měl činiti, ale Názel mu nabídl číšku kávy a cigarety, slíbil mu slaďoučkého čajíčku a stařec se dal do práce. Odporoval si jen asi dvakrát. Byl jsem spokojen a načrtl mapku, na níž jsem zaznamenal přes 50 jmen. Potom jsem ho vybídl, aby mně naznačoval vody a kopce, ležící stranou od cesty. Vyhověl rád, domnívaje se, že bude práce ukončena, než mýlil se, chudák.

Uhladiv opět písek, prosil jsem starce, aby v něm vyznačil údolí, která se táhnou mezi jižním koncem pohoří Edža (obr. 38), napajedlem Béza Netíl, Rummánem a údolím Rma. Zadíval se na mne a opíraje se o levou ruku, vstával, řka, že má práci doma. Vtom poslal Alláh Názela s číškou čaje. Beduové pijí čaj, obzvláště hodně sladký, velmi rádi, a náš stařec se k němu nedostal od mnoha let. Neodolal. Zůstal seděti, vypil číšku, vypil druhou, a vyznačoval mně údolí, dělal v nich důlky, kde byla voda, stavěl kopečky po jejich pravé a levé straně, a dokazoval opět, že kraj zná a že si neodporuje. Vzdálenost mně udával délkou pochodů při stěhování buď v zimě nebo v létě nebo kolik urazí jezdec na velbloudu, konající dalekou cestu.

Vyzískav od starce vše, co věděl, zavolal jsem Aliho a prosil jsem ho, aby mně v písku naznačil cestu, po níž nás povede do al-Ela a zpět k severnímu pohoří Edža. Nechápal, proč by se tak měl namáhati.

»Vždyť já ti, šejchu Músо, ukáži všechno až na cestě. Nebude vody, nebude kopce, abych tebe na ně neupozornil.«

»Vím, Ali, že to učiníš, avšak hle, já se v kraji nevyznám a byl bych rád, kdybych již nyní věděl, jak vypadá území, kterým pojedeme, a kde hraničí s kraji, které jsem již navštívil.«

Jako se starcem, tak jsem i s Alim načrtl několik mapek jižního pomezí Nefúdu a území prostírajícího se mezi Nefúdem, údolím Rma a stanicemi al-Ela a Hedžr. Mapy mně byly vítanou pomůckou na cestě, poněvadž jsem se mohl Aliho dotazovati na útvary, které nebyly patrné, doplňovati mezery a spojovati je přesně s končinami, jejichž mapku jsem za dřívějších cest sestavil. Byla to práce užitečná, ale velice namáhavá.

Brzo ráno jsme odjeli směrem západním. Ali nás dohonil teprve za hodnou chvíli.

»Nediv se, Múso,« pravil Názel. »Má ženu a děti, má je rád a těžko odloučí své srdce od nich.«

Jelo se nám pěkně. Nebylo větru, vzduch byl čistý a chladný. Objevše jižní konec pahorku Mtále, dospěli jsme k ležení rodu kmene Harb. Dávno jsem takového neviděl. Mělo tvar vejčitý. Stany byly zřízeny těsně vedle sebe, takže provazy jednoho zasahovaly za provazy stanu sousedního a zabra-

Obr. 56. — V průsmyku Mutedel.

ňovaly velbloudům odchod úplně, ovcím a kozám pak jej velice znesnadňovaly. Jen na obou úzkých koncích tábora bylo vynecháno po jednom stanu. Tam byly brány. Velbloudi, kozy a ovce mohou přenocovati na volné prostoře mezi stany a zloděj jich neukradne, když obou bran střehou hlídači. Zloděj se může proplaziti mezi provazy, ale nedostane tudy ani velblouda, ani kozy nebo ovce. Jednak narazí na některý provaz, při čemž se stan zatřese a pozornost hospodářovu vzbudí, nebo koza či ovce zabečí a zloděje prozradí. Takové tábory si zřizují pouze kmenové slabí.

Minuvše tábor, zadívali jsme se na západ, kde nám dlouhá, tmavá stěna přehrazovala obzor. Bylo to pohoří Misma, jímž jsme měli dvakrát projeti. Na jihozápadě poutal naše zraky

nahnutý skalní pilíř, u něhož je proslulé napajedlo Béza Netíl.

»Až potud, Múso, sahá naše území,« oznamoval Ali (obr. 39).

»Nepovídej, bratříčku! Vždyť slýchám, že pohoří Misma tvoří hranici Anúzů a vše, co se prostírá na východ odtud, že je majetkem Šammarů, majetkem naším.«

»Kéž ti Alláh, Názele, dopřeje dobrého poledne! Nechci, aby byla hádka mezi mnou a tebou, vždyť jsme bratříčky. Mám pravdu, máš pravdu. Pokud se větší polovice vaší čeledi Amúd neodstěhovala do Džezíre, Mesopotamie, stavěla své stany od pohoří Edža až k pohoří Misma, ba mnohdy ještě dále na západ, ale dnes nemají Amúdové ani 500 stanů. Mnozí pěstují palmy v pohoří Edža a bydlí u nich a ostatní jsou slabí, aby se ubránili cizím nájezdům. Proto dovolují, abychom my tábořili s nimi a souhlasí, aby napajedlo Béza Netíl bylo nejen jejich, nýbrž i naše.«

»Ubývá Šammarů, ubývá,« poznamenal Názel. »Stěhují se do Džezíre, odcházejí do Syrie, hledají lepší pastviska, kdežto jejich otcové byli spokojeni s kobylkami a mlékem.«

Ubírali jsme se ramenem Nefúdu s bílým pískem, které vniká do vlnité roviny, poseté pevnějšími zbytky odnesených vrstev. Na severozápadě ukazoval Ali jednu delší a vyšší a druhou kratší a nižší tabulovou horu. První sluje Fardet an-Nezím, druhá Fardet aš-Šemús (obr. 40). Za nimi vystupovalo čím dále tím jasněji pohoří Misma. Podobá se úplně pohoří Edža a skládá se rovněž z množství hor oddělených hlubokými žlebv, do nichž se valí od západu a severozápadu písek. Jižní částí vede průsmyk al-Áh, k němuž jsme spěchali. Utábořili jsme se v pískové prohlubni.

Pohoří Misma.

Již od půl čtvrté ráno jsme byli v sedle. S počátku jsme jeli pískem, potom kamenitou rovinou. Pohoří Misma vystupuje z Nefúdu, tedy z písku a končí na jihu opět v písku, v rameni Nefúdu. Při severním konci pohoří vyčnívá z písku nesčetné množství ostrých pyramid, které tvoří řadu od severu k jihu a jsou čím dále k jihu tím širší a vyšší. Skoro na samém pomezí Nefúdu ukazuje temný zářez v pohoří pohodlný průsmyk. K jihu od něho jsou kopce tabulové, na nichž sedí jen tu a tam zbytky vyšší vrstvy. Obzvláště ná-

padný je vrchol Behím, podobný nakloněnému palci. Pod ním vede průsmyk Barka. K jihu odtud označuje vysoká homole průsmyk al-Áh. Kdežto v pohoří Edža je mnoho vody a proto mnoho palmových hájů, není prý v Misma ani jediného pramene, ba ani jediné mělké studnice. Jen na východním úpatí jsou patrny četné staré studny, které však byly zasypány. Členové čeledi Šilkán vyčistili před průsmykem Barka starou studnu hlubokou přes 40 sáhů.

Před polednem jsme dospěli ke zbořené pevnůstce Ksejr. Střehla kdysi cesty k průsmyku al-Áh. Ali vykládal, že jsou nad ním rovněž zbytky zdí.

Nakloněný pilíř u napajedla Béza Netíl je nejlepším vůdcem mezi pohořími Edža a Misma, neboť je se všech stran viditelný.

Po poledni se zadíval Ali k jihu. Aby lépe viděl, pozastavil svou velbloudici, stáhl si šátek do čela, zacloňoval si oči pravicí a nakloniv se nad krk své velbloudice, upíral svůj pohled bystře k jihu. Učinili jsme tak rovněž a zahlédli dva jezdce. V téže chvíli jsme přiměli své velbloudice, aby poklekly a vylezli jsme s Názelem na nedaleký kopeček, odkud jsme, ležíce na břichu, pozorovali dalekohledy neznámé jezdce. Mohli býti 15 km daleko. Za nimi se vynořily mraky prachu, zahalující silnou četu.

»Vyprošujeme si tvé ochrany, ó Alláh!« zašeptal Názel. »Jsou to jistě nájezdníci. Táboří nějací Anúzové na jihu?« ptal se Aliho, ležícího vedle.

»Pokud vím, nejsou tam ani Šammarové, ani Ueld Slejmán. Od jihu mohou přicházeti pouze členové kmene Harb nebo Atejbe.«

»Jste letos přáteli či nepřáteli?«

»Nepřáteli. A vy, Šammarové?«

»Otroci našeho emíra prokopávají domky a dvorce Harbů, proto jsou Harbové našimi nepřáteli, vyjma těch, kteří táboří s námi nebo s vámi jako sousedé. S Atejbe vedeme od let válku.«

»My rovněž,« poznamenal Ali. »Co si počneme? Pojedeme-li dále, uvidí nás. Zůstaneme-li zde, potkají nás, zachovají-li svůj směr. Prosíme tě za pomoc i ochranu, ó Alláh!«

»Budiž Alláh pochválen,« šeptal Názel. »Hle, zastavili se. Jistě že chtějí dopřáti velbloudicím pastvy a sobě připraviti večeři, aby mohli jeti po celou noc. Budiž Alláh pochválen! Honem na velbloudičky a nížinami k západu. Vždyť nevíme.

kam zamíří, zda do Nefúdu východně od Misma, či se dají na západ do tohoto pohoří a kterým průsmykem pojedou. Musíme spěchati, abychom ujeli před večerem co nejdále. Za noci našich stop neuvidí, třebas by je zkřížili.«

Nebezpečná soutěska.

Velbloudice jako by cítily nebezpečí, natahovaly a dodržovaly krok. Kvapem jsme se blížili k soutěsce al-Áh. Viděla mnoho bojů. Za chalífy Abdalmaleka zajel Humejd ibn Bahdal, vrchní náčelník kmene Kalb. s 200 svých bojovníků ke kmeni Fezára, aby vymohl daně, kterých dotud nezaplatili. Našel jejich tábor v rovině východně od průsmyku al-Áh. Beduové odjakživa neradi odváděli daně a Fezárové neměli velké chuti vyhověti vrchnímu náčelníku Kalbů. Humejd chtěje je přinutiti, řádil v jejich táborech tak krutě, že se zpráva o tom roznesla široko daleko. Stěžovali si u Abdalmaleka žádajíce, aby Humejda přísně potrestal. Když to Abdalmalek neučinil, sebrali své bojovníky, spojili se se sousedy a přepadli tábor Kalbů u studnic Žén, kde pobili nejen muže, ale i ženy a dítky.

Kalbové, jejichž náčelníkem byl Ibn Bahdal, tábořívali tam, kde tábořívají dnes Rualové, kteří poslouchají Eben Šalána. Člen rodu Eben Šalánova. Mamdúh, synek Sattámův, podnikl jako kdysi Humejd proti Fezárům nájezd proti Ueld Slejmán.

»Bylo to, Músо, v deštivém období ve čtvrtém před tímto,« vypravoval Ali. »Tábořil jsem tehdy s čeledí Džaáfre z Ueld Slejmán u napajedla Béza Netíl. S Mamdúhem jelo 40 jezdců na velbloudech. Koně neměli žádného. Obklopili naše stáda a než došel poplašný pokřik našich pastýřů do tábora, odehnali kořist. Pronásledovali jsme je: vždyť byly stopy zřejmé. Mamdúh nás zahlédl a pobízel své k větší rychlosti, abychom jich nezaskočili v soutěsce al-Áh. Chtěje tomu zabrániti, zůstal s 20 druhy pozadu. Rozdělil je na dvě čety, které se na nás vrhly, jedna od severu, druhá od jihu. Znal jsi, Músо, Mamdúha?«

»Jak by ne! Vždyť jsem s ním po měsíce tábořil.«

»Víš, jaký to byl hrdina?«

»Hrdinou nebyl. To mu řekl několikráte jeho strýc Núri, vytýkaje mu, že chce nedostatek rozmyslu nahraditi ukvapenou odvahou.«

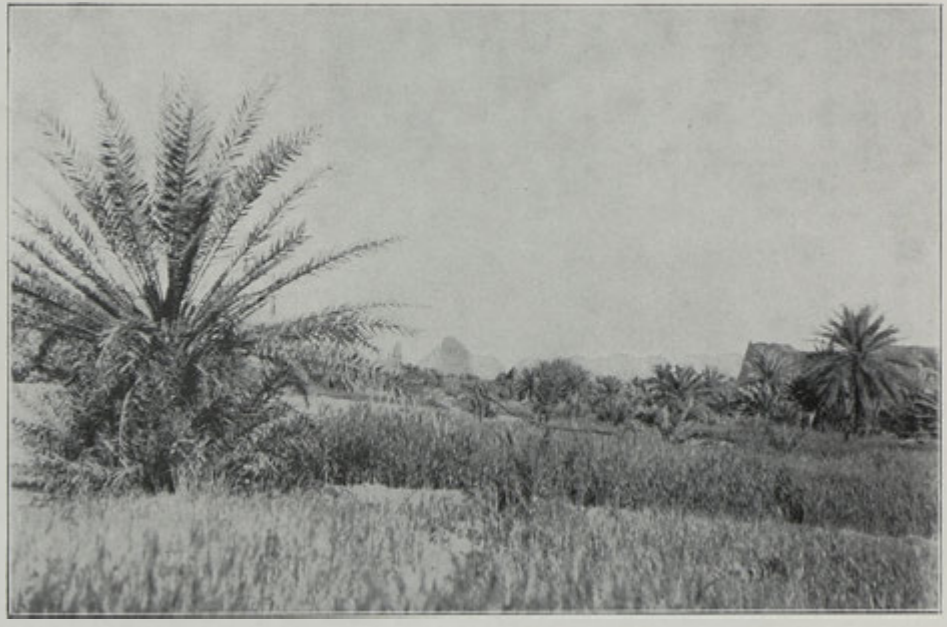

Obr. 60. — Políčka v zahradách.

»Nu, máš pravdu, ale jisto je, že se Mamdúh nezalekl pěti bojovníků. Vida, že nás nezatlačí a nerozpráší, volal na četu tísnící nás od severu, aby se zachránila do soutěsky. Stalo se. Jeho druhové vidouce, že zahynou, volali na mladého Mamdúha, aby prchl.

.Já, Mamdúh eben Sattám, abych prchl? Abych ukázal nepříteli ocas své velbloudice? Já jsem bojovník, chránící stáda Alja, já jsem Ruejli!' zvolal velkým hlasem a vrhl se na nás znova. Tři mé druhy zabil, pět jich poranil. Koule zasáhla

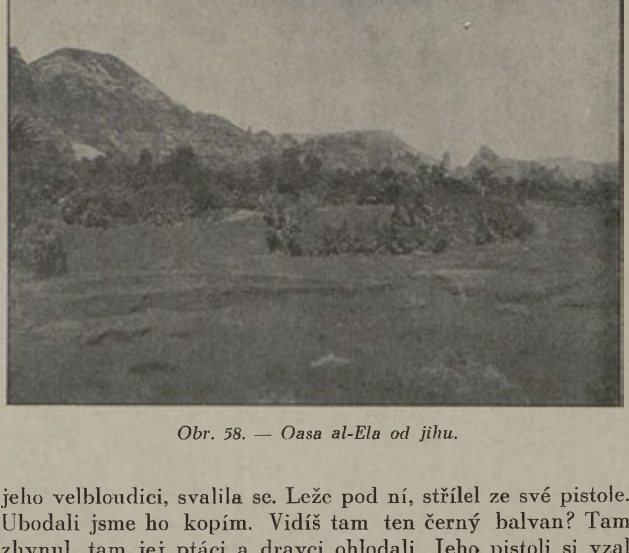

Obr. 58. — Oasa al-Ela od jihu.

jeho velbloudici, svalila se. Ležc pod ní, střílel ze své pistole. Ubodali jsme ho kopím. Vidíš tam ten černý balvan? Tam zhynul, tam jej ptáci a dravci ohlodali. Jeho pistoli si vzal bojovník z Džaáfrů, ale nerozumí jí, nemá pro ni nábojů a nikde jich nenašel.«

»Znám pistoli Mamdúhovu. Vždyť ji dostal ode mne. Kéž se Alláh nad ním smiluje! Neměl 20 let, když zemřel a žádný z jeho bratří se mu nevyrovná.«

Dospěvše do soutěsky al-Áh, jeli jsme pomaleji. I pohoří Misma se skládá aspoň v jižní části ze tří souběžných řad, mířících od severu k jihu. Jednotlivé kopce vyčnívají přes

70 m nad žleby, které je oddělují. Tyto jsou místy přes půl km široké a je i v nich viděti osamocená skaliska (obr. 41).

»Soutěsky al-Áh a Arzijje jsou, Múso, schůdné, ostatní příkré. Nájezdní čety procházejí rády tudy, kudy jedeme my, neboť se mohou aspoň občas napojiti ze studánky, která leží před námi. Za ní zahýbá průsmyk k jihozápadu, tvoří kout a tam je oblíbená skrýše lupičů. Je možno, že tam čeká zvěd čety, před níž ujíždíme, proto musíme býti opatrni.«

Přiblíživše se k studánce (obr. 42), svěřili jsme velbloudice ochraně Chalafově a Mansúrově a plížili se pěšky se zbraní v ruce ke koutu. Nebylo tam nikoho, ale v písku, jenž tam již počíná, jsme spatřili čerstvé stopy velbloudá.

»Podívej se, Múso, na stopy. Kopyto, které je vtlačilo, bylo hladké jako stříbrný rejál, náleží velbloudu, který pochází z území sopečného, a tam táboří naši nepřátelé. Je to jistě zvěd nájezdní čety, buď oné, kterou jsme zahlédli, anebo jiné. Budiž Alláh pochválen, že se již slunce dotýká pouště! Za pohořím Misma se dostaneme mezi četné kopce pískové a Alláh nám dopřeje své záštity.«

Prvý automobil v poušti.

Vrátivše se k velbloudicím, sedli jsme na ně a jeli rychle, ale obezřele ze soutěsky (obr. 43). Písek stoupá a zakrývá západní úpatí pohoří Misma skoro na 30 m vysoko (obr. 44). Viděli jsme v něm hluboké stopy kol automobilových. Jelo tudy auto, jež Enver paša daroval Eben Rašídovi.

»Po železnici byly dary dovezeny do stanice Muazzam. Byl jsem při tom já, to jest Ali, neboť jsem doprovázel otroky Eben Rašídovy, kteří pro dary jeli. V Muazzamu naložil náčelník Eben Fežír náboje a zbraně na své velbloudy, kdežto zlato, které bylo v malých bedničkách, si rozdělili otroci. Auto řídil člověk, kterého Enver paša Eben Rašídovi rovněž darem poslal. Pod ochranou Eben Fežírovou bylo všechno dopraveno do oasy Tejma. Tam jsme několik dní zůstali, neboť se náčelník Eben Fežír nemohl domluviti s náčelníkem Ajdů, jenž chtěl míti rovněž podíl na zisku. Jeho lidé naložili dary a dovezli je až do Hauty na pomezí území našeho, to jest Ueld Slejmán. Náš velký náčelník dopravil na velbloudicích všechny zásoby touto soutěskou al-Áh k napajedlu Béza Netíl, kde je odevzdal Šammarům Eben Rašídovým. Kudy oni jeli, nevím.«

»Slyšel jsem,« vmísil se Názel, »že se dali velbloudi s náklady průsmykem Self do Hájelu, kdežto vůz, který jezdí sám, objížděl pohoří Edža až k jeho severnímu konci, zabočil k jihu a dojel do Hájelu po cestě z Džoufu oasou Džubba.«

Vyjevše z průsmyku, zabočili jsme ještě dále na jihozápad, hledajíce v písku skryté tábořiště. Málo jsme spali. Chtějíce určiti zeměpisnou šířku, musili jsme čekati, až se mraky protrhnou a polárka se ukáže. Ale ani ukončivše tuto práci, nemohli jsme se oddati klidně spánku. Vždyť jsme nevěděli, kudy se dal zvěd, jehož stopy jsme spatřili, anebo kudy pojede nájezdní četa, před níž jsme prchali.

»Tvou ochranu, tvůj závoj si vyprošujeme,« šeptali Názel a Ali co chvíle.

Jak se ukázala denice nad obzorem, pobízeli jsme své unavené velbloudice k novému pochodu napřed pískem (obr. 45), potom územím kamenitým. O půl deváté jsme vkročili do soutěsky Saláme, vedoucí nízkými pahorky k pohoří Ernán vystupujícímu od severu k jihu (obr. 46). Skládá se ze dvou vrstev. Spodní asi 50 m vysoká je kolmá, kdežto horní je trochu nižší a sklání se k západu.

Alláh dává a Alláh bere.

»Hle, Músо, tam u toho osamoceného keře talh byl postaven můj stan, když nás nájezdníci ze kmene Htejm přepadli,« vypravoval Ali. »Skryli se večer tamhle v těch skalách k západu. Za noci se připlížili k našemu táboru, obsadili všechny okolní skály a přede dnem, kdy poctivý člověk nejlépe spí, se vrhli s křikem do tábora. Dvěma nebo čtyřem velbloudům zapálili nákladní sedla vycpaná slamou. Ti se splašili, od nich se nakazili ostatní a všechna naše stáda prchala tady tou dolinou na západ do rukou soudruhů nájezdníků. Ti jich nezadrželi, nýbrž je od severu a od východu obklopili a hnali je před sebou k jihu do svého území.

My jsme se brániti tuze nemohli. Jak se má brániti muž spící, zamotaný ve svém plášti, když je vyburcován nepřátelským pokřikem a vidí, jak nepřátelé odnášejí jeho zásoby a strhují stan! Šest mých druhů padlo, 17 bylo poraněno a ostatní jsme byli rozprášeni. Jen ženy a dítky zůstaly v táboře. Htejmové přivedli část svých velbloudic, naložili na ně 40 našich stanů, všechny naše zásoby a ujeli za svými druhy. Volali jsme o pomoc, ale naši příbuzní tábořili daleko,

hlas k nim nedospěl a neměli jsme zvířat, na nichž bychom byli jeli. Nebylo možno, abychom Htejmy pronásledovali.«

»Alláh dává a Alláh bere,« poznamenal Názel.

Právě v poledne jsme dojeli na prastarý hřbitůvek. »Nevím, Múso, komu náleží. My, Ueld Slejmán, na něm nepochováváme, ba bojíme se ho. Jedouce tudy seskočíme s velblouda, zvedneme drobný kamének a vložíme jej na hrob Salámův. Viz, jaká hromada je na něm již navršena. Kdo byl Saláme, ví jen Alláh. Potulní obchodníci povídají, že pocházel z Beni Helál. My slýcháme o Beni Helál, avšak nikdo z nás jich nezná. Nevím, je-li to, co se o nich vykládá, pravda.«

Za hřbitůvkem jsme projížděli mezi nesčetnými sloupy, kuželi a pilíři (obr. 47). Jsou to pevnější zbytky vrstev větrem odnesených. Obzvláště jsou četné k jihovýchodu při sedlovité hoře Haram, kterou jsme měli skoro pod sluncem. Zdaleka se podobá obrovské rotundě, na níž sedí malá lucerna.

Nesnesitelné vedro.

Slunce pražilo; vzduch spočíval hustými závoji nad vypráhlou skalní půdou, po níž jsme jeli, stěží dýchajíce.

»Musí Alláh zaněcovati ještě zvláštní oheň v pekle?« pravil Názel. »Vždyť stačí, když tam slunce praží ve dne v noci tak, jak praží dnes. Proč stvořil Alláh slunce? Nebýti ho, jak dobře by nám bylo pod vládou měsíce na zemi. Ale Alláh tvoří, co sám chce, a my, synové Adamovi, mu odporovati nemůžeme.«

Na chvíli jsme si odpočinuli ve stínu několika skalních pyramid. Velbloudice se nechtěly pásti. Které jsme přinutili k pokleknutí, zůstaly klečeti, ostatní si klekly rovněž, položily krky na zem a pomalu a těžce oddychovaly. My jsme se natáhli ve stínu, ale skála, na niž jsme lehli, byla horká. Vždyť na ni před chvílí pražilo po několik hodin slunce.

Názel stenal: »Mansúrku, bratříčku, napoj mne čajíčkem, nechceš-li, aby si Alláh mou dušičku vzal.« Mansúr šel pro konvici, v níž jsme vařili vodu na čaj, já pak s Chalafem jsme sbírali palivo. Za chvíli praštěl ohýnek, voda se hřála. Chalaf donesl čaj, cukr a číšky. Názel a Ali leželi, nehýbajíce se. Voda, z níž jsme vařili čaj, byla skoro černá a hodně slaná. Vždyť jsme ji načerpali ve studnicích osady Moukak a vezli

ji v koženém pytli, v němž stále se pohybujíc nabývala zakrátko barvy žlutavé, konečně skoro černé. A přece chutnala, když jsme ji smísili s troškou čaje a hodně osladili. Mansúr nalil do dvou šálků, podal je mně a zanesl jsem je Názelovi a Alimu.

»Názele, bratříčku, osvěž svou dušičku!« Znal jsem ho. Věděl jsem, jak rád si zamlsá, proto jsem mu podstrčil ještě pět kousků cukru. Oddechl si, posadil se a stíraje horký pot s čela pil ještě teplejší čaj. Přidal si všechen cukr a pomlaskoval, jak mu čaj chutnal. Napiv se, prosil Chalafa:

Obr. 67. — Stromy etel.

»Chalafe, bratříčku, smiluj se nade mnou a dones mně ještě čajíčku.« Mansúr nalil a Chalaf mu jej s novým přídavkem cukru zanesl. Též Ali dostal ještě druhý šálek a oba se osvěžili.

Ničeho se pocestný tak neobává jako duševní únavy. Tělesná se snese snadno, ale zmocní-li se někoho únava duševní, vzroste i tělesná a chudák myslí, že je nemocen a přeje si smrti. V takových chvílích koná horký čaj divy. Ali, obzvláště však slaboučký Názel byli toho důkazem. Sotva se napili, zmizela únava, necítili horka a sami vybízeli, abychom vsedli na velbloudice a dali se na cestu.

Zvečera jsme byli nedaleko skalní rozsedliny Baara, kde přepadl Chalaf ál Iden z Rualů tábor rodu Auádži. Chalaf byl znám po celé severní Arabii. Byl největším přívržencem Fáresa eben Šalán, jejž vláda, uvěznivši Núriho, 1910 Rualům za knížete vnutila. Po návratu Núriho uprchl Chalaf ke kmeni Túmán.

»Tábořil po nějaký čas s námi, Sindžáry,« vypravoval Názel »a popouzel nás ustavičně proti svým pokrevencům. Nechápu, že mu nebylo líto krve jeho vlastních příbuzných, kterou prolil na četných nájezdech proti nim. Teprv před posledním deštivým obdobím se smířil s Núrim a vrátil se ke svým. A divná věc, kterou Alláh určil. Netábořil se svými dlouho a u sopky Amúd ho přepadli titíž Túmánové, které tak často proti svým popouzel a vedl. Bránil se a byl zabit. Probodl mu břicho svým kopím Chulejf, synek Kuejrův.«

Za tábořiště jsme si zvolili nížinku Bhejre, ohraničenou na všech stranách rozmanitými skalisky (obr. 48).

Od časného rána jsme putovali cestou Mehadže (obr. 49, 50, 51) přírodním museem, jakého snad není nikde na světě. Kdejaký umělecký výtvor sochařský má v něm své vzory. Všechny stavitelské slohy jsou zastoupeny. Ukazují se věže gotické, románské, barokové; sloupy, pilíře všech možných tvarů: obelisky, pyramidy, pylony, prapodivné stolice; skupiny velkých i malých osob, vše najde, kdo má jen trošku obrazotvornosti. A jakými barvami zářily tyto roztodivné výtvory, když po nich vycházející slunce rozlilo své prvé paprsky! A přece i toto museum zmizí. Dlouho, velmi dlouho to bude trvati, ale spojeným silám zimy a horka, vody a sucha, písku a větru neodolají ani tyto poslední památky jiných dřevních útvarů.

Před polednem se nám ukázal na západě široký, nízký, dole šedý, nahoře černý kopec Ruáf a bokem od něho tři mohutné tabulové hory Bird, z nichž východní je zakončena vysokým sloupem.

Od hory Džildijje jsme se ustavičně obdivovali prapodivným útvarům přírodním. S počátku nás velice poutaly. Ukazovali jsme si každý nový vzor, vypravovali si, čemu se podobá, jak asi vznikl. Ale v posledních dvou dnech bylo těchto útvarů takové množství, že jsme jich nemohli ani s největší bedlivostí pojmouti a zmocnila se nás jakási nechuť.

Názelovi se stýská po zesnulé manželce.

Názel si nebyl ani podoben. Kraje neznal, vůdcem nebyl i oddal se úplně svým vzpomínkám. Tichým hlasem popěvoval písničky, v nichž velebil krásu dívky:

Ach, milenko, srdce mé se proměnilo ve dva žlíbky,
jež se rozdělily a v tobě se spojují.
Najdeš je, promluvíš-li k nim přívětivě,
ne-li, zaženeš je na úbočí.
Podobna jest milenka má jedné ze dvou gazelek,
vyrostlých v širých lesknoucích se rovinách.

Daleko jsi mne vylákala, ó vytoužená!
Moji příbuzní jsou vzdáleni a já jsem bos.
Noha se nemůže dotknouti rozpálené půdy,
a přece stojím nepohnutě v horku.
Odjela jsi ty, jež sedíš ve stinných nosítkách,
a já se vracím svou cestou.

Oko, které by lačně na tebe pohlédlo, ať propadne utrpení,
a srdce, které by po tobě dychtilo, ať jest vyrváno.
Ó běloučké, nikdo se ve vás nevyzná.
Jednoho odpravíte, druhého vábíte.

Ó Alláh, jenž stvořuješ sokolu péra,
aby se mohl po vůli prolétnouti po lesklých nebesích,
ach, oko mé slepotou stížené
nad mou milou prolilo svou chladnou vodu.
V půli jest útlá; krček má jako skleničku,
kyčle pak, chvála Alláhovi, jak jsou souměrné.
Jde-li k tobě, vykračuje si jako dcerka klisny kbejše
a sladký jest její zjev, když se přibližuje její krok.

Ó Zejde, povídá se, že má milenka zemřela.
Bez ní, co jest mně do života?
Tento tvůj svět spěje k jednomu zklamání za druhým,
neboť, přikvapí-li osud, zmizí svépomoc.
Přetrhlo se mně srdce nad tím, co minulo,
jako když se přetrhne provaz s vědercem na ose čerpadla.

»Na koho myslíš, Názele, zpívaje tyto písničky?«

»Na koho, Músо? Na tu, kterou jsem nade vše miloval a která ode mne navždy odešla: na svou Alju. Nevěříš,

Múso, jak byla sličná, ztepilá jako šlahoun gazy, pružná jako výhonek korzi a jak si vykračovala ponazdvihujíc levou rukou podolek svého šatu. Byla určena mému bratranci Fahadovi, však jej znáš, ale ráda měla jenom mne, to jest Názela eben Tnejján, a mé srdce spočinulo v jejím. Jednou jela, stěhujíc se, kolem stanu mého otce. Tichým popěvkem mně naznačovala, kdy a kde bychom se mohli sejíti. Právě jsem rozdělával oheň, abych uvařil tatíčkovi kávu. Poslouchaje popěvek, zapomněl jsem dmýchati do vznikajícího ohně, jenž uhasl. Pádná rána holí mně připomněla, co mám dělati. Můj tatíček poznal, co je mezi mnou a Aljou.

‚Opovaž se, synku, křížiti cestu, po níž kráčí tvůj bratranec Fahad. Raději tě zabiji, než bych dovolil, abys počernil mou tvář.' Znal jsem tatíčka. Věděl jsem, že mne má rád, ale byl jsem přesvědčen, že ještě raději má bělost svého obličeje, svou čest. Zašel jsem k Fahadovi.

‚Fuhejde, bratranečku, smiluj se nade mnou. Nenič mého života!'

‚Názele, bratře, víš, jak tě mám rád. Jak bych mohl ničiti tvůj život?'

‚Zničíš jej, bratříčku, vezmeš-li mně srdečko, s nímž se spojilo srdečko mé. Vím, že tvůj otec pro tebe vyhradil Alju hned, když se narodila. Máš na ni plné právo. Vážím si toho, ale rci, bratříčku, co zmůže synek Adamův proti lásce, kterou Alláh do jeho srdce vložil.'

‚Mluv, Názele, abych jasně viděl a jasně soudil.'

‚Bratříčku, nehněvej se na mne. Má duše je v duši Alje a její duše je v duši mé.'

‚Je-li tomu tak, já, to jest Fahad, neodloučím duši od duše, ustoupím od Alje a ponechám ji tobě.'

‚Vím, bratříčku, že jsi dobrý, ale nečekal jsem, že bys byl tak dobrým ke mně, to jest k Názelovi. Kdo to oznámí tatíčkovi?'

‚Povím mu to sám a sám jej požádám, aby svolil, aby ses o Alju ucházel.'

Přišel Fahad do našeho stanu, pozdravil tatíčka, jenž na pozdrav odpověděl, podal mu číšku kávy, pohovořili si o tom a o onom, až konečně Fahad povídal:

‚Dúchi, mám s tebou slovíčko.'

‚Rozumím.'

Fahad vyšel, tatíček šel za ním. Na dohození od stanu si čapli a hovořili. O čem mluvili, vím, ač jsem slov neslyšel.

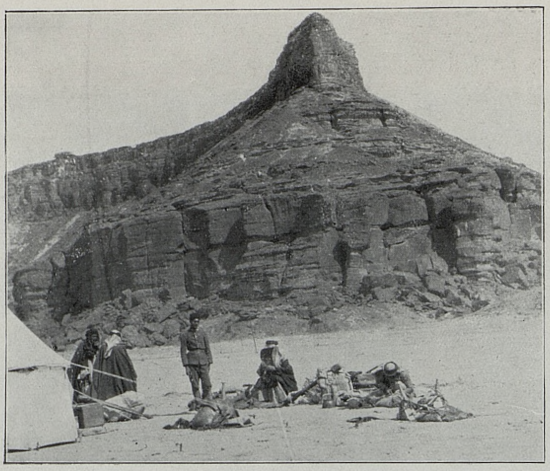

Obr. 61. — Naše tábořiště v al-Ela.

Obr. 65. — Akacie sejál.

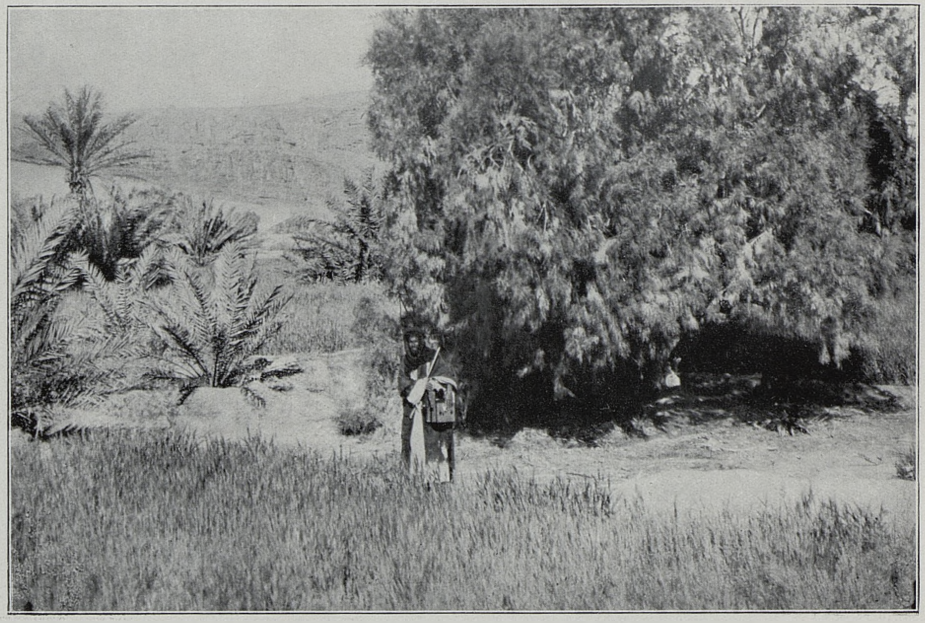

Obr. 63. — V zahradách oasy al-Ela.

Po chvíli se vrátili do stanu a můj tatíček se na mne nepodíval ani ten den, ani druhý, ani třetí. Slyšel jsem od Fahada, že se hněvá, že nedovedu překonati své lásky, a že nechtěl přivoliti, aby pro mne o Alju požádal.

‚Trp, Názele! Trpělivostí dospěješ k cíli.'

Tatíček nechtěje, abych se o Alju ucházel, nedovolil, abych kdy navečer opustil stan. Jen za dne jsem směl vyjeti s bojovníky na obhlídku okolí anebo jako stráž, aby nebyla vracející se stáda přepadena. Toho použil Fahad a pomáhal mi. Měl výtečnou klisnu. Však jsi viděl její dcerku hnědku před jeho stanem. Já jel na velbloudici, on na klisně.

Obr. 68. — V okolí Ráčbe.

Když jsme přijeli za tábor, půjčil mně svou klisnu a já na ní ujížděl nejrychlejším cvalem k táboru, v němž bydlila Alja. Známým popěvkem jsem jí dal najevo, že čekám na blízku. Vyšla jakoby na palivo; popovídali jsme si, pokochali jsme se, a já ujížděl po chvíli na klisně zpět. Kolikrát jsem ji vracel Fahadovi zpocenou, a dlouho jsme ji třeli než její srst uschla, aby můj tatíček nebyl upozorněn a se nedoptával, kde že ji Fahad tak zmořil. Víš, Músо, můj tatíček byl velkým náčelníkem. Fahad vyrostl pod jeho ochranou, neboť svého otce, jenž byl rovněž velkým náčelníkem, ani nepoznal. Zahynul v boji.

Dvakrát minulo deštivé období, než tatíček svolil, že pro mne, to jest Názela, požádá o ruku Alje. Oženil jsem se s ní

a jak dobře jsem se s ní měl! Nikdy jsem jí nenechal samu stavěti, svinovati nebo nakládati stan. Vždy jsem jí pomáhal a co chvíle jsem k ní za pochodu dojížděl, abych se podíval, nepotřebuje-li některý nákladní velbloud pomoci. Vodu ze vzdálenějších studnic jsem jí dovážel, velbloudice jsem dojil a nebylo-li nablízku paliva, jel jsem za stády, nasbíral a naložil ho na dvě na tři zvířata, jen abych své milované ženě uspořil práce — a Alláh mně ji vzal. Odešla ode mne před půlšestým létem a zanechala mně na památku děvčátko Mózi, které tě pozdravilo. Nesměj se mi, když se ti přiznám, že mně často na nájezdu nebo v noci vyhrknou slzy, vzpomenu-li si na ni. Nemohu za sebe, nemohu na ni zapomenouti. Vidím ji ve dne v noci. Před půl rokem jsem se oženil znova. Mám hodnou ženu, snaží se, aby mi vyhověla, ale není to Alja. Propustím ji. Druhé Alje není na tomto světě.«

»Proč ji propustíš?«

»Múso, ani sám nevím. Nikdo mne nemůže přinutiti, abych svou ženu propustil, avšak nikdo mne také nemůže donutiti, abych to neučinil. Chci ji propustiti a učiním tak, třebas by mne na kolenou prosila. Možná, že toho budu zakrátko litovati. Podle obecného názoru má manžel propustiti manželku, jakmile se mu zmrzí. Proto se říkává: ‚Pastýři a ženě nic nevytýkej; chceš-li jim častěji něco vytknouti, raději je propusť.' Zmrzela se mně, i propustím ji.«

»Jakými slovy to dáš, Názele, najevo?«

»Řeknu: ‚Jdi pryč! Hle, jsi propuštěna, a můžeš přilnouti k jinému muži. Jakmile dorazíš do stanu svého příbuzenstva, dohoní tě tvé propuštění, a sice ve stanu tvé rodiny.' Na cestě z mého stanu až do stanu svých rodičů je pod mou ochranou. Jakmile vkročí do stanu svého příbuzenstva, ruší veškeren svazek se mnou: náleží výhradně svému příbuzenstvu. Pokud žije otec, je on zástupcem příbuzenstva propuštěné ženě. Po smrti otcově je to její nejstarší bratr; není-li bratří, nejbližší příbuzný. Propuštěnou ženu mohu třikrát po sobě za choť pojmouti. Nechci-li to učiniti, prohlásím hned po prvé: ‚Jdi, jsi propuštěna po třikrát.'«

»Co dáváte propuštěné ženě?«

»Propustí-li muž ženu, musí jí dáti, byť u něho byla bývala jedinou noc, velblouda a nákladní sedlo. Nikdo nemá práva jí tohoto velblouda se sedlem vzíti. Výbavu, kterou jí muž koupil, si žena vezme a náleží pouze jí. Rovněž si vezme malé dítky a pěstuje je, až dosáhnou sedmého léta; potom

je dovede nebo zašle do stanu jejich otce. S mou nynější ženou mně Alláh nechce popřáti žádného dítka.«

K večeru jsme našli dolinu, kterou Alláh svlažil vydatným deštěm za posledního období horka, proto v ní zakvetly všechny dřeviny a měly dosud bujné, mladistvé výhonky. Sotva jsme s velbloudic složili náklad a sedlo, utíkaly k nim klusem, natřásajíce vyhublými zadky.

Hedžáz na obzoru.

Od půlnoci vál studený vítr, proto jsme se vydali s chutí na cestu pěšky, abychom se zahřáli. Šli jsme k západu, vítr vanul od východu, nadnášel nás a popoháněl. Názel si stěžoval na velké bolesti v žaludku. Ochablost duševní zvyšovala ochablost tělesnou. Zrána jsme putovali skalnatou rovinou s četnými prohlubinami, v nichž se udržuje dešťová voda. Všichni jsme se obdivovali severní hoře skupiny Bird (obr. 52). Podobá se vysokému hradu se štíhlou věží, vystavěnému na mohutné skále. Ponenáhlu se západní obzor černal a Ali nás upozorňoval, že tam vystupuje vlastní Hedžáz tmavě červenou částí pahorkatiny Hazb.

»Není to, Músо, řada kopců jako pohoří Edža nebo Misma, nýbrž kraj posázený nesčetnými kopulemi oddělenými hlubokými zářezy a žleby. Uvidíš je a poznáš, jak obtížná je jimi cesta. Území Ueld Slejmán končí na východním úpatí zdi, kterou na západním obzoru vidíme. V Hedžázu táboří Ueld Ali a sice čeledi Ajde a Fukara. Ajde jsou četnější, ale Fukara bojovnější. Kéž nám dopřeje Alláh, abychom našli mezi nimi hodného bratříčka!«

Zastavili jsme se v plytké nížině, která nás hodnou chvíli vábila leskloս vodní hladinou. Nebyl to přelud. Byl tam skutečně rybník naplněný čistou dešťovou vodou a ohraničený pásmem bujných dřevin. Naše zmořené velbloudice se napily a napásly, my pak jsme se umyli a načerpali vody do měchů. Bylo to osvěžení, jakého jsme všichni potřebovali: vždyť nás cesta pustou rovinou nesmírně unavovala. Vzduch se tetelil v horkých slunečních paprscích a stromy a keře v nížinách se zdánlivě pohybovaly, rostly do výšky a šířky, takže jsme se několikráte zastavili, domnívajíce se, že máme před sebou jezdce.

»Kéž od nás Alláh odvrátí zlé a ty, kdož zlé působí!« volal Názel.

Po poledni jsme jeli půdou rozdupanou, znamení, že tam byl před nedávnem sveden boj.

»Kdo zde bojoval, Ali?«

»Hanba o tom vypravovati. Tábořila zde nedaleko čeleď Limane a na ni se vrhla čeleď Auádži. Obě pocházejí z Ueld Slejmán a přece nenávidí jedna druhé více než nejhoršího cizince. Nechtěj, Múso, abych ti vykládal o hanbě svého vlastního kmene!«

Na severu poutalo naši pozornost mohutné skalisko Ab-al-Méch, podobné vysokému, štíhlému minaretu. Jako je skalní pilíř u napajedla Béza Netíl nejlepším vodítkem mezi pohořími Misma a Edža, tak ukazuje toto skalisko nejlépe cestu z oasy Tejma po východním pomezí Hedžázu k jihu.

O půl páté jsme byli u východní hranice pohoří Hazb a vlastního Hedžázu. Pohoří se táhne skoro od oasy Tejma až do území Medíny. Skládá se ze skupin skalnatých pahorků, oddělených většími a menšími kotlinami. V jedné jsme se utábořili (obr. 53, 54).

Důležitost pozdravu.

Od časného rána jsme se prodírali mezi pískovcovými sedlovými kopci žleby hned úzkými, hned širokými. Všichni jsme byli vzrušeni, nevědouce, jaké bude naše prvé setkání s Ueld Ali. Jsou to Aneze. Věděl jsem, že mne znají a že mně všechno vrátí, vrhnou-li se na nás, ale obával jsem se, kolik věcí zničí nebo aspoň poškodí, a co to dá práce, než vše uloupené dostanu. Vždyť jsme vnikli do jejich území bez jejich vědomí a bez bratříčka, jenž by nás před nimi chránil. Ali náležel k Ueld Slejmán a sám pravil:

»Múso, letos nejsme ani přáteli, ani nepřáteli Ueld Ali. Vnukne-li jim Alláh, aby se mnou jednali jako s přítelem, učiní tak; podnítí-li je však zlý duch, vyloupí mne jako vás.«

Názel eben Tnejján se jich strachoval. Byl Šammari a jeho kníže Eben Rašíd donutil r. 1910 Ueld Ali k ročnímu poplatku. Zaslechnuvše hlasy pastýřů, skryli jsme se, aby nás nezahlédli a proti nám na poplach nevzkřikli. Toužili jsme, abychom se setkali s ženami a dětmi, vědouce, že budeme zachráněni, odvětí-li na náš pozdrav. Vždyť pozdrav, byl-li opětován, zaručuje v poušti bezpečí. Názel říkal:

»Pozdravil jsi a byl jsi pozdraven, zachráněn!«

Ubírá-li se cizinec bez bratříčka územím neznámého kmene a pozdraví někoho, třeba malé děvčátko, které jeho pozdrav opětuje, může býti jist, že nebude přepaden a vyloupen, neboť ho chrání děvčátko s celým svým příbuzenstvem. Kdyby ho soukmenovci děvčátka přece přepadli a oloupili, může volati na pomoc příbuzenstvo děvčátka. Popíše děvče a udá, kdy a kde je pozdravil a jak ono jeho pozdrav opětovalo. Děvčátko samo vykládá:

»Pozdravil mne tam a tam pocestný, tak a tak starý, jedoucí na takové a takové velbloudici.«

Obr. — V okolí Ráčbe.

Mnohdy se zachrání tímto způsobem i pronásledovaný nepřítel. Vida, že neujde, změní náhle svůj směr, vrátí se oklikou k táboru třeba svých pronásledovatelů, pozdraví chlapečka nebo děvčátko, chopí je za ruku a dá se vésti do stanu jeho rodičů. Rodiče a příbuzní nezaprou nikdy pozdravu svého dítka, ale sami jsou opatrnější; neodvětí hned na pozdrav muže, jehož neznají. Blíží-li se za noci dva nebo tři jezdci k táboru, nikdy neopakuje stráž jejich pozdrav, nýbrž volá:

»Vy jste vyobcováni, vašeho pozdravu neopětuji!«

S vyobcovaným se jedná jako s nepřítelem, pozdrav mu nepomůže. Pocestným nezbývá, než hlasitě volati na toho neb onoho známého nebo prohlásiti, že se stavějí před obličej náčelníkův a chtějí k němu býti dovedeni.

Pozdrav možno prodlužovati do nekonečna. Nejkratší pozdrav zní: »Buď silen, ó ty a ty!« načež pozdravený odpovídá: »Vítej nám!«

Pocestný se ptá: »Jak se máš?« a dostane za odpověď: »Pozdrav tě Alláh!«

Řekne: »Přeji ti zdaru!« Odpověď: »Popřejž ti zdaru Alláh!

Ptá se: »Jak tvé zdraví?«

»Kéž zachová Alláh tvé zdraví! Jak se daří tvým synům?

»Zdárně si vedou. Popřejž ti zdaru Alláh a zachovejž, koho máš rád!«

Tím je ukončena obecná část pozdravu a nastává pozdrav zvláštní, skládající se z otázek, v poušti veledůležitých.

»Kampak? Odkud přicházíš? Odkud oblažuješ? Vypravuj nám zprávy! Podej nám zprávy!

Vypravování nejdůležitějších zpráv o nájezdech, loupežích, pastvinách, vodě atd. trvá hodně dlouho. Vždyť tyto zprávy nahrazují v poušti noviny a mnohdy na nich závisí blaho pocestného, ba i čeledi, se kterou se setká. Jedou-li oba zdravící se na velbloudech, popozastaví, zvířata se volně popásají, kdežto pocestní se oprou zkříženýma rukama o přední hlavice sedlové, skloní hlavu, vykládají a poslouchají. Jdou-li pěšky, sednou si na paty, opírají se o své hole a povídají. Na konec se ptá jeden pocestný druhého:

»Nezmínil jsi se nám o posledních hostitelích.«

»Táboří tam a tam; před večerem k nim dorazíte.« Nebo: »Táboří nedaleko, před vaším obličejem, po vaší pravici. levici.«

S kým se z Ueld Ali s prvým setkáme? Bude to prchlý mladík nebo klidný stařec, chtivý bojovník nebo zvědavá žena?

Alláh nám přál. Z hlubokého žlebu, k němuž jsme právě dospěli, vyjel stařec se dvěma ženami a několika dětmi. Stěhoval se. Pozdravili jsme a on, překvapeně si nás prohlížeje, odpověděl krátce na náš pozdrav. Ali se s ním dal do řeči. my pak jsme jeli dále. Byli jsme zachráněni.

Názel teskní po širé poušti.

Smutná byla naše cesta. Nikde rozhledu, všude příkré skalní stěny. Mnohé se klonily nad nás, ba skoro se vzájemně dotýkaly. Jen při přechodu ze žlebu do žlebu jsme vystu-

povali úzkými soutěskami na sedla, oddělující jednotlivé kopule a homole, s nichž jsme popatřili na okolí. Nesčíslné klenuté střechy ležely před námi, ba mnohdy pod námi. Mezi nimi trčí tu a tam vysoké válce nebo kužele. Některé skupiny kopulových střech jsou nízké, jiné vysoké, jejich klenby daleko viditelné. Pochod tímto rozervaným územím je nesmírně obtížný a za noci nebezpečný. Obyvatelé táboří v ukrytých žlebech a nechovají mnoho velbloudů, nýbrž hlavně kozy a ovce.

Názel byl velmi nepokojný. Vzdychal, ba i hlasitě naříkal: »Ó Alláh, proč jsi mne vedl do tohoto kraje? Kde jste, nekonečné roviny, po nichž jsem se projížděl jako svobodný sokol, pátraje daleko široko svým zrakem po nepříteli! Zde se chvěji strachem. Vždyť, jeda roklemi, nevidím často ani na sáh daleko a kdyby seděl nade mnou na skále chlapeček, zabil by mne kaménkem. Vylezu-li při přechodu ze žlebu a vystoupím na kopec, nevidím kolem sebe leda mrtvé kopule a nevím, nečíhá-li na mne ve žlebu, do něhož slezu, nepřítel. Je-li peklo takové jako tento kraj, prosím tě, ó Alláh, s pláčem a budu tě prositi na kolenou, abys mně odpustil všechny moje známé i neznámé hříchy a mne do takového kraje ani ve snu nevedl. Vždyť toto je území koz, nikoliv lidí. Lidé, kteří zde bydlí, aby se šplhali jako kozy. Ó Alláh, smiluj se, vysvoboď mne odtud a vrať mne co nejdříve do mého širého území, k mým Šammarům.«

»Ueld Ali, jimž Hazb náleží, závidí, Músо, nejen Šammarům, ale i nám naše širé roviny. Jsou velmi pověrčiví a nesmírně se bojí osudu,« poznamenal Ali.

Chápal jsem Názela i Aliho a rozuměl jsem jim. Širá poušť s nekonečnou vyhlídkou povznáší bduiho. Jede-li jí na dobrém velbloudu, zdá se mu, že plyne mezi zemí a nebem, splývajícími na dalekém obzoru. Pod sebou má matičku zemi, která živí jeho velblouda, nad sebou pak nebe, v němž hledá Alláha, který mu posílá déšť a svou milost. V Alláhovi vidí otce, který chce jeho dobro a přeje si, aby si své dobro sám zasloužil. Proto se bdui snaží, aby si upravil svůj osud sám a nevěří v určení. Vždyť může v širé rovině nepřítele zdaleka zpozorovati, může se na něho připraviti a s ním o vítězství zápasiti! Proč by se nemohl připraviti i na zlý osud, s ním zápoliti, jej zapuditi a sobě zdar zajistiti? Pokud dlí v širé poušti, je pánem svým a druhých, kteří jsou slabší.

Jak zcela jinak musí bdui souditi, octne-li se v území podobném onomu, jímž jsme se právě ubírali! Vyleze-li na některou kopuli, nevidí než kopule podobné, neví, co je pod nimi, ba neví ani, co je za nimi, neskrývá-li se za nejbližší jeho nepřítel. Po kopulích nevede žádná cesta a kdo se mezi nimi žleby ubírá, je shora neviditelným. Skryje-li se bdui v některém žlebě, je jist, že nebude nalezen a přece se třese strachem, aby ho s vrchu kamenem nezabil, kdo zahlédl, kde se ukrývá. Nebezpečí, ohrožující v této části Hedžázu jednotlivce, ohrožuje i celé tábory. Mohou býti od neviditelných nepřátel obklopeny a zničeny. Není divu, že jsou tamní obyvatelé velice pověrčiví, že se třesou před určením, jemuž může bdui uniknouti.

Beduové vzali velbloudy židům.

Odpoledne jsme se dostali na větší rovinu Díb (obr. 55), odkud se otvíral výhled daleko k jihu. Tamní obzor zakrývala vysoká černá stráň, nad niž vyčnívaly mohutné, rovněž černé hory.

»Múso, tam v těch černých horách,« ukazoval Ali, »táboří kmen, jemuž říkáme Bedaune. Nenáleží ani k Aneze, ani k Beli. Jeho příslušníci žijí pouze v nejvyšších horách. Zřídka kdy sejdou do roviny a živí se, čeho jim kozy poskytnou. My myslíme, že jsou to potomci židů, kterým jindy celý tento kraj náležel. Židé chovali velbloudy a od nich jsme se naučili jejich chovu my, beduové.«

»Jakže? Beduové neznali velbloudů?«

»Od svých dědů jsme slyšeli, že prvotně neměli beduové žádných velbloudic, židé pak žádných koní. Beduové se báli území, v němž židé tábořili, jako se ho bojí ještě dnes náš bratříček Názel. Žádný bdui nešel k židům ze strachu, že by ve skalách zabloudil a do některého žlebu spadl. Ale jednou podnikli beduové nájezd proti kmenům, tábořícím bokem tohoto území. Vedl je pastýř, který tvrdil, že zná přesně kdejaký chodníček. A hle, Alláh zmátl jeho rozum a beduové v Hedžázu zbloudili. Tehdy poznali, jak je nehostinný a prosili Alláha, aby tam ani jejich nejhorší nepřátele po smrti z trestu neposílal. Lezli z rokle do rokle a přece se ze skal vymotati nemohli. Snědli vše, co si na nájezd vzali, zabíjeli své koně a vařili jejich maso, a přece nemohli ven do roviny. Konečně jim poslal Alláh nějakého pocestného. Ptali se ho

Obr. 62. — Naše tábořiště v al-Ela.

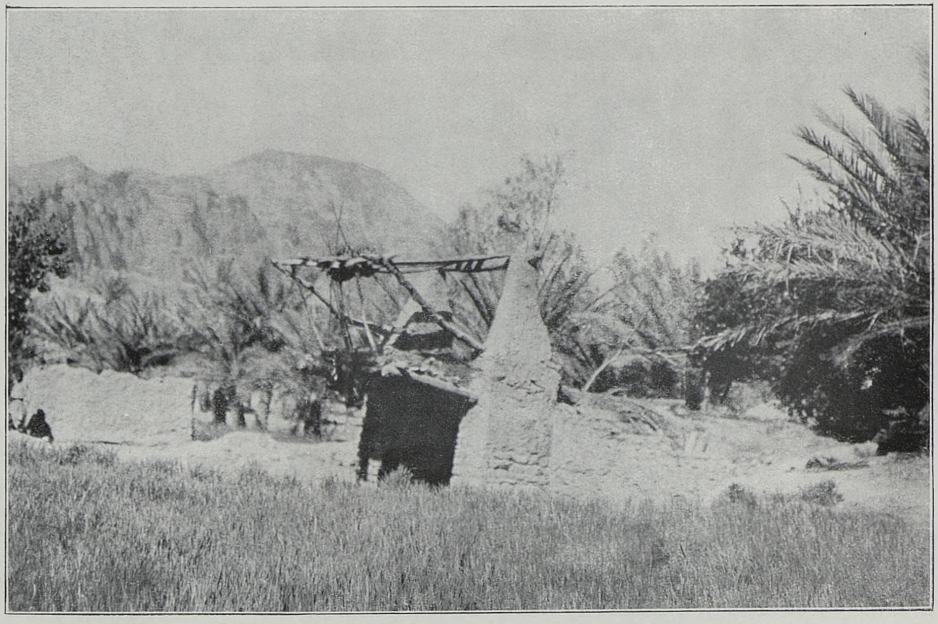

Obr. 64. — V zahradách oasy al-Elə

na nejbližší tábor a dověděli se, že nejblíže jsou židé. Jejich velitel pravil:

‚S židy nechceme míti nic dobrého, nic zlého, ale máme hlad. Zabíjíme své koně. Sníme-li všechny, zahyneme hladem, proto zamíříme k židům. Zvítězíme-li nad nimi, najíme se, napojíme své koně a vrátíme se s kořistí. Porazí-li nás, zahyneme, leč ani nyní se záhuby neuchráníme. Veď nás k jejich táboru. Zaručuji ti podíl na kořisti.'

Pocestný je vedl uzoučkým chodníčkem přes osamělá, roklemi oddělená skaliska, až konečně uviděli v rozsáhlé

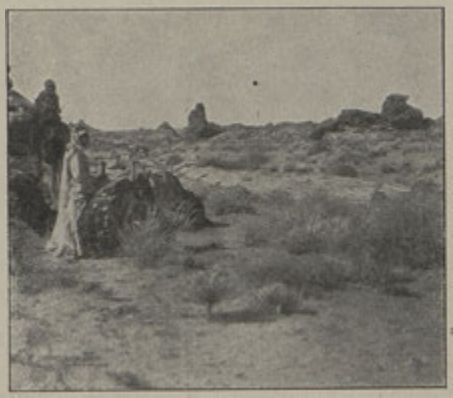

Obr. 72. — U pahorků Abd.

kotlině, ohraničené skalními stěnami, černé stany židů a před nimi a mezi nimi divná zvířata, jakých jim dosud Alláh neukázal.

‚Poutníče Alláhův, co jsou to za tvory?' ptal se vůdce.

‚To jsou velbloudice.'

I zmocnila se beduů touha, aby tato divná zvířata ukořistili a do svých táborů přivedli. Za noci se ukryli na výšinách; po východu slunce sešli do kotliny, vedouce koně za uzdu a hotovili se k útoku na židy. Tito byli velice zděšeni, vidouce beduy se zvířaty, jakých dosud neviděli, a když beduové skočili do sedel, zvolali židé hlasem velikým:

‚Čtyřnozí duchové, čtyřnozí duchové! Utíkej, kdo můžeš!'

Beduové měli zvláštní podívanou. Dříve než židé utíkaly všechny čistě bílé velbloudice. Kdekterá roztrhla provazy

stanové, uzavírající cestu, a prchala do okolních roklí, kdežto každá namodralá velbloudice, jaké se říká zerka, zůstala klidně státi, zvědavě si prohlížejíc jak beduy, tak jejich koně, a dala se klidně ukořistiti. I pravil velitel beduům:

.Kéž Alláh nepožehná velbloudice zerka, jejíž bílá srst je prostoupena srstí černou, takže se zdá, jako by byla namodralá! Neživte ani jediného jejího mláděte! Vždyť byste usnadnili práci cizím nájezdníkům!'

Ukořistivše veškeré zásoby a stany židů, jakož i velbloudice, které neutekly, dotazovali se pocestného:

.Poutníčku Boží, znáš nový úkryt židů?'

.Myslím, že znám, a Alláh nám jej ukáže.'

.Veď nás! Dostaneš podíl z kořisti.'

Vedl je k novému úkrytu, který beduové obklíčili tak důkladně, že jim neutekla ani jediná velbloudice. Od těch dob nechovají židé velbloudů a zabývají se pouze chovem koz a ovcí a přece ještě stále doufají, že se jim velbloudice navrátí. Proto hotoví pilně kožené míšky na čerpání vody i velká kožená napajedla, plní je každý pátek vodou a klepají na ně, přivolávajíce velbloudy, ale marně. Velbloudy si vzali beduové, židům jich nevydali a nikdy jim jich. Múso. nevydáme. Co bychom si my, beduové, v širé poušti počali bez velbloudů? Vždyť velbloudice živily naše otce, živí nás a budou živiti naše děti.«

»Pravdu díš,« poznamenal Názel. »Nikde nejsem tak spokojen jako uprostřed svých velbloudic.«

Děvčátko nás vede.

Před sebou jsme zahlédli dvě děvčátka, sbírající palivo. Pozdravili jsme, děvčátka opětovala náš pozdrav.

»Rci, slaďoučká,« ptal se Názel, »kde táboří tvůj tatíček?«

»Tamhle na západě, hned vás k němu dovedu.«

Po chvíli jsme se uložili u 15 stanů, v kterých tábořil rod z čeledi Ajde, z něhož jsme si vzali bratříčka do al-Ela a zpět do pahorkatiny Hazb. Stany byly maličké, zřízené jen na jediné hlavní tyči a tak blízko sebe, že nebylo možná projíti vedle jednotlivých ani po délce ani po šířce.

Mansúr nasypal Názelovi hrst kávy, již zanesl do krajního stanu hospodáři, který nás měl provázeti, s prosbou, aby ji

připravil. Ajša, jak se mu říkalo, zazářil radostí. Vždyť již dávno kávy nepil a přece ji měl rád, jak sám přiznal. Nikdy jsem neviděl člověka, který by byl kávu pálil s větší péčí, než jak činil Ajša. Upáliv a ochladiv zrnka, vsypal je do malého dřevěného moždíře, sedl si, vsunul moždíř mezi kolena a tloukl kávu. Myslím, že nezůstal v táboře ani jediný muž, který by byl odolal lákavým zvukům moždíře, oznamujícím, že se chystá káva. Jeden za druhým se blížili ke stanu Ajšově, táhnouce za sebou pravý cíp svého pláště. Ale i pastýřové, vracející se se stády, pospíšili, uslyševše hlas moždíře, opustili svá stáda a na 30 mužů starších a mladších sedělo kolem stanu Ajšova, čekajíce na vzácný mok. Ajša pohostil všechny. Napřed nalil mně několik kapek, potom Názelovi, Chalafovi, Alimu, Mansúrovi, sobě a konečně se dal na obchůzku po hostech, jimž nebylo konce, neboť též mnohá stařenka si přisedla a kývala na něho, aby i jí kapku uštědřil. Uvařená káva nestačila. Chystal ji po druhé, po třetí, ba po čtvrté.

Určili jsme zeměpisnou šířku a ulehli bez večeře. Třicet, čtyřicet lidí jsme pohostiti nemohli a nikdo z nich nejevil ochoty, že by pohostil nás. Celou noc jsem ani oka nezamhouřil. Kozy a ovce se tlačily na naše zvířata, velbloudice mručely a vstávaly, psi štěkali, i byli jsme rádi, že jsme mohli odejíti, sotva se denice ukázala.

Cesta skalisky byla obtížná. Několikráte jsme narazili o kámen a zastavili jsme se, zkoušejíce, zda plašící se velbloudice některý přístroj nepolámaly nebo nerozbily. Po ránu jsme scházeli písečnou závějí do široké roviny, táhnoucí se od severu k jihu. Celá je pokrytá nesčetnými pahorky, podobnými hromadám nažloutlé soli. Za nimi a nad nimi strmí černá stěna sopečného území a na ní sedí pět vyhaslých sopek. Zejí v ní dva hluboké žleby, končící v rovině, do níž jsme konečně sestoupili.

Vlevo jsme měli soutěsku, jíž vede stará Poutnická cesta ke studnicím al-Bedáje. Za ní jsme se ubírali průsmykem Mutedel, ohraničeným na severu bílými kopulemi, na jihu pak vysokou zdí (obr. 56). Slunce pražilo a odrážejíc se od skal, způsobovalo vedro nesnesitelné. Necítili jsme ani vánečku. Nebylo divu — vždyť jsme byli hluboko a na všech stranách strměly vysoké stěny. Toužili jsme po stínu, po odpočinku a po pastvě pro své velbloudice.

Po poledni jsme uviděli prvý strom samr, brzo potom sejál; po chvíli tvořily nevelkou skupinu, v níž a kolem níž se zelenalo několik dřevin a ve skalních trhlinách chumáčky dlouhých travin. Odpočavše si a posílivše se horkým sladkým čajem, dospěli jsme ke zdi, přehrazující soutěsku Mutedel od severu k jihu a vyšli do údolí, v němž jsme zabočili zbořeninou Chrejbe k jihu. Za zříceninou vyčnívá pískovcová stěna, v níž zejí otvory četných umělých hrobek. Zřícenina a hrobky jsou poslední nepatrné zbytky proslulého obchod-

Obr. 74. — V soutěsce Šerž.

ního střediska Dajdán nebo, jak je psáno v bibli. Dedan (obr. 57). Dnes nebydlí v hrobkách a zříceninách nikdo. Obyvatelé nedaleké osady al-Ela je rozkopávají, hledajíce v nich starožitnosti a vodu. Tuto svádějí po východní straně sadů oasy al-Ela až k nádraží, kde zavlažuje zahrady nedávno zřízené. Skoro hodinu jsme jeli podél starých zahrad při železničních kolejích, které vedou mezi potůčkem a skalní stěnou. Osada al-Ela (obr. 58) se skrývala za zahradami naproti zříceninám Chrejbe. V zahradách jsme viděli hlavně palmy, ale také menší políčka (obr. 59, 60), osetá pšenicí a ječmenem, které usedlíci pilně zavlažují z nehlubokých studnic. Krátce po poledni jsme byli u nádražní nádržky na vodu.

Seskočiv s velbloudice, šel jsem k četnické stanici a s četníkem do staniční budovy. Všichni spali. Dlouho jsme tloukli na dveře, na okna a zase na dveře, než se ozval ospalý hlas, dotazuje se, kdo jsme a co chceme. Konečně nám správce stanice otevřel a ukázal mně věci z Damašku pro mne poslané. Přesvědčiv se, že obaly nebyly porušeny, prosil jsem správce, aby je i nadále u sebe ponechal a s věcmi, které mu odevzdám, do Damašku zaslal. Správce mne zavedl do své úřadovny, která se za chvilku naplnila různými úředníky. Přišli mne pozdraviti a vyzvěděti, kdo jsem a odkud jsem přišel. Bydlili v domcích, vystavěných kousek od nádraží v pěkných za-

Obr. 75. — Heluán od západu.

hradách. Pozdravy jsem opětoval, jejich zvědavosti jsem však neukojil, nechtěje mařiti času potřebného k psaní různých listů.

Se samým večerem jsem se vrátil ke svým druhům. Postavili kulatý stan asi 200 kroků západně od nádraží, složili do něho nejdůležitější zavazadla a chystali večeři (obr. 61, 62). Ali střehl velbloudic na pastvě. Ajša popíjel u ohně kávu a ubezpečoval mne zdaleka, on že požene velbloudice na pastvu zítra, abych neměl o ně žádné starosti a si v al-Ela odpočal. Názel se smál celou tváří.

»Víš, Músо bášo,« tituloval mne před dvěma četníky, »že tito četníčkové spočítali nejen tvůj majetek, ale i nás a že to

všechno odevzdává jeden druhému? Pověz, četníčku, bášovi, kolik ti tvůj bratříček svěřil do ochrany velbloudic, kolik zavazadel, kolik velbloudích hůleček a kolik nás, lidí.«

Četník, mladší ještě člověk, Názelovi vyhověl a skutečně vypočítával vše, co bylo jeho dozoru svěřeno.

»Pamatuj si to dobře, četníčku! Dbej všeho, obzvláště těch velbloudích hůleček a mne, to jest Názela, aby mne nikdo neukradl. Co by sis počal, kde bys druhého Názela koupil, to snad neví ani Alláh, jemuž je přece všechno známo.«

Určivše zeměpisnou šířku a spoutavše pečlivě své velbloudice na obou předních nohou, žádali jsme četníka, který u nás stál na stráži, ať nedovolí nikomu, aby se k nám přiblížil, že potřebujeme klidu a odpočinku.

Od časného rána jsem rovnal fotografické desky, náčrtky map a všechny zápisky, které jsem chtěl poslati do Damašku. Navštívil mne politický správce. Poseděl chvíli u ohně, popil kávy, ale ke mně do stanu nevkročil, vida, že sedím mezi fotografickými přístroji a mám ruce pohříženy ve vaku, v němž jsem vyměňoval plotny. Ukončiv práci, zašel jsem až do starých zahrad osady al-Ela, abych je ofotografoval (obr. 63, 64). Celá plocha mezi starými zahradami a nádražím by mohla býti proměněna v krásný sad, jen kdyby byla voda vedena potrubím a neztrácelo se jí tolik ve štěrku. Na četných místech je patrno, že se táhly sady dajdánské na mnoho kilometrů k jihu od nynějších zahrad, ba daleko k jihu od nynějšího nádraží.

Vrátiv se do osady, vyměňoval jsem znova fotografické desky, vše zabalil a odnesl s pomocí svých druhů do železniční stanice. Tam jsem seděl skoro celé odpoledne ve světnici přednostově, přepisuje na čisto veškerá místopisná jména. Říkal jsem jedno po druhém Názelovi, jenž je opakoval a někdy opravoval.

Chytrák Názel si stěžoval přednostovi, že pijeme velice rádi čaj, že však máme málo cukru. Přednosta sebral, co měl sám, trochu vyžebral od známých a úředníků, a odevzdal pro mne Názelovi přes 3 kg cukru zavázaného v bílém šátku. Pousmál jsem se na Názela, když mně dar ukazoval, a on, chytráček, můj úsměv opětoval....

»Přednostovi odevzdáš, Názele, ode mne darem tyto zlaté libry a tento cukr přineseš své matičce, aby věděla, že na ni její synáček jedináček i v osadě al-Ela pamatoval.«

Má slova ho dojala nesmírně. »Múso, kdybys mně byl nasypal plný tento šátek zlata, přisám Alláh, nebyl bys můj život tak osladil, jak jsi jej osladil svými sladkými slovy.«

Odpoledne se rozpoutala silná písečná bouře od severozápadu. Písek tvořil neprůhledný závoj a pokryl v mém úplně uzavřeném stanu vše na prst vysoko. K večeru bouře pojednou ustala.

Když se stmívalo, navštívil mne šerif Feríd, jenž vedl rovněž jedno poselstvo od Envera paši k Eben Rašídovi. Názel mne upozornil, abych mu nedůvěřoval, poněvadž, jak pravil, »šerif jedl Saúdovo zlato,« byl od ministra Saúda podplacen. Rád by se byl dověděl, co zamýšlím, co soudím o politických věcech v Hedžázu a v Syrii, jakož i o válce, než místo odpovědi jsem se ho sám dotazoval na velkého šerífa v Mekce a na čelné rody v Medíně. Ještě u mne seděl, když se blížilo ke stanu několik usedlíků z al-Ela. Posadivše se, pozdravili a vyzvídali, kdy a kam pojedeme. Mlčel jsem. Názel a Ali odpovídali za mne. Oba si pochvalovali, jak se jim v al-Ela líbí, jak výbornou pastvu naše velbloudice v okolí mají a jak ztloustnou, zůstanou-li ještě dvě, tři neděle v sousedství tak pohostinných a mírumilovných lidí.

Když slunce zapadlo, opustil jsem s Názelem návštěvníky: odešli jsme do nejbližších zahrad, abychom vykonali večerní modlitbu. Ukončivše ji, zůstali jsme na chvilku seděti na patách vedle sebe a tu mně Názel šeptal:

»Bojím se, Múso, že nás ten dareba Ajša zradí, proto nesmíme ani jemu, ani obyvatelům z al-Ela říci, kdy odtud odjedeme. Usedlíci jsou poplatní čeledi Ajde. Ajde válčí právě s Beli a Muáhíby, jejichž náčelníkem je Abu Šúše. Proto podnikají jedni proti druhým nájezdy, navzájem se olupují, a usedlíci z al-Ela jim v tom pomáhají. Dovědí-li se, kdy odjedeme, poví jim Ajša, kudy nás povede, počkají na nás za noci a povraždí nás dříve, než se chopíme zbraní. Ajša ti včera sám povídal, že dnes požene velbloudice na pastvu a hle, ráno odešel k usedlíkům a vrátil se odtud před chvílí a hned vykládal, že prý jsme nevěřící a on že nevěřících chrániti nebude.«

»Nezapomeň, Názele, co Ajša řekl, avšak nedej najevo, že o tom přemýšlíš. Chce oklamati nás, my oklameme jeho, ale ani já, ani ty mu neukřivdíme.«

Vracejíce se do stanu, zaslechli jsme prudkou hádku. Náš bratříček Ali byl popuzen, že šerif Feríd nevykonal své ve-

černí modlitby, ač se přece honosil, že je potomkem Hasana, vnuka prorokova, a že chrání největší svatyně islámu. Usedlíci se zmínili. že náčelník čeledi Ajde dlí v Medíně, kde urovnává spory o náhradu krve, poněvadž jeden z jeho příbuzných zavraždil a oloupil dva šerífy z Medíny, které provázel a které tudíž chrániti měl.

»A dobře učinil,« poznamenal Ali. »Velikou radost by měl Alláh, kdyby věrní muslimové povraždili všechny šerífy z Mekky a Medíny. Ústa mají plna náboženství a proroka, na němž kéž spočine milost Alláhova a jeho požehnání, ale v jejich srdcích pro náboženství místa není. Tam mají nahromaděnu jen touhu po majetku a požitcích. Přikázání islámu nezachovávají, poutníky obírají, ba odírají a svých modliteb nekonají. Zde před vámi sedí člen vznešeného rodu prorokova; modlíme se každý den, aby Alláh tento rod zachoval, a hle, zeptejte se ho, kdy a kde konal svou večerní modlitbu.«

Šerif Feríd se zvedl a beze slova odešel. Jeden z usedlíků se zastal šerífů:

»Nesuď podle Ferída na ostatní. Ti, kdož dlí na svatých místech, plní svatě a svědomitě své povinnosti.«

»Ano, plní je,« rozhořčeně namítal Ali. »Jak je plní, viděl jsem na své vlastní oči. Vždyť jsem před dvěma lety putoval po těchto svých nohou do obou svatých měst a proléval slzy nejen u kaaby, nýbrž i u hrobu prorokova, kéž na něm spočine požehnání Alláhovo, vida, jaké to má nehodné a nevěrné potomky.«

Usedlíci si ještě poseděli, až je četník vybídl, aby šli spáti do svých domků, my že si také lehneme.

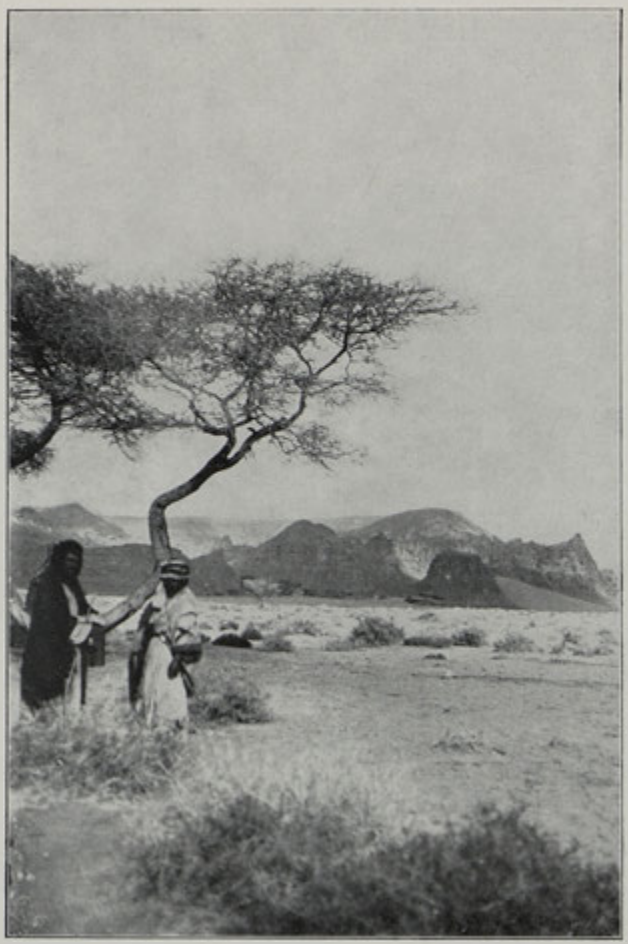

Obr. 66. — Akacie Samr.

IV.

ZPĚT K ŠAMMARŮM.

Bouře písková.

Po půlnoci 1. března jsem vzbudil své druhy, svinuli jsme stan, naložili všechna zavazadla, odměnili četníka a vhoupli se do sedel. Vraceli jsme se cestou, kterou jsme přijeli. Za zahradami osady al-Ela jsme vzali karabiny do levice a jeli tiše jako duchové. Vlevo temné palmy, za nimi k západu řídkým závojem zahalené skalní stěny a nad nimi vysoké temné hory; vpravo měsícem jasně ozářená kolmá skála a v ní temné vchody hrobek kmene Dajdán. Ve zříceninách Chrejbe jsme popohnali velbloudice. Tam nebo za rohem v soutěsce Mutedel mohli býti loupežníci. Nebylo tam nikoho. »Al-hamdu lilláh!« zvolal Názel.

Ajša byl jako ve snách. Ručnice neměl, jel mezi Názelem a mnou, a Názel mu při odchodu pošeptal, že má v bříšku své karabinky šest ran a každá že prostřelí tři Ajše s dvěma velbloudicemi. Ajša porozuměl a ani nehlesl.

Na východním konci soutěsky Mutedel jsme zabočili k severovýchodu a překročili znova starou cestu Poutnickou. Je přes 200 m široká a skládá se z četných rovnoběžných chodníčků, vyšlapaných od velbloudů. K západu a k východu je uzavřená zčásti přirozenými, zčásti umělými zídkami. K severu se zdá býti jakoby přehrazená, neboť zatáčí k severozápadu, vyhýbajíc se nevysokým tabulovým skaliskům. Velbloudice snídaly v kotlině Ráčbe, uzavřené drobícími se skalisky (obr. 68, 69).

V poledne se zvedla silná písková bouře od západu. Bylo naším štěstím, že jsme jeli k východu, takže nás vítr jen po-

poháněl. Jasně jsme pozorovali, jak se písek valí na východ. Nejhustší byla písková vlna asi půl metru nad zemí, ve výši 2 m končila úplně a vzduchem poletovala jenom jednotlivá zrnečka. Na každou překážku písek dotírá a snaží se ji buď odnésti nebo zakrýti. Veškeré osamocené skály jsou dole na 3 m vysoko a na 4 m hluboko vyhlodány od písku. S počátku hlodá půl metru nad zemí. Čím hlouběji vniká do vrstvy, tím více se drobí horní částečky, usnadňujíce mu práci. Přes žleby se písek přenáší: jen kde jsou příliš široké nebo zahýbají v pravém úhlu u vyšší skalní stěny, klesá do nich částečně a tvoří nakloněné závěje. Do dlouhých žlebů, směřujících od západu k východu, spadá celá vlna písku, nezůstává však ležeti, nýbrž spěje, vichřicí odnášena, k východu. Písková zrnečka narážejí na spodní části pískovcových stěn a odírají je čím dále tím hlouběji.

Chtějíce uniknouti pískové bouři, ukryli jsme se ve žlíbku k severu otevřeném a mohli jsme pod vyhlodaným okrajem skalním rozdělati oheň a upéci chléb. Pojednou k nám dopadl kámen, po chvilce druhý.

»Přestaňte, přestaňte! Ajdové nezabíjejí Ajdů! Zde je Ajša ál Idi a běda tomu, kdo mu ukřivdí!«

S kopce se ozval hlas: »Nehněvej se, Ajšo! Já jsem nevěděl, kdo jste. Myslil jsem, že jsou zde skryti lupiči.«

Ajša zašel k neznámému.

»Vrátí se jako přítel, či jako nepřítel?« ptal se Názel.

Ali odvětil: »Zbraně do rukou!«

Čekali jsme chvíli a zase chvíli. Po půlhodině jsme zaslechli spadající kámen, mekot — Ajša se vrátil jako přítel a oznamoval:

»Hle, druhové, koupil jsem pro Músu toto osmiměsíční kůzle.«

Zaplatil jsem mu hned cenu, kůzle jsme zabili, ale již nevařili, neboť se nám všem chtělo spat. Za noci jsme všichni mimo Ajšu střídavě bděli. Názel a Ali se obávali, že bychom mohli býti ve spánku zařízniuti, jako jsme zařízli kůzle. Velbloudice se několikráte vzchopily, snažíce se roztrhnouti pouta. Nějací dravci, větřící krev, je plašili.

Mrzneme.

Po půlnoci se bouře ponenáhlu utišila. Vítr se obrátil od východu a byl tak chladný, že jsme spěchali pěšky ze žlebu.

jen abychom se zahřáli. Nebylo to snadné. Vítr nám vanul do tváří, nadzdvihoval lehké naše šaty, pronikal na kůži, až nám zimou zuby drkotaly. Měl jsem prsty tak zkřehlé, že jsem stěží zaznamenal nejdůležitější údaje. Konečně jsme došli do žlebu, ohrazeného na východě vysokou stěnou, která vítr zdržovala. Pastvy v něm bylo dosti, slunečko hřálo, vítr nefoukal, i ozval se Názel:

»Múso, bratříčku, nechceš-li, abych já, to jest Názel, únavou ulehl a v těchto prokletých horách zmrzl, povel, abychom se zastavili a zde se sladkým čajíčkem ohřáli.

»Tvá vůle, bratře, je rozkazem mně a nám všem. Chch,« zvolal jsem na svou velbloudici, aby poklekla. Totéž učinili s největší radostí ostatní, složili jsme náklad a tábořili přes dvě hodiny. Velbloudice se pásly, Ali sháněl palivo, Názel vařil čajíček, Mansúr kůzle a Chalaf se mnou načrtával mapku okolí, jehož různá jména nám udával Ajša.

Ajša se nemohl čajem a masem ani nasytiti. Pochvaloval si, že se tak dobře již dávno neměl.

»Víte, bratří, zapadli jste tak hluboko do mého srdce, že se od vás neodloučím a doprovodím vás až do tábora Aliho. Budu vás chrániti před Ueld Ali a vy mne přede všemi ostatními kmeny, neboť žijeme se všemi sousedy, vyjma Ueld Slejmán, letos ve válce.«

»Kéž tě, bratříčku, Alláh za tvou dobrou vůli na tvých dětech odmění,« odpověděl Názel. »Nemůžeme vzíti živitele tvé rodině, proto se k ní vrať již nyní. Alláh mně v noci ukázal tvou manželku a tvé dítky, jak o tebe naříkají, a hle, jeho mluvčí mne vyzval, abychom tě poslali co nejrychleji zpět. Ráno jsme tak učiniti nemohli. Byl bys hladem a zimou zkřehl, nyní však tě sluníčko a horký čajíček zahřáli a masíčko naplnilo tvoje bříško, že má skoro chuť puknouti; proto vezmi svou mzdu, kterou ti zde dávám, a vrať se ke svým.«

Ajša se chvíli ošíval, ale vida, že dostal odměnu za celý den a že nechceme, aby nás provázel, pověděl nám, kudy bychom se měli bráti a svěřiv nás do ochrany Alláhovy, odešel.

Kousek jsme jeli směrem, který nám Ajša doporučil, ale nedůvěřujíce mu, zabočili jsme po chvíli k severovýchodu k dešťovým studánkám Areda, před nimiž nás varoval, připomínaje, že bychom tam mohli býti snadno přepadeni. Studnice Areda (obr. 70, 71) leží v kotlině se skalnatým dnem,

pokrytým vrstvou štěrku. Dešťová voda se stéká zdaleka do kotliny a udržuje se pod štěrkem, jímž se k ní beduové prokopávají. Při studánkách rostou tři palmy, důkaz, že by se dala celá kotlina snadno proměniti v palmový háj, v oasu. Nenašli jsme ani jediné studnice, která by nebyla bývala polozasypána. Nechtějíce jich čistiti a čekati, až se voda ustojí, odjeli jsme půl kilometru k jihovýchodu ke skalní stěně, v níž je veliká žalta. Žalta se jmenuje skalní rozsedlina, do níž se stéká dešťová voda. Skoro čtyři metry nad povrchem půdy zeje ve vysoké skalní stěně zářez, jímž se stéká dešťová voda s celé severní polovice kopulovitého skaliska do rozsedliny tři metry dlouhé, jeden metr široké a přes dva metry hluboké. Ali se vydrápal bokem do zářezu. Hodili jsme mu provaz, na němž byl uvázán vodní měch. Vytáhl jej k sobě, naplnil čistou vodou dešťovou a opatrně po skalní stěně spustil.

Zásobivše se sladkou vodou, ubírali jsme se kopulovými skalisky Hedžázu a vstoupili po chvíli opět na širou rovinu Nedždu. Od severu nás pozdravoval skalní minaret Abal-Méch a za ním ještě dále k severu vystupovala černá hora Gnejm, rozeklaná na dvě nestejné polovice. Gnejm se vypíná na jihu velké kotliny, uzavřené skalními stěnami, v níž leží oasa Tejma. Do kotliny se stéká dešťová voda nejen od jihu, ale i od západu a severu, udržuje se pod nánosem a štěrkem, zúrodňuje půdu a zabezpečuje život rostlin i lidí,

Biblická Tejma.

Tejma je známa i z bible. Její obyvatelé se nazývají Tejmanští a zaměňují se několikráte se soujmenným kmenem, bydlícím daleko na severu v Edomsku. Kmen Tejman odvozuje bible od Ismaela, což s údaji o tábořištích ostatních kmenů ismaelskych úplně souhlasí. Oasa Tejma leží v území kmenů, pocházejících od Abrahama z Ketury a řecká bible zaznamenává její obyvatele spolu se Sabejci a Dedany, kteří jsou rovněž potomky Abrahama z Ketury.

Prorok Isaiáš líčí, jaká záhuba hrozí karavanám Dedanů a jak prchají a se skrývají navečer v houští, aby nebylo viděti ani jich, ani jejich ohňů. Vyzývá obyvatele Tejmy, aby žíznivým přinesli vody a nabídli prchajícím chleba. — Dedan, jehož zříceniny leží při dnešní oase al-Ela, byl obchodním střediskem Sabejských v severní Arabii. Odtud se ubí-

raly veliké karavany k severu jednak nynější cestou Poutnickou, jednak oasou Tejma. Karavany Dedanských, byvše napadeny na severu vojskem asyrským, prchaly k jihu, hledajíce úkrytu v prostranných údolích a žlebech, které jsou dodnes zarostlé stromy samr, sidr a talh a poskytují útulku pronásledovaným. Obyvatelé oasy Tejma, kteří měli obchodní a přátelské styky s Dedanskými, jim měli a mohli poskytnouti potravy a nápoje. Vždyť měla i Tejma na veliké cestě dopravní svou odbočku, do níž vyvážela své výrobky a z níž dovážela své potřeby, právě jako činí nyní ve stanici Muazzam.

I v knize Job se dočítáme, jak karavany Tejmy a obchodní výpravy Sabejců pátrají po zbytcích dešťové vody v údolích a řečištích, ale marně, neboť je vše vysušeno. I tato zpráva zná úzké styky obchodní obyvatelů oasy Tejma se Sabejci, pány velkých dopravních cest arabských a pány osady Dedan.

Obraz 76. — Ernán od západu.

Účastníce se obchodu, obeznámili se obyvatelé Tejmy jak s kulturou asyrskou, tak egyptskou, což je patrno z památek, které se v Tejmě uchovaly.

Obchod dovedl do oasy Tejma židy, kteří obrátili její obyvatele na svou víru. V prvé polovici šestého století tam byl starostou žid Samaual, jenž sídlil v pevném dvorci. K němu se uchýlil prchající básník Imrulkajs, uschoval u něho sto nádherných brnění a odebral se do Syrie. Tu přitáhla k oase silná nájezdní četa a její velitel žádal, aby mu Samaual brnění vydal, sice že zabije jeho mladého synka, kterého na honě zajal. Poctivý Samaual brnění nevydal, a velitel jeho synka rozpoltil.

Židé bydlili v oase Tejma ještě v druhé polovici století sedmého, kdy přestoupil nějaký potomek Samaualův k islámu a byl horlivým stoupencem Aliho, zetě proroka Muhammada.

Cestovatel al-Mukaddasi velebí koncem desátého století Tejmu jako starobylé město, ležící v rozsáhlé kotlině mezi

četnými palmovými háji a úrodnými zahradami, v nichž se daří znamenité ovoce. V městě a zahradách bylo hojně studnic. Ze zachyceného silného pramene vytékala voda otvorem uzavřeným železným kruhem do velké nádržky, odkud byla rozváděna po zahradách. Staré domy byly pobořeny, jen při tržištích se ještě vypínal mohutný chrám s několika budovami. Obyvatelé za mnoho nestáli. Nedbali ani svých náboženských, ani společenských povinností. Nějaký obchodník se zeleninou byl kazatelem a švec soudcem, ale oba se starali jen o svůj prospěch.

V červenci roku 1157 se třásla země, čímž oasa Tejma velice utrpěla.

K Tejmě jsme nezabočili. Nechali jsme ji na severu a spěchali rovinou k východu. Pátrali jsme vpravo vlevo po nějaké nížince, ve které by nebyl náš oheň nápadný a v níž by naše velbloudice našly pastvu. Konečně jsme zahlédli hájek ostnatých stromů talh, v němž jsme se na malé mýtině utábořili. Klidné noci jsme neměli. Podle pořadu jsme dleli na stráži, abychom nebyli ve spánku od lupičů z čeledi Ajde přepadeni a pobiti.

Časně ráno jsme seděli na velbloudicích a popoháněli je k východu. Cesta kamenitou rovinou nebyla obtížná, ale jednotvárná. Všichni jsme toužili, abychom co nejdříve uviděli pohoří Edža a vrátili se ke svým.

Hrozný zločin.

Po poledni jsme našli u pahorků Abd (obr. 72) stopy velkého zástupu jezdců. Mířili k jihovýchodu, kde měli příslušníci čeledi Fukara, jak nám Ajša povídal, právě několik táborů. Jezdci přicházeli od severozápadu z území Beni Atijje, a Beni Atijje byli nepřáteli jak Fukarů, tak Ueld Slejmán, k nimž náležel náš bratříček Ali, ba i Šammarů. Kdybychom se s nimi setkali, neuchránil by nás před nimi nikdo, leda Alláh. Názel a Ali nedůvěřovali ani Fukarům, tvrdíce, že jsou falešní a oberou i nejlepšího přítele.

»Nevěřte tomu, bratří,« ujal jsem se Fukarů: »znám mnohé z nich, tábořil jsem s nimi na jihu i na severu a našel jsem mezi nimi několik dobrých bratří jako vy. Mohl bys mně, Ali, nebo ty, Názele, zabezpečiti, že mne neoklame ani jediný z vašich soukmenovců, kdyby mne jako bratříček provázel?«

»Přisám Alláh, Músо,« odpovídal Názel, »toho učiniti nemůžeme. Žádný synek Adamův nemůže čísti myšlenky skryté v srdcích svých druhů a žádný neví, jaké myšlenky mu zlý duch vdechne. Každý synek Adamův i bdui dychtí po kořisti a běda, když uvidí zlato v dosahu své ruky. Zlý duch ho ponouká, on podlehne, ruku natáhne a zabije svého nejlepšího bratra, jen aby se zlata zmocnil. Hle, Músо, co se stalo u nás, u Sindžárů:

Před osmi lety vraceli se dva obchodníci s velbloudy z Damašku k svému příbuzenstvu do Kasímu. Nesli svým rodinám výtěžek dvouleté práce ve zlatě. Eben Dugmi, ze kmene Ruala, jenž tehdy tábořil pod Damaškem, je dovedl do oasy Džouf. Tam se seznámili se dvěma příslušníky kmene Sindžára, kteří se uvolili, že je za mzdu dovedou k jejich rodinám do města Anejza v Kasímu.

Pod ochranou Alláhovou odjeli kupci z Džoufu. Těšili se, jak pohladí líčka svých synáčků, jak se obejmou se svými matičkami, ale nepohladili a neobjali nikoho. Jejich bratříčkové, moji krajané, zakrátko poznali, že jsou sedlové tlumoky kupců velice těžké. Slyšíce, že nebyli již dvě léta doma, pochopili, že s sebou vezou zlato, a to že zatěžuje tlumoky. Našeptal jim zlý duch: ‚Vemte si zlato, obohaťte sebe a své rodiny.' Několik dní vzdorovali, přidržujíce se Alláha. Věděli, že Alláh krutě trestá hřích, jehož se dopustí bratříček, oloupiv nebo zabiv pocestného, který mu úplně důvěřoval. Satan šeptal: ‚Odstraňte obchodníky, zvířata a vše, co mají. Nikdo nepozná, kdy a kde zmizeli. Vystěhujete se se zlatem ke svým příbuzným do Džezíre, Mesopotamie, a budete se míti dobře. Z uloupeného zlata udělíte almužny. Alláh se udobří a odpustí, vždyť je nejvýš milosrdný a milostivý.'

Chudáčci Sindžárové podlehli satanovi. Pamatuješ se, Músо, jak hluboké jsou nálevkovité prohlubně v Nefúdu? Hromady paliva jsme v mnohých našli. Sindžárové odbočili s kupci s obvyklé cesty a zavedli je na nocleh do hluboké prohlubně pískové, kde bylo mnoho suchých keřů gaza, jejichž jednotlivé větve byly jako stehno silné. Povečeřeli, kupečkové si ulehli a již nevstali. Jeden Sindžári se vrhl na jednoho, druhý na druhého a uškrtili je. Krve neprolili. Vzali si všechno zlato, které našli v jejich tlumocích, zanítili veliký oheň a vhodili do něho napřed jednoho a potom druhého kupečka. Když byli napolo spáleni, přivedli jednu velbloudici až k samému ohni, přiměli ji, aby poklekla, spoutali jí nejen

přední, nýbrž i zadní nohy, uvázali jí hlavu na dlouhý provaz a natáhli ji do ohně, takže se zalkla, dříve než provaz přehořel. Naloživše hodně dřeva na oheň, navalili naň první velbloudici a po chvíli druhou, kterou týmž způsobem usmažili. Mimo zlato si nenechali nic z majetku kupečků. Tlumoky, sedlové pokrývky, vše vhodili do ohně a spálili. Trvalo to celý den, než kosti velbloudů z větší části shořely. Jejich zbytky zahrabali v písku a popel rozmetali, těšíce se, že jej písek zakryje a déšť rozpustí.

Vsednuvše na své velbloudice, dali se naši Sindžárové rovnou do Džezíre, Mesopotamie. Na východním pomezí Nefúdu si každý zastrčil hrst zlata do opasku a ostatek zahrabali do písku pod kořeny velkého keře gaza nedaleko pevnůstky Adfa, kterou jsem ti, Músо, ukazoval. Za Adfou tábořili Sindžárové. Pojedli u nich, napojili svá zvířata, navštívili své a vystěhovali se s nimi do Džezíre.

Zdálo se, že měl zlý duch pravdu, že se nikdo o spáchaném hříchu nedoví, a že se Alláh almužnami ukonejší. Leč mýlil se, kdo tak soudil. Kupečkové poslali před svým odchodem z Damašku svým příbuzným radostnou zvěst o svém návratu. Příbuzní čekali, těšili se na ně a kupečkové nepřicházeli. I vydal se bratr jednoho a nejstarší syn druhého pouští do Damašku, a pátrali po svých ztracených příbuzných. Dověděli se, že se oba dali pod ochranu náčelníka Eben Dugmiho. Zajeli k němu; tábořil právě v dolině Sirhánské. Pozdravili, opětoval pozdrav. Ptali se na to, na ono, až konečně řekli:

‚Kéž ti Alláh zvečeří k dobru, ó Eben Dugmi! My víme a vypravuje se to u všech ohňů v poušti, že máš jediný jazyk. Tvůj obličej že je čistý, bílý, a že nedopustíš, aby někdo tvému chráněnci ublížil.'

‚Přisám Alláh, mluvíte pravdu. Prosím Alláha, aby nedopustil, aby Eben Dugmi vlastní vinou svůj obličej počernil.'

‚Pamatuješ se, Eben Dugmi, na obchodníky s velbloudy? Jmenovali se tak a tak a vypadali tak a tak, kteří tě tehdy a tehdy, když jsi tábořil pod Damaškem, prosili za tvůj obličej na cestu územím Rualů do Džoufu?'

‚Jak bych se nepamatoval! Vždyť mně darovali plášť, který mám na sobě, dříve než mne o obličej požádali.'

‚Hle, Eben Dugmi, já jsem bratr mladšího a tento mladík, který sedí vedle mne, je syn staršího z těch kupců. Ani jeden,

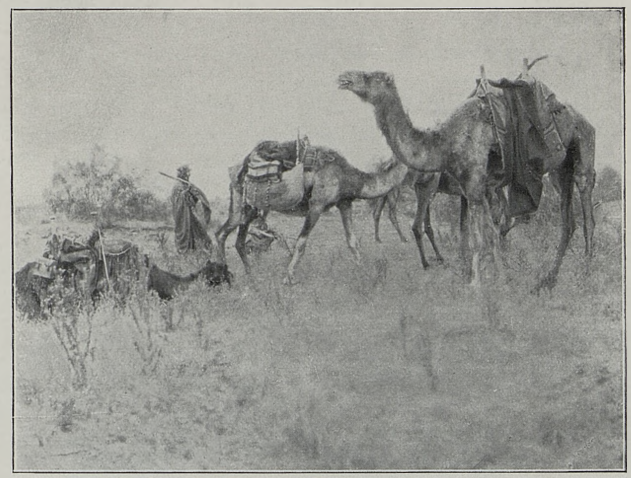

Obr. 70. — U studnic Areda.

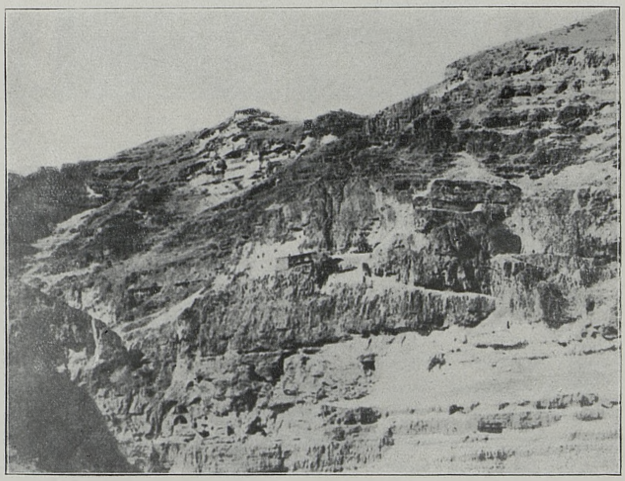

Obr. 73. — V soutěsce Šerž.

ani druhý se nevrátil. Pověz nám, kam až pod tvou ochranou došli?'

‚Poslal jsem s nimi svého sluhu, jenž je doprovodil až do oasy Džouf. Však vám to sám poví. Dmejte, nech všeho, poskoč a pojď sem! Ty jsi vedl před mým obličejem kupce, kteří mně dali plášť a tobě šátek na hlavu, od Damašku až do oasy Džouf.'

‚Tak jest, náčelníku! Vedl jsem je.'

‚Dovedl jsi je do oasy bez porušení?'

‚Přisám Alláh, náčelníku, ať si má manželka rotrhne šat na prsou a naříká pro mne jako pro padlého, nebyli-li

Obr. 77. — Misma od západu.

oba zdrávi a spokojeni, když jsme přiměli své velbloudice, aby poklekly před domem toho a toho usedlíka v Džoufu.'

‚Tito mužové jsou jejich příbuzní. Tvrdí, že se ani jeden. ani druhý nevrátil. Osedlej si svou velbloudici a pojedeš s nimi do oasy Džouf do domu, v němž jsi oba kupce opustil.'

‚Tvůj rozkaz, náčelníku, ihned vykonám.'

Dojeli do Džoufu a navštívili usedlíka. Potvrdil. že k němu oba kupcové ve zdraví a spokojenosti přijeli, u něho několik dní pobyli a ve zdraví a spokojenosti se dvěma Sindžáry odjeli; Sindžárové že se jmenovali tak a tak a že se za ně zaručili ti a ti. Jeden z ručitelů doprovázel příbuzné kupců k Sindžárům, hledaje s nimi tábor obou bratříčků zmi-

zelých kupců. Tábor našli, ale bratříčků tam nebylo; prý se vystěhovali do Džezíre.

‚A kdy se vystěhovali?'

‚Tehdy a tehdy.'

Sluha i příbuzní poznali, že tou dobou měli býti na ceste do Kasímu. Proč se vystěhovali, nikdo nevěděl. Tu pověděl ručitel náčelníkovi tábora, co se stalo, proč po obou Sindžárech pátrá, a prosil ho za obličej, aby mohl pod jeho ochranou doprovoditi oba příbuzné kupců do Mesopotamie. Náčelník mu svůj obličej udělil, a všichni se dali k Eufratu a od něho do údolí Tartár, kde prý vystěhovalí Sindžárové tábořili. Byla to dlouhá a nebezpečná cesta. Alláh zahalil všechny svým závojem, vykonali ji bez úrazu a našli Sindžáry. Tvrdili, že kupců nedoprovázeli, že o ničem nevědí, ručitel však dosvědčil, že byl přítomen, když kupcům slíbili, že je budou chrániti před Šammary. Sousedé obou obviněných upozorňovali ručitele a příbuzné kupců, že Sindžárové mají nějak mnoho peněz. poněvadž si koupili nové stany, nové šaty a nové zbraně. Obvinění se nedali usvědčiti. Odporovali ustavičně.

Konečně požádal ručitel dědičného soudce, aby spor urovnal jako znalec cest, po nichž se beduové v rodinném a společenském životě ubírají. Soudce požadoval, aby žalobníci přivedli očité svědky, kteří by potvrdili, že obvinění své společníky na cestě skutečně oloupili a snad i zabili. Poněvadž takových svědků nebylo, rozhodl soudce, že se musí obvinění podrobiti »soudu Božímu«. Odvolali se ke shromáždění dědičných soudců. Ti uvážili slova žalobců i obžalovaných a potvrdili rozsudek soudce prvého.

Oba Sindžárové měli jeti do osady al-Ela a tam oblíznouti rozžhavené železo. Jejich příbuzenstvo hrozilo, že je vyvrhne. pakli se nepřiznají anebo se rozsudku nepodrobí. Zalekli se a vyznali se. Pověděli dopodrobna, co jim zlý duch našeptával a jakým způsobem jeho vnuknutí provedli, ale přiznali se rovněž, že dosud spokojeně nespali, neboť každou noc viděli oheň, na němž pálili ubohé kupečky. Nabídli příbuzným kupců náhradou veškeren svůj majetek a dovedli je na pokraj Nefúdu, kde měli zahrabáno ještě přes 200 zlatých liber. Života jim nikdo nevzal, avšak Sindžárové je ze svého kmene vyvrhli. Odstěhovali se někam na hranice Persie, kde tábolí s Kurdy. Trest Alláhův na ně přece jen dolehl.«

Dlouho jsme jeli mlčky, neboť nás živé vypravování Názelovo velice dojalo.

Náš zrak spočíval často a často na hoře Bird, která připomínala od severu pyramidu se sedmi stupni nebo obrovský chrám s točitými schody, vystupujícími až na věž. Před večerem jsme byli u soutěsky Šerž (obr. 73, 74), vedoucí pásmem Heluán (obr. 75). Je to řada tabulových, kávově zbarvených hor, které se zatáčejí od severovýchodu k jihovýchodu. Ali ukazoval na rokli, jíž možno vylézti k praménku, padajícímu po kapkách s vysoké skalní stěny.

»Ležel jsem pod ním, Múso, několik hodin. Napřed jsem si lehl naznak, otevřel ústa a polykal kapající vodu. Potom jsem omotal svůj šátek s hlavy okolo svého kopí, uvázal pod něj svůj kožený míšek a ponořil šátek do praménku. Voda jej napájela a stékala rovnou do míšku, neroztřišťujíc se po skalní stěně. Za dlouhou a dlouhou dobu se míšek naplnil. Napil jsem se důkladně, zavázal míšek, přehodil přes rameno a ubíral se ke svým, kteří tábořili na západním úpatí pohoří Misma.«

»Kde byli tvoji druhové? Opustili tě, že jsi zůstal v poušti sám a pěšák?«

»Múso, moji druhové byli částečně pobiti, částečně rozprášeni, a já, to jest Ali, jsem byl rád, že jsem se s bídou a pěšky ke svému příbuzenstvu vrátil; jen Alláh mně zachránil život. Vypravili jsme se na nájezd proti kmeni Beli. Bylo nás 40 na velbloudech a 6 na koních. Našli jsme menší tábor Beli v Džau v poušti sopečné. Je to kotlina plná pastvy, se všech stran ohraničená černým kamením sopečným.«

»Nepopisuj, Ali; znám Džau. Tábořil jsem tam.«

»Kéž Alláh upevní tvé zdraví a potěší ty, kteří jsou za tebou. Vždyť ty znáš naše kraje lépe, než je známe my.«

»Kdyby to bylo pravda, Ali, pak bych se tě nedotazoval na údolí, kopce a vody napravo a nalevo od nás.«

»Buď tomu tak nebo onak, našli jsme tábor, přepadli jej a ukořistili všechna stáda a pět stanů. Stanů jsme kořistiti neměli. Než jsme je svinuli a naložili, přiblížila se k nám nájezdní četa, již vedl Abu Šáma, spojenec kmene Beli. Byla mnohem silnější. Vrhla se na nás, my vzdorovali, ale konečně jsme byli rozprášeni. Kdo nepadl, utekl. Má velbloudice byla zastřelena. Běžel jsem do skal, abych se ukryl. V nějaké rozsedlině jsem našel trochu dešťové vody. Seděl jsem u ní dva dny. Čím více jsem pil, tím více mne trápil hlad. Nemoha vy-

držeti, vyšel jsem, abych se poohlédl po něčem k snědku. Tu jsem spatřil ženy, sbíraly trávu pro koně. Pozdravil jsem, opětovaly můj pozdrav. Myslil jsem si: Budiž Alláh pochválen, jsem zachráněn a řekl:

‚Ó běloučké, nenasytily byste hladového?'

‚Přisám Bůh, pocestný Alláhův, že hladového nasytíme, aby Alláh nasytil nás!' Jedna měla již velký uzel trávy, i pokynula mně, abych šel s ní. Chopil jsem se uzlu a ačkoliv jsem byl vyhladovělý, zanesl jsem jí jej do stanu. Jaké bylo, Músо, mé překvapení, jak se zachvěla všechna má střeva, když jsem viděl, že mne žena, má dobroditelka, vede do stanu, který jsem já, totiž Ali, svýma vlastníma rukama před dvěma dny strhoval a jako kořist nakládal. Matka hospodářova se na mne zadívala a natáhnuvši proti mně ruce, volala: ‚I vždyť je to ten nájezdník, který nám bořil stan!'

‚Mlč, matičko,' poznamenal hospodář, když byl do stanu přišel. ‚Přede dvěma nocemi k nám přišel tento pocestný jako nájezdník, dnes k nám přichází jako host mé ženy a nikdo nesmí obličeje mé manželky začerniti.'

Najedl jsem se, hospodář mně vrátil kopí, které jsem při nakládání stanu odložil, dal mně potraviny, míšek vody a doprovodil mne až do stanice Muazzam. Odtud jsem šel s několika pocestnými do oasy Tejma, z níž jsem se ubíral pod ochranou Alláhovou samotinký jako hladový vlk k táboru svého příbuzenstva.«

Obchodníci s velbloudy.

Noclehovali jsme na východním úpatí Heluánu mezi skalisky, která tlumila jak zář našeho ohně, tak i světlo lucerny, které jsme potřebovali, určujíce zeměpisnou šířku.

Velbloudice se napásly, trochu si odpočinuly a ráno spěchaly s neobvyklou chutí k východu k pohoří Ernán (obr. 76). Jeli jsme kamenitou rovinou, na níž Ueld Slejmán za deštivého období rádi tábořívají.

»Sem, Músо, k nám přijíždívají pravidelně Akejlové kupovati velbloudy. Přivedou si několik vlastních sluhů, rovněž Akejlů, a pastýře si najmou u nás. Někdy si postaví vlastní stany a sami se živí; jindy se ubytují ve stanu některého bduiho, který jim vaří. Za to dostává z každého koupeného velblouda 2 rejály abu šúše. Mají-li svůj vlastní stan a stra-

vují-li se sami, vyžádají si pouze ochrany náčelníka, jemuž odvádějí po 1 rejálu z každého velblouda, kterého koupí.

Sám jsem jednou rovněž putoval s Akejly jako pastýř. Dostali jsme se k roztodivným kmenům, táhli horami, rovinami, pouští pískovou, sopečnou, navštívili Damašek, různá města palestinská a dohnali skoupené velbloudy až do hlavního města egyptského. Tam Akejlové velbloudy prodali

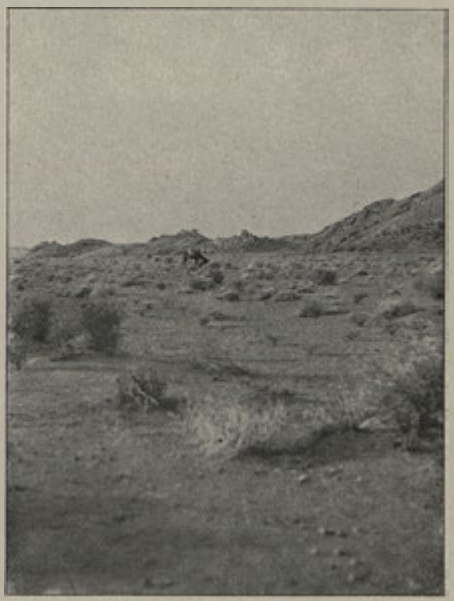

Obr. 78. — V kotlině Gassál.

a vrátili se s námi opět do Damašku a odtud do pouště. Mně se život s nimi zmrzel za jednou, ale mnozí moji druhové s nimi putují po více let, ba odvyknou i poušti a nikdy se k svému příbuzenstvu nevrátí.«

Šáješ a jeho milá.

»Též u nás,« vmísil se Názel, »jsou mužové, kteří mají velmi rádi Akejly a navštěvují s nimi velká města usedlíků.

Vracejíce se, vykládají o cizích zvycích a obyčejích, nejsou spokojeni se svým stanem a svými příbuznými, nechtějí poslouchati ani náčelníka, ani knížete, čímž působí svému příbuzenstvu velké potíže. Příbuzenstvo jich opustiti nechce, vše, co podnikají, schvalovati nemůže, a trpí jejich vinou.

U nás, u Sindžárů, natropil mnoho zla svému příbuzenstvu Šáješ, který několikráte s Akejly táhl a delší dobu v Damašku pobyl. Byl to mladík plný odvahy a básník. Nejednu jeho písničku zpívají Šammarové dodnes. Šáješ načichl mravy usedlíků a odepřel emírovi odváděti daně, tvrdě, že si svůj majetek nezahospodařil v jeho území a že si jej bude chrániti sám. Upomínal ho jeho náčelník, poslal k němu emír své otroky, než Šáješ náčelníka odbyl a otroky vyhnal. Emír Abdalazíz vypravil několik otroků, aby Šáješe zajali, ale on se o tom dověděl a vrátil svému emírovi bezúhonnost; vypověděl mu válku. Víš, že my Sindžára nemáme Eben Rašída rádi. Zakrátko se přidalo k Šáješovi mnoho našich mladíků a mužů, přepadli emírova stáda a ukořistili šest jeho klisen, které pásli otroci u Džetámijje.

Tu se emír rozhodl, že Šáješe zahubí. Vypravil se proti němu sám se všemi svými otroky a námezdníky. Druhové Šáješovi se většinou rozprchli: jen s několika utekl Šáješ k Beni Sachr, jež prosil za ochranu. Ochranu dostal a tábořil s nimi. Emír by se ho byl rád zmocnil. Nájezdu proti Beni Sachr podniknouti nemohl, nechtěl-li jich proti sobě popuditi, proto si umínil, že použije lsti. Šáješ se zamiloval do krásky Balha z osady Kára v oase Džouf. To věděl emír a byl přesvědčen, že odvážný Šáješ dlouho bez své milenky nevydrží a ji navštíví. I poslal deset oddaných otroků do Káry, uloživ jim, aby ve dne v noci dávali pozor na Balhu a jejího milence Šáješe polapili, kdyby k ní přišel.

Jednou pásla Balha s menším bratříčkem kus od osady ovce. Zadívala se k severozápadu a hle, zahlédla tam lidské postavy: dva jezdce, z nichž se jí jeden zdál býti Šáješ. Chtějíc ho varovati, vylezla na nejvyšší pahorek, mávala svým šátkem s hlavy, ale jezdcové si jí nevšímali a jeli směrem k osadě. Bojíc se, aby nevjeli otrokům do náručí, sběhla k svému bratříčkovi a vybídla ho, aby jim utíkal naproti a je varoval. Dva otroci, kteří Balhu zdaleka pozorovali, byli upozorněni jejím počínáním, že se děje něco důležitého. Jeden zaběhl pro ostatní a druhý utíkal k ní. Zahlédl jejího bratříčka, jak spěchá k dvěma jezdcům a slyšel, jak křičí na

poplach. Ukryl se a čekal na své druhy. Jezdci se zastavili, jeden seskočil se svého zvířete a pádil k dívce. Byl to Šáješ. Vtom se na něho vyřítilo deset otroků. Čtyři zabil, od ostatních byl polapen, spoután do želez a uvězněn v osadě Dúma v Džoufu. Velitel otroků jel na rychlé velbloudici k emírovi, aby mu podal zprávu, co se stalo a aby se ho zeptal, co se má státi.

‚Budiž zabit!' poručil emír Abdalazíz krátce. Otrok odjel ještě rychleji, než byl přijel, neboť dva z otroků, které Šáješ vlastní rukou zabil, byli jeho bratří; toužil po pomstě. Za chvíli se zželelo emírovi junáka Šáješe. Vybídl hned jiného otroka, aby sedl na nejrychlejší velbloudici a ujížděl za prvým s rozkazem, že Šáješ nemá býti zabit, nýbrž k němu doveden. Myslil, že si ho dobrotou nakloní a že bude v něm míti oporu proti svým četným nepřátelům. Ale Alláh nechtěl, aby Šáješ zůstal naživu. Druhý posel dojel ke studnici Džeráui, ležící u samého Džoufu, kde zahlédl matku a milenku Šáješovu, jak naříkají. Dověděl se od nich, že byl Šáješ před chvílí ve tvrzi Máred popraven.«

»Vynáší váš emír často rozsudek smrti?«

»Nikoliv, to se stane jen velmi zřídka. Myslí-li, že ten nebo onen zaslouží smrt, předvolá ho, pokyne a otrok, stojící vedle, mu srazí hlavu. Příslušníci rodu Eben Rašídova se všichni rádi dívají, když teče lidská krev, proto se tak často vraždí mezi sebou.«

Při poledním odpočinku nás Názel ubezpečoval, že dnešním dnem končí druhé období deštivé a nastává vlastní jaro, doba blahobytu.

»Názele, podívej se napravo, nalevo, před sebe, za sebe a řekni mně, kde je letos blahobyt. Hněvá se na nás Alláh a mine letošní rok bez blahobytu, bez jara. Horké slunce upraží tu trochu travin. Nenaprší-li v období horka, nerozkvetou naše dřeviny, naše stáda budou hladověti a s nimi budeme hladověti i my, synové Adamovi,« poznamenal smutně Ali.

Hledají vraha.

Odpoledne jsme se blížili k soutěsce mezi dvěma horami. Ali se pojednou zastavil a zahleděv se upřeně vlevo, přetřel si pravicí oči. Slzel.

»Co je ti, Ali? Co ti připomíná toto místo?«

»Loni vraceje se z Tejmy, potkal jsem bezmála na tomto místě nějakého neznámého muže. Projev průsmykem, jejž máme pod sebou, zahlédl jsem na cestě čerstvou krev. Skočiv se své velbloudice, šel jsem vedle krůpějí kousek napravo a co tam vidím: mrtvého muže. Byl střelen do prsou. Ručnice neměl, ani pistole. Zbraně jsem nikde poblíž nenašel. Neznámý cestující, kterého jsem krátce předtím potkal, měl jak ručnici, tak revolver. Zkoumaje ránu, shledal jsem, že byla vypálena z ručnice. Kouli jsem našel u nedalekého balvanu, o nějž se, vylétnuvši z prsou, rozpleskla. Uvázav mrtvého na své zvíře, spěchal jsem do tábora nějaké naší čeledi, o němž jsem věděl, že je zřízen kus cesty k jihu. Tam hned poznali zabitého muže. Byl to nějaký potulný obchodník, který se vracel od našich jižních sousedů domů. Chtěl do nejbližší železniční stanice a odtud do Damašku. Jel na velbloudu a ačkoliv měl ošumělý oděv, přece všichni soudili, že jistě nesl s sebou peníze. Náčelník, v jehož stanu sestoupil, byl povinen jako hostitel pronásledovati jeho vraha. Kdo jím byl? Očitého svědka nebylo, obecné podezření padlo však na neznámého cizince, jehož jsem potkal.

.Jízdní velbloudice sem!' zvolal náčelník. ‚Pojedeme za ním a zeptáme se ho, co o vraždě ví.' Obrátiv se ke mně, dotazoval se: ‚Na jakém pak jel zvířeti?'

‚Na velbloudu asi šestiletém, popelavém.'

.Nenapadal trochu na levou přední nohu?'

‚Napadal.'

‚Div divoucí, vždyť to jel na velbloudu mého hosta. Za ním, za ním. On hosta jistě zavraždil a oloupil.'

Již se stmívalo, když odjeli. Čekali jsme je nazítří, vrátili se však teprve třetího dne k večeru. Velblouda hostova dovedli, avšak jeho vraha, neznámého jezdce, nezahlédli.

‚Jeli jsme celou noc,' vypravoval náčelník, .dávajíce bedlivý pozor na každý šustot. Nezaslechli jsme ani zvuku kaménku, odhozeného velbloudím kopytem. Nevědouce, zda cizinec přenocoval nebo dále spěchal, rozdělili jsme se. Dva jsme se dali vpřed, dva zůstali za námi, pojíždějíce, naslouchajíce a čekajíce. My dva jsme zrána zahlédli bokem cesty vedoucí do Tejmy nějakou tmavou podobu. Zastavili jsme se; můj druh zůstal u našich zvířat a já se bosky plížil k tomu temnému, neznámému. Byl to popásající se velbloud. Neleží jeho majetník někde nablízku? Nestřelí po mně? Lehl jsem si na břicho, přiklonil ucho k zemi a poslouchal. Nezaslechl

Obr. 71. — U studnic Areda.

jsem nic podezřelého. Jen velbloud se popásal a popocházel k jihu. Maje strach, že mně uteče, nadešel jsem mu a obrátil jej k místu, na němž jsem jej prvotně uviděl. Jak se rozbřesklo, zavolal jsem svého druha a společně jsme prohlédli celé okolí. Nikoho jsme nenašli. Pouze velbloud tady byl a byl to velbloud mého hosta a hostova krev na něm lpěla.

Obr. 79. — Nabíráme vodu.

Tu bylo jisto, že neznámý muž, jehož jsi, Ali, potkal, mého hosta zavraždil. Obávaje se, abys zavražděného nenašel a nás za ním neposlal, jel bezmála celou noc, přede dnem velblouda opustil a hleděl se sám zachrániti. Kam šel? Kterým směrem se dal? Napravo byla písková poušť. Měl-li potravy na několik dní, mohl se klidně do ní uchýliti. Vody bylo v tamních studnicích tehdy dost, poněvadž vydatně napršelo, týden se mohl někde skrývati a potom se přidati k některé čeledi Šarárátů, táhnoucí k severu, a zmizeti z do-

sahu mstitelova. Vždyť nebylo ani třeba, aby tak dlouho čekal. Sám poznal, že zastřelil potulného obchodníka, jenž v našem okolí nemá příbuzného a spoléhá leda na ochranu svého bratříčka nebo mstitele. Bratříčka neměl a povinnost hostitelova, hledati vraha, trvá pouze tři dny a třetinu. Po čtyřech dnech mohl neznámý vrah klidně vstoupiti do tábora. Nikdo ho neviděl, očitých svědků nebylo, kdo mu mohl dokázati, že obchodníka skutečně zabil? Je pravda, jel na jeho velbloudu, ale mohl říci, že našel pasoucího se velblouda a nevida nikde nablízku člověka, že soudil, že svému majetníku utekl a že si naň sedl, aby jej v nejbližším táboře odevzdal. Na otázku, proč tak neučinil, mohl odpověděti, že zpozorovav na zvířeti krev, se lekl, aby snad nebyl z vraždy podezříván, proto že zvíře opustil.

Můj druh soudil, že se neznámý sotva dal do pískové pouště, ale že se hleděl co nejrychleji dostati z okolí místa, na němž krev prolil, protože spěchal k nejbližší stanici, aby po železnici ujel do některého většího města, kde by se jeho stopa ztratila. Tato domněnka mohla býti pravdivá, proto jsme počkali na své dva druhy a znova se rozdělili. Oni objížděli po okraji pískové pouště, pátrajíce po čerstvých stopách muže, jdoucího pěšky, a my dva jsme ujížděli do Tejmy. Tamnímu náčelníkovi jsme pověděli, co se stalo, a on hned vyslal jezdce na velbloudu na železniční stanici Muazzam. Vracejíce se z Tejmy, zabočili jsme k jihu a oklikou jsme se dostali sem k nám. Nepotkali jsme živé duše. Jen Alláh ví, kde dnes neznámý vrah dlí.'

Vrah potrestán.

Odjel jsem ke svým a nestaral jsem se ani o zabitého, ani o vraha.«

»Našli jste ho?«

»My nikoliv. Vláda ho zadržela na stanici Dár al-Hamra. Nedal se do pouště pískové, nýbrž kamenitým krajem spěchal rovnou na západ. Ve stanici Dár al-Hamra si kupoval lístek. Tamní četníci dostali telegrafickou zprávu o vraždě, proto si neznámého cestujícího prohlíželi a našedše na jeho košili zaschlou krev, zatkli ho, spoutali řetězy a dopravili na stanici Muazzam, kde ho zavřeli. Zapíral jakoukoliv účast na vraždě. Tvrdil, že potkal v poušti velblouda, na němž nikdo neseděl, a chtěl ho dovésti do nejbližšího tábora. Zpozo-

rovav, že si sedl na čerstvou krev a pomazal si košili, zalekl se, aby nebyl zapleten do nějakého zločinu, velblouda opustil a sám šel na západ. Původ peněz, které u něho našli, rovněž správně vysvětloval. Sloužil nějakému kupci velbloudů; onemocněv, službu opustil a vracel se domů. Hostitelů že nevyhledával ze strachu, že by mohl býti okraden, proto se zásobil suchým sýrem, kobylkami a vodou, přespával v poušti a spěchal co nejrychleji k železnici.

Vláda se od náčelníka z Tejmy dověděla, že jsem já, to jest Ali, potkal neznámého jezdce na velbloudu malý kousek od místa, na němž jsem našel zabitého, proto vzkázala do Tejmy, aby mne vyzvali, abych na stanici Muazzam přijel a si neznámého prohlédl. Neměl jsem tehdy ani chuti, ani času. Stěhovali jsme se na východ a stanice leží daleko na západ. Nadál jsem se, že vyšetřování dlouho potrvá a že mne vláda nebude ani živiti, ani platiti. Náš náčelník řekl muži, který se vzkazem z Tejmy přijel:

‚Tady vidíš Aliho. Popíše ti před svědky, jak neznámý muž, jehož potkal, vypadal, a jaké měl šaty. Zapamatuj si každé jeho slovo a opakuj všechno, co jsi od něho slyšel, vládě. Bude-li se popis muže, jehož Ali potkal, hoditi na neznaného, jehož vláda drží ve vězení, bude zesíleno podezření, že on je vrahem. Jak Ali, tak ty vykonáte svou povinnost a vláda af si zařídí ostatní podle svých zákonů.'«

»Hodil se tvůj popis na něho?«

»Hodil. Múso. Sám jsem se o tom dověděl při své nové návštěvě stanice Muazzam. Četníci soudili, že on potulného obchodníka zavraždil a oloupil, proto ho poslali do Damašku, kde byl souzen a k dlouhému žaláři odsouzen.«

»To by u nás v poušti tvoje svědectví nestačilo!«

»Vím. Názele. Ani u nás by nestačilo. I naši soudci chtějí míti aspoň dva očité svědky vraždy. Ale shoda mého popisu s podobou a šaty zatčeného muže by přece jen zatěžovala vážku jeho viny.«

»Pochybuji, že by ho proto některý z našich soudců uznal vinným a kdyby i vynesl rozsudek, mohl by se odsouzený odvolati ke shromáždění našich soudců. Sešli by se, pozvali by mezi sebe i jiné rozšafné muže a vyslechli by toho, na němž podezření z vraždy lpí.«

»Jak by se, Názele, obhajoval?«

»Dal by najevo, že se bojí, aby přítomní nebyli proti němu zaujati, proto by začal svou obhajobu slovy: ‚Zapřisahám kaž-

dého z vás ženou a tím, co zrodí; zapřisahám každého z vás kobylami s dlouhou hřívou; zapřisahám každého z vás velbloudicemi dávajícími mléko, abyste mně věřili více než těm, kdo mne obviňují. Kdo tuto věc objasní, tomu přinese zdar, kdo však o ní nechce podati svědectví, tomu přinese záhubu.'

Každý z přísedících se zarazí, aby ho Alláh netrestal, když by obviněnému přikládal více, než co lze dokázati. Kdyby odbočil svým úsudkem od cesty přímé, mohla by se státi jeho manželka neplodnou nebo by mohli jeho synci pomříti. Podobně jeho klisna, jeho velbloudice, proto si každý soudce

Obr. 80. — V kotlině Mtérde.

dobře rozváží, než připustí vinu, která není očitými svědky dokázána. V případě, o němž nám tuto Ali vykládal, by shromáždění soudců obviněného propustilo. Podezření proti němu by bylo sice veliké, ale očitých svědků není a je nutno věřiti každému synu Adamovu.«

Zpozorovali jsme pohoří Misma (obr. 77), za nímž se rozkládají pastviny Šammarů. Názel jako by byl najednou vyrostl. Rozhoupal se v sedle a obličej mu zazářil radostí, když volal: »Podej nám ruku, Mismo, podej nám ruku!« Přál si, aby nás pohoří Misma co nejrychleji k sobě přitáhlo, aby se vrátil do své domoviny, po níž toužil.

Noclehovali jsme v kotlině Gassál (obr. 78).

Ráno se před námi prostírala tmavě fialová rovina, uzavřená na východě mohutnou černou zdí pohoří Misma. Rozsedlinami a zářezy mezi jednotlivými vrchy se prodíraly paprsky vycházejícího slunce. Ponenáhlu se tabulové vrcholy rozjasnily a ze všech hrotů a hran sršely jiskry.

»Jak veliký je Alláh!« volal Názel.

Jak ztratil Šrejfi sedm synů.

Vpravo jsme měli tři skaliska podobná mocným hradům a při nich v dolince staré studny, které dal před nedávnem

Obr. 81. — U pohoří Edža.

rod Mrejhem vyčistiti. Jsou 35 sáhů hluboké a mají vodu nahořklou. Takových zanesených a zasypaných studní je na jihu od Nefúdu velmi mnoho — důkaz, že tam jindy kočovali kmenové, kteří pečovali o svůj chléb více než nynější. Některé studny mají dotud jména po kmeni Kuáčbe, tábořícím dnes s Rualy a jak Ali tak Názel tvrdili, že všechny tyto staré studny vykopali příslušníci onoho kmene.

»Kuáčbe, Músо, náleží ke skupině Kahatán,« vykládal Názel, »která je spřízněna se všemi Anezy a mnohými čeleděmi Šammarů. Původně pásli Kuáčbové svá stáda v Nedždu a celé toto území jim náleželo. Zdálo se jim, že je v něm málo pastvin a jejich náčelník Šrejfi je vybídl, aby vzali Rualům

kraje, které leží na východě a jihovýchodě od oasy Džoul. Šammarové s tím souhlasili, chtějíce zeslabiti moc Rualův. Kuáčbové se stěhovali ze svého kraje územím Šammarů a utábořili se v okolí Hajjánijje, kudy jsme jeli. Odtud podnikali větší a menší nájezdy proti Rualům, ale bez úspěchu. I spojil se Šrejfi se Šammary a Zefíry, domnívaje se, že s jejich pomocí Rualy zatlačí. Byl vypraven nájezd, čítající tisíce mužů na koních a na velbloudech proti táborům Eben Šalána. Nájezdu se účastnilo všech sedm synů Šrejfiho. Nejstarší byl velitelem.

U Šrejfiho sloužil tehdy za pastýře velbloudů příslušník čeledi poslouchající Eben Šalána. Jmenoval se Mehi. Večer po odjezdu bojovníků pravil Šrejfi:

‚Co jsi to za Ruejliho, ó Mehi? Klidně večeříš a tvým příbuzným hrozí záhuba.'

‚Co se má státi, stane se,' odvětil Mehi. Povečeřev, ulehl a čekal, až vše usne. Potom vstal, osedlal si nejrychlejší velbloudici a ujížděl s větrem o závod ke svým. Předjel nájezdníky a varoval své krajany. Ukryli stáda v bezpečném údolí, otevřeli své kožené schránky, v nichž měli uschována svá brnění a hotovili se k boji. Brnění byla obložena silně vonící bylinou džaade, jednak aby kovové součástky nerozedřely kožených schránek, jednak aby moli neprožrali kůže. Znáš, Múso, jak silně voní džaade. Brnění byla jeho vůní tak naplněna, že se rozlévala po okolí a vítr ji roznášel. Obrněnci odjeli po půlnoci z tábora na určené místo ležící ve směru, odkud očekávali útok. Tam přiměli své velbloudice, aby poklekly, odsedlali je, poslali zpět, sedla ukryli a obsadili skaliska, uzavírající skoro úplně kotlinu porostlou hojnou travou.

Po východu slunce přihnali pastýřové stáda do kotliny. Nebyla to vlastní stáda, ale bylo to 250 jízdních velbloudů, jejichž jezdcové byli v okolí ukryti. Pastýři si vesele prozpěvovali, jen aby nepřátelské zvědy upozornili. Ti se dali oklamati. Zahlédnuvše zdaleka pasoucí se velbloudy, nevšimli si, že mezi nimi není žádných velblouďat, vrátili se a oznámili vojevůdci, kde se stáda pasou. Vojevůdce rozkázal stáda přepadnouti. Část bojovníků posedala rychle na koně a ujížděla cvalem do kotliny. Jeli k jihovýchodu, vítr vál od severozápadu. Jak se přiblížili k úžlabí, pravil Šammari, jedoucí na bujném hřebci, k sedmi synům Šrejfiho:

‚Vůně z džaade, vůně z džaade, utíkejte!'

‚Lžeš. Kdepak zde máš džaade?'

‚Vítr mně donáší vůni džaade, utíkejte!'

Obrátil se a prchal a Mašlán, nejmladší ze sedmi bratří, prchal s ním. Ostatní bratří se všemi Kuáčby a velkou částí Šammarů a Zefírů vjeli úžlabím do kotliny a vrhli se na velbloudy. Skrytí Rualové rychle obsadili a zatarasili úžlabí, obklíčili nepřátele a rozpoutal se zuřivý boj. Všech šest synů Šrejfiho padlo a z ostatních nepřátel se zachránilo jen několik bojovníků a to pěšky, poněvadž nemohli na koních ze skal vyjeti. Zničivše útočníky na koních, osedlali Rualové své velbloudy, posedali na ně a na ukořistěné koně a udeřili na jízdu na velbloudech a potom na zbytek nepřátel, hlídajících zvířata s vodou a zásobami. Jen deset se jich zachránilo; všichni ostatní byli buď pobiti nebo zajati.

Ze všech Kuáčbů nezůstal na živu leda Mašlán, nejmladší synek Šrejfiho. Nějaký Šammari ho vzal na svého rychlého velblouda a přijel s ním do tábora jeho otce. Vstoupiv do stanu, sedl si s Mašlánem stranou. Po chvíli se ptal Šrejfi:

‚Co za zprávy?'

‚Není žádných zpráv.'

‚Přisám Alláh, nepodáš-li mně zprávu, hned ti utnu hlavu.' Na svého syna Mašlána se ani nepodíval, ani s ním nepromluvil. Šammari, podav zprávu o nešťastné bitvě, pravil:

‚Ó Šrejfi, což nevidíš miláčka svého oka?'

Šrejfi mlčel. Po chvíli zavolal svou ženu, matku všech sedmi synů, jež sedíc za příční stěnou vyslechla celou zprávu a ptal se jí:

‚Paní mého stanu, kdepak je Mašlán, tvůj nejmladší synek?'

Ona, hledíc na Mašlána, odpověděla: ‚Nenosili jsme v životě, neporodili a nedostali jsme synka jménem Mašlán.'

Mašlán vyskočil, vsedl na velbloudici svého otce, opustil kmen Kuáčbů a nikdy se nevrátil. Jeho matka umřela zanedlouho zármutkem.

Srdnatá Kút.

Poražení kmenové se chtěli pomstíti. Následujícího roku vytáhli Kuáčbové a Šammarové společně proti Rualům. Mělo se rozhodnouti, kdo bude poroučeti, proto nepodnikli nájezdu, nýbrž se stěhovali do území Rualů s rodinami, stany a stády a položili se válečným táborem proti nim východně od osady Skáka. Rualové obsadili všechny studnice v dalekém okolí.

Kuáčbové útočili se Šammary na jejich ležení několikrát, byli však vždy odraženi. Rualům velel vojevůdce Fhejd eben Maabhel, proslavený svou štědrostí a rozvahou. Nikdy neútočil, ale svíral své odpůrce těsněji a těsněji, takže nemohli odnikud donésti vody. Žízeň trápila nejen zvířata, nýbrž i lidi. Víš, Músо, že nejvíce naříkají žízní dítky a ženy. Za čerpací míšek, asi deset litrů, vody dávali i jednu velbloudici, jen aby zachránili miloučké dítko před smrtí. Kuáčbové zabíjeli velbloudy, střádali vodu z jejich bachorů a tu pili.

Šrejfi měl dceru jménem Kút, která byla nejen velmi sličná, ale též rozvážná a srdnatá. Domluviviši se s jinými ženami Kuáčbů, rozhodla se, že pojede před obličejem vojevůdce Fhejda ke studnici Mogejra pro vodu. Ženy přichystaly vodní měchy, naložily je na velbloudice, přijely ke stanu Šrejfiho a doprovázely jeho dceru Kút na její odvážné výpravě. Sotva se Kút pohodlně v sedle usadila, zvolala:

‚Ó Fhejde, ó Fhejde, hle, já jedu před tvým obličejem, pod tvou ochranou.' Totéž opakovala každá z žen ji provázejících, načež vyjely z tábora Kuáčbů a ubíraly se rovnou k táborům Rualů u studnice Mogejra. Když strážci Rualů spatřili blížiti se více než tisíc velbloudů vedených od ženy a řízených ženami, zapomněli překvapeni podati zprávu velitelí a čekali, co se stane. Jak se Kút přiblížila na doslech, volala:

‚Ó Fhejde, ó Fhejde, hle, já jedu před tvým obličejem.' Strážci to slyšeli. Nejmladší přiskočili k velbloudům a nedbajíce varovných hlasů starších, odháněli nejlepší zvířata i s ženami na nich sedícími jako kořist do táborů. Z táborů přiběhli jiní mladíci a zakrátko byl celý průvod Kútin rozdělen jako kořist mezi jednotlivé bojovníky.

Fhejd nebyl u Mogejry; konal objížďku po okolí. Jeho starý otrok zajel do stanu, před nímž stála zajatá Kút a slyšel, jak ujišťovala všechny, že jela před obličejem Fhejdovým. Znal ji podle jména a věděl, že pochází s otcovy i matčiny strany ze šlechetného rodu. Uvěřil jí a vhoupnuv se na nejrychlejší klisnu, jel cvalem hledati svého pána, aby nedovolil, aby byl jeho obličej černý. Setkal se s ním brzo. Fhejd se již vracel. Sotva se dověděl, že Kút jela před jeho obličejem a co se jí stalo, rozhněval se velice a zvolal bitevním pokřikem:

‚Ó, kdo chráníte Alju! Já jsem Eben Maabhel, já jsem Ruejli.'

Jeho příbuzenstvo zaslechlo jeho hlas, poznalo, že se dožaduje jeho pomoci a kdekdo vskočiv na koně uháněl se

zbraní v ruce za ním. Když dojeli k táborům oddílu, který zajal Kút a její družky, volal Fhejd:

‚Zde je Fhejd eben Maabhel, zde za ním stojí jeho příbuzenstvo. Slunce zapadá. Jakmile znova vyjde, objedu všechny stany a před kterým uvidím sedlo nebo velbloudici z průvodu Kútina, každý spálím. Kdo chce ujítí tomuto trestu, ať přivede, dříve než se kotouč sluneční za obzorem ztratí, uloupená zvířata i s nákladem a ženami před můj stan. Vy, moji pří-

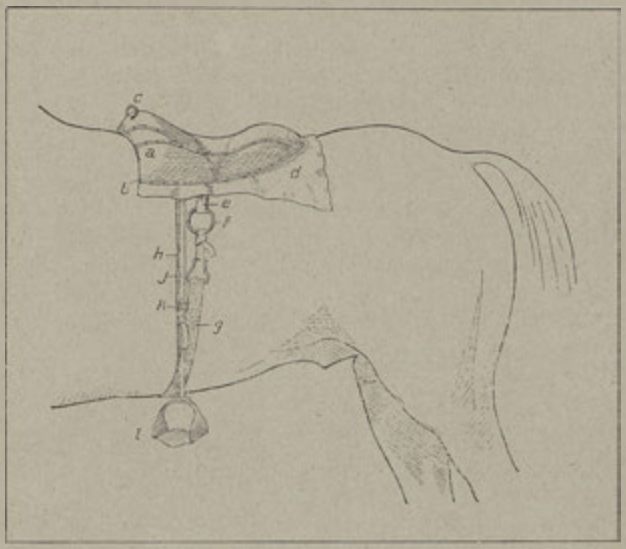

Obr. 82. — Koňské sedlo.

buzní a otroci, se rozjeďte hned po jednotlivých táborech a rozhlašujte, co přisahal, že učiní, Fhejd eben Maabhel.‘

Sám zajel se starým otrokem ke stanu, v němž dlela oloupená Kút. Poručil hospodáři, aby osedlal její velbloudici, prosil ji, aby se posadila a sestoupila jako vzácný host ve stanu jeho. Tam jí vykázal čestné místo a velel svým otrokům, aby zabili pět tučných velbloudic a přichystali dobrou večeři pro vzácného hosta Kút a její družky, které se do slunce západu skoro všechny u něho shromáždily. Do rána nechyběl ani jediný velbloud, ani jediný vodní měch, ani jediné sedlo.

Otroci a příbuzní Fhejdovi napájeli po celou noc velbloudy Kútiny, čerpali vodu do měchů, ženy si je naložily a po východu slunce odjely. Kút je vedla. Fhejd je doprovázel až na dostřel od tábora, ve kterém stál stan Šrejfiho.

Bylo to, Múso, radosti, když se Kút vrátila a žíznivé napojila, ale za pět dní byla voda vypita a z každého stanu se ozýval pláč dítek prosících o kapku vody. Mladší velbloudata hynula žízní napořád, starším se sesychaly hrby a mnohá nemohla povstati. Ženy vybízely Kút, aby s nimi zajela opět pro vodu, než ona odpírala, nabádajíc ke smíru s Rualy. V tom ji podporovaly i ženy ostatní. I vypravili náčelníci Kuáčbů k Fhejdovi posla s prosbou o mír a nabídli Rualům polovici svých stád. Fhejd souhlasil. Eben Šalán uzavřel s Kuáčby mír a kruté boje ustaly.

Šammarové, spojenci Kuáčbů, nepřáli míru a hrozili, že Kuáčby ze svého území vyhostí. Tu se rozhodl Šrejfi, že uzná radu a rozkaz Eben Šalána a že se přidá úplně k jeho Rualům. Stalo se tak a od těch dob táboří Kuáčbe s Rualy, poslouchajíce velkého náčelníka Eben Šalána jako ostatní čeledi.

Fhejd si zamiloval Kút a jak by ne! Vždyť viděl, jak je sličná, poznal, jak je srdnatá a rozvážná a chtěl s ní zplodit chlapce, kteří by dědili vlastnosti po ní a po něm.

Konec Šrejfiho.

Stan Šrejfiho zůstal bez velitelky. Bylo v něm sice hojně otrokyní, ale víš, Múso, jaký pořádek zachovávají otrokyně, nedohlédne-li na ně paní stanu. Tu požádala Šrejfiho o ochranu vdova po padlém bojovníku šammarském, která se nepohodla se svým příbuzenstvem, tábořícím s Kuáčby jako se sousedy. Šrejfi jí svou ochranu přislíbil, načež se ona přistěhovala do jeho stanu a přinesla hojnost potravin: vyvařené máslo, datle a rýži tummen. Vidouc samotu Šrejfiho, vzkázala mu:

‚Ožeň se se mnou a budu tě ošetřovati ve dne v noci.'

Šrejfi odpověděl: ‚Dobře, uvidím.'

Šammarka mu chutně vařila, udržovala stan v pořádku, naléhala na sňatek, ale Šrejfi odkládal. Když tábořil s Rualy jižně od Damašku přivedl si najednou do stanu svou soukmenovku a pravil:

‚Vězte, obyvatelky mého stanu, že ode dneška je tato moje soukmenovka jeho paní. Ve všem jí poslouchejte! Ty, Šammarko, chceš-li v mém stanu dlíti, sedávej tamhle v koutku a poslouchej své paní.'

Šammarka mlčela. Následujícího dne si lehl Šrejfi jako obyčejně za poledního vedra a usnul. Šammarka vzala ostrý nůž, přiblížila se k němu jako by něco hledala, uřízla mu pohlavní úd a utekla v té chvíli do nedalekého stanu, vyžádavši si ochrany hospodářovy. Hospodář jí ochrany poskytl a ujel s ní k velké karavaně, která právě táhla okolo, ubírajíc se do Nedždu. Než se Šrejfi probral z mdloby, do níž upadl, a pověděl svým příbuzným, co se stalo, karavana odtáhla. Šammarka zmizela a nikdo po ní nepátral. Její děti žijí u nás, Sindžárů, a mohou ti podati, Músо, zprávy obšírnější než tvůj bratříček Názel.«

»Ubohý Šrejfi!« zvolal Ali. »Taková potupa od ženy a to ještě od cizí Šammarky a nemoci se pomstíti.«

»Jak se jí měl pomstíti?« ptal se Názel. »Pomstou by ztraceného nebyl nahradil a ani mu k ní nezbylo času. Vyteklo prý mu mnoho krve a odešel z tohoto světa.«

»Dobře učinili Kuáčbové, že se z tohoto území vystěhovali,« poznamenal Ali. »Mnoho našich čeledí je opustilo rovněž a jak dlouho my zde zůstaneme, ví jen Alláh. Podívej se, Músо, na tento bílý Nefúd. Daleko široko v něm nespatříš ani traviny ani dřeviny, neboť v bílém písku neroste nic. A hle, tam na jihu, ta temná plocha. Je to Nefúd pokrytý černým štěrkem, v němž rovněž nic neroste. Jak těžký je zde pochod! Prohlubeň za prohlubní, abychom je stále obcházeli a velbloudice opatrně sváděli.«

Ali měl pravdu. Nikde v našem okolí jsem neviděl života. Prohlubně jsou neveliké, ale příkré. Největší hloubka je v rohu jihovýchodním, kdežto nejvyšší stěna písková uzavírá stranu západní.

Po poledni jsme byli u severního konce pohoří Misma a vjeli do soutěsky. Po půl hodině jsme se zastavili před roklí, v jejíž stěně jsme našli rozsedlinu plnou vody (obr. 79). Na okolních balvanech jsme zahlédli několik starých nápisů, jakož i obrazy antilop s dlouhými ocasy, na něž nějaký muž z luku střílí. Nápisy byly do balvanů erosí vyhlodaných vryty před šestnácti, sedmnácti sty let. Nebyly jistě hluboké a dotud jsou jejich prohlubiny patrné — důkaz, jak nesmírně

pomalu erose pokračuje a jak dlouhé věky uplynuly, než byly balvany na dva, tři metry ohlodány.

Vyjevše z průsmyku, spatřili jsme na východě podlouhlé pohoří Mtále, od něhož jsme s Alim putovali. Tu volal nejen Názel, nýbrž i Ali:

»Podej nám ruku, Mtále, podej nám ruku!«

Ali věděl, že někde v okolí Mtále najde svůj stan a těšil se již na ženu a dítky, s nimiž se tak těžko loučil.

Přenocovali jsme v kotlině Mtérde (obr. 80).

Noc byla klidná, ale studená, proto jsme opustili své tábořiště skoro ráno a spěchali k východu, abychom se zahřáli. Studený vítr severozápadní pronikal až do kostí. S východem slunce jsme dorazili k tabulové skále Fardet aš-Šemús, u níž zemřel Zejd al-Chejl. Byl náčelníkem kmene Tajj a vedl poselstvo k proroku Muhammadovi do Medíny. Muhammad mu udělil lénem osadu Fejd a dva pozemky, což dosvědčil zvláštní listinou. Za návratu onemocněl Zejd horečkou a zemřel, sotva vkročil do Nedždu u napajedla a hory, které se říká Fardet aš-Šemús. Dlouho a dlouho se tam ukazoval jeho hrob, avšak náš bratříček Ali o něm nevěděl. Názel jména svého proslaveného soukmenovce ani neznal.

Hlasatelé radostné zvěsti.

Potkali nás dva otroci Eben Rašídovi. Jeli na západ do oasy Tejma s radostným poselstvím, že emír a jeho ministr Saúd uloupili Mtejrům několik stád velbloudů. Mužové jedoucí s radostným poselstvím se mají dobře. Každý bdui Eben Rašídovi podřízený nebo na něm závislý je povinen jim pomáhati, aby mohli jeti co nejrychleji. Má je zásobiti pokrmem a nápojem, má je vésti nejkratší a nejschůdnější cestou a má jim darovati své nejlepší zvíře, jsou-li jejich velbloudice unaveny. Přiblíží-li se radostné poselstvo k táboru, dá se do zpěvu, někdy i vystřelí, a jede do stanu náčelníkova, kde se mají ihned shromážditi všichni obyvatelé tábora, aby jim vyložilo radostnou zvěst. V osadě se ubytují poslové v domě starostově. Starosta je musí živiti a obdarovati šaty, zvířaty, ba i zlatem. Kdyby jich neobdaroval, dal by najevo, že se hněvá na toho, kdo je poslal.

Otroci byli nemálo překvapeni vidouce, že jsme živi a zdrávi. Dotazovali se Názela podrobně, ale on odpovídal krátce a obojetně, proto nás brzy opustili.

»Jaký jen byl život, Múso, za emíra Muhammada,« poznamenal Názel. »Pravil jsem ti, že dnešní emír není ani stínem jeho. Emír Muhammad měl na tisíc otroků, tento jich má sotva sto; míval přes 400 námezdníků, tento sotva 60.«

»Kdo jsou námezdníci, Názele?«

»Jsou to povětšině synové usedlíků anebo synci beduů, zplození s usedlicemi. Dostanou od emíra jízdního velbloude a zbraň, měsíční mzdu, jakož i potraviny. Bydlí v Hájelu, stravují se společně a spávají po kavárnách. Pokud slouží,

Obr. 83. — Osedlaná klisna.

nesmí se oženiti. Jak se ožení, ztratí službu a musí vrátiti velbloude i zbraň. Nemá-li emír peněz, jsou odkázáni pouze na kořist a vyděračství. Od žádného nepřítele netrpíme tolik jako od otroků a námezdníků. Nemá-li emír peněz, používá každé záminky, aby nás přepadl a oloupil. Před čtyřmi lety se obořil na Džaáfre, ačkoliv mu odváděli daně, a uloupil jim přes polovici velbloudů. Loňského roku přepadl se svými otroky oddíl Sindžárů u Hajjánijje a vzal jim 12 stanů; ale zmýlil se v Sindžárech. Ti ho pronásledovali a ukořistili veškeré velbloudice jeho ministra Zámela, synka Subhánova. Ať si nemyslí emír a jeho ministr, že si může s námi, se

Sindžáry, zahrávati. Ukázali jsme mu nejednou, jak umíme kousati a ukážeme mu to zanedlouho opět.« ulevil si Názel, jenž neměl rád rodu Eben Rašídova, který se neopíral o kočovníky, nýbrž o usedlíky.

Rychlost velblouda.

Chtěje Názela ukonejšiti, aby svými výbuchy proti Eben Rašídovi neškodil sobě a mně, kdyby o tom Ali vykládal, ptal jsem se:

»Co říkáš, bratře Názele, našim velbloudicím? Jsi s nimi spokojen?«

»Músо, bratříčku, jak bych nebyl. Jen se podívej, jak statně si vykračují. Byly vyhublé, hned když jsem je po prvé v táboře Rualů uviděl; jaké cesty vykonaly od těch dob a přece kráčejí vesele a dovedou nás pod ochranou Alláhovou k našemu příbuzenstvu. Žádná klisna by takové námahy nevydržela. Ale ani rychlostí nepředčí klisna velbloudice. Prvé půlhodiny utíká klisna rychleji, je ve svých pohybech mrštnější, avšak má-li klusat nebo cválat celý den, předhoní ji velbloudice.

Podnikli jsme, Músо, nájezd proti Skúrům v Udiján severně od oasy Džouf. Alláh nám neposlal vánku štěstí. U vody Chejl jsme byli obklopeni silnou četou těch, které jsme chtěli napadnouti, byliť sami na nájezdu. Rozprášili nás a pronásledovali od jihu. Ráno po východu slunce se s námi utkali, jak jsem pravil, u vody Chejl. Šlo o mou dušičku. Prchal jsem, a víš Músо, kde jsem sestoupil se své zpěněné velbloudice, abych vykonal večerní modlitbu? U studnice Duchejne nedaleko Eufratu. Kdybych byl jel tak pomalu, jak jedeme my, byl bych se na cestě z Chejlu do Duchejne pětkrát až šestkrát vyspal, kdežto utíkaje o život, nespal jsem mezi oběma ani jednou.«

Názel měl pravdu. Od Chejlu k Duchejne je přes 500 km; my jsme konali průměrně 45 až 50 km denně, byli bychom tudíž pětkrát neb šestkrát noclehovali, kdežto on urazil celou vzdálenost za 15 až 16 hodin.

»Kudy jsi se vrátil, Názele, k svému příbuzenstvu?«

»Po pravém břehu Eufratu, Músо, od osady k osadě, od tábora k táboru, až do města Nedžef a odtud ke svým, jež jsem našel u napajedla Hazel.

Jednou jsem dlel já, to jest Názel, v táboře emíra Abdalazíza u napajedla Játob. Vykonav ranní modlitbu, zavolal emír k sobě černocha Frejha a velel:

‚Osedlej si velbloudici a zanes tento list do Brejdy!'

‚Tvůj rozkaz, emíre, splním,' odvětil Frejh.

Abdalazíz si vyjel na lov se sokolem a chrtem a vrátil se teprv následujícího dne k večeru. Vyvolavač zval k modlitbě. Emír ji s ostatními vykonal a zahlédl mezi svými černocha Frejha, jejž přece vypravil do Brejdy. Rozhněval se:

‚Darebo, otroku, synku otrokyně, ještě se zde válíš? Kam jsem tě poslal? Spěchej, chceš-li, aby tvůj krk nosil tvou hlavu!'

‚Těšil jsem se, emíre, že mne pochválíš a ty mne tupíš.'

‚Zač tě mám chváliti, když jsi dotud neodjel?'

‚Pochválíš mne, až uslyšíš, že jsem se z Brejdy již vrátil. Včera po východu slunce jsi mně poručil, abych odjel. Osedlal jsem si velbloudici, dal se na cestu a večerní modlitbu jsem konal v Brejdě. Odevzdal jsem list, odpočal si celou noc, pomodlil se ráno, sedl na tutéž velbloudici a hle, zde ti odevzdávám odpověď.'

Abdalazíz ho pochválil a daroval mu nový kaftan.

Od studnic Játob do Brejdy je přes 250 km. Frejh se vrátil na témž zvířeti, urazilo tudíž přes 500 km za denního horka.

»Múso, hleď. Alláh poslal našim velbloudičkám dobroučkou večeři. Mají tady trochu dřevinek a travičky. Mohli bychom nocleho vati tam v tom žlíbku skryti za skalami a velbloudice by se mohly popásati.

Učinili jsme podle jeho rady. Mansúr chystal večeři. Názel dozíral na velbloudice, kdežto Chalafa a mne zavedl Ali na nedaleký kopec, s něhož jsme načrtávali mapku okolí.

Pohostinnost usedlíků.

S jitřenkou jsme byli na cestě. Ubírali jsme se krajinou kamenitou, místy pískem pokrytou. Ali se s námi chvilkami loučil, chvilkami zase sliboval, že s námi půjde, kam budeme chtíti.

»Bratříčku, dovedl jsi nás živé a zdravé do území Šammarů. V něm se nevyznáš, chrániti nás v něm nemůžeš, nač bychom tě ještě namáhali? Vrať se ke svým a vzpomínej na nás v dobrém, jako my na tebe vzpomínati budeme.«

Dostal svou mzdu s přídavkem, jakého se nenadál a odešel spokojen.

»Je to hodný člověk,« poznamenal Názel, »ale přece bylo z každého jeho pohybu patrno, že není Šammari, tím méně Sindžári.«

Názel byl hrd na Šammary a děkoval často a často Alláhovi, že se narodil mezi Sindžáry.

S vysoké pískové roviny jsme sestoupili do kamenité kotliny, v níž jsme našli 8 chaloupek, 20 palem a několik stromů etel, které tvoří dědinku Tuejje. Neuvítala nás živá duše.

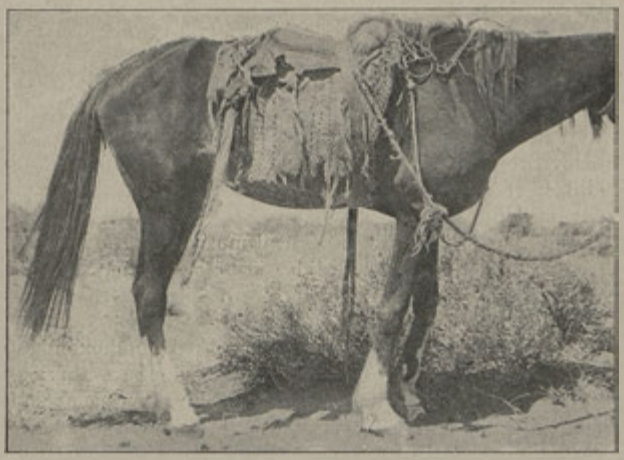

Obr. 84. — Osedlaná klisna.

»Skryli se, lakomci, bojíce se, aby nás nemusili hostiti.« ulevil si Názel.

»Nediv se jim, bratře. Vždyť jsou to chudáci. Palmy jich neuživí, a na všech jejich políčkách se jim neudaří ani náklad ječmene. Podívej se, jak jsou klasy zaschlé.«

»Mají je hojněji zavlažovati. Vody je zde dost.«

»Ano, ale kdo ji má čerpadly táhnouti, kdo ji má rozváděti a po obilí rozprašovati. To může činiti jen člověk silný, dobře živený a čím se mají tito chudáci nasytiti?«

Za dědinkou jsme vystupovali znova po pískové stráni a octli se mezi nesčetnými pískovými prohlubněmi. Nebyly

rozsáhlé, ale 10 až 20 m hluboké a několikráte jsme se chvěli strachem, že se nám naše unavené velbloudice do některé svezou. Všichni jsme se těšili na pevnou půdu, po níž pojedeme kolem pohoří Edža, jež se před námi černalo. Bylo velmi blízko, přece však jsme se k němu nemohli přiblížiti a utábořili se v kotlině nedaleko studně Hfér, při níž je rovněž malé políčko oseté pšenicí a ječmenem.

Po půlnoci jsme opustili kotlinu, vylézali do pískové stráně a brodili se pískem až do východu slunce, kdy jsme konečně klesli unaveni na kamenitou půdu na úpatí pohoří Edža (obr. 81). Velbloudice s chutí okusovaly vysoké keře

Obr. 85 — Bojovníci napájejí osedlanou klisnu.

rimtu a my posilovali své dušičky horkým čajíčkem, jak pravil Názel.

Příkré stěny pohoří Edža jsou i na severozápadě prorvány většími a menšími žleby, v nichž se ukazovaly tu a tam koruny několika bujných palem. K severu a severovýchodu se otvírala daleká vyhlídka na poušť Nefúd. Na obzoru sedí jako malý černý kopeček hora Senmán, pod níž leží oasa Džubba. Od ní k jihu je nevelká skupina černých skalisk, uzavírajících kotlinu Umm Kulbán, kde vybudoval Eben Rašíd osm chaloupek, v nichž jeho otroci opatrují klisny. Ještě dále k jihu trčí napolo pískem zasypaná skála, ukazující polohu

malé oasy Kna. Kolem ní vede cesta Chall z oasy Džouf Nefúdem do Hájelu, proto v ní hledají poutníci často a často pohostinství, jehož prý obyvatelé neodeprou.

»V Kna bydlil. Můso. Dgejjem az-Zulmáui,« vypravoval Názel. »Nebyl bohat, ale co měl, rozdal hostům a když neměl nic, pověloval je sladkými slovy. Kdo se ubíral z Hájelu do Damašku nebo ze Syrie do území Šammarů a Kasímu, zastavil se u něho. Často a často se dočkal za svou dobrotu jen nevděku: hrdé šíje náčelníků se nechtěly skloniti před štědrým usedlíkem. Jednou za studené noci k němu dojela četa vracející se z nájezdu a tloukla na vrata jeho chaty. Vzbudil hned svého sluhu a kázal přichystati hostům večeři, ač ho mnohý z nich ani nepozdravil. Najedli se, poměli se dobře a odjeli, nevyžádavše pro Dgejjema požehnání Alláhova. Tehdy složil Dgejjem báseň:

1. *Ó Klejbe, zapal oheň, ó Klejbe, zapal jej!*
   Tvou povinností jest jej zapáliti, palivo se přinese.
2. *Mou povinností je přichystati kardamon a zrnka kávová,*
   tvou pak přichystati otřené konvice.
3. *Přilož na oheň paliva rimt s kůrou*
   a praž zrnka, třebas usínaly dlouhobrvé oči.
4. *Moždíř bude koncem noci vydávati svůj hlas,*
   a bylo-li klepnuto na jeho okraj, jako by vlk zavyl.
5. *Kéž, roznítíš-li oheň a zaplápolá-li jeho plamen,*
   přivedeš nám, ó Klejbe, noční poutníky zdaleka!
6. *Zatím co tiší bázlivec některou křiklounku,*
   ó, jak milým je tepot hůleček nočních hostů na krky velbloudic.
7. *Co zbylo od včerejška, ó Klejbe, nalej obyčejným návštěvníkům,*
   neboť prospěch máme jedině z toho, kdo se na nájezdech prohání mraky
8. *za suchého ledového vichru, který pronikavě vane.*
   Se založenýma rukama sedí a pohání jen patama
9. *za lijáku, spojeného s pronikavým vichrem,*
   jakož i vane-li slabý, ale vlhký vítr, podobný jedu hadímu.
10. *Mluv s nájezdníky, ó Klejbe, mluvou lásky,*
    třebas vstoupil do mé hliněné chaloupky někdo s tuhou šíjí.
11. *Vykládej jim, co je sladší než datle na větévkách z Džubby,*
    a čistší než rozpuštěné máslo, koupené od Arabů.

12. *Ó kolika skopcům tučným jsme hlavu odhodili*
a z rány způsobené nožem jsme pomazali krky velbloudic!
13. *Srdce čisté nechodí v pomluvě*
a kdyby mně oni hrdinové odepřeli pozdrav,
já je pozdravím.
14. *Vždyť i náčelník i pastýř se mají ubírati cestou lásky,*
poněvadž Alláh vede účty každého tvora.
15. *Host je hostem Alláhovým, i nelze ho urážeti,*
a přítomného uchráníme od příkoří.

Obcházeli jsme pohoří Edža na severu okolo velikého palmového háje Galgala. Je ohraničen na východě, na jihu a na západě vysokými černými stěnami, na severu nižšími skalisky. Náleží rodům Zmejl a Ata ze kmene Abde, kteří se starají o palmy, jen když kvetou, aby oplodnili samičí květy, a když jsou plody zralé. Zavlažovati jich není třeba, neboť kořeny ssají spodní vodu, udržující se pod nánosem.

Obr. 86. — Uzda.

Obr. 87. — Koňská pouta.

Krátce po poledni jsme vstoupili na cestu Chall, vedoucí z osady Dúma v oase Džouf Nefúdem oasou Džubba do Hájelu. Jeli jsme po ní přes půldruhé hodiny, načež jsme zabočili k východu k osadě Džetámijje, v níž jsme chtěli nocleh hovati. Vědouce, že nebude ani v ní ani v nejbližším okolí pastvy, zastavili jsme se v dolině porostlé bylinami, na nichž si naše zvířata pochutnávala.

Klisny společným majetkem.

»Tady v Džetámijji chová náš emír své klisny.«

»Kolik jich tady mívá?«

»Dvacet až třicet.«

»U vás není tolik klisen jako u Rualů.«

»Možná, že máš pravdu, ačkoliv máme klisen dost. Nyní jsou skoro všechny s emírem a jeho vojskem. Nezapomínej, Múso, že Rualové mají blíže k území obydlenému, proto se

mohou snáze zásobiti ječmenem pro své klisny než my, kteří máme k Eufratu daleko. Oni táboří v poušti velkou většinou kamenité, kdežto naše území je skoro napořád písčité. V písku se snáze kráčí velbloudu než koni.«

»Jak to, že jsou bezmála všechny vaše klisny nyní s knížetem?«

»Inu, má na nich svůj podíl. Skoro žádná klisna, jak víš, nenáleží jedinému bduimu. Obyčejně mívá dva i více majetníků, kteří se dělí o vše, čeho poskytne. Někdy zůstává jak klisna, tak její hříbata majetkem společným. Jindy náleží klisna jednomu bduimu, kdežto prvé a druhé hříbě si vezme druhý. Naše klisny jsou skoro všechny majetkem knížete, kdežto jejich hříbata si bere hospodář, který je chová, za svou práci. Kdo chce od knížete koně, přihlásí se u něho, a kníže vzkáže buď sem do Džetámijje nebo do osady Kna, kde rovněž klisny chová, aby mu dali některou kobylku. Odvede ji do svého stanu a opatruje ji. Ručí za její zdraví. Kdyby jeho vinou zhynula, byl by nucen ji nahraditi. Táhne-li kníže do války, pošle po všech hospodářích, u kterých má své klisny, aby mu je dovedli nebo poslali. Jen které právě kojí nebo jsou hodně březí, zůstanou doma.«

»Což zahyne-li taková klisna v boji?«

»Přinesla-li hospodáři aspoň jednu kobylku-hříbátko, nedostane za svou práci nic. Pakli se ještě u něho neohřebila nebo měla-li hřebečka, dostane náhradou od knížete odstavenou kobylku, jež se stane jeho majetkem. Obyčejně si k ní vezme společníka za dvě nebo tři velbloudice. Klisna má velikou cenu a její ztráta by těžce zasáhla jediného majetníka, proto je lépe, jsou-li majetníci dva nebo tři.«

»Co se stane, potřebuje-li jeden majetník peněz a chce-li svůj podíl na klisně prodat?«

»Může se ubírati cestou dvojí: buď zruší spolek, anebo ji prodá se souhlasem svého náčelníka. Chce-li zrušiti spolek, odebere se se svým společníkem nebo společníky do stanu náčelníkova, přednese svou věc a náčelník o ní uvažuje. Najde-li, že má platné důvody ke zrušení spolku, domlouvá jeho společníkům, aby je uznali a od smlouvy ustoupili. Konečná úmluva se děje vždy před svědky, aby jeden neobviňoval druhého.«

»Což když jeho druhové od spolku ustoupiti nechtějí?«

»Není-li právních důvodů ke zrušení spolku, uzná náčelník, že nadále potrvá. Jinak je však, jsou-li tady důvody právní.«

»Které pak jsou to?«

»Potřebuje-li jeden z majetníků klisny peněz, aby zaplatil nevěstu svého syna, anebo aby složil cenu prolité krve, anebo aby si koupil velbloudice náhradou za ty, které mu nepřítel odňal, nebo konečně, nabídne-li mu nějaký cizinec za klisnu takové peníze, jakých by od nikoho jiného nedostal. To jsou právní důvody. Neuznají-li jich jeho společníci, prohlásí náčelník:

‚Vy jste tvrdohlaví. Opouštíte cestu, již naši předkové vyšlapali. Beru vám klisnu, sám ji prodám a peníze mezi vás rozdělím.' Proti tomuto nálezu není odporu; ovšem že může nespokojený společník říci: ‚Dám za klisnu tolik, kolik by dal jiný a koupím ji pro sebe.' Vyplatí svému společníku jeho podíl a klisnu si vezme. Na čem, Músо, raději jezdíš, na koni nebo na velbloudu?«

»Po několik let jsem konával své cesty na koni. Měl jsem hřebce z plemene sakláui žudráni.«

»Ó, to je nejpřednější plemeno u chovných hřebců. Kde jsi jej koupil?«

»V nějaké osadě na východě od Mrtvého moře, ale pocházel od Beni Sachr, kteří jej za čistokrevného uznávali a k němu své klisny zaváděli. Byl to věrný a vytrvalý kůň, leč rád jsem jej zaměnil s velbloudicí.«

»Máš pravdu, Músо. Jízda na koni unavuje. Nikdy nevíš, na kterou nohu kůň více dostoupne. Nadhazuje tebou a snadno se lekne. V jeho sedle abys byl pořád na stráži.«

»Obzvláště ve vašich sedlech nemá jezdec jistoty. To by se jelo lépe bez sedla.«

»Jenže by trpěli oba, jezdec i kůň. Naše sedlo (obr. 82, 83, 84, 85) chrání koně, aniž by ho zatěžovalo. Sedla, jaká mají turečtí vojáci, jsou příliš těžká a snadno koně poraní.

»Vy nemáte ani uzdy.«

»Máme, jenže jí velmi zřídka užíváme (obr. 86). Nechceme trýzniti svých koní železnými jazyky, zastrčenými do jejich tlamy. Spokojíme se obyčejnou ohlávkou a řídíme koně provazem k jejímu spodnímu řetízku připevněným. Trpí dosti železnými pouty, v nichž má přední nohy zamčeny (obr. 87).«

»Kolik pak vás klisna stojí?«

»Těžko říci, poněvadž není stanovené ceny. Kdo si chce určitou klisnu koupiti, musí za ni dáti, kolik majetník požaduje a ten zvyšuje svůj požadavek, čím ohnivěji kupec smlouvá. Poznává, ba cítí, že chce klisnu míti, proto si myslí: ‚Proč bych za ni hodně neutržil?' Vždyť víš, že u nás v poušti cenu nějaké věci stanoví ten, kdo po ní touží.«

»Kolik platíte za klisnu, stáváte-li se jejími společníky?«

»Je-li rok stará, dáváme jejímu majetníkovi jednu až deset velbloudic podle toho, jak je rostlá a z jakého je plemene. Na klisnu mezi třetím až pátým rokem připlácíme patnáct, ba až třicet velbloudic. Z toho můžeš souditi, jaká je to ztráta, zahyne-li klisna jedinému majetníku.

»Kolik vkládáte do spolku na hřebce?«

»Hřebec nebývá nikdy společný. Chovný hřebec náleží celé čeledi, je tedy obecný. Není-li chovný, má pouze jednoho majetníka a třebas byl pět let starý, nestojí ani tolik, kolik roční kobylka. U nás v táborech nenajdeš jediného hřebce. Usedlíci je chovají, leč velice zřídka.

»Co děláte s hřibátkem-hřebečkem?«

»Není-li zvláště silné a z plemene chovného, zahrabeme je do písku, nebo je vhodíme do nějaké rokle, hned, jak se klisna ohřebila.

»To je tedy pro vás rána, přinese-li klisna hřebečka.

»Jak by nebyla! Ženy mlčí a hospodář se hněvá. Vždyť opatroval klisnu rok zadarmo.«

»Nemůžete si nějakým způsobem zajistiti, aby měla klisna kobylku?

»Zajistiti to může pouze Alláh. My, synové Adamovi, jsme slabí, nevědomí. Naši dědové nám říkávali, aby hospodář, který připustil klisnu, cestou od hřebce na ní objížděl tábor. Pošle-li mu Alláh do cesty dívku-pannu, dá mu tím příznivé znamení. Pozdraví dívku:

‚Ó dcerko, právě jsem zavedl svou kobylku!'

Odpoví-li: ‚Potěš se radostnou zprávou, že ti přinese kobylku,' je majetník přesvědčen, že se její předpověď splní. S jásotem hlásá tuto jistotu svému příbuzenstvu a všichni ho ubezpečují, že ho Alláh neoklame a kobylku mu zcela jistě pošle.

»Kdo se u vás stará o koně?«

»Ženy. Múso, jako všude jinde v poušti. Ženy zakládají klisně navečer a podávají jí ráno, co od večera zbylo.

»Krmíte jen jednou za den?

»Zajisté: před západem slunce. Nesežere-li navečer veškerého obroku, dostane zbytek ráno. Jinak je klisna od rána do večera odkázána pouze na pastvu a té bývá málo. Tábořímе-li v kraji nebezpečném, je klisna ve dne v noci uvázána u samého stanu a tam, jak víš, mnoho pastvy nenajde. Vše je rozšlapáno, rozdupáno nebo od stád spaseno. Nehrozí-li nebezpečí, odváží ženy, když rosa obejde, klisny a nechají je pásti v okolí tábora. Daleko nezaběhnou, poněvadž buď mají přední nohy neustále zamčeny v železných poutech, nebo mají opratí přivázánu k zadní noze (obr. 88, 89).

Je-li voda nablízku a nepřítel daleko, ženou nebo vedou ženy koně k ní, aby je napojily (obr. 90, 91). Je-li vzdálena, nebo nájezd oznámen, jdou ženy pro vodu, donesou ji na svých bedrách nebo ji přivezou pastýři na velbloudech a ženy nalévají před stanem koním do mísy, pokud svou žízeň úplně neuhasí. Mnohdy není vody ani na vaření, ani na pití, a klisna ji přece dostane. Dítky naříkají žízní, ale kobylka žízniti nesmí.

Zazní-li pokřik na poplach, spěchá žena, sestra nebo dcera s klíčem, odemkne pouta klisny, přitáhne popruhy, urovná sedlo, natáhne jí ohlávku a drží ji za opratí, až se manžel nebo bratr ozbrojí a do sedla vyhoupne. Vrátí-li se na zpěněném koni, je to opět žena, jež pot stírá, koně provádí a je-li chladno, pokrývkami ovinuje (obr. 92).

Hříbátko odchovávají pouze ženy. Připouštějí je, napájejí, léčí a hlídají, aby se nezaběhlo a do nějaké trhliny nespadlo. Zle je, ztratí-li klisna mléko. Tu chodí žena po sousedech a prosí, aby jí půjčili dojné kozy nebo ovce. Potřebuje jich dvanáct, aby hříbátko jejich mlékem odkojila.

»Jakou odměnu dostane žena za svou práci s koněm?

»Žádnou. Múso. Má radost ze své klisny, chlubí se jí a je hrda, vydrží-li útrapy nájezdu nebo předstihne-li v běhu jiné. Žena mívá svou kobylku snad tak ráda, jako své děti, a věru, že je pravdivé naše rčení, že lze snáze odchovati několik dítek než jednu klisnu.

Šeríde nás varuje.

Po západu slunce jsme se utábořili v Džetámijji u políčka, zasetého ječmenem (obr. 93, 94, 95).

Navštívil nás správce osady, černoch Šeríde, příbuzný proslaveného praporečníka Abdalláha, a upřímně vítal Názela i mne:

»Budiž Alláh pochválen, že jste se vrátili neporušeni a zdrávi! Vždyť se vykládalo, že vás před soutěskou al-Áh překvapila nájezdní četa Atejbe, která před několika dny uloupila stáda rodu z čeledi Amúd. Jedni povídali, že jste byli zabiti, druzí, že jste zahynuli žízní. Chvála Bohu, že nemluvili pravdu ani tito, ani oni!«

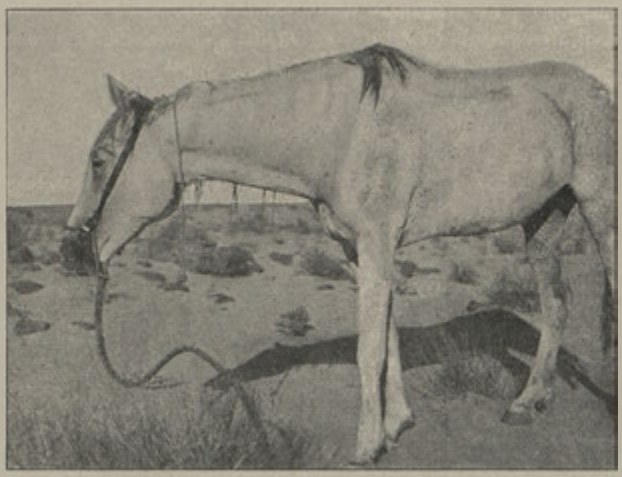

Obr. 88. — Pasoucí se klisna.

»Podej nám zprávy o emírovi,« žádal Názel.

»Přichází mnoho zpráv. Otroci rozhlašují jednu radostnou zvěst za druhou, ale nevím, jsou-li všechny pravdivé. Slyším, že se náčelníci Sindžárů a Abde nepohodli s ministrem Saúdem, že se od něho vzdalují, a že jeho otroci a námezdníci nemají co jísti. Potkáte, jedouce k východu, muže, kteří vám podají zprávy novější, čistější, než jsou moje.«

»Jak je, Šeríde, v Hájelu?«

»Ví jen Alláh, co se tam děje. Slyším, že tam byli dva stoupenci rodu Obejdova v těchto dnech zabiti. Abdalláh, přímý potomek zakladatele moci Eben Rašídovy, prý je vězněn ještě

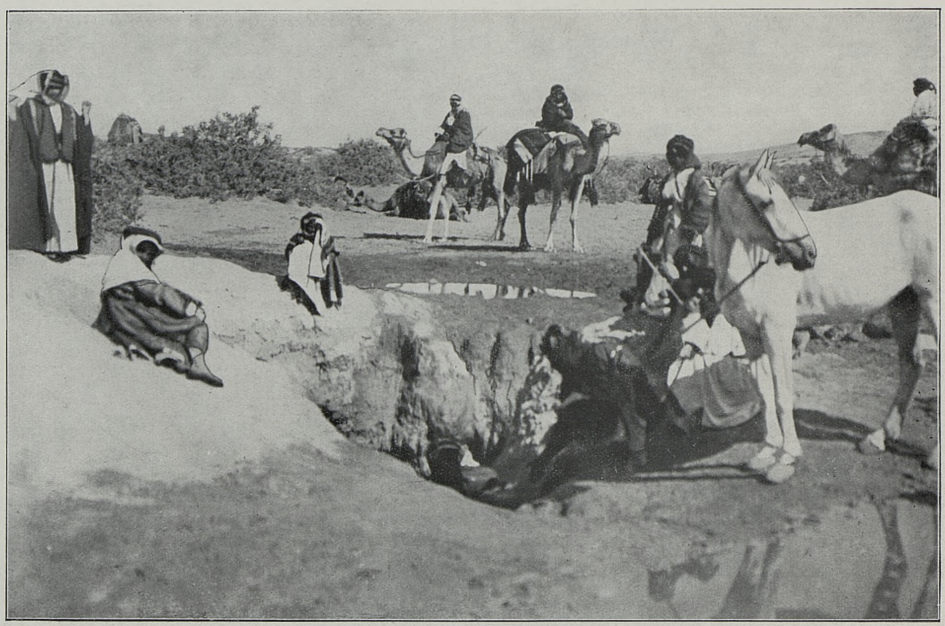

Obr. 91. — Mužové na pochodu napájejí klisnu.

ostřeji, než byl, a prý onemocněl. Smím, Názele, zavésti tvé myšlenky na určité cesty?«

»Učiň to, zaveď je!«

»Buď velmi ostražitý! Hleďte se co nejdříve dostati mezi Abde a ještě lépe mezi své Sindžáry. Něco se proti vám kuje.«

»Alláh nás chránil, a jeho závoj bude spočívati na nás i nadále.«

Názel by byl velmi rád navštívil Hájel, nikoliv, aby si tam vzal zprávy nebo se poklonil zástupci ministra Saúda, nýbrž

Obr. 89. — Pasoucí se klisna.

aby nakoupil darů pro svou matičku, dceruška a jiné své příbuzné. Těšil se jako dítě, jak se matička zasměje a jak Mózi povyskočí, až jim ukáže látku na nové šaty.

Celý šat Šammarky se skládá z namodralé bavlněné košile, sáhající od krku až po kotníky. Názel chtěl koupiti jak matce, tak dceruške na jednu, a chtěl rovněž oblažiti svou manželku. Toužil také po kávě, již rád pil a ještě raději hostům podával. V al-Ela jsem kávy ke koupi nedostal. Šeríde vykládal, že před nedávnem přivezla větší obchodní karavana od jihu z Jemenu několik nákladů kávy a že v ceně poklesla.

»Tento míšeček bych rád, Múso, zrnečky kávovými naplnil,« pravil Názel, ukazuje na kožený míšek asi na osm litrů vody. »Nebude to jen pro mne, ale i pro tebe, pro Fahada a jiné známé. Víš, kdekdo se bude dívati na mé ručky, co pro něho Alláh do nich vložil.

Jak se v oase hospodaří.

Názel odjel časně ráno do Hájelu a my s Chalafem načrtávali mapku užšího a vzdálenějšího okolí Džetámijje. Šeríde nás poučoval. Ukončivše práci, prohlédli jsme si osadu. Je v ní 25 domků. Celá i s palmovými zahradami náleží emírovi, jehož velbloudice se pasou v jejím okolí. Šeríde byl zástupcem emírovým a správcem osady. Chválil nám velice datle džetámské. Jsou prý proslulé svou chutností a úrodností. V dobrém roce dá jedna palma i tři náklady datlí, ale musí býti každý pátý den zavlažena, aby zůstala v míse utvořené kolem palmového pně voda státi aspoň tři hodiny.

Obtížnější je pěstování ječmene nebo pšenice. Obilí se seje do čistého písku, který je velmi úrodný, je-li neustále zavlažován. Políčka jsou rozdělena pískovými, nízkými zídečkami na plochy tří až čtyř čtverečných metrů. Voda teče příkopky, z nichž vniká na jednotlivé plochy a na nich se udržuje. Kam jí dosti nevnikne, metá ji tam rolník plytkou lopatou. Účinky vody byly jasně patrné na ječmeni, u něhož jsme tábořili. Kam se stékala voda pravidelně, tam byl ječmen vysoký, bujný, ba až černý; z mnohého zrnka vyrostlo přes 40 stébel a klasů. Kam přicházelo vody málo nebo nepravidelně, nemohl se ječmen ani vymetati.

Vodu čerpají velbloudi ze studny. Od studny jsou vykopány příkopy tři metry široké a tak dlouhé, jak hluboká je studna. Dno příkopu leží u samé studny nejvýše a na konci nejníže. Příkopem chodí, je-li studna mělká, jeden velbloud, je-li hluboká, dva. Velbloud nese nákladní sedlo. K sedlu přiváže sedlák jeden konec dlouhého provazu, na jehož druhém konci je zaklesnut velký čerpací měch, zhotovený z celé kůže velkého osla. Zadní a přední nohy se odříznou, díry sešijí a ponechají se dva otvory: úzký při šíji a široký při ocasu. K tomuto otvoru je důkladně připevněn dřevěný kříž, v jehož středu se zaklesne druhý konec provazu, uvázaného k velbloudímu sedlu (obr. 96). Provaz s čerpacím měchem spočívá na silném palmovém válci, položeném

nad studnu. Tenčí provázek, ale tak dlouhý, jako provaz, přišije sedlák jedním koncem k úzkému krčnímu otvoru čerpacího měchu, přehodí na druhý válec, který je slabší a vyšší, a drží jeho druhý konec ve své levici (obr. 97, 98). Stoje u studny, povolí jak provaz, tak provázek a kožené čerpadlo se sveze do vody. Zatáhne několikrát provázkem, aby se čerpadlo pohroužilo a úplně naplnilo. Když se tak stalo, popotáhne provázek, vyzdvihne úzký otvor čerpacího měchu nad široký a zabrání výtoku vody. Pobídnuv velblouda, kráčí za ním od studny příkopem dolů. Tím se vytahuje čerpací měch ze studny a když velbloud dojde ke konci příkopu, visí naplněné čerpadlo při samém silném válci. Tu popustí sedlák provázek, krční otvor klesne a voda jím vyteče do koryta a z něho do nádržky, odkud se rozvádí příkopy po zahradách.

Názel se vrátil po poledni, i chystali jsme se k odjezdu. Poslali jsme Mansúra pro velbloudice, jež zavedl nějaký synek, doporučený od Šeríde, na pastvu. Bylo je jasně viděti, ukazovali jsme je Mansúrovi, ubezpečil nás, že je vidí a že se s nimi hned vrátí, leč místo k východu se stočil po chvíli k jihu. Volali jsme na něho a naznačovali směr. Zabočil na chvíli k východu a hned se dal rovnou k severu. Nezbylo, než abych se vypravil pro velbloudice sám. Naloživše své věci, opustili jsme osadu, ale daleko jsme nedojeli. Velbloudice byly velice hladové, a když jsme našli vydatnou pastvu, dopřáli jsme jim klidu.

Jak se měl Názel v Hájelu.

»Jak jsi se měl, Názele, v Hájelu?« ptal jsem svého druha.

»Sednuv na svou velbloudičku, jel jsem osadou Nejsijje a dorazil k bráně Hájelu dříve, než byla otevřena. Víš, Múso, před čtyřmi lety dal ministr Zámel eben Subhán obehnati celé město vysokou zdí z vepřovic. Bál se smrti. Věděl, že mají členové rodiny Obejdovy mnoho přátel v Hájelu; mohli za noci snadno nepozorovaně vniknouti do města, s nimi se spojiti a jej i s emírem přepadnouti a zajmouti. Proto dal vystavěti kolem města zeď a ponechal v ní jen čtyři brány, které se zavírají před modlitbou večerní a otvírají po modlitbě ranní. Nejspolehlivější otroci Saúdovi střehou bran. Dovedli mne hned k náměstku emírovu, bratru Saúdovu. Přišel

právě z modlitebny. Seděl na náspu před domem emírovým, popíjeje čajíček. Pozdravil jsem: jako by neslyšel. Pozdravím po druhé; pokývne hlavou. Poseděl jsem chvilečku a vzchopil se k odchodu. Názel eben Tnejján nemusí čekati na milostivé slovo potomka otrokova. Zavolal mne jménem, přivítal, poptal se po mém zdraví a vybídl, abych si sedl vedle něho. Sedl jsem si.

‚Znáš, Názele, vůli emírovu; víš, že nechce, aby Músa déle v jeho území pobyl, proč jsi ho sem opět přivedl?'

‚Názel eben Tnejján zná nejen vůli emírovu, ale též vůli

Obr. 90. — Ženy napájejí klisny.

svou. Dal svůj obličej Músovi a svého obličeje ani nepočerní, ani nedovolí, aby byl od někoho počerněn.'

‚Nebylo třeba, abys sám svůj obličej začernil. Músovi se mohlo cestou něco přihoditi. Mohl býti od Atejbů, kteří by vás byli přepadli, nebo od někoho jiného zastřelen nebo probodnut. Ty jsi mohl přinésti tuto zprávu emírovi a jistě by tě byl za to odměnil. Vždyť slíbil velkou odměnu tomu, kdo mu prvý přinese radostnou zvěst o Músově úmrtí.'

‚Zde sedíš ty, náměstku, a zde sedím já, to jest Názel eben Tnejján. Ty máš svůj jazyk, Názel má svůj. Co je v tvém srdci, nevím, ale co je v srdci Názelově, je také na jeho jazyku. Přisahal jsem při Alláhovi, že proliji krev každého, kdo by něčím ublížil mému bratru a chráněnci Músovi!'

Náměstek se zvedl, odešel a já jsem odešel též. Míšeček jsem naplnil zrnečky kávovými. To se napiješ dobré kávičky, Múso, i ty, Chulejfku, ba i tomu slepému Mansúrkovi dáme. Na nikoho nezapomeneme. Ať pamatují všichni, jakou dobrou kávu umí vařiti Názel eben Tnejján. Matičce vezu na šaty, Mózi také a své manželce, již však propustím, jsem rovněž koupil. Víš, takový dárek zmenší poněkud její bol, až půjde

Obr. 92. — Bojovník prohlíží zavinutou klisnu.

z mého stanu. Nevím, nevím, co emír strojí. Otroci mně na tržišti v Hájelu vykládali, že se zmocnil celého Kasímu, ale že se velice hněvá na kmeny Sindžára a Abde, již bez omluvy odtáhli do svých krajů.«

Od časného rána jsme jeli vlevo od údolí Hájel končícího u osady Baka. Poněvadž toto jméno znamená záhubu, nezdar, užívají usedlíci místo něho raději Tajjebt Ism, osada s Dobrým, Neškodným Jménem. Na jihozápadu od Baka nás

opět pozdravovala vysoká pyramida Džildijje, která ovládá okolí široko daleko.

Z Džetámijje jsme si nevzali vody, poněvadž je nahořklá. Názel ubezpečoval, že najdeme sladkou vodu ve studnicích Homejma, k nimž jsme před polednem dorazili. Našli jsme mnoho studnic, kolem 5 m hlubokých, ale ani v jediné nebylo vody. Všechny byly zabořeny, poněvadž od čtyř let v okolí vydatně nenapršelo a beduové u nich z nedostatku pastvy netábořili.

Kováři umělci.

»Zavedl tě, Músо, Šeríde k svému kováři?«

»Nezavedl. Proč se ptáš?«

»Poněvadž mne mrzí, že jsem ho o to nepožádal. To bys viděl kováře, jakému není široko daleko rovno. Ze vzdálených osad u něho objednávají zbraně a dýky.«

»Je u vás mnoho kovářů?«

»Kováře najdeš, Músо, v každé oase a v každém větším táboře. U nás se vykládá, že téhož dne, kdy Alláh stvořil bduiho, stvořil též kováře. Obyčejně pracuje týž kovář pro celou osadu nebo čeleď. Jeho rodina bydlívá mnohdy v osadě nebo u nás u kočovníků od nepaměti a přece zůstává stále cizí; nemůže býti přijata ani do osady ani do čeledi.

»Proč nepřijmete kováře do své čeledi?«

»Abych ti, Músо, pravdu řekl, ani sám nevím. Naši dědové povídají, že slyšeli od svých dědů, že na kovářích spočinula kletba Alláhova a že není svobodným synům pouště dovoleno, aby se s nimi pokrevně spříznili. Proto je ani do své čeledi přijmouti nemůžeme a nesmíme.

»To jsou jednotlivé rodiny kovářů úplně osamoceny?

»I kde by byly osamoceny! Společensky jsou tak seskupeny jako my. Považují se za bratrance. Setká-li se kovář naší čeledi s kovářem od Perského zálivu nebo z Mesopotamie či z Hedžázu, chová se k němu jako k svému bratranci, tedy soudí, že je s ním pokrevně spřízněn. Mezi sebou se rovnají jako my: mstí bezpráví na svém bratranci spáchané a chrání jedni druhých; jenže nevedou válek a neúčastní se nájezdů.

»Což nevydávají se s vámi na nájezd jako vaši spojenci?«

»Nikdy se, Músо, kovář nepřihlásí na nájezd. I kdyby se přihlásil, nevzali bychom ho.«

»Proč byste ho nevzali, je-li udatný, rozvážný a má dobrou ručnici a silného velblouda?«

»Rozhněval by se na nás Alláh. Obecně soudíme, že by nás zastihl Jeho trest, kdybychom dovolili, aby se kovář s námi vypravil. Víš, Músо, že se kovář nehne k obraně ani když je přepaden tábor, v němž je jeho stan? Pracuje klidně o svém řemesle a nebrání ani sebe, ani svých sousedů.

»To jim může každý zloděj a každý násilník vzíti vše, co mají.

»Se špatnou by se potázal. Kováři se nebrání, je pravda, ale mají v každé větší čeledi svého bratra, který je povinen vrátiti vše, co jim některý jeho soukmenovec uloupil. Kovář se k němu vydá a oznámí mu: ‚Ten a ten mně vzal to a to.' Bratrovi nezbude, než aby kováři vyhověl a vinníka vyhledal.

»Nebrání-li kovář svého majetku, brání přece své cti. Vždyť jsi pravil, že mstí bezpráví spáchané na svém příbuzném.«

»Zajisté, ale pouze, je-li vinníkem jeho bratranec. Kováři se mstí na kovářích, nikdy se nemstí na nás, svobodných mužích. Utrpí-li příkoří od některého z nás, spěchá k svému bratru a stěžuje si. Bratrovou povinností je, aby se za něho pomstil anebo aspoň vinníka potrestal.

Hle, před dvěma léty jsme vzali nějaké čeledi Amárátů přes dvě stě velbloudů. Alláh nám pomohl, vrátili jsme se ke svým ve zdaru. Bratr kovářů v naší čeledi si prohlížel ukořistěné velbloudice a našel mezi nimi dvanáct zvířat, která měla vpálen znak kovářů Amárátů. Přišel ke mně jako k veliteli nájezdní čety, která velbloudice přivedla, a oznámil mně:

‚Velbloudice, které tamhle vidíš, náleží kovářům Amárátů. Zaženu je do svého stáda a zůstanou v něm, pokud se jejich majetníci nepřihlásí.'

‚Staniž se, jak Alláh určil.'

Bratr kovářů velbloudice odehnal a nám kořisti ubylo. Jak se naskytla příležitost, vzkázal kovářům Amárátů:

‚Vaše velbloudice jsou u mne.'

Přišli, vzali si svá zvířata a vrátili se s nimi domů. Bratr si za svou námahu ponechal dvě zvířata, neboť má právo na každé páté, jakož i na ona, jejichž majetníci se nepřihlásí.«

»Musí bratr velbloudice kovářům vždy vrátiti?«

»Nevrátí jim pouze ona zvířata, na nichž najde znak některého příslušníka svého kmene. Ta vrátí jejich prvotnímu majetníku.«

»Jak se dostal kovář k těmto zvířatům?«

»Víš, Músо, kovář kuje nejen koně, nýbrž spravuje též ručnice, dýky a některé kuchyňské nádobí, obzvláště poklice na pečení chleba. Mnohý kovář je tak dovedný, že hotoví sám nové ručnice a vyzdobuje rukověti šavlí a dýk zlatem, stříbrem a drahými kameny, jež mu dodá, kdo si rukověť objedná.«

»Viděl jsem takové rukověti a přiznávám se, že jsem byl překvapen, jak pěkně a jemně byla práce provedena.«

Obr. 93. — Dželámijje od severu.

»Za žádnou svou práci kovář nepožaduje mzdy. Za výzdobu rukovětí šavlí a dýk mu dá majetník, kolik za dobré uzná. Málo nikdy nedá, poněvadž se obává, že by ho kovář jako lakomce pošpinil. Za ostatní práce dostává od čeledi, pro kterou je koná, pevné odměny. Ukořistí-li na nájezdu koně, dají mu za každého jednu dvouletou velbloudici. Rovněž všechna koňská sedla jsou jeho.«

»Co s nimi dělá?«

»Prodává je buď nám, kočovníkům, nebo usedlíkům, když s námi u Eufratu v suchém období táboří. Tam obchází naše stany a požaduje od každého hospodáře čtvrt medžídijje, aby se mohl zásobiti šaty a potravou na pobyt ve vnitřní poušti.

Kdo zabije velblouda, je povinen dáti kováři všechny vnitřnosti, jakož i holeně zadních nohou.«

»Na těch mnoho masa nemá.«

»Inu, však on si uřízne kus masa, buď z plece nebo z kýty a nikdo mu v tom nezabraňuje. Nemysli si, Músо, že jsou naši kováři chudáci. Mnohý má třicet i čtyřicet velbloudic a šedesát i osmdesát koz nebo ovcí. Mají se lépe než my, poněvadž jim nikdo zvířat nevezme, kdežto nám je může uloupiti každý nájezdník nebo bojovník, který je chytřejší nebo silnější, než jsme my.«

»Za koho se provdávají dcery kovářů nebo koho si berou za

Obr. — 94. — Stromy etel v Džetámijji.

manželky jejich synové, když vy, beduové, se s nimi pokrevně spřízniti nesmíte?«

»Žení a vdávají se mezi sebou, anebo se pokrevně spřízňují s otroky nejen s bílými, nýbrž i s černými.«

»Vždyť jsou přece svobodní. Jak to, že se snižují k otrokům?«

»Nemohou se snížiti více, než je snížil Alláh. Je pravda, že jsou svobodní, ale nejsou nezávislí; jsou odkázáni na cizí ochranu. Žijí vlastně z naší milosti, jako my žijeme z milosti Alláhovy. Svým společenským postavením se hrubě neliší od propuštěných a tudíž svobodných otroků, proto se nesnižují, když se s nimi pokrevně přízní.«

»Divím se. Názele, že jsem v žádné z vašich osad neviděl kapličky, vybudované nad hrobem nějakého světce.

»Proč by ses tomu divil, Músо? Od svého dědečka jsem slýchával, že usedlíci takové kapličky mívali, že je však Uahhábovci všechny rozbořili.

»Což vy, kočovníci, jste jich nemívali?«

»Nikoliv. V celém našem území není jediného posvátného hrobu, jediné kapličky ani celé, ani rozbořené. Usedlíci mají pevné domy, zůstávají v nich trvale, mohli by si vybudovati ve své osadě kapličku; ale my se svými pohyblivými stany táboříme dnes zde a zítra kde je nám konec. Nás Sindžáry jsi našel jižně od údolí Rma, daleko od našeho území. Nepamatuji se, že bych tam byl kdy za svého života tábořil a kdo ví, zda se tam ještě kdy dostanu. Kdyby tam byl býval umřel nebo padl některý z našich čelných a vážených mužů a my ho tam byli pochovali a nad jeho hrobem kapličku vystavěli, nepobořili by ji po našem odchodu naši tamní nepřátelé? U Eufratu, kde pobýváme koncem suchého období, je mnoho kapliček se svatými hroby. Tamní usedlíci je navštěvují, prosí za přímluvu muže a ženy, k jejichž poctě jsou zřízeny, ale my k nim nikdy neputujeme. Co mají s námi společného? K našemu příbuzenstvu nenáležejí, o nás se nestarají, proto jich neuctíváme a k nim neputujeme.

»Nemáte patronů ze svého vlastního příbuzenstva?

»Nemáme. Jsme všichni dítky Adamovy. Alláh je naším otcem, má nás všechny stejně rád, pokud ho schválně nezlobíme — a řekni mně, Músо, který pak synek Adamův svého nebeského Otce zlobí schválně? Je pravda, hřešíme všichni, ale ponouká nás k tomu buď ukamenovaný ďábel nebo naše vlastní chtivost. Rozpomeneme-li se na to, čeho jsme se dopustili, litujeme své viny a Alláh nám odpustí právě jako můj tatíček odpouštíval mně a měl mne rád, třebas jsem ho často a často zlobíval. Věděl, že ho mám rád, proto zapomínal na mé proviny. A který pak synek Adamův nemá rád Alláha?«

»Členové vládnoucího rodu Eben Rašídova nebo usedlíci z Hájelu a jiných osad neuctívají Abdalláha, zakladatele toho rodu?«

»Nikoliv. Abdalláh byl rozvážný a odvážný. Vynikal nad lidi důvtipem a vytrvalostí, ale nestal se mluvčím Alláhovým, nepovznesl se proto nad nás, ostatní syny Adamovy. Byl z nás

a zůstal z nás. K Alláhovi má právě tak daleko, jako každý z nás.«

»Máte své vidoucí, kteří vám oznamují vůli Alláhovu.«

»Oznamují, jenže ji nezvídají od samého Alláha. Je to mluvčí Alláhův, který jim povídá, co je jim skryté a tajné. Oni jsou pouze jeho tlumočníky. Nadpozemské síly nemají a abych pravdu řekl, Músо, nikdo jich nemá rád. Bojíme se jich a nejsou-li přítomni, opovrhujeme jimi. Oni to vědí, proto se podle toho chovají. Raději hrozí než chválí. Umře-li vidoucí, pochovají ho jeho žáci, k jeho hrobu však neputují. Kočují s námi, zvláštních pohřebišť nemají a mnohdy se teprve po letech vrátí na místo, na němž svého mistra pohřbili.

Usedlíci mají vedle Alláha své patrony a světce. Nám stačí Alláh sám.«

Byl dusný, nejasný den: vzduch byl pln jemňoučkého písku, takže nebylo slunce ani viděti, ale jeho paprsky hřály čím dále, tím prudčeji. Vyhlídka se zužovala a k poledni se pohybem spodních rozpálených vrstev vzduchových kdejaká dřevina a travina hýbala a nabývala chvilkami obrovských tvarů. Pochod je za takového počasí značně obtížný. Jezdec i zvíře cítí únavu a touží, aby dospěli k cíli. Únava nás všech, lidí i zvířat, rostla, když jsme konečně v poledne vstoupili znova do Nefúdu. Na okraji je bílý, holý, jen v úvozech jsme tu a tam našli dřeviny: po travinách ani památky. Zastavili jsme se u studny v nehluboké, kamenité kotlině a naplnili své měchy vodou nikoliv hořkou, avšak zato hodně slanou.

Teprve odpoledne se ovzduší vyčistilo a slunce zazářilo. Jeho paprsky se lámaly o přečetné kopce pískové na severu, takže se zdálo, jako by z nich šlehaly nevysoké, ale jasné plameny. K jihovýchodu se červenaly skalní stráně, uzavírající kotlinu s oasou Baka.

Štědrost Názelova.

»Músо, jako by se mne byla spadla těžká pokrývka,« vyznával Názel. »Od rána jsem neměl chuti na nic. Byl jsem nespokojen sám se sebou, se svým zvířetem a s vámi se všemi a přece nemám důvodu. Nyní, když to slunečko jasně zazářilo, rozjasnila se má mysl. Vidím před sebou matičku se svou dceruškou Mózi, jak na mne vzpomínají, jak se na mne těší a já na ně rovněž. Pověz mně, Músо, proč lne člověk tak ke

své matce, k své manželce a k svému dítěti? Má Alja ode mne odešla, druhé nenajdu, ale obdařila mne dceruškou Mózi, která je mně po ní nejdražší památkou. Má matička opatruje mne i dcerušku, neboť má druhá manželka o ni nepečuje. Nesháním se po majetku. Měl jsem veliké stádo velbloudic. Přepadli nás Adžmánové a odehnali mně je celé. Moji krajané

Obr. 95. — Datlové palmy v Džetámijji.

se nade mnou smilovali, dali mně po jedné, po dvou, a opět klečelo před mým stanem za noci přes 20 velbloudic.«

»Vždyť, Názele, podnikáš tolik nájezdů. Co děláš se svou kořistí?«

»Músо, Názel nemůže dovoliti, aby někdo řekl: ‚Tu a tu velbloudici jsem mu daroval já!' Nahradil jsem těm, kdo se nade mnou ustrnuli, darovaná zvířátka a odměnil jsem je za jejich štědrost. Dostal jsem dvě, daroval jsem čtyři; dostal jsem jednu, daroval jsem dvě. Pošle-li mně Alláh čelnějšího

hosta, zabíjím pro něho velbloudici. Sedne si do mého stanu chudák, stěžuje si, že mu velbloudice zhynula nebo že se mu ztratila. Potěším ho a nabídnu mu místo jedné ztracené dvě. Alláh vložil do mého srdce myšlenku, že je šťastnější synek Adamův, který daruje, než ten, kdo přijímá, a tato myšlenka se mně líbí. Řídím se jí. Můj otec Dúchi, kéž se Alláh nad ním slituje, měl veliké stádo ovcí, potřeboval jich mnoho pro své hosty, ale přece mu vždy zbývalo přes sto kusů. Zanechal

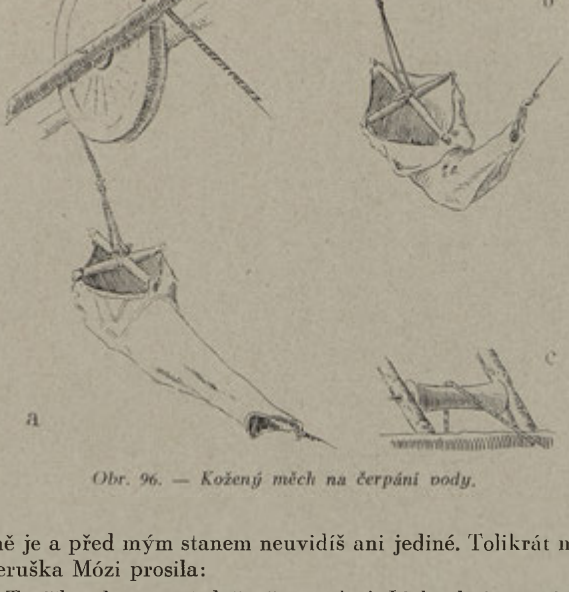

Obr. 96. — Kožený měch na čerpání vody.

mně je a před mým stanem neuvidíš ani jediné. Tolikrát mne dceruška Mózi prosila:

‚Tatíčku, kup mně dvě, tři ovečky! Já bych je popásala a jejich mlíčko pila.'

Dobrá ovce stojí dnes jednu zlatou libru a já, to jest Názel, jsem dlužen usedlíkovi z Ruhbe šestnáct zlatých liber a obchodníkovi, který zásobuje Sindžáry kávou a šaty, osmnáct zlatých liber. Odkud mám vzíti zlaté libry na ovečky, abych spokojil Mózi? Utěšuji ji, že Alláh dopřeje tatíčkovi hojné kořisti, a tatíček aspoň jednoho dobrého velblouda za tři, čtyři ovečky vymění. Avšak dotud se vždy uko-

čistěné velbloudice minuly spíše, než jsem za ně mohl vyměniti ovečky pro Mózi.

»Potěš se, Názele, radostnou zvěstí! Tvůj dluh ti zaplatím. Nehněvej se, nedám peněz tobě, ale vyplatím je těm, jimž jsi je dlužen. Obávámť se, že by ses smiloval nad nějakým chudákem, anebo chtěl ukázati svou štědrost hostům a zaplacení svých dluhů tak dlouho odkládal, až by ti nezbylo nic, jako ti dotud nezůstalo nic na ovečky pro Mózi.

»Músо, bratříčku, ani rodný bratr by se mnou nemohl jednati lépe. Nechci od tebe zlata, vždyť jsme spolu nevyjednali žádné mzdy, ale když mně takovým způsobem ulevíš, věř, mé srdce bude rychleji a radostněji tlouci. Nikdo dotud mého obličeje nepočernil, a přece se tento obličej červená hanbou a zlostí, když na mně vymáhá ten neb onen věřitel úroky a odhání z mého stáda nejtučnější zvířata. Vyprostíš mne z jejich rukou a dáš mně svobodu.

»Poslyš, Názele! Alláh ozářil této chvíle srdce mé i tvé paprskem své dobroty. Rád bych způsobil radost i nejdražší památce, kterou po své Alje máš, a koupil Mózi nikoliv tři, ale dvanáct oveček. Dvě nebo tři by opatrovala a hlídala právě tak jako dvanáct a větší užitek bude míti z dvanácti nežli ze tří. Tvá matička ji bude poučovati a na ni dozírati.

»Ó Músо, vždyť se mé matičce stýská po ovečkách. Jak často vzpomíná, co mívala mlíčka, pokud byly ovečky a jak málo ho má nyní, neboť mám jen tři dojné velbloudice. Mléka dávají málo a je nás na ně mnoho. To zajistíš ovečkami i spokojenost mé matky. Kdykoliv se buď ona nebo Mózi na ovečky podívá, vždy si, Músо, na tebe vzpomenou. Kéž se jen vrátíme v dobrém!

»V dobrém se vrátíme, dá-li Alláh. Až se tedy vrátíme, vybereš si od chovatelů ovcí podle libosti dvanáct zvířat, doženeš je před svůj stan, dovedeš prodavače k mému stanu a já jim vyplatím. Potom půjdeme k tvé matičce a k Mózi a ty mně před nimi slíbíš, že ani jediné z těchto dvanácti oveček hostům nezabiješ, ani jediné pro hosty neprodáš a že se nedotkneš jejich mláďat, pokud nevzroste stádo na 30 hlav. Náčelník Fahad, tvůj bratranec, se zaručí za tvé slovo.«

»Stane se, Músо, jak si přeješ. Poprosím Fuhejdka, aby mne šavlí řal za každou ovečku, kterou zařízna.

»To by, Názele, nepomohlo. Má tě rád, řal by tě jen maličko, sotva by tě škrábl a ovce by nevzkřísil a nenahradil. Fahad ti musí říci:

.Názele. ani jediná z těchto oveček není tvým majetkem. Músa je daroval tvé matce a tvé dcerušce. Ty jsi jim slíbil. že se jejich majetku netkneš. Dotud jsi svého obličeje nepočernil. Pamatuj. že bys jej počernil. kdybys svůj slib porušil. Já. tvůj bratranec Fahad. prvý postavím před svým stanem černý prapor a budu po celém táboře vykřikovati:

Hle. tento černý prapor jsem postavil já. Fahad eben Tnejján. pro Názela eben Tnejján. jenž okrádá svou matku a svou dcerušku.'

»Múso. tak jako ty se mnou. to jest s Názelem, ještě nikdo nemluvil. Je to kruté. co povídáš. ale pokud já znám Názela. je to jediná záchrana. aby svým hostům nerozdal i majetek své matičky a své dcerušky.«

Všichni jsme byli spokojeni. když jsme se zamotávali do svých plášťů v nehlubokém úvalu.

Z táboru do táboru.

Od předední jsme putovali pískovým krajem Houme. Doléhal k nám štěkot psů a bručení velbloudů: Sammarové se tedy vraceli z Kasímu do Nefúdu. Z jednotlivých táboru. které jsme po východu slunce obcházeli, k nám spěchali strážcové. aby vyzvěděli. kdo jsme a odkud se ubíráme. Z jejich dotazů bylo patrno. že náleží k různým kmenům. neboť hovořili různými nářečími. Názel se vyptával po své čeledi. ale dlouho nemohl nic bezpečného zvěděti. Konečně zajásal a zvolal:

»Poslechni. Múso. radostnou zvěst. že ti bude na konci cesty svítiti měsíc zdaru. Můj bratraneček táboří u napajedla Líne. a tam stojí též stáneček mé matičky a stáneček tvůj. Nyní namíříme krůčky svých velbloudiček rovnou k Líne.«

Nefúd se zdál býti jediným tábořištěm. Všude stany. všude stáda velbloudů. všude pěšáci a jezdci. K nám vybíhali houfně z táborů chtějíce zvěděti. jaké zprávy přinášíme. Vždyť jsme přicházeli zdaleka a mohli jich cestou nasbírati náklady. Jakou by měli radost, kdyby mohli ve stanech povídati noviny druhým neznámé. Avšak Názel se tak hned nedal s každým do řeči.

»Nač mám. Múso. unavovati svůj jazýček?« pravil. »Podívám se na synka Adamova. pozoruji. jak otvírá svou hubičku a jak svým jazýčkem mele. Vyslechnu jeho otázečky

a poznám hned, zda je muž nebo dítě, zda něco ví a něčemu rozumí a podle toho jednám: buď mu odpovím nebo beze slova odjedu. Jsou lidé nesoucí v sobě studnu čisté, chladné vody. Ti mohou občerstviti. Jsou lidé, kteří nesou v sobě také studnu, ale je prázdná, vyschlá. Takoví leda umořují. S prvými hovořím, druhým se vyhnu.«

Odpoledne jsme projížděli Nefúdem, v němž byly všechny prohlubně namířeny od západu k východu a měly největší hloubku v koutě jihozápadním. V jedné jsme se utábořili. Názel odešel a vrátil se po chvíli s mísou sladkého velbloudího mléka, které nám všem výtečně chutnalo.

Od časného rána jsme putovali mezi nesčetnými stany, zbudovanými na pískové rovině mezi pískovými kopci. Před polednem jsme uviděli pevnůstku Truba. Leží v kotlině obklopené na třech stranách pískem, na jedné, a to západní, pak skalnatou strání. Dal ji postaviti emír Bender a byla opuštěna a pobořena za posledních občanských válek. Je u ní hluboká živá studnice s vodou tak hořkou, že strážcové, kteří v ní bydlili, si donášeli pitnou vodu z napajedla Chazra na cestě Poutnické. K pevnůstce sjíždělo 8 jezdců. Byli to otroci ministrovi, roznášející novou radostnou zvěst o vítězství. Poznali jsme to zdaleka, neboť jásavě zazpívali. Názel se smál:

»Zpívají jásavě. Těší se na dobré jídlo v některém táboře. Zprávy o vítězstvích si vymýšlejí a rozjíždějí se, aby se dobře poměli: najedí se, vyspí se a zdrávi se vrátí.«

Jeden jezdec se oddělil od ostatních a zamířil k nám. Byl to starý, dobrý známý Názelův, s nímž dlouho důvěrně hovořil. Při odjezdu mně pravil:

»Músо, Alláh zná srdce mé i tvé. Ví, že si velmi vážím tuto Názela, jenž mně zachránil život, nedav mně zahynouti na nájezdu žízní a že si vážím proto i tebe. Nepřibližuj se k ministru Saúdovi, nevěř jeho poslům. I kdyby tě vybídl, abys k němu přijel, neposlechni. Víc ti říci nemohu.«

Odjel.

»Nemusím ti, Músо, vysvětlovati, o čem se mnou mluvil. Sám ti to krátce pověděl. S emírem táboří dnes jen otroci, námezdníci a několik rodů jemu úplně oddaných. Kdybychom ho navštívili, nenalezli bychom v jeho okolí ochránců, kdežto zůstaneme-li mezi svými Sindžáry, jsme ochránci obklopeni.«

Krátce po poledni jsme opět spatřili stěnu uzavírající úval Džuhfe. Sestoupili jsme do něho a vyjeli žlíbkem Umm Talha na kamenitou rovinu Tejsijje, kde jsme se v nevelké nížině utábořili. Velbloudice byly velmi hladovy a, uviděvše v okolí nejen bujné dřeviny, nýbrž i kvetoucí traviny, nečekaly, až

Obr. 97. — Přístroj na čerpání vody.

složíme zavazadla, ale utíkaly i s nimi na pastvu. Dalo nám dosti práce, než jsme je sehnali, spoutali a zavazadla složili. Noc byla klidná.

Vyjevše skoro ráno, ubírali jsme se širokou dolinou, namířenou k východu. Řečiště v ní nebylo. V pobočních žlíbcích jsou sice řečiště, ale na mnohých místech jsou zanesena pískem, důkaz, že se jimi bystřiny nevalí. Písek je tak dro-

bounký, že lákal naše zvířata, aby se v něm vyválela. V Nefúdu to činila velice zřídka, kdežto v Tejsijji každou chvíli poklekala a se i s neopatrným jezdcem začala váleti. Pochod byl proto dosti obtížný, neboť jsme musili nejen jízdní, nýbrž i nákladní zvířata opatrovati, aby při válení zavazadel nepoškodila anebo něco neztratila.

V dolinách Tejsijje roste neobyčejně hojně travina seme. Podobá se ječmeni. Mladou žerou velbloudice, kozy i ovce rády. Když odkvete a semeno dozrává, usychají ostny a zabodávají se do všeho, s čím přijdou do styku, a je hodně obtížné je odstraniti. Dobytku vnikají do nozder, mezi pysky a dásně a způsobují nebezpečné záněty, proto pastýři v té době svá stáda od seme zahánějí. Když bylina úplně uschne a vítr ostny odnese, skýtá znova vydatnou pastvu. Velbloudice z ní zesílí za sedm dní tak jako z jiných suchých travin za třicet.

V poušti Dhana.

Po poledni jsme dorazili k hranici pískové pouště Dhana. Je to rameno Nefúdu sotva 30 km široké, ale sta km dlouhé. Vzniká asi 50 km k severozápadu od cesty Poutnické. Od Tejsijje je odděluje hluboký úval, do něhož se stéká dešťová voda, když neobyčejně silné deště Tejsijji zaplaví. K severu uzavírají poušť Dhana příkré stráně a řady tabulových hor. Pramenů v ní není, ani pramenitých studnic, leč ve starých dobách byly vyhloubeny ve skalnatých plochách větší a menší cisterny s úzkým hrdlem, které se dají kamenem uzavříti a tak od písku a kobylek chrániti.

Názel mně ukazoval místo, na němž za loňského deštivého období tábořil a kam se odtud stěhoval. Byl jsem vždy rád, když jsem mohl odhadnouti vzdálenost dvou po sobě následujících tábořišť, neboť jsem měl podklad pro určování doby a rychlosti stěhování. Význam slova hodina Šammarové neznají. Názel skoro každou chvíli užíval slova hodina bez ohledu, zda míní vyjádřiti chvilenku nebo delší dobu.

»Bsáa, v hodině mně, Mansúre, podej mou velbloudí hůlečku! Bsáa, v hodině ti zehřeji kávičku,« ubezpečoval. »V hodině se velbloudičky napasou. Bsáa, v hodině tam budeme,« a dorazili jsme tam za půl dne, ba mnohdy i za celý den. Neznajíce hodin, určují Šammarové vzdálenost jednotlivých míst nejraději podle doby, které je třeba při stěhování s místa

na místo. V období horka se stěhují, jakmile vyjde denice, a utáboří se, jakmile rosa obejde; potom teprv dojí velbloudice. V zimě se pohnou, když obejde rosa, a v poledne nebo brzo po poledni zřídí tábor nový. Pravidelně urazí deset až dvanáct kilometrů.

Na samém pomezí pouště Dhana jsme se setkali s pastýři Sindžárů.

»Raduj se, Músо! Nyní jsme doma. V Nefúdu jsme jeli mezi Abdy, ale Dhana náleží dnes celá Sindžárům. Tady můžeme po celou noc udržovati oheň a spáti beze strachu, že nás někdo přepadne.«

»Budeme-li, Názele, spáti všichni po celou noc, kdo bude přikládati na oheň?«

»To já, Músо, nevím, to ví pouze Alláh. Než si ulehneme, důkladně přiložíme gazy a ráno, až se probudíme, najdeme ještě její řeřavé uhlí.«

Uložili jsme se nedaleko menšího tábora Sindžárů, z něhož nám doneslo pět mladíků velbloudího mléka. Nemohli jsme je ani vypíti, proto jsem žádal Názela, aby zbytek slil do našeho míšku a uchoval na ráno.

»Nic nebudeme, Músо, uchovávati. Probudíme-li se v noci, napijeme se mlíčka, a ráno nám naši bratříčkové donesou čerstvého.«

Mléko bylo do rána vypito. Bratříčkové klidně spali a Názel si ani nevzpomněl, že by je měl vzbuditi, aby podojili své velbloudičky a nás mlíčkem obdarovali. Odjeli jsme jako obyčejně bez snídaně a ubírali se v jednom kuse mezi stany Sindžárů. Písek byl rozdupán a na všech stranách se černaly skvrny — stany z kozí srsti. V Dhana není vysokých pískových závějí, ani pískových kopců. Mnohé její plochy jsou pokryty vrstvou písku jen 20 cm silnou.

Doma.

Po východu slunce nás potkal jezdec na koni, pozdravil a ptal se na naše zprávy.

»Podej nám zprávy své a dostaneš od nás naše,« vybídl Názel.

»Poslyš radostnou zvěst!« odvětil jezdec. »Hostitel je blízoučko a znamení je příznivé,« při čemž nám ukazoval směr ležení, ve kterém byly naše stany. Zabočili jsme k němu. Po hodné chvíli jsme uviděli před sebou v pískové dolině tábor.

v němž se svítil můj bílý stan. Velbloudice jako by byly ucítily, že si brzo odpočinou, natahovaly a skoro bez pobídky zrychlovaly krok, ba přecházely chvilkami v klus. Za půl hodiny jsme byli doma.

Stařičká matka Názelova přišla opět uvítati svého synáčka a za ní i Mózi, hubené, asi desítileté děvčátko. Obě se těšily, že jsme se vrátili ve zdraví, a Mózi radostí skákala a tleskala, když jí tatíček pošeptal, že jí veze na nové šaty. Odstrojiv svou velbloudici před mým stanem, přehodil tlu-

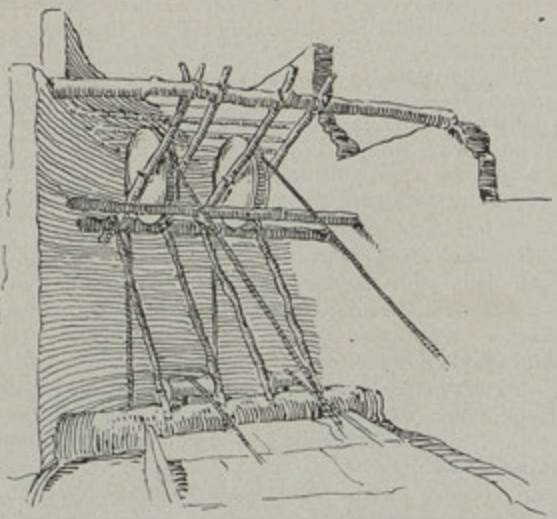

Obr. 98. — Přístroj na čerpání vody.

mok s dárky přes rameno a odcházel s matičkou a dceruškou do svého stanu.

Náser ztučněl, tváře se mu svítily. Bylo viděti, že bídy neměl. Oznámil, že jsou všechny velbloudice zdravé, ze zavazadel se nám nic neztratilo a náčelník Fahad že byl k němu velice přívětivý. Stan nebyl úplně postaven. Opíral se pouze o jednu tyč a jen čtyři provazy jej držely. Odnášeli jsme do něho svá zavazadla. Mansúr chtěl Náserovi pomoci a ačkoliv nic nenesl, klopýtl o stanový provaz, svou tíhou vytrhl tři kolíky z písčité půdy a stan se zbořil. Náser volal:

»To je pro tebe, Mansúre, špatné znamení!« a bylo to skutečně znamení špatné, neboť jsem ho ze služby propustil. Byl to věrný a pracovitý sluha, ale nemotorný a někdy až blbý. Řekl jsem hned v Damašku Náserovi, že se nám Mansúr nehodí, leč Náser ubezpečoval, že je Mansúr jen v městě tak nesmělý, v poušti že se mu mozek otevře; neotevřel se mu. Zkusili jsme s ním na cestě z Damašku k Eben Rašídovi a na výpravě do al-Ela tolik, že se s ním nechtěl stýkati ani Názel, ani Chalaf. Bylo mně ho líto, musil však jíti. Platil a živil jsem ho až do Nedžefu, ba až do Bagdádu, ale v našem stanu nebydlil. Spával u příbuzného Názelova.

Obr. 99. — Náčiní na vaření kávy.

Vida, že se náš stan svalil, přiběhl Názel se svým synovcem Hzérim na pomoc. Zavolav ještě svého příbuzného Báježe, uložil jim, aby pomáhali Náserovi a aby zřídili nejen velký, nýbrž i kulatý stan, a pozval mne, abych poctil mezitím stan jeho. Šel jsem s ním rád, věda, že budu mezi hodnými a upřímnými lidmi.

Názel chystá kávu.

Stan Názelův byl malý. Opíral se pouze o jednu hlavní tyč, ale byl přece rozdělen ve dvě části, menší pro hospodáře, větší pro hosty. Matička i Mózi mne volaly do menšího

oddělení, aby se pochlubily, jak pěknou látku jim Názel přivezl a těšily se, jak pěkně si šaty ušijí. Žena Názelova, asi dvacetiletá, statná, mne rovněž pozdravila, do řeči se však se mnou nedala. Názel snášel otop a zval mne, abych se posadil, že mně uvaří dobroučké kávičky. Hostů v jeho stanu ještě nebylo. Mnozí nevěděli, že se vrátil a kdož to věděli, čekali, až se ozve hlas jeho moždíře. Seděl jsem sám s matičkou na starém, odřeném koberci a poslouchal Názela, jenž před stanem kopal ohnisko a vykopaný písek shrnoval na jedinou hromádku.

»Důleček je hotov. Nyní, Músо, vykřeši z křemelky jiskřičky, neboť oheň z křemelky podpálený nejlépe zrnečka upraží.« Vykřesal jiskru, vložil doutnající troud do kousku suchého šíhu a točil jím nad hlavou, až se rozhořel. Potom jej strčil do důlku pod navrstvené palivo a kleknuv, rozdmýchával troud, až chytlo i palivo. Vedle ohniště položil dlouhé kleště a vyňal z kuželovitého košíku, upleteného z palmových listů, konvice na kávu (obr. 99). Byly čtyři. Do největší se slévá vyvařená káva po několik dní a ohřívá se jako voda na čerstvou. Na hustou usazeninu zaschlé kávy nalil studené vody a přistavil konvici k ohni. Ostatní tři vypláchl, z vypláchnutých slil vodu do největší, konvice vytřel a postavil na pravou stranu ohniště. Na Mózi volal:

»Přines tatíčkovi měděný džbáneček s vodou a dřevěný kadah!«

V kadahu, kulaté nádobce s úzkou obrubou, se podává voda k pití. Mózi postavila jak džbáneček, tak nádobku na pravou stranu ohniště. Názel zašel k sedlovému tlumoku, vyňal z něho kožený míšek s kávovými zrnky, vzal jich dobrou hrst a položil na plytký železný talíř s dlouhou rukojetí. Drže jej nad ohněm, míchal zrnka neustále železnou lžičenkou, připevněnou k rukojeti dlouhým, měděným řetízkem. Jakmile zrnka hnědla, nadzdvihoval co chvíli pánvičku, potřásal jí, až zrnka vyskakovala, foukal do nich a pálil znova.

Jak veškerá zrnka nabyla temně hnědé barvy, vsypal je Názel na měděný talířek rovněž s dlouhou rukojetí, aby vychladla. Zatím slil vodu z konvice prvé do druhé menší, přistavil k ohni a chystal se k práci nejdůležitější. Mózi mu přinesla dřevěný, řezbou zdobený moždíř a dlouhé, rovněž dřevěné trdlo. Vytřel moždíř a prohlížel upraženou kávu. Sfoukav jednotlivé uvolněné šupiny, nasypal ji do

moždíře, vsunul jej mezi kolena a uchopiv se trdla, tloukl kávu odměřeným, slavnostním způsobem. Vždy po pěti, šesti úderech na zrnka, uhodil bokem trdla na stěny moždíře, aby zachycená káva spadla. Zvuky moždíře a trdla se rozléhaly po celém okolí. Kdekdo mohl posuzovati, byly-li pravidelné a umělecké, či nikoliv; vždyť tlouci kávu je uměním a soudí se podle něho na hudební nadání. Účinky tohoto hudebního nadání Názelova byly hned patrny. Tu a tam se ukazovali mladší a starší mužové a všichni směřovali volným krokem k jeho stanu, k němuž je známé zvuky lákaly.

Kávu na jemný prach utlučenou vyklopil Názel na pravou dlaň, prohlédl ji a sesypal do druhé konvice, v níž se vaří vá jen čerstvá káva. Hadřík, jímž vytíral nádoby, položil na ucho konvice a držel ji nad ohněm, hned ji přibližuje, hned vzdaluje, aby vřící káva nestékala. Když se úplně zavařila, odstavil ji, aby se ustála. Potom vložil do moždíře několik zrnek vonného koření kardamon a špetku šafránu, roztloukl vše a vsypal do vyčištěné a zahřáté třetí konvice, do níž slil ihned uvařenou kávu z konvice druhé.

Mózi, jež znala přání tatíčkovo, vyňala z dřevěné krabice malé číšky z pevné kameniny a podala mu je. Názel nalil do každé trochu vody, vytřel ji palcem a hadříkem a postavil na měděnou misku. Když byla káva s kořením zavřela, nalil několik kapek do číšky, z níž ji hned vylil do ohně jako oběť pro Šádriho, jenž prý prvý kávu vařil. Teprv potom slil větší polovici kávy do konvice čtvrté a nalil několik kapek do číšky pro sebe. Točil číškou pomaloučku, nadzdvihoval ji, aby viděl, jak káva barví, usrknul, zamlaskal jazykem a kousal ji, zkoumaje, jak káva chutná. Byl se svým výrobkem spokojen. Dopiv, povstal vážně, vzal do levice čtyři číšky zastrčené jednu do druhé a pravicí chopil ucho čtvrté konvice. Přistoupiv ke mně, naléval zvysoka proudem jako pavučinka jemným kávu do číšky. Sotva bylo dno zakryto, nabídl mně ji. Přijal jsem ji a podal matičce. Nechtěla píti, zapřisahajíc se, že se napije teprve po mně. Usmál jsem se a řekl:

»Přisahati nebudu, ale nedotknu se kávy, kterou uvařil tvůj jedináček, nenapiješ-li se z mé číšky.« Matička se usmála, číšku vzala pravicí, přiklonila k ústům, olízla, zamlaskala a pomaloučku popíjela; vždyť je neslušno vypíti kávu najednou. Názel nalil do druhé číšky a podal mně ji. Sotva jsem dopil, nalil mně po druhé. Prosil jsem matičku, aby ji vypila. Učinila tak bez ostychu, načež mně Názel nalil

do číšky její. Potom teprv naléval ostatním, a bylo jich tolik, že mu slitá káva nestačila ani po dvou číškách pro každého. Vrátiv se k ohni, slil do čtvrté konvice veškerou kávu, zbylou v třetí a nalil každému hostu číšku druhou. Mne pohostil ještě číškou třetí a čtvrtou. Nesluší se, aby host vypil po sobě víc než čtyři číšky. Musí delší chvíli čekati. Káva byla vypita a Názel, hostitel, se jí dosud skoro ani nenapil.

»Pojď, synáčku, uvař kávy svému strýčkovi a hostům.« vybídl Názel Hzériho a přisednuv ke mně, pravil:

»Věř, Músо, má matička a já neznáme lepšího nápoje nebo pokrmu nad kávu. Vždyť káva zaplašuje trýzeň ze srdce, rozhání starosti a dopomáhá tvorům Alláhovým ke klidu a spokojenosti.«

Obr. 100. — Můj dlouhý stan.

»Nechci odporovati, Názele, ani tobě, ani tvé matičce, ale myslím, že jsou účinky kávy jen chvilkové a že se trýzeň a starosti zase vrátí.«

»I za tu chviličku spokojenosti třeba děkovati Alláhovi. Nejen my, nýbrž i druzí lidé hledají v kávě upokojení, jak o tom krásně vykládá Muhammad al-Kázi ve své básni. Byl soudcem v městě Anejza. Zamiloval se před dvěma lety do ženy velice sličné, ale byl trápen pochybnostmi o její věrnosti. Chtěl jí odpustiti mnohé, slýchal však v soukromí i na tržištích nové a nové narážky, které jej pobuřovaly. Dolehla na něho zádumčivost. V takové chvíli duševní trýzně si dal ve svém domě, vystavěném na tržišti v Anejze, upraviti silnou kávu a předříkával svému písaři báseň, kterou ti povím. Músо, já, to jest Názel, souhlasíš-li.«

»Souhlasím. Vyslov jméno Alláhovo a začni!«

Obr. 102. — Ženy zatloukají kolíky stanové.

»Je to báseň velice dlouhá. Já dosud své paměti neosvěžil, neboť co je jediná číška pro Názela? Ale snad mně pomůže, hosté, někdo z vás. Vždyť jste ji slyšeli mnohokrát a nějaký verš si z ní jistě každý pamatujete.«

»Pomůžeme, pomůžeme, Názele, jen mluv!«

1. *Jeví se smutek! Ó písaři, vstaň, přitáhni papír,*
   list z Damašku, čistounký jako potápka,
2. *a dejte sem přípravky na inkoust a přistrčte nám pero,*
   stonek rákosu rozpoltěný ostřím nože.
3. *Napiš z veršů, ó písaři, co se hodí,*
   pokud jest zámek srdce, ó písaři, odstrčen.
4. *Slovo valící se za slovem jako malé kobylky,*
   když ženou a jsou hnány

Obr. 101. — Ženy zatloukají kolíky stanové.

a spojují rovinu se hřbetem každé ji uzavírající stráně.
5. *Ó, srdce má nejraději, co si nahromadilo!*
   Od loňského roku jest plno vášnivého nepokoje
   a podezření.
6. *Potírá některé druhy myšlenek pokojným odpuštěním,*
   ale přece se mu ukazují tajemství, ač je uzavřelo v pevné
   truhlici.
7. *Připadne-li mně na mysl vzpomínka na projevy lásky,*
   hned po nich toužím,
   a trýzní mé nitro vzpomínka na milenku.
8. *Podám písaři neporušených zrnek kávy, kolik třeba,*
   když jsem byl z nich vybral různé přimíšeniny z tržiště.
9. *Praž ji po třetině, můj druhu, na pánvici s dlouhou*
   rukojetí
   nad žhavým uhlím z gazy, až její vůně pronikne na tržiště.

10. *Dbej, abys byl myšlenkou i duchem při míšení,*
dbej, abys zůstal, zaměstnán jsa pražením, nevyrušen!
11. *Dostane-li káva žlutou barvu a zatřpytí-li se potem*
narudlá jako rubín, potěší se z ní zřítelnice.
12. *I vydá vůni příjemnou, pronikavou, předčící*
ambru, již lze na tržišti cítiti.
13. *Vyklop ji do moždíře, jejž uslyší každý,*
kdo po ní dychtí,
a kdo ji má rád, se potěší, budeš-li tlouci opatrně.
14. *Potom ji vsyp z dlaně do konvice, podobné dráždícímu*
lýtku,
damašské, vyleštěné jako potápka.
15. *Dbej, aby zavřela, jak touží, kdo si rád hoví,*
a naplní-li se bublinami jako drahokamy, dosáhla plné
krásy.
16. *Nejmenší ze vzdušných bublinek se podobají*
smaragdu na rukojeti,
kdežto největší by zalila jasnou zřítelnici.
17. *Nuže, slej ji do konvice na zčištění, v níž je vloženo*
patero koření,
a sice kardamon s hřebíčky, rozmělněné nějakým
nástrojem,
18. *a šafrán se dvojím kořením ze Sumatry,*
pěkně po pořádku.
Její vůně smíšená s ambrou zůstane v pokoji uzavřena.
19. *Když se bylo toto s oním dokonale smíchalo,*
nalévej ji, při čemž kéž tě Alláh uchrání překážky
od kohokoliv,
20. *do číšky čínské, od níž se odrážejí krůpěje,*
a která se leskne na misce ležící vždy vedle zamilovaného.
21. *Byla-li číška vyprázdněna, zůstanou z pruhů kávy*
jakoby narudlé třásně
nebo krev ze srdce, z něhož byla vytržena tepna.
22. *Když se byla ssedla, potrvá její barva na číšce,*
tak jako ta, jíž jest nakreslena hrdličce páska okolo krku.
23. *A když se mně dostalo, co jsem pravil, měl bych*
nejraději
hezounkou, která by přissála své rty, majíc krk nakloněn,
24. *hezounkou, jejímž polibkem by se každý vzpružil*
k odporu, jak se sluší.
Její líc, toť odlesk měsíce, ozařujícího zlatou rukověť.

25. *Perličky potu na její líční kosti se zdají býti krupěje.*
rozprášené na stránkách hebounkého papíru.
26. *Zasměje-li se, tu se mezi jejími rty mihne blesk*
rychlý, jemný, jehož hned následuje hojný déšť.
27. *Ona kráčí s okouzlující kyčlí nad lýtkem pevně*
vytvořeným,
které uvádí v pohyb jednotlivé kroužky nad kotníky
tíží těla.
28. *Přisám Alláh, kráčí-li, bouří se tržiště,*
a při pohledu na ni nemůže nikdo sevříti svých pět prstů.
29. *Ale dopřeje-li ti tvá milenka — a ty po tom toužíš,*
utrhni ovoce, pokud vábí, vždyť bude život dohořen smrtí.
30. *Ach, milenka, která se dopouští, jak všichni povídají,*
zrady,
odepřela mne napojiti horními řezáky,
31. *a srdce moje, klepy jako by od prodavačů po tržištích*
vláčené,
dvě léta již dlí v zajetí té, již jsem tak povrchně vyličil.
32. *Požehnání mého Pána ať tolikrát, kolikrát vysílá blesky,*
spočine na proroku Hášemovci, nejlepším z tvorů.

Paní stanu.

Vraceje se domů, ptal jsem se Názela: »Kdo je paní tvého stanu? Tvá žena, či tvá matička?«

»Hospodyní, paní mého stanu, není. Múso, má žena, nýbrž má matka a zůstane jí, pokud mně ji Alláh ponechá. Ó slituj se, Alláh, nade mnou, prodluž život mé matičky a posilni její zdraví!«

»Nyní s tebou bydlí tvůj synovec. Až se ožení, zůstane s tebou nebo si pořídí vlastní stan?«

»To ví pouze Alláh. Dopřeje-li nám zdaru, abychom poplatili své dluhy, koupí si můj synovec látku na stan a zřídí si jej. Potom bude míti svou vlastní rodinu, bude svým hospodářem a pánem.«

»Nepožehná-li vám Alláh a tvůj synovec si stan nezřídí, nebude míti své rodiny?«

»Nikoliv. Pokud bude bydliti se mnou v mém stanu, bude on se svou manželkou a se svými dětmi tvořiti mou rodinu. Pouze kdo má vlastní stan, má také vlastní ohniště. Stan a ohniště tvoří kořeny, z nichž rodina roste.«

»Odvolá-li Alláh tvou matičku s tohoto světa, kdo potom bude paní tvého stanu?«

»To se, Múso, uvidí. Budeme se synovcem pozorovati své manželky. O které se přesvědčíme, že je pořádnější a starostlivější, té řeknu: ‚Ty budeš hospodyní, paní mého stanu, a ty,' obrátím se k druhé, ‚si sedni tamhle do kouta a neopovaž se slovem odporovati své paní!'«

»To bývá v jednom stanu více rodin.

»Nebývá, Múso. Jak jsem již řekl, všichni, kdo bydlí pod jedním stanem, tvoří jedinou rodinu. Najdeš stany, v nichž žijí tři i čtyři ženatí bratří nebo příbuzní pospolu. Každý mívá děti, ale žádný z nich nemluví o své rodině, nýbrž o rodině hospodáře, pána stanu, k níž on se svou ženou a se

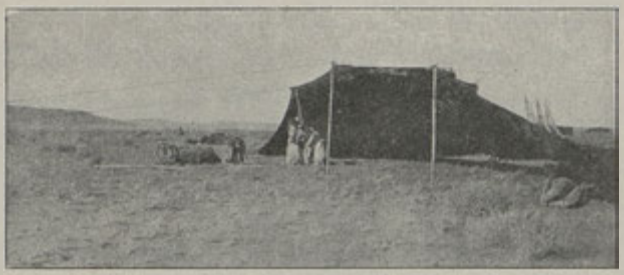

Obraz 104. — Mužové zdvihají stan.

svými dětmi náleží. Řekne-li: ‚Vrátím se ke své rodině,' má vždy na mysli svého hospodáře.«

»Jak říkáte stanu, v němž bydlí pospolu několik ženatých příbuzných?«

»Jsou-li to bratří a je-li jejich matka naživu, mluvíme o stanu té a té. Odešla-li již na onen svět, říkáváme stan dětí toho a toho. Pouze vynikne-li jeden z bratří nebo příbuzných nad druhé, začneme jmenovati stan po něm.«

»Nikdy jsem tě, Názele, neslyšel mluviti o tvé nynější manželce.«

»Nesluší se užívati slova manželka. Nahrazujeme je rčeními: matka mých dětí nebo matka mého syna. Mně ho Alláh dosud neposlal, proto mluvím o matce své dcerušky.«

»Ta odešla.«

»Máš, pravdu, Múso. Kéž se Alláh slituje nade mnou, chudáčkem, a nad mou dceruškou, sirotečkem!«

»Jak nazýváš svou nynější ženu, jež ti dosud dítěte nedala?«

»Uzavřel Alláh její lůno. Je to bída; nevím, jak dlouho ji u sebe ponechám.«

»Jakého slova užíváš, chceš-li se o ní zmíniti?«

»Řeknu buď žena, nebo, chci-li naznačiti, že je to žena moje, vyjádřím to slovy žena, která je pod mou nohou. Ó, kde jsi ty, moje běloučká? Kde pak dlíš a zda se díváš na mne, kdo na tebe vzpomíná?« mluvil Názel a zahleděv se k obloze, umlkl.

Obr. 105. — Mužové připínají zadní stěnu.

Sindžárové proti ministrovi.

S večerem mne navštívil náčelník Fahad eben Tnejján.

»Veliká tíže, Múso, se svalila s mých prsou, když jsem se dověděl, že jsi se v pokoji a ve zdraví vrátil. Hrozilo ti na tvé cestě nebezpečí nejen od našich nepřátel, nýbrž i od našeho ministra. Alláh tě zastřel svým závojem, začež mu budiž vzdána chvála.«

»Jaké jsou zprávy o emírovi?«

»Pro nás dobré, pro něho špatné. Abde i Sindžára od něho odtáhli. Nezůstal s ním leda jeho tchán Ekáb eben Edžel a ještě asi čtyři náčelníci se svými beduy. Nezbylo mu, než aby ustoupil z Kasímu a tak pozbyl všech dobytých osad. K nám a k Abdům posílá otroka za otrokem a prosí a hrozí,

abychom se vrátili, ale marně. Vymlouváme se ustavičně, že naše stáda trpí nedostatkem pastvy a mluvíme pravdu. V celém našem území není letos blahobytu. Zato poslal Alláh hojný blahobyt Rualům, proto se již některé čeledi naše i z Abde daly pod ochranu emíra Nauáfa, s nímž nyní žijeme v míru. Múso, kéž ti Alláh rozvečeří v dobru! Rád bych slyšel tvou myšlenku. Chceme poslati jednatele k Eben Saúdovi a čekáme jen, až se vrátíš, abychom se s tebou domluvili.«

»Učiňte, co učiniti chcete. Kráčejte cestami, po nichž se ubírali vaši předkové a uzavřete s Eben Saúdem mír. Učiníte-li tak, zbavíte se nájezdních čet jeho kmenů a budete moci snáze odraziti a pokořiti nájezdné čety kmenů táborících při Eufratu.«

»Podám zprávu ostatním náčelníkům, sejdeme se u tebe, napíšeme list a vypravíme s ním k Eben Saúdovi posla.«

Ke konci jsem děkoval Fahadovi, že chránil mého majetku, a prosil, aby mně zůstal věrným ochráncem, pokud budu v území Šammarů.

»Ó Múso, Fahad má pouze jeden jazyk. Co řekl, to se stane. Eben Subhán, ministr emírův, ke mně sice poslal s výzvou, abych k němu přivedl tvé velbloudice s celým nákladem, on že jich bude chrániti, avšak nedal jsem mu odpovědi. Eben Tnejján není eben Subhán.

Starosti Názelovy.

Důkladně se vyspavše, rovnali jsme dopoledne vědeckou látku, byliny a nerosty. Po poledni mně dovedl Názel jednoho po druhém tři muže, znající území Zefírů lépe než on, a s jejich pomocí jsem načrtával mapku krajů, které bych byl rád navštívil.

Názelovi se zdálo, že trvají práce příliš dlouho. Několikráte nahlédl do mého stanu a vybídl přítomné, aby mně rychle vysypali vše, co mají nahromaděno ve svých hlavách. Nechápal jsem, proč tak nutí, čeho potřebuje, ale brzo jsem se dověděl. U ohně v mém větším stanu seděl starší neznámý muž, kterého mně Názel představil jako obchodníka, od něhož svá zrnečka a jiné věci kupuje. To byl tedy věřitel a Názel se chtěl co nejdříve zbaviti trýzně, jakou mu po léta působil. Chytráček obával se snad, abych na svůj slib nezapomněl a jeho dluh nezaplatil, proto dovedl obchodníka

zavčas. Poslal jsem pro náčelníka Fahada a vyrovnal celý dluh i s úroky. Těch mnoho nebylo. Potulný obchodník půjčoval sice na dvacet pět procent za půl roku, ale úrok si vždy za půl roku vybral, kdežto kapitál zůstával. V listopadu na počátku deštivého období, které je u Šammarů zároveň počátkem nového roku, vzal Názelovi za úrok dvouleté velbloudě. Názel, zbaven břemene dluhu, zářil radostí, ačkoliv se přemáhal, aby toho nedal najevo.

»Po ovčičkách pro Mózi jsem se již také ohlédl. Vždyť víš, že Názel splní rád každé tvé přání. Vybral jsem jich až dosud pět. Vím, že ty bys ledaco dárkem nedal a nechtěje té zarmoutiti, počkám, nenajdu-li ještě lepší než těch pět vybraných. Přiblížíme se k napajedlu Líne a v jeho okolí uvidíme mnoho velkých stád oveček. Múso, jsem velice rád, že jsme se vrátili ve zdraví, ale mrzí mne, že jsem na něco zapomněl.

»Mluv, co tě mrzí. Snad nám Alláh pomůže a tvou mrzutost odstraní.«

»Znáš Hzériho, mého synovečka. Je to sirotek po mém bratru, který však nebyl synem mé matky. Jeho tatíček podnikl nájezd a ukořistil šest velbloudic a jednu klisnu, jejíhož jezdce sestřelil. Jezdec spadl a klisna ho vlekla v třmeni. Můj bratr se na ni vrhl a chytil ji za uzdu. Vtom třeskla rána a koule ho zasáhla do levé kyčle. Mnoho si z rány nedělal, ale zanítila se, hnisala a můj bratříček nemohl s lůžka. Zavolal mne a pravil:

‚Názele, já nevím, co mně Alláh napíše, pročež, hle, kladu svého synáčka Hzériho a svůj majetek jako nákrční pásek hrdličky se své šíje na tvoji. Zeptám se tě na ně ve vznešené stanici před Alláhem.'

Odpověděl jsem: ‚Zastoupím tě. Kéž se Alláh nad tebou smiluje!'

Druhého dne odešel na onen svět, a Hzéri se stal mým synáčkem. Vyrostl u mne. Opatroval jsem jeho majetek jako svůj, z mého však nic nezbylo a z jeho rovněž ne. Dnes je můj stan jeho stanem a mé stádo jeho stádem. Chtěl jsem mu dovézti pěkný pláštíček, nenašel jsem však v Hájelu nic, co by se bylo pro něho hodilo. Múso, nemáš nějaký obnošený pláštíček, jejž bych mu mohl darovati?«

»Obnošeného pláštíčku Hzérimu nedáme. Víš, že jsem přinesl různé pěkné pláště jako dary těm, kdo mně budou dobře chtíti a pomáhati. Hzéri léčil naše velbloudice, nakládal

s Náserem všechna zavazadla za naší nepřítomnosti a zásoboval ho vodou, zasloužil si tudíž nikoliv obnošeného, nýbrž nového pláštíčku. Pojď, půjdeme pro něj.«

Názel schoval plášť pod košili a vykračoval si jako pták kata, vraceje se k svému stanu. Vždyť chtěl potěšiti svého synovečka Hzériho.

Názelův stan.

Nazítří jsme měnili ležení. My jsme již měli naloženo, u Názela se však nějak opozdili. Teprv vynášeli a nakládali zásoby. Jakmile byl stan vyprázdněn, zvolala matička:

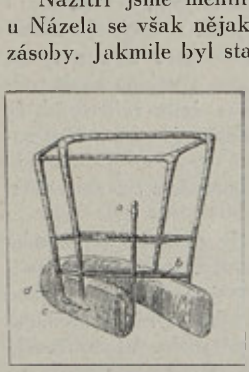

Obr. 106. — Nosítka kleci podobná.

»Vytáhni, dceruško, stanové kolíky!« Stan spadl.

»Vytáhněte stanové tyče!« Vnučka se snachou je vytahovaly a stařenka jim pomáhala. Když byly hotovy, velela:

»Natáhněte stan; překládejte jej po délce, abyste z něho utvořily pruh dobrý krok široký.« Za chvilku se tak stalo.

»Svineme jej! Ty jej svinuj zdola, já s dceruškou zeshora!«

»I vždyť já jsem, babičko, silná, svinu jej sama. Odpočiň si a dohlížej!«

»Pomohu ti, dceruško. Nasvinuješ se ho dost, až zde babičky nebude. Buď ráda, pokud ti pomáhám!«

Ze stanu vznikly dva černé balíky. Když je přivalily na dobré dva kroky od sebe, vložily pod každý balík stanovou tyč, převalily ještě jednou, aby se dostala tyč navrch, načež vzaly provaz z palmové dřeně, omotaly jím balík pravý, přesunuly provaz pod stanovou látkou a omotávaly levý.

»Doveď velbloudici!« Snacha přivedla silnou velbloudici, přiměla ji, aby poklekla vedle balíků, a to tak, že zůstaly za jejím ocasem.

»Nezdvihej, matičko, stanu! Pomůžeme vám!« Názel přiběhl se synovcem, každý se chopil jedné tyče, nadzdvihli oba balíky a naložili na velbloudici, na níž bylo připevněno nákladní sedlo. Přesvědčivše se, že se žádný nepřevažuje, ponadzdvihli je a velbloudice vstala. Zbylé stanové tyče při-

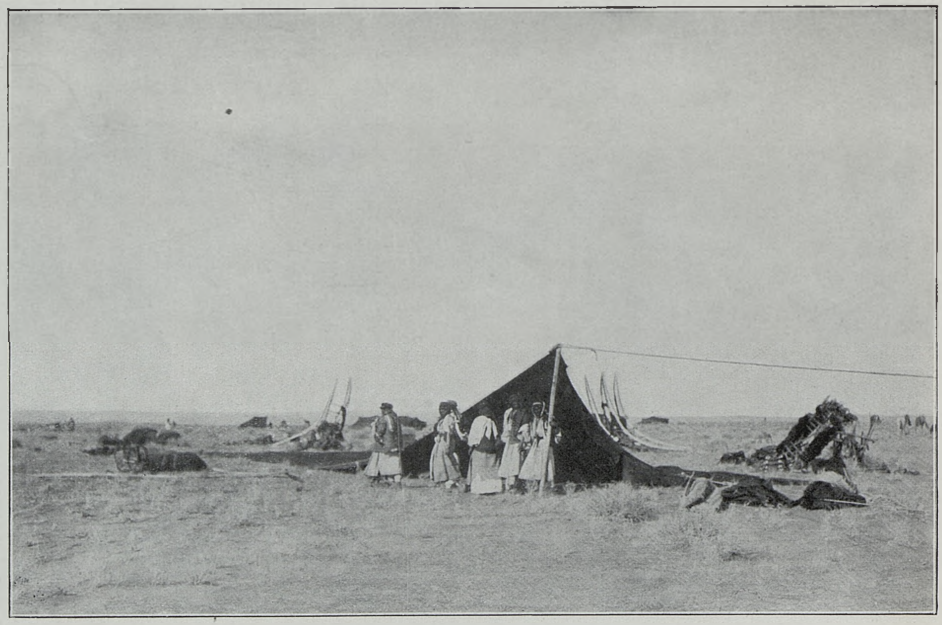

Obr. 103. — Mužové zdvíhají stan.

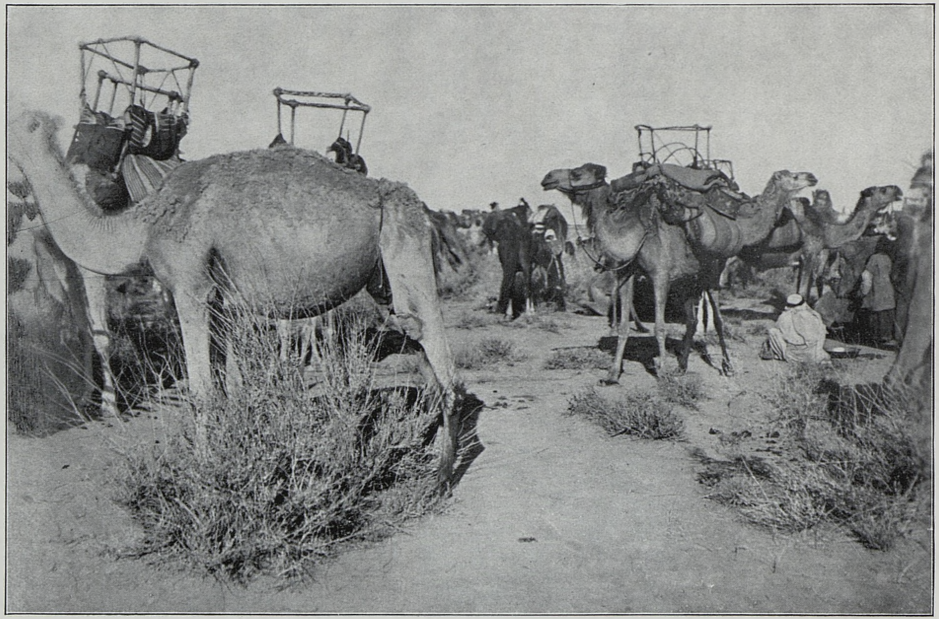

Obr. 108. — Nosítka kleci podobná.

vázali po délce na balíky. Bývá-li stan zřízen na pěti nebo sedmi hlavních tyčích a je-li třicet až čtyřicet metrů dlouhý, odvazují od něho provazy a nakládají jak tyče, tak provazy na jiné velbloudy.

Když bylo vše naloženo, obešla matička okolí stanu, pátrajíc, zda někde něco nezapomněla, načež si sedla do svých nosítek a se slovy: »Ve jménu Alláhově!« povelela k pochodu. Snacha a vnučka šly pěšky dozírajíce, zda je vše upevněno a zda se některý náklad nepřevažuje. Synovec u nich chvíli zůstal, potom hnal velbloudice, na kterých nebylo nákladu, k našim.

»Obě si sedněte! Pěšky nechoďte; unavily byste se,« vybízel Názel svou ženu a dcerušku, než se k nám přidružil.

Obr. 107. — Nosítka kleci podobná.

Velbloudic se zavazadly střehl Názer se Hzérim. Chalaf jel s nimi, kdežto mne doprovázel Názel k napajedlu Líne. Nevěděl jsem, zda se k němu vrátíme, proto jsem je chtěl obhlédnouti. Leží na úpatí příkré stráně Sennár a je v něm na čtyři sta studnic osm až jedenáct sáhů hlubokých, vykopaných ve skále. Voda je proslulá v celé vnitřní poušti svou čistotou a sladkostí.

Na novém tábořišti Názel ukázal svým, kde mají postaviti stan. Zastavili velbloudice, přiměli je, aby poklekly, a sdělávali s nich náklad. Ženy rozvinuly stanovou látku, natáhly ji na zemi, narovnaly provazy a uvázaly je k těžkým dřevěným kolíkům, jež dřevěnými paličkami pracně zatloukaly (obr. 100, 101, 102). Kde byla půda tvrdá, kolíky držely, kde však byla pokryta vrstvou písku, bylo nutno písek odhrabati a teprve potom kolík náležitě upevniti. Názel se chopil hlavní tyče stanové, podložil ji pod látku, nadzvihoval tyč a tím i stan, až ji postavil úplně kolmo (obr. 103, 104).

Jeho žena podepřela rohy stanu čtyřmi tyčemi kratšími, načež přitahovala a napínala provazy, aby pevně držely. Mezitím rozbalila Názelova dceruška zadní stěnu stanovou, natáhla ji a podávala babičce kolíky, jimiž ji ke stanu připínala (obr. 105). Když byla hotova, vzala dceruška silnější

kolíky do klína, dřevěnou paličku do pravé ruky a upevňovala jimi dolní okraj stěny, aby ji vítr nenadnášel. Matka Názelova se snachou zavěsily na hlavní tyč lehkou tkanou příčku a připialy ji kolíky ke stěně zadní, jakož i k přednímu okraji stanu. Stan jí rozdělily ve dvě části: jednu pro muže, druhou pro ženy.

Do oddílu pro ženy vnášely veškeré nářadí a zásoby. Je pravda, že jich mnoho nebylo. Pozemských statků Názel neměl. Čtyři staré koberce, památky lepších časů, kdy jeho otec býval velkým náčelníkem, a tři prošité pokrývky složily do kouta k příční stěně a hned je rozprostíraly a upravovaly z nich lůžka. Dva měchy pšenice, čtyři měchy ječmene, dva měchy datlí, dva kožené míšky rozpuštěného másla, menší míšek soli, jiný, ještě menší, zpola naplněný kávou a několika kousky cukru — to byly všechny zásoby. Měchy kladly vedle sebe k zadní stěně. Čtyři byly utkány z černé kozí srsti, dva ze šedé srsti velbloudí. Jeden, rovněž ze srsti velbloudí, měl pruhy červeně a modře zbarvené.

»Odkud pak jsi, Názele, koupil své měchy?

»Tyto černé, z kozí srsti utkané, jsem, Múso, koupil od usedlíků u Eufratu.«

»Po čem jsi je platil?

»Nechci, Múso, lháti. Dosud jsem jich nezaplatil a abych se ti přiznal, ani jsem se neptal, po čem jsou. Kupuji na dluh: vím, že budu platiti vysoký úrok, že se dlužná suma za rok zdvojnásobí, proto se o ni hrubě nestarám. Zavane-li mně větérek Alláhův a ukořistím-li nějaké velbloudice, nabídnu je koncem suchého období svému věřiteli. Zeptám se ho:

‚Kolik pak jsem ti dlužen?' On řekne sumu. Bude-li veliká, požádám za zvíře mnoho. On bude slevovati s mého dluhu, já s požadované ceny a již se nějak domluvíme.

»Kdy myslíš, že svůj dluh zaplatíš?

»To ví pouze Alláh.

»Ba že to ví pouze Alláh,« poznamenala matka Názelova. »Zasadil do srdce mého synáčka bylinu štědrosti: zapustila hluboko kořeny, rostla bujně a můj synáček jí žije. Mnohdy se vrátí z nájezdu s dvaceti velbloudicemi. Za den, za dva mu nezbude žádná; všechny rozdá.

»Inu, když jsou, matičko, mezi námi Šammary chudáčci ještě větší než jsem já. Proč bych jejich bídu nezmenšil, proč bych jim radost nezpůsobil?

»Vždyť tě, synáčku, proto nekárám. Mám tě ráda takového, jaký jsi. Hladu netrpíme a Alláh se i nadále bude o nás starati. To jen povídám, abych Músovi vysvětlila, že ty sám se svých dluhů nikdy nezbavíš.«

»Pomohu mu, matičko, aby se dostal z područí věřitelova.

»Kéž Alláh, Músо, požehná tobě a tvým za tato slova! Vyrovnáš se s věřiteli mého synáčka, jenže se bojím, že ho jeho štědrost bude ponoukati k dluhům novým a novým. Inu, děj se vůle Alláhova! Co my, synové Adamovi, proti ní zmůžeme?«

»Nemysli si, Músо, že by má matička byla lepší, než jsem já. Od ní, nikoliv od tatíčka, jsem se naučil štědrosti. Povídá-li o mně, že rozdávám velbloudice, povím ti o ní, že nenechá odejíti ze svého stanu ani jedinkou chuderku, aby jí nenasypala pšenice, ječmene, datlí, nebo aby jí nenalila trochu másla. I kávu a tabák rozdává a přece sama velice ráda kávu pije a tabák kouří. Nemá-li kávy a tabáku, smutně se dívá.«

»Nevykládej, synáčku, nevykládej o své matičce, že by trpěla. Nenecháš mne bez kávy a bez tabáku ani půl dne. Sháníš, jen abys mne zásobil.«

Nábytek a nádobí.

Nářadí ve stanu Názelově skoro ani nebylo. Pro matičku měl čtyřhranná, kleci podobná nosítka, zhotovená z dřevěných tyčí (obr. 106, 107, 108).

»Jak matičce, tak své běloučké, jež mně odešla, jsem slibovával, že jim koupím nosítka se čtyřmi dlouhými, pružnými křídly (obr. 109, 110, 111, 112, 113). Dotud jsem slibu svého nesplnil, neboť Alláh na mé dlani neponechal, zač bych je byl koupil.«

»Netoužila jsem nikdy po takových nosítkách, synku. Tvůj tatíček mi několikráte nabízel, že mně je koupí, ale vždy bylo potřeba peněz na něco jiného.«

»Což pak jsou křídlová nosítka tak drahá?«

»Stojí dvakrát tolik co ta, která vidíš. Často se některé křídlo přelomí, je nutno je opravovati a kůží stahovati. Takové opravy ovšem mnoho nestojí. Mnohem dražší jsou ozdoby křídlových nosítek. Abys ověsil všechna křídla červenými šátky nebo bohatými stuhami. Před sluncem aby ses chránil rudými lehkými pokrývkami a sedadlo samo abys vyložil pestrými poduškami. Kde na to na všechno vzíti?«

»Ale pěkná jsou křídlová nosítka,« poznamenal Názel. »Ukáží-li se v dálce na růžové závěji písku obepjata modrým průhledným ovzduším, připomínají obrovské motýly houpající se volně ve vzduchu. V rovinách, na nekonečných pláních pokrytých šedým pískem nebo štěrkem mizí šedobílý velbloud, na němž jsou nosítka upevněna, kdežto ona vynikají nad obzor a plynou, jako by byla ponadnášena vodou klidného Eufratu.«

»Máš pravdu, Názele. Nejednou jsem se zadíval na vyzdobená nosítka křídlová a vida, jak se houpají a kolébají v jasném vzduchu pouště, mně jsem si vzpomněl na ozdobné

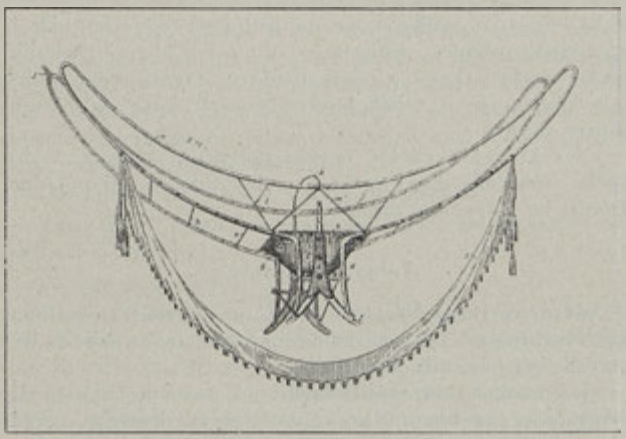

Obr. 109. — Křídlová nosítka.

plachetní lodice, poháněné slabým vánkem po klidné hladině mořské.«

»Rozumím ti, Músо. Sám jsem dospěl na svých nájezdech několikrát až k Perskému zálivu. Viděl jsem rudé plachty tamních lodic, viděl jsem, jak se lodice houpaly na vlnách a mně připomínaly naše křídlová nosítka, jenže bych je s nosítky nikdy nezaměnil. V nosítkách jsi na spolehlivém velbloudu úplně bezpečný, v lodici plyneš nad svým hrobem a můžeš do něho spadnouti, ani se nenaděješ.«

»Nemluv, synáčku, o hrobu. Tolik neděl jsem o tebe plakala domnívajíc se, že jsi již do něho vstoupil. Nepřipomínej mně můj zármutek!«

»Nebudu, matičko, nebudu. Alláh je nejvýš milosrdný. On zná tebe i mne a dopřeje nám, abychom se dlouho, velmi dlouho spolu těšili.«

»Více nábytku než tato nosítka nemáš, Názele?«

»Kde bych jej vzal? Nač bych ho potřeboval? Usedlíci mají židle, stoly, skříně, lůžka; potřebují těchto věcí, poněvadž je u nich plno špíny a poněvadž po majetku touží. U nás je půda čistá. Na ní spáváme, na ní sedáváme, na ní jídáváme. Šatů mnoho nemáme a co máme, klademe do měchů. Čím méně nábytku, tím lehčí je náklad, tím rychleji

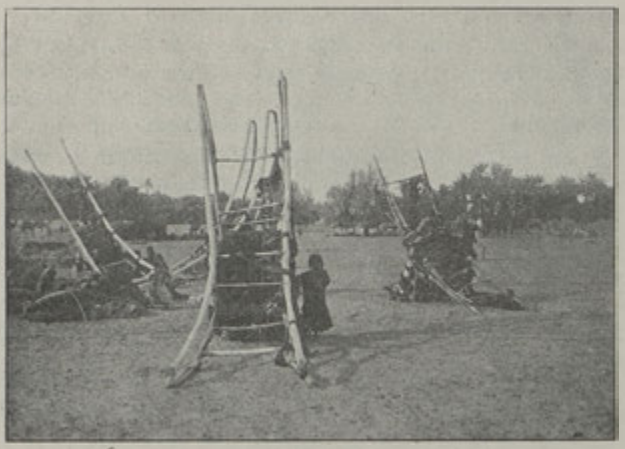

Obr. 110. — Křídlová nosítka.

se pohybujeme a tím méně ztratíme, budeme-li přepadeni a vyloupeni.«

»Máš mnoho kuchyňského nádobí, matičko?«

»Tady je, Músо, vidíš. Je buď dřevěné, měděné nebo kožené. V tomto dřevěném moždíři tlučeme obilí těžkou dřevěnou palicí stojící vedle. Tady mám ještě kulatý dřevěný hrnek a kulatou misku. Tento dřevěný talířek je, Músо, památný. Dostala jsem jej od nějakého soukmenovce, který byl na pouti v Mekce.«

»Nač potřebuješ, matičko, této veliké mísy?«

»Předkládám na ní večeři hostům. Deset se z ní může nasytiti. V této hluboké míse zadělávám na chléb; tuto mám na kynutí těsta.«

»Co děláš s touto dřevěnou lžicí?«

»Míchám pokrmy, když je vařím.«

»Nač máš tuhle hlubokou kulatou nádobku?«

»Měřím jí máslo, když je kupuji nebo prodávám.«

»Nepovídej, matičko, nepovídej!«

»Co nemám povídat?«

»Inu, povídáš tady Músovi, že měříš máslo, když je prodáváš. Kolikrát jsi je prodávala?«

Zasmála se matička: »Máš pravdu, synáčku. Pokud byl tvůj tatíček na živu, prodala jsem občas trochu másla, ale co hospodařím tobě, leda je kupuji. Ovce, které jsme měli, jsi pozabíjel svým hostům a nových jsi nekoupil.«

»Ale koupím, matičko, koupím jich dvanáct pro dcerušku, a ty je budeš opatrovati a máslo od nich schraňovati.«

»Kéž by Alláh dal, abys zůstal při svém slově!«

»Přisahal jsem, matičko, své dcerušce, že jí za zlaté peníze, které jsem od Músy dostal, koupím dvanáct oveček a pošpinil bych svůj obličej, kdybych přísahy nedodržel. Až budeme míti ovce, budeme přece jen někdy vařiti maso. Zabijeme sem tam nějakého beránka nebo skopce.«

»Kde jsou ty časy, kdy jsem denně chystávala masitou večeři hostům! Tehdy se tenhle měděný kotel nepřestával lesknouti tukem. Nyní je suchý.«

»Ale je čistý, matičko, vydrhnutý.«

»Inu žena, která je pod nohou mého synáčka, dbá čistoty a dá si hodně práce, aby nádobí nejen umyla, nýbrž i vydrhla. Kolikrát přinese dva, tři měchy vody na svých zádech, než je vše vypráno a umyto.«

Do měděného kotle se vešlo asi osmdesát litrů vody. V něm byl uložen podobný kotlík, jenže menší, na nějakých dvacet litrů. O kotel stála opřena měděná mísa, z níž rodina jídávala (obr. 114), jakož i pánvice s rukovětí na ohřívání másla. Nedaleko ležela velká železná poklice, na níž se pékává chléb. Ohniště je velmi jednoduché. Žena si vyhledá tři stejně velké kameny, utvoří z nich trojhran, postaví na ně kotel, zanítí pod ním oheň a vaří. Chce-li péci chléb, odstaví kotel, položí na kameny poklici dutinou dolů a peče na ní teninké chleby.

»Nádoby měděné, železné a z velké části i dřevěné kupujeme, ale kožené si vyrábíme samy. Nejpotřebnější je nádoba na vodu. Jsou to tyhle dva měchy z velbloudí kůže.«

»Jak pak hotovíte, matičko, takové měchy nebo lépe bafochy?«

»Rozřízneme po délce staženou kůži velbloudí na dvě polovice. Z každé polovice je jeden bafoch. Kůži samy vyděláváme. Natřeme ji solí a těstem z pšeničné nebo ječné mouky, smotáme a uložíme na pět až sedm dní do stínu. Potom oškrabeme tímhle nožem zbytky masa, jakož i veškerou srst. Napneme kůži a vložíme do třísla.«

»Z čeho si chystáte třísloš?«

»Nejlepší je z kořenů arty; vždyť ji, Músо, znáš. Samy je vykopáváme a sbíráme. Lenošnější ženy kupují třísloš od potulných obchodníků, jenže není tak dobré jako z arty. Když je kůže úplně vydělána, natřeme ji důkladně morkem z velbloudích kostí nebo velbloudím tukem, aby zachovala svou hebkost. Potom ji přikrojíme a šijeme z ní takový podlouhlý bafoch. Do obou horních rohů přišijeme pevná kožená ucha a uprostřed mezi nimi zůstane otvor na dobrou dlaň široký. Tímto otvorem se nalévá do bafochu voda. Je-li naplněn, kůže se stáhne a sváže. Podívej se, Músо, na tento pravý dolní roh. Tady jsme ponechaly otvor na prst silný. Ovroubily jsme jej tuhou kožíí, aby se v něm udržel dřevěný kolík, jímž jej ucpáváme. Aby se snad za jízdy kolík z otvoru přece jen nevyvezl, přitahujeme jej tímhle řemínkem nebo provázkem z velbloudí srsti. Uchy protáhneme provazce z palmové dřeně a přivážeme vždy dva bafochy na sedlo, jaké vkládáme na velbloudici, nesoucí vodu.«

Bafochy byly hodně veliké. Odhadoval jsem, že se do každého vejde aspoň sto dvacet litrů vody.

»Tyto dva kožené měchy jsou rovněž na vodu (obr. 115). Ty jsme zhotovily z kozlí kůže. Synáček je s sebou brává na nájezdy.«

Byly menší než bafochy z kůže velbloudí a podobaly se skutečnému měchu. Do každého se mohlo nalíti padesát až šedesát litrů vody. Jiný, menší míšek, asi na dvacet litrů, mívá za svým sedlem přivázán jezdec, ubírající se na delší cestu.

»V tomto koženém míšku vozívám, Músо, mléko, ovšem když velbloudice dojí. Letos nám mnoho mléka nedávají. Sta-

číme je vypíti čerstvé. Kožené měchy s máslem vidíš tamhle. Malý míšek, do něhož si brává pastýř trochu mléka nebo vody, leží na nich.

Z kůže zhotovujeme i kožená čerpadla (obr. 116). Některá jsou malá; používá jich pocestný; jiná velká, takže dva silní muži mají co dělat, aby je vytáhli z hluboké studny. Koženého napajedla my nemáme, ale stojí tamhle před stanem Fahadovým. Je to, jak víš, hluboká kožená mísa, přišitá k dřevěnému podstavci (obr. 117, 118, 119, 120).

Obr. 111. — Křídlová nosítka.

Nyní znáš veškeré naše bohatství. Pojď, sedni si u nás a vypij s námi číšku kávy.«

»Rád ji s vámi vypiji. Zajdi pro ni, Názele. Zdá se mně, že ji Náser již uvařil. Nalij mu a ostatkem nás počastuješ.«

»Vždyť tvůj Náser kávy nepije. Je to hloupáček, nevědoucí, co je dobré.«

Matička si přinesla dýmku s dlouhou troubelí, nacpala si tabáku, vzala uhýlek z ohníčku, jejž Názelova žena s jeho dceruškou v oddílu pro muže zanítila, a pokuřujíc, popíjela kávu, kterou jí Názel naléval. Konvici přistavil k ohni, aby káva nezchladla.

Žena Názelova nezahálela; předla na vřeteně. Je to dřevěná hvězdice o čtyřech paprscích s otvorem uprostřed, jímž je provlečena hůlečka přes tři čtvrti metru dlouhá. Její kratší horní část končí železným háčkem. Velbloudí srst držela v pravici, vřeteno pak pod levou paží. Pravicí stáčela s pomocí levice ze srsti nit. Když byla asi půl metru dlouhá, uvázala ji k dolní polovici hůlečky a podstrčila pod háček. Nadzdvihla levé koleno, položila na ně hůlečku vřetena, uvedla ji dlaní

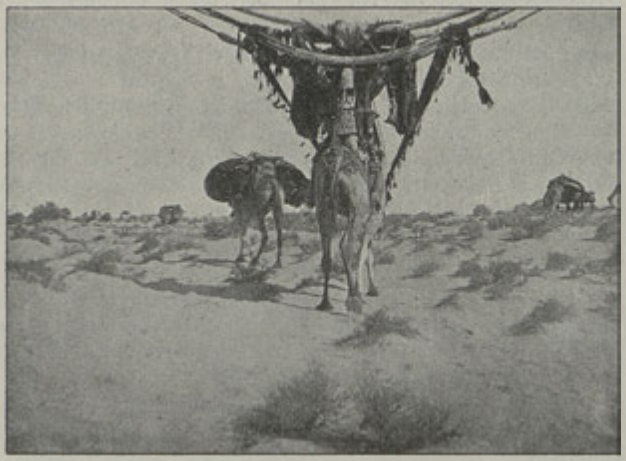

Obr. 112. — Křídlová nosítka.

levice v točitý pohyb a stáčela prsty pravice nit, která prohíhajíc háčkem, se namotávala na horní část vřetena volně visícího a se točícího. Ustal-li pohyb vřetena, zatočila jím týmž způsobem znova.

»Jen co, Músо, dokouřím, dám se rovněž do předení. I dceruška již umí přísti. Nepředeme pouze stojíce nebo sedíce ve stanu; předeme, i když jdeme pěšky nebo jedeme na velbloudu. Jdeme-li pěšky, máme velbloudí srst nebo ovčí vlnu na prsou. Jedeme-li, máme ji v klíně. Nitky, které vidíš na tomto vřeteně, jsou velmi jemné. Utkáme z nich široké pentle, jaké se zavěšují na velbloudí sedlo. Potřebujeme-li tlustých

nití na sedlové tlumoky nebo na měchy (obr. 121), spřádáme tři i čtyři obyčejné nitě.«

»Vy samy z napředených nití tkáte?«

»Zajisté, Músо. Nemáme peněz, abychom tkalce platily a i kdybychom měly, nedala bych tkaní ze stanu. Kterému pak tkalci můžeš věřiti, aby ti tvých dobrých nití z velbloudí srsti nebo ovčí vlny neubral a je nitmi z ledajakých odpadků nebo bavlny nenahradil?«

»Odkud berete barvy?«

»Sbíráme je v poušti. Sám jsi, Músо, jistě viděl nejednu bylinu, která zbarvila tvé ruce, když jsi ji v nich rozetřel. Alláh je milostivý. Věděl, jakých barev potřebujeme, proto nám nasel do pouště rostlin, z nichž si je vytlačujeme. Potulní obchodníci k nám dovážejí různé prášky, ukazují, jak se rozpustí ve vodě a jak pěkně barví, ale nevěříme jim, Músо. Člověk nevyrobí barvy lepší, než Alláh. Jen jednou jsem takové prášky koupila a jimi barvila. Nevydržely ani paprsků slunečních, ani vody. Vybledly a na dešti se rozpouštěly. To jsou barvy z našich bylin mnohem lepší. Na slunce jsou zvyklé a z vody si nic nedělají. Čím starší, tím jsou pěknější.«

»Jak pak vypadá váš tkalcovský stav?«

»Jako ten, jejž tamhle ta žena právě zřizuje. Tři tyčky upravené pro niti připevníme k půdě, niti napneme a zasouváme je růžkem navléknutým na palec pravé ruky. Pojď se podívat, jak ona žena tká.« (Obr. 122.)

Žena tkala z nabarvených nití vlněných látku, z níž chtěla zhotoviti dlouhé, ozdobné tlumoky, jaké se nosívají na sedlech velbloudích. Jsou to dvě úzké, ale hluboké kapsy, ozdobené většími a menšími pestrými třapci. Třapce měla žena již hotovy; dodělávala pouze látku.

Za návratu mne matička zvala: »Pojď sem, Músо, do mého stanu. Je veliké horko. V mém se mu ubráníš snáze, než ve svém.«

»V mém je více stínu.«

»To je pravda, ale tvůj stan je kulatý, se všech stran uzavřený. Nemůže jím prouditi vánek.«

»I tvůj je se tří stran uzavřen.«

»Vždyť, Músо, víš, že jej mohu snadno úplně otevříti. Jen pojď, pohovíš si a popovídáme si.«

Zdaleka volala na svou snachu a vnučku: »Odstraňte zadní stěnu!«

Vnučka přiběhla a vytahovala větší kolíky ze země, snacha pak teninké z horní části: spadlou stěnu smotala a uložila. Potom podstrčila postranní tyče pod postranní provazy, čímž obě křídla stanu ponadzdvihla asi půl metru od země. Vzduch proudil pod stanem se všech stran. Stan byl úplně otevřen, takže měl vzduch volný přístup.

»Nesedej, Múso! Natáhni se raději pod pravé křídlo. Tam se leží a spí nejlépe. Látka stanová se nad tebou zachvívá a ochlazuje vzduch, jejž dýcháš. Podívej se na našeho psa. Nikam jinam si za horkých dnů nelehne, než pod levé křídlo.«

»Říkáš mu, Názele, náš pes. Vpravdě je to pes hospodyně tohoto stanu.«

»Zmýlil jsem se, Múso. Víš, pes hospodyně tohoto stanu je přítulný a rozumný a poněvadž nemám honicího, občas jej pohladím, ba i kousek něčeho mu vhodím.«

»Ty že hladíš psa hospodyně svého stanu?«

»Neříkej to, Múso, nikomu! Vím, že se to nesluší, leč co si počne syn Adamův, když Alláh vložil do jeho srdce lásku ke všem tvorům — a psa také stvořil.«

»Ovšem, že jej stvořil, a přece vy, beduové, považujete za hanbu laskati se s obyčejným psem, kdežto chrtu se hledíte vším možným způsobem zalichotiti.«

»Inu, to je náš zvyk. Naši předkové se tak chovali a my se ubíráme cestou, kterou oni vyšlapali. Do našeho oddělení náleží chrt, do ženského obyčejný domácí pes. O chrtu říkáme, že je čistý, domácího psa pak máme za nečistého, ale ani jednomu, ani druhému nedovolujeme žráti z mísy, z níž sami jíme. Chrtovi podáme potravu i z ruky, domácímu psu ji vždy házíme.«

»Proč nemáte chrta?«

»Co se mne již můj synoveček Hzéri naprosil, abych mu chrta koupil nebo mu aspoň dovolil, aby si mládě za něco vyměnil. U nás, u Šammarů, mnoho honicích psů nenajdeš. My nejsme tak zámožní jako Rualové. Chrt bez loveckého sokola není k ničemu. Pro svého loveckého psa abys měl loveckého sokola a plno času, abys mohl vyjížděti na lov. Je to zábava a drahá zábava. To mám raději nájezdy. To je jiný lov. Říkávám synovečkovi: ‚Účastni se nejbližšího nájezdu a přejde tě chuť na chrta i na sokola. Na nájezdu ukážeš jak svou rozvahu, tak odvahu; to je lov a zábava pro muže. Lov se sokolem a chrtem ponechej synkům knížecím a bohatým usedlíkům z oas!«

»K čemu máte domácího psa?«

»Aby střehl stanů a stád. Za noci by se mohl snadno zloděj připlížiti až ke stanu a vytáhnouti něco zpod zadní stěny, kdyby nebylo psa. Pes ho ucítí a dá nám znamení. Podobně je s lupiči, kteří za noci hledí ukrásti tu neb onu velbloudici. Bývají obyčejně dva: jeden zůstane bokem tábora, druhý leze po zemi jako had k nejbližšímu stádu a snaží se odvésti jednu nebo dvě velbloudice. Je-li pes nablízku, vrhne se na něho se zuřivým štěkotem, stráže zavolají na poplach a lupič má co dělat, aby se zdravými údy vyvázl.«

Obr. 113. — Křídlová nosítka.

»Jenže běda cizinci, který jako host přenocuje v cizím stanu a je nucen několikráte vyjíti za potřebou!«

»To máš, Músо, pravdu. Nejednou se mně to přihodilo. Domácí pes by mne byl roztrhal. Nezbylo, než abych vzbudil hospodáře nebo jeho synka nebo někoho z rodiny a s ním ze stanu vyšel.«

Před večerem mně Náser oznamoval, že nám Hzéri přivedl darem menšího skopce.

»Kde je Hzéri?«

»Tamhle se schovává.«

Měl oblečenu starou, děravou košili, na hlavě zčernalý, roztrhaný šátek, ale na ramenou nesl lepý, nový plášť. Skopce

neodevzdal mně, nýbrž Náserovi a hned odcházel. Zavolal jsem ho a pozval na šálek čaje, jejž pro nás Náser právě připravoval. Než byl čaj hotov, vyňal jsem s Chalafem ze zavazadel novou košili, polohedvábný šátek a vlněný provazec na hlavu, jakož i široký, tkaný opasek, což jsme nabídli Hzérimu odměnou za skopce. Měl čaj velice rád, než uviděv tyto dary, nečekal, až Náser čaj dovaří, nýbrž vyskočil a utíkal ke stanu Názelovu, aby se pochlubil.

Vážným krokem se blížil Názel. Pozdravil, sedl si, mlčel. Bylo viděti, že je slavnostně naladěn. Čaje nechtěl. Dosud nikdy ještě čajíčku neodmítl. Pozval jsem ho do svého stanu:

»Co tě, bratře Názele, tíží?«

»Tvá dobrota, bratříčku. Nevím, jak ji snesu. Nepřišel jsem, abych ti děkoval, přišel jsem pouze, abych ti řekl, že zanecháš mezi Sindžáry bratříčka a synovečka, kteří by za tebe dali život.«

Obr. 114. – Měděná mísa.

»O tom jsem, Názele, přesvědčen. Vím, že bys mne neopustil ani v největším nebezpečí, a vím, že by tak učinil Hzéri rovněž. Pojď, napijeme se čaje. Voda byla čisťounká, bude slaďoučký.«

Vrátili jsme se do velkého stanu a usedli k čaji. Ze stanu Názelova vyšel nastrojený mladík. Byl to Hzéri.

»Že on se ten synoveček nastrojil! A povídal jsem mu, že se musí napřed vykoupat, ale v čem se vykoupe, když máme jen půl měchu vody.«

Hzéri se přišel ukázati v nových šatech. Boje se, aby jich neušpinil a strýčka nerozhněval, oblékl na starou košili novou a děravý šátek na hlavě zakryl novým, polohedvábným. Přidržoval jej novým provazcem. Dva by se mu kolem hlavy nebyly směstnaly. Názel s ním byl velice spokojen, což bylo patrno z toho, že mu přiléval svého čaje.

Časně ráno se ozývalo se všech stran zlostné mručení velbloudů a velbloudic, na něž Sindžárové nakládali své stany a zásoby. Stěhovali jsme se opět. Odpoledne jsme připravovali, co jsme si chtěli vzíti na cestu do území Zefírů, které jsme mínili navštíviti. Názel radil, abychom si oblékli staré šaty a vzali pokud možno nejméně věcí.

»Víš, Músо, Zefírům nesmíme věřiti. Neváží si bělosti obličeje a přepadají hosty i bratříčky. V jejich území pasou svá stáda příslušníci četných čeledí, bydlících při Eufratu, které vedou války jak mezi sebou, tak se všemi sousedy a oloupí každého pocestného. Obzvláště se musíme míti na pozoru před kmenem Zejád. Jeho příslušníci zabili v posledním období sucha dva Sindžáry. Jak mně Fahad povídal, zavraždili Sindžárové, pokud jsme byli na cestě do al-Ela, ze msty sedm Zejádů, vracejících se z Kasímu. Jsou nyní rozvášněni proti nám. Dopadnou-li nás, zabijí nás, nebudeme-li míti mocného ochránce.«

»Což netáboří s vámi příslušník kmene Zejád nebo některého jiného, jejž bychom si mohli vzíti za průvodce?«

»Músо, domníváš se, že je rozoumek Názelův tak kraťoučký? Na to jsem já, to jest Názel, již pamatoval, a mluvil s příslušníkem kmene Bdúr, spřáteleného se Zejády, který u nás jako soused táboří. Ubezpečil mne, že nás může chrániti před Zejády, proto jsem ho požádal, aby nás doprovázel.«

»Koho vezmeme místo Mansúra?«

»Pojede s námi můj bratraneček Bájež.«

»Proč nevezmeš Hzériho?«

»Nemohu, Músо, nechci-li rozhněvati Alláha.«

»Nerozumím ti. Mluv jasněji!«

»Hzéri je takový chytráček. Má rád děvčátko sličné jako gazelka. Řekl jsem o ni. Měl se s ní oženiti až v době sucha, až budeme tábořiti u Eufratu, aby jí mohl koupiti výbavu, ale včera ke mně přišel a povídá:

‚Strýčinku, hle, všechny šaty mám nové. Nemyslíš, že bych se mohl oženiti hned?'

‚Nemáš výbavy, chlapče, pro své děvče!'

‚Mluvil jsem s ní. Pravila, že na výbavu počká. Nějak že si vypomůže, a ty že na ni nezapomeneš a jí výbavu přivezeš, až vyprovodíš Músu k Eufratu.'

Zkusil jsem sám, jaká je trýzeň lásky, proto jsem neodporoval. Hzéri se dnes k večeru ožení a musím ho po osm dní jeho manželce ponechati. Proto nás provázeti nemůže.«

»Zabiješ svatební oběť?«

»Nikoliv. U nás svatební obětí není třeba.«

»Postavíš zvláštní kulatý stánek?«

»Kde bych jej, Múso, vzal? Nemám ho, nemám na něj a vypůjčovati si ho Názel nepůjde.«

Nepozoroval jsem ve stanu Názelově žádných zvláštních příprav. Hzéri dlel u nás skoro celé odpoledne, jsa oblečen ve svých starých šatech. Pomáhal při rovnání zavazadel a zůstal seděti, když jsem ulehl. O půlnoci jsem procitl. Hzéri seděl ještě u ohně, popíjeje s Názelem kávu a poslouchaje jeho vypravování. Teprv po půlnoci šel ke své nevěstě, čekající ve stanu Názelově. Názel zůstal u nás.

V.

NEZDAŘENÝ ZÁJEZD.

Divný kraj.

Když jsem se na úsvitě probudil, sedlal Hzéri mou velbloudici. Nebyl jsem tomu rád, poněvadž jsem nejraději své sedlo upravoval sám a zřizoval je, aby velbloudici nejméně tísnilo a mně se v něm nejlépe sedělo. Přistoupil jsem k němu a blahopřál:

»Hojně dětí a svatbu!«

»I tobě, Músо, kéž uštědří Alláh hojně dětí, a kéž se dočkáš jejich svatby!«

»Jakou radost by byl měl, Hzéri, tvůj tatíček,« připomenul Názel, »kdyby byl viděl dnešní den.«

Náčelník Fahad se s námi přišel rozloučiti a nabádal nás k veliké opatrnosti, abychom nezahynuli pomstou Zejádů.

»Víš, Músо, že vedou ke každému napajedlu různé cesty. Nemůžeš-li k němu od východu, dáš se k němu od západu. Nepodaří-li se ti to od jihu, přičiníš se, aby ses k němu dostal od severu. Nemíním, aby ses vzdal svého úmyslu, ale nechci, abys při tom ztratil život. Vydáváš se do území kmenů, kteří se nebojí Alláha, nevědí, co je bílý obličej a nedbají cest, po nichž se ubírali naši předkové a jimiž kráčíme i my. Vrátíš-li se zdráv, třeba bys svého úmyslu neprovedl, zabočíš jiným směrem a provedeš jej. Vrátíš-li se poraněn nebo nevrátíš-li se vůbec, nesplníš svého úmyslu nikdy.«

»Rozumím, Fahade, tvým slovům a budu jich pamětliv. Nezapomeň dohlédnouti občas na můj majetek, jejž pod tvou ochranou zanechávám.«

»Na svůj nebudu tak často patřiti, jako na tvůj, Músо. Jeďte v pokoji Alláhově.«

Pobídli jsme své velbloudice a spěli 18. března k severovýchodu. Příslušník kmene Bdúr nás doprovázel. Vystoupivše na stráň, uzavírající poušť Dhana na severu, ubírali jsme se krajem Džrajba mezi útvary přírodními, jimž podobných jsem v Arabii nikde neviděl. Je to vlnitá, skalnatá rovina, jejíž měkké pískovcové vrstvy podléhají zvolna erosi, čímž dostává celý kraj zvláštní podobu. Od jihozápadu se táhnou k severovýchodu široké, ploché doliny, v nichž nejsou řečiště skoro ani patrna. Mezi dolinami leží nesčetné nevelké kotliny. Každá je uzavřena kruhovitou hradbou z rozpadajícího se kamení. Hradba bývá i dvacet metrů vysoká a tak příkrá, že na ni nelze skoro ani vylézti. Její stěny jsou úplně holé; nerostou na nich ani traviny, ani dřeviny. V dolinách a kotlinkách jsou dřeviny velmi vzácné: daří se tam pouze travinám. Když jeden rok neprší, nenajdou zvířata v Džrajbě pastvy. Traviny uschnou, vítr je roznese a dřevin není.

Obr. 115. — Náš kožený měch.

Štítí se mrtvých.

Názel byl zamlklý.

»Co ti chybí, bratře?« ptal jsem se ho.

»Nechybí mně. Múso. nic. Nic jsem neztratil, ale vzpomínám na svého zemřelého bratříčka, tatíčka Hzériho; vzpomínám na svého vlastního tatíčka a vzpomínám na všechno, co dělali krátce před odchodem z tohoto světa.«

»Vypravoval jsi mně, Názele, jak tě tvůj umírající bratr ustanovil poručníkem Hzériho. A což kdybys nebyl býval přítomen?«

»Tu by byl můj bratříček přede dvěma muži prohlásil: ‚Žádám vás za svědectví, že kladu svého synáčka na šíji Názelovu.‘

»Činí odcházející nějaké poslední pořízení?«

»Zřídka. Někdy určí, který z jeho velbloudů připadne kterému dítku, které dvě velbloudice mají za něho býti obětovány, jedna třetího dne po jeho smrti, druhá v den památky

všech zemřelých, ale není toho třeba. Vždyť jeho syn a dědic může všechna tato nařízení zrušiti.«

»Naučení nebo požehnání otec či matka dětem nedávají?«

»Naučení jim dávali po celý život, žehnali jim usínajíce navečer a probouzejíce se ráno; není proto třeba, aby to činili před svým odchodem. Odcházející mlčí. Vidíme-li, že se jeho duch přiblížil jeho nozdrám a že chce tělo opustiti, kapeme mu vodu do úst. Oči mrtvému nezatlačujeme, nosních dírek mu neucpáváme. Štítíme se ho. Jakmile duch z něho odejde, jako by to nebyl ani náš příbuzný. Táboříme-li u Eufratu, kde jsou usedlíci, najmeme je, aby ho pochovali. Utrou ho vlhkým šátkem, zamotají do košile, nebo, je-li roztrhaná, položí jej na kus bílého plátna, přikryjí rovněž plátnem, sešijí obě na třech místech, vloží na mezka a zavezou ke hrobu. Hrob pro ženu musí býti tak hluboký, aby jí nebylo viděti prsou, kdyby v něm stála; pro muže stačí hrob, sahající mu po kolena. Pod hlavu dají kámen a mrtvolu uloží vždy na pravý bok obličejem k jihu. Mrtvého zakryjí několika kameny a vše zahrnou vykopanou zemí. Na hrobě vztyčí pro muže dva, pro ženu jeden kámen. Za tuto práci dostanou tři rejály.

Ve vnitřní poušti musíme pochovati své mrtvé sami. Vykopeme kdekoliv hrob na dvě píděhluboký, zamotáme mrtvolu do pláště, uložíme ji na pravý bok obličejem k jihu a zakryjeme buď kamením nebo hlínou. Zvláštních pohřebišť nemáme; jen členové rodu Eben Rašídova a usedlíci pochovávají své mrtvé na zvláštním hřbitově u Hájelu a jiných osad.«

Opuštěná cesta.

Zakrátko jsme dojeli na cestu Dželúdijje (obr. 123), vedoucí od napajedla Líne k napajedlu Abu Gár. Ubírajíce se po ní, zastavili jsme se před polednem při tůních u zříceniny Amára. Severně od cesty na nevysoké výspě stojí asi 30 polorozbořených domků, které si vystavěli různí obchodníci, prodávající poutníkům, čeho potřebovali. Za vlády Muhammada eben Rašíd zde bývalo živo, neboť všichni poutníci z Iráku a Persie se ubírali cestou Dželúdijje k napajedlu Líne a Hájelem do svatých míst. I za jeho nástupce Abdalazíze se tudy ještě chodívalo, ale od r. 1906, kdy Abdalazíz padl, se chodí z rozkazu Eben Saúdova Rijádem. Cesta Dželúdijje je opuš-

těna, domky se boří. V krátké dolince pod nimi tvoří stromy sidr houštiny (obr. 124) a v nepatrném řečišti je hojně prohlubin, které byly všechny naplněny dešťovou vodou. Vylili jsme svou načernalou a naplnily měchy čistou. I velbloudice se napily. Ukončivše práci, ohlíželi jsme se po svém bratříčku ze kmene Bdúr. Nebylo ho nikde — zmizel. Pojal jej jistě strach z jeho úkolu.

»Alláh povede naše kroky do tábora Zefírů,« utěšoval mne Názel. »Není mezi námi a jimi letos ani přátelství, ani nepřátelství: snad najdeme šlechetného člověka, jenž se nám zaručí za bratříčka. Zefírové jsou spřáteleni s různými kmeny při Eufratu a s jejich pomocí nám pomůže též Alláh.«

Noclehovali jsme v houštině sidrové nedaleko menšího tábora Aslamů. Několik mužů přišlo na návštěvu, avšak ani Názel ani Bájež neodpověděli na jejich pozdravy, proto se brzo ztratili.

Po klidné noci jsme opustili s denicí cestu Poutnickou a dali se k východu, obcházejíce nesčetné hradby, uzavírající větší a menší kotliny. Čím dále k východu, tím bylo kamení měkčí, pórovatější. Hradby kotlinek jsou nižší a všude jsme pozorovali sádru a sůl; jen tu a tam sedí vyšší kopeček — známka, že se skládá z tvrdší hmoty, která erosi vzdoruje.

Náčelník Hazzá.

Po východu slunce jsme dospěli k táboru rodu Buejt ze kmene Zefír. Měl tam svůj stan náčelník Hazzá, synek Ekába eben Suejt, jenž nás přišel pozdraviti. Mohlo mu býti 40 let, nízký, rozložitý, s výraznou tváří. Názel s ním odešel do stanu, vyhledati nějakého bratříčka. Bájež střehl velbloudice a zavazadel a my s Chalafem jsme si načrtávali mapku okolí. Poprchávalo. Studený vítr vanul od východu, takže nám křehly prsty. Čekali jsme netrpělivě, kdy se dáme na pochod, leč Názel se nevracel. Konečně přišel a žádal mne, abych jej doprovodil do stanu náčelníkova a sám promluvil s bratříčkem.

»Proč jsi ho nepřivedl sem? Zde bychom nebyli rušeni.«

»Vždyť jsem, Múso, dosud nikoho nenašel.«

»Což ti Hazzá nepomáhá? Vždyť jsi ho chválil.«

»Chválím ho i nyní. Je to muž štědrý, udatný a trpělivý. Široko daleko jsou tyto jeho vlastnosti známy. Mnoho se vykládá o jeho prvé manželce, kterou měl nesmírně rád. Při-

nesla mu dva syny. Hle, ztratil oba. Staršího zabil Adžami eben Aškar, náčelník kmene Muntifež, mladší padl v boji s námi, Šammary. Jeho prvá žena, k níž jeho srdce tak přilnulo, byla již stará, nerodila a on po synku přece toužil. Vzal si ženu druhou, mladší; Alláh mu poslal před nedávnem synáčka. Je velmi spokojen, ale třese se o něho a neopustí svého tábora, poněvadž se bojí, že by mohl býti přepaden buď od Muntifežů nebo od Adžmánů. Z jeho příbuzenstva nás nechce doprovázeti nikdo. Vymlouvají se všichni jako Hazzá. Nějaký mladík, asi tak starý jako Bájež, dvacetiletý, se nabízí, že s námi půjde, že nás bude chrániti přede všemi kmeny, že všechny zná, ale Hazzá ho okřikl:

Obr. 116. — Kožené čerpadlo.

‚Nemluv! Můžeš je chrániti před Zefíry, před nikým jiným, a kdo ví, poslechnou-li tě Zefírové.' Pojď, Músо, a poslyš sám!«

Stan Hazzáův byl zřízen na pokraji ležení. Byl malý. opíral se o jedinou hlavní tyč. V oddělení pro hospodáře jsem zahlédl mnoho červených pokrývek a několik pěkných koberců, jakož i dvě ženy. Starší kutila při ohni, mladší chovala dítě, synáčka Hazzáova. Obě si mne zvědavě prohlížely. Oddělení pro hosty bylo plné. I před stanem seděli zvědaví mužové, nedbajíce slabého deště. Všichni povstali. Pozdravil jsem, odpověděli na pozdrav, a Hazzá mne vybídl, abych si sedl vedle něho na úzký, starý koberec. Po nových obvyklých pozdravech jsem prosil Hazzáu, aby nám doporučil někoho ze svých za bratříčka.

»S velikou radostí bych přání tvému vyhověl. Vždyť jsem odedávna spřátelen s Eben Tnejjánem a Názel eben Tnejján tě doprovází, ale není to, Músо, vyslovuji tvé jméno k dobru. tak snadné. Zefírové jsou rozděleni. Já, to jest Hazzá, a někteří jiní náčelníci chceme mír, avšak většina, poslouchající vrchního náčelníka Hmúda eben Suejt, bojuje s Bdúry a Zejády, protože jsou spojeni s Adžamim, náčelníkem kmene Muntifež. I my všichni jsme vrátili Adžamimu bezúhonnost, vypověděli mu válku. ale s Bdúry a Zejády nemáme dnes

ani míru, ani války. Po dvou po třech chodí naši bojovníci krást a loupit k nim a jejich k nám. Z toho vidíš, že ti žádný Buejti nemůže zabezpečiti ochranu, leda by znal někoho z Bdúrů a Zejádů a poprosil ho za obličej. Tamhle ten mladík Hámed tvrdí, že zná různé muže. Do jeho srdce vidí pouze Alláh.«

»Pravdu jsem mluvil. Znám toho a toho jak z Bdúrů, tak ze Zejádů a každý z nich rád poskytne svůj obličej mně i vám.«

»Hámede, víme všichni, že se ti jazyk plašívá. Zde, v mém stanu, stačí tvá slova, leč až přivedeš tyto pocestné nablízko tábora Bdúrů nebo Zejádů, nepostačí slova ani tobě. Bude potřeba skutků, sice zahynou nejen oni, ale zahyneš i ty.«

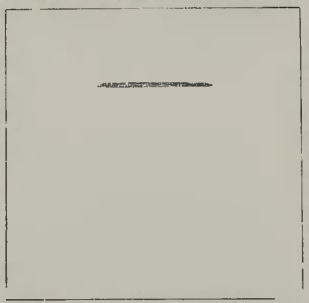

Obr. 117. — Kožené napajedlo.

Dvorec Abu Gár.

»Pověz mně, Hazzá, co je příčinou bojů mezi vámi, Bdúry, Muntifeži a Zejády?«

»Znal jsi, Múso, Sadúna pašu, náčelníka kmene Muntifež? Pokud žil, udržoval v poslušnosti nejen své Muntifeže, nýbrž všechny kmeny široko daleko, Vždyť víš o výpravách, které podnikal proti tvým bratřím Rualům. Moc Sadúnova a příznivý vánek, jakého mu Alláh poskytoval, ponoukali zlého ducha, aby vzbuzoval v srdci sajjeda Táleba, usedlíka z Basry, žárlivost a závist proti němu. Sajjed Táleb podplatil zemského správce, ten pozval k sobě Sadúna, navštívil s ním loď, ta odplula do Bagdádu a z Bagdádu poslali spoutaného Sadúna do Haleba. Tam byl uvězněn a zakrátko zemřel. Dali prý mu jedu. To se stalo před pěti lety.

Sadúnův syn Adžami, chtěje pomstíti svého otce, podnikal nájezdy proti vládnímu vojsku a osadám vládě podřízeným. Za to popudila vláda různé kmeny proti němu, mimo jiné i Bdúry a Zejády, kteří odváděli jeho otci poplatky. Bdúrové a Zejádové pobořili pevnůstky a dvorce, náležející kmeni Muntifež, a táhli se svými stády v zimě, kam chtěli. Před

třemi lety se utábořili u dvorce Abu Gár, jejž chceš navštíviti. Strážcové jim nedůvěřovali, proto nepustili do dvorce žádného muže. Ve dvorci měli skladiště dva obchodníci, k nimž chodívala děvčata, když si chtěla koupiti na šaty nebo nějaké ozdoby. Strážcové se neprotivili, vždyť se s děvčaty rádi bavili. Toho použili mužové. Několik se jich převléklo za děvčata a jsouce vedeni dvěma dívkami, vstoupili do dvorce, smlouvali látky, přepadli strážce, pobili je, dvorce se zmocnili a jej pobořili. Když přijdeš do Abu Gár, nenajdeš v něm nikoho. Je to zřícenina. Cestu do Abu Gár Hámed zná. Vnukl-li ti Alláh myšlenku, abys tam šel, běž. Snad vám Alláh pošle spolehlivějšího ochránce, a dosáhneš svého cíle v bezpečnosti.«

Mne Abu Gár velmi zajímal a byl bych rád jeho okolí prozkoumal. Dnešní Abu Gár je starý Du Kár, o němž se básníci a spisovatelé arabští tak často zmiňují. Tam zvítězili kočovní Arabové nad perským vojskem, což zavdalo podnět k dalším nájezdům proti říši perské ještě před příchodem vojska muslimského. Svou porážku u Du Kár zavinili Peršané sami. Vypudili krále Nomána, jenž ze svého sídla Híry, nedaleko dnešního Nedžefu, udržoval v poslušnosti všechny kmeny, tábořící na pravém břehu dolního Eufratu. Noman prchal napřed ke kmeni Tajj do pohoří Edža, ale Tajjové mu útočiště poskytnouti nechtěli, neboť se báli perského krále Chosroa. Proto zabočil Noman k nějaké čeledi Bekr ibn Uájel, tábořící u Du Kár, odkud prý se odebral dobrovolně k Chosroovi a byl vypovězen do Chánekín, kde zemřel roku 601.

Kmen Bekr ibn Uájel, jemuž náleželo celé okolí Du Kár, podnikal menší nájezdy do perského kraje, i dal perský král rozkaz velitelům různých pohraničních posádek, aby kmen Bekr ibn Uájel pokořili. Jeho příslušníci chtěli prchnouti, ale zadržel je náčelník Chanzala, rozřezav popruhy nákladních sedel a postaviv svůj stan u Du Kár, načež se jeho soukmenovci položili válečným táborem v okolí. Perské vojsko je napadalo hned s té, hned s oné strany. Vítězství kolísalo. Konečně se přiklonilo k Arabům. Peršané prchli a kmen Bekr ibn Uájel plenil vesnice nejen na pravém, nýbrž i na levém břehu Eufratu.

Ve zprávách o bitvě u Du Kár se připomíná mnoho místních názvů, které bych byl velice rád ztotožnil. K tomu jsem potřeboval bratříčka, jenž by byl znal nejen cestu a směr, ale i místní jména. Ptal jsem se Hámeda na okolí napajedel, le-

žících směrem k Abu Gár, a přesvědčiv se, že se v kraji dosti dobře vyzná, pokynul jsem Názelovi, aby se s ním domluvil, že ho vezmeme. Náčelníka jsem pozval na šálek čaje, čemuž velice rád vyhověl. Občerstvivše se horkým čajem, naložili jsme svá zavazadla a odjeli s novým bratříčkem do brány Alláhovy.

Zefírové.

Kraj, jímž jsme se ubírali, zůstával stále stejný: větší a menší doliny obklopené nesčetnými vyššími a nižšími kulatými nebo vejčitými hradbami rozpadajícího se kamení a porostlé jen travinami. Nikde význačnějšího předmětu, který by byl poutal zrak. Hovořili jsme o kmeni Zefír a jeho sousedech.

»Zefírové se, Múso, dělí na Smede, kteří mají asi 1000 stanů, a Btún se 2500 stanů. Btún jsou pověstni svou ošemetností nejen u sousedů, nýbrž i u svých vlastních soukmenovců, což tady Hámed potvrdí,« ujišťoval Názel. »Smede jsou téhož původu jako my, Šammarové. Jindy tábořívali s námi. Ke kmeni Zefír se druží čeledi, které samy odvozují svůj původ od jiných kmenů. Btún o sobě říkají, že jsou pokrevně spřízněni s Anezy, k nimž náleží i Amáráté, kteří se teprve před několika pokoleními vystěhovali z území, v němž nyní i Zefírové svá stáda popásají. K velké skupině kmenů Aneze patří svým původem kmen Muntifež; Eben Sabbáh, pán přístavu Kuejt: Eben Chejl, pán Kasímu a Mesálíchové, z nichž pochází dnešní vládce Nedždu, Eben Saúd. Sahají tudíž pastviny Anezů od Perského zálivu až k Halebu a na mnohých místech od Rudého moře až k Eufratu. My, Šammarové, tvoříme ostrov v moři Anezů.«

Po poledni se nám ukázala načervenalá, asi 30 m vysoká zeď. Je to stráň Hkej al-Ksás ohraničující krajinu Džrajba. Kamenné hradby ustaly a ubírali jsme se měkkým, rozpadajícím se pórovitým kamením, tvořícím místy zkornatělou vrstvu, do níž se naše velbloudice zabořovaly. Ve všech větších dolinách se leskly velké plochy pokryté solí. Mnohé byly vyschlé, jiné vlhké tvoří slatiny (obr. 125).

Vystoupivše na stráň Hkej al-Ksás (obr. 126), utábořili jsme se v nevelkém žlíbku a zřídili kulatý stan, v němž jsme ukryli všechna svá zavazadla, poněvadž se dalo do deště. Ale

po čtvrt hodině déšť ustal, obloha se vyjasnila a hvězdy zářily tak silně, že jsem mohl čísti a psáti.

Lživý ochránce.

S denicí jsme vsedli znova na velbloudice a ubírali se červenou krajinou pokrytou hrubým štěrkem. Není v ní žádných význačných údolí, jen doliny s nepatrným řečištěm. Půda je tvrdá, kamenitá, porostlá četnými dřevinami a místy travinami. Krátce před polednem jsme se dostali na stráň Uada (obr. 127) a zahlédli před sebou na mírném svahu tábor. Mohl od nás býti 10 km vzdálen. Od temného svahu se odrážely četné bílé stany — patrno, že to nebylo ležení beduů, nýbrž sedláků Zejád, k nimž nás chtěl Hámed přivésti. Stany pokrývaly vysoké zelené úbočí. Viděli jsme je velmi dobře, ale i my jsme byli zpozorováni od jezdce, který tábor objížděl a před nepřítelem ho střehl. Stál na návrší nějakých 8 km od nás. Sotva nás zahlédl, vypálil ránu, jak nám kouř z jeho ručnice pověděl, a ujížděl k ležení.

Obr. 118. — Pijí z koženého napajedla.

»Zastiň nás, ó Alláh, svým závojem!« zvolal Názel. »Zakřikne na poplach, kdekdo v táboře vsedne na své zvíře a než se nadějeme, budou u nás. Mají nás za nepřítele. Je štěstí, že Zejádové neberou s sebou do pouště svých klisen, mívají v ležení jen jednu, dvě, a že mají rovněž málo velbloudů a ti jsou na pastvě. Než s nimi doběhnou, je osedlají a nás dohoní, uplyne delší doba. Pojedeme k nim, nebo na ně počkáme zde?«

Přiměli jsme své velbloudice, aby poklekly, a radili se, co bychom měli počíti. Chtěl jsem vpřed, abych prozkoumal okolí dvorce Abu Gár. Hámed slíbil, že nás tam dovede, že nás před Zejády ochrání, anebo se s námi postaví před obličej některého čelného muže, jichž, jak ujišťoval, mnoho znal. Ukázalo se, že bylo pravda, co o něm tvrdil jeho náčelník Hazzá, že se mu totiž jazyk často plaší. Vida před sebou tábor

Obr. 123. — Na cestě Dželúdijje.

Obr. 125. — V krajině Džrajba.

Zejádů a věda, že nás jistě přepadnou, změnil svou řeč, volal, že nezná ani jediného čelného muže z Bdúrů a Zejádů a že s námi dále nepůjde. Dal se zbaběle na útěk.

»Střelím po tobě, nevrátíš-li se,« pohrozil jsem mu. Zalekl se, lehl si tváří na zemi, plakal a loučil se se svým příbuzenstvem.

»Stiskni, Músо, svou pistoli a zastřel tohoto synka otrokyně, aby neplodil lhářů a zbabělců podobných sobě.«

»Tím bych nám, Názele, neprospěl. Co míníš? Co učiníš?«

»Učiním, na čem se, Músо, rozhodneš. Víš, že je mezi námi a Zejády krev. Byli to Sindžárové, kdo zabili v posledních dnech několik příslušníků kmene Zejád. Polapí-li mne jako Sindžáriho, pomstí se na mně a zhynu, a zhyne i Bájež. Znáš, jak to při takovém přepadu chodí. Každý dychtí po kořisti, ženou svá zvířata největším cvalem a nedbají nikoho a ničeho. Poznají podle šatu, že jsme Sindžárové a střelí po nás, než k nám dojedou. Kdyby dospěli až k nám, poznají mne, neboť naše tábory několikráte sousedily, a zahubí mne rovněž. Jsou to známé cesty krve. Zahyneme-li my, zahyneš i ty s Chalafem. Ochrániti nás může pouze Alláh. Rozvaž, Músо, a jednej! Jezdíš pouští dlouho.«

Obr. 119. — Převážejí kožená napajedla.

Znaje krvinu, uvažoval jsem. Názel měl pravdu. Zejádové byli rozvášněni krví od Sindžárů prolitou. Nešetřili by nás, kdybychom k nim přišli bez ochránce a toho jsme neměli. Kdo nám ochranu sliboval, vyl kousek od nás jako bázlivý pes. Od západu byla cesta k Abu Gár zatarasena, snad se mně uvolní od severu. Nepromluviv ani slova, pokynul jsem své velbloudici a obrátil ji zpět.

»Vstaňte! Za mnou!«

Zefíri neustal v nářku a utíkal rychleji než naše velbloudice. Sjevše se straně, hledali jsme úkryt v dolinách a ujížděli rychlým krokem, místy klusem, k západu.

Brzy po poledni jsme uzřeli dalekohledem dva jezdce na koních. Stáli na návrší k severovýchodu od nás. Hledali nás, ale my jsme byli skryti a úkrytu jsme neopustili. K večeru zašeptal Názel:

»Podívej se, Múso, vpravo od polárky. Nevidíš tam podoby lidských tvorů?«

Zastaviv velbloudici, zadíval jsem se udaným směrem dalekohledem a spatřil skutečně četu jezdců. Hledali nás?

»Chvála Alláhovi!« zvolal Názel, »jenž nám tento úkryt sám poslal. Mohl bys najíti lepší místo pro nocleh, než je toto?«

Stáli jsme před skalním zářezem 10 m širokým, 8 m hlubokým a přes 40 m dlouhým, porostlým dřevinami a travinami. Vjeli jsme do něho a utábořili se na jeho začátku zatarasivše velbloudicím východ. Nemohly ze zářezu uniknouti, nebylo tudíž obavy, že by některá vystoupila na návrší a nás prozradila. Oheň jsme rozdělali ze suchých halouzek rty, takže byl kouř nepatrný a do výše osmi metrů ani nevystupoval. Vylezše po břichu na nedaleké návrší, skryli jsme se s Názelem za velkým balvanem a pozorovali jezdce. Ubírali se týmž směrem jako my, jenže asi 7 km dále k severu. Bylo jich čtrnáct na velbloudech a dva na koních.

»Není pochyby, Múso, že jsou to Zejádové, kteří nás pronásledují. Alláh je s námi, neboť nám je ukázal, spíše než oni uviděli nás. Našich stop v kamenité půdě nenašli. Jsou to poloviční sedláci a ti se v hledání stop nevyznají. Kdyby krásně zabočili k jihu a překřížili naši cestu, po západu slunce jí nezpozorují a nás by našli, jen kdyby je sám zlý duch až sem přivedl. Alláh nás zastírá svým závojem a nedovolí zlému duchu, aby jej natrhl. Navečeříme se, ohýnek uhasíme a za noci budeme po jednom bdíti.«

»Máme čtyři karabiny, každou na šest ran, máme své pistole a nezalekneme se Zejádů, i kdyby nás našli.«

»Ale Múso, krev je tekutina velice vzácná a vyteklo jí mezi námi a jimi již dost.«

Učinili jsme, jak Názel radil, jenže neměl žádný k večeři hrubě chuti. Oheň jsme uhasili a za noci bděli. Názel se mnou nezamhouřil ani oka. Leželi jsme na skalní ploše dávajíce pozor na každý nezvyklý šramot a střehli jsme nejen svých pronásledovatelů, ale i Hámeda, jemuž jsme nedůvěřovali.

Mohl odběhnouti, na Zejády zavolati a se s nimi o kořist rozděliti. Vždyť by mu podílu jistě byli dopřáli, kdyby jim byl umožnil zchladiti touhu po pomstě.

»Svůj závoj rozestři na nás, Alláh!« šeptal Názel co chvíle.

Alláh nás chránil. Nikdo se k nám nepřiblížil, a odjeli jsme ještě před denicí všichni zdrávi. Chtěli jsme před východem slunce projeti krajem, v němž bychom se byli mohli setkati se svými pronásledovateli.

»Vždyť ani oni, Músо, nejeli po celou noc,« mínil Názel. »Nezahlédnuvše nás před západem slunce, soudí, že jsme se někde ukryli, a budou na nás čekati nad svahem Hkej al-Ksás. Jsou to sedláci. V noci jim bude zima, proto si jistě rozdělají oheň a ten nám bude výstrahou. Domnívají se, že budeme jednati jako oni, a jsou přesvědčeni, že i my si někde v noci odpočineme a že nás stihnou na rovině před Hkej al-Ksás, až ráno vyjedeme.«

Názel měl pravdu. Zanedlouho jsme zahlédli v dálce bílé světélko.

»Vidíš, to je jejich ohníček.«

Bílé světélko rostlo, růžovělo, byl to oheň. Nad rovinu vynikaly ozářené hlavy velbloudic a postavy dvou koní.

»Naši Zejádečkové nemají ani jediného strážce. Leží skrčeni a spí.«

Zabočivše více vpravo, pozorovali jsme oheň přes půl hodiny. Když se již rozednívalo, ukázali se i lidé.

»Vstávají. Nyní, velbloudičky, ukažte, co ještě zmůžete. O tvou ochranu prosíme, Alláh,« šeptal Názel.

Ujížděli jsme k západu. Východní obloha se rděla červánky, když se vynořili nad obzorem jezdci na velbloudech a na koních. Vycházející slunce je jasně ozařovalo, kdežto my jsme již byli v nížině, kam jeho paprsky ještě nepronikly. Zpozorují nás? Dohoní nás? Naše velbloudice měly těžší náklad, ale naše zbraně byly lepší. S karabinami v rukou jsme ujížděli k západu. Tu zvolal Názel:

»Uviděli nás. Ženou se za námi. Zakryj nás svým závojem, ó Alláh!« Byla to jízda na život a na smrt! Chvála Alláhovi, že dlouho netrvala.

»Napravo, napravo!« vybízel Názel. »Vystupuje tam kouř, slyším odtud štěkot psů. Je tam jistě tábor.«

Popohnavše své velbloudice k nejrychlejšímu cvalu, dorazili jsme zakrátko k táboru. Byli jsme zachráněni. Náležel nějakému rodu kmene Zefír, jehož náčelník se ihned chystal

na Zejády. Ani nezavolal na poplach, aby jich neupozornil. Vsednuv s několika mladíky na velbloudice, hleděl je zaskočiti. Jak Alláh vše řídí! Před chvilkou byli pronásledovateli, teď jsou pronásledovanými.

Návrat.

Aniž bychom se byli v táboře zastavili, ujížděli jsme rovinou ke stráni Hkej al-Ksás, pod níž jsme si odpočali (obr. 128). V okolí bylo viděti nesčetné množství kopulí, dva až

Obr. 120. — Převážejí kožená napajedla.

deset metrů vysokých, dutých. Vnitřní měkčí sádra byla větrem a pískem vyhlodána, odnesena, takže zůstala jen zevní kůra, horkem jakoby spečená. Erosí slábla i tato kůra, proto se mnohá kopule zabořila, mnohá úplně probořila. Mezi zachovalými leželo na tisíce rozpadlých. Tvoří hromádky sotva půl metru vysoké a tak měkké, že do nich nohy zapadají. Jen málokde je viděti pevný balvan a ten jako by byl uměle uhlazen. Na samém úpatí stráně rostly dřeviny a traviny, ale mezi kopulemi nerostlo skoro nic.

Před polednem zavál vítr od severovýchodu. Byl horký a zatahoval ovzduší vodorovnými, skoro rovnoběžnými

vrstvami jemňoučkého písku, takže nebylo rozhledu. Hámed se nás nepustil. Co jsme ujeli Zejádům, byl vesel, spokojen a sliboval, že nás bude doprovázeti, kamkoliv pojedeme. Názel ho krátce odbyl.

»K večeru dostaneš svou mzdu a půjdeš rovnou domů. Zahlédnu-li tě po večerní modlitbě v okolí našeho tábořiště, střelím po tobě. Alláh ví, že mluvím pravdu.«

Nezastal jsem se ho. Oklamal nás a zvědět jsme od něho mnoho nemohli. Znal hodně jmen, avšak nebyl s to, aby udal polohu jednotlivých míst. Neznal světových stran. Místo na západě říkal nad ním. na východě pod ním. Jih označoval vlevo od něho. sever vpravo od něho.

Obr. 121. — Měchy doma tkané.

Od půle odpoledne jsme putovali mezi stády kmene Zefír. Vlevo sedělo pět dospělých děvčat se dvěma odrostlými chlapci. Pásli velbloudy a bavili se.

»Jsou to, Múso. Btúnové a ti nedbají mravů,« poznamenal Názel. Zastavil se, vyplatil Hámedovi mzdu a přidal mu:

»Běž a obelhávej Hazzá. jak jsi obelhával nás!«

Hámed byl se svou mzdou spokojen a neodešel od nás ve zlém. Dlouho děkoval a přál nám rovné cesty.

K večeru jsme zabočili do postranní dolinky a v ní se utábořili. Báječ chystal večeři. Chalaf upravoval vědecké přístroje a Názel se mnou střehl pasoucích se velbloudic. Slunce zapadalo čarokrásně. Západní obloha zářila ohněm fialovým a purpurovým. Řídké, ale široké mraky byly jakoby skropeny roztaveným železem a vznášely se, podobny jsouce umělé zácloně. mezi tmavohnědou zemí a modrým nebem.

»Jak krásný je svět, Názele, jak krátký je náš ohraničený život!«

»Nestarej se, Múso, o hranice života. Žij, pokud Alláh tvého ducha neodvolá. Já, to jest Názel, žiji rád na tomto světě a prosím Alláha, aby mně mého ducha nebral. Tento

svět znám, ale z onoho se dotud nikdo nevrátil a žádné zprávy nám o něm nepodal.«

»A přece věříš, Názele, že je ještě jiný svět?«

»Věřím. Vždyť tomu věříme všichni, leč nikdo z nás neopouští tento lepý svět rád ve svých mladých letech. Až zestárnu, až má brada zbělá a má šíje se nakloní, pak ať mně Alláh dopřeje milosti, abych padl v boji, a vezme mne do světa onoho. Ale nyní je má bradička černá, můj krček rovný, a tu bych ještě rád dlouho a dlouho projížděl na své velbloudičce širé roviny svobodné pouště.«

O půlnoci jsme vstali, osedlali, naložili a ujížděli cestou Dželúdijje ke studnicím Líne. Alláh byl s námi, neboť nám ukázal již při východu slunce tábor náčelníka Fahada a mé stany. Fahad se stěhoval z pouště Dhana do kraje Džrajba domnívaje se, že tam najde lepší pastvu, než nebyl s ní spokojen a chtěl opět změniti tábořiště. Náser velmi litoval, že nás hladových nemůže nasytiti, i zadělal rychle na chléb. Trvalo dosti dlouho, než byl hotov, proto jsme poháněli svá zvířata, nesoucí zavazadla a stany, abychom dohonili stěhující se kmen. Náčelník Fahad se k nám přidružil. Divil se, že jsem se tak rychle vrátili, jednání naše však úplně schválil.

»Není, Músо, žádného spolehu na Zefíry, když jsou v míru, tím méně nyní, kdy se mezi sebou hašteří a své sousedy při Eufratu napadají. Ti se jim mstí a krev teče. Kdyby se vám bylo podařilo domluviti se se Zejády, mohla vás zakrátko přepadnouti některá nájezdní četa anebo se mohli na vás vrhnouti obyvatelé jiného tábora, k němuž byste se byli přiblížili. Dnes není mezi Líne a Abu Gár náčelníka, který by tě v celém tomto území mohl chrániti. Musí se hledati ochrana u každého kmene, ba i u jednotlivých čeledí téhož kmene a jen Alláh ví, zda bys ji našel. Jsou podrážděni, popuzeni. K válce je vybízejí jak Turci, tak cizinci a vraždí se mezi sebou. Znáš jistě ze své zkušenosti, jak těžko se cestuje územím, ve kterém neporoučí jediný náčelník, nýbrž ve kterém je v každé osadě a v každém táboře jiný pán.«

»Nepřeji si, Fahade, abych se znova do takového území dostal, a nelituji, že jsem okolí Abu Gár neprozkoumal. Jeden náčelník by mne byl odevzdával druhému a každý by byl chtěl co nejvíce vytěžiti.«

Nazítří jsme se opět stěhovali. Ještě rosa ani neobešla a již jsme byli s celým táborem na pochodu. Ubírali jsme se kolem jihozápadních studnic napajedla Líne. Jsou vykopány na skalní rovině přes 5 km dlouhé a 2 km široké. K severu se nad rovinou vypíná stráň Sennár (obr. 129), kdežto na ostatních stranách se sklání k poušti Dhana mírným svahem.

Názel mně ukazoval mladou manželku Hzériho. Byla to statná, asi dvacetiletá žena s milým obličejem, znetvořeným různými vytetovanými obrazci. I ruce měla až po paže podobným způsobem vyzdobeny. Skoro všechny Sindžárky jsou tetovány na rukou, pyskách, lících, nosu, čele a na prsou. Tetováním se zabývají cikánky. Vybodá napřed jehlou určité ozdoby, načež jehlu namočí do indiga, kteréž barvivo vnáší do jednotlivých dírek. Vytetovanou část těla obváže, po sedmi dnech obvaz odstraní a místo umyje. Podkladem obrazců jsou kruhy a trojúhelníky, které různým způsobem seskupuje. Fheda, manželka Hzériho, byla spokojena, ale měla přece různé tužby, jak bylo patrno z jejích popěvků:

Ó Pane můj, ó mé všecko!
Dej mně jasnou mysl a lepá nosítka,
abych jela na vysokém, bílém velbloudu
uprostřed svých příbuzných;
dej mně manžela po mé chuti
a zlaťoučký nosní kroužek.

Ó Pane můj, kéž mně dopomůžeš
ke všemu, co bych chtěla:
Chtěla bych seděti na vysokém, bílém velbloudu
v ozdobných nosítkách
a míti mladistvého hrdinu, jenž by mne chránil
v době, kdy mně vyschne slina.

Ó bratříčku, chtěla bych ukázati svou zmužilost
za shluku Arabů v houpavých nosítkách
na vysokém, popelavém,
vynikajícím nad chovné velbloudy,
jehož matka pochází od Atejbů,
otec pak od Aduánů
a k němuž se druží stáda
černých velbloudic jako havrani ...

»Nezbude, Názele, musíme splniti přání Fhedino a koupiti jí lepá nosítka.«

»I vždyť, Músо, ona po nich doopravdy netouží. To jsou písničky, jaké dívky a ženy zpívají. Co by si počali Šammarové, kdyby měli každé dívce, zpívající o nosítkách, nosítka skutečně koupiti? Bez nosítek se obejde a v nejnebezpečnějším boji může na popelavé velbloudici s rozhalenými prsy a rozpuštěnými vlasy nabádati mne, Hzériho a ostatní k největší zmužilosti.«

Chléb a lívanečky.

Tábor byl přeložen na rozsáhlou pískovou rovinu k západu od studnic Líne v poušti Dhana. Fahad chtěl táhnouti na pomezí Rualů, kde vydatněji napršelo. Názel mne zval na čerstvý chlebíček, který mladá manželka Hzériho upeče. Chléb je u Šammarů velkou vzácností. V mnohých stanech se nepeče po celý rok. Jen když jim Alláh pošle hosta, jdou k některému sousedu vypůjčiti si trochu pšenice nebo ječmene, jež na ručním mlýnku semelou nebo ve velkém moždíři roztlukou a pekou chléb. Dali jsme Názelovi několik kilogramů mouky, proto si mohl na chlebíčku, jak říkal, pochutnati.

Jako dobrý známý sedl jsem si s Názelem k jeho matičce a pozoroval, jak se Fheda s Mózi činí. Mouku vsypala na plytkou mísu, osolila, zalila vodou a hnětla těsto. Toto stočila do velkého bochníka, vyňala z mísy, položila na kus kůže, překlopila mísu, utrhla kus těsta a hnětla z něho na míse velký, tenký koláč. Jak zakryl celou mísu, podchytla jej oběma rukama a nadhazujíc jej ve vzduchu, roztahovala jej, až byl tenoučký jako papír. Mózi přiklopila na tři kameny, stojící u ohniště, vypouklou mísu ze železného plechu, mající asi půl metru v průměru, a Fheda na ni položila rychlým pohybem chléb. Potom válela druhý, napomínajíc Mózi, aby opatrně přikládala a chléb nepřipálila. Když byl chléb po jedné straně poněkud opečen, chytla jej Mózi oběma rukama a hbitě jej obrátila. Upečený položila na kus kůže, sloužící za stůl.

»Právě jsem si, matičko, vzpomněl, jak mně Músa vykládal, že jí rád lívanečky. Zadělej mu na dva na tři.«

»Neobtěžuj se, matičko! Chléb je čerstvý, lívanečky nám můžeš upéci někdy jindy.«

»Vždyť to bude hned, a mně se zdá, že i můj synáček po nich touží.« Matička vstala, přinesla misku s trochou mouky, již zadělala v řídké těsto.

»Počkej, Fhedo, s válením ostatního těsta. Jak se upeče tento chléb, upravíme několik lívanečků.

Když byla Mózi chléb odložila, obrátila poklici dutinou vzhůru, matička ji pomastila a nalila do ní trochu řídkého těsta, které se speklo v tlustší koláč. Mózi jej dvakrát obrátila o podala tatíčkovi, jenž dychtivě čekal. Rozlomil jej na tři kousky: pro matičku, pro mne a pro sebe. Takové lívanečky upekla Mózi čtyři. Pokud jsou teplé, jsou velmi chutné, ale když ztuhnou, jsou tvrdší než chléb na povrchu poklice upečený.

Nejchutnější je chléb podpopelní. Z těsta se uhněte jediný velký koláč, položí na horký popel a zahrne se rovněž horkým popelem, nad nímž se zanítí oheň. Jednou, dvakrát se obrátí, načež se s něho popel oklepe a zapeklé uhýlky z kůry se odstraní.

Kysaný chléb se připravuje jen v období deštivém. Zadělají na chléb navečer, dají do těsta kus nátěstku a pekou až ráno. Nekysaný chléb je Šammarům milejší, poněvadž prý je zdravější a chutnější.

Nikdy se nesmí nabídnouti hostům chléb včera pečený; bylo by to hrubé porušení pohostinství.

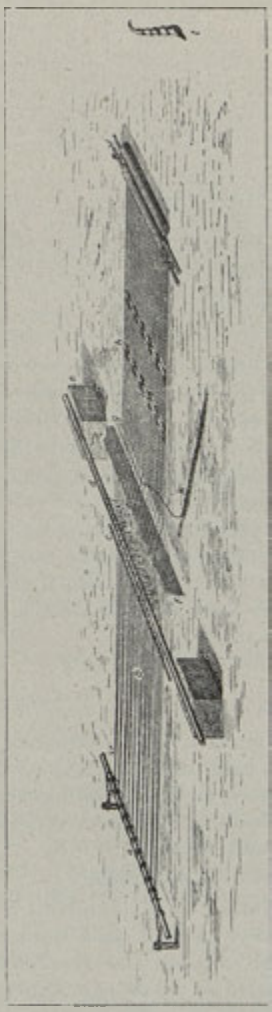

(Obr. 122. — Tkalcovský stav.

»Víš, Músо, že jsou Šammarky, které okusí chleba jen jednou, dvakrát za celý život? Dnes se bude vykládati po celém táboře:

‚Ach, což Názel se má dobře; tam se peče chléb,' a uvidíš, kolik hostů mne za chvíli navštíví; nikoliv, aby se najedli, nýbrž aby aspoň kousíček chleba ochutnali. Dopřeji jim chlebíčka. Vždyť jej Fheda po prvé peče. Ať jej pochválí. Bude míti radost a Hzéri ještě větší. Jen nezapomeň, Fhedo, schovati několik chlebů Hzérimu, aby nešel spáti hladov, až přijede s vodou.«

Nenadál se Názel, že jeho chléb snědí otroci Eben Rašídovi. Přijeli k Fahadovi. Fahad nemaje ve stanu potravin, zašel k Názelovi, sebral všechen ještě teplý chléb a nesl jej otrokům. Marně skřípěl Názel zuby, připomínal pijavice a vši; chléb zmizel.

»Ještě dobře, Múso, že jsem se najedl lívanečků.«

Otroci zvěstovali novou radostnou zprávu o opětném vítězství Eben Rašídově, jakož i že emír chystá velký nájezd, aby pronikl až k městu Rijád. Názel se tomu smál.

»Kde pak táboří váš strýček?« ptal se otroků.

»Náš strýček Saúd táboří s emírem a pijeme ze studnic Džbe.«

»To jste již i Kasím opustili. Jistě že o vás usedlíci plakali.« Při odchodu mně pošeptal: »Neplakali usedlíci, plakali však otroci a námezdníci, neboť se usedlíci vrhli na posádky, které Saúd do jednotlivých oas vložil a buď je pobili nebo zahnali.«

Černý prapor.

Otroci k večeru odjeli do jiného blízkého tábora. Fahad se u mne zastavil a vypravoval, že mu přinesli rozkaz, aby se se svými nestěhoval k severozápadu, nýbrž se vrátil k jihovýchodu a spojil se s emírem; totéž že mají a musí učiniti i ostatní čeledi.

»Co jsi odpověděl?«

»Múso, to, co je pravda. Vymlouval jsem se na nedostatek pastvy, na hlad, jenž trápí čeledi, a pravil jsem, že všichni chtějí táhnouti k severozápadu, kde víc pršelo, kde je pastva vydatnější a kde nám nehrozí nebezpečí. Ptali se mne, kdy odejdeš. Odpověděl jsem: Kdy bude chtíti.«

‚Nemusíš a nemáš dovolovati, aby svůj pobyt u tebe prodlužoval.'

‚Músa je hostem mé čeledi a hosta nevypudí, kdo nechce pošpiniti svůj obličej, ztratiti čest, své dobré jméno.'

Otroci nechápou, co je dobré jméno. Emír a ministr Saúd spoléhají pouze na sílu, na zbraně domnívajíce se, že násilím si svou čest zajistí. Pro nás Sindžáry je čest to nejvzácnější, co na světě máme. Ničeho se tak nebojíme, jako poskvrnění svého dobrého jména, újmy na své cti nebo, jak říkáme, počernění své tváře. Kdybych neposkytl účinné pomoci nejen tobě, ale každému svému chráněnci, nezjednal náhrady tomu, kdo kráčí před mým obličejem, nebo kdybych si nevážil svého hosta, přivodil bych začernění své tváře. Nejen ty, Músо, každý, kdo mou vinou utrpí škodu, může uvázati kus černé látky stanové na hůl nebo kopí, postaviti je před stan některého náčelníka a volati:

‚Poslyšte, mužové! Toto je černý prapor Fahada eben Tnejján. Dal jsem se pod jeho ochranu, a nevysvobodil mne; před jeho obličejem jsem utrpěl ztrátu; byl jsem jeho hostem, nenasytil mne. Kéž Alláh začerní jeho tvář!'

Všichni přítomní by se dotazovali po podrobnostech a jak by se o tom dovědělo mé příbuzenstvo, má čeleď, shrnuli by se na mne, nutíce mne, abych vykonal svou povinnost.

Hrozí-li u nás mocný slabému ujařmením, a slabý nemůže uhájiti svého práva, uváže na hůl nebo na kopí kus černé látky stanové a objíždí tábory, v nichž mají stany členové jeho příbuzenstva, volaje:

‚Má družino! Lidé skýtající ochranu, vězte, že porušil můj obličej ten a ten zpupný.'

Kdekterý z jeho příbuzných si hned vsedne na své zvíře, pojíždějí před ním a bitevním pokřikem volají:

‚Ó ty náš příbuzný, zde před tebou jsem já, ten a ten.'

Když se byli všichni shromáždili, roztrhají a zahodí černý prapor svého utísněného příbuzného a obklopí stan mocného, tedy násilníka, nutíce ho ke spravedlnosti a k náhradě způsobené škody. Tomuto nezbude, než aby se podvolil, poněvadž by se proti němu postavilo jeho vlastní příbuzenstvo.

Bílý prapor.

Splní-li, kdo si počernil svou tvář, svou povinnost a nahradí-li svému poškozenému chráněnci veškeru škodu, žádá

jej, aby to veřejně dosvědčil. Když tak chráněnec učiní, uváže ten, jehož obličej byl počerněn, na hůl nebo na kopí kus bílé látky a objíždí všechny tábory s takovým bílým praporem, volaje:

‚Vykonali jsme svou povinnost, vykonali jsme svou povinnost. Ti a ti dosvědčí, že jsme vykonali svou povinnost.'

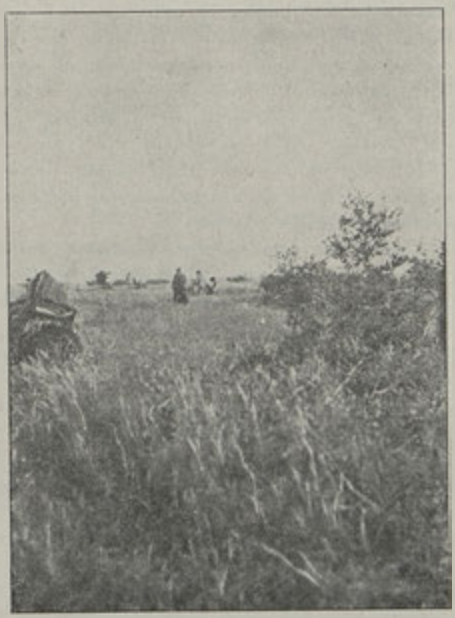

Obr. 124. — Pod stanicí Amára.

Činí tak, aby se všichni soukmenovci dověděli, že se mu již nic nevytýká.

Bílý prapor vztyčuje na počest svého dobrodince i vděčný nepřítel. Kdo byl při nájezdu v kruté seči nebo při pronásledování před jistou smrtí od milosrdného nepřítele zachráněn, vztyčí po návratu před stanem svého náčelníka bílý prapor se slovy:

‚Ó ten a ten, kéž by Alláh jeho obličej obílil, vysvobodil toto mé tělo v den, kdy se k svému konci blížil život a přede

mnou stála smrt. Ó kéž by Alláh obílil jeho obličej, obličej toho a toho!'

Ze shromážděných povstanou dva a dotazují se:

.Komu náleží tento vztyčený bílý prapor?'

.Náleží tomu a tomu, kéž by Alláh obílil jeho obličej!'

„My dosvědčujeme, že zasluhuje bílého praporu. Je to udatný mladík, jenž s rozvahou tak jedná. Zdar jemu, přisám Alláh.'

Ze stanu náčelníkova se roznese zpráva o zásluze poctěného po celém táboře, hosté o ní povídají v cizích leženích

Obr. 126. — U svahu Ilkej.

a neuplyne ani měsíc a na mnoho set kilometrů daleko se vykládá při ohních, jak ten a ten zachránil toho a toho před jistou smrtí. Jeho jméno vyslovují s chválou všichni pohlaváři; jeho příbuzenstvo je na něho hrdé a jeho čeleď je ráda, že má mezi sebou tak šlechetného muže. Kdekdo prosí Alláha, aby i jeho synové byli podobni jemu, neboť čím více je v čeledi mužů dbajících cti a dobrého jména, tím váženější je čeleď sama. Nejsem, Músо, bohat, nemám velkých stád, nemám zlata, ale co mám, je mé dobré jméno, má čest. Té nechci pozbýti, svého obličeje nechci počerniti, byť mně Eben Rašíd sliboval nebo hrozil.«

Bylo již pozdě v noci, když Fahad můj stan opustil.

Ráno jsme se zase stěhovali směrem severozápadním a překročili starou Poutnickou cestu severně od pobořené stanice Ašár. Říkalo se jí též Kabr al-Ibádi, Hrob Ibádiho. Zemřel prý tam 638 Rúsbeh, rodák z Hamadánu, jenž, vycvičiv se u Byzantinců, vystavěl pro muslimského velitele Sada ibn Málek dvorec a modlitebnu. Sad ho poslal s listem k chalífovi Omarovi do Medíny, kde Rúsbeh přestoupil k islámu. Omar ho odměnil, vykázal mu zvláštní služné a vypravil ho s odpovědí k Sadovi. Doprovázeli ho dva Ibádové, rodáci z města Híra, kteří se zabývali dopravou z Iráku do Arabie právě tak jako dnes Akejlové, rodáci z Kasímu. Rúsbeh cestou onemocněl a zemřel. Ibádové vykopali hrob a čekali, až přijde nějaký kočovník, aby dosvědčil, že umřel smrtí přirozenou, neboť se obávali chalífy Omara. Poněvadž hrob vykopali Ibádové, dostal prý po nich jméno.

Na novém tábořišti jsem navštívil Fahada. Oddělení jeho stanu určené pro hosty bylo plno hádajících se mužů. Fahad poslouchal stížnosti jedněch proti druhým a usmívaje se, pravil:

»Moji lidé zápasí jazykem. Jejich srdce se nehněvá, jen slova znějí hrozivě. Rádi se hádají a o záminky není nouze. Zato k soudcům neradi běhají. Vidíš, ten, co sedí bokem ode mne, je silnější a je v právu, kdežto ten, co sedí proti mně a pořád mluví, je slabší. Nemyslím, že by byl v právu, ale má za sebou větší stranu než můj soused bokem. Pokusím se, abych oba upokojil.« Obrátiv se k silnějšímu, pravil:

»Chalafe, přestaň! Víš, že tě všichni ctíme a jsme přesvědčeni, že ti Zámel vlastně uškodil a že se vším právem na něho zlobíš, ale z lásky ke mně, z lásky k nám nepronásleduj ho již!« Chalaf poznal, že by si u svých sourodáků prospěl, kdyby se svých nároků vzdal i odpověděl:

»Z lásky k tobě, Fahade, z lásky k vám, ale jenom z tohoto důvodu, upouštím od svého požadavku.«

»Víme, že mluvíš pravdu, přece však tě prosíme, abys na svého protivníka položil Alláha.«

»Já ti dávám Alláha za svědka, že ho již pronásledovati nebudu.«

»Zvelič svou lásku k nám a zplnomocni nás, abychom ustanovili ručitele, že již nebudeš pronásledovati svého dosavadního protivníka.«

»Zplnomocňuji vás, abyste si za ručitele vzali, koho chcete.«

»Zavoláme Mkejra, synka Auádova.«

»Zavolejte.« Fahadův synek pro něho zaběhl.

»Proč jsi zavolal právě Mkejra?«

»Mkejr je spřízněn s oběma, se silnějším i se slabším a může nejsnáze napomoci k úplnému smíru.«

Mkejr, asi padesátiletý, nízký, rozložitý, pozdravil a sedl vedle Fahada.

»Kéž ti Alláh, Mkejre, zvečeří v dobrém!« oslovil ho Fahad. »Hle, tvůj příbuzný Chalaf slíbil, že se již nebude hádati s tvým příbuzným Zámelem. Hle, my dáváme Zámela před tvůj obličej. Starej se, aby ho Chalaf skutečně již nepronásledoval.«

»Ručím vám za to a ty, Chalafe, si dej pozor! Hle, Zámel se dal pod mou ochranu!«

Proslavený soudce.

Rozepře byla ukončena, hněv pominul a stoupenci silnějšího i slabšího klidně hovořili o všedních věcech. Když jsme se vraceli, pravil Názel:

»Fahad umí s našimi Šammarky jednati mnohem lépe než já, ale za soudce se přece nehodí. Eben Džandal, to je soudce široko daleko proslavený. Není divu. Vždyť rozmysl soudcovský přechází v rodu Eben Džandalově s otce na syna již po mnoho a mnoho pokolení. Znáš nějaké rozsudky Eben Džandalovy, Músо?«

»Znám, slyšel jsem o nich u Rualů.«

»Znáš rozsudek o synku Auádovu?«

»Nepamatuji se.«

»Tož ti jej povím. Auád eben Tabús si vzal za manželku dceru bratra svého otce. Po nějakém čase ji propustil a ona se provdala za muže jménem Achu Bnejje al-Jemíni, jemuž porodila syna. I prohlásil prvý muž druhému:

‚Chlapec, který k tobě přišel, náleží mně.'

‚Není pravda. Chlapec, který ke mně přišel, je můj!'

Dlouho se hádali tak i onak, až se konečně vydali k náčelníku a rozenému soudci Mkát eben Džandal, hledajíce u něho právo. Auád, prvý muž, děl:

‚Co soudíš ty, náš znalče práva a co soudí soudcové? Kdo zná právo Boží, nedovolí přece, aby bylo zahubeno. Věru, tento chlapec je můj. Propustil jsem ji, když ho již nosila.'

I pravil Jemíni: ‚Po dobrém, to není pravda. Když jsem ji vzal, neměla ještě nic v životě. Teprve po jedenácti měsících, přisám Alláh, porodila chlapce.'

Obraz 127. — Stráň Uada od západu.

Eben Džandal prohlásil: ‚Nevydám rozsudku, pokud sem nepřivedete ženu.'

Když žena přišla, zůstal s ní o samotě a šeptal jí: ‚Tento chlapeček je tvůj, ať ho již zplodil ten či onen. Dej svědectví pravdě a vyžádám ti od toho, komu ho přiřknu, jednu z jeho nejlepších velbloudic.'

Potom pozval soukromě oba muže, jimž poručil:

‚Přiveďte sem každý po jedné ze svých nejlepších velbloudic!'

Přivedli velbloudice a přiměli je, aby poklekly před stanem. I zavedl soudce ženu k velbloudicím a řekl jí:

‚Mluv, ženo, pravdu, a dostaneš velbloudici.'

Žena uchopila velbloudici svého prvého muže, řkouc:

‚Otcem mého chlapce je Auád, můj prvý muž.'

Tu řekl druhý:

‚Budiž, ale žádám odměnu za to, že jsem chlapečkovi pomáhal na světlo, jakož i za jeho výživu.'

‚Máš pravdu. Auád ti dá velbloudici za výživu,' určil Mkát a prvý muž mu ji dal a chlapečka si vzal.«

Móziny ovečky.

Před stanem Názelovým bečelo přes dvacet ovcí.

»Kdo pak hledá, Názele, tvou ochranu pro své ovce?«

Obr. 128. — Na soahu Hkej.

»Nikdo, bratříčku, nikdo. To jsou hospodáři, u kterých jsem si vybral ovečky pro Mózi. Pojď, podívej se na ně. Které se ti zalíbí, zůstanou, ostatní si hospodáři odeženou.«

Mezi ovcemi stála matička a Mózi se ženou Hzériho. Všechny ohmatávaly, posuzovaly, vybíraly.

»Které pak ovečky, se ti, Mózi, nejlépe líbí?«

»Které mi babička a tatíček vyberou, ty se mi budou nejlépe líbiti a ty budu s babičkou opatrovati.«

»Já ti, Mózi, pomohu,« nabídla se Fheda.

Dlouho a dlouho se Názel domlouval s matičkou a majetníky, než ovce vybral. Ani Mózi nemlčela; hned byla při tatíčkovi, hned při babičce, pročež byla několikráte od obou napomenuta. Konečně bylo stádečko vybráno a zaplaceno. Mózi s Fhedou pod dozorem babiččiným namalovaly každé ovečce na čele své znamení a hnaly je na pastvu. Poněvadž si ovce dosud na sebe nezvykly, rozbíhaly se, takže musili Mózi pomoci nejen babička a Fheda, ale i Názel a Hzéri, jenž právě přijel s vodou.

Potěšiv se s Mózi a jejími ovečkami, odešel jsem do svého stanu, kde mne navštívil Fahad. Radili jsme se o obsahu listů, které měly býti zaslány Eben Saúdovi. Prosil jsem ho jménem některých náčelníků Šammarů, Núriho, jakož i jménem svým, aby svým kmenům rozkázal, aby proti Sindžárům a Abdům nájezdů nepodnikali. Sám jsem se omlouval, že ho nyní navštíviti nemohu, ale že tak jistě učiním, dostanu-li se s pomocí Alláhovou ještě do vnitřní pouště. Fahad měl listy s otisky pečeti své a jednotlivých náčelníků vypraviti po zvláštním poslu do Brejdy a odtud k Eben Saúdovi do Rijádu.

Úkolem mé cesty bylo prozkoumati východní a jižní pomezí Nefúdu a cestu Poutnickou do Kúfy, tedy jižní a východní hranici mé mapy, vypracované na výpravách dřívějších, proto jsem toužil, abych se vrátil k Eufratu po cestě Poutnické nebo, jak Šammarové říkají, po cestě Zobejdině. Zobejda, manželka chalífy Hárúna ar-Rašída, dala na ní vybudovati mnoho studnic a dešťových rybníků, proto se její jméno v paměti okolních kmenů dodnes zachovalo.

Večer mně přinesl Názel zprávu, že Eben Rašíd se svými otroky, vojáky a zbytkem svých přívrženců táboří u napajedla Chazra; ustoupil tudíž přes 200 km a opustil Kasím úplně.

»Músо, Sindžára a Abde vypraví své lidi s několika tisíci velbloudů do města Nedžef nakoupiti obilí. Neříkal ti o tom Fahad?« ptal se Názel.

»Zmínil se mně, jenže nevěděl, kdy se vypraví.«

»Abde nemají co jísti, neboť jim otroci emírovi vzali mnoho zásob, proto nechtějí čekati na hlavní karavanu, ale vyšlou aspoň část svých lidí a velbloudů již pozítřku. Kdybys chtěl, mohli bychom se k nim připojiti.«

»Vyptej se, kdy vyjedou a kde se sjedou, abychom se neminuli. Pojedeme s nimi do Iráku. Co je, Názele, se zá-

rukou, že ovcí Móziných ani neprodáš, ani jich pro své hosty nezabiješ?«

»Dnes večer přijde ke mně Fahad, a před matičkou, Mózi a všemi ovečkami slíbím, co jsi si vymínil. Fahad se zaručí, že budu svého slibu dbáti. Vždyť ty jsi mne přiměl, abych postavil majetek své dcerušky, její ovečky, před tvář Fahadovu a proti komu? Proti sobě samému. A přece, Múso, nejsem člověk zlý, avšak Alláh mně vštípil do srdce štědrost a já ji nevytrhnu. Až odtud odejdu, mnoho majetku nezanechám, ale mé jméno bude dobré, má čest bude bílá, a Mózi se jistě provdá. Vždyť každý bdui si váží člověka štědrého více než lakomého.«

»Nebojím se, Názele, že by ses stal lakomým. Zůstaň si štědrým, leč pouze s majetkem svým, nikoliv s majetkem Mózi, jež z něho bude živiti nejen sebe, nýbrž i svou babičku.«

Nazítří dal Fahad opět rozkaz, abychom se stěhovali. Pochod nebyl příjemný, neboť nám do tváře vál silný vítr, který nadnášel šaty a pronikal až do kostí. U Sindžárů jede četa bojovníků v čele stěhujícího se kmene, jen když táhne územím od nepřítele znepokojovaným nebo za noci. Jindy zůstávají jezdci uprostřed velbloudic, nesoucích stany a zásoby.

Přidružili se k nám dva Aslamové, kteří vykládali, jak byli kde pohoštěni, při čemž své hostitele posuzovali.

»Ó Alláh,« volal Názel, »chraň nás zla, jaké působí přítomnost darebů, nedbajících, že je hanbou posuzovati hostitele!«

Chěje se zbaviti Aslamů, odjel pod záminkou, že musí dohlédnouti na ovečky, aby se Mózi nerozutekly.

»Kéž ti Alláh rozední v dobrém, Múso!« pozdravil mne Fahad.

»Kéž Alláh rozední tobě k dobru ještě většímu, Fahade!«

»Víš, Múso, oč mne Názel včera večer prosil?«

»Domnívám se, že vím, ale pověz!«

»Abych se ujal oveček jeho dcerušky Mózi proti němu a černý prapor abych vztyčil před svým stanem a veřejně provolával, že vlaje na potupu Názelovu, když by okrádal svou dcerušku. Bylo mně ho líto. Má dobré srdce, jenže nezná mezí štědrosti. Často a často jdou jeho matička i dceruška spáti hladovy. Nemají ani hltu mléka. Budou-li opatrovati ovečky, napijí se, něco si ušetří a tolik bídy u nich nebude. Názel se obživí u mne nebo v jiném stanu, utlumí hlad

kávou. Ačkoliv má jak matičku, tak dcerušku velice rád, přece o ně nedbá. Slíbil jsem, že budu stříci oveček jako svého oka a že černý prapor postavím, bude-li toho třeba. A přisám Alláh, že své slovo dodržím! Matička se chvílemi smála, chvílemi plakala, kdežto Mózi jásala, že jí nesmí nikdo ani jediné ovečky vzíti, pokud jich nebude míti aspoň 30. Kéž na ně Alláh nepošle žádnou nemoc! Ovečky jsou skoro všechny březí; do dvou let jich může býti 30 a pak se bude u Názela hostům teprve líbiti.«

Obchodní karavana.

»Názel mně včera povídal, že Abde nebudou čekati na velkou karavanu, nýbrž že pošlou hned tyto dny několik set velbloudů do Iráku. Ze Sindžárů nepojede nikdo?

»Jak by nejel, Múso! Přidej se k nim!«

»Kdy vyjedou vaši lidé?«

»Někteří se chystají zítra, někteří pozítřku.

»Ty nepošleš nikoho?

»Pošlu dva sluhy se šesti velbloudicemi hned zítra.«

»Dovol, abychom se k nim připojili.«

»Nechtěl jsem se ti, Múso, o tom zmíniti. Víš, že bych tě nerad ztratil. Pomáháš mně slovem i skutkem, a byl bych velmi rád, kdybys ještě déle zde zůstal.«

»Alláh mne, Fahade, volá jinam. Svůj úkol zde jsem vykonal. Dopomohl jsem vám k míru s Eben Šalánem a odevzdá-li váš posel bezpečně naše listy Eben Saúdovi, jsem jist, že uzavře s vámi, Sindžáry a Abdy, mír též on, a že vás jeho kmenové nebudou napadati. Chtěl jsem shlédnouti jižní pomezí Nefúdu. Víš, že jsem je s pomocí Alláhovou viděl celé. Rád bych se ubíral cestou Zobejdinou, a bude pro nás jistě bezpečnější, pojedeme-li s vaší karavanou, než kdybychom táhli sami.«

»Pravdu máš, Múso. Ačkoliv je srdce mé těžké, přece budu rád, že s našimi lidmi potáhneš, věda, že se bezpečně do Iráku dostaneš.

Na novém tábořišti mně šeptal Názel: »Múso, Fahad ti zabije tučnou velbloudičku.«

»Nikoliv mně, nýbrž sobě.

»Ale kdež, tobě ji zabije.«

»Různí náčelníci zabili velbloudice mně na počest. Kousek masa mně poslali, kdežto sobě nechali všechno ostatní, a tak snad učiní i Fahad.«

»Mýlíš se. U nás u Sindžárů je jiný zvyk. Fahad k tobě přijde a poprosí tě, abys ho doprovodil. Zavede tě k svému stanu. Tam bude klečeti svázaná velbloudice a Fahad ti řekne: ‚Múso, tato velbloudice je tvá; já tvým jménem rozkáži, aby byla zabita.' Sluha ji zařízne a můžeš si ji vzíti celou, jak je, i s kůží!«

»Řekni mně, Názele, co bychom s ní dělali, když chceme zítra odjeti?«

Obraz 129. — Stráň Sennár od jihu.

»Masem můžeš podělit příbuzenstvo Fahadovo a své známé. Fahadovi samému nesmíš nabídnouti nic.

»Jak se mu odměním?«

»Kdybys byl Sindžári a ukořistil několik velbloudic, poslal bys mu jednu darem.«

»Názele, rozeným Sindžárim nebudu, nájezdu nepodniknu, proto tě prosím, řekni Fahadovi, aby velbloudici zachoval na živu. Poohlédni se s ním po dvou dobrých skopcích, ale tuční ať jsou, Názele. Kupte je. Jednoho zabije Fahad, druhého ty, a uchystáte večeři všem, kdož nám dobře chtěli. Mouky na chléb dostanete od Násera, pšeničných krup rovněž, a poněvadž vím, že nemáš ani ovčího, ani velbloudího

tuku, půjčí ti Náser náš míšek s máslem, abys mohl kroupy omastiti. Abys ušetřil zrneček, zaneseš naší kávy jak Fahadovi, tak své matičce.«

»Alláh ti, Múso, sesílá často dobré myšlenky, ale tato je jedna z nejlepších. Škoda, že jsem to nevěděl hned ráno. Byl bych pozval své různé známé a víš, že jich mám tolik. Teď je již pozdě. Táboří v okolí a ani bych k nim nedojel.«

»Nehněvej se proto, Názele! Čím více by bylo hostí, tím méně by se najedli. Čím méně jich bude, tím upřímněji budou děkovati.«

»Máš pravdu, Múso,« souhlasil Názel a spěchal za Fahadem. Zakrátko se vrátil skoro skokem, oznámil, kolik stojí skopečci tak tuční, že se prstečky do nich zabořují, a s ocásky tak tlustými a těžkými, jakých ještě nikdo neviděl. Náser skopce zaplatil a zanesl slíbené potraviny. Názel se do večera neukázal. Byl hostitelem a měl plno práce. Občas jsem zaslechl jeho velitelský hlas, když nařizoval té neb oné ženě nebo Hzérimu a Báježovi, co mu mají podati, co mají připraviti. Když slunce zapadlo, přišli pro mne Fahad s Názelem a zvali mne k večeři. Poděkoval jsem jim, vymlouvaje se, že vyhověti oběma nemohu a že bude nejlépe, zůstanu-li doma. Poznavše, že stanu neopustím, poslali mně oba večeři tak hojnou, že jsme se všichni nasytili a víc než polovičku jim vratili.

VI.

CESTOU POUTNICKOU.

Míšenci.

Ráno 28. března jsme opustili tábor Sindžárů nadobro (obr. 130). Loučilo se se mnou mnoho známých. Matička Názelova mne hladila, prosíc:

»Opatruj mého synáčka jako oko v hlavě!«

»Pošli mně tatíčka brzo domů,« žebronila dceruška Mózi.

Hzéri přivedl i svou manželku, aby také ona poděkovala za plášť a pokrývku, jež dostala darem do výbavy.

»Opatrujž tě, Músо, Alláh!« loučil se se mnou Fahad. »Sindžárové nezapomenou na tvou radu a pomoc při ujednání míru; na léky, které s pomocí Alláhovou uzdravily tak mnohého raněného a nemocného a na úsměv, jakým jsi obštědřoval každého, kdo se na tebe podíval. Vrať se k nám, Músо, nezapomínej na nás! Vždyť ani my na tebe nezapomeneme!«

Zakrátko se k nám přidružilo přes 30 mužů jedoucích pro potraviny. Rokovali o posledních zprávách. Ministr Saúd a jeho otroci vyhledávali záminky k různicím a k válce proti Abdům a Sindžárům. Abde zabili v posledních dnech dva, Sindžárové pak jednoho otroka, kteří jim odháněli skopce pro Eben Rašída. Bylo jisto, že budou ostatní otroci volati po pomstě, a že poteče zakrátko krve ještě více.

Před polednem jsme překročili cestu Poutnickou a uložili se zanedlouho u tábora Sindžárů, kde jsme měli čekati ještě na jiné pocestné. Tábor byl zřízen nakvap. Místo stanů postavili někteří beduové jen budky z černé látky stanové (obr. 131).

K Názelovi a ke mně se stále dotírali dva starší mužové, jimž se huby nezavřely a kteří všemu rozuměli. Názel se bál,

aby nám jejich přítomnost neuškodila, proto volal každou chvíli:

»Uchraň nás, Alláh, od zlého a těch, kdož zlé působí! Zbav nás lidí, jejichž mlýnek neustále hrčí, ale naprázdno!«

Když jsme se utábořili, ptal jsem se ho:

»Kdo pak jsou tito dva mužové?«

»Podívej se na ně, Músо, lépe! Tak vypadá ovoce bduiho a usedlice. Počestný bdui si vzal za manželku dceru usedlíka a s ní zplodil takové syny. Víš, jak se u nás říká chlapci, jehož otcem je bdui, matkou však dcera usedlíkova? Říkáme mu lúki, právě tak, jak se zove psík, kterého zplodil honicí chrt s obyčejnou fenou. Je to lúki, není to ani obyčejný pes, ani honicí chrt. Lúki se nehodí k ničemu. Stanu nehlídá jako pes a zajíců a gazel nehoní jako chrt. Právě tak se chová synek bduiho a usedlice. Nájezdům se vybýbá a pěstovati palmy také se mu nechce. Mluví a mluví a je dotěrný jako štěkavý lúki.

Nás stvořil Alláh v poušti jako beduy, máme beduy zůstati a pouze s dcerami beduů se ženiti. Musím si stěžovati Alláhovi, že se tak obecně neděje. Jako se mnohý bdui zhlédne ve sličném obličeji usedlice a ožení se s ní, tak zatouží mnohý bdui po polích, palmách a bezpečném životě v chaloupce, rozloučí se se svobodnou pouští a hledí se buď přiženiti k usedlíkovi anebo se v osadě zakoupiti.

Bdui usedlíkem.

Můj krajan Herbíd eben Suejd kupoval od usedlíků několikráte obilí v osadách při Eufratu. Dobře se tam poměl, i zachtělo se mu života v takové oase. Chtěl míti veliký sad palem a rozsáhlou zahradu, již by zavlažoval vodou, čerpanou z prostranné studnice koženým vědercem pomocí tučných velbloudic. Přál si, aby na palmách rašily četné žluté výhonky, na nichž se tvoří datlové hrozny. V osadě aby byl společný pohostinný dům, aby neměli tolik práce s hosty. Když by se mu všeho toho dostalo, oženil by se s děvčetem tak mladičkým, že by na ně musil ještě nějakou dobu čekati, až by zesílilo. Tyto své choutky vyjádřil v básni. Chceš ji vyslechnouti?«

»Říkej!«

1. *Kéž bych náležel k usedlíkům a bydlil v území obdělaném, v území, ve kterém se daří zahradám a palmám!*

Obr. 130. — Před odjezdem.

Obr. 133. — Na cestě Kattár.

2. *K prostranné studni s kulatým běžištěm*
bych přivedl opotřebované, tlusté jalové velbloudice.
3. *O našich vědercích by se neřeklo, že jsou malé,*
a když bychom je naklonili, vylévaly by ze sebe
celé záplavy.
4. *Myslím si, jak sladké by bylo, kdyby četné datlové palmy*
vyhnaly žluté a bujné proutky;
5. *kdyby tu byl hostinný dům, jenž by nám nepůsobil*
hanby,
a jejž by odkryli zdaleka mužové, kteří své zásoby
vyjedli.
6. *Kdybych měl moždíř se lžicí na pálení kávy při hromádce*
rozžhaveného uhlí,
přitáhl bych konvice z Damašku, jakož i číšky.
7. *Srdce mé by toužilo po tenké v půli*
přítelkyni, která by mně úplně srdce vyřízla,
8. *podobné větévce jemného banánu v sadě,*
jehož hlavu ovlažuje rosa, kořen však potok.
9. *Omlouvali by ji: ‚Ale dosud je ještě maličká!',*
ó majetku, ó větévko, jíž pro mládí třeba lhůtu
prodloužiti.
10. *Její prso, toť hříbeček zbejdi, rostoucí v dolince*
zavlažené vodou,
výpotek to černých mračen, chrlících lijavce.

Touha po dešti.

Ráno se nám hrubě do sedla ani nechtělo. Na severu a severovýchodě se blýskalo a k jihu a k jihovýchodu bylo viděti deštivé pruhy; tam pršelo. Vzduch byl pln par, mračna se trhala a jednotlivé kusy klesaly skoro až k poušti.

»Rozkaž, ó Alláh, svému andělu, aby sehnal všechny černé mraky nad území Sindžárů a přinutil je svou hůlečkou, aby na ně spustily všechnu svou vlhkost. Mocný jsi Alláh, anděl tě poslechne, jen mu rozkaž!« modlil se Názel.

Nezdálo se, že by Alláh vyslyšel prosbu Názelovu. Mračna ubíhala k jihovýchodu, honila jedno druhé, chvilkami trochu pršelo, anděl však nezastavil mraků, aby veškerou svou vlhkostí obdařily území Sindžáru.

»Ubozí Sindžárkové!« vzdychal Názel. »Území vaše zůstane letos bez blahobytu. Nevypasou se vaše velbloudičky, nebudete míti strachu, aby se jim hrbečky tíhou nestrhly.

Než Alláh je náš tatíček. Letos se na nás zachmuřuje, na rok se na nás zasměje a pošle nám dobu blahobytu, našim velbloudičkám traviny a dřeviny a nám, svým dětem, lanýže a hříbky.«

Náš nový druh Bájež se činil. Pomáhal Náserovi, střehl velbloudic a nechtěje žádné přitížiti, šel raději pěšky. Když jsem ho za to před Názelem chválil, pravil:

»Inu, vždyť je to syn šlechetných rodičů. Alláh nedovolí, aby se dítě takových bralo jinou cestou.«

»Proč mu dala jeho matička jméno Bájež, Zrádce?«

»Oklamal ji,« odpověděl Názel. »Čekala, že se narodí teprv za několik neděl, kdežto on přišel na tento svět, neoznámiv jí to, mnohem dříve. Přepadl svou matku bez opovědi. Přepadne-li čeleď jinou čeleď bez opovědi, dostane hanlivý název bájež a tak ho nazvala i matka.«

»Neškodí mu takové jméno mezi Šammary? Vždyť vy se přece bojíte jmen obsahu nečestného nebo nemilého.«

»Bojíme se jich, jsou-li názvy věcí neživých, které nemohou samy špatného významu odvrátiti, ale nebojíme se jich, nosí-li je velbloudice nebo člověk. Bájež může přece svým jednáním kdekomu ukázati, že není podvodník, zrádce, a jeho jméno se stane pouhým zvukem bez významu, jako když rachotí hrom a neprší.

Pozoruj, Músо, vítr těchto posledních dnů. Zdá se mně, že to není Alláh, jenž jej způsobuje, nýbrž pozemní duchové, již svým foukáním vítr vyvolávají, jeho směr mění a lidem způsobují škodu. Účinky cítím na sobě a podívej se na naše velbloudičky, jak jsou poplašeny, netrpělivy. Jistě je to jen větrem. Blížíme se napajedlu Líne, v jehož okolí duchové obzvláště rádi roztodivnými větry a pískovými bouřemi se baví, ačkoliv se napajedlu sami vyhýbají bojíce se, aby nebyli polapeni a potrestáni jako jeden z nich.«

Napájíme za pískové bouře.

Dohonilo nás několik Sindžárů, kteří pozdravovali, nám své zprávy podávali a na naše se dotazovali. Krátce po poledni jsme se utábořili na severním pomezí pouště Dhana pod skalou, která nám poskytovala poněkud záštitu před větrem. Naši druhové vykládali, že se v těch místech sejdeme a pozítřku vlastní pouť do Iráku nastoupíme, proto se uložili všichni okolo nás. Názel radil, abychom postavili oba stany,

aby naše věci nepromokly, kdyby anděl přece jen mraky nad území Sindžárů sehnal. Chtějíce býti k odjezdu připraveni, hodlali jsme všechny měchy vodou naplniti. Názel a Chalaf měli stříci stanů.

My ostatní se všemi velbloudicemi a prázdnými měchy jsme jeli k napajedlu Líne, abychom velbloudice napojili a vodou se zásobili. Náser s Báježem čerpali vodu, já pak dozíral na velbloudice a přidržoval chvilkami měch, do něhož jsme lili vodu. Náser si omotal kolem levé ruky konec provazu, na nějž byl uvázán kožený věderec a spustil Báježe držícího se provazu do studnice 20 m hluboké. Bájež, naplniv věderec, dal zatáhnutím za provaz znamení, aby jej Náser

Obr. 131. — Budka pro děti.

vytáhl. Vodu lil do mísy, z níž měly píti vždy tři velbloudice, ale tlačily se k ní všechny a daly se jen násilím odehnati. Několikráte jsem trnul, že některé odskakující zvíře sklouzne do studny a Báježe zabije, avšak Alláh nás chránil. Nestalo se nic a za půl hodiny byla skoro všechna zvířata napojena.

Najednou se zvedla od severozápadu bouře písková tak prudká, jaké jsem již dávno nezažil. Napojené velbloudice jí s počátku vzdorovaly, obrátivše se hlavami k jihovýchodu a opírajíce se o přední nohy. Po chvíli se však daly odnášeti bouří a napřed pomalu, potom rychleji a rychleji utíkaly k jihovýchodu. Náser, nalévaje do měchů, kýval na mne, poněvadž hlasu nebylo slyšeti, že potřebuje mé pomoci, než nemohl jsem k němu, jsa nucen shánětí velbloudice. Chvěl jsem se strachem, aby některá nespadla do studny, jichž je v rovné

skalní ploše vykopáno několik set. Sám jsem se jim velmi opatrně vyhýbal.

S bídou a velkou námahou jsem velbloudice k Náserovi přihnal a jednu po druhé přinutil, aby poklekly. Sotva jsem poodešel, abych podržel měch, aby jej mohl Náser dolíti a zavázati, vzchopily se velbloudice a utíkaly znova. Znova za nimi, znova je sháněti a uklidňovati. Ještě ani všechny neklečely a již utíkaly ty, které stály a klečící následovaly jejich příkladu. Vítr mně vzal plášť i šátek s hlavy; písek mi vnikal do očí, do nozder, do úst, do uší, třel kůži působě pocit velmi nepříjemný, a přece jsem se nemohl před ním ukrýti. Sebrav plášť, šátek a provazec s hlavy podpaždí, honil jsem opět a opět velbloudice. Konečně mi pomohli moji druhové. Naplniv měchy, vytáhl Náser Báježe, smotal provaz, sehnali jsme velbloudice, vodu naložili a odjeli. Ještě jsme ani nesestoupili se skalní plochy, ve které jsou studnice vykopány, když bouře ustala.

Spěcháme na shromaždiště.

Marně jsme pátrali po svých stanech; nebylo viděti ani jednoho ani druhého, a po Názelovi a Chalafovi, jakož i ostatní společnosti, táborící kolem, nebylo ani památky. Tu jsem zaslechl Názela. Volal na nás ze skalní dutiny, kde seděl s Chalafem, abychom si přišli k nim odpočinouti.

»Kde je ostatní společnost?« ptal jsem se Názela.

»Odjeli do Muadde. Tam je shromáždiště, nikoliv zde. Pojedeme za nimi, jen co si odpočinete.«

»Znáš bezpečně místo, kde se máme shromážditi?

»Muadde je rozsáhlá kotlina. Sejdeme se v ní tam, kde je nejlepší pastva. Kde to je, nevím.«

»Den se naklonil, do Muadde je kus cesty, nemůžeme odpočívati, musíme ihned naložiti a jeti za druhy. Za tmy bychom je těžko našli.«

»Zasvitnou nám jejich ohníčky, Múso.«

»Na ohníčky se spoléhati nemůžeme. Mezi námi a Muadde je plno žlíbků. Najdou-li naši druhové pastvu při severní nebo východní straně Muadde, utáboří se ve žlíbku, aby byli chráněni před bouří, která se může každou chvilku obnoviti, a my ani za noci jejich ohňů neuvidíme.«

S velkou nechutí vylézal Názel z úkrytu a šel ke stanům. Stanů nebylo, jen dvě pískové závěje ukazovaly, kde stály.

Bouře je strhla, klesly na zem, písek se za nimi kupil a za chvilku je úplně zanesl. Zvednuvše stany, čistili a oprašovali jsme jednotlivá zavazadla, vysypávali písek ze svých tlumoků a vyklepávali koberce a pokrývky. Práce nebyla těžká, ale všechny nás rozčilovala. Konečně jsme s ní byli hotovi a s večerem odjeli. Obloha se vyjasnila, hvězdičky zářily, rozčilení minulo a zvláštní sváteční klid se rozlil nejen v nás, nýbrž i mimo nás.

Pozemští duchové.

»Vidíš, Músо, jak si nás pozemští duchové v Líne dobrali. Stany nám zasypali a tebe by byli málem k smrti umořili.«

»Jsou pozemští duchové jiní než duchové nebeští?«

»Ovšem, že jsou. Jak nebeské, tak pozemské duchy stvořil Alláh, mají tělo jako lidé, jenže je neviditelné, může projíti každou zdí a urazí za chvilku cestu, k jaké potřebuje dobrý jezdec i měsíc. Duchové slyší, mluví, jedí, pijí a jezdí jako každý bdui, nemají však bolestí, nestonají a nemohou zemříti.

Nebeští duchové neopouštějí nebe, leda když je Alláh pošle k lidem. Obyvatelé nebeského světa zvěstují bduimu vůli Alláhovu pouze ve snu, ať již člověk usne, jako usínám já, to jest Názel, nebo ty každé noci nebo dospěje, třebas běděl, účinkem hudby nebo tance u vytržení, jak se stává těm, kdož vidí a vědí věci tajné.

Duchové pozemští nevkročí nikdy do nebes. Jsou mužského i ženského pohlaví a mají oči velice veliké, takže sahají až ke koutkům úst.«

»Čím se živí?«

»Nejraději syrovým masem a krví. Syrové maso najdou na padlých zvířatech, krev pak jim ponecháváme my z každého zvířete, které zabijeme. Proto nejíme žádného zvířete, které padlo, nebo jehož krev nebyla vypuštěna.«

»Kde kočují pozemští duchové?«

»Nekočují. Jsou usedlíky a bydlí ve vysokých horách, v nepřístupných roklích a ve starých zříceninách. Stanů nemají, ani jich nepotřebují. Jejich obydlí bývají pod zemí, v jeskyních nebo ve sklepích opuštěných osad. Čím vzdálenější je rokle nebo zřícenina od vody, tím raději v ní duchové sídlí vědouce, že nebudou rušeni od lidí. Zabývají se chovem koz a ovcí, které jejich pastýři pasou v krajích kamenitých,

skalnatých, kde by ovce a kozy lidí zahynuly hladem. Velbloudů a koní nechovají.«

Zlým duchem posedlý.

»Mají pozemští duchové lidi rádi nebo jim škodí?«

»Dají-li jim lidé pokoj, nevšímají si jich, jen někteří podnikají, abych tak řekl, nájezdy proti synům Adamovým a škodí jim, kdežto většina s nimi nežije ani ve válce ani v míru. Nejvíce je pohněvá, kdo je v jejich území vyrušuje nebo v něm usne. Zpozoruje-li ho některý ženský duch, plíží se k němu, vleze do něho nozdrami, ukazováčkem nebo palcem u nohy. Jakmile se džánnijje, ženský duch, zmocní člověka, přiměje ho, že uděšen vyskočí, a uhání s ním do pouště, odkud může býti přiveden do svého stanu pouze násilím.«

»Viděl jsi člověka džánnijjí posedlého?«

»Zajisté. Slejb z čeledi Suejd si zašel do bydliště pozemských duchů. Usnul, probudil se a pádil hloub a hloub do pouště. Nějací poutníčkové ho uviděli, svázali a přivezli do tábora. Jeho příbuzní poznali, že do něho vlezl ženský duch. Zavolali vidoucího, který u vytržení na ženského ducha volal: ‚Vylez, vylez!'

Duch odpověděl ústy Slejbovými: ‚Nevylezu, nevylezu.'

‚Hrejte!« poručil vidoucí svým učedníkům. Hráli na bubínky a jiné hudební nástroje silněji a rychleji. Vidoucí se točil a tančil kolem posedlého živěji, pojednou si na něho lehl a volal:

‚Vylez! Utec na místo, odkud jsi přišla!'

Duch neposlechl. Po devět večerů opakoval vidoucí své léčení, konečně ducha vypudil, a Slejb se uzdravil.

Když je v člověku duch mužského pohlaví, netrvá léčení tak dlouho, jako je-li v něm duch ženský. Víš, že je každá ženská tvrdohlavá a nechce poslouchati.«

»Ženy bývají také posedlé pozemskými duchy?«

»Velmi zřídka. Ženští duchové se jim vyhýbají a mužští s nimi raději obcují, než je posedají. Usne-li sličná dívka na místě obydleném duchy, přiblíží se k ní mužský duch a obcuje s ní. Podaří-li se mu to jen jednou, neubrání se mu dívka již nikdy. Nutí ji, aby v noci opustila stan a zašla na místo, které jí určil. Běda, kdyby se taková žena nebo dívka provdala! Učiní-li tak dobrovolně, bude ji duch trýzniti tím

více, kdežto vdá-li se z přinucení, vrhne se na jejího muže a mnohdy ho i zabije.«

Pozemský duch vykopal studnice v Líne.

»Zmínil jsi se, že pozemští duchové rádi škodí lidem v okolí napajedla Líne, ačkoliv se mu sami vyhýbají. Proč tak činí?«

»Tábořil tu nedaleko nějaký náčelník, jenž měl dcerušku, které nebylo mezi běloučkými ženami Šammarů široko da-

Obr. 132. — Náčelník Zbejri.

leko rovné. Napájela ovce u malého dešťového rybníka. Tehdy zde nebylo ani jediné studnice. Unavila se a odehnavši stádo pod stráň Sennár, usnula. V Sennáru je několik jeskyní a roklí, v nichž bydlili duchové. Jeden z mužských duchů zahlédl dívku a obcoval s ní. Od té chvíle jí pokoje nedal. Dívka to pověděla svému otci a ten čekal. Jakmile ucítila, že ji duch obtěžuje, pošeptala otci. Otec vyslovil jméno Alláhovo a s jeho pomocí ducha chytil. Alláh, chtěje ducha potrestati, způsobil, že se nemohl vymknouti z rukou náčelníkových a byl viditelný. Náčelník zvolal na poplach, mužové se sběhli v jeho stanu a vyslechli, co se přihodilo.

‚Jak ho potrestám?' ptal se náčelník.

Jedni vyzývali: ‚Zabijme ho,' ale to nebylo možno, poněvadž duch neumře.

Jiní navrhovali:

‚Ať se trápí hladem a žízní.'

‚Ale jak zabráníme, aby ho jeho bratři duchové nekrmili a nenapájeli, aniž bychom to viděli?'

Tu se ozval nejstarší obyvatel tábora:

‚Synáčkové, slibte duchovi, že ho propustíte, vykope-li zde studny. Kdyby byla u Líne voda, nebylo by lepšího tábořiště široko daleko. V pískové poušti Dhana najdou naše stáda dřeviny, v kamenité Džrajba traviny, co jim chybí, je jedině voda.'

Souhlasili. Náčelník donesl ducha na skalní plochu, posadil ho a pravil:

‚Chceš-li, aby ses vrátil ke svým, vykopej nám na tomto místě studnici se sladkou, pramenitou vodou.'

Duch ucítiv, že náčelník trochu povolil, sebou trhl, chtěje utéci.

‚A tož ty tak! Pak zajistíme, abys neutekl. Doneste provazy. Svážeme ho v kozelce.'

Svázali ho. Duch prosil a sliboval, že se nikdy k jejich táboru nepřiblíží.

‚Vykonej, co od tebe žádáme. Zabezpeč nám na tomto místě dobrou, pramenitou vodu a propustíme tě.'

‚Přisahejte mně jménem Alláhovým, že splníte své slovo!'

‚Přisaháme, že tě propustíme, jakmile nám zabezpečíš tolik vody, kolik jí pro sebe a svá stáda potřebujeme.'

‚Kteří jsou ručitelé, že svou přísahu splníte?'

‚Já, já, já ručím.' ozvali se tři.

Duch se dal do práce. Jsa svázán v kozelce, točil se, zadnicí vymílal skálu a hlavou vytlačoval skalní písek. Potil se, až se písek proměňoval v řídké těsto, které beduové hned odebírali a se skály shazovali. Pokrývá, Múso, dotud svah spojující skalní plochu s pouští Dhana. Sotva vyhloubil duch studnu jednu, nutil ho náčelník, aby vrtal týmž způsobem druhou, třetí, čtvrtou, tvrdě, že by voda z hotových studní pro lidi a stáda nestačila. Když duch únavou v práci ochaboval, pobízel ho náčelník k rychlejší práci slovy:

‚Změkčuj skálu, změkčuj a v těsto ji proměňuj!'

Tak vyzráli naši předkové na ducha a získali napajedlo, jaké abys pohledal.

Za řeči jsme se bedlivě rozhlíželi po okolí, pátrajíce po ohních, ale všude bylo tma. Teprve pozdě večer jsme zahlédli ohníček, jeli za ním a našli svou družinu v postranním žlíbku. Do půlnoci nebylo daleko, když jsme se utábořili. Náser s Báječem chystali večeři. Byli jsme všichni hladovi a nevěděli jsme ani, kdy se dáme na cestu, ani kdy se zastavíme. Přidruživše se ke karavaně, musili jsme se jí říditi.

Ubozí Slubové.

Časně ráno 30. března jsme odjeli k severozápadu. Karavanu vedl emírův otrok Rášed a Zbejri eben Medžel, náčelník ze kmene Amárát (obr. 132), jenž nás měl chrániti před svými krajany Anezy. S Rášedem jelo několik příslušníků opovrženého kmene Sluba. Ministr Saúd vyslal Rášeda v polovici února, aby přinutil Sluby, aby k němu přivedli své velbloudy a dováželi po nějaký čas potraviny jeho vojsku. Provázen otroky a Zbejrim, hledal Rášed Sluby, než marně. Dověděli se o účelu jeho výpravy a rozutekli se do vnitřní pouště. Konečně našel při napajedle Šubeče větší tábor, ve kterém byly pouze ženy a dítky. Mužové s velbloudy uprchli. Rášed se se svou četou uložil v táboře a dotazoval se na muže. Ženy tvrdily, že nevědí, kam odtáhli. Tu prohlásil Rášed, že bude bíti jednu po druhé, až se mužové vrátí. Vykládal mně se smíchem, jak svou hrozbu splnil:

»Chytil jsem první; dva otroci ji drželi, třetí ji bil. Žena vřískala, že ji bylo slyšeti daleko. Chytil jsem druhou, třetí, čtvrtou, ale mužové nepřicházeli. Teprv když jsem dal bíti osmou, ukázalo se několik mužů s 32 velbloudicemi. Ihned jsem je zabavil pro emíra. Za pokutu jsem odehnal Slubům 30 koz, začež mne můj pán ministr Saúd velice chválil.«

Vpravo od nás vyčnívala nad okolí vysoká umělá hromádka kamení. Ptal jsem se Názela, proč byla navršena.

»Z radosti, že se stal knížetem Bender, syn Találův. Šammarové měli velice rádi jak jeho, tak jeho otce knížete Talála. Radostná zvěst o jeho nastolení byla hlásána zvláštními posly slovy:

Ó, kdo oznámí radostnou zvěst Šammarům, že se stal knížetem Bender?
Vždyť lid již dávno si ho vážil pro úctu, jakou choval k jeho otci.

Tento verš složil Rášed al-Hadžli. Bohužel Bender nezůstal knížetem. Byl svržen od svého strýce Muhammada, jenž Rášeda za tento verš po tři měsíce věznil.«

Před polednem jsme překročili starou cestu Poutnickou Kattár (obr. 133), vedoucí z osady Samáua napajedlem Selmán do stanice Talabijje na Poutnické cestě Zobejdině. Ujížděli jsme rychle, nikde jsme neodpočívali. Teprv když se slunce sklánělo k obzoru, zastavil Rášed svou velbloudici, a utábořili jsme se v dolině Šihijját (obr. 134).

Názel útočí na Núriho.

»Vidíš, Múso, tamhle tu dolinu? Tvůj bratr kníže Núri eben Šalán v ní tábořil před čtyřmi lety. Chtěl nám ukázati svou sílu, proto vtrhl se svými čeleděmi do našeho území. Jeho stáda se pásla na našich bylinách a všichni, lidé i zvířata, pili naši vodu. Mezi námi Sindžáry se šeptalo:

‚Což strpíme takovou hanbu? Núri si počíná, jako by byl naším svrchovaným pánem. Území, v němž táboří, je naše. Kdyby k nám byl někoho vypravil se vzkazem: „Hle, v mém kraji je bída. Anděl Džibrín na něj nespustil deště. Ve vašem je půda sporými dešti napojena, máte blahobyt, dopřejte nám účasti na svých pastvinách. Vždyť přece nechcete, aby naše děti a velbloudata hynuly nedostatkem mléka.“ Byli bychom mu odpověděli:

‚Budiž Alláh pochválen, že poslal blahobyt do našeho území! Jako neodejde žádný prosebník z našeho stanu s prázdnou, nezabráníme ani tobě, abys v našem území nepásl.‘ Ale kdepak Núri, aby se někoho o něco doprošoval! Nastěhoval se se všemi stády k nám, nás z našich obvyklých tábořišť vytiskl a svůj hlavní tábor zřídil v dolině, kterou ti ukazuji.

Vypravili jsme posly o pomoc ke kmeni Abde. Jeho síla byla tehdy daleko na západě, jen některé čeledi byly nablízku. Na knížete a jeho ministra spolehu nebylo. Poslal nám zbraně, ale svých bojovníků potřeboval proti nepříteli, který od jihozápadu napadal některé osady. Moji soukmenovci určili, abych je vedl. Stanoveného dne jsme vytáhli. Měli jsme sedm set velbloudů a dvě stě koní. Bojovníci seděli na některých zvířatech po dvou. Na koních nejel nikdo. Hleděl jsem, abych Núriho překvapil. Byl jsem jist, že to bude velmi obtížné. Núri má za ušima. Věda, že je jeho tábor

posunut nejdále k východu, že jsou před ním pouze nepřátelé, vysílal, jak jsem se od svého vyzvědače — byl to příslušník kmene Sluba, kéž nás Alláh chrání zlého, jaké takový příslušník přináší — každého dne jezdce na velbloudech, aby prozkoumali okolí. Vyjíždívali před východem slunce. Pod význačnými kopci se zastavovali a jeden se plížil opatrně na kopec, kde zpoza hromady kamení obzíral okolí.

Víš, Músо, že mívali s sebou dalekohled, který jsi ty Núrimu dal? Takovým mohl strážce rozeznati na den cesty, je-li na velbloudici sedlo či nikoliv. Zahlédl-li sedlo, věděl, že jsou

Obr. 134. — V dolině Šihijját.

tam jezdci, že by to mohli býti nájezdníci. Zvířata bez sedel považoval právem za pasoucí se stádo. Do tábora se vracívali teprv se západem slunce. Nezahlédli-li nic podezřelého, mohli všichni v táboře klidně spáti vědouce, že se k nim do rána žádný nepřítel nepřiblíží. Ani stád nevysílal Núri na pastvu bez ochrany. Doprovázívala je četa bojovníků a zůstávala při nich po celý den. Aby se přece jen nepřítel žlíbky nebo krytými údolími do táboru nevloudil, kladl Núri hlídky na nejvyšší kopce v nejbližším jeho okolí. Zpozoroval-li některý z vyzvědačů nebo hlídačů něco podezřelého, uvázal svůj šátek s hlavy na hlaveň své ručnice a mával jí směrem, kde zahlédl, co ho znepokojovalo. Vysokým hlasem volal:

‚Na jejich hřbety, ó jezdcové! Hrozí vám útok, na jejich hřbety!'

Nejbližší hlídky opakovaly jeho pokřik, ukazujíce týmž směrem, takže byl tábor v několika málo minutách varován. Děvčata a ženy spěchaly odemknouti kobylám železná pouta a předváděly je mužům, kteří brali opasky s náboji, chápali se ručnic a uháněli, odkud hrozilo nebezpečí. Bitevní písničky zaznívaly se všech stran. Kdo neměl koně, čekal se zbraní v ruce na další zprávu. Ukázalo-li se, že to byl planý pokřik, volaly hlídky: ‚Odpuštění!' a jezdcové se vraceli za zpěvu ve skupinách domů.

Rozdělil jsem své bojovníky na menší čety a poslal je se spolehlivými vůdci krytými žlíbky a údolími. Rozkázal jsem jim, aby se při východu jitřenky se mnou zase spojili v údolí, jehož temný pruh se tamhle rýsuje. Na tom místě jsem zanechal svůj náklad, jakož i slabé velbloudice pod ochranou několika bojovníků. S ostatními jsem spěchal opatrně k táboru. Chtěl jsem jej přepadnouti po východu slunce, jak odejdou stáda na pastvu. Hodný kus cesty od tábora vsedli bojovníci na koně. S nimi jsem chtěl podniknouti útok na stáda. Jezdci na velbloudech tvořili zálohu. Sotva stáda opustila tábor, zpozorovaly nás hlídky a vydaly pokřik na poplach.

‚Na ně, na ně!' zval jsem své druhy. ‚Já jsem bratr Šáhy, já jsem jezdec beroucí kořist, já jsem Šammari,' vykřikli jsme jedním hlasem a napadli jako dravci rozptýlená stáda. Dobrá polovička našich útočníků měla kopí. Kopiníci obklopili stáda a bodali neposlušná zvířata, ženouce je k našim zásobám. My, kdo jsme měli ručnice, jsme čekali na jízdu Núriho. Domníval jsem se, že ji odrazíme a s kořistí unikneme, než dostane posily. Zmýlil jsem se. Núri dostal přece jen nějakou zprávu o mé výpravě a den před naším útokem vyslal rychlé posly do okolních táborů. Zdaleka křičeli:

‚Spěchejte na pomoc! Vaši kamarádi budou oloupeni.'

Hlídky a pastýři opakovali pokřik. Posel se zastavil a čekal na první jezdce, s nimiž uháněl do tábora Núriho. Pomocná jízda byla u Núriho již před půlnocí. Núri stál před svým stanem a jednotliví bojovníci před ním pojížděli, volajíce bitevním pokřikem:

‚Před tvýma očima, ó kníže, před tvýma očima jede jezdec chránící stád velbloudů a ten jezdec je Ruejli.'«

»Proč pak tak za noci pokřikovali?«

»Núri věděl, že se blížíme. Bitevním pokřikem jednotlivých bojovníků chtěl nám nahnati strachu, svým pak dodati odvahy.

Sotva jsme stáda odehnali, hnal se na nás Núri se svými jezdci na koních a volal:

‚Ó, kolikráte jsme již vysvobodili stáda jako tato od nepřátel, jako jste vy! Jezdec chránící velbloudů je Ruejli! Přisám Alláh, tento den je pro vás nejzhoubnější ze všech dní. Ó, jak daleko jsou vaši příbuzní! Všichni zahynete! Vaši příbuzní vám ani na pomoc nepospíší, ani vás nepohřbí!'

První jezdce Núriho jsme odrazili. Nás bylo přes sto s ručnicemi pohromadě, oni se k nám blížili jednotlivě. Spadali se svých klisen jako sestřelení holubi. Věda, že bych se svými nárazu celé jízdy neodolal, ustoupil jsem k své záloze. Padesát jezdců na velbloudech vyměnilo své ručnice s kopími jezdců na koních. Kopiníci na velbloudech hnali ukořistěná stáda, kdežto jezdci s ručnicemi se všichni přidali ke mně. Dojíždějíce křičeli jeden přes druhého:

‚Před tvým zrakem, ó veliteli! Před vašima očima, ó kamarádi!'

Odpovídal jsem jim: ‚Jeden druhého neopustíme!' a prvý jsem se vrhl na jízdu Núriho. ‚Dá-li Alláh, ještě ukořistíme vaše klisny, jako jsme již ukořistili vaše velbloudy!'«

»Proč ses tak vychloubal? Nebylo lépe mlčeti a soustřediti všechnu svou pozornost na boj?«

»To, Múso, přece jen neznáš našich bojovníků! Nic nenadchne četu jako srdnatost projevená nejen skutkem, nýbrž i slovem. Proč mne uznávají za vrchního velitele? Proč se mně na každém nájezdu a válečné výpravě podrobují? Obdivují se rozvaze a srdnatosti, jakou mne Alláh obdaroval. Běda bojovníkům, jejichž velitel projeví ochablost. Tu je vše ztraceno. Zpozoroval jsem, že moji jezdci kolísají.

‚Před vašima očima, ó druzi! Jezdec chránící našich velbloudů je Názel eben Tnejján. Naháním strachu rekům, i největším rekům, já, Názel eben Tnejján!'

Kolísající odpověděli: ‚Dost již, dost již! Odpusť nám chvilkovou nerozhodnost, chvilkovou ochablost!' Tu jsem věděl, že vytrvají a mne neopustí.

Ač jízda Núriho byla v převaze, drželi jsme se pevně a odráželi každý její náraz. Na naší straně i na jeho bylo viděti jezdce, jak ustupovali. Mně se ustupující vyhýbali, ale zdaleka jsem na ně volal:

‚Hanba tobě, kdo utíkáš! Nejsi hoden jezditi na velbloudici! Tvá dcera se nesmí provdati, sic by zrodila bídáka, jako jsi ty, jenž opouštíš své druhy!'

Když slova nepomohla, pustil jsem se za ustupujícími: ‚Hanba vám, vy ustupující! Obraťte se, vraťte se, bloudíte!' a tloukl jsem je plochou šavlí. Pomohlo to; přidávali se ke mně znovu a útočili na nepřítele se slovy:

‚Na ně, na ně, Názele! Neřekni potom, že jsi mne neviděl, jak se na ně vrhám! Na ně, na ně!'

Tu někdo zvolal: ‚Núrimu jedou na pomoc bojovníci na velbloudech. Zachraň se, kdo můžeš!'

Vyjev tamhle na ten pahorek, uviděl jsem kousek na západ veliké mraky prachu. To Núri za našeho útoku vyslal nové posly pro pomoc, která se nyní blížila. Obávaje se, abychom nebyli obklíčeni a úplně pobiti, dal jsem rozkaz k ústupu. Napřed odjížděla záloha, jež se boje ani neúčastnila. My na koních jsme spěchali za ní. Ukořistěná stáda jsme opustili. Hleděli jsme zachrániti holé krky.«

»Jaké byly vaše ztráty?«

»Nepřátelská jízda ukořistila dvaasedmdesát velbloudic a dvanáct jich zabila. Koní ukořistili tvoji bratří devět a dvacet sedm jich zabili. Vousů, to jest bojovníků, padlo na naší straně dvaadvacet.«

Cesta Zobejdina.

Časně ráno jsme byli v sedle a vkročili s východem slunce na starou Poutnickou cestu Zobejdinu, po níž jsme zamířili skoro k severu. Vpravo i vlevo bylo viděti nesčetné hromádky kamení, zbytky starých hrobů, jakož i několik menších kopulovitých náhrobků (obr. 135), památky zašlých dob, kdy touto cestou chodívalo tisíce a tisíce poutníků. Mnozí zahynuli smrtí přirozenou nebo násilnou, byvše přepadeni od beduů, a byli od svých druhů při cestě pochováni.

Náčelník Zbejri se ke mně přidružil a vykládal, že je řeka Eufrat neobyčejně rozvodněna. U osady Džaára nebo, jak jí vláda říká, Abu Schér, že se protrhla hráze a Eufrat se rozlil na úrodnou rovinu k jihu od města Nedžef, utvořiv z ní veliké jezero. Stěžoval si na vládu, která nemilosrdně odhání usedlíkům i kočovníkům jejich stáda, říkajíc, že jich potřebuje pro své vojsko.

»Není to, Músо, pravda. Očití svědkové vykládali, že velitel vojáků stádo sebrané Beni Seláme prodal dodavateli z Nedžefu, jenž je odehnal do města Hille a je znovu prodal důstojníkovi německému. Usedlíci i kočovníci to vědí, proto prchají do pouště a brání svého majetku před tureckými vojáky.«

Krátce před polednem jsme dorazili k velké poutnické stanici Zubála. Leží na návrší, které přečnívá okolní rovinu asi o pět metrů. Při západním okraji návrší stojí čtverhranná

Obr. 135. — Na cestě Poutnické.

pevnůstka, jejíž hradby jsou v každém rohu a v polovici strany zesíleny zakulacenou věží. Kolem ní se rozkládá prostranný dvůr, chráněný rovněž vysokou věží. Ke dvoru přiléhá na severu veliká, úplně rozbořená osada. Severně od návrší jsme viděli v rozsáhlé kotlině dvě velké cisterny a dva prostranné dešťové rybníky. Jižní je zpola zanesen, severní, jenž je mnohem větší, je ještě dosti hluboký.

Počátkem desátého století byla Zubála důležitá obydlená osada s několika tržišti a velkým dešťovým rybníkem v údolí. V lednu r. 925 obsadili Karmaté okolí této stanice, porazili vojsko, chránící poutníky, a vyplenili perský průvod, z něhož

se jen málokdo zachránil. Po desíti letech přepadli poutníky znova mezi stanicemi Zubála a Okoba. Ještě koncem dvanáctého století se připomíná Zubála jako obydlená vesnice s pevným dvorcem. Dnes v ní není živé duše a přece se kolem ní ubírávají četné karavany, vezoucí z vnitřní Arabie různé suroviny do Iráku, starého Babylonska, kde za ně vyměňují nebo kupují obilí, šaty a náboje.

Dnešní Irák je právě tak jako bylo dřevní Babylonsko obilní komorou pro vnitřní Arabii. Na podzim táhnou četní kmenové na pomezí Iráku a zásobivše se obilím a jinými potřebami, vracejí se po prvních vydatných deštích do pouště k pobytu devíti- až desítiměsíčnímu. V této době chodívají z vnitřní Arabie do Babylonska velké obchodní karavany. Dovážejí suroviny a výrobky kočovníků a usedlíků, které náčelníci od svých soukmenovců sebrali aneb které potulní obchodníci skoupili nebo za své zboží vyměnili. Karavany se ubírají nejkratším směrem. Dbají přirozených napajedel: kde jsou příliš vzdálena, zřizují mezi nimi umělé rybníky dešťové nebo kopou hluboké studnice. Při velkých napajedlech stavějí dvorce, v nichž svá zavazadla skládají, popřávajíce velbloudům několik dní odpočinku. Náčelník, v jehož území takové dvorce leží, poskytuje karavanám ochrany a usazuje ve dvorcích četu svých bojovníků s jejich rodinami. K nim se přidružují menší obchodníci, kteří se od velkých karavan zásobují a své zboží pocestným neb okolním kočovníkům prodávají. Vznikají opevněné osady, které vzkvétají, jsou-li obchodní styky četné, nebo zanikají, když náčelník nemůže zajistiti život a majetek a obchodní karavany volí proto cestu jinou.

Od pátého do sedmého století bylo město Híra, vystavěné nedaleko dnešního Nedžefu, střediskem dopravních styků vnitřní Arabie s Babylonskem či Irákem, proto byly cesty, vedoucí do něho od jihu, častěji navštěvovány a pevnými dvorci opatřeny. Ale ještě většího významu nabyla tato jižní cesta, když se stala cestou poutnickou, když se po ní ročně ubíralo tisíce a tisíce věřících muslimů do posvátných měst Mekky a Medíny. Zvláštní péči jí věnovali chalífové z rodu Abbás. Spisovatelé arabští zaznamenávají, že skoro každý z prvních chalífů abbásovských zřídil na Poutnické cestě buď budovy nebo nádržky a studnice, aby usnadnil vykonávání náboženských povinností. Ústní podání přičítalo největší zásluhu o Poutnickou cestu Zobejdě, manželce Hárúna

ar-Rašída, jejíž jméno s ní tak splynulo, že se jí dnes po ní říká cesta Zobejdina. Celá cesta z Bagdádu až do Mekky byla rozměřena a opatřena milníky a stanicemi. Neschůdné části byly urovnány. Aby poutníci v rovině nezbloudili, byly po obou stranách cesty navršeny kamenné zídky a vystavěny vysoké majáky, jejichž světlo ukazovalo poutníkům za noci směr.

Muslimští sektáři Karmaté, kteří měli své středisko při Perském zálivu v kraji Hasa a kterým náleželo celé území na pravém břehu dolního Eufratu, pobořili mnoho stanic a zasypali mnoho studnic na cestě Poutnické. Ve zkáze pokračovali kočovníci; poutníci se ubírali do Mekky a Medíny jinými kraji, a cesta Zobejdina pustla. Je pravidelně 24 m široká. Veškeré kamení, nejen větší, ale i menší, je posbíráno a navršeno ve dvou zídkách, které cestu na západě a východě ohraničují. Místy jsou zídky uměle stavěny na maltu (obr. 136). Pátral jsem bedlivě po milnících, leč nenašel jsem ani jediného.

Neměli jsme klidného noclehu. Šammarové se hádali a co chvíli přicházeli žádati Názela, aby malicherné spory rozhodoval. Rádi by byli u nás poseděli a se při naší kávě dobře poměli, Názel je však důsledně posílal zpět.

»Toto není můj stan. Jsem pocestný; jsem sám u hostitele, nemohu tudíž býti hostitelem vaším. Můj hospodář a hostitel je unaven, moji bratříčkové rovněž, jděte, vyspěte se a zítra za pochodu mně povězte, co vás tlačí.«

Od předední jsme táhli holou, drobným štěrkem pokrytou rovinou. Západní vítr zesílil a bral nám s boku pláště, holá kolena se chvěla zimou, i nezbylo, než abychom s velbloudic sestoupili a rychlou chůzí se zahřáli. Při východu slunce jsme byli u stráně Hkej al-Ksás, s níž jsme se seznámili na cestě ke dvorci Abu Gár. Vystoupili jsme na ni po třech širokých, umělých stupních.

Jak zahynul ministr Zámel.

Otrok Rášed by se byl se mnou rád spřátelil, nebo, jak Názel říkal: »Rád by spadl do tvého srdečka a měl v tobě oporu a dobrodince.«

Zdálo se mně, že nemluví upřímně a že chtěje se mně zavděčiti, si stěžuje na svého pána nebo, jako otroci říkají,

strýčka, ministra Saúda. Chválil zabitého ministra Zámela a litoval jeho bratra Ibráhíma, uvězněného v Hájelu.

»Tchán emírův, Músо, nedůvěřoval Zámelovi, proto popouzel proti němu jak nynějšího ministra Saúda, tak emíra samého. Zámel se oženil s matkou emírovou a zplodil s ní synáčka. Šammarové viděli, že je emír slabý, že je ministr Zámel dobře spravuje a že chce zachovávati mír, který uzavřel jak s Eben Šalánem, tak s Eben Saúdem, proto si ho vážili mnohem více než svého knížete. Ekáb, emírův tchán, se obával, aby Zámel jeho zetě nesvrhl a sám se nestal emírem, což by bylo bývalo snadné, poněvadž by mu byl pomohl Eben Saúd a Šammarové by se nebyli protivili. Zámel čekal na zbraně a zlato, které mu Enver paša poslal. Ekáb věděl, že ho nepřekoná, až dary dojdou, proto vybídl Saúda a emíra, aby nemeškali. Emír pozval Zámela k večeři, a po ní ho Saúd zabil. Před dvěma měsíci dal udusiti i synáčka, kterého Zámel s matkou emírovou zplodil.«

Aslamky poroučejí.

Zanedlouho se vynořila nad obzor stráň Ruák, uzavírající kraj jako vysoká zeď nejen k severu, nýbrž i k severozápadu a k východu. Před ní sedí nesčetné menší a větší tabulové kopce. Cesta Poutnická vede mezi nimi. Karavana jela hodně rychle, takže naše obtížené velbloudice jen s námahou stačily. Držely se obyčejně poblíž skupiny asi čtvřiceti mladších a starších žen ze kmene Aslam, jejichž velbloudice nesly rovněž těžší náklady.

»U Aslamů,« vykládal Názel, »pasou ženy velbloudy, kozy a ovce a jezdívají do Babylonska nakoupiti obilí a šatstva, kdežto mužové podnikají pouze nájezdy, vycházejí na lup a vylehávají po stanech. Proto mají Músо, tolik pokdy na mluvení, a vycvičili si jazyky, že se jim pohybují rychleji než větévky zmítané větrem. Však jsi se o tom přesvědčil, když na nás Alláh seslal zlo a nějaký Aslami zkřížil naši cestu. Jejich ženy vědí, že vykonávají důležitější práci, proto poroučejí a mužové musí poslouchati. Aslamka nesnese bezpráví, ba ani napomenutí, brání se nejen jazykem, nýbrž i rukou; jen poslechni, jak nadává Náserovi, že jeho velbloudice narazila na její. Co bychom si počali bez Náserka, kdyby Alláh dopustil, aby se splnilo, co ona mu přeje? Jen poslechni!«

Žena křičela až soptila: »Kéž běs na kousky roztrhá tohoto muže s vousy pod nosem! Spálit tě! Kéž tě spálí! Kéž onemocníš tak, aby bylo třeba ti přikládati rozpálené baňky!«

Po poledni jsme sestoupili do doliny Baten (obr. 137), uzavřené k jihu mírným svahem, k severu pak příkrou stěnou, vysokou asi padesát metrů, na niž jsme vystupovali. S počátku byla cesta pohodlná, ale ke konci nemohly obtížené velbloudice ani s místa. V poslední pevné vrstvě stráně byl uměle vylámán široký průchod. Erosí byla spodní část vrstvy rozdrobena, nemohla snésti tíže horní, ta se utrhla a zatarasila cestu velkými balvany, mezi nimiž se velbloudice jen stěží prodíraly. Musili jsme zavazadla nadzdvihovati, aby se nárazy o kamení nepoškodily.

»Budiž Alláh pochválen!« zvolal Názel, když jsme se konečně octli na rovině, pokryté hrubým štěrkem, a utábořili

Obr. 136. — Cesta Poutnická nad Zubálou.

se u poutnické stanice Okoba. Je bezmála jeden kilometr dlouhá a čtvrt kilometru široká. V jihozápadní části byl zřízen velký dešťový rybník, jenž není dosud zasypán. Při něm je studna skoro 25 sáhů hluboká, z níž jsme čerpali vodu. Dále k východu jsou tři studny a dešťový rybník. K východu od něho se kupí zříceniny hrazené osady, k niž přiléhá na severozápadní straně čtverhranná pevnůstka se studnou u východní zdi.

Časně ráno jsme spěchali rovinou, na níž sedí jen tu a tam ojedinělé tabulové kopce — pevnější zbytky odnesených vrstev, které však po čase rovněž zmizejí. Po nějaké době jsme viděli na severovýchodě vysokou homoli, navršenou z kamení, u hrobu Bendera, náčelníka čeledi Zmejl ze kmene Túmán.

»Škoda, Múso, že netáboří nablízku Zejd, bratr Benderův.

»Čím by nám prospěl?«

»Napojil by nás kávičkou. Bender ji měl ještě raději než já, to jest Názel, a hostil jí každého, kdo se ubíral kolem jeho

stanu. Proto vykopal Zejd před jeho hrobem hluboké ohniště a když táboří nablízku, vaří na něm kávu ve dne v noci. Kouř za světla, oheň za temna zve poutníky a návštěvníky. Usednou u hrobu Benderova, pijí jeho kávu a vychvalují jeho štědrost, jeho dobré jméno i po smrti.«

Jak poutníci trpívali.

Pojednou pokynul Rášed, abychom opustili cestu Poutnickou a zabočili k severozápadu.

»Víš, Músо, před námi táboří u studnic Šeráf a Uáksa oddělení kmene Zejád. Není sice silné, přemohli bychom je, ale tekla by jistě krev nejen naše, nýbrž i našich velbloudů, proto se jim raději vyhneme,« vysvětloval Rášed.

»Znáš, Názele, studnice Šeráf a Uáksa?«

»Ach, Músо, kolikrát jsem tam tábořil! Vždyť se Zejádové a ostatní kmenové eufratští zanedlouho vrátí ke svým polím a osadám. Byli by tak již učinili, kdyby se letos nebáli loupeživých vojáků více než nájezdních čet beduů. Začátkem nebo koncem období sucha, když totiž k Eufratu táhneme nebo se od něho vracíme, tábořívame často u napajedel Šeráf a Uáksa. Studnice Uáksa jsou sedmnáct, Šeráf sedm až osm sáhů hluboké. U obou jsou zbytky různých staveb a rybníky zpola zasypané jako v Zubále nebo v Okobě. Zajisté je dala vybudovati Zobejda, jež prý cestu Poutnickou často navštěvovala.«

Uáksa je proslulá stanice při strmé stráni Hkej Uáksa. Učiní způsobili kacířští Karmaté poutníkům mnoho zlého. V prvé polovici listopadu r. 906 se utábořil Zikruajh, vojevůdce Karmatů, čtyři míle od stanice Uáksa, kde čekal na prvý průvod poutníků. Průvod dospěl do stanice Uáksa, ale uslyšev od tamních obyvatelů o nebezpečí, jaké mu hrozí, spěchal ihned dále do Iráku a unikl Karmatům. Když se o tom dověděl Zikruajh, dal několik obchodníků s pící u stanice Uáksa zabíti, jejich zásoby spáliti a obléhal obyvatele několik dní v jejich tvrzi. Konečně odtáhl ke stanici Zubála.

Zatím obsadilo vládní vojsko různé prameny na pomezí pouště a jedna četa přijela až do stanice Uáksa. Karmaté vyplenili několik táborů kmene Asad a potkali se ve stanici Okoba s druhým průvodem, ve kterém byli poutníci z Persie. Pobili je skoro všechny; jen několik se jich zachránilo útěkem a podalo zprávu o neštěstí vládnímu vojsku, tábořícímu ve

stanici Uáksa, které hned uprchlo. Jeho velitel poslal po poštovních holubech list vrchnímu veliteli, jenž vypravil rychlé posly stranou od Poutnické cesty až do stanice Fejd, aby varovali další průvody. Ale jejich vůdcové nedbali ani výstrahy, ani písemného rozkazu vrchního velitele a ubírali se dále.

Karmaté zaházeli všechny studnice a dešťové rybníky v Uákse zabitými nebo poraněnými velbloudy a čekali u stanice Okoba na další průvody, jež po krutém boji rovněž pobili a vyplenili. Jen ženám darovali život a vzali je s sebou. Naplnivše všechny studnice napajedla Okoba mrtvolami lidí a zvířat, táhli ke stanici Zubála a vyslali několik výzvědných čet jak k jihu, tak i k severu. Obávalit se, aby je nepřepadlo vládní vojsko, tábořící v Kádesijji a nezachránilo poutníky, s nimiž se ubíralo mnoho kupců a obchodníků s drahým zbožím.

Od Zubály postupoval Zikruajh k jihu a čekal na pokraji pískové pouště na další průvod. Tento se však dověděl o záhubě průvodů předešlých a zůstal v osadě Fejd, až by přišla pomoc. Místo pomoci přitáhli Karmaté a žádali od obyvatelů Fejdu, aby jim vydali správce Poutnické cesty a vládní vojsko, které obsadilo mešitu a obě tvrze. Za to slíbil Zikruajh obyvatelům bezpečnost života i majetku, obyvatelé však nedůvěřovali, a Zikruajh, nemoha dobýti města, vrátil se pouští k Perskému zálivu.

Názel k Perskému zálivu.

»Pouze Alláh ví, Músо, kolikrát jsem studnice Uáksa a Šeráf vyhledával a kolikrát jsem se jim vyhýbal na svých četných nájezdech. Každá nájezdní četa k nim spěchává a obchází je zdaleka, vrátí-li se její zvědové se zprávou, že jsou obsazeny družinou silnější.«

»Již u Rualů jsem o tobě, Názele, slyšel, že jsi velitel, jemuž se mezi Šammary žádný nevyrovná, a tvoji soukmenovci tento úsudek potvrzují.«

»Divně řídí Alláh cesty synů Adamových. Moji soukmenovci mne znají a snad neprávem vychvalují jako velitele nájezdních a válečných čet, a víš, Músо, že jsem byl také námluvčím a pomocníkem při únosu?«

»Ty, Názele, že bys byl někomu namlouval dívku?«

»Nenamlouval jsem mu ji, jen jsem jí přimlouval, aby si ho vzala a prosil jejího otce, aby ji mému kamarádovi za manželku dal.«

»Jako tlampače či námluvčího si tě mohu těžko představiti, ale vidím tě jasně, s jakou chutí jsi pomáhal při únosu. Lákalo tě nebezpečí: chtěl jsi ukázati, že jsi chytřejší než pronásledovatel. Byl jsi úplně ve svém živlu, neboť jsi považoval únos za lov, ba za nájezd.«

»Přisám Alláh, že máš pravdu. Poslechl bys, jak jsem se k této práci dostal?«

»Jen vypravuj!«

»Tábořili jsme při dolním Eufratu. Bylo to koncem období sucha. Mladším našim bojovníkům se zmrzelo lenošení při bažinách eufratských. Toužili po čistém, zdravém vzduchu pouště, i povídají:

‚Zajeďme si na Adžmány. Ukořistili nám, darebáci, několik stád. Proč bychom jim neodplatili rovnou měrou?'

‚Kde je najdeme? Až někde při Perském zálivu. Svět je úplně vyschlý, vody není, živá napajedla budou hlídána, jak se k nim probijeme? Jak se dostaneme od nich?'

‚Neptej se. Názele! Tady nikdo na tvé otázky neodpoví. Pokyň, pojedeme, ty nás povedeš, a Alláh ti ukáže bezpečnou cestu ke kořisti a s ní zpět.'

Abych se ti. Músо, přiznal, mně samému se o tomto nájezdu zdávalo. Adžmáni se chlubili, že nám odehnali 122 velbloudic, a my že jsme se ani nepokusili je pronásledovat nebo se jim pomstít. Proč jsme měli nechati svou tvář pošpiněnu? Proč bychom jim nemohli půjčku oplatiti? Nebezpečí bylo veliké. Kdopak se vydá koncem suchého období na daleký nájezd? Jistých napajedel bylo na možné cestě velice málo. Věděl jsem, že Adžmáni nasadí všechny síly, aby nás při návratu předjeli a některá napajedla obsadili. Jenže čím větší nebezpečí, tím větší touha u mne podívat se mu do očí. Vždy a všude mně zaznívá v uších naše písnička končící veršem:

Kopni smrt a skoč vpřed!

Zdráhal jsem se, ale jen na oko. V duši jsem toužil po nájezdu více než moji druhové. Konečně jsem určil den odjezdu. Účastníků nájezdu se sešlo 152. Každý přijel na velbloudici. Vrátil jsem dvaačtyřicet bojovníků; bylo třeba, aby hájili našeho tábora před možným útokem Anezů. Velbloudic se mně nelíbilo na šedesát; i ty zůstaly doma. Odjelo nás 110

na 94 zvířatech. Některá nesla dva jezdce. Přespočetní byli ozbrojeni kopími. Měli hlídati a pohánět stáda, která nám, jak jsme očekávali, Alláh za kořist pošle.

Táhli jsme velice opatrně pomezím kmenů eufratských a kmenů vnitřní pouště. Na pomezí se sousedé, kteří se obyčejně hašteří, utkávají bojem, proto bývá opuštěno, i je možno se tudy nejsnáze protlouci. Každého rána jsem vysílal čtyři jezdce, aby spěchali před námi a hledali nocleh. Kde jsme měli noclehovati, musila býti pastva pro velbloudice, a bylo-li možno, i voda pro nás. Koně jsme nevzali ani jediného. Obávali jsme se, že by zahynul žízní. Zvědové postu-

Obr. 137. — V dolině Baten.

povali rychle, avšak přece jen velmi opatrně. Vyhledávali úkryt a jak se dostali k vyššímu kopci, zastavili se pod ním a vyslali jednoho, aby se s jeho temene rozhlédl po okolí. Zpozoroval-li něco podezřelého, sběhl k nim a jeden z nich spěchal k nám, aby nás varoval. Ostatní buď čekali, bylo-li nebezpečí velké, nebo se ubírali vpřed, aby vybrali místo pro nocleh. Našedše je, rozdělili se: dva zůstali při něm a jeden nebo dva jeli pro nás. Tímto způsobem jsme se vyhnuli každé srážce a dostali se čilí a zdraví do území Adžmánů.

Směřovali jsme k jejich předním tábořištím. Nikde jsme jich nenašli: tábořiště byla prázdná. Pastvy dost, ale nablízku žádná voda. Víš, Músо, kde naši vyzvědači zahlédli prvá stáda Adžmánů? Tam, odkud uviděli nekonečnou hladinu Perského zálivu. Čekali na nás všichni. Utábořili jsme se na

noc v hluboké kotlině. Ohně jsme nerozdělali. Ptal jsem se svých kamarádů, co počíti.

Co bychom počali? Vezmeme si jejich stáda a půjdeme domů.'

Stáda uloupena.

Stáda jsme viděli, ale kde jsou stany? Kde jsou tábory? Jsou-li tábory mezi námi a stády, bude nám bojovati dříve, než se ke stádům dostaneme.

‚Snad se, Názele, nebojíš?'

‚Mlč kamaráde, abych ti touto dýkou neodpověděl na tvou poznámku. Jsou-li tábory mezi námi a stády, je nutno, abychom se jimi protloukli. Podaří-li se nám útok, prorazíme-li tábory až ke stádům, můžeme býti zaskočeni, obklopeni a o svá zvířata a své zbraně připraveni. Tolik přece chápeš, kamaráde?'

‚Nyní rozumím a svou poznámku odvolávám. Co radíš nebo poroučíš, Názele, abychom učinili?'

‚Vzal jsem s sebou dvoje šaty, jaké nosívají ubožáčci Slubové. Vy dva, mladíci, svlecte své šaty a oblecte tento oděv Slubů. Sedněte na své velbloudice a jeďte za noci směrem, ve kterém jste zahlédli stáda. Dívejte se po ohních a naslouchejte, zda se vám někde neozve štěkot psa. Jak uvidíte ohně tábora, jeďte, pokud neuslyšíte psy. Jak zaslechnete jejich štěkot, slezte, zajeďte do úkrytu a spoutejte tam své velbloudice. Ty u nich zůstaneš a ty půjdeš opatrně k táboru. Pamatuj si, že budeš oblečen jako příslušník kmene Sluba a že proto musíš mluviti řečí Slubů. Znáš ji. Kus od tábora si lehni a čekej, až se ti ukáže nějaká žena. Dej se k ní pomalu, pozdrav, a zeptej se, který že náčelník tam táboří. Dostaneš-li odpověď, hned poznamenej:

„Ó Alláh, ty jsi mne přivedl k tomuto náčelníkovi a já přece chtěl k tomu a tomu." Povídavá žena tě hned poučí, kde že hledaný náčelník táboří.

„Mezi ním a tímto táborem není Arabů?"

Žena odpoví i na tuto otázku a potom se dá sama do vyptávání. Mnoho nevykládej! Vymluv se, že spěcháš, protože na tebe čeká tvá rodina s oslíky. Dej se směrem opačným od onoho, kterým se chceš dostati k svému kamarádovi. Teprv, až ztratíš ženu s očí, obrať se nenápadně a spěchej, co můžeš, k svému druhovi. Oba se k nám vraťte se zprávou.

Nezahlédnete-li ohňů a neuslyšíte-li štěkotu psů, nezastavujte se, pokud se nepřiblížíte ke stádům. Kéž by Alláh dal, aby přenocovala daleko od táborů! Najdete-li stáda, učiňte, jak jsem vám radil. Ty zůstaneš u velbloudic a ty se budeš plížiti ke stádům, abys vypátral, kolik je u nich bojovníků. Budou míti jistě ohně a při nich je snadno spočítáš.'

Odjeli a my čekali. Vrátili se teprve s východem slunce. Jejich zvěst byla radostná: ani jsme se tak radostné nenadáli. Mezi námi a stády nebylo ani jediného stanu. U stád bylo jen patnáct bojovníků na koních. Stráží, jak se zdálo, nepostavili, takže se můj zvěd k nim mohl přiblížiti na doslech. Z několika prohozených slov se dověděl, že teprve včera přihnali stáda od napajedla. Všichni hospodáři tábořili na samém pobřeží, kde bylo vody hojně, ale pastvy málo. Stáda zůstala po čtyři noci na pastvě, páté pak ležela u stanů svých majetníků. Všichni jsme děkovali Alláhovi za tento větérek štěstí.

‚Máte pravdu, kamarádi. Alláh nám poslal vánek zdaru. Nesmíme ho zničiti. Za dne stád nenapadneme. Zůstaneme zde až do půle odpoledne. Potom se dáme skrytou cestou na pochod, ale nikoliv všichni. Vás pět se všemi našimi zavazadly a desíti nejslabšími velbloudicemi zůstane zde. Budete na nás čekat. K vám poženeme kořist, kterou nám Alláh poskytne. My ostatní se rozdělíme na dvě polovičky. Všichni přespočetní bojovníci s kopími si posedají na velbloudy svých kamarádů a vrhnou se se mnou na stáda. Vy ostatní zůstanete v záloze na místě, které vám určím.'

V půli odpoledne jsme se dali opatrně na vytoužený pochod. Zvědové pozorovali pastýře, jak svádí stáda na místo noclehu. Dříve než všechna zvířata shromáždili a jim přední nohy spoutali, vrhl jsem se na ně se svými. Strážcové na nás vystřelili, ale ani jedna koule nás nezasáhla. Nemohli mířiti; bylo již úplně tma a my jsme byli kryti jejich velbloudicemi. Nebezpečí nastalo teprv, když se nám dostali do zad. Chvála Alláhovi, brzo jsme byli z dostřelu. Stáda se polekala a cválala směrem, jímž jsme je hnali. Teprve za hodnou chvíli přešla z cvalu do klusu a konečně do dlouhého kroku. Toho použili naši přespočetní kamarádi, vylezli po krku na ukořistěná zvířata, chytili se za hrb a držíce se levou rukou dlouhé srsti, rostoucí na něm, bodali pravou zvířata, nutíce je, aby se držela pohromadě.

Ponechav ukořistěná stáda dozoru kopiníků, obrátil jsem se se svými proti strážcům, kteří nás na svých koních pro-

následovali. Nechtěje vydati svých velbloudic nebezpečí, velel jsem svým druhům:

‚Přimějte je, aby poklekly! Spoutejte jim obě přední nohy! Dvacet pěšky za mnou!'

Vyvedl jsem je na dva pískové kopečky. Jezdci směřovali mezi ně. Jak se k nám přiblížili, volal jsem:

‚Střelte na ně!' Čtyři se svezli se sedel, pět koní se skácelo. Ostatní se rozprchli a utíkali k přímoří.

‚Ti spěchají k táborům o pomoc.'

Moji druhové měli chuť chytiti dvě klisny, pobíhající volně. Jejich jezdci byli mrtvi.

‚Nebuďte blázni. Kéž Alláh prodlouží váš rozum! Nemáme pro ně ani obroku, ani vody. Jejich kopyta by přivolávala naše pronásledovatele. Vždyť je jisto, že nám Adžmáni svá stáda tak lacino neprodají. Pojedou za námi na velbloudech.'

Dva mladíci si přece jen nedali říci a jednu klisnu chytili. Skočil jsem k nim, rozřízl opratě, již drželi, udeřil každého pažbou své ručnice a bodl klisnu trochu svou dýkou, aby utekla.

‚Blázni! Tak posloucháte svého velitele? Ještě jednou jednejte proti mému rozkazu a víckrát neuvidíte svého příbuzenstva.'

Schlipli uši a prosili: ‚Nehněvej se, Názele! To ukamenovaný ďábel nám pošeptal, abychom se té kobylky zmocnili!'

Poslav pro zálohu, počkal jsem, až nás dohonila. Potom jsme všichni ujížděli ke svým druhům, střehoucím našich zavazadel. Tam jsme prohlíželi kořist. Vzali jsme Adžmánům 348 zvířat. Mezi nimi bylo přes sto jednoročních velbloudat.

‚Ven s nimi, kamarádi, a pryč s nimi. Vás deset s kopími je poženete co nejrychleji zpět. Vy ostatní střezte velbloudic, aby se jejich matky za nimi nepustily.'

‚Názele, proč nás zbavuješ kořisti? Roční velbloudata! Všechna jsou již odstavena; sama se uživí. Proč bychom jich měli pozbýti?'

‚Lépe bude, pozbudeme-li jich hned, než kdybychom pozbyli veškeré kořisti. Což ukamenovaný ďábel rozněcuje ve vás všech touhu po kořisti? Mějte rozum. Před námi cesta daleká, vody málo. Tato velbloudata nevydrží únavy a žízně. Je možno, že se ani pátého dne k vodě nedostaneme, že budou napajedla obsazena, a víte, kde své příbuzné najdeme? Žeňte velbloudata zpět a my poženeme jejich matky a ostatní zví-

řata vpřed. Až se dostanete z našeho nynějšího dostřelu, opusťte je a dejte se za námi.

‚Kdo ztratil svou velbloudici?' Přihlásili se čtyři.

‚Byly pod námi zastřeleny.'

‚Kolik je vás poraněno?' Bylo jich osm: dva kopími, šest ranou z ručnice.

‚Zavázali jste si rány?'

‚Zajisté, Názele. Vždyť nestojí ani za řeč. Jen tenhle kamarád má prostřelenou levou ruku pod loktem.'

‚Proč se nehlásíš?'

Obr. 138. — Studnice v dolině Šubeče.

‚Vždyť mne dosud ani nebolí. Tady můj soused s sebou vzal dvě dešťičky. Obtočí mou ruku velbloudí srstí, navlhčí ji velbloudím močem, přiloží dešťičky, stáhne a dá-li Alláh, vrátím se ke svým se zdravou rukou.'

‚Kdo z nás chybí? Dívejte se po svých kamarádech.'

‚Kde je Abtán?'

‚Abtáne, Abtáne? Kde je Abtán? Kdo jste ho viděl?'

‚Nejel s těmi, kdo odehnali velbloudky?'

‚Nikoliv, dobře jsem si všechny prohlédl, poněvadž jsem po něm pátral, co jsme se zastavili. Kdo s ním byl naposledy?'

‚Vedle mne útočil na stáda. Jeho velbloudice byla zastřelena, ale pokud vím, jemu se nestalo nic, ani rána kopím, ani z ručnice ho nezasáhla. Nadál jsem se, že skočil na některé z ukořistěných zvířat.'

‚Kdo ho ještě zahlédl?'

‚Zahlédl jsem ho, Názele, jak ležel na zemi a mával pravou rukou. Soudil jsem, že je zdráv. Dále jsem se o něho sta-

rati nemohl. poněvadž jsme měli v zádech nepřátelské jezdce.'

Abtána nebylo. Buď byl zajat dříve, než vyskočil na některou velbloudici, nebo se při pádu poranil a nemohl s místa. Že ho Adžmáni nedobili, byl jsem přesvědčen. Byli by potřísnili svou tvář. Poraněný nepřítel, ležící na zemi, je jako žena nebo spící člověk. Zabíti ho je hřích a takového hříchu se žádný poctivý Arab nedopustí.

„Alláh se postará o Abtána. Povinností naší je, abychom se starali sami o sebe. Vpřed!'

Kořistitelé zaskočeni.

Ujížděli jsme, co jsme mohli, bezmála do poledne. Teprv potom jsem dopřál zvířatům pastvy v kryté dolině a my sami jsme se trochu občerstvili. Prohlížel jsem rány svých druhů. Některá byla pořádná, ale většinou zasáhly pouze masité části těla. Nebezpečí nehrozilo. Zlámanou ruku jsme ošetřili, jak jsme nejlépe uměli.

Mínil jsem, že se budeme ubírati cestou, po které jsme přišli. Znali jsme na ní jak pastviska, tak napajedla. Abych byl přece jist, že se nikde nesetkáme s nějakou nájezdní četou, vyslal jsem hned před polednem čtyři bojovníky jako zvědy. Měli nám upravovati nocleh.

Na prvém noclehu jsem vybral padesát nejspolehlivějších bojovníků, dal jim nejlepší zvířata a poručil, aby čekali, až rosa obejde, a teprv potom se dali za námi. Jejich povinností bylo pátrati po Adžmánech. Věděli jsme všichni, že strážci stád spěchali k táborům, aby podali zprávu o našem nájezdu, a že náčelník oloupeného tábora vyslal hned posly k táborům sousedním s prosbou, aby mu půjčili jízdní velbloudice a aby jejich bojovníci se k nim přidružili, že nás bude pronásledovati, aby svá stáda vysvobodil. Jako jsme my měli zvědy před sebou, tak měla míti četa, již jsem určil za naši záštitu, zvědy hodný kus cesty za sebou. Jejich úkolem bylo zkoumati směrem, odkud jsme Adžmány čekali, zda se ještě neblíží.

„Jak je zahlédnete, jeďte krytými údolími k záštitě a podejte zprávu jejímu veliteli. Ty, veliteli, se dej bokem a ukryj své bojovníky v nějaké kotlině. Adžmáni soptí pomstou. Taková vášeň zaslepuje zrak. Zvědy před sebou jistě nemají. Vaše stopy budou považovati za stopy uloupených stád a odbočíte-li od naší dráhy na místě kamenitém, nevšimnou si

vašich nových stop a poženou se za námi. Jednoho ze zvědů vyprav hned ke mně, abych se na Adžmány připravil. Několik našich kamarádů požene stáda s největším spěchem, kdežto já, to jest Názel, se s ostatními bojovníky zastavím, abych se na nepřítele přichystal. Vy čekejte! Až uvidíte, že ustupujeme a nepřítel zavýskne radostí, vrhněte se na něho zezadu a rozdávejte, co zaslouží.'

Všechno jsem, Músо, připravil, jak jsem nejlépe uměl, ale náčelník Adžmánů byl chytřejší než já, to jest Názel. Ani naše záštita, ani její zvědové nikde nezahlédli nepřátel. Divili jsme se tomu všichni.

‚Co to, že nás Adžmánové nepronásledují? Což jim na jejich stádech nezáleží? Dají si je vzíti tak lacino?'

Nějaký smíšek poznamenal: ‚Na pobřeží je plno pramenů a potůčků. Ptáci kata se z nich napájejí. Adžmáni jich mnoho ulovili a jejich ženy jim je přichystaly k večeři; jenže dareby zapomněly vyjmouti a odhoditi srdečka. Mužové ptačí srdečka snědli a ptačí bázlivost do nich vlezla.'

‚Jsi ty hlupáček, kamaráde! Své povídce ani sám nevěříš!'

‚Jak bych nevěřil? Vždyť, kdo sní ptačí srdce, stává se zbabělým. Není-li to pravda, proč je odhazujeme?'

‚Mně se, kamarádi, nelíbí, že se Adžmáni dosud neukázali. Bojím se, aby nás neobešli a nepředešli.'

Zakrátko se ukázalo, že byla má obava podstatná. Studnice, ze které jsme na svém pochodu k Perskému zálivu své měchy naplnili a svá zvířata napojili, byla pro nás mrtva. Někdo do ní vhodil tolik kamení, že se voda pod ním ztratila. Kdo to byl?

‚Inu, čeleď, tábořící někde v okolí, se obávala nájezdníků a aby jim jejich útok ztížila, umrtvila tuto studnici. Až bude po nebezpečí, vyčistí ji znova.'

‚Možná, že máš pravdu, ale možná také, že se mýlíš, že to byli Adžmáni. Buďte opatrni s vodou! Veškerá voda, kterou máme, je pod mou osobní ochranou. Běda, kdo by se jí napil bez mého vědomí! Jste muži, trochu žízně snesete. Večer dostanete každý svůj díl. K nejbližší jisté živé studnici máme dobré tři pochody. Naše voda musí vystačiti aspoň na čtyři pochody. Je možno, že je studnice obsazena a že bude nutno, abychom si ji zajistili.'

Měli jsme s sebou dřevěnou číšku. Každého večera jsem do ní vložil křemelku a moji druhové lili opatrně tolik vody, až se křemelka pohroužila. Více vody žádný zdravý bojovník

nedostal. Pouze poranění, trápení horečkou, dostali dva, ba i tři díly.

Nejbližší živá studnice byla v kotlině Amgar. Znáš ji, Músо. Dostali jsme se k ní až na dohled, jak jsme se vydali do území Zefírů. Studnic je tam mnoho. Je pravda, jsou hluboké, ale mají vodu pramenitou; jenže jsou známy široko daleko, proto k nim kdejaká nájezdní četa směřuje. Budou volné nebo budou obsazené? V poledne třetího dne jsem dostal odpověď na tuto otázku. Přinesl mně ji jeden z našich zvědů. Kotlina byla obsazena a na dvou vyšších kopcích ležely stráže.

‚Kdo je v kotlině? Přátelé či nepřátelé?'

‚Snad nám Alláh dopřeje určité odpovědi na tuto tvou otázku,' poznamenal zvěd. ‚Můj kamarád se chce proplésti jako had žlíbky a trhlinami, připlížiti se k velbloudicím a prohlédnouti si jejich vpálené znaky. Podaří-li se mu to, přijede se zprávou.'

Přijel za hodnou chvíli. Studnice byly obsazeny, a víš, kým, Músо? Těmi Adžmány, kterým jsme vzali stáda. Sám jsem jejich vůdce pochválil. Měl dobrý nápad. Vyhnul se nám, jednu studnici zpola zasypal a když se nadál, že budeme trápeni žízní, nejdůležitější napajedlo obsadil. Byl jsem přesvědčen, že na den cesty v okolí nebylo živé studnice. Nebylo pochyby, že Adžmáni zasypali nebo zasypou i jiné ležící poblíž naší cesty. Co si počíti? Podniknouti útok by bylo znamenalo přivoditi jistou porážku. Adžmáni mohli skrýti své velbloudice, obsaditi pahorky kotlinu uzavírající a z úkrytu po nás páliti. Rokoval jsem se svými druhy. Nejmladší, kteří žízní nejvíce trpěli, byli všichni pro útok. Starší, zkušenější je okřikovali:

‚Z vás, chlapci, mluví žízeň. Toužíte po vodě, nikoliv po boji s nepřítelem.'

‚Máme svého velitele a učiníme, co nám rozkáže.'

‚Kolik velbloudů jsi napočítal?' ptal jsem se zvěda, jenž přijel se zprávou, že jsou před námi Adžmáni.

‚Osmdesát pět, ale to nejsou všichni.'

‚Odhaduješ, že těch, k nimž jsi se nepřiblížil, je více než osmdesát pět nebo méně?'

‚Méně. Názele, méně: nějakých třicet, čtyřicet jich může býti.'

‚Tu bude nepřátel na stopadesát. Jistě vzali více bojovníků než velbloudů. Těm se snad s pomocí Alláhovou nejen ubrá-

níme, nýbrž je i zaženeme, ovšem dostaneme-li je z kotliny. Čekají na náš útok. Zklamou se. My je svedeme, aby podnikli útok na nás. Šedesát našich kamarádů s nejlepšími ručnicemi a velbloudicemi zůstane, kde jsme. My ostatní potáhneme rychle i se stády k severu. Na dva dostřely odtud se zastavíme. Vy dva zvědové se hned vraťte ke svým kamarádům a hleďte se přiblížiti ke studnicím naším směrem, tedy od severovýchodu. Buďte opatrni, ale přece jen upozorněte na sebe nepřátelské stráže, ovšem nenápadně. Jak vzkřiknou na poplach, ujíždějte k severovýchodu, k nám. Ať vás vidí. Jak

Obr. 139. — Naše karavana.

se s námi spojíte, dáme se co nejrychleji k severozápadu, jako bychom zamýšleli studnice minouti. Adžmáni za námi vypraví několik jezdců na velbloudech. Jistojistě že přejdou k útoku, jak zahlédnou svá ukořistěná stáda. Jak zazní jejich bitevní pokřik, bude vyhráno. Jejich druhové se nedají zdržeti velitelem, rozpálí se rovněž touhou po boji, aby vysvobodili svůj majetek a zakrátko bude kotlina prázdná. Jak vy, naše záloha, uslyšíte třeskot ran, spěchejte k nám co nejrychleji můžete. Nejeďte rovnou, nýbrž se dejte ke studnicím. Nepřítel tam nechá své zásoby a co je pro nás nejpotřebnější, své měchy s vodou. Stráže se buď vzdají nebo utekou. Hravě se zmocníte měchů, naplněných vodou, a potravin. Stačí vás deset, abyste je naložili a pro nás uchránili. Ostatní vpadněte

nepříteli vzad Prosím tě, Alláh, smiluj se nad námi, svými služebníčky, a pošli nám vánek zdaru. Rozuměli jste celému mému plánu?'

‚Rozuměli.'

‚Jednejte, jak jednati máte, sice všichni zahyneme.'

Stalo se, jak jsem očekával. Dvacet Adžmánů za námi přijelo na velbloudech. Stáda byla hodný kus cesty před námi; popásala se.

‚Já jsem jezdec, chránící stád, já jsem Eben Hatlén,' zvolal první.

To jsme tedy vzali stáda Eben Hatlénovi? To je velký náčelník Adžmánů. Budeme míti pernou práci, abychom se dostali z jeho objetí. Ještě jsme si s těmi dvaceti bojovníčky ani pořádně nepohráli, když se objevili noví jezdci. Cválali jeden za druhým, jako když domácí psi se vrhají na zajíce, který se ukázal poblíže tábora. Nebyli seskupeni. Přijížděli po jednom, po dvou.

‚Budiž chvála Tobě, ó Alláh, že nám posíláš takový příznivý vánek!'

Zahrávali jsme si s nimi. Ústa našich ručnic na ně plvala tvrdé křemelky. Nejeden klesl, nejedna velbloudice se překotila, ale drželi se. Lpěli na nás jako pijavice. Konečně se ukázal sám jejich velitel. Byl to bratr velkého náčelníka Eben Hatlén.

‚Ó vy zbabělci! Přepadli jste nás nepřipraveny; přepadli jste naše stáda nechráněna. Přinesli jsme vám odplatu. Kolik jsme jich již vyprostili od větších hrdinů, než jste vy! Zde je bojovník, chránící svých stád, zde stojí Eben Hatlén!'

Odpověděl jsem mu, jak se na řádného bojovníka sluší. Co se dále dělo, nevím. Bylo jich přece mnoho. Mnozí z mých padli, mnozí jižjiž jevili chuť k ústupu, ba k útěku. V nepřátelských řadách se ozýval jásat za jásotem.

‚Na ně, na ně!' pobízel druh druha. ‚Dolů s nimi, dolů! Svá stáda vysvobodíme a jejich jízdní velbloudice jim vezmeme. Dolů s nimi, dolů!'

Jásali předčasně; tmavé mračno prachu se ukázalo za nimi a naše záloha se na ně vrhla. Dostali jsme je doprostřed. Nemohli se, chudáčci, ubrániti. Kdo mohl, hleděl z našeho objetí vyváznouti, kdo nemohl, prosil o milost. Dali jsme ji každému prosebníku. Vzali jsme si jeho zbraně a lepší šaty a ponechali mu, co má syn Adamův nejdražšího, život. Ukořistili jsme šedesát sedm jízdních velbloudic Adžmánů; mimo

to šestnáct ručnic a devět revolverů. Omilostnění mohli jíti, kam chtěli. Věděli, že jejich rozprchlí druhové na ně někde v okolí počkají a že se po našem odjezdu ke studnicím vrátí a vodou zásobí. Zanechali jsme jim tam čtyři vodní měchy a dvě čerpadla s potřebnými provazy. Rovněž něco potravy, ale nikoliv mnoho, poněvadž jsme jí sami potřebovali. Moji kamarádi se smáli:

„Trochu hladu vám neuškodí; jen když vody budete míti dost. To vy jste s námi zamýšleli horší věci. Chtěli jste nás umořiti nejen hladem, nýbrž i žízní. Děkujte Alláhovi, že jste padli do našich rukou. Kdoví, jak by se nám bylo vedlo, kdybyste vy byli zvítězili.“

Dva dny jsme zůstali u studnic. Víš, jak jsou hluboké a že dá mnoho práce, než načerpáš vody pro deset jízdních velbloudic — a my jsme jich měli přes čtyři sta. Napojivše svá zvířata dokonale, napivše se po chuti a naplnivše všechny měchy, vydali jsme se na další cestu k nám.

Alláh nám dopřával zdaru i nadále. Měli jsme zvědy před sebou i za sebou, ale nikdo se na nás neodvážil. Dvě menší nájezdní čety se nám vyhnuly zdaleka. Ubírali jsme se krajem před několika dny svlaženým. V tůních a dešťových rybnících jsme měli vody dost i pro velbloudice. Své příbuzné jsme našli u severovýchodního rohu Nefúdu. Nastěhovali se od Eufratu, jakmile přišla zpráva, že tam spoře napršelo. Přivítali nás s jásotem. Vždyť jsme se vrátili s velkou kořistí a neztratili jsme mimo Abtána nikoho.

Je snadné, Músо, ukořistiti veliká stáda, ale je velice obtížné dovésti je bezpečně tam, kde je míti chceš.

Abtán a jeho matka.

O Abtánovi jsme všichni soudili, že se brzo vrátí. Jeho otec se mne dotazoval, kdeže jsme ho opustili.

„Přisám Alláh, že jsme ho neopustili vědomě. Byl-li zajat, vrátí mu Adžmáni svobodu, ba půjčí mu snad i velbloudici, aby na ní ke svým dojel, ovšem že ji vrátí. Byl-li poraněn, budou ho opatrovati, až se uzdraví a potom ho k nám vypraví buď se Sluby nebo s kupci velbloudů.

„Sám věřím, Názele, že se můj synek vrátí, ale jeho matka se nemůže upokojiti. Má než jeho, a nevím, co by si počala, kdyby jí odešel.“

„Zajdu s tebou a potěším ji.“

Dlouho a dlouho jsem jí domlouval, než se uklidnila; jenže její klid netrval. Za měsíc mne zastavila a znova se na svého synáčka doptávala.

„Důvěřuj Alláhovi. Jistě ti ho vrátí.“

„Jen kdy a v jakém stavu?“

Uplynul druhý měsíc a matka Abtánova naříkala, kde chodila. Odebral jsem se k ní s několika kamarády z nájezdu. Všichni jsme jí přimlouvali, aby nekazila svého zdraví stálým nářkem.

„Víš přece, že jsou dny člověka ohraničeny. Usoudil-li Alláh, že tvého synáčka k sobě povolá, co napláčeš? Jeho vůli se přece protiviti nebudeš a ani nemůžeš. Víš, že jsme všichni Alláhovi a že se k němu vracíme.“

„Proč by byl Alláh omezil dny právě mého synáčka? Vždyť je to můj jedináček. Co bych si počala na svá stará léta bez něho? Proč si, ó Alláh, nezavoláš i mne, abych se vydala na onen svět a tam se setkala se svým synáčkem?“

„Nezoufej, matičko, nezoufej! Jistě se ti vrátí!“

„Jsi o tom, Názele, přesvědčen?“

„Přisám Alláh, že mluvím, co mám ve svém srdci.“

„Ó Alláh, slyš, a ty, Názele, a vy, bojovníci, dosvědčte: budu Ti obětovati velbloudici a před ní Ti budu obětovati ovci, vrátí-li se můj synáček Abtán živ a zdráv.“

„Dobře jsi udělala, matičko, že jsi Alláhovi oběť přislíbila. Nepotřebuje jí, ale přece jen ho těší, že máš Abtána raději než velbloudici a ovci.“

„Všechny své velbloudice a ovce bych dala Alláhovi náhradou za svého synáčka.“

Minula zima a o Abtánovi ani slechu. Teprv začátkem léta, v měsíci, jemuž usedlíci říkají květen, jsme o něm dostali první zprávu. Přinesl ji nějaký potulný obchodník. Dověděl se o Abtánovi při Eufratu od Akejlů, obchodníků s velbloudy, kteří nakupovali u Adžmánů. Abtánova velbloudice byla smrtelně postřelena. Klesla jakoby bleskem zasažena. Při jejím pádu si Abtán zlomil levou ruku v lokti. Velbloudice se ve smrtelném zápasu ještě dvakrát, třikrát prudce pohnula. Při tom narazila přední hlavice jejího sedla na žebra Abtánova a několik jich zlomila nebo aspoň velice porouchala. Když ho pastýři našli, tekla mu z úst krev a byl v bezvědomí. Domnívali se, že je mrtev. Vzali mu revolver, svlékli mu šaty a holé tělo chtěli ponechati na pospas dravým ptákům. Pojednou Abtán zavzdychl a otevřel oči. Pastýři se nad ním

smilovali a nesli ho ke stanům. Cestou potkali nějakou ženu. Sbírala otop a vezla jej na oslu do tábora. Otop shodili a Abtána uvázali místo něho. Před táborem je zahlédla Maha, dcerka náčelníkova.

„Je to náš bojovník či nepřítel?"

„Nepřítel, Maho. Myslili jsme, že je mrtev, ale jeho duše je ještě v něm. Povinnost nám káže, abychom se ho ujali."

„Je to host, kterého nám posílá Alláh. Pojeďte s ním ke stanu tatíčkovu. Naši bojovníci pronásledují kamarády to-

Obr. 142. — Bojovníci Beni Seláme.

hoto raněného, utkají se s nimi v boji, mnohý z nich bude poraněn. Snad Alláh pohne něčí srdce, aby se ujalo našeho poraněného, jako my se ujímáme tohoto." — Tak vypravoval potulný obchodník. Co se potom s Abtánem dálo, nevěděl. Jediné, co nám řekl, bylo, že se Abtán vyléčil a že se brzo vrátí.

Měl jsi viděti matičku Abtánovu, jak jásala, jak děkovala Alláhovi a jak Mu znova slibovala, že svůj slib splní, jen co její synáček živ a zdráv do jejího stanu vkročí. Čekala ještě

šest neděl, než se ho dočkala. Přivezli ho Slubové. Všichni jsme mu vyběhli vstříc. Viděl jsi, jak mne moji kamarádi vítali. Tak jsme my vítali Abtána. Vynikal odvahou a štědrostí. Měl jsem ho rád jako rodného bratra.

Otec Abtánův dal zabíti velbloudici na přivítanou a pozval k večeři kdekoho. Nezbyly z ní, leda ohlodané kosti. Jeho žena nás zvala rovněž k večeři:

‚Dnes jste hostmi pána tohoto stanu, zítra budete hostmi mými. Splním svůj slib a vy pojíte masa z velbloudа, kterého budu obětovati Alláhovi.'

Nazítří odpoledne přivedla matička Abtánova svou vlastní velbloudici, tučnou, desetiletou. Její bratr přihnal ročního beránka. Přitiskl jej koleny k zemi, natáhl hlavu směrem ke kaabě a zabil jej se slovy:

‚Viz, ó Alláh, toto jest ovce, kterou ti slíbila má sestra, ta a ta, vrátí-li se její synáček živ a zdráv. Včera se vrátil živ a zdráv a dnes ti tuto ovci přináším v oběť.'

Potom matka přiměla velbloudici, aby poklekla; několik nás ji chopilo za krk a za nohy, lehlo si na ni, aby se nehýbala: dva ji natáhli hlavu rovněž směrem ke kaabě a bratr matčin jí podřezal krk. řka:

‚Toto je, Alláh, velbloudice, kterou ti má sestra, ta a ta, slíbila, vrátíš-li jí jejího synka Abtána živého a zdravého. Včera jsi jí ho vrátil a dnes si vezmi slíbené zvíře.'

Sotva vystříkla první krev z hrdla velbloudice, namočila do ní matka Abtánova svůj prst, potom jej omočila i v krvi ovce a poznamenala Abtána krví na čele a na tváři.

‚Vykoupila jsem tě, synáčku, krví těchto zvířat,' pravila mu a políbila ho na obě líce. Maso jsme snědli, ale matka Abtánova a její příbuzenstvo se ho ani nedotkli. Dala je Alláhovi a byla by potřísnila svou tvář, kdyby si je byla od Alláha vyžebrala.

Abtán a jeho běloučká.

Abtán se mně nelíbil. Před nájezdem býval vesel, rád si zažertoval a zazpíval, oko míval jasné, mohl jsem v něm čísti vše, co se dálo v jeho duši, ale vrátil se úplně jiný, vážný, zamlklý, s okem temným, mrakem zahaleným. Pokynuv mu, odešel jsem s ním po večeři kousek od stanu. Usedli jsme si na čistounkou růžovou závěj pískovou. Nad námi se třpytila sta a sta lampiček, jaké anděl rozsvěcuje v oknech nebeských.

Měsíc ještě nevyšel, ale jasnější červeň, rýsující se na východním obzoru, ukazovala, že se již blíží. Nikde se nic nešustlo; jen z tábora k nám zaléhaly tlumené zvuky bavících se mužů, sem tam zaštěkl pes a zamručela velbloudice, nespokojená, že se na ni její sousedka tlačí. Srdce se mně otvíralo. Nadál jsem se, že se otevře i Abtánovi a že se dovím, co že ho tísní.

„Bratříčku Abtáne, odkud se vzal mrak na jasné obloze tvého oka? Kde je tvůj smích? Kde je tvůj zpěv?"

„Názele, bratře, nemám, kdo by mně byl po matce tak blízký jako ty. Matička se mne již rovněž doptávala. Ještě jsem jí svého srdce neotevřel; ostýchám se. Ty mně snad porozumíš. Vrátil jsem se k vám, ale bez duše. Svou duši jsem zanechal ve stanu Adžmánů, ve kterém mne léčili."

„Jak se jmenuje tvá běloučká?"

„Maha, Názele. Neznám sladšího jména nad ně. Jak rád je vyslovuji. Desetkrát, stokrát, ba tisíckrát za den si šeptám: Maha, Maha. Kdybys věděl, jak se o mne starala! Zle se mnou bylo. Můj duch ze mne vyšel, blouznil jsem v horečce a Maha se ode mne nehnula. Ve dne v noci mne obkládala, otírala a ošetřovala. Když se mnou bylo nejhůř a její otec se chtěl stěhovati, ponévadž nebylo nablízku pastvy, prosila ho Maha, aby zůstal. Ve chvíli, kdy má horečka trochu polevila, jsem slyšel, jak šeptala:

„Vždyť je to, tatíčku, syn Adamův. Umřel by, kdybychom ho na velbloudici přivázali. Dej zahnat velbloudice dále na pastvu. Naši bojovníci jich budou stříci. Zůstaň na tomto místě aspoň tři, čtyři dny, až zimnice ustane a on něco pojí."

„Daleko od stanů aby se naše stáda pásla? A což kdyby kamarádi tvého poraněného je zase přepadli a nám vzali poslední, co máme?"

„Alláh a naši krajané nám pomohou. Zvířata, která nám ukořistili kamarádi tohoto poraněného, nám byla nahrazena od našich krajanů. Nahradili by nám i tato."

„Maho, Maho, ty bys nemohla býti náčelníkem!"

„Splň její prosbu a buď hrdý, že máš dcerušku tak dobrou a štědrou, jako je naše Maha," přimlouvala se její matička.

Více jsem neslyšel, ale co jsem slyšel, stačilo, aby láska k mé ošetřovatelce zapustila hluboké kořeny v mém srdci.

Zimnice povolila, zlomená ruka se zahojila, ale v prsou mne stále ještě bolelo a plival jsem krev. Jak jsme se jednou stě-

hovali. sklouzla velbloudice, na které jsem jel; klesla na přední kolena, já s ní spadl a znova si narazil polámaná žebra. Několik neděl jsem ležel jako mrzák. Tak jsem zeslábl, že jsem sám ani jísti nemohl; Maha mne krmila. Konečně zhubil Alláh červa hlodajícího na kořeni mého života, ozdravěl jsem a zesílil.

Mohl jsem se vrátiti k vám; Maha mne držela. Nemohl jsem se od ní odloučiti. Má duše byla v ní, a zanedlouho jsem se přesvědčil, že její duše je ve mně. Pověděli jsme si to, když jsme za noci sedávali na závějích pískových tak, jak tady sedím s tebou. Její matka o naší lásce věděla a nic proti ní nenamítala. Její otec si nás schválně nevšímal.

Všichni v táboře mne měli rádi, až na nejbližšího příbuzného Mahina. Chyběl mu řezák na pravé horní straně, trochu šilhal, vousů měl málo a barvil je na černo, poněvadž silně prokvétaly. Dobrého slova mně nedal a přívětivě na mne nikdy nepohlédl. Kolikráte jsem zaslechl, jak se doptával:

„Kdypak ten Sindžári odjede? Kdyby měl trošku citu v těle, nevyjídal by nás tak dlouho. Host, který se nemůže se svým hostitelem rozloučiti, a kropenatý had jsou jedno."

Nakonec otec mé Mahy mne sám upozornil: „Hleď, Abtáne. Alláh ti upravil cestu k tvým. Dnes k nám přijeli Slubové. Jedou na návštěvu ke svým příbuzným, táborícím v území Šammarů. Toužíš-li po svých, mohl by ses s nimi bezpečně dostati domů. Vrátím ti tvůj revolver i náboje, které jsi měl, zásobíme tě potravou, Slubům dám nějakou medžídijji a oni tě na svém oslíku dovezou. Půjčil bych ti velbloudici, ale byl bys povinen ji vrátiti. Darovati ti ji nemohu: víš, že mi tvoji kamarádi vzali celé mé stádo."

Názel námluvčím.

Jižjiž jsem měl na jazyku, aby mně dal svou dceru Mahu. Zastyděl jsem se a prosby nepronesl. Není přece u nás zvykem, aby se o nevěstu ucházel ženich sám. Naši předkové se ubírávali jinou cestou. Vysílávali k otci nevěstinu buď některého příbuzného nebo svého přítele. Tak činíme i my a touto cestou chci kráčeti i já, Abtán. Otec Mahin by si byl mohl mysliti, že jsem chlapec, který nedovede potlačiti své touhy a své vášně. Chtěl jsem mu ukázati, že nejsem chlapec, nýbrž silný muž, jenže jsem se v sobě zmýlil. Sám se mne ptáš, jak že to vypadám, a matička mně položila tutéž otázku.

Pověděl jsem ti důvody své změny a prosím tě, abys mně poradil.'

‚Blázínku Abtáne, proč se trápíš? Je-li duše Mahina v tobě a duše tvá v ní, matička souhlasí a tatíček ti nezbraňoval, je rada velice lehká. Vyprav k otci své běloučké námluvčího a Maha bude tvou.'

‚Jen koho, Názele, koho tam vypravit? Tatíčka mého znáš. Od té doby, co byl poraněn, nevydrží dlouho na velbloudu ani na koni. Bližšího příbuzného, kterému by na mně sku-

Obr. 143. — V údolí Heseb.

tečně záleželo, nemám. Což, Názele, bratříčku, nejel bys ty k tatíčkovi Mahinu požádat ho za její ruku?'

‚Což pak jsem tvůj příbuzný?'

‚Jak bys nebyl! Jsme přece z téže čeledi, pocházíme tudíž od společného předka a v mém srdci jsi zapustil kořeny tak hluboko, jako žádný jiný z mého rodu.'

‚Co řeknou bojovníci? Nebudou si mne dobírati, že dělám tlampače a jezdím na námluvy? Víš, že jsem trochu prchlý a snadno poslechnu ukamenovaného ďábla, našeptává-li, že ten neb onen si ze mne dělá smích.'

‚Povím jim, jak jsi se stal námluvčím. Místo aby si tě dobírali, budou si tebe ještě více vážiti, vidouce, jak se skutečně

snažíš, abys mně pomohl. Pojedeš, Názele? Neodmítej, bratříčku, mé prosby. Vždyť bych se utrápil.'

‚Blázínku, nemluv o utrápení se. Jsi silný, sneseš mnoho a Maha není jediná na světě. Najdeš si jinou, spanilou a čistounkou běloučkou.'

‚Kdybys Mahu znal, kdyby o tebe byla pečovala, jako pečovala o mne, věru, že bys jinak mluvil.'

‚Dobře, dobře, jen se nerozčiluj. Pojedu požádati za její ruku, jenže touto dobou mně nebude možno, abych se dostal až do území Adžmánů. Léto končí, období sucha a vedra se otvírá.'

‚Není třeba, abys jel až do území Adžmánů. Maha mně před odchodem šeptala, že tatíček zamýšlí s celou čeledí odtáhnouti do území Mtejrů, našich sousedů. Tam je blahobyt, trávy a vody hojnost, kdežto Adžmáni nedostali již po tři léta sporého deště.'

‚Chvála Alláhovi, chvála Alláhovi! To bych měl cestu hodně zkrácenu a usnadněnu. Se Mtejry nejsme ani přátelé, ani nepřátelé. Tamhle ve vedlejším ležení táboří tři Mtejrové jako sousedé. Zajedu k nim, promluvím si s nimi a jeden z nich se mnou pojede jako můj bratříček. Od nás až na hranice Mtejrů jsou tábory našich čeledí. Přes hranice se pod ochranou bratříčkovou dostanu a tatíčka Mahina vyhledám. S kterým náčelníkem míní pásti svá stáda?'

‚Vyžádal si souhlasu velkého náčelníka Mtejrů, proto ho najdeš blízko jeho tábora.'

‚To bude snadné, velice snadné. Každý příslušník přece ví, kde jeho velký náčelník asi táboří.'

‚Koho si s sebou vezmeš?'

‚Dej mně dva ze svých příbuzných. Navenek budou oni vlastními námluvčími. Že já za ně budu mluviti a jednati, po tom nikomu nic není.'

‚Kdy se vypravíš?'

‚Dnes je pondělí. Nejlépe by bylo, kdybychom vyjeli v pátek odpoledne. Je to požehnaný den, dobrý počin se vydaří, dáš-li se do něho v pátek.'

V pátek odpoledne jsme vyjeli z tábora. Byli jsme čtyři: bratříček ze kmene Mtejrů a my tři Šammarové. O cestě do tábora velkého náčelníka ti mnoho povídati nebudu. Nic zvláštního se nám nepřihodilo. Alláh nás tam dovedl živé a zdravé. Sestoupili jsme jako hosté náčelníkovi. Po večeři jsem se vyptával na tábor čeledi otce Mahina.

‚Vidíš ty červené ohně tamhle na tom svahu?'

‚Jak bych neviděl. Vždyť jsou odtud na dva dostřely.'

‚Tam táboří Adžmáni, kteří sem přitáhli.'

‚To bychom si mohli k nim zajeti na besedu.'

‚Nač byste jezdili? Nechte velbloudice zde a dojděte tam pěšky. Zbytečně byste proti sobě popudili všechny domácí psy a znepokojili stráže.'

‚Přisám Alláh, že mluvíš pravdu. Zajdeme si, hostiteli, na besedu k lidem z Adžmánů. Bude-li to vůle Alláhova, vrátíme se na noc do tvého stanu. Nebude-li to jeho vůle, přijdeme teprve zítra, až rosa obejde. Své velbloudice dáváme pod tvou ochranu.'

‚Jste, hosté Milosrdného, mezi svým příbuzenstvem. Odejděte ve zdaru a vraťte se ve zdaru. Ty, Šláši, zaveď jízdní velbloudice těchto hostů mezi naše zvířata. Kladu je před tvé oči. Ručíš za ně!'

‚Tvůj rozkaz spočívá na mé hlavě a na mých bedrách, náčelníku,' odpověděl Šláš a před námi uvolnil pouta na levých nohách našich zvířat a dovedl je ke stádům.

U otce běloučké.

Náš bratříček nás doprovázel. Za chvilku jsme byli u Adžmánů. Z prvního stanu, okolo něhož jsme šli, vyběhl muž, zva nás, abychom u něho sestoupili jako hosté. Pozdraviv se s ním, pravil jsem mu:

‚Jak šťasten je tvůj otec, že zplodil muže tak štědrého jako jsi ty, jehož jména neznám.'

‚Jmenuji se tak a tak.'

‚Zapamatuji si tvé jméno a budu všude vykládati o tvé štědrosti. My již máme hostitele. Je jím velký náčelník Mtejrů, v jehož stanu jsme povečeřeli. Jedeme na kousek řeči s otcem děvčete, které se jmenuje Maha. Kdepak je jeho stan?'

‚Tamhle ten zbudovaný na čtyřech hlavních tyčích; to je stan tatíčka Mahina. Kéž jeho i ji potěšíte dobrými zprávami, hosté Milosrdného.'

Přišli jsme do stanu, pozdravili a otec Mahin nás vyzval, abychom si sedli. Odříkavše dlouhé pozdravy slušnosti, zamlčeli jsme se. Náš nový hostitel se na nás zadíval a pokynul svému otroku, vařícímu kávu, aby nám nalil. Byl jsem prvý, jemuž ji podával.

‚Přisám Alláh, hostiteli, že se kávy nedotknu, pokud s tebou nepromluvím o věci, kterou mám na srdci.'

‚Proč bys o ní nepromluvil? Mluv, neprotiv se vůli Alláhově. Pojď se mnou.' Zvedl se a my tři za ním. Zašli jsme kus od stanu, aby v něm nebylo slyšet, o čem mluvíme. Viděl jsem, jak někdo v ženském oddělení prostrčil ruku mezi zadní stěnou a střechou stanovou a upravil si otvor, kudy by se na nás díval. Byla to dívka. Oheň hořící v ženském oddělení na ni vrhal světlo i stín. To jest tedy Maha! To je běloučká, o niž mám požádati jejího otce pro svého kamaráda.

Přičapli jsme proti sobě. Otec Mahin nás pozdravil, my jsme opětovali jeho pozdrav. Na jeho výzvu: ‚Otevři ústa a povídej!' jsem přednesl svou prosbu:

‚Znáš mého kamaráda Abtána. Alláh určil, aby se dostal do tvého stanu. Ukázali jste mu milosrdenství. Nechal u vás svou nemoc a vzal si od vás s sebou duši vaší dcerušky. Duše tvého děvčete je v mém kamarádu Abtánovi. Duše jeho je v tvé dcerušce. Neodloučíš přece duši od duše a dáš svou dcerušku Mahu za manželku mému kamarádu Abtánovi. Kolik požádáš, aby ti přivedl, přivede, ať je to mnoho nebo málo. Jeho majetek je mu ničím, ale vším je mu tvá dceruška Maha.'

‚Dobře jsi promluvil, hoste Milosrdného! Neznám tvého jména.'

‚Názel eben Tnejján se jmenuji.'

‚Dobře jsi promluvil, Názele. Je-li pravda, že duše mé dcerušky je v tvém kamarádu a duše jeho v mé dcerušce, ztrestal by mne Alláh, kdybych se pokusil odloučiti duši od duše. Zajdi si k dcerušce a promluv s ní, nebo lépe, posečkej tady, pošlu ti ji.'

Odešel a již tu byla Maha. Pozdravivši, přičapla.

‚Maho, miloučká a běloučká, proč pak kradeš? Proč loupíš? Jediného kamaráda jsem měl a ty jsi mne o něho připravila. Ty jsi jeho duši uloupila. Vrátil se, ale nevrátil se starý Abtán; vrátil se nový, bezduchý. Jeho duše prý zůstala v tobě. Kde je tvá dušička, u tebe nebo v mém kamarádu Abtánovi?'

‚Je v Abtánovi.'

‚To jsem domluvil. Žádal jsem tvého tatíčka za tvou ruku pro Abtána. Tatíček souhlasí s podmínkou, že souhlasíš i ty.

Kéž požehná Alláh tobě i tvému miláčku, mému kamarádu Abtánovi!'

.Kéž požehná Alláh i tobě, jehož jména neznám.'

.Názel eben Tnejján.'

.Kéž požehná i tobě, Názele!'

Odešla. Její místo zaujal její otec.

.Domluvili jsme. Kdy si může můj kamarád Abtán pro Mahu přijeti?'

.To ví pouze Alláh a její příbuzný.'

Obr. 144 .— Pole u tábora kmene Chafádže.

.Který příbuzný? Abtán mně vykládal o nějakém šilhavém starci s vyraženým řezákem.'

.To je její příbuzný.'

.Jaké právo má na ni?'

.Právo příbuzného. Je její nejbližší příbuzný, bez jehož souhlasu se Maha nesmí provdati.'

„Nemá jiného práva?'

„Má. Hned po jejím narození ji pro sebe vyhradil. Přišel ke mně a před svědky prohlásil: „Děvčátko, které tobě právě porodila žena, jež je pod tvou patou, je moje. Vyhrazuji si je za manželku."

„Co to mluvíš?" ptal jsem se ho. „Vždyť bys mohl býti jejím dědečkem. Kolik let ti bude, nežli ona dospěje? Nebudeš ji přece poutati? Nebudeš její životní radost ničiti."

„Co jsem pravil, všichni jste slyšeli a všichni to dosvědčíte. Na tom trvám. Tvé děvčátko — dejte mu jméno jakékoliv — se nesmí provdati za nikoho jiného, leda za mne. Nevezme-li si mne, zůstane pannou a jako panna půjde s tohoto světa."

Nejeden bojovník se již o Mahu ucházel. Její příbuzný každého odmítl. Maha hrubě nelitovala; její srdce nepromluvilo. Promluvilo však, když ošetřovala Abtána. Poznal jsem to hned, jenže jsem dělal, jako bych si ničeho nevšímal. S její matkou jsem několikráte mluvil o ní a o Abtánovi. Tvou věcí je, aby sis naklonil jejího příbuzného. Ukáže-li svou tvrdost, zbývá Abtánovi jediná cesta. Však on ji zná.'

‚Nemohl bych hned k příbuznému?'

‚Nač ten kvap?'

‚Alláh mne sem poslal s úkolem vymezeným. Mám souhlas tvůj, mám souhlas tvé dcerušky, a jak ty povídáš, i její matky. Nemohl bych spáti s myšlenkou, že nějaký šilhavý, bezzubý stařec se mně postaví do cesty a zničí štěstí mého kamaráda a tvé dcerušky.'

‚Zajdi si k němu. Myslím, že věci neuškodíš. Je to tvrdohlavec, jakého není v celé naší čeledi, ba snad v celém našem kmeni. Jeho stan vidíš na druhém konci tábora. Právě rozdmychuje uhasínající oheň.'

‚To máš na mysli oheň, z něhož se valí kouř a teď vyskakuje plamen?'

‚Ano, to je oheň v oddílu pro muže jeho stanu.'

‚Pojďte, kamarádi, podíváme se na toho neústupného ženicha.'

‚Doprovodím vás. Psi by vás roztrhali.'

Urputný ženich.

Před stanem příbuzného odešel a my do něho vstoupili sami. Pozdravivše byli jsme vybídnuti, abychom si sedli. Hospodář chystal kávu snad pouze pro sebe; nebylo ve stanu mimo dvě ženy nikoho jiného. Podával mně číšku.

‚Přisám Alláh, že se kávy nenapiji, pokud s tebou nepromluvím o věci, kterou mám na srdci.'

‚Zajděme tedy kousek bokem a promluvíš o ní.'

Čapli jsme, pozdravili se a přednesl jsem mu svou věc:

.Můj kamarád Abtán ležel dlouho poraněn ve stanu tvého příbuzného. Jeho dceruška Maha ho ošetřovala.'

.V té věci přicházíš? To byla tedy má domněnka pravdivá. I vůj kamarád dareba mne připravil nejen o mé velbloudy, ale chtěl by mně vzíti i děvče, které jsem si hned po zrození za manželku vyhradil.'

.Můj kamarád tě o tvé stádo nepřipravil.'

.Byl mezi vámi. Nebýti tvého bratříčka, věru, že bych tě na místě skolil.'

.Vrátili jsme vám vaši čestnost, vy jste nám vrátili naši. Vyhlásili jsme si válku, podnikli jsme proti vám nájezd otevřeně, neoklamali jsme vás, neříkej tedy, že by byl můj kamarád Abtán darebou.'

.Ať ve válce nebo bez ní, ať dareba nebo bojovník, on byl jeden z těch, kdo jste mne připravili o mé stádo a teď byste si ještě chtěli vzíti mou nevěstu? Nedám jí, nedám jí, nedám jí! Přisám Alláh, že ji nedám!'

.Nebudeš se přece protiviti úradku Alláhovu. Je to Alláh, jenž vložil lásku do dětí Adamových. Tato láska promluvila jak u mého kamaráda Abtána, tak u tvé příbuzné Mahy. Nebyla by promluvila, kdyby to nebyla bývala vůle Alláhova.'

.Budiž, ať si promluvila. Nemám moci, abych ji umlčel, ale mám moc, abych Mahu pro sebe uchránil.'

.Nikdy se za tebe neprovdá.'

.Zůstane pannou a poruší-li své panenství, budu já prvý, kdo ji zabije.'

.Což, kdyby tí dal Abtán tolik velbloudic, kolik jsi měl ve svém stádu?'

.Ať si je nechá. Nechci jeho velbloudic. Ponechám si svou Mahu.'

.Zapřisahám tě tou, která tě v lůně nosila, slituj se nad svou příbuznou Mahou. Odemkni pouta, která jsi na ni vložil.'

.Přisám Alláh, že si raději useknu pravici, než bych pouta odemkl. Škoda, přeškoda, že jich nemohu zesíliti, ale přičiním se, aby jich nikdo neodemkl. Znám cestu, která ještě Abtánovi zbývá, varuji ho však před ní. Potkám-li ho na ní, přisám Alláh, že zahyne on i Maha touto mou rukou!'

.Alláh je mocnější než ledajaký stařec, jehož ústy mluví ukamenovaný ďábel.' byla má slova na odchodnou.

Otec Mahin čekal nedaleko. Vida, že vycházíme, dal nám znamení pravým rukávem své košile a vracel se s námi ke

svému stanu. Nikdo jsme nepromluvili. Naše mlčení bylo jasnou zprávou, že jsme nepořídili.

‚Nemohl bych se rozloučiti s Mahou?'

‚Proč bys nemohl? Jen s ní dlouho nemluv, aby příbuzný na mne a na ni s nadávkami nepřiběhl.'

Přiblíživ se k oddílu pro ženy, čapl jsem si bokem od něho a otec ke mně poslal Mahu.

‚Maho, běloučká a miloučká, dušičko mého kamaráda Abtána, znáš ptáka, kterému říkáme matka Sálemova?'

‚Jak bych ho neznala!'

‚Všímej si jeho zpěvu. Zazpívá-li třikrát po sobě, spěchej k onomu místu, odkud jsi jeho zpěv zaslechla.'

‚Rozumím ti, Názele, jenže nyní matka Sálemova nezpívá. Do pravého zpěvu se dá teprv v období, jemuž usedlíci říkají jaro.

‚Pravdu díš. Naslouchej jejímu zpěvu. Zazpívá-li třikrát rychle po sobě, běž za ní, ale velice opatrně. Co vzkážeš svému kamarádu Abtánovi?'

‚Již odcházíš, Názele?«

‚Vykonal jsem své a je nutno, abych připravil cestu, která nám ještě zbývá. Nerad bych, aby mne zde mnoho vašich lidí viděl a mne poznalo, proto této noci odjedu.'

‚Co bych měla Abtánovi vzkázati? Řekni mu: Maha ti vzkazuje, že její duše zůstane v tvé, pokud neodejde s tohoto světa.'

‚Zavolej, Maho, svou matičku!' Matička přišla, Maha odešla.

‚Nestrachuj se, matičko, o štěstí své dcerušky. Alláh chce dobré synů Adamových. Tvá dceruška a můj kamarád Abtán si zasluhují, aby Alláh jejich cestu k dobrému urovnal. My, lidé, se přičiníme, abychom mu jeho práci usnadnili. Oznámí-li ti Maha, že uslyšela zpěv matky Sálemovy, na nic se jí neptej, v ničem jí nepřekážej, jejímu otci se však o ničem nezmiňuj!'

‚Rozumím, Názele, tvým slovům a nezapomenu na ně.'

Rozloučil jsem se krátce s jejím mužem a vrátil se ke svému hostiteli. Sotva se ukázala jitřenka, vzbudil jsem našeho bratříčka, osedlali jsme své velbloudice a dali se na cestu domů. Náš hostitel spal, nikdo nás nezdržoval.

Moje zpráva, že jsem nepořídil, Abtána hrubě nezarmoutila, poněvadž ho nepřekvapila.

‚Očekával jsem, Názele, že s takovou přijedeš. Nevěděl jsem, že si ten šilhavý bezzubec Mahu vyhradil. S nikým jsem o ní nemluvil, nikoho jsem se nedoptával, abych jí neuškodil, ale cítil jsem, že mne její příbuzný nenávidí. Nyní znám příčinu. Co mínil otec, že mně zůstává ještě jedna cesta a co mínil příbuzný, že mne před touto cestou varoval?'

‚Cestu znáš a co oba mínili, víš. Zbývá ti únos. Dostaneš-li se se svou běloučkou živ a zdráv do našeho tábora, oženíš se s ní podle obyčeje našich předků, její otec a matka projeví souhlas a nárok jejího příbuzného přestane. Otec Mahin mne výslovně na tuto cestu upozornil; tím mínil, že s ní souhlasí. Že tě před ní příbuzný varoval, je pochopitelno. Kdybys ho obelstil, připravil bys ho o majetek, a každý by se mu vysmíval, že ho pořádně nestřehl. Podnikne vše, aby tebe dostihl dříve, než se s Mahou k nám dostaneš. Dohoní-li tě, přičiní se, aby vás oba zhubil.'

‚Bratříčku Názele, doprovodíš mne?'

‚Jak bych tě nedoprovodil! To bude lov, jakého jsem se ještě nikdy nezúčastnil. Vyjedeme sami dva, budeme se protloukati územím nepřátelských kmenů a až dospějeme k cíli, nastane nám hlavní potíž: obelstíti tvého příbuzného, vyrvati Mahu z jeho drápů a zachrániti tebe i ji před jeho pomstou. Věru, že se těším na tuto cestu smrti. Kéž odvrátí Alláh ode mne neblahý význam tohoto slova! Kéž je smrt určena někomu jinému nežli nám!'

‚Kdy se vydáme pro Mahu?'

‚Měj trpělivost, Abtáne! Je nutno, abychom toho šilhavého starocha obelstili a ukolébali. Pokud bude Maha u Mtejrů, bude jí stříci jako oka ve své hlavě. Mtejrové by byli povinni se ho ujmouti. Je jejich sousedem a víš, že práva sousedova jsou tak svatá jako práva hostova. Měj strpení! Až odtáhnou Adžmáni z území Mtejrů do svého, teprv potom se za nimi vypravíme. Chceme Mahu, živou a zdravou, pro tebe, živého a zdravého. Kdy svůj úkol provedeme, je vedlejší. Hlavní je, abychom jej provedli dobře. K tomu potřebujeme pastvy a vody, proto radím, abychom s cestou pro Mahu počkali až do období, jemuž usedlíci říkají jaro. Toto období

jsem ostatně Maze naznačil, upozorniv ji na zpěv matky Sálemovy.

‚Teď máme začátek období sucha a horka, potom přijde podzim, zima a teprv po ní jaro. Kolikrát to ještě uvidíme uzounký srpek měsíce, než pohlédnu do očí své Mahy?'

‚Znáš přísloví: Trpělivost je Alláhova, zbrklý kvap ďáblův. Přidrž se údělu Alláhova a Alláh ti cestu urovná.'

Na jaře došly k nám zprávy, že v území Adžmánů na podzim třikrát vydatně napršelo, že tam vyrostly jednoleté byliny již před zimou, a že se do něho vrátily nejen čeledi, které hledaly pohostinství, ale že přivedly i své hostitele. Byl jsem tomu rád a v polovici jarního období, koncem měsíce, jemuž usedlíci říkají březen, jsem se vydal s Abtánem na cestu. Vzali jsme si dva míšky pšeničné mouky. Měli jsme se jí živiti cestou tam i zpátky. Mouka je nejlepší potravinou na takových výpravách. Nesmíš-li zanítiti ohně, najíš se jí suché a zapiješ ji vodou. Nehrozí-li ti nebezpečí, uvaříš si z ní polévku nebo si z ní upečeš chléb. Umínili jsme si, že se mouky v jednom míšku ani nedotkneme a s moukou v druhém že budeme velice opatrni, aby nám jí co nejvíce zbylo pro návrat. Dva menší měchy jsme měli na vodu. Mimo to malé čerpadlo a tenký provaz, bezmála čtyřicet loktů dlouhý. Provaz nás nejvíce zatěžoval, ale byl nutný, kdybychom byli měli čerpati vodu z hlubokých studnic. Ručnice jsme měli dobré, náboje rovněž, a na velbloudice jsme se mohli spolehnouti. Byly odpočaté a tučné. Dva měsíce mohly klusati bez veliké únavy.

Jako dva lupiči nebo mužové prchající před mstitelem jsme se vyhýbali každému člověku, kterého jsme cestou zahlédli. V noci jsme uháněli klusem, za dne buď odpočívali nebo se opatrně plížili skrytými žlíbky. Osmé noci jsme oba cítili únavu.

‚Odpočiňme si, Názele,' navrhoval můj kamarád. ‚Naše zvířata odpočinkem také nepohrdnou; vždyť jsme se pořádně nevyspali, co jsme ze svých stanů vyjeli.'

‚Souhlasím, Abtáne. Svět je temný, měsíc nesvítí a hvězdy jsou zahaleny mraky. Spoutáme své velbloudičky a lehneme si vedle nich.'

Učinili jsme tak a hned jsme usnuli. Nějaký skřek nás probudil. Napadli nás dravci? Horší než dravci: byli to lidé, nájezdníci. Kolik jich bylo, nevím. Na obranu nebylo pomyšlení.

Obr. 140. — Naše karavana a Beni Seláme.

‚Chop se své ručnice a honem lez po zemi tady mezi ty kameny.'

Hned jsme byli mezi nimi. Nepřátelé po nás vystřelili, ale mířili vysoko, aby neporanili našich zvířat, která již považovali za svou kořist.

‚Dále, dále, utíkej mezi balvany! Pojď za mnou!'

Doběhl jsem k nějaké rozsedlině. ‚Vlez do ní!', pošeptal jsem svému kamarádovi a sám jsem si lehl na její okraj. Poslouchal jsem.

‚Kolik pak jich bylo? Měli-li pouze dva velbloudy, nebylo jich méně než dva, ale mohli býti i čtyři. Jsou to jistě lupiči a takoví jezdívají po čtyřech. Jak je dobře, že jsme si zajeli na obřízku ke svým sousedům! Nebyli bychom těchto lupičů potkali a byli by nám s nějakou velbloudicí a klisnou utekli.'

Tato slova mně pověděla, co jsem nevěděl. Byli to Mtejrové, jejichž územím jsme projížděli. Mohli jsme jim říci, kdo jsme, ale byli bychom na sebe upozornili a hodně času ztratili, než by se byli odhodlali, aby nám vrátili naše zvířata. Pošeptal jsem svému kamarádovi:

‚Půjdeme za nimi a vezmeme jim nejen své velbloudice, nýbrž vypůjčíme si i jejich jedno zvíře a dva měchy na vodu. Čím více vody budeme míti, tím jistěji se ke svým dostaneme. Maha si může sednouti na mou velbloudici a mne unese matka vody.'

‚Kdo pak byli tito lupiči? Podíváme se, jaká znamení mají jejich zvířata vpálena.'

‚Znak Šammarů.'

‚Že by Šammarové k nám chodili na lup?'

‚Nejsme s nimi ani přátelé, ani nepřátelé. Naši lidé chodí k nim, proč by jejich lidé nemohli choditi k nám?'

‚Pěkná zvířata si vzali. Co mají v tlumocích?'

‚Ničeho se nedotýkej! Všichni jsme tato zvířata ukořistili, všichni se o to, co je na nich, rovnou měrou rozdělíme, ale ne dnes v noci — je již pozdě — nýbrž teprve zítra ráno. Velbloudice uvažte bokem od mého stanu! Ručím vám, že se ze zásob, které nesou, nic neztratí. Než rosa obejde a zvířata na pastvu vyženeme, rozdělíme se o všechno.'

‚Ano, rozdělíte se, Alláh a my vám pomůžeme, abyste se rozdělili ještě spíš, darebáci.' šeptal jsem si. Chtěli jsme si odpočinout. To jsme se pěkně vyspali. Místo odpočinku nová starost.

Jeli úplně bezpečni ke svým stanům a my šli za nimi. Psi nás vítali. Okřikli je a naše dvě velbloudice přivázali bokem od oddílu pro muže stanu načelníkova. Kousek odtud jsem zahlédl něco černého. Náčelník o to zakopl a byl by se bezmála svalil.

‚Zatrápený otrok! To již si uchystal prázdné měchy na vodu a při nich spoutal matku s vodním sedlem, jen aby mohl co nejdéle spáti a ráno se ničím nebavil, než pro vodu odjede.'

To byla voda na můj mlýn. Chválil jsem Alláha a uštípl Abtána do ramene, že by byl málem vykřikl. Za chvilku spal v táboře kde kdo. I stráže si šly lehnouti. Náčelník jim poručil, že dvěma lupičům velbloudice vzal a je zahnal a jiných že snad v okolí nebylo. Mnohem hůře jsem si představoval práci, která mne čekala. Byla to hračka. Připlížili jsme se s Abtánem ke svým zvířatům a pohladili je. Poznala nás. Žádné ani svého dechu nezměnilo. Odpoutané velbloudice vedl Abtán; já se plížil k matce vodního sedla. Dýchala trhaně, ucítila mě. Dostav se až k ní, natáhl jsem se vedle ní a foukal jí potichu do levé nozdry. Uklidnila se. Pohladil jsem ji napřed po hlavě, potom po krku. Ani sebou nehnula. Měl jsem vyhráno. Přičapnuv ponadzdvihl jsem vodní měchy. Byly prázdné a spolu svázané; jen jsem je přehodil přes sedlo a mohl jsem odjeti. Odpoutav velbloudici levou nohu, znova jsem jí zafoukal do levé nozdry, pohladil ji, a šla za mnou jako beránek. Ani jediný pes nezaštěkl. Bylo po půlnoci, zachtělo se jim spánku jako jejich hospodářům.

Dostavše se na dostřel od tábora, spěchali jsme, seč velbloudice mohly, za svým cílem. Nebáli jsme se, že by nás Mtejrové pronásledovali. Jedna velbloudice jim nestála za to a nevěděli ani, kterým směrem jsme se dali. Vždyť v okolí tábora bylo plno čerstvých stop a aby objížděli tábor na půl dne cesty daleko a pátrali po stopách tří velbloudic, bylo příliš obtížné. Vál nám větérek štěstí a dostali jsme se do území Adžmánů bez nehody.

Únos Mahy.

‚Kde táboří otec Mahy? Kdo nám to poví?' Dovědět jsme se to musili, ale jak se to dovědět, abychom na sebe neupozornili. Víš, co jsem, Múso, udělal?«

»Jak bych nevěděl! Vzal jsi s sebou oděv, jaký nosí příslušníci kmene Sluba.

»Odkud to víš?«

»To bych tě neznal, Názele. Očekával jsem, zmíníš-li se o tom, a ty jsi schválně tuto věc zamlčel.«

»Máš pravdu, Músо. Schválně jsem ji zamlčel, abych tě překvapil, ale kdepak tebe překvapit! Oblékl jsem se za Slubiho a jak jsem zdaleka uviděl ženy sbírající palivo, šel jsem opatrně k nim a jakoby nic, dal jsem se s nimi do řeči o tom a onom náčelníku. Ponenáhlu jsem je přivedl na cestu, na které jsem je míti chtěl, a dověděl jsem se, kde otec Mahin táboří.

Vody bylo všude dost, pastvy rovněž. Abychom se však přece vyhnuli jakémukoliv nebezpečí, vezli jsme z opatrnosti vodu s sebou. Mouky jsme šetřili. Živili jsme se výhonky a cibulkami různých bylin. I lanýže nám Alláh poslal. Pochutnávali jsme si na nich a na dva dni jsme si jich s sebou vzali ve svých pláštích.

Konečně jsme se dostali do kraje, v němž otec Mahin tábořil. Hlavní práce nastávala. Projížděli jsme pískovými závějemi a pátrali po stádech. Jak jsme je zahlédli, povídal jsem svému kamarádovi:

‚Zůstaň, Abtáne, s velbloudicemi v této prohlubni mezi pískem. Sám půjdu k pastýřům, a je-li tábor nablízku, až k němu, abych se domluvil s Mahou. Nehýbej se s tohoto místa. Tamhle ten pískový kopeček mně bude znamením, kde tě mám hledat. Víš, že je nesmírně těžko, aby se cizinec vyznal v prohlubních a úvalech pískových.‘

‚Neboj se, Názele! Nehnu se odtud. Velbloudice spoutám v prohlubni, sám si lehnu tamhle do toho keře gazového a budu jich stříci a okolí pozorovati.‘

Pastýři na mne zdaleka pokřikovali: ‚Kampak jdeš, hladový synku pouště? Což pak jsi se nenasytil lanýžů a různých cibulek?‘

‚Žaludeček mne z nich pobolívá, děťátka milá. Rád bych v některém vašem stánku dostal trochu něčeho jiného.‘

‚Hleďme ho, mlsouna! Žaludeček ho pobolívá z lanýžů a cibulek. Kolik let jsme se na ně těšili! Teď se jich nemůžeme najísti a jeho pobolívá žaludeček.‘

‚Děťátka milá, slitujte se nad hladovým! Má rodinka naříká!‘

‚Také ji pobolívá žaludeček?‘

‚Všechny moje děti pobolívá žaludeček. I moji oslíčci a mé kozičky by rádi okusili něčeho lepšího. Povězte mně o svém

táboře: vím, že jsou v něm lidé dobří. Ani jeden mne od svého stánku bez dárku nezapudí.'

‚Vidíš tamhle tu táhlou pískovou závěj s bílým hřbetem? Za ní je náš tábor.'

‚Který pak tam z vašich štědrých náčelníků bydlí? Je tam ten a ten?'

‚Ty jsi se již vyptal, kde náš náčelník táboří? Proč si z nás děláš blázny?'

‚Děťátka moje milá, křivdíte mně. Potkal jsem nějakou stařenku; sbírala otop. Slitovala se nade mnou a pověděla mně, že váš náčelník je tady někde nablízku, ale místa mi neukázala. Nedali byste mně trochu mlíčka? Trochu mlíčka hladovému synku pouště?'

‚Přisám Alláh, běž a podoj si tady tu černou!'

Šel jsem k ní, sdělal síťku s jejího vemene a již pod ní bylo její mládě. Ssálo s jedné strany, já se pokoušel ssáti s druhé. Svou hlavičkou naráželo do hlavy mé, ale napili jsme se oba do vůle.

‚Kéž vás Alláh odmění! Kéž zplodíte chlapce tak štědré, jako jste sami!'

‚Kéž splní Alláh tvé přání, hladový synku pouště! Jen spěchej, abys dostal trošku něčeho lepšího, aby tě tvůj žaludeček přestal bolet.'

Na bílém hřbetu pískové závěje jsem napřed vyhrabal pro sebe dolík a z něho pro hlavu otvor. Lehnuv si do dolíku, položil jsem svou tvář do otvoru a pátral po táborech. Byly hned pode mnou. Stan otce Mahina jsem poznal; vštípil jsem si hluboko v paměť jeho tvar. Vzduch byl jasný jako bývá před větrem. Rozeznával jsem lidi vcházející do stanu Mahina otce a z něho vycházející.

Což, kdybych tak uviděl Mahu! Jako kdyby byl Alláh čekal na toto mé přání. Hned je splnil. Vyšla a ubírala se k pískové závěji lámajíc tu a tam suché větve gazy. Protáhnuv se na druhou stranu závěje, sjel jsem po ní až mezi keře gazy. Nebál jsem se, že by mne z tábora někdo zahlédl. Má košile, ušitá z bílých koží gazelích, mne ukrývala, takže mne nebylo možno ani rozeznati od pohyblivého, bílého písku, tvořícího hřeben. Jak jsem se dostal na pevnější písek růžový, byl jsem opatrnější, ale tam jsem se již skrýval mezi gazou.

Jen aby mně Maha neušla! Kladla nalámané větve na hromádku. To chystá otop na večer. Přiblíživ se k ní na nějakých padesát kroků, lehl jsem si mezi tři silné keře gazy a zazpíval

jsem jako matka Sálemova. Maha se zarazila a mým směrem se zadívala. Zazpíval jsem po druhé. Sklonila hlavu a lámala větve, jako by se o nic nestarala. Zazpíval jsem po třetí. Položila nalámané větve a horlivě lámala nové a nové, přibližujíc se ke mně:

‚Názel ti přináší pozdrav od Abtána,' šeptal jsem jí, jak přišla na doslech. ‚Nemohla bys dnes večer přijíti za tuto závěj?'

‚Dnes večer nemohu. Tatíček pozval naše příbuzné k večeři. Bude mezi nimi ten, kterého znáš. Bude mne stříci jako sokol prchajícího zajíce. Zítra ráno pojede můj příbuzný do sousedního tábora. Kupuje tam nějakou velbloudici. Jakmile odjede, vypravím se se svými družkami na otop a povedu je za tuto závěj. Tam mně Alláh poskytne příležitost, abych se od nich odloučila a s tebou se setkala.'

‚Na druhé straně závěje uvidíš osamělý pískový kopeček. Okolo něho tvoří gaza houšť, v níž je mnoho silných a suchých větví. Tam uslyšíš matku Sálemovu a dovíš se, čeho třeba.'

Maha zanesla nalámané větve na hromadu, svázala ji přinesným provazem, vyzdvihla na hlavu a nesla domů. Sám jsem se se svého místa nehnul. Teprv, když slunce zapadlo a pastýři přihnali stáda, vracel jsem se opatrně k svému kamarádovi.

‚Neslyšíš, Názele, jak mně srdce tluče?'

‚Nedbej svého srdce! Dbej, aby ses této noci pořadně vyspal, neboť nevíme, kterou budoucí noc nám Alláh dopřeje takového klidu, jaký máme zde.'

Velbloudice jsme pustili na pastvu. Z prohlubně nám utéci nemohly a ani se jim nechtělo, poněvadž v ní měly dost čerstvých keřů gazy a jiných bylin. Oheň jsme nerozdělali. Hlad jsme ukojili suchou moukou, již jsme zapili vodou.

Ráno jsme vyvedli velbloudice z prohlubně a Abtán s nimi ujížděl směrem, kterým jsme přišli.

‚Počkáš na mne tamhle u toho pískového kopce, o jehož témě se červánky odrážejí. Sám půjdu pro Mahu.'

‚Kéž vám oběma Alláh urovná cestu ke mně!'

Zalezl jsem do houští, o kterém jsem se Maze zmínil, a čekal jsem. Přišla teprve, až rosa obešla. Opatrně se oddělila od svých družek a chystala otop. Matka Sálemova zazpívala po prvé, po druhé a po třetí.

‚Maho, pojď za mnou!'

‚Přisám Alláh, že půjdu!' Proplétal jsem se mezi keři gazy, a Maha za mnou. Nikým nezpozorováni došli jsme k Abtánovi. Objali se, políbili a již jsme seděli na svých zvířatech, ujíždějíce k západu. Pískové závěje, ba i rovné pláně pískem pokryté byly rozdupány od velbloudů. Naše stopy se ztrácely.

Únos prozrazen.

‚Ujedeme daleko, dříve než se roznese zpráva, že se Maha ztratila,' pochvaloval si Abtán.

‚Ba, ujedeme, miláčku duše mé,' přitakovala Maha. ‚Ani tatíček, ani matička se za mnou nevypraví, aby mne pronásledovali, a ten šilhavý stařec se vrátí teprv večer.'

Zmýlila se Maha. Bokem od nás se zablesklo, třeskla rána, koule nám zahvízdla nad hlavami a hnal se k nám nějaký jezdec na velbloudu, mávaje ručnicí. Byl to šilhavý stařec, jenž si Mahu vyhradil.

‚Sestřelím toho psa,' promluvil Abtán a již mířil svou ručnicí.

‚Dolů zbraň, Abtáne! Neprolévej krve! Nečiň ještě těžší náš beztoho již těžký úkol! Ponechej starocha mně a ujížděj s Mahou!'

‚Jako psa tě zastřelím, ty šilhavý a bezzubý darebo, nevrátíš-li se ihned, odkud jsi přijel!'

‚To ty štěkáš? To ty jsi ten pes, který mne chtěl o Mahu připravit? Ztratím se, ale počkej, ukáži se ti hned.' Strhl šátek se své hlavy, přivázal jej na ručnici a zavřískl vysokým hlasem:

‚Na ně, na ně, ó jezdci!' Jeho pokřik opakovali pastýři vyhánějící stáda, jejich pokřik opakovaly stráže a za chvíli se rozléhal z tábora, jenž nebyl daleko.

‚Vpravo, vpravo, Abtáne! Zahni do závějí, jež před sebou vidíš. Nedbej cesty necesty! Velbloudích stop je zde plno. Ty nás uchrání a v závějích najdeme útulek. Je nutno, abychom unikli jezdcům, které tento šilhavec na nás poštval!'

Vyjeli jsme na prvou závěj, na druhou, na třetí a octli se na samém kraji prohlubně, ohraničené se tří stran kolmými stěnami pískovými a jen na čtvrté přecházející v nakloněný úval.

‚Do úvalu a jím do prohlubně! Tam své velbloudice uvážeme a ležíce, budeme z těchto keřů pozorovati nepřítele.'

„Není třeba, abyste scházeli dolů. Vezměte si své náboje a zbraně, jeden míšek s vodou a o mne se nestarejte. Sama svedu velbloudice, uváži je a budu jich stříci!"

„Jsi silné a rozumné děvče, Maho. Alláh ti dá zajisté syny podobné tobě."

„Kéž by Alláh dal a zachránil mně Mahu a tím i její syny!"

Netrvalo dlouho a ukázali se první jezdci. Stařec je vedl. Jeho vášeň zaslepovala jeho zrak i jeho rozum. Nedíval se ani pod sebe, ani vedle sebe; díval se pouze před sebe a uháněl na koni, co mohl, směrem, kterým jsme prvotně jeli. Přejel kolem nás se svou družinou na nějakých tři sta kroků k jihu. Nezahlédl ani mne, ani mého kamaráda. Budiž Alláh pochválen! Jelo s ním všeho všudy devět jezdců. Bylo to asi jeho nejbližší příbuzenstvo a jeho kamarádi. Otce Mahina jsem mezi nimi neviděl. Pronásledovatelé se nám ztratili mezi pískovými závějemi.

„Co si počneme?" ptal se Abtán.

„Zůstaneme klidně ležeti, kde jsme. Vody máme dostatek, hladovi ještě nejsme. Staroch vede jezdce rovnou k západu. Písková závěje se táhnou dobře čtvrt dne cesty. Než jimi koně projedou, unaví se. Na kamenité rovině, která se rozkládá za nimi, půjdou jen pomalu. Staroch je bude pohánětí, poněvadž se bude domnívati, že jsme se dostali přes závěje dříve než jeho koně a že prcháme krytými údolími na západ, vědouce, že nám hrozí v území Adžmánů smrt. Jeho druhové s ním pojedou snad do západu slunce. Potom se budou vymlouvati na žízeň a na únavu svých klisen a budou ho nutiti k návratu. Podvolí se z touhy, aby se dostal co nejrychleji na velblouda a mohl nás pronásledovati potud, pokud bude třeba. Kdybychom své místo opustili hned, mohli bychom se s jeho družinou setkati. Zůstaneme zde, až se setmí. Alláh nám již pomůže přes závěje, uchrání našich krků, abychom se nesvezli do prohlubně, a na rovině nám bude cesta ubíhati. Pojedeme celou noc a až zítra do poledne. Potom se poradíme o dalším."

Pronásledovatelé obelstěni.

Jeli jsme celou noc a celé dopoledne. Po poledni jsme zahlédli vlevo od naší cesty hlubokou kotlinu plnou travin.

„Tady si odpočineme. Naše velbloudice jsou hladovy, musí se napásti. Maha u nich zůstane: my vystoupíme tamhle na ty dva kopce a budeme obzírati kraj na východ, zda se naši

pronásledovatelé neukáží. Při západu slunce, když jsou jeho paprsky bezmála vodorovné, ozařují všechny předměty vyčnívající nad obzor, i rozeznáme jezdce na velbloudech na den cesty daleko.'

‚Ty jsi vůdce, Názele! Tvou povinností je, abys zachránil kořist, drahou kořist, již vezeme. Dosud nám vál větérek štěstí. Alláh nás ho jistě nezbaví.'

Vylezli jsme každý na jeden kopec, zadívali se k východu a oba jsme bezmála téže chvíle zahlédli své pronásledovatele. Abtán mně pokynul levým rukávem své košile a já jemu. Rozuměli jsme si. Staroch byl chytřejší a prudší, než jsme se nadáli. Sotva se vrátil se svými druhy na koních, vyzval je, aby si osedlali velbloudice, vzali vody a pustili se za námi. Vyjeli snad o půlnoci, kdežto my hned zvečera. Uháněli tryskem Před západem slunce by nás byli jistě dohnali.

Co si počíti? Vyjeti znova zvečera nebo zůstati tam, kde jsme byli? Abtán by byl rád dále:

‚Jen pryč odtud, Názele, jen pryč! Čím dříve jim unikneme, tím dřív bude Maha zachráněna!'

‚Trpělivost je Alláhova, nerozvážná prudkost ďáblova. Velbloudice družiny starochovy se po mnoho měsíců popásaly. Ten kousek, který urazily od poslední noci, jich nezeslabil. Dohoní, ba předhoní nás hravě, pojedeme-li s nimi o závod. Nesmíme spoléhati na vytrvalost svých velbloudic, musíme spoléhati na svou chytrost. Jsme na honu. Hon baví jen tehdy, když honec obelstí zvěř.'

‚Co zamýšlíš, Názele?'

‚Pospíšíme k tvé běloučké. Tam si o věci promluvíme. Maho, přižeň velbloudice. Spoutáme a skryjeme je tamhle v té jeskyni a uvážíme spolu, co podnikneme.'

‚Mluv, Názele! Ty jsi náš vůdce, tebe poslechneme!'

‚Staroch má velbloudice silnější než my. Vzal si jistě nejlepší jízdní zvířata svých přátel. Je nutno, abychom mu unikli, anebo ho s pravé cesty svedli. Zvečera se zastaví, aby se velbloudice popásly. Ty s Abtánem a našimi zásobami zůstaneš zde v této jeskyni. Já se s velbloudicemi vydám na cestu, sotva se setmí. Pojedu klidně celou noc a přičiním se, abych za sebou zanechal patrné stopy. Víš, Abtáne, že je před námi zase rameno pískové pouště. Tam se zastavím, aby se velbloudice napásly a až rosa obejde, ukryji se v některé pro-

Obr. 141. — Náčelník Beni Seláme a jeho družina.

hlubni. Není tam tolik stop jako za námi. Stopy mých velbloudic budou patrny, ale zdvíhá se vítr západní, ten je zahladí. Staroch se bude domnívati, že spěcháme z jeho území, proto se požene starým směrem, aniž by po mých stopách bedlivě pátral. Aby mne přece jen nepřekvapil, ukryji se v keřích gazových nad prohlubní, ve které budu míti své velbloudice. Běda mu, kdyby mne přece jen vyslídil a na mne se vrhl.'

‚Neprolévej krve, Názele. Staroch je přece jen můj příbuzný. Nerada bych byla příčinou jeho záhuby. Bolelo by to jak tatíčka, tak matičku!'

‚Souhlasíš, Maho, s mým návrhem?'

‚Jak bych nesouhlasila, a Abtán jistě souhlasí rovněž.'

Než jsem odjížděl, vytasil jsem Abtánovu dýku a položil ji mezi něho a Mahu.

‚Kladu Alláha mezi tebe, Abtáne, a mezi tuto pannu. Běda ti, kdybys s ní uzavřel sňatek jiným způsobem, než jaký nám zachovali naši předkové.'

‚Přisám Alláh, že jsem se Mahy nedotkl a nedotknu se jí, pokud nebude mou po zákonu našich předků.'

Jel jsem celou noc. Po východu slunce jsem dopřál velbloudicím, aby se napásly na bujné gaze. S nevysokého pískového kopce jsem pohlížel k východu. Paprsky vycházejícího slunce mne oslepovaly. Neviděl jsem svých pronásledovatelů, ale byl jsem jist, že se ve starochovi nezmýlím, že jel aspoň od půlnoci a že mne brzo dožene.

Ukryv velbloudice v prohlubni, vylezl jsem na nejvyšší témě, porostlé gazou, a díval se do roviny. Tu jsem pojednou zahlédl na východě jeden tmavý bod, potom druhý, třetí, čtvrtý. Hýbaly se. Byli to lidé, moji nepřátelé. Včera před večerem jsem jich napočítal devět, dnes jsem viděl pouze čtyři. Kde byli zbylí jezdci? Nedopouštěj Alláh, aby se byli zastavili tam, kde byli Abtán s Mahou. Ale vždyť by se jistě smilovali nad Mahou a nehubili jejího života.

Pln starostí jsem toužil, aby se již setmělo, abych se mohl vrátiti. Má touha byla silnější než rozvaha. Po poledni jsem vyvedl své tři velbloudice a zamířil s nimi úvalem k severu a po hodné chvíli se dal obloukem k východu k mému kamarádovi a jeho běloučké. Dojel jsem k nim před půlnocí. Nikoho nablízku nespatřili, nic podezřelého nezaslechli. Budiž Alláh pochválen! Teď jsme již vyhráli.

‚Kéž bys zachránil život můj a život tohoto mého drahouška!'

Zůstali jsme v úkrytu až do večera. Našli jsme dešťovou vodu ve skalní rozsedlině, napili se, napojili velbloudice, jež se napásly, odpočali jsme si a posilněni a povzbuzeni radostnou nadějí, že zachráníme své krky, dali jsme se zvečera na cestu. Málem bychom byli zpívali: tak veselé nálady nám Alláh dopřával.

Ujížděli jsme klusem. U pískového ramene, v němž jsem se skrýval, jsme byli krátce před půlnocí. Oddechnuvše si spěchali jsme dále. Měsíc vyšel, i mohli jsme se uchrániti ode všech strmých svahů.

Překročivše rameno pískové, putovali jsme zvlněným krajem, v němž jsme po poledni zahlédli stádo velbloudů.

‚Vyhněme se jim, kamarádi, a zahněme k severu. Nenajdeme-li krytých žlíbků a údolí, raději se zastavíme a na cestu se dáme teprve za noci.'

Nebylo potřeba, abychom se zastavovali. Jeli jsme až do večera a přenocovali v úžlabině uzavřené příkrými skalisky. V nevelké jeskyni jsme zanítili oheň a Maha nám upekla podpopelný chléb. Velbloudice se pásly až do půlnoci, poněvadž úžlabina byla pokryta hustým kobercem jednoletých bylin.

Po půlnoci jsme byli všichni tři v sedle. Vody jsme měli dost, nasyceni jsme byli, trochu jsme se vyspali, cesty ubývalo. Vycházející slunce nám pojednou ozářilo tři jezdce.

‚Skryjme se, Názele, skryjme se!'

‚Zajisté, že se skryjeme. Neboj se, Abtáne! Ti jezdci nás nezahlédli. Dívají se do slunce, kdežto my se díváme po slunci. Uložíme svá zvířátka tamhle v tom žlíbku. Maha u nich zůstane a my dva se podíváme na tyto přítelíčky. Jsou-li to lupiči, dobře by se nám hodila jejich zvířata. Jsou-li to pokojní cestující, ať jedou v pokoji Alláhově.'

Lehli jsme si za dva veliké balvany a čekali, až se neznámí přiblíží na dostřel.

‚Toho prvního jsem viděl ve stanu Mahina otce. Honem, zaběhni pro ni, Abtáne. Pošli ji sem a ty zůstaň u velbloudů.'

Maha přiběhla. ‚Podívej se, Maho, kdo jsou tito tři jezdci!'

‚Vždyť to jsou moji příbuzní. Ti vyjeli se starochem. Opustili ho, ale on přece vytrval. Kéž Alláh zklame jeho záměry!'

Čekali jsme, až jezdci přejeli a na východě zmizeli; potom jsme nastoupili další pouť. Byla pokojná. Do žádného tábora jsme nevkročili, se žádným člověkem jsme se nesetkali. V poušti bylo plno vody a pastvy, mohli jsme si voliti cestu, kterou jsme chtěli. Své příbuzné jsme našli ve žlíbkách k jihu od bývalé poutnické stanice Zubála. Naši pastýři se všech stran k nám přibíhali a nás pozdravovali. Víš, co ti darebové neudělali? Vykřikli na poplach, pokřik byl opětován, dostal se do tábora, a než jsme se nadáli, řítili se k nám naši jezdci na koních, kde že je nepřítel.

‚Nepřítele není nikde, ale pozvali jsme vás, abyste přivítali Abtána a jeho nevěstu Mahu.' To bylo vítání a objímání!

‚Odkud víte, že jedu s Mahou?'

‚Včera k nám přijel nějaký šilhavý staroch. Podle znaku jeho velbloudice jsme poznali, že je ze kmene Adžmán, tedy náš nepřítel. Velbloudici jsme mu vzali, zbraň rovněž a uzamkli jsme ho do želez, jaké mají klisny. Soptil, proklínal nás, bránil se, kopal, kousal, nic mu to nepomohlo. Vyrazili jsme mu ještě druhý zub, takže mu nyní chybí po jednom řezáku vpravo i vlevo.'

„Proč mne poutáte?"

„Jsi lupič! Přijel jsi k nám na lup. Nebo jsi zvěd."

„Já na lup? Jedou lupiči tak veřejně jako já?"

„Pak jsi zvěd! Tvoji druhové nás chtějí přepadnouti, aby se pomstili za stáda, která jsme jim loni odehnali. Tebe, starého chytráka, vyslali, abys všechno vyzvěděl a potom se od nás vykradl a je přivedl. Jsou jistě skryti den cesty odtud."

„Nikdo tu není skryt. Osm druhů jsem měl. Opustili mne, zůstal jsem sám. Nejsem lupič, nejsem zvěd, jsem mstitel."

„Koho máš pomstíti? Mezi námi a vámi není přece bezprávně prolita krev? Řádně jsme vám vrátili vaši čestnost a vy jste nám vrátili naši. Válka nepřináší pomsty."

„Nepřišel jsem, abych se pomstil za vaše činy válečné: přišel jsem, abych zachránil svůj majetek a potrestal zloděje."

„Někdo z nás ti něco ukradl?"

„Zajisté, že ukradl a ukradl mně to nejdražší, co jsem měl."

„Zlý duch z něho mluví. On je posedlý. Spoutejme mu i ruce a palme ho rozžhaveným železem."

„Spoutejme ho, ale nepalme. Bijme ho, bijme ho, pokud nevyženeme ďábla, který do něho vlezl."

„Netrapte mne. Vidíte přece, že jsem stařec šedivý. Váš příbuzný Abtán mně ukradl děvče, které jsem si hned po narození vyhradil."

„Sám jsi nyní pravil, že jsi šedivý stařec a to máš přece laskominy na mladé děvče? Na běloučkou, která dala svou duši našemu krajanu Abtánovi? Vidíte, kamarádi, že z něho mluví ďábel. Spoutejme ho a bijme ho!"

„Přisám Alláh, že ze mne ďábel nemluví. Abtán k nám přijel ještě s nějakým darebou. Mahu unesli."

„Budiž Alláh pochválen, že se jim tento kousek povedl. To je lov, to je lov! Velkou radost jsi nám, starče, způsobil touto zprávou. Neboj se! Bíti tě nebude nikdo. Dostaneš jísti a píti, kolik budeš chtíti, ale v poutech zůstaneš, až se Abtán s Názelem vrátí. Mluvíš-li pravdu a přivezou-li skutečně Mahu, propustíme tě, vrátíme ti nejen velblouda, nýbrž i zbraň, zásobíme tě potravou a můžeš se v pokoji vrátiti ke svým."

„Bez Mahy se nevrátím. Buď ji nebo její krev."

‚To bys napřed ztratil svou vlastní krev. Je-li ti drahý tvůj vlastní krk, nemluv takových slov, spíše než k nám Abtán s Mahou zavítá.'"

Snad nezůstalo človíčka v táboře. Mužové, ženy, starci, děti, všichni se valili ven ze stanů a nám naproti. Po žádné vítězné výpravě jsem nebyl vítán, jako když jsem se vracel s Abtánem a s Mahou. Matička Abtánova jásala. Maha se s ní líbala. Kdekdo se k ní tlačil, aby ji přivítal a svou dobrou vůlí ujistil.

‚Postavte kulatý stánek! Hned tento večer do něho dovedeme Mahu cestou ušlapanou od našich předků.'

Stánek postavili bokem stanu Abtánova otce, úplně jej uzavřeli a s večerem do něho ženy Mahu odvedly. Nazítří jsme blahopřáli mladému manželu. Nebylo jistě mezi všemi Šammary šťastnějšího člověka nad Abtána a šťastnější ženy mezi všemi Šammarkami nad Mahu. Po sedmi dnech jsem s ní zašel k náčelníkovi, abychom porokovali, co se starochem.

‚Měj rozum, starče,' povídal mu náčelník. ‚Alláh ti ukázal, že s tebou nesouhlasí. Vůli jeho se přece protiviti nebudeš. Maha je zákonitou manželkou Abtánovou. Jejím sňatkem jsi pozbyl práva na pomstu. Měl jsi jí jako svého majetku lépe hájiti. Svou neopatrnost jsi odpykal její ztrátou. Kdyby ses dnes dotkl jí nebo Abtána, dopustil by ses urážky. Kdybys

ji zabil, dopustil by ses vraždy, propadl bys naší pomstě. Smiř se s tím, co se stalo a co se odčiniti nedá, vrať se ke svým a přines otci i matce Mahině radostnou zprávu, že se provdala za Abtána.'

Staroch se dlouho ošíval, ale konečně uznal názor náčelníkův a zakrátko od nás odjel.

Teď víš, Músо, jak byl tvůj bratr Názel námluvčím a pomocníkem při únosu.

Žena touží po zabitém manželu.

Krátce po poledni se objevila na severu temná čára, která po hodině vyrostla ve strmou stěnu Hkej Uáksa, uzavírající obzor. Skládá se ze čtyř vodorovných vrstev měkkého vápence, v němž jsou četné díry a jeskyně. V dolině, táhnoucí se při jejím úpatí, leží studnice a stanice Uáksa a Šeráf.

Vystoupivše žlíbkem na stráň, utábořili jsme se v kotlině porostlé dřevinami rúte, na nichž se velbloudice hltavě pásly. Některým členům karavany docházely potraviny, i dotazovali se hlasitě, který bratříček by nasytil hladového. Málokdo se ozval a hladové pozval. Sami se zvali k nám.

Naše velbloudice jevily velkou únavu, neboť nemohly stačiti ostatním, které tak dlouho na cestě nebyly a tak těžkého nákladu nenesly. Ustavičně abychom byli ubohá zvířata poháněli, sic by nám byla karavana ujela. Chtějíce si nadjeti, dali jsme se na cestu o dobrou hodinu dříve a pobízeli velbloudice k rychlému kroku holou, neúrodnou rovinou. Aslamky nás neopustily. Jakmile viděly, že nakládáme, ačkoliv ostatní karavana ještě spala, naložily i ony svá zavazadla a jely s námi.

Byla krásná noc. Na východním obzoru se ukazovaly první červánky, ale celá poušť ještě odpočívala. S velkým zájmem jsem naslouchal básni, kterou přede mnou mladá ještě žena libým hlasem popěvovala.

1. *Obrysy postavy i pohyby se mu sice podobá,*
   ale jednání, to není jednání toho, jenž tolika dobrými
   vlastnostmi oplýval.
2. *Kéž se nevzdálí! Ach, mého muže! Kdokoliv se s ním*
   stýkal, dosvědčí,
   kolik on pro hosty zabil vybraných skopců a jalových
   velbloudic.

3. *Kéž se nevzdálí! Ach, mého muže! Jeho pravice nalévala*
hostům rozpuštěného másla,
dolehla-li krutá léta nedostatku.
4. *Kéž se nevzdálí! Ach, mého muže! Kdykoliv řeknu,*
že naň zapomenu,
ó hle, připomene mně ho jalová jízdní velbloudice.
5. *Kéž se nevzdálí! Ach, mého muže! Nebýti jeho,*
byly by se jízdní velbloudice běhaly,
ale tak ustavičně na cestách kývaly hlavami i za nejpěkšího
denního vedra.
6. *Kéž se nevzdálí! Ach, mého muže! Není napajedla,*
z něhož by nebyl načerpal vody —
a kolika čeledím odňal nejlepší stáda!
7. *Kéž se nevzdálí! Ach, mého muže! Ležení se ozývá písněmi*
o něm,
neboť se mu přičítají vybrané skutky kořistitelů.
8. *Kéž se nevzdálí! Ach, mého muže! On dlel mezi oněmi*
a těmito,
až ho zabily ručnice vypálené stočeným doutnákem.

»Kdopak. Názele. složil tuto báseň?«

»Manželka Eben Arúdže, proslaveného náčelníka Beni Lám. Měla ho velice ráda a měla také proč. Nebylo nájezdu, jehož by se nebyl na své výborné velbloudici účastnil. V jeho stanu bylo všeho hojnost a hosté si ho nemohli vynachváliti. Ale, hle, podnikl nový nájezd a již se z něho nevrátil. V sedle jej zastihla rána z ručnice, nečinící rozdílu mezi darebákem a mužem šlechetným. Velbloudice se vrátila, kdežto jejího jezdce roztrhali dravci. S vdovou se oženil bratr padlého hrdiny. Byl mu sice podoben tělesně, ale svými vlastnostmi se od něho lišil. Velbloudice ztučněla, vždyť po celý rok si nevyjel ani na jediný nájezd. Ve stanu byla bída. Nebylo potravin, nebylo šatů, i stýskala si žena po svém prvním muži touto básní.«

»Proč ji ona Aslamka s takovým citem přednáší?«

»Nediv se jí, Músо. Měla muže, který mohl býti Sindžárim. Pomáhal jí v jejích pracích, opatroval velbloudy a vracel se z nájezdů s kořistí. I on padl. Ona se provdala za muže pravého Aslamiho, který všechny starosti ponechává jí a ještě hubuje, když nemá z čeho uvařiti a nemá peněz, aby mu koupila novou košili. Veze na trh velbloudí srst, kterou sama nastřádala, a tři sedlové tlumoky, jež sama utkala. Vzpomíná

s vdovou Eben Arúdže na ztraceného manžela, Iká pro něho a touží po něm, jako já toužím po svém srdečku, po Alji, již mně nikdo nenahradí.«

Hranice Nedždu.

Po východu slunce jsme dorazili do doliny Šubeče, prorvané mnohými žlíbky. V měkké půdě je vykopáno na sta tři až čtyři metry hlubokých studnic, do nichž se ponenáhlu stéká spodní voda dešťová. Zastavili jsme se u nich, abychom pečlivě napojili velbloudice a naplnili měchy. Zvířata byla žízniva a nedala se odehnati od studnic, které nebyly zabořeny. Většinou se musí studnice čistiti každý rok nebo i několikráte za rok, poněvadž se do nich červená, sypká půda ustavičně sesypává. Okolo každé leží hromady vyházené hlíny, mezi nimiž vedou obyčejně jen dva nebo tři úzké přechody k samé studnici (obr. 138). Bájež slezl do jedné, nabíral miskou vodu do věderce, Náser jej vytahoval a naléval velbloudicím do důlku, vyhrabaného v hromadě hlíny. Jen dvě velbloudice z něho mohly pohodlně píti; ostatní jsme odháněli, což nebylo snadné, poněvadž dychtily po vodě a skokem se ke studnici vracely. Ještě jsme svých měchů ani nenaložili a již byla karavana na pochodu přímým směrem k městu Nedžef.

Cestu Poutnickou jsme měli vpravo. Vede od studnic Uáksa k minaretu Ummu Krún, jejž dal vybudovati r. 1085 vrchní vojevůdce Malekšáh. Doprovázel poutníky až poblíž stanice Uáksa. Vraceje se ulovil mnoho gazel a jiných zvířat, jejichž rohy a kopyty dal vyzdobiti maják, kterému se odtud říkalo Maják s Rohy. Cestovatel Ibn Džubejr jej navštívil r. 1184. Píše, že se podobá kulatému sloupu, vystavěnému z cihel a opatřenému pěknými čtyř- a osmihrannými ozdobami. Nápadné na něm byly četné rohy gazel, které z něho vyčnívaly, takže se podobal hřbetu dikobraza.

»Blížíme se, Músо, ke konci Nedždu, v němž jsme se tolik najezdili,« upozorňoval Názel.

»Leží Tejma v Nedždu nebo v Hedžázu?«

»Jak se můžeš, Músо, ptát? Vždyť jsi viděl, že Hedžáz počíná teprv západně od Tejmy. Tejma leží v Nedždu a je od jeho severní hranice vzdálena skoro tři naše pochody. Od jižního konce pohoří Tauíl se táhne severní hranice Nedždu Nefúdem až k úvalu Zabb, u něhož jsme tábořili, tam za-

bočuje ke studnicím Buejtát a spěje po západním rozvodí údolí Cherr oasou Tuktukáne k městu Nedžef. Co je od této hranice k jihu, je Nedžd, co k severu, je Hamád a Udiján nebo Syrie.«

Ubohá naše zvířata se po celý den nepásla. Nejen že jsme se nezastavili, ale nenašly ani dřevin, ani travin, jichž by si byly narychlo nachytaly. Všichni jsme doráželi na Rášeda, abychom se utábořili, když jsme odpoledne dojeli na rovinu spoře porostlou dřevinami a travinami. Nedostatek zásob byl patrnější než včera. Mnoho druhů se hlásilo o večeři a málo bylo těch, kdož hlásící se zvali.

»Pozvi, Názele, rovněž někoho!«

»Jen počkej, Músо. Dnes ještě ne; zítra nebude míti ani Rášed, ani mnohý z našich Sindžárů co jísti. Dnes se přece ještě někde obejdou.«

Karavana spala, když jsme my s Aslamkami opustili ležení, ubírajíce se kamenitým, jednotvárným krajem. Je to vlnitá rovina s mělkými žlíbky, na níž tu a tam sedí rozložité, nízké tabulové kopce, vzdorující erosi.

Zejádové odpírají průchod.

Po východu slunce jsme zahlédli daleko před sebou tři jezdce na koních. Pozoruje je dalekohledem, popisoval jsem jejich koně, šaty a zbroj Názelovi, Rášedovi a Zbejrimu. Poznali je.

»Jsou to Beni Seláme, sedláci z pravého břehu Eufratu, pasoucí nyní svá stáda v poušti. Dívej se, Músо, dobře, zda jich není víc.«

»Nikoliv, jsou pouze tři. Dívají se na nás jako my na ně. Nás vidí lépe, poněvadž nás ozařuje slunce, kdežto oni jsou ve stínu. Počítají nás a pojedou pro své druhy.«

Obrátili se a ujížděli cvalem k severu.

»Nemýlil jsem se,« ozval se Názel. »Podniknou útok nebo vyčkají, až se k nim přiblížíme? Bratříčkové, všichni, kdo máte ručnice, vpřed!« volal. »Velbloudků za námi budou chrániti mužové, nesoucí kopí.«

Jeli jsme dobrou hodinu, nikdo se neukazoval.

»Zastav, Rášede! Dopřejeme jim času, aby si věc rozmyslili. Neuvidíme-li jich za hodinu, za dvě, nepodniknou na nás útok. Přiblížíme se k jejich tábořišti a domluvíme se

s nimi o průchodu po dobrém. Dobrá slova musíme podporovati rejály, proto vyber, Rášede. obvyklou dávku.«

Názel si počínal, jako by byl velitelem nájezdné čety, a Rášed poslouchal. Ozbrojení mužové obklopili celou karavanu (obr. 139). Každý majetník vedl k Rášedovi a Názelovi své velbloudy a z každého zaplatil po půl rejálu. Všech velbloudů bylo 528, takže Rášed vybral 264 tolarů Marie Terezie. Z vybraných peněz měli býti zaplaceni Beni Seláme a jiní kmenové za průchod a ochranu. a o zbytek se měl rozděliti Rášed se Zbejrim.

Ačkoliv jsme bedlivě vyhlíželi, nespatřili jsme ani jezdců. ba ani prachu, který by větší jízdeckou četu prozrazoval. Teprv k poledni nám zastoupila řada pěších ozbrojenců cestu. Byli to Beni Seláme, již nechtěli dovoliti. abychom táhli jejich územím bez výkupného. Vpravo a vlevo se ukazovaly hloučky mužů s ručnicemi. Zastavili jsme se. Naši ozbrojenci uzavřeli znova karavanu (obr. 140), a Rášed se Zbejrim jeli vyjednávati s náčelníkem Beni Seláme. Po půlhodině se vrátili oznamujíce, že požadují výkupné tak veliké, že si raději cestu vymůžeme zbraní. Názel nesouhlasil:

»Není třeba. abychom prolévali krev. Alláh nám dal rozum. abychom ho použili dříve, než se chopíme zbraní. Vraťte se k náčelníku Elákovi a řekněte mu:

.Názel eben Tnejján ti vzkazuje, aby ses spokojil tím, co ti nabízíme, sice nedostaneš nic a tvé bojovníky postřílíme, než ty ze svého stanu vyběhneš. Nevěříš-li jeho slovům, máš k němu přijíti a on ti dokáže, že má pravdu!'«

»S takovým vzkazem nepůjdeme!«

»Běžte, nechcete-li. abych si myslil. že se bojíte!«

Odešli.

»Bratříčci. všichni, kdož máte karabinky na šest ran, naplňte jejich bříška úplně. lehněte si kus jeden od druhého kolem našich velbloudečků a vyberte si z usedlíků, kterého byste zasáhli. Než jediný usedlík vystřelí, musí býti mrtvi všichni, kdo mají ručnice. Vidíte je? Jsou zvědaví, blíží se k nám a po chvíli. až uvidí, že k nám jde jejich náčelník Elák. přiblíží se ještě a bude vám hračkou. abyste si vybrali majetníky ručnic. Jak zaslechnete můj bitevní pokřik. vystřelte všech svých šest ran. Vy. bratříčkové, co máte ručnice jen na jednu nebo na dvě rány, čekejte, bude-li třeba, aby i ony mluvily.«

Plán Názelův byl jasný. Chtěl Eláka a jeho Beni Seláme pouze zastrašiti, nenapadlo ho, aby prolil tolik krve. Věděl, že je Elák jako každý usedlík bázlivý a zvědavý, že se jeho vzkazu zalekne a že si bude přáti, aby mu jej vysvětlil, proto že jistě přijde. Skutečně Elák přišel se svým bratrem Srádžem. Pozdravili se s Názelem a přičapli naproti sobě.

»Kéž ti Alláh rozvečeří v dobrém!« zahovořil Elák.

»Kéž Alláh rozvečeří i tobě a těm, kdo jsou za tebou, v dobrém!«

»Chtěl jsi mně, Názele, něco vysvětliti.«

»Leda, nerozumíš-li mému vzkazu.«

»Nerozumím. Vysvětli mně, jak chceš mé bojovníky zničiti dříve, než já vyjdu ze svého stanu.«

»Zmýlil jsem se. Nikoliv, než vyjdeš ze svého stanu, ale dříve než se rovně postavíš, budou všichni tvoji bojovníci, kteří mají ručnice, mrtvi.«

»Kéž by Alláh nikdy nechtěl něco podobného! Jak by to bylo možno?«

»Znáš, Eláku, Názela eben Tnejján. Podívej se na tuto moji ručničku. V jejím příšku je šest nábojů. Hle, jak vyskočily. Počítej je. Je jich skutečně šest?«

»Zázrak Boží! Skutečně šest. To ty máš takovou ručnici, jaké dali Němci Turkům?«

»Tato je ještě lepší. Podívej se, takovou má můj bratříček Músa, jeho bratříček Chalaf, zde můj příbuzný Bájež, za ním Náser a takových máme s sebou přes šedesát. Nevěříš-li, pojď, ukáži ti je.«

»Věřím, ale najedenkrát přece nemůžete všechny mé bojovníky zabíti.«

»Podívej se, jak jsou rozestaveni. Obklopili naše lidi na 20 až 30 kroků. Naši bojovníci leží na zemi, jsou k ráně připraveni, tvoji stojí a opírají se o ručnice. Věříš mému vzkazu?«

»Přisám Alláh, věřím, ale nač, Názele, takové vzkazy? Víš, že mezi Beni Seláme a Sindžáry a Abdy není války. Vy jste nevrátili bezúhonnosti nám a my jsme jí nevrátili vám. Proč bychom se nemohli domluviti? Vždyť jsme přátelé.«

»Kolik ti nabízel Rášed za volný průchod?«

»Padesát rejálů.«

»Já ti nabízím sedmdesátpět. Jsi spokojen?«

»Názele, sto bys nemohl dáti?«

»Přidám, ty slev. Domluvíme se na devadesáti.«

»Přijímám.«

»Kdo je ručitelem?«

»Zde můj bratr Srádž.«

»Dáváš nám svůj obličej?«

»Dávám.«

»Kdo nám ručí za tvůj obličej?«

»Srádž. Pojede s vámi do Nedžefu a vrátí se s vámi. Jen ať na něm. Názele, spočine tvé oko, aby netrpěl hladu a žízně ani on, ani jeho zvíře!«

»Vidíš, Eláku, hned jsem věděl, že jsi rozumný, že se pěkně domluvíme. Chci tvé dobro. Zůstávej pod ochranou Alláhovou!«

»I já chci tvé dobro, Názele! Jeďte pod ochranou Alláhovou!« (Obr. 141, 142.)

Vyhoupli jsme se do sedel a jeli k severozápadu. Rášed se pozdržel, aby vyplatil Elákovi polovici ujednané odměny. Druhou polovici měl dostati až při návratu. Šammarové pozdravovali s úsměvem Názela, děkujíce mu, že tak hravě vyjednávání dokončil.

»Bratříčkové, pamatujte si, že náš Pán rozžal v hlavičce každého světélko. Komu zhaslo, musí mu je rozžehnouti jeho bratříček. Elákovi zhaslo, já mu je znova rozsvítil; co jsem tu velkého vykonal?«

Lidé i velbloudi hladoví.

Jeli jsme údolím Heseb (obr. 143), které tvoří velikou, širokou dolinu, jíž se táhne řečiště asi 25 m široké. Pastvy nebylo nikde. Dřeviny spásla v období suchém stáda Šammarů, tábořících u Eufratu, a kdejakou travinu vykousaly kozy a ovce Beni Seláme. Utábořili jsme se v údolí nedaleko okrouhlé tůně s dešťovou vodou. Ubohé velbloudice hledaly dychtivě potravu, ale nenašly na půdě štěrkem pokryté ani dřevinky, ani travinky. Když se rozbíhaly, nezbylo, než abychom hladové přiměli k pokleknutí a spoutali jim obě přední nohy.

Lidem se nedařilo mnohem lépe. Hledali jsme palivo po okolí a byli jsme rádi, že jsme ho donesli tolik, kolik stačilo na rozvaření, nikoliv dovaření pšeničných krup, obvyklé naší večeře.

Otrok Rášed neměl žádných zásob a dobrá třetina společníků rovněž ne. Někteří dojídali poslední suché kobylky,

jiní si rozdělávali semhovou mouku vodou a bez vaření ji jedli. Nejspokojenější byli ti, kteří měli ještě suché syrečky z velbloudího mléka. Roztloukali je kamenem, rozpouštěli ve vodě a vytírali prsty hustou kaši. Náser zanesl Rášedovi, jakož i několika známým pšeničných krup a mouky, aby netrpěli hladu. Palivo jim měli donésti Slubové, kteří pod dozorem dvou otroků ihned odjeli k západu a vrátili se asi po dvou hodinách s náklady suchých haluzí rimt a rta. U stanů obdařených plápolal oheň dlouho do noci. Pekli chléb, vařili kroupy a těšili se na dobrou a sytou večeři, ale myslím, že se málokdo úplně najedl. Nemohli opominouti svých hladových druhů, kteří si posedali kolem jejich ohňů a dychtivě čekali na kousek vzácného chlebíčka nebo na hrst uvařených krup.

Celá karavana se chystala k časnému odjezdu. Sotva jsem své druhy vzbudil a počali jsme nakládati, učinili totéž nejen naše sousedky Aslamky, nýbrž i jejich sousedé a zakrátko jsme spěli všichni tichou nocí k severu. Jakmile se rozednilo, ukázala se nám v témže směru příkrá stráň, ohraničující levý břeh údolí Cherr. Na jejím úpatí byla patrna skupina stromů u studnic při Kasr ar-Ruhbán, dřevním klášteře křesťanském, jakých bylo v okolí Híry velice mnoho. Po sedmé hodině jsme na chvíli odpočívali u táboru kmene Chafádže (obr. 144). Jindy mu náleželo okolí široko daleko, dnes však nemá hrubě moci, ježto se jednotlivé jeho čeledi přidaly k různým jiným kmenům, s nimiž táboří při Eufratu od Perského zálivu až do okolí Haleba. Rášed a Zbejri vyjednávali se stařešinou o svobodný průchod. Poněvadž jsme jeli před obličejem náčelníka Beni Seláme, jehož ochrany Chafádže sami požívají, nemohl stařešina odporovati; za nepatrnou odměnu nám dovolil, abychom se ubírali jeho územím a poslal s námi svého příbuzného.

Svatyně Aliho.

Sotva jsme vyjeli, zazářila v paprscích slunečních na severovýchodě zlatá kopule náhrobku Aliho, největšího světce šíitů. Ali, zeť Muhammadův, byl zavražděn nedaleko města Híry a tam pochován v malém náhrobku. Šíité tvrdili, že nástupcem Muhammadovým může býti pouze potomek dcery prorokovy. Proto uctívali jak Aliho, tak jeho syny a vystavěli nad jeho hrobem nádherný chrám s velikou kopulí, obloženou pozlacenými plotnami. Při chrámu se usadili vy-

kladači zákona, kolem nich různí obchodníci a vzniklo poutní město Nedžef, nebo jak mu šíité říkají, Mešhed Ali. Putují do něho šíité z Persie, Indie a ostatních krajů muslimského světa. Stojí při samém kraji pusté roviny, spadající příkrou strání k naplavenině eufratské. Pro tuto polohu, že leží totiž na výšině, mu beduové říkají Nedžef, Výšina.

Zamířivše k svatyni Aliho, ubírali jsme se rozhraním pouště a území obdělaného, jemuž se říká at-Taff. K západu bylo viděti jen šedé nebo nažloutlé pláně a fialkové tabulové hory, k východu se však již ukazovaly skoro černé koruny palem a mezi nimi nebo pod nimi šedé ploché střechy opevněných dvorců. Poušť se snižuje. Všude vyvěrají četné prameny, které obyvatelé zachycují do příkopů, rozvádějí a zavlažují jimi úrodná políčka.

Nebezpečný přechod.

»Ubohé velbloudičky!« litoval Názel našich zvířat. »Jste unaveny, hladovy a máte s takovým nákladem přeskakovati příkopky, které si nadělali sedláci.«

Bohužel, že nepřeskočily skoro ani jediné. Bylo nutno, abychom přítok vody zarazili, nateklou na pole vpustili, břehy příkopek rozkopali a velbloudicím přechod usnadnili. Ale i tak jim přechod působil obtíže. Bály se sklouznutí, ohmatávaly opatrně půdu, mnohá se vrátila i dvacetkrát, než učinila poslední krok a příkopku sotva půl metru širokou překročila. Ostatní karavana byla daleko před námi. Jejich zvířata nebyla tak unavena a zatížena jako naše a jedouce první, šla po půdě ještě dosti pevné, nerozšlapané. I Aslamky nás předešly: naše velbloudice kráčely po jejich stopách, klouzaly a mnohdy nemohly s místa.

Uprostřed pozemků bydlí sedláci v hrazených dvorcích. Zevně je viděti vysokou čtyrhrannou zeď se střílnami: ve dvou rozích nebo aspoň v jednom rohu vyšší nebo nižší čtyrhrannou věž a při silnější věži vrata dřevěná, plechem pobitá. Vedou na prostranný dvůr, kolem něhož jsou při zdi vystavěny malé domky s plochými střechami, na nichž možno státi a střílnami útoky kočovníků odrážeti. Při dvorci jsou menší nebo větší zahrady, v nichž se pěstují hlavně palmy, sladké citrony, marhaníky, jakož i různá zelenina.

V poledne jsme dospěli k velkému rybníku, do něhož svádí dlouhé údolí Cherr dešťovou vodu. K severu a severo-

východu sahal rybník až skoro k bílé stráni, nad níž zářila zlatem svatyně Aliho, a k východu se ztrácel pod zelenými korunami palem. Mnohého léta ani rybníka není; někdy je nevelký, ale když v horní části údolí Cherr spadne bohatý déšť, pokrývá rybník po několik dní velkou plochu. Tak tomu bylo, když jsme k němu dospěli. Sedláci vykládali, že se před týdnem snesla v okolí Tuktukáne taková bouře dešťová, že voda sebrala dvě stáda ovcí a několik stanů a zaplavila celou nížinu pod městem Aliho.

Naši druhové, chtějíce si zkrátiti cestu, dali se rybníkem.

»Co si počneme, Názele?«

»Músо, jsme mezi příslušníky různých čeledí a kmenů. Pokud táhneme za karavanou, je každému patrno, že jedeme před obličejem těch, pod jejichž ochranu se karavana dala. Opustíme-li tento směr a zahneme, abychom rybník obešli, nebude nikdo věděti, pod čí ochranou jedeme a nezbude nám, než abychom si ochránce našli. Musili bychom se vrátiti do tábora Chafádžů a s jedním z nich se dáti ke Kasr ar-Ruhbán a po úpatí stráně do Nedžefu.«

Názor Názelův byl úplně správný. Chystali jsme se, že se vrátíme, avšak zželelo se nám našich velbloudic, jež měly znova přecházeti příkopy, přes něž jsme je tak pracně dostali. Náser se přimlouval, abychom šli rybníkem.

»Když tudy přešli ostatní, přejdeme i my.«

»Nezapomeň, Násere, že oni půdu v rybníku rozšlapali a my se nemůžeme uchýliti od jejich stop, nevědouce, zda nejsou k západu nebo k východu hlubiny. Měli vůdce, kteří všichni zdejší cesty dobře znají a jistě se dali přes rybník obvyklým brodem.«

»Podívej se, Músо, na velbloudice, jak jsou zmořeny, podívej se na nás a na sebe, jak jsme od bláta zamazáni, co jsme se nakopali přechodů přes příkopy. Spolehni na Alláha, dej sebe a nás všechny pod jeho ochranu a pojeďme rybníkem.

»Zastři nás svým závojem, ó Alláh! Pošli nám anděla, který by naše velbloudičky nad vodou držel a na sušinu vyvedl,« modlil se Názel.

Se slovy: »Ve jménu Alláhově!« jsme pobídli své velbloudice do vody. Kdybychom byli věděli, jaká námaha čeká nás a je, jistě bychom se byli raději vrátili. S počátku kráčely velbloudice jakž takž; postupovaly nesmírně opatrně, ohmatávaly půdu, supěly, smutně pobroukávaly, ale přece šly. Ponenáhlu se půda snižovala, měkla; velbloudice se do ní za-

bořovaly a klouzaly. Voda stála na půl metru vysoko. Všichni jsme pobízeli svá zvířata vpřed, obávajíce se právem, že se zaboří tím hlouběji, čím déle na témž místě postojí. Ubohá zvířata jako by cítila, jaké nebezpečí jim hrozí, napínala všechny síly, aby vybředla bez úrazu z bahna. Bylo by se tak jistě stalo, kdyby je nebyli naši předchůdcové úplně rozšlapali. Velbloudice, které nesly nejtěžší náklad, vytahovaly stěží nohy a kolísaly se.

»Zadrž, ó Alláh, velbloudičku!« volal Názel. Upadla první. Ihned jsme k ní přiskočili, pomáhali jí, ale nemohla povstati. Náser a Bájež si klekli do vody, podpírali rukama její zadní kolena. Zvedla se na přední nohy, ale kopyta jí ujela, klesla znova a měli jsme strach, aby se jí přední nohy nerozjely a nevyvrátily. Nezbylo, než sdělati s ní náklad a držeti jej nad vodou. Ale i potom vstala ubohá velbloudička teprve po několika marných pokusech. Třásla se na celém těle. Odvedli jsme ji kousek bokem a nakládali na ni zavazadla v stoje. Ještě jsme nebyli hotovi s ní, zakolísala se druhá; klesla rovněž. Táž práce, táž námaha. Rozdělili jsme se. Chalaf popoháněl velbloudice, které ještě neklesly, kdežto my ostatní jsme pomáhali pokleknuvším. Byly chvíle, kdy jsme myslili, že z bahna nevybředneme nebo že si aspoň některé zvíře nohu vyvrátí. Leč Alláh pomohl. Vybředli jsme; žádná velbloudice si neublížila, než jak jsme vypadali! Zavazadla byla promočena, mnohé zásoby zkaženy, s nás se cedil pot a stékala voda s bahnem. Na pokraji rybníka jsme se trochu umyli a košile vyprali. Slunce hřálo, uschly nám brzo.

Obešedše město Nedžef po úpatí stráně, nad níž sedí, vystoupili jsme na pustou rovinu a uložili se při severovýchodním rohu městských hradeb.

U politického správce.

Zanechav Názela u stanu, šel jsem sám ihned k politickému správci, jenž úřadoval nedaleko brány severovýchodní. Byl to Čerkes asi čtyřicetiletý. Vida umouněného bduiho, neopětoval skoro ani mého pozdravu a nevybídl mne, abych se posadil. Dlouho a dlouho prohlížel mé listiny; obracel je na všechny strany; konečně je odhodil a zatleskal. Vešedšímu sluhovi poručil, aby zavolal stráž bezpečnosti, aby mne zatkla, že jsem anglický zvěd. Zasmál jsem se, což jej ještě více popudilo.

»Nevíš, že jsi před úřadem a že se úřadu nesmíš posmívati?«

»Ani mě nenapadá, efendi, abych se ti posmíval, spíše tě lituji. Co řekne ministerstvo vnitra, až uslyší, že se neřídíš rozkazem, který ti zde dalo?«

»Listina je padělána anebo uloupena pravému majetníku. Ty se s ní potuluješ a konáš vyzvědačské služby pro Angličany.«

»Ukvapuješ se ve svém úsudku, a to nečiní Čerkesové, k nimž ty náležíš, jak mně povídá tvá tvář a tvá výslovnost.

»Dokaž, že se ukvapuji. Máš svědky očité, věrohodné?«

»Jak bych neměl! Pošli svého sluhu za město. Při severovýchodním rohu hradeb uvidí dva stany, jeden podlouhlý, druhý kulatý. V nich najde mé druhy a svědky. Ať se ptá po Názelu eben Tnejján a jeho příbuzném Báježovi a oba sem přivede. Ti dosvědčí, že jsem pravý majetník těchto listin a že nejsem anglický zvěd!«

Správce se na mne zadíval a poslal udiveného sluhu pro Názela a Báježe. Po hodné chvíli se vrátil pouze s Názelem. Bájež vyjel s velbloudicemi na pastvu. Názel pozdravil a mlčky usedl. Správce si ho prohlédl a vyslýchal, kdy a kde se se mnou setkal, jak dlouho mne doprovází, kudy jsem jezdil, co jsem dělal a mluvil a kdy jsem do Nedžefu přijel. Názel se nedal do výkladu. Odpověděl na každou otázku stručně, ba úsečně a nechtěl své odpovědi opakovati, když jí správce dobře nerozuměl. Neuměl hrubě arabsky. Sluha mu vysvětloval odpovědi Názelovy po turecku. Odpověděv na poslední otázku, vstal Názel se slovy:

»Pojď, Músо, čeká na nás čajíček. Škoda mařiti čas s člověkem, který je buď slepý nebo pravdy viděti nechce!«

Sluha to přeložil správci. Zasmál se a pravil lámanou arabštinou Názelovi:

»Neodcházej ještě. I u mne se můžeš napíti sladkého čajíčku. Mám dobrý, pravý, až z Persie.«

Náčelník Dgejjem se bouří.

Dali jsme se do klidnějšího hovoru. Správce mne prosil, abych mu nezazlíval, že mne považoval za anglického vyzvědače, poukazuje na válku, jakož i na to, že Angličané sku-

tečně vysílají své nebo najaté lidi v různém přestrojení po pravém břehu Eufratu, aby pobuřovali kmeny a usedlíky proti vládě a jejímu vojsku. Než hovor přece jen vázl; správce se choval vlídně, ale jaksi odměřeně, chladně. Tu vstoupil do úřadovny náhodou starosta nedžefský. Zadíval se na mne, pospíšil ke mně a chopil se mé pravice s vlídným pozdravem. Poznal mne a hned vykládal, jak mne na jaře r. 1912 navštívil v mém stanu u Kúfy. Správce se ho zvědavě dotazoval po podrobnostech a uslyšev, že mám jak v okolí Nedžefu, tak v Bagdádě mnoho dobrých známých a že nejsem přestrojený anglický důstojník, změnil se úplně. Přistoupil ke mně, podával mně obě ruce, vítal a prosil, abych se u něho ubytoval a byl mu milým, od Alláha poslaným hostem.

»Nevíš, efendi,« vykládal, »jaké mám obtíže s měšťany a Araby. Měšťané mne nenávidí jako tureckého úředníka, nechtějí se podrobiti rozkazům vlády po dobrém a bouří se, když je k tomu nutím po zlém. Jsou šíité, původem a přesvědčením většinou Peršané a vidí v tureckých úřednících své nepřátele a vyděrače. Před válkou byli rádi, že turecké vojsko chránilo jejich majetku před loupeživými Araby, dnes však, kdy totéž vojsko vymáhá od nich válečné příspěvky, bere jim obilí a stáda a nutí je k válečné službě nebo aspoň k válečným pracím, spojují se s Araby proti němu. Arabové mne nenávidí ještě více než měšťané.

Slyším od starosty, že jsi spřátelen s náčelníkem Dgejjemem eben Barrák. Víš, že ho můj předchůdce připravil o velké pozemky mezi Kúfou a Abu Schér, dav je za odměnu připsati svým známým měšťanům. Dgejjem se bránil a nemoha nic spraviti u soudu, zabil dva měšťany, proto byl uvězněn v Kerbele a měl býti odsouzen na smrt. Ty znáš celou věc, vždyť jsi se za něho přimlouval jak u politického správce kerbelského, tak u zemského správce bagdádského. Trest smrti mu byl změněn v doživotní žalář. Přišla válka. Náš pán sultán, kéž mu dopřeje Alláh vítězství, udělil obecnou milost všem, kdož projeví ochotu vstoupiti do vojska a chrániti osmanské říše proti cizincům. Milost našeho pána uvolnila i Dgejjemovi cestu k svobodě. Vrátil se a vypravil se s četou svých příslušníků proti Angličanům. Před několika dny přijel a nemálo se rozhněval, uviděv a uslyšev, že jsou jeho sýpky vyprázdněny a jeho stáda odehnána. Zašel ke mně a stěžoval si, že jsem tak nespravedlivý, jako byl můj předchůdce, že je správa osmánské říše nejhorší na světě a že by se jemu a jeho

sousedům vedlo mnohem lépe, kdyby Alláh dopřál vítězství Angličanům. Skočil jsem a prohlásil ho za zatčena. Vysmál se mně. Vždyť ho doprovázelo šest příbuzných, každý měl revolver a já byl v úřadovně sám. Odvolal jsem zatčení, ale řekl jsem mu, že bude vojenským soudem potrestán, kdyby tak mluvil před lidmi a svědkové jeho slova potvrdili.

‚My tak mluvíme všichni, kdo od vás trpíme. Nikdo z nás nebude svědčiti před vašimi soudy. To by mohli učiniti jen vaši úředníci a zřízenci, proto dám rozkaz svým lidem, aby stříleli po každém úředníku a četníku, který by sjel s Královské cesty a vkročil do našeho území. Beztoho k nám nepřijde nikdo, leda aby nás vydíral a vykrádal.'

S těmito slovy odešel ode mne Dgejjem před týdnem a od těch dob jeho lidé jednoho četníka zastřelili, druhého postřelili. Nemohu proti němu nic podniknouti. Měšťané s ním souhlasí a v okolí je poschováno několik set zběhů, kteří uprchli z armády se zbraní a náboji. Ti všichni by se k němu přidružili, kdybych proti němu vypravil četu vojska, jehož je zde beztak málo. Nezbývá mně, než abych na vše zapomněl a Dgejjema získal po dobrém, proto tě prosím, abys s ním promluvil. Vysvětli mu, že nejsem vinen tím, co se mu stalo nebo co se nyní děje, poněvadž rozkazy vycházejí od vojenského velitele a my je prováděti musíme, ať se nám líbí či nelíbí.«

»Učiním, efendi, co mně bude možno, neboť míním zítra ke Dgejjemovi zajeti a dáti se i se svým majetkem pod jeho ochranu.«

Názel si pochutnával na slaďoučkém perském čajíčku a pyšně si vykračoval, když nás k našemu tábořišti doprovázel jak politický správce, tak starosta.

Konec ministra Saúda.

Rozpor mezi Sindžáry a Abdy a mezi ministrem Saúdem rostl, ačkoliv se emír, pobádán svým tchánem Ekábem, poctivě snažil, aby úplnou roztržku zamezil. Vybízel ministra k mírnosti a povolnosti, ale on spoléhaje na své otroky a zlato, kterým jej Enver paša zásoboval, jednal úplně po svém, ba pokoušel se, aby byl emír jako neschopný odstraněn a on sám za knížete Šammarů uznán. Tomu se vzepřel Ekáb, získal snadno četné náčelníky a ministr Saúd by byl zahynul, kdyby

nebyl koncem r. 1916 rychlým útěkem našel útočiště u kmene Bdúr, tábořícího při dolním Eufratu. Veřejné správy mezi kočovníky se ujal Ekáb, kdežto věrný a poctivý černoch Saíd podnikal vše, aby emírovi získal důvěru usedlíků. Byla to marná práce. Ani jedni, ani druzí nechtěli poslouchati pána, který byl loutkou jiných, a přidávali se jednak k Eben Šalánovi, jednak k Eben Saúdovi. Eben Rašídovi nezbylo, než aby se vystěhoval ze svého území a utábořil se se svými věrnými v okolí Hedžru, severně od oasy al-Ela v Hedžázu.

Bylo štěstím pro Eben Rašída, že byl Eben Saúd velice zaměstnán potlačením vzpoury v zemi Hasa. Rozneslaf se již začátkem r. 1915 zpráva, že se dal pod ochranu Velké Britanie a že byl od ní uznán za nezávislého vládce Nedždu a přímořského kraje Hasa s podmínkou, že neodstoupí ani částečky svého území některé cizí moci a že nepodnikne útoku na Kuejt, Bahrejn, Katar a Omán. Kočovníci a usedlíci kraje Hasa byli horlivými Uahhábovci, nenáviděli cizinců a obávali se, aby místo muslimských Turků nebyli pomocí Eben Saúdovou donuceni poslouchati křesťanských Evropanů, proto se přidali k náčelníku Snejdánu eben Hatlén, pobili všechny posádky Eben Saúdovy a obléhali jej v jeho pevném hradě v městě Hufhúf. Byly to kruté boje, v nichž zahynulo mnoho členů rodu Eben Saúdova a emíra Abdalazíza zachránily v létě 1915 před záhubou jedině silné pomocné čety kmene Adžmán a jeho spojenců.

Velký šerif z Mekky Husejn veřejně i tajně brojil proti Eben Saúdovi a zásoboval jeho odpůrce zbraněmi; proto poslal Eben Saúd koncem r. 1916 několik výprav do Hedžázu a zmocnil se oasy Chajbar, čímž si otevřel cestu do Medíny, kde turecká posádka odrážela všechny útoky velkého šerífa a jeho synů.

Emír Saúd zavražděn.

Koncem r. 1918 rozdával turecký velitel v Medíně zbraně a náboje všem kmenům, vzdorujícím velkému šerífovi, z čehož měl prospěch jak Eben Saúd, tak Eben Rašíd. Eben Rašíd se vrátil do Hájelu, nutil kmeny Šammarů k větší poslušnosti a podnikl několik nájezdů proti oase Džouf, jejíž obyvatelé nebyli spokojeni se zástupcem Eben Šalána. Zdálo se, že se moc Eben Rašídova znova vzkřísí, a bylo by se tak jistě stalo, kdyby byl správu řídil emír Saúd sám a nikoliv

jeho tchán Ekáb a jeho otrok Saíd. S tím nebyli spokojeni zbylí členové vládnoucího rodu a různí náčelníci a seskupili se kolem Abdalláha, potomka knížete Talála, jenž v březnu r. 1920 emíra Saúda zavraždil. Ale Ekáb a Saíd získali část černochů i náčelníků a v Hájelu a okolí se rozpoutaly nové boje, v nichž Abdalláh padl a za knížete byl uznán Abdalláh, syn zabitého knížete Meteba. Abdalláh si naklonil zakrátko svou vlídností a vytrvalostí kočovníky i usedlíky, zavedl pořádek, snažil se žíti v míru se všemi sousedy, a přece záhubě neušel.

Echuáni neboli Bratří.

Eben Saúd, spojiv se s Eben Šalánem, chtěl rozšířiti svůj vliv po celé Arabii. Povzbuzoval ho k tomu obzvláště Fejsal eben Dauíš, vrchní vojevůdce kmene Mtejr, jenž křísil prvotní nauku Uahhábovců. Podle způsobu členů řádu Senúského, s nimiž se stýkal, nazýval své druhy a bojovníky Echuán. Bratry, vybízel je, aby pamatovali, že je Alláh přitomen na každém místě, že vidí a slyší, jak jednají a mluví a že potrestá všechny, kdo se stýkají s nevěřícími, obzvláště cizinci, odívají se jejich výrobky, nosí hedvábné látky, zlaté ozdoby, kouří, pijí víno a obcují s cizími ženami. Jeho stoupenců Bratří, Echuánů, přibývalo a Eben Saúd jim poskytoval příležitost, aby ukázali svou náboženskou horlivost.

V lednu 1920 podnikali Echuáni nájezdy do území Mekky a Medíny a v polovici října téhož roku s nimi přitáhl Fejsal do samého okolí Kuejtu, dobývaje jednotlivých osad a pleně je. To nebylo milé Eben Saúdovi, jenž se 26. prosince 1915 zaručil anglické vládě, že Kuejt znepokojovati nebude, uznal její protektorát a dostával od ní měsíčně 5000 £, jakož i zbraně a náboje, aby vzpurné kmeny učil poslušnosti. Ale mohl právem poukázati, že je Fejsal eben Dauíš v Nedždu mocnější než on a že by byl svržen, kdyby veřejně britských zájmů hájil. Anglický král přijal 31. října 1919 jeho příbuzné ve slavné audienci v Londýně a anglická vláda mu při té příležitosti slíbila veškerou mravní i hmotnou pomoc. Chápajíc nebezpečí, hrozící Eben Saúdovi od Echuánů, vyslovila s jeho počínáním souhlas a uznala jej v květnu r. 1921 sultánem Nedždu, vymínila si však, aby jeho kmenové nepodnikali nájezdů proti Iráku a aby on sám se smířil s Fejsalem, synem velkého šerífa Husejna, kdyby byl za krále irácké zvolen.

Skoro touže dobou, kdy se Abdalazíz eben Saúd dorozumíval s Angličany, plenil Eben Dauíš s Echuány nejen kmeny, táborící při Iráku, nýbrž i četné osady, a nahánět takový strach obyvatelům měst Nedžef a Kerbela, že opravovali hradby a zásobovali se potravinami, jako kdyby měli býti obleženi. Vrátiv se z Iráku, podnikal Fejsal nájezdy do území Mekky a Medíny a tísnil obyvatele tak, že král Husejn prosil anglickou vládu, aby se ho ujala a svému chráněnci sultánu Eben Saúdovi pohrozila.

Záhuba rodu Eben Rašídova.

Abdalazíz eben Saúd vybídl r. 1921 Echuány, aby zničili Eben Rašída, jenž mu zamezoval spojení se Syrií a byl chráněncem krále Husejna. Eben Šalán měl postupovati od severu, Fejsal od jihu. Napadl válečný tábor Šammarů u osady Džetámijje, porazil je a většinu bojovníků s emírem Abdalláhem zajal. Odtud postupoval proti Hájelu. U osady Nejsijje se mu postavil na odpor nový emír Muhammad, syn Találův, a ačkoliv měl čtyři děla a sedm kulometů, byl přece poražen a zatlačen s 300 vojáky do Nejsijje. Bránil se několik dní, ale nedostatek potravin a nábojů ho přinutil, aby se vzdal. Byl odvezen do Rijádu a tam uvězněn. Sultán Abdalazíz eben Saúd přitáhl s novým vojskem před město Hájel, jež obléhal. Když se obyvatelé, donuceni nedostatkem potravin, v prosinci r. 1921 vzdali, jednal s nimi vlice mírně a slíbil, že se přičiní, aby jejich město znovu rozkvetlo. Všechny zbylé členy rodu Eben Rašídova odvezl do svého hlavního města a v Hájelu ustanovil svého správce. Na jaře r. 1922 se podařilo uvězněnému knížeti Muhammadovi uprchnouti v přestrojení za ženu, byl však chycen a zanedlouho zavražděn.

Dohodou s Eben Šalánem se rozšířila moc Eben Saúdova až do Syrie. Oasu Džouf spravoval pod jeho svrchovaností Sultán, synek Nauáfův, vnuk knížete Núriho eben Šalána. Čety Eben Šalánovy, spojené s četami Eben Saúdovými, opanovaly celou dolinu Sirhánskou, znepokojovaly Zajordání a plenily na pravém břehu středního Eufratu.

CESTOPISY AL. MUSILA:

POD OCHRANOU NÚRIHO. Dějištěm jsou neznámé kraje Pusté Arabie, v nichž Musil putoval a tábořil se svým bratrem Núrim, knížetem Rualů.

V POSVÁTNÉM HEDŽÁZU líčí Musil zajímavým způsobem slasti a strasti v hornatém Hedžázu při pobřeží Rudého moře.

V ZEMI KRÁLOVNY ZENOBIE. Zenobie, která se postavila proti všemocnému Římu, sídlila v Palmyře, oase ležící východně od Damašku, v níž se jindy soustřeďoval světový obchod.

V BIBLICKÉM RÁJI. Doprovázejíce Musila na jeho trudných toulkách mezi středním Eufratem a Tigridem, dospějete na místa, kde ráj ležel, a osvěžíte a prohloubíte mnohé, čemu jste se učili o osvětě babylonsko-asyrské.

MEZI ŠAMMARY. Čtenář se dovídá o náboženské sektě Uahhábovců a jejich pánu Eben Saúdovi, jemuž dnes bezmála celá Arabie náleží.

ZA MRTVÝM MOŘEM. Na horách a pláních východně od Mrtvého moře, kde Mojžíš zemřel, se zachovalo plno památek po biblických Moabcích. Musil tam obcoval nejen s kočovníky, ale též s usedlíky a vykládá o jejich životě.

V ROKLÍCH EDOMSKÝCH. Edomci bydlili mezi Mrtvým a Rudým mořem. Byli vytištěni od Nabatejců, největších obchodníků starověku. Jejich hlavní město Petra naplňuje dosud úžasem poutníka.

TAJEMNÁ AMRA. Amra je zámeček jedinečný na celém světě. Dlouho to trvalo, než se Musil dostal do Amry, v níž po názoru beduinů straší. Prohlížeje obrazy, byl přepaden. Stěží zachránil svůj život — a když podal o svém objevu zprávu, byl od mnohých obviňován, že viděl přelud.

Každý svazek s množstvím ilustrací v textu i na zvláštních přílohách na křídovém papíru.

Cena každého svazku Kč 60·—, v krásné celoplátěné původní vazbě Kč 75·—.

Při závazném odběru všech osmi svazků — jinak samostatných — brož. výt. Kč 50·—, v pův. vazbě Kč 65·—.

„Novina" tiskařské a vydavatelské podniky v Praze.

Na skladě u všech knihkupců.

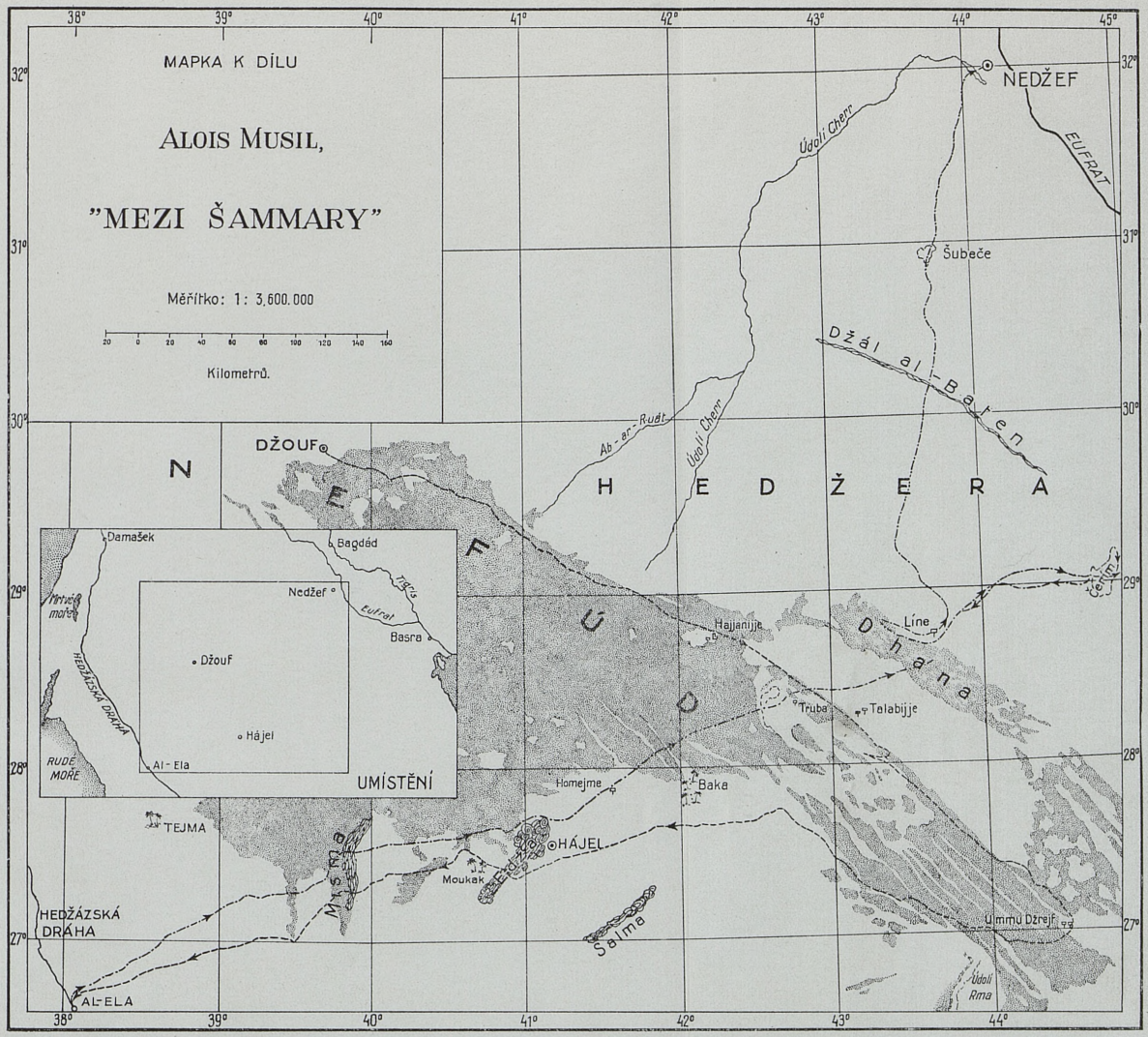
MAPKA K DÍLU
ALOIS MUSIL,
"MEZI ŠAMMARY"
Měřítko: 1: 3,600.000
Kilometrů.
NEDŽEF
EUFRAT
Údolí Cherr
Šubeče
Džál al-Balen
DŽOUF
N E F U D
H E D Ž E R A
Ab-ac-Ruát
Damašek
Bagdád
Tigris
Eufrat
Basra
Nedžef
Džouf
Hájel
Al-Ela
HEDŽÁZSKÁ DRÁHA
RUDÉ MOŘE
UMÍSTĚNÍ
Hajanijje
Líne
Dhána
Truba
Talabijje
Homejme
Baka
TEJMA
HÁJEL
Moukak
Salma
Ummu Džrejf
Údolí Rima
AL-ELA